

สุตต อัง. (๑):เอก-ทุก-คิกนิปาตา - หน้าที่ 1

สุตตคณตปิฎก อังคคตตรนิกายสุต

ปจโม ภาโก

เอกนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

เอกธมฺมาทีปาติ

[๑] เอวมเม สุตฺ ๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เขตฺวเน
อนาถปิณฑิกสฺส อารามे ๑ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ๑
ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสโตสส ๑ ภควา เอตทโวจ ๑

[๒] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฑํ เอกธฺมํปี สมฺนุสฺสํสามิ ยํ เอวํ
ปฺริสฺสส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถิธฺมํ อิตฺถิธฺมํ
ภิกฺขเว ปฺริสฺสส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ๑

[๓] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฑํ เอกสทฺมํปี สมฺนุสฺสํสามิ ยํ เอวํ
ปฺริสฺสส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถิสทฺโท
อิตฺถิสทฺโท ภิกฺขเว ปฺริสฺสส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ๑

[๔] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฑํ เอกคณฺธิปี สมฺนุสฺสํสามิ ยํ เอวํ
ปฺริสฺสส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถิคณฺโธ
อิตฺถิคณฺโธ ภิกฺขเว ปฺริสฺสส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ๑

[๕] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกรสํปี สมนุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกขเว อิตฺถิโรโส อิตฺถิโรโส
ภิกขเว ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ฯ

[๖] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกโฆฏฺฐพฺพิ สมนุปลสฺสามิ ยํ
เอวํ ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกขเว
อิตฺถิโฆฏฺฐพฺโพ อิตฺถิโฆฏฺฐพฺโพ ภิกขเว ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย
ติฏฺฐตีติ ฯ

[๗] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกฐปฺปี สมนุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสฐปฺปี ปฺริสฐปฺปี
ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ฯ

[๘] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกสทฺทํปี สมนุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสสทฺโท
ปฺริสสทฺโท ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ฯ

[๙] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกคณฺธิปฺปี สมนุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสคณฺโธ
ปฺริสคณฺโธ ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ฯ

[๑๐] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกรสํปี สมนุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสโรโส ปฺริสโรโส
ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐตีติ ฯ

[๑๑] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกโฆฏฺฐพฺพิ สมนุปลสฺสามิ ยํ

เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ ชลยิทํ ภิกฺขเว
ปฺริสโฆฏฺฐพฺโพ ๑ ปฺริสโฆฏฺฐพฺโพ ๒ ภิกฺขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย
ติฏฺฐตีติ ฯ

วคฺโค ๓ ปจฺโม ฯ

[๑๒] นาคํ ภิกฺขเว อณฺฺณํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺโน วา กามจฺจนฺโท อฺุปฺปชฺชติ อฺุปฺปนฺโน วา กามจฺจนฺโท
ภิกฺขโวยกาวย เวปฺลฺลลา ย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว สฺุภฺนิมิตฺตํ
สฺุภฺนิมิตฺตํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนสิกโรโต อนฺุปฺปนฺโน เจว กามจฺจนฺโท
อฺุปฺปชฺชติ อฺุปฺปนฺโน จ กามจฺจนฺโท ภิกฺขโวยกาวย เวปฺลฺลลา
สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๓] นาคํ ภิกฺขเว อณฺฺณํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท อฺุปฺปชฺชติ อฺุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท
ภิกฺขโวยกาวย เวปฺลฺลลา ย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว ปฺฏิฆฺนิมิตฺตํ
ปฺฏิฆฺนิมิตฺตํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนสิกโรโต อนฺุปฺปนฺโน เจว พฺยาปาโท
อฺุปฺปชฺชติ อฺุปฺปนฺโน จ พฺยาปาโท ภิกฺขโวยกาวย เวปฺลฺลลา
สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๔] นาคํ ภิกฺขเว อณฺฺณํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺนํ วา ถินมิทฺธํ อฺุปฺปชฺชติ อฺุปฺปนฺนํ วา ถินมิทฺธํ
ภิกฺขโวยกาวย เวปฺลฺลลา ย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว อรติ ตนฺุทิวชฺชกกา
ภตฺตสम्मโท เจตโส จ ถินตฺตํ ถินจิตฺตสฺส ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺนญฺเจว
#๑-๒ ย. ปฺริสโฆฏฺฐพฺพํ ฯ ๓ ม. ย. รุปาทิวคฺโค ฯ

ถีนมิทฐิ อูปฺปชฺชติ อูปฺปนฺนญจ ถีนมิทฐิ ภิกฺขุโยภาวาย เวปฺปุลฺลทาย
ถ้าวตฺตตีติ

[๑๕] นาทิ ภิกฺขเว อณฺฺณิ เอกธมฺมปิ สมนฺุปลฺสสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺนํ วา อุตฺทจฺจกุกฺกจฺจํ อูปฺปชฺชติ อูปฺปนฺนํ วา อุตฺทจฺจกุกฺกจฺจํ
ภิกฺขุโยภาวาย เวปฺปุลฺลทาย ถ้าวตฺตติ ชลยิทิ ภิกฺขเว เจตฺโต
อฺวฺุปลฺสโม อฺวฺุปลฺสนฺุตฺตจฺจตฺตสฺส ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺนญฺเจว อุตฺทจฺจกุกฺกจฺจํ
อูปฺปชฺชติ อูปฺปนฺนญจ อุตฺทจฺจกุกฺกจฺจํ ภิกฺขุโยภาวาย เวปฺปุลฺลทาย
ถ้าวตฺตตีติ ฯ

[๑๖] นาทิ ภิกฺขเว อณฺฺณิ เอกธมฺมปิ สมนฺุปลฺสสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺนา วา วิจิจฺจณา อูปฺปชฺชติ อูปฺปนฺนา วา วิจิจฺจณา
ภิกฺขุโยภาวาย เวปฺปุลฺลทาย ถ้าวตฺตติ ชลยิทิ ภิกฺขเว อโยนิโส มนฺสิกาโร
อโยนิโส ภิกฺขเว มนฺสิกาโรโต อนฺุปฺปนฺนา เจว วิจิจฺจณา อูปฺปชฺชติ
อูปฺปนฺนา จ วิจิจฺจณา ภิกฺขุโยภาวาย เวปฺปุลฺลทาย ถ้าวตฺตตีติ ฯ

[๑๗] นาทิ ภิกฺขเว อณฺฺณิ เอกธมฺมปิ สมนฺุปลฺสสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺโน วา กามจฺจนฺุโท นฺุปฺปชฺชติ อูปฺปนฺโน วา กามจฺจนฺุโท
ปฺหียติ ชลยิทิ ภิกฺขเว อสุภฺนิมิตฺตํ อสุภฺนิมิตฺตํ ภิกฺขเว โยนิโส
มนฺสิกาโรโต อนฺุปฺปนฺโน เจว กามจฺจนฺุโท นฺุปฺปชฺชติ อูปฺปนฺโน จ
กามจฺจนฺุโท ปฺหียตีติ ฯ

[๑๘] นาทิ ภิกฺขเว อณฺฺณิ เอกธมฺมปิ สมนฺุปลฺสสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท นฺุปฺปชฺชติ อูปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท

ปหียติ ยถยิทํ ภิกฺขเว เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ เมตฺตํ ภิกฺขเว
เจโตวิมุตฺตี โยนิโส มนสิกาโร อนุปฺปนฺโน เจว พฺยาปาโท นุปฺปชฺชติ
อุปฺปนฺโน จ พฺยาปาโท ปหียตีติ ฯ

[๑๙] นาคํ ภิกฺขเว อณฺโณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ เยน
อนุปฺปนฺนํ วา ถีนมิตฺถํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนํ วา ถีนมิตฺถํ ปหียติ
ยถยิทํ ภิกฺขเว อารมฺภชาตุ นิกฺกมฺภชาตุ ปรกฺกมฺภชาตุ อารทฺธวิริยสฺส
ภิกฺขเว อนุปฺปนฺนญฺเจว ถีนมิตฺถํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนญฺจ ถีนมิตฺถํ
ปหียตีติ ฯ

[๒๐] นาคํ ภิกฺขเว อณฺโณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ เยน
อนุปฺปนฺนํ วา อุทฺธจฺจกฺกจฺจํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนํ วา อุทฺธจฺจกฺกจฺจํ
ปหียติ ยถยิทํ ภิกฺขเว เจตโส วุปฺสโม วุปฺสนตฺตจิตฺตสฺส
ภิกฺขเว อนุปฺปนฺนญฺเจว อุทฺธจฺจกฺกจฺจํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนญฺจ
อุทฺธจฺจกฺกจฺจํ ปหียตีติ ฯ

[๒๑] นาคํ ภิกฺขเว อณฺโณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ เยน
อนุปฺปนฺนา วา วิจิกฺกฺขมา นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา วา วิจิกฺกฺขมา ปหียติ
ยถยิทํ ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกาโร โยนิโส ภิกฺขเว มนสิกาโรโต
อนุปฺปนฺนา เจว วิจิกฺกฺขมา นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา จ วิจิกฺกฺขมา
ปหียตีติ ฯ

วคฺโค ๑ ทฺติโย ฯ

[๒๒] นาคํ ภิกฺขเว อณฺโณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ ยํ เอวํ
#๑ ม. ย. นีวรณฺปปหานวคฺโค ฯ

อภาวิตํ อกมฺมนิยํ โหติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ ภิกฺขเว
อภาวิตํ อกมฺมนิยํ โหตีติ ฯ

[๒๓] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกธมฺมปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ยํ เอวํ
ภาวิตํ กมฺมนิยํ โหติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ ภิกฺขเว
ภาวิตํ กมฺมนิยํ โหตีติ ฯ

[๒๔] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกธมฺมปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ยํ เอวํ
อภาวิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว อภาวิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๒๕] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกธมฺมปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ยํ เอวํ
ภาวิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว ภาวิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๒๖] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกธมฺมปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ยํ เอวํ
อภาวิตํ อปาตุญฺจํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ
จิตฺตํ ภิกฺขเว อภาวิตํ อปาตุญฺจํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๒๗] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกธมฺมปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ยํ เอวํ
ภาวิตํ ปาตุญฺจํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ
จิตฺตํ ภิกฺขเว ภาวิตํ ปาตุญฺจํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๒๘] นานํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกธมฺมปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ยํ เอวํ
อภาวิตํ อพหุสีกตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ
จิตฺตํ ภิกฺขเว อภาวิตํ อพหุสีกตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๒๙] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
ภาวิตํ พหุสํกตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ
จิตฺตํ ภิกฺขเว ภาวิตํ พหุสํกตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตํติ ๑

[๓๐] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
อภาวิตํ อพหุสํกตํ ทุกฺขาธิวาหํ โหติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว อภาวิตํ อพหุสํกตํ ทุกฺขาธิวาหํ โหตํติ ๑

[๓๑] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
ภาวิตํ พหุสํกตํ สฺฐาธิวาหํ โหติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว ภาวิตํ พหุสํกตํ สฺฐาธิวาหํ โหตํติ ๑

วคฺโค ๑ ตติโย ๑

[๓๒] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
อทนฺตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว อทนฺตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตํติ ๑

[๓๓] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
ทนฺตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ ภิกฺขเว
ทนฺตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตํติ ๑

[๓๔] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
อคฺคตฺตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว อคฺคตฺตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตํติ ๑

[๓๕] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ยํ เอวํ
#๑ ม. ย. อกมฺมณียวคฺโค ... ๑

คฺคฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว คฺคฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๓๖] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปฺสุตฺตํ ยํ เอวํ
อรกฺขิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว อรกฺขิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๓๗] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปฺสุตฺตํ ยํ เอวํ
รกฺขิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว รกฺขิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๓๘] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปฺสุตฺตํ ยํ เอวํ
อสิวฺตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว อสิวฺตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๓๙] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปฺสุตฺตํ ยํ เอวํ
สิวฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ ภิกฺขเว
สิวฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๔๐] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปฺสุตฺตํ ยํ เอวํ
อทฺนตํ อคฺคฺตํ อรกฺขิตํ อสิวฺตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ชลยิทํ
ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ ภิกฺขเว อทฺนตํ อคฺคฺตํ อรกฺขิตํ อสิวฺตํ มหโต
อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๔๑] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปฺสุตฺตํ ยํ เอวํ
ทฺนตํ คฺคฺตํ รกฺขิตํ สํวตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ชลยิทํ ภิกฺขเว

จิตต์ จิตต์ ภิกขเว ทนฺตํ กุตฺตํ รกฺขิตํ สํวตฺตํ มหโต อตฺถาย
สํวตฺตตีติ ฯ

วคฺโค ๑ จตฺตโถ ฯ

[๔๒] เสยฺยถาปี ภิกขเว สาลิสฺสุกํ วา ยวสุกํ วา มิจฺฉาปณฺหิตํ
หตฺถเณ วา ปาเทณ วา อกฺกนฺตํ หตฺถํ วา ปาทำ วา ภิชฺชิสฺสตี ๒
โลหิตํ วา อุปฺปาเทสฺสตีติ เนตฺตํ จานํ วิชฺชตี ตํ กิสฺส เหตุ
มิจฺฉาปณฺหิตตฺตา ภิกขเว สาลิสฺสุกสฺส เอวเมว โข ภิกขเว โส วัต
ภิกฺขุ มิจฺฉาปณฺหิตเณ จิตฺเตน อวิชฺชํ ภิชฺชิสฺสตี วิชฺชํ อุปฺปาเทสฺสตี
นิพฺพานํ สจฺฉนิกริสฺสตีติ เนตฺตํ จานํ วิชฺชตี ตํ กิสฺส เหตุ
มิจฺฉาปณฺหิตตฺตา ภิกขเว จิตฺตสฺสาตี ฯ

[๔๓] เสยฺยถาปี ภิกขเว สาลิสฺสุกํ วา ยวสุกํ วา สมฺมาปณฺหิตํ
หตฺถเณ วา ปาเทณ วา อกฺกนฺตํ หตฺถํ วา ปาทำ วา ภิชฺชิสฺสตี
โลหิตํ วา อุปฺปาเทสฺสตีติ จานเมตฺตํ วิชฺชตี ตํ กิสฺส เหตุ
สมฺมาปณฺหิตตฺตา ภิกขเว สาลิสฺสุกสฺส เอวเมว โข ภิกขเว โส วัต
ภิกฺขุ สมฺมาปณฺหิตเณ จิตฺเตน อวิชฺชํ ภิชฺชิสฺสตี วิชฺชํ อุปฺปาเทสฺสตี
นิพฺพานํ สจฺฉนิกริสฺสตีติ จานเมตฺตํ วิชฺชตี ตํ กิสฺส เหตุ
สมฺมาปณฺหิตตฺตา ภิกขเว จิตฺตสฺสาตี ฯ

[๔๔] อิธานํ ภิกขเว เอกจฺจํ ปุคฺคํ ปทฺทจฺจิตฺตํ เอวํ เจตฺสา
เจโต ปริจฺจ ปชานามิ อิมฺมฺหิ เจ อยฺม สมเย ปุคฺคโถ กาลํ
กเรยฺย ยถาภตฺตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย ตํ กิสฺส เหตุ จิตฺตํ
#๑ ม. ย. อทนต์วคฺโค ฯ ๒ ม. ย. เกจฺจติ, อิตฺโต ปริ อีทิสฺเมว ฯ

หิสุส ภิกขเว ปทุญฺจ เจโตปโทสเหตุ จ ปน ภิกขเว เอวมิเชกจฺเจ
สตุตา กายสุส เกทา ปรมมรณา อปายํ ทุกคฺติ วินิปาตํ นิริยํ
อุปปชฺชนฺตีติ ฯ

[๔๕] อิธํ ภิกขเว เอกจฺจํ ปุคฺคํ ปสนฺนจิตฺตํ เอวํ เจตสา
เจโต ปริจฺจ ปชานามิ อิมฺหิ เจ อยํ สมเย ปุคฺคโถ กาลํ
กเรยฺย ยถาภตํ นิภฺจิตฺโต เอวํ สกฺเค ตํ กิสุส เหตุ จิตฺตํ
หิสุส ภิกขเว ปสนฺนํ เจโตปสาทเหตุ จ ปน ภิกขเว เอวมิเชกจฺเจ
สตุตา กายสุส เกทา ปรมมรณา สุกคฺติ สกฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตีติ ฯ

[๔๖] เสยฺยถาปี ภิกขเว อุทกรหฺโท อาวิโล ลฺลิตฺโต กถลฺลิตฺโต
ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส ตีเร จิโต น ปสฺเสยฺย สิปฺปิสมฺพุทฺทมฺปิ
สกฺขรกถลฺมฺปิ มจฺจนฺมฺพมฺปิ จรณฺตมฺปิ ติฏฺฐณฺตมฺปิ ตํ กิสุส เหตุ
อาวิลตฺตา ภิกขเว อุทกสุส เอวเมว โข ภิกขเว โส วัต ภิกฺขุ
อาวิเลน จิตฺเตน อตฺตตฺถํ วา ฅสุสฺติ ปฺรตฺถํ วา ฅสุสฺติ
อุภยตฺถํ วา ฅสุสฺติ อุตฺตริ วา มนุสฺสธมฺมา อลฺมรียณฺณทสฺสนวิเสสํ
สจฺฉิกิริสฺสตีติ เนตํ จานํ วิชฺชติ ตํ กิสุส เหตุ อาวิลตฺตา
ภิกขเว จิตฺตสฺสาตีติ ฯ

[๔๗] เสยฺยถาปี ภิกขเว อุทกรหฺโท อจฺโณ วิปฺปสนฺโน อนาวิโล
ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส ตีเร จิโต ปสฺเสยฺย สิปฺปิสมฺพุทฺทมฺปิ
สกฺขรกถลฺมฺปิ มจฺจนฺมฺพมฺปิ จรณฺตมฺปิ ติฏฺฐณฺตมฺปิ ตํ กิสุส เหตุ
อนาวิลตฺตา ภิกขเว อุทกสุส เอวเมว โข ภิกขเว โส วัต ภิกฺขุ

อนาวิเลน จิตฺเตน อตฺตตถํ วา ฌสฺสตี ปรตถํ วา ฌสฺสตี
อุภยตถํ วา ฌสฺสตี อุตฺตริ วา มนุสฺสธมฺมา อถมริยฌาณทสฺสนวิเสสํ
สจฺฉิกริยสฺสตีติ จานเมตํ วิชฺชตี ตํ กิสฺส เหตุ
อนาวิลตฺตา ภิกฺขเว จิตฺตสฺสชาติ ฯ

[๔๘] เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ยานิกานิจิ รุกฺขชาตานิ ๑ จนฺทโน เตสํ
อคุคมกฺขายตี ยทิตํ มุทฺตาย เจว กมฺมณฺณตฺตาย จ เอวเมว โข
อหํ ภิกฺขเว นาณญํ เอกธมฺมํปี สมฺนุสฺสํสามิ ยํ เอวํ ภาวิทํ
พหุสฺสีกตํ มุทฺตญจ โหตี กมฺมณฺณิยญจ ๒ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ จิตฺตํ
ภิกฺขเว ภาวิทํ พหุสฺสีกตํ มุทฺตญจ โหตี กมฺมณฺณิยญจชาติ ฯ

[๔๙] นาทํ ภิกฺขเว อณฺญํ เอกธมฺมํปี สมฺนุสฺสํสามิ ยํ เอวํ
ลหุปริวตฺตํ ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ ยาวณฺจิทํ ภิกฺขเว อูปฺมาปี น
สฺสกรายาว ลหุปริวตฺตํ จิตฺตณฺติ ฯ

[๕๐] ปภสฺสธมฺมิตํ ภิกฺขเว จิตฺตํ ตณฺจ โข อากนฺตฺตเกหิ
อุปกฺกิลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐณฺติ ฯ

[๕๑] ปภสฺสธมฺมิตํ ภิกฺขเว จิตฺตํ ตณฺจ โข อากนฺตฺตเกหิ
อุปกฺกิลเสหิ วิปฺปมฺมุตฺตณฺติ ฯ

วคฺโค ๓ ปณฺจโม ฯ

[๕๒] ปภสฺสธมฺมิตํ ภิกฺขเว จิตฺตํ ตณฺจ โข อากนฺตฺตเกหิ
อุปกฺกิลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐํ ตํ อสฺสุตฺวา ปุณฺชชโน ยถากฺกตํ นปฺปชานาตี
ตสฺมา อสฺสุตฺวาโต ปุณฺชชนสฺส จิตฺตภาวนา นตฺถิติ วทามิตี ฯ

#๑ ม. รุกฺขชาตานิ ฯ ๒ ม. กมฺมณฺณญจ โหตีติ ฯ ๓ ม. ปณฺหิตอจฺฉวคฺโคม
#๒. ปณฺหิตอจฺฉนฺนวคฺโค ฯ

[๕๓] ปกฺขสฺสรมิํ ภิภฺขเว จิตฺตํ ตณฺจ โข อคฺคนฺตฺตเกหิ
อุปกฺกิลเสหิ วิปฺปมฺมุตฺตํ ตํ สุตฺวา อริยสวโก ยถาภูตํ ปชานาติ
ตสฺมา สุตฺวาโต อริยสวกสฺส จิตฺตภาวนา อตฺถิติ วทามิํติ ฯ

[๕๔] อจฺจนฺราสฺงฆาตมตฺตํปี เจ ภิภฺขเว ภิภฺขุ เมตฺตจิตฺตํ อาเสวติ
อัย วุจฺจติ ภิภฺขเว ภิภฺขุ อริตฺตชฺชฌาโน วิหฺรติ สตฺถุสฺสาสนกโร
โธวาทปฺปฏิโร อโมฆํ รกฺขปฺปิณฺท์ ภูณฺชติ โโก ปน วาโท เย
นํ พหุสฺสิกโรนฺตฺติติ ฯ

[๕๕] อจฺจนฺราสฺงฆาตมตฺตํปี เจ ภิภฺขเว ภิภฺขุ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวติ
อัย วุจฺจติ ภิภฺขเว ภิภฺขุ อริตฺตชฺชฌาโน วิหฺรติ สตฺถุสฺสาสนกโร
โธวาทปฺปฏิโร อโมฆํ รกฺขปฺปิณฺท์ ภูณฺชติ โโก ปน วาโท เย นํ
พหุสฺสิกโรนฺตฺติติ ฯ

[๕๖] อจฺจนฺราสฺงฆาตมตฺตํปี เจ ภิภฺขเว ภิภฺขุ เมตฺตจิตฺตํ
มนสิกโรติ อัย วุจฺจติ ภิภฺขเว ภิภฺขุ อริตฺตชฺชฌาโน วิหฺรติ
สตฺถุสฺสาสนกโร โธวาทปฺปฏิโร อโมฆํ รกฺขปฺปิณฺท์ ภูณฺชติ โโก ปน
วาโท เย นํ พหุสฺสิกโรนฺตฺติติ ฯ

[๕๗] เยเกจิ ภิภฺขเว ฌมฺมา อกฺขสฺลา อกฺขสฺลภาคิยา
อกฺขสฺลปฺกฺขิภา สพฺเพ เต มโนปฺพุพฺพคฺมา มโน เตสํ ฌมฺมานํ ปจฺมํ
อุปฺปชฺชติ อนฺวทฺเว กฺขสฺลา ฌมฺมาติ ฯ

[๕๘] เยเกจิ ภิภฺขเว ฌมฺมา กฺขสฺลา กฺขสฺลภาคิยา กฺขสฺลปฺกฺขิภา
สพฺเพ เต มโนปฺพุพฺพคฺมา มโน เตสํ ฌมฺมานํ ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ

อนฺวเทว กุสลา ฐมฺมาติ ฯ

[๕๕] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกฐมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺุณา วา อกุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา วา กุสลา
ฐมฺมา ปรีหายนฺุติ ยถยิทํ ภิกฺขเว ปมาโท ปมตฺตสฺส ภิกฺขเว
อนฺุปฺปนฺุณา เจว อกุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา จ กุสลา
ฐมฺมา ปรีหายนฺุตีติ ฯ

[๖๐] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกฐมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺุณา วา กุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา วา อกุสลา
ฐมฺมา ปรีหายนฺุติ ยถยิทํ ภิกฺขเว อปฺปมาโท อปฺปมตฺตสฺส
ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺุณา เจว กุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา จ
อกุสลา ฐมฺมา ปรีหายนฺุตีติ ฯ

[๖๑] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกฐมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺุณา วา อกุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา วา กุสลา ฐมฺมา
ปรีหายนฺุติ ยถยิทํ ภิกฺขเว โกสชฺชํ กุสฺสีตสฺส ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺุณา เจว
อกุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา จ กุสลา ฐมฺมา ปรีหายนฺุตีติ ฯ

วคฺคโค ๑ ฉญฺุโจ ฯ

[๖๒] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกฐมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺุณา วา กุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา วา อกุสลา
ฐมฺมา ปรีหายนฺุติ ยถยิทํ ภิกฺขเว วิริยารมฺโภ อารทฺทวิริยสฺส
ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺุณา เจว กุสลา ฐมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺุติ อฺุปฺปนฺุณา จ

#๑ ม. ย. อจฺฉราสงฺฆมาฏวคฺคโค... ฯ

อกุสลา ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

[๖๓] นาหิ ภิกขเว อณลั อเอทมมปิ สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนนา วา อกุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา วา กุสลา
ฐมา ปรีหาณตติ ยถิทิ ภิกขเว มหิจจตา มหิจจสส ภิกขเว
อนุปลนนา เจว อกุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา จ กุสลา
ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

[๖๔] นาหิ ภิกขเว อณลั อเอทมมปิ สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนนา วา กุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา วา อกุสลา
ฐมา ปรีหาณตติ ยถิทิ ภิกขเว อปปีจจตา อปปีจจสส ภิกขเว
อนุปลนนา เจว กุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา จ อกุสลา
ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

[๖๕] นาหิ ภิกขเว อณลั อเอทมมปิ สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนนา วา อกุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา วา กุสลา
ฐมา ปรีหาณตติ ยถิทิ ภิกขเว อสนตฺถจจिता อสนตฺถจจสส
ภิกขเว อนุปลนนา เจว อกุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา จ
กุสลา ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

[๖๖] นาหิ ภิกขเว อณลั อเอทมมปิ สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนนา วา กุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา วา อกุสลา
ฐมา ปรีหาณตติ ยถิทิ ภิกขเว สนตฺถจจिता สนตฺถจจสส ภิกขเว
อนุปลนนา เจว กุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนนา จ อกุสลา

ธมฺมา ปริหาณตฺตีติ ฯ

[๖๗] นาคิ ภิกฺขเว อณฺฺณํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลฺสุตฺตํ ยิน
อนฺุปลฺปนฺนา วา อกฺุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ อฺุปลฺปนฺนา วา กุสลา
ธมฺมา ปริหาณฺฺติ ยถฺยิทํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนฺฺสิกาโร อโยนิโส
ภิกฺขเว มนฺฺสิกโรโต อนฺุปลฺปนฺนา เจว อกฺุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ
อฺุปลฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหาณฺฺติติ ฯ

[๖๘] นาคิ ภิกฺขเว อณฺฺณํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลฺสุตฺตํ ยิน
อนฺุปลฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ อฺุปลฺปนฺนา วา อกฺุสลา
ธมฺมา ปริหาณฺฺติ ยถฺยิทํ ภิกฺขเว โยนิโส มนฺฺสิกาโร โยนิโส
ภิกฺขเว มนฺฺสิกโรโต อนฺุปลฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ
อฺุปลฺปนฺนา จ อกฺุสลา ธมฺมา ปริหาณฺฺติติ ฯ

[๖๙] นาคิ ภิกฺขเว อณฺฺณํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลฺสุตฺตํ ยิน
อนฺุปลฺปนฺนา วา อกฺุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ อฺุปลฺปนฺนา วา กุสลา
ธมฺมา ปริหาณฺฺติ ยถฺยิทํ ภิกฺขเว อสมฺุปลฺชฺชนฺฺติ อสมฺุปลฺชานฺฺส
ภิกฺขเว อนฺุปลฺปนฺนา เจว อกฺุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ อฺุปลฺปนฺนา จ
กุสลา ธมฺมา ปริหาณฺฺติติ ฯ

[๗๐] นาคิ ภิกฺขเว อณฺฺณํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลฺสุตฺตํ ยิน
อนฺุปลฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ อฺุปลฺปนฺนา วา อกฺุสลา
ธมฺมา ปริหาณฺฺติ ยถฺยิทํ ภิกฺขเว สมฺุปลฺชฺชนฺฺติ สมฺุปลฺชานฺฺส
ภิกฺขเว อนฺุปลฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อฺุปลฺชฺชนฺฺติ อฺุปลฺปนฺนา จ

อกุสลา ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

[๗๑] นาทิ ภิกขเว อลลั อเอกฐมัมปี สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนุณา วา อกุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนุณา วา กุสลา
ฐมา ปรีหาณตติ ยถยิทธิ ภิกขเว ปาปมิตตตา ปาปมิตตสส ภิกขเว
อนุปลนุณา เจว อกุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนุณา จ กุสลา
ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

วคโค ๑ สตตโม ฯ

[๗๒] นาทิ ภิกขเว อลลั อเอกฐมัมปี สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนุณา วา กุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนุณา วา อกุสลา
ฐมา ปรีหาณตติ ยถยิทธิ ภิกขเว กลยาณมิตตตา กลยาณมิตตสส
ภิกขเว อนุปลนุณา เจว กุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนุณา จ
อกุสลา ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

[๗๓] นาทิ ภิกขเว อลลั อเอกฐมัมปี สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนุณา วา อกุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนุณา วา กุสลา
ฐมา ปรีหาณตติ ยถยิทธิ ภิกขเว อนุโยโค อกุสลานัน ฐมานัน
อนนุโยโค กุสลานัน ฐมานัน อนุโยคา ภิกขเว อกุสลานัน ฐมานัน
อนนุโยคา กุสลานัน ฐมานัน อนุปลนุณา เจว อกุสลา ฐมา
อุปลชชนติ อุปลนุณา จ กุสลา ฐมา ปรีหาณตตีติ ฯ

[๗๔] นาทิ ภิกขเว อลลั อเอกฐมัมปี สมนุปลสสามิ เชน
อนุปลนุณา วา กุสลา ฐมา อุปลชชนติ อุปลนุณา วา อกุสลา
#๑ ม. ย. วิริยารมภาทิวคโค ... ฯ

ธมฺมา ปริหาณฺติ ชยฺยํ ภิกฺขเว อญฺโฆโค กุสลาณํ ธมฺมานํ
อนญฺโฆโค อกุสลาณํ ธมฺมานํ อญฺโฆกา ภิกฺขเว กุสลาณํ ธมฺมานํ
อนญฺโฆกา อกุสลาณํ ธมฺมานํ อญฺฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อญฺฺชชฺชติ
อญฺฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหาณฺตีติ ฯ

[๗๕] นาคํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํ ยเณ
อญฺฺปนฺนา วา โขชฌงฺกา นุสฺสชฺชติ อญฺฺปนฺนา วา โขชฌงฺกา
น ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺติ ชยฺยํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนสิกาโร
อโยนิโส ภิกฺขเว มนสิกาโรโต อญฺฺปนฺนา เจว โขชฌงฺกา นุสฺสชฺชติ
อญฺฺปนฺนา จ โขชฌงฺกา น ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺตีติ ฯ

[๗๖] นาคํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํ ยเณ
อญฺฺปนฺนา วา โขชฌงฺกา อญฺฺชชฺชติ อญฺฺปนฺนา วา โขชฌงฺกา
ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺติ ชยฺยํ ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกาโร โยนิโส
ภิกฺขเว มนสิกาโรโต อญฺฺปนฺนา เจว โขชฌงฺกา อญฺฺชชฺชติ อญฺฺปนฺนา
จ โขชฌงฺกา ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺตีติ ฯ

[๗๗] อญฺฺมตฺตติกา เอสา ภิกฺขเว ปริหานิ ยทิทํ ฌาติ
ปริหานิ เอตํ ปฏิกิณฺ्हจฺจํ ภิกฺขเว ปริหานินํ ยทิทํ ปญฺญาปริหานีติ ฯ

[๗๘] อญฺฺมตฺตติกา เอสา ภิกฺขเว วุฑฺฒิ ยทิทํ ฌาติวุฑฺฒิ
เอตทคฺคํ ภิกฺขเว วุฑฺฒินํ ยทิทํ ปญฺญาวุฑฺฒิ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว
เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ปญฺญาวุฑฺฒิยา วุฑฺฒิสฺสามาติ เอวํ หิ โว

ภิกขเว สิกขิตพฺพนฺติ ฯ

[๘๕] อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว ปรีหานิ ยทิตฺถ โภคปรีหานิ
เอตํ ปฏิกิณฺ्हํ ภิกฺขเว ปรีหานิํ ยทิตฺถ ปญฺญาปรีหานิํติ ฯ

[๘๖] อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว วุฑฺฒิ ยทิตฺถ โภควุฑฺฒิ
เอตทกฺคํ ภิกฺขเว วุฑฺฒิํ ยทิตฺถ ปญฺญาวุฑฺฒิํ ตสฺมา ติท
ภิกฺขเว เอวํ สิกขิตพฺพํ ปญฺญาวุฑฺฒิยา วุฑฺฒิสฺสามาติ เอวํ หิ
โว ภิกฺขเว สิกขิตพฺพนฺติ ฯ

[๘๗] อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว ปรีหานิ ยทิตฺถ ยโสปรีหานิ
เอตํ ปฏิกิณฺ्हํ ภิกฺขเว ปรีหานิํ ยทิตฺถ ปญฺญาปรีหานิํติ ฯ

วคฺโค ๑ อฏฺฐโม ฯ

[๘๘] อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว วุฑฺฒิ ยทิตฺถ ยโสวุฑฺฒิ
เอตทกฺคํ ภิกฺขเว วุฑฺฒิํ ยทิตฺถ ปญฺญาวุฑฺฒิํ ตสฺมา ติท ภิกฺขเว
เอวํ สิกขิตพฺพํ ปญฺญาวุฑฺฒิยา วุฑฺฒิสฺสามาติ เอวํ หิ โว
ภิกฺขเว สิกขิตพฺพนฺติ ฯ

[๘๙] นาทิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุสฺสามิ โย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถิทิ ภิกฺขเว ปมาโท ปมาโท
ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๙๐] นาทิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนฺุสฺสามิ โย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถิทิ ภิกฺขเว อปฺปมาโท อปฺปมาโท
ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

#๑ ม. ย. กลุยาณมิตฺตาทิวคฺโค ฯ

[๘๕] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว โกสขฺชํ โกสขฺชํ
ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๘๖] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว วิริยารมฺโก วิริยารมฺโก
ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๘๗] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว มหิจฺจตา มหิจฺจตา
ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๘๘] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว อปฺปิจฺจตา อปฺปิจฺจตา
ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๘๙] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว อสนฺตฺถจฺจตา อสนฺตฺถจฺจตา
ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๙๐] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว สนฺตฺถจฺจตา สนฺตฺถจฺจตา
ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๙๑] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนสิกาโร

อโยนิโส มนสิกาโร ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๕๒] นาคิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํโย โย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกาโร
โยนิโส มนสิกาโร ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๕๓] นาคิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว อสมฺปชฌญํ อสมฺปชฌญํ
ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๕๔] นาคิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว สมฺปชฌญํ สมฺปชฌญํ
ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๕๕] นาคิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว ปาปมิตฺตตา ปาปมิตฺตตา
ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๕๖] นาคิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว กฺลฺยาณมิตฺตตา
กฺลฺยาณมิตฺตตา ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๕๗] นาคิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํโย
เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ขลยิทํ ภิกฺขเว อนฺนุโยโค อกุสลานํ
ธมฺมานํ อนฺนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ อนฺนุโยโค ภิกฺขเว อกุสลานํ
ธมฺมานํ อนฺนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๕๘] นาหิ ภิกฺขเว อญฺญิ อেকธมฺมปี สมนุสฺสสามิ โย
เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว อนฺนุโยโค กุสลานํ
ธมฺมานํ อนฺนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ อนฺนุโยโค ภิกฺขเว กุสลานํ
ธมฺมานํ อนฺนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติตีติ ฯ

วคฺโค ๑ นวโม ฯ

[๕๙] อหฺมตฺตํ ภิกฺขเว องฺคนฺติ กริตฺวา นาญญิ อenggคํปี
สมนุสฺสสามิ ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว
ปมาโท ปมาโท ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติตีติ ฯ

[๑๐๐] อหฺมตฺตํ ภิกฺขเว องฺคนฺติ กริตฺวา นาญญิ อenggคํปี
สมนุสฺสสามิ ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว
อปปมาโท อปปมาโท ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตติตีติ ฯ

[๑๐๑] อหฺมตฺตํ ภิกฺขเว องฺคนฺติ กริตฺวา นาญญิ อenggคํปี
สมนุสฺสสามิ ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว
โกสขฺชํ โกสขฺชํ ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติตีติ ฯ

[๑๐๒] อหฺมตฺตํ ภิกฺขเว องฺคนฺติ กริตฺวา นาญญิ อenggคํปี
สมนุสฺสสามิ ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ ภิกฺขเว
วิริยารมฺโก วิริยารมฺโก ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตติตีติ ฯ

[๑๐๓] อหฺมตฺตํ ภิกฺขเว องฺคนฺติ กริตฺวา นาญญิ อenggคํปี
สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ มหิจฺจตา ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติตีติ ฯ

[๑๐๔] อหฺมตฺตํ ภิกฺขเว องฺคนฺติ กริตฺวา นาญญิ อenggคํปี
#๑ ม. ย. ปมาทาทีวคฺโค ฯ

สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ อปฺปิจฺจตา ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๐๕] อชฺฌตฺตํ ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ อสนฺตุจฺจิตา ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๐๖] อชฺฌตฺตํ ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ สนฺตุจฺจิตา ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๐๗] อชฺฌตฺตํ ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ อโยนิโส มนฺสิกาโร ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย
สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๐๘] อชฺฌตฺตํ ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ โยนิโส มนฺสิกาโร ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๐๙] อชฺฌตฺตํ ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ อสมฺปชฺฌญํ ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๑๐] อชฺฌตฺตํ ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ฯเปฯ สมฺปชฺฌญํ ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๑๑] พาหิโร ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ยํ เอวํ มหโต อนฺตถาย สํวตฺตติ ยถฺยิทํ ภิกฺขเว
ปาปมิตฺตตา ปาปมิตฺตตา ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๑๒] พาหิโร ภิกฺขเว อํกนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอภฺงคํปิ
สมนุสฺสสามิ ยํ เอวํ มหโต อนฺตถาย สํวตฺตติ ยถฺยิทํ ภิกฺขเว
กฺลฺยาณมิตฺตตา กฺลฺยาณมิตฺตตา ภิกฺขเว มหโต อนฺตถาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๑๓] อชฺฌตฺตํ ภิภฺขเว อํคฺนฺติ กริตฺวา นาณํ เอภฺงคํปี
สมนฺุปลฺสํมิ ยํ เอวํ มหฺโต อนฺตฺถาย สํวตฺตติ ยถฺยํ ภิภฺขเว
อนฺุโยโค อํคฺสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค อํคฺสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค
ภิภฺขเว อํคฺสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค อํคฺสถานํ ฃมฺมานํ มหฺโต
อนฺตฺถาย สํวตฺตติติ ฯ

[๑๑๔] อชฺฌตฺตํ ภิภฺขเว อํคฺนฺติ กริตฺวา นาณํ เอภฺงคํปี
สมนฺุปลฺสํมิ ยํ เอวํ มหฺโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถฺยํ ภิภฺขเว อนฺุโยโค
อํคฺสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค อํคฺสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค ภิภฺขเว อํคฺสถานํ
ฃมฺมานํ อนฺุโยโค อํคฺสถานํ ฃมฺมานํ มหฺโต อตฺถาย สํวตฺตติติ ฯ

[๑๑๕] นาหํ ภิภฺขเว อณฺุณํ เอกฃมฺมํปี สมนฺุปลฺสํมิ โย เอวํ
สทฺฐมฺมสฺส สมฺโฆสํย อนฺฺตรฃานาย สํวตฺตติ ยถฺยํ ภิภฺขเว ปมาโท
ปมาโท ภิภฺขเว สทฺฐมฺมสฺส สมฺโฆสํย อนฺฺตรฃานาย สํวตฺตติติ ฯ

[๑๑๖] นาหํ ภิภฺขเว อณฺุณํ เอกฃมฺมํปี สมนฺุปลฺสํมิ โย
เอวํ สทฺฐมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโฆสํย อนฺฺตรฃานาย สํวตฺตติ ยถฺยํ
ภิภฺขเว อปฺปมาโท อปฺปมาโท ภิภฺขเว สทฺฐมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโฆสํย
อนฺฺตรฃานาย สํวตฺตติติ ฯ

[๑๑๗] นาหํ ภิภฺขเว อณฺุณํ เอกฃมฺมํปี สมนฺุปลฺสํมิ โย เอวํ
สทฺฐมฺมสฺส สมฺโฆสํย อนฺฺตรฃานาย สํวตฺตติ ยถฺยํ ภิภฺขเว โโกสชฺชํ
โกสชฺชํ ภิภฺขเว สทฺฐมฺมสฺส สมฺโฆสํย อนฺฺตรฃานาย สํวตฺตติติ ฯ

[๑๑๘] นาหํ ภิภฺขเว อณฺุณํ เอกฃมฺมํปี สมนฺุปลฺสํมิ โย

เอวํ สทฺทมฺมสุตฺต จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ยถียํ
ภิกฺขเว วิริยารมฺโห วิริยารมฺโห ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต จิตฺติยา
อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๑๕] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ
มหิจฺจตา ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต สมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๐] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ
อปฺปิจฺจตา ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย
สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๑] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ
อสนฺุจฺจตา ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต สมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๒] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ สนฺุจฺจตา
ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๓] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ อโยนิโส
มนสิกาโร ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต สมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๔] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ
โยนิโส มนสิกาโร ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย
สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๕] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ
อสมฺุชฺชลฺลํ ภิกฺขเว สทฺทมฺมสุตฺต สมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๖] นานํ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุปลสุตฺตานิ ฯเปฯ สมนฺุชฺชลฺลํ

ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๗] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ฯเปฯ
ปาปมิตฺตตา ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส สมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๘] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ฯเปฯ
กฺลฺยาณมิตฺตตา ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย
สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๒๙] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ ฯเปฯ
อนฺุโยโค ภิกฺขเว อกฺุสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค กฺุสถานํ ฃมฺมานํ
สทฺธมฺมสฺส สมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ

[๑๓๐] นานํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุปลสฺสามิ โย
เอวํ สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ ยถฺยิทํ
ภิกฺขเว อนฺุโยโค กฺุสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค อกฺุสถานํ ฃมฺมานํ
อนฺุโยโค ภิกฺขเว กฺุสถานํ ฃมฺมานํ อนฺุโยโค อกฺุสถานํ ฃมฺมานํ
สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโสมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตีติ ฯ ๑

วคฺโค ทสฺโสม ฯ

[๑๓๑] เยปี ๒ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อธมฺมํ ฃมฺโมติ ทีเปนฺติ เต
ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชฺนาหิตาย ปฏฺิปนฺนา พหุชฺนาสุขาย พหุโน ชนสฺส
อนตฺถาย อหิตาย ทฺุภขาย เทวมนฺุสฺสานํ พหุญจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อปฺุญญํ ปสวณฺติ เตจิมํ สทฺธมฺมํ อนนฺตรธาเปนฺตีติ ฯ

[๑๓๒] เยปี เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ

#๑ ม. พาตฺตีสตีมํ จตฺุโกฏฺุจิกํ นิฏฺุจิตํ ฯ ย. จตฺุโกฏฺุจิกํ นิฏฺุจิตํ ฯ

#๒ ม. ย. สทฺุพตฺุถ เย เต ฯ

อวินยํ วินโยติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ วินยํ อวินโยติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ
อภาสิตํ อลปีตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ
 ฯเปฯ ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปีตํ ตถาคเตนาติ
 ทีเปนฺติ ฯเปฯ อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ
 ทีเปนฺติ ฯเปฯ อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ
 ทีเปนฺติ ฯเปฯ อปุปลฺลตฺตํ ตถาคเตน ปลฺลตฺตํ ตถาคเตนาติ
 ทีเปนฺติ ฯเปฯ ปลฺลตฺตํ ตถาคเตน อปุปลฺลตฺตํ ตถาคเตนาติ
 ทีเปนฺติ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พุชฺชนาหิตาย ปฏิปนฺนา พุชฺชนาสุขาย
 พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ พหุญฺจ เต
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺลฺลํ ปสฺวนฺติ เตจิมํ สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตฺติ ฯ

[๑]-

[๑๓๓] ยेषี เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อธมฺมํ อธมฺโมติ ทีเปนฺติ เต
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ พุชฺชนาหิตาย ปฏิปนฺนา พุชฺชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส
 อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ พหุญฺจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ปฺลฺลํ ปสฺวนฺติ เตจิมํ สทฺธมฺมํ จเปนฺตฺติ ฯ๕

[๑๓๔] ยेषี เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมํ ธมฺโมติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ
 อวินยํ อวินโยติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ วินยํ วินโยติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ
 อภาสิตํ อลปีตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปีตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ
 ฯเปฯ ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ
 ฯเปฯ อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ
 ฯเปฯ อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ

#๑ ม. ทุติยปมาทาทิวคฺโค ทสโม ฯ ยู. อธมฺมาทิวคฺโค ทสโม ฯ

ฯเปฯ อปฺปญฺจตุตฺติ ตถาคเตน อปฺปญฺจตุตฺติ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ
ฯเปฯ ปญฺจตุตฺติ ตถาคเตน ปญฺจตุตฺติ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ เต
ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปฺนฺนา พหุชนสุขาย พหุโน ชนฺสฺส
อนฺตุถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ พหุญฺจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปฺปญฺจํ ปสวณฺติ เตจิมํ สทฺธมฺมํ จเปนฺตฺติติ ฯ

วคฺโค ๑ เอกาทสโม ฯ

[๑๓๕] เยปี เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนาปตฺตี อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ
ฯเปฯ อาปตฺตี อนาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ ลหุกํ อาปตฺตี
ครุกา อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ ครุกํ อาปตฺตี ลหูกา อาปตฺตฺติ
ทีเปนฺติ ฯเปฯ ทฏฺฐลฺลํ อาปตฺตี อทฏฺฐลฺลา อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ
ฯเปฯ อทฏฺฐลฺลํ อาปตฺตี ทฏฺฐลฺลา อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ
สาวเสถํ อาปตฺตี อนวเสธา อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ อนวเสถํ
อาปตฺตี สาวเสธา อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ สปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตี
อปฺปฏิกมฺมา อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ ฯเปฯ อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตี
สปฺปฏิกมฺมา อาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนาหิตาย
ปฏิปฺนฺนา พหุชนาสุขาย พหุโน ชนฺสฺส อนฺตุถาย อหิตาย ทุกฺขาย
เทวมนุสฺसानํ พหุญฺจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปญฺจํ ปสวณฺติ เตจิมํ
สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตฺติติ ฯ

[๑๓๖] เยปี เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนาปตฺตี อนาปตฺตฺติ ทีเปนฺติ
เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปฺนฺนา พหุชนสุขาย พหุโน ชนฺสฺส
#๑ ม. อธมฺมวคฺโค ฯ

อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ พหุญจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปฺลฺลํ ปสวณฺติ เตจิมํ สทฺธมฺมํ จเปณฺตีติ ฯ

[๑๓๗] เยปี เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาปตฺตี อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ
เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พุชฺชนหิตาย ปฏิปนฺนา พุชฺชนสุขาย พหุโน ชนสฺส
อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ พหุญจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปฺลฺลํ ปสวณฺติ เตจิมํ สทฺธมฺมํ จเปณฺตีติ ฯ

[๑๓๘] เยปี เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลหุกํ อาปตฺตี ลหูกาอาปตฺตีติ
ทีเปณฺติ ฯเปฯ ครุกํ อาปตฺตี ครูกา อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ ฯเปฯ
ทฺฐจฺจลํ อาปตฺตี ทฺฐจฺจลา อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ ฯเปฯ อทฺฐจฺจลํ
อาปตฺตี อทฺฐจฺจลา อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ ฯเปฯ สาวเสถํ อาปตฺตี
สาวเสธา อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ ฯเปฯ อนวเสถํ อาปตฺตี อนวเสธา
อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ ฯเปฯ สปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตี สปฺปฏิกมฺมา
อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ ฯเปฯ อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตี อปฺปฏิกมฺมา
อาปตฺตีติ ทีเปณฺติ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พุชฺชนหิตาย ปฏิปนฺนา
พุชฺชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ
พหุญจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฺลฺลํ ปสวณฺติ เตจิมํ สทฺธมฺมํ จเปณฺตีติ ฯ

วคฺโค ๑ ทฺวาทสโม ฯ

เอกปฺคฺคฺลปาติ

[๑๓๙] เอกปฺคฺคฺโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตถาย หิตาย สุขาย
#๑ อนาปตฺตีวคฺโค ฯ

เทวมนุสฺसानัน กตโม เอกปุคฺคโล ตถาคโต อรหํ สมมาสมพุทฺโธ อัย
โฆ ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พุทฺชนหิตาย
พุทฺชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๑๔๐] เอกปุคฺคตฺสฺส ภิกฺขเว ปาตุภาโว ทฺลลโก โลกสฺมี
กตมฺสฺส เอกปุคฺคตฺสฺส ตถาคตฺสฺส อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส อิมสฺส
โฆ ภิกฺขเว เอกปุคฺคตฺสฺส ปาตุภาโว ทฺลลโก โสกสฺมินฺติ ฯ

[๑๔๑] เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
อจฺฉริยมนุสฺโส กตโม เอกปุคฺคโล ตถาคโต อรหํ สมมาสมพุทฺโธ
อัย โฆ ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
อจฺฉริยมนุสฺโสติ ฯ

[๑๔๒] เอกปุคฺคตฺสฺส ภิกฺขเว กาลกิริยา พุโณ ชนสฺส
อนฺตปฺปา โหติ กตมฺสฺส เอกปุคฺคตฺสฺส ตถาคตฺสฺส อรหโต
สมมาสมพุทฺธสฺส อิมสฺส โฆ ภิกฺขเว เอกปุคฺคตฺสฺส กาลกิริยา พุโณ
ชนสฺส อนฺตปฺปา โหตีติ ฯ

[๑๔๓] เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
อทุติโย อสหาโย อปฺปฏิโม อปฺปฏิสโม อปฺปฏิภาโค ๑ อปฺปฏิปุคฺคโล
อสโม อสมสโม ทิปทานัน อคฺโค กตโม เอกปุคฺคโล ตถาคโต
อรหํ สมมาสมพุทฺโธ อัย โฆ ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก
อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อทุติโย อสหาโย อปฺปฏิโม อปฺปฏิสโม
อปฺปฏิภาโค อปฺปฏิปุคฺคโล อสโม อสมสโม ทิปทานัน อคฺโคติ ฯ

#๑ ยู. อัย ปาโโจ นตฺถิ ฯ

[๑๔๔] เอกปุคฺคสฺส ภิกฺขเว ปาตุภาโว ๑ มหโต จกฺขุสฺส
 ปาตุภาโว โหติ มหโต อาโลกสฺส ปาตุภาโว โหติ มหโต โสภาสฺส
 ปาตุภาโว โหติ ฉนฺนํ อนุตฺตริยานํ ปาตุภาโว โหติ จตฺนํ
 ปฏิสมฺภิทานํ สจฺฉิกิริยา โหติ อนนฺกธาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 โหติ นานาธาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยา
 โหติ โสตาปตฺตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา
 โหติ อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยา โหติ กตมสฺส เอกปุคฺคสฺส ตถาคตสฺส
 อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อิมสฺส โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคสฺส
 ปาตุภาโว ๒ มหโต จกฺขุสฺส ปาตุภาโว โหติ มหโต อาโลกสฺส
 ปาตุภาโว โหติ มหโต โสภาสฺส ปาตุภาโว โหติ ฉนฺนํ
 อนุตฺตริยานํ ปาตุภาโว โหติ จตฺนํ ปฏิสมฺภิทานํ สจฺฉิกิริยา โหติ
 อนนฺกธาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ นานาธาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 โหติ วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ โสตาปตฺตฺติผลสจฺฉิกิริยา
 โหติ สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ อานาคามิผลสจฺฉิกิริยา
 โหติ อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยา โหตีตี ๑

[๑๔๕] นาหิ ภิกฺขเว อณฺเฏ อกปุคฺคสมฺปิ สมฺนุสฺสํ โย
 เหวํ ตถาคเตน อนุตฺตรํ ฃมฺมจกฺกํ ปวตฺตตีตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตตี
 ยถยิทํ ภิกฺขเว สาริปฺพุโต สาริปฺพุโต ภิกฺขเว ตถาคเตน
 อนุตฺตรํ ฃมฺมจกฺกํ ปวตฺตตีตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตตีตี ๑

ปุคฺคลาวคฺโค ๓ ๑

#๑-๒ ม. ย. ปาตุภาวา ๑ ๓ ม. ย. เอกปุคฺคลาวคฺโค เทรสโม ๑

เอตทคฺคปาถิ

[๑๔๖] เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวกานํ ภิกฺขุณํ รัตตณฺณํ ยถิทํ
อณฺณาโกณฺฑนฺทโย ๑ ฯ มหาปณฺณํ ยถิทํ สาริปฺพุโต ฯ อิทฺธิมนฺตานํ
ยถิทํ มหาโมคฺคฺคฺลาโน ฯ ฐตฺวาทานํ ๒ ยถิทํ มหากสฺสโป ฯ
ทิพฺพจกฺขุกันํ ยถิทํ อนุรฺกฺโข ฯ อฺจฺจาภฺตฺตานํ ยถิทํ ภทฺทโย
กาฬิโคธายฺพุโต ฯ มณฺชสฺสรานํ ยถิทํ ลกฺขณฺณภทฺทโย ฯ
สีหนาทิกานํ ยถิทํ ปิณฺโฑลภทฺทวาโห ฯ ฐมฺมกธิกานํ ยถิทํ
ปฺปณฺโณ มนฺตานิปฺพุโต ฯ สงฺฆิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตุณฺเรณ อตฺถํ
วิกฺชนฺตานํ ยถิทํ มหาจฺจาโนติ ฯ

วคฺโค ปจฺโม ฯ

[๑๔๗] เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวกานํ ภิกฺขุณํ มโนมยํ กายํ
อภินิมฺมินฺตานํ ยถิทํ จุลปนฺถโก ฯ เจโตวิวญฺญกฺสฺถานํ ๓ ยถิทํ
จุลปนฺถโก ฯ ปณฺณาวิวญฺญกฺสฺถานํ ๔ ยถิทํ มหาปนฺถโก ฯ อรณฺวิหารินํ
ยถิทํ สุภฺติ ฯ ทกฺขิณฺเยยฺยานํ ยถิทํ สุภฺติ ฯ อารณฺณกันํ ยถิทํ
เรวโต ขทฺริวนฺนโย ฯ ฉายินํ ยถิทํ กงฺขาเรวโต ฯ อารทฺธวิริยานํ
ยถิทํ โสโณ โกลิวิโส ฯ กฺลฺยาณวากฺกรณานํ ยถิทํ โสโณ
กฺุณฺณโณ ฯ ลากินํ ยถิทํ สีวลี ฯ สทฺธาธิมฺุตตานํ ยถิทํ
วกฺกสิตี ฯ

วคฺโค ทฺติโย ฯ

[๑๔๘] เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวกานํ ภิกฺขุณํ สิขากาแมนํ
#๑ ม. อณฺณาสิโกณฺฑนฺทโย ฯ ๒ ม. ย. ฐตฺวาทานํ ฯ ๓ ย. เจโตวิวทฺธกฺสฺถานํ ฯ
#๔ ม. สณฺณาวิวญฺญกฺสฺถานํ ฯ ย. สณฺณาวิวทฺธกฺสฺถานํ ฯ

ยทิตฺ ราชูลอ ๑ สทฺธาปพฺพชิตานํ ยทิตฺ ฐฏฺฐปาโล ๑ ปจฺมํ สลากํ
คณฺหนฺดานํ ยทิตฺ กุณฺฑธาโน ๑ ปฏฺฐิภาณฺวนฺดานํ ยทิตฺ วจฺจิสฺโส ๑
สมนฺตปาสาทิกานํ ยทิตฺ อุปเสโน วจฺจนฺตปฺตฺโต ๑h
เสนาสนปฺลฺยาปกาณํ ยทิตฺ ทพฺโพ มลฺลปฺตฺโต ๑ เทวตानํ
ปิยมนานํ ยทิตฺ ปิลินฺทวจฺจโณ ๑ จิปรฺปาภิญฺยานํ ยทิตฺ พาหิโย
ทารุจิริโย ๑ จิตฺตกถิกานํ ยทิตฺ กุมารกสฺสโป ๑ ปฏฺฐิสฺมภิตปฺตฺตานํ
ยทิตฺ มหาโกฏฺจิสฺสโตติ ๑

วคฺโค ตติโย ๑

[๑๔๕] เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สวากานํ ภิกฺขุณฺํ พหุสฺสฺตานํ
ยทิตฺ อานนฺโท ๑ สติมนฺตานํ ยทิตฺ อานนฺโท ๑ คติมนฺตานํ ยทิตฺ
อานนฺโท ๑ ฐติมนฺตานํ ยทิตฺ อานนฺโท ๑ อุปฏฺฐจกานํ ยทิตฺ
อานนฺโท ๑ มหาปริสานํ ยทิตฺ อรุเวลกสฺสโป ๑ กุลปฺปสาทกานํ
ยทิตฺ กาพฺุทายิ ๑ อปฺปาพาธานํ ยทิตฺ พกฺกุโล ๑ ๑ ๑ ปุพฺเพนิวาสิ
อนุสฺสรนฺตานํ ยทิตฺ โสภิตो ๑ วินยฺชรานํ ยทิตฺ อุปาลิ ๑
ภิกฺขุโนวาทกานํ ยทิตฺ นนฺทโก ๑ อินฺทริเยสฺสุ กุตฺตทวารานํ ยทิตฺ
นนฺโท ๑ ภิกฺขุโอวาทกานํ ยทิตฺ มหาภปฺปิโน ๑ เตชฺชธาตฺตฺกฺกุสฺตานํ
ยทิตฺ สาคโต ๑ ปฏฺฐิภาณฺยฺยกานํ ยทิตฺ ราโช ๑ ลฺลวจฺจิวรฺชรานํ
ยทิตฺ โมฆราชาติ ๑

วคฺโค จตฺตฺโต ๑

#๑ ม. พากุโล ๑

[๑๕๐] เอตทคัคคัม ภิกขเว มม สāvīkānāṃ ภิกขุณీนāṃ รตตณฺณนํ
ยทิตฺถํ มหาปชาปตี โคตมียํ ฯ มหาปณฺณานāṃ ยทิตฺถํ เขมา ฯ
อิทฺฐิมนฺدانāṃ ยทิตฺถํ อุปลวณฺณา ฯ วินยธรรานāṃ ยทิตฺถํ ปญฺจจารา ฯ
ธมฺมกถิกานāṃ ยทิตฺถํ ธมฺมทินฺนา ฯ ฉายีณāṃ ยทิตฺถํ นนฺทา ฯ อารทฺธวิริยานāṃ
ยทิตฺถํ โสณฺา ฯ ทิพฺพจกฺขุگانāṃ ยทิตฺถํ สกฺุลา ๑ ฯ จิปรปภาณฺณานāṃ ยทิตฺถํ
ภทฺททา กุณฺฑลเกสา ฯ ปุพฺเพนิวาสāṃ อณฺุสฺสรนฺตীনāṃ ยทิตฺถํ ภทฺททา กปิลานี ๒ ฯ
มหาภณฺณปฺปตฺตานāṃ ยทิตฺถํ ภทฺททา กจฺจานา ๓ ฯ ลฺลวจิวรรณāṃ ยทิตฺถํ
กิสาโคตมียํ ฯ สทฺธธาธมฺมุตฺตานāṃ ยทิตฺถํ ลีกาลมาตาติ ๔ ฯ

วคฺโค ปณฺจโม ฯ

[๑๕๑] เอตทคัคคัม ภิกขเว มม สāvānāṃ อุปาสกานāṃ ปจฺจมํ
สรณฺํ กจฺจนฺدانāṃ ยทิตฺถํ ตปฺสฺสภกฺคิกา วาณิชา ฯ ทายกานāṃ ยทิตฺถํ
สุทฺตโต คหปตี อนาถปิณฺฑทิกโ ๑ ฯ ธมฺมกถิกานāṃ ยทิตฺถํ จิตฺโต คหปตี
มจฺฉิกาสณฺฑทิกโ ๕ ฯ จตฺฐหิ สงฺคหฺวตฺถุหิ ปรีสํ สักกนฺนฺدانāṃ ยทิตฺถํ
หตฺถโก อापวโก ฯ ปณฺฑิตทายกานāṃ ยทิตฺถํ มหานาโม สกฺุโ ๑
มณาปทายกานāṃ ยทิตฺถํ อุกฺคโ คหปตี เวสาลีโก ฯ สงฺฆปญฺจจากรากานāṃ
ยทิตฺถํ ๖ อุกฺคโต คหปตี ฯ อเวจฺจปฺปสนฺนानāṃ ยทิตฺถํ สุโร อมพฺภุโจ ๗ ฯ
ปุกฺคลปฺปสนฺนानāṃ ยทิตฺถํ จีวโก โกมารภจฺโจ ฯ วิสฺสุสาสกานāṃ ยทิตฺถํ
นกุลปิตา คหปตีติ ฯ

วคฺโค ฉฏฺฐโ ๑

#๑ ม. พกฺุลา ฯ ๒ ม. กاپิลานี ฯ ๓ ม. ภทฺททจฺจานา ฯ ๔ ลีกาลกมาตา ฯ

#๕ มจฺฉิกาสณฺฑทิกโ ๑ ๖ ม. หตฺถิกามโก ๑ ๗ ม. สุรพฺนุโ ๑

[๑๕๒] เอตทคัค กิกุขเว มม สาวิกานัง อุปาสิกานัง ปจัม สรรณัง
คจฺจนฺตึนํ ยทิตฺถํ สุชาตา เสนานิธีตา ๑ ฯ ทายิกานัง ยทิตฺถํ วิสาขา
มิการมาตา ฯ พหุสฺสุตานัง ยทิตฺถํ ขุชฺชุตฺตรา ฯ เมตฺตาวิหารินํ ยทิตฺถํ
สามาวตี ฯ ฌายินํ ยทิตฺถํ อุตฺตรา นนฺทมาตา ฯ ปณฺธิตทายิกานัง
ยทิตฺถํ สุปฺปวาสา โกลิยธีตา ฯ คิลานุปฺภูจาทินํ ยทิตฺถํ สุปฺปิยา
อุปาสิกา ฯ อเวจฺจปฺปสฺนฺนํ ยทิตฺถํ กาทิยานี ฯ วิสฺสาสิกานัง ยทิตฺถํ
นกุลมาตา คหปทานี ฯ อนุสฺสวปฺปนฺนํ ยทิตฺถํ กาลี อุปาสิกา
กุรฺรฆริกาติ ๒ ฯ

วคฺโค สตฺตโม ฯ ๓

อฏฺฐจฺานปาถิ

[๑๕๓] อฏฺฐจฺานเมตฺถิ กิกุขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิจฺิสมฺปนฺโน
ปฺุคฺคโล กณฺจิจิ สงฺขาริ นิจฺจโต อุปคฺจฺเจยฺย เนตฺถิ จานํ วิชฺชติ
จฺานณฺจ โข เอตฺถิ กิกุขเว วิชฺชติ ยํ ปฺุณฺชฺชโน กณฺจิจิ สงฺขาริ นิจฺจโต
อุปคฺจฺเจยฺย จฺานเมตฺถิ วิชฺชติติ ฯ

[๑๕๔] อฏฺฐจฺานเมตฺถิ กิกุขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิจฺิสมฺปนฺโน
ปฺุคฺคโล กณฺจิจิ สงฺขาริ สุขโต อุปคฺจฺเจยฺย เนตฺถิ จานํ วิชฺชติ
จฺานณฺจ โข เอตฺถิ กิกุขเว วิชฺชติ ยํ ปฺุณฺชฺชโน กณฺจิจิ สงฺขาริ สุขโต
อุปคฺจฺเจยฺย จฺานเมตฺถิ วิชฺชติติ ฯ

[๑๕๕] อฏฺฐจฺานเมตฺถิ กิกุขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิจฺิสมฺปนฺโน
#๑ ม. เสนนิยธีตา ฯ ๒ ม. กุลฆริกา ฯ ๓ ม. เอตทคคฺวคฺโค นิฏฺฐิจิโต ฯ

ปุคฺคโล กณฺหิ ฌมฺมํ อตฺตโต อุปกฺกฺเขยฺย เนตฺติ จานฺนํ วิชฺชติ
จानฺนญฺจ โข เอตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ ปุณฺณชฺชโน กณฺหิ ฌมฺมํ
อตฺตโต อุปกฺกฺเขยฺย จานฺนเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๕๖] อฏฺฐจานฺนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน
ปุคฺคโล มาตฺริ ชีวิตา โวโรเปยฺย เนตฺติ จานฺนํ วิชฺชติ จานฺนญฺจ
โข เอตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ ปุณฺณชฺชโน มาตฺริ ชีวิตา โวโรเปยฺย
จานฺนเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๕๗] อฏฺฐจานฺนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน
ปุคฺคโล ปิตฺริ ชีวิตา โวโรเปยฺย เนตฺติ จานฺนํ วิชฺชติ จานฺนญฺจ
โข เอตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ ปุณฺณชฺชโน ปิตฺริ ชีวิตา โวโรเปยฺย
จานฺนเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๕๘] อฏฺฐจานฺนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน
ปุคฺคโล อรหฺนตฺติ ชีวิตา โวโรเปยฺย เนตฺติ จานฺนํ วิชฺชติ จานฺนญฺจ
โข เอตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ ปุณฺณชฺชโน อรหฺนตฺติ ชีวิตา โวโรเปยฺย
จานฺนเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๕๙] อฏฺฐจานฺนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน
ปุคฺคโล ตถาคคฺคสฺส ทุฏฺฐเจฺน จิตฺเตน ๑ โลหิตํ อุปฺปาเทยฺย เนตฺติ จานฺนํ
วิชฺชติ จานฺนญฺจ โข เอตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ ปุณฺณชฺชโน ตถาคคฺคสฺส
ทุฏฺฐเจฺน จิตฺเตน ๒ โลหิตํ อุปฺปาเทยฺย จานฺนเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

#๑-๒ ม. ปทุจฺจิจิตฺโต ฯ

[๑๖๐] อัญจนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน
ปฺกุกฺโข สงฺฆํ ภินฺนุเทยฺย เนตฺติ จานํ วิชฺชติ จานญฺจ โข เอตํ
ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ ปฺกฺกชฺชโน สงฺฆํ ภินฺนุเทยฺย จานเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๖๑] อัญจนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน
ปฺกุกฺโข อญฺญํ สตุถารํ อุทฺธิเสยฺย เนตฺติ จานํ วิชฺชติ จานญฺจ
โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ ปฺกฺกชฺชโน อญฺญํ สตุถารํ อุทฺธิเสยฺย
จานเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๖๒] อัญจนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ เอกิสฺสา โลกธาตุยา
เทว อรหฺนโถ สมฺมาสมฺพุทฺธา อปฺพุพฺพิ อจฺริมํ อุปฺปชฺเชยฺย เนตฺติ
จานํ วิชฺชติ จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ เอกิสฺสา
โลกธาตุยา เอโก ๑ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อุปฺปชฺเชยฺย จานเมตฺติ
วิชฺชตีติ ฯ

วคฺโค ปจฺจโม ฯ

[๑๖๓] อัญจนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ เอกิสฺสา โลกธาตุยา
เทว ราชาโน จกฺกวคฺคฺติ อปฺพุพฺพิ อจฺริมํ อุปฺปชฺเชยฺย เนตฺติ
จานํ วิชฺชติ จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ เอกิสฺสา
โลกธาตุยา เอโก ราชา จกฺกวคฺคฺติ อุปฺปชฺเชยฺย จานเมตฺติ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๖๔] อัญจนเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ อิตฺถิ อรหํ อสฺส
สมฺมาสมฺพุทฺโธ เนตฺติ จานํ วิชฺชติ จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว
วิชฺชติ ยํ ปฺริโส อรหํ อสฺส สมฺมาสมฺพุทฺโธ จานเมตฺติ
วิชฺชตีติ ฯ

#๑ ม. เอโกว ฯ

[๑๖๕] อัญจนเมตฺ ภิภฺเว อนวกาโส ยํ อิตฺถิ ราชา อสฺส
จกฺกวตฺติ เนตฺ ฌานํ วิชฺชติ ฌานญจ โข เอตํ ภิภฺเว
วิชฺชติ ยํ ปุริโส ราชา อสฺส จกฺกวตฺติ ฌานเมตฺ วิชฺชติตีติ ฯ

[๑๖๖] อัญจนเมตฺ ภิภฺเว อนวกาโส ยํ อิตฺถิ สกฺกตฺตํ
กาเรยฺย ฯเปฯ มารตฺตํ กาเรยฺย ฯเปฯ พุรหฺมตฺตํ กาเรยฺย
เนตฺ ฌานํ วิชฺชติ ฌานญจ โข เอตํ ภิภฺเว วิชฺชติ ยํ ปุริโส
สกฺกตฺตํ กาเรยฺย ฯเปฯ มารตฺตํ กาเรยฺย ฯเปฯ พุรหฺมตฺตํ
กาเรยฺย ฌานเมตฺ วิชฺชติตีติ ฯ

[๑๖๗] อัญจนเมตฺ ภิภฺเว อนวกาโส ยํ กายทฺวจฺจริตฺส
อิญฺโญ กนฺโต มนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย เนตฺ ฌานํ วิชฺชติ
ฌานญจ โข เอตํ ภิภฺเว วิชฺชติ ยํ กายทฺวจฺจริตฺส อนิญฺโญ
อกนฺโต มมนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย ฌานเมตฺ วิชฺชติตีติ ฯ

[๑๖๘] อัญจนเมตฺ ภิภฺเว อนวกาโส ยํ วจิทฺวจฺจริตฺส ฯเปฯ

[๑๖๙] อัญจนเมตฺ ภิภฺเว อนวกาโส ยํ มโนทฺวจฺจริตฺส
อิญฺโญ กนฺโต มนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย เนตฺ ฌานํ วิชฺชติ
ฌานญจ โข เอตํ ภิภฺเว วิชฺชติ ยํ มโนทฺวจฺจริตฺส อนิญฺโญ
อกนฺโต มมนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย ฌานเมตฺ วิชฺชติตีติ ฯ

วคฺโค ทฺติโย ฯ

[๑๗๐] อัญจนเมตฺ ภิภฺเว อนวกาโส ยํ กายสุจฺจริตฺส
อนิญฺโญ อกนฺโต มมนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย เนตฺ ฌานํ วิชฺชติ

จានญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ กายสุจฺจริตฺตสฺส อิกฺกุโจ กนฺโถ
มฺนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย จานเมตํ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๗๑] อฏฺฐจานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ วจีสุจฺจริตฺตสฺส ฯเปฯ

[๑๗๒] อฏฺฐจานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ มโนสุจฺจริตฺตสฺส
อนิกฺกุโจ กนฺโถ มฺนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย เนตํ จานํ วิชฺชติ
จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ มโนสุจฺจริตฺตสฺส อิกฺกุโจ กนฺโถ
มฺนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย จานเมตํ วิชฺชตีติ ฯ

[๑๗๓] อฏฺฐจานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ กายทฺวจฺจริตฺตสมงฺคี
ตฺตนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ
อุปฺปชฺเชยฺย เนตํ จานํ วิชฺชติ จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว
วิชฺชติ ยํ กายทฺวจฺจริตฺตสมงฺคี ตฺตนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา
ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺกฺคตี วิณีปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺเชยฺย จานเมตํ
วิชฺชตีติ ฯ

[๑๗๔] อฏฺฐจานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ วจิทฺวจฺจริตฺตสมงฺคี
ฯเปฯ

[๑๗๕] อฏฺฐจานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ มโนทฺวจฺจริตฺตสมงฺคี
ตฺตนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ
อุปฺปชฺเชยฺย เนตํ จานํ วิชฺชติ จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว
วิชฺชติ ยํ มโนทฺวจฺจริตฺตสมงฺคี ตฺตนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา
ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺกฺคตี วิณีปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺเชยฺย จานเมตํ

วิษขตีติ ฯ

[๑๗๖] อฏฺฐานเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ กายสุจฺริตสมงฺคี
ตฺนุניתานา ตปฺปจฺจยา กายสุส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺกคฺคํ
วินิปาตํ นีรยํ อุปฺปชฺเชยฺย เนตฺติ จานํ วิษฺขติ จานญฺจ โข เอตํ
ภิกฺขเว วิษฺขติ ยํ กายสุจฺริตสมงฺคี ตฺนุניתานา ตปฺปจฺจยา กายสุส
เกทา ปรมฺมรณา สุคตํ สคคํ โลกํ อุปฺปชฺเชยฺย จานเมตฺติ วิษฺขตีติ ฯ

[๑๗๗] อฏฺฐานเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ วจีสุจฺริตสมงฺคี
ฯเปฯ

[๑๗๘] อฏฺฐานเมตฺติ ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ มโนสุจฺริตสมงฺคี
ตฺนุניתานา ตปฺปจฺจยา กายสุส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺกคฺคํ
วินิปาตํ นีรยํ อุปฺปชฺเชยฺย เนตฺติ จานํ วิษฺขติ จานญฺจ โข เอตํ
ภิกฺขเว วิษฺขติ ยํ มโนสุจฺริตสมงฺคี ตฺนุניתานา ตปฺปจฺจยา กายสุส
เกทา ปรมฺมรณา สุคตํ สคคํ โลกํ อุปฺปชฺเชยฺย จานเมตฺติ
วิษฺขตีติ ฯ

วคฺโค ตติโย ฯ ๑

อปฺราเอกธฺมฺมาทิปาติ

[๑๗๙] เอกธฺมฺโม ภิกฺขเว ภาวิทฺโต พหุสฺสีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย
วิราคาย นิโรธาย อุปฺสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ
กตโม เอกธฺมฺโม พุทฺธานุสฺสติ อยํ โข ภิกฺขเว เอกธฺมฺโม ภาวิโค
พหุสฺสีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปฺสมาย อภิญฺญาย
#๑ ม. อฏฺฐานปาติ นิฏฺฐิตา ฯ

สมุโพธาย นิพพานาย สัตตตตีติ ฯ

[๑๘๐] เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิโต พหุลีกโต เอกนฺตนิพพิทาย
วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺจาย สมุโพธาย นิพพานาย สัตตตตี
กตโม เอกธมฺโม ฌมฺมานุสฺสตี ... สงฺฆมานุสฺสตี ... สีลานุสฺสตี ...
จกานุสฺสตี ... เทวตานุสฺสตี ... อานาปานสตี ๑ ... มรณสตี ๒
กายคตาสตี ... อุปสมานุสฺสตี อัย โข ภิกฺขเว เอกธมฺโม ภาวิโต พหุลีกโต
เอกนฺตนิพพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺจาย สมุโพธาย
นิพพานาย สัตตตตีติ ฯ

วคฺโค ปจฺจโม ฯ

[๑๘๑] นาหิ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุสฺสสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺนา วา อกฺุสลา ฌมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺตี อฺุปฺปนฺนา วา อกฺุสลา
ฌมฺมา ภิกฺขโภทวาย เวปฺุลฺลํ สัตตตฺนฺตีติ ยถิทํ ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ
มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺนา เจว อกฺุสลา ฌมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺตี
อฺุปฺปนฺนา จ อกฺุสลา ฌมฺมา ภิกฺขโภทวาย เวปฺุลฺลํ สัตตตฺนฺตีติ ฯ

[๑๘๒] นาหิ ภิกฺขเว อลฺลํ เอกธมฺมํปี สมนฺุสฺสสามิ เยน
อนฺุปฺปนฺนา วา กุสลา ฌมฺมา อฺุปฺปชฺชนฺตี อฺุปฺปนฺนา วา กุสลา
ฌมฺมา ภิกฺขโภทวาย เวปฺุลฺลํ สัตตตฺนฺตีติ ยถิทํ ภิกฺขเว สมนฺุสฺสสามิ
สมนฺุสฺสสามิกสฺส ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺนา เจว กุสลา ฌมฺมา
อฺุปฺปชฺชนฺตี อฺุปฺปนฺนา จ กุสลา ฌมฺมา ภิกฺขโภทวาย เวปฺุลฺลํ
สัตตตฺนฺตีติ ฯ

#๑-๒ ม. อานาปานสฺสตี ... มรณสฺสตี ...

[๑๘๓] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํสามิ เยน
อนุปรปฺนนา วา กุสลา ธมฺมา นุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา วา กุสลา
ธมฺมา ปริหาณฺติ ยถยิทํ ภิกขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส
ภิกขเว อนุปรปฺนนา เจว กุสลา ธมฺมา นุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา จ
กุสลา ธมฺมา ปริหาณฺตีติ ฯ

[๑๘๔] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํสามิ เยน
อนุปรปฺนนา วา อกุสลา ธมฺมา นุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา วา อกุสลา
ธมฺมา ปริหาณฺติ ยถยิทํ ภิกขเว สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส
ภิกขเว อนุปรปฺนนา เจว อกุสลา ธมฺมา นุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา จ
อกุสลา ธมฺมา ปริหาณฺตีติ ฯ

[๑๘๕] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํสามิ เยน
อนุปรปฺนนา วา มิจฺฉาทิฏฺฐิ อุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา วา มิจฺฉาทิฏฺฐิ
ปวทฺตติ ยถยิทํ ภิกขเว อโยนิโส มนสิกาโร อโยนิโส ภิกขเว
มนสิกาโรโต อนุปรปฺนนา เจว มิจฺฉาทิฏฺฐิ อุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา จ
มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปวทฺตตีติ ฯ

[๑๘๖] นานํ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปี สมนุสฺสํสามิ เยน
อนุปรปฺนนา วา สมฺมาทิฏฺฐิ อุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา วา สมฺมาทิฏฺฐิ
ปวทฺตติ ยถยิทํ ภิกขเว โยนิโส มนสิกาโร โยนิโส ภิกขเว
มนสิกาโรโต อนุปรปฺนนา เจว สมฺมาทิฏฺฐิ อุปรปฺชชฺชติ อุปรปฺนนา จ
สมฺมาทิฏฺฐิ ปวทฺตตีติ ฯ

[๑๘๗] นานิ ภิกขเว อญถิ เอกธมฺมปิ สมนุสฺสสามิ เยนวํ ๑
สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายิ ทฺวคฺคิ วินิปาตํ นิรยํ
อุปฺปชฺชนฺติ ยถยิํ ภิกขเว มิจฺจนาทิกฺขิ มิจฺจนาทิกฺขิยา ภิกขเว
สมนฺนาคตา สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายิ ทฺวคฺคิ วินิปาตํ
นิรยํ อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ

[๑๘๘] นานิ ภิกขเว อญถิ เอกธมฺมปิ สมนุสฺสสามิ เยนวํ ๒
สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา สฺวคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ
ยถยิํ ภิกขเว สมนฺมาทิกฺขิ สมนฺมาทิกฺขิยา ภิกขเว สมนฺนาคตา สตฺตา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา สฺวคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตีติ ๓ ฯ

[๑๘๙] มิจฺจนาทิกฺขิกสฺส ภิกขเว ปฺริสฺปฺกฺคฺลสฺส ยญฺเจว กายกมฺมํ
ยถาทิกฺขิสมฺตํ สฺมาทินฺนํ ยญฺจ วจฺจิมมํ ยถาทิกฺขิสมฺตํ สฺมาทินฺนํ
ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิกฺขิสมฺตํ สฺมาทินฺนํ ยา จ เจตนา ยา จ
ปฺตฺถนา โย จ ปณฺธิ เย จ สงฺขารา สพฺเพ เต ธมฺมา อนิกฺขาย
อกนฺตฺตาย อมฺนาปาย อหิตาย ทฺวขาย สํวตฺตฺนฺติ ตํ กิสฺส เหตุ
ทิกฺขิ หิ ๔ ภิกขเว ปาปีกา ฯ เสยฺยถาปิ ภิกขเว นิมฺพพิชฺชํ วา โกสาคฺคิพิชฺชํ
วา ติตฺตฺกถาพิชฺชํ วา อลฺลฺลฺลฺล ปจฺจวิยา นิกฺขิตฺตํ ยญฺเจว
ปจฺจวีรฺสํ อุปาทียติ ยญฺจ อาโปรฺสํ อุปาทียติ สพฺพนฺตํ ติตฺตฺกตฺตฺตาย
กฏฺกตฺตฺตาย อสาคฺคตฺตฺตาย สํวตฺตฺติ ตํ กิสฺส เหตุ พิชฺชํ หิ ๕ ภิกขเว
ปาปกํ เอวเมว โข ภิกขเว มิจฺจนาทิกฺขิกสฺส ปฺริสฺปฺกฺคฺลสฺส ยญฺเจว
กายกมฺมํ ยถาทิกฺขิสมฺตํ สฺมาทินฺนํ ยญฺจ วจฺจิมมํ ยถาทิกฺขิสมฺตํ
#๑,๒ ม. เอวํสทฺโท นตฺถิ ฯ ๓ ม. สพฺพตฺถ อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ ๔-๕ ม. หิสฺส ฯ
#อิโต ปฺริ อีทิสเมว ฯ

สมาทินันน์ ยลจ มโนกมมัม ยถาทิฏฐิสมตฺตํ สมาทินันน์ ยา จ
เจตนา ยา จ ปตฺตนา โย จ ปณฺธิ เย จ สงฺขารา สพฺเพ เต
ชฺมมา อนิฏฺฐาย กนฺตายน อมฺนาปาย อหิตาย ทฺกุขาย สํวตฺตฺนฺติ
ตํ กิสฺส เหตุ ทิฏฺฐิ หิ ภิกฺขเว ปาปิกาติ ฯ

[๑๕๐] สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคสฺส ยลฺเจว กายกมมัม
ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินันน์ ยลฺจ วจิกมมัม ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินันน์
ยลฺจ มโนกมมัม ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินันน์ ยา จ เจตนา ยา จ
ปตฺตนา โย จ ปณฺธิ เย จ สงฺขารา สพฺเพ เต ชฺมมา อิฏฺฐาย
กนฺตายน มฺนาปาย หิตาย สฺขาย สํวตฺตฺนฺติ ตํ กิสฺส เหตุ ทิฏฺฐิ
หิ ภิกฺขเว ภาทิกิภา ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อจฺจุฬิฬํ วา สาลิฬิฬํ วา
มทฺธิกาฬิฬํ วา อลฺลายน ปจฺวิยา นิกฺขิตฺตํ ยลฺเจว ปจฺวีรํ อฺปาทียติ
ยลฺจ อาโปรํ อฺปาทียติ สพฺพนฺตํ มชฺฐตฺตายน สาคตฺตายน
อเสจนกตฺตายน สํวตฺตติ ตํ กิสฺส เหตุ ฬิฬํ หิ ภิกฺขเว ภาทิกิภา เอวเมว
โฆ ภิกฺขเว สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ปุริสปุคฺคสฺส ยลฺเจว กายกมมัม ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ
สมาทินันน์ ยลฺจ วจิกมมัม ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินันน์
ยลฺจ มโนกมมัม ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินันน์ ยา จ เจตนา ยา จ
ปตฺตนา โย จ ปณฺธิ เย จ สงฺขารา สพฺเพ เต ชฺมมา อิฏฺฐาย
กนฺตายน มฺนาปาย หิตาย สฺขาย สํวตฺตฺนฺติ ตํ กิสฺส เหตุ ทิฏฺฐิ
หิ ภิกฺขเว ภาทิกิภาติ ฯ

วคฺโค ทฺติโย ฯ

[๑๕๑] เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย
เทวมนุสฺसानํ กตโม เอกปุคฺคโล มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปริตทสฺสโน
โส พหุชนํ สทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา อสทฺธมฺเม ปติฏฺฐาเปติ อโย
โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนาหิตาย
พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๑๕๒] เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ
กตโม เอกปุคฺคโล สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปริตทสฺสโน
โส พหุชนํ อสทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา สทฺธมฺเม ปติฏฺฐาเปติ อโย
โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนหิตาย
พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๑๕๓] นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสํปิ ยํ เอว
มหาสาวชฺชํ ยถิทํ ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิปรมาณี ภิกฺขเว
วชฺชานีติ ๑ ฯ

[๑๕๔] นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกปุคฺคํปิ สมฺนุสฺสํปิ โย
เอว พหุชนาหิตาย ปฏฺธิปนฺโน พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย
อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ ยถิทํ ภิกฺขเว มกฺขลิติ โมจฺจปริโส ฯ
เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว นทิมฺเฆ จิปี อุกฺกเทยฺย พหุณฺนํ มจฺฉานํ อหิตาย
ทุกฺขาย อนนฺยาย พุยสนาย เอวเมว โข ภิกฺขเว มกฺขลิติ โมจฺจปริโส
#๑ ม. มหาสาวชฺชานีติ ฯ

มนุสฺสชปิยมมฺยเณ โลกเ อูปฺปนฺโน พหฺนฺนํ สุตฺตํ อหิตาย ทฺกฺขาย
อนยาย พุยฺสนายาติ ฯ

[๑๕๕] ทฺรฺกฺขาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย โย จ สฺมาทเปติ ยญฺจ
สฺมาทเปติ โย จ สฺมาทปิโต ตถตฺตตาย ปฏฺธิปชฺชติ สพฺเพ เต
พหฺห อปฺลฺลํ ปสวฺนฺติ ตํ กิสุสฺส เหตุ ทฺรฺกฺขาตตฺตา ภิกฺขเว
ฌมฺมสุสฺสาติ ฯ

[๑๕๖] สุวากฺขาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย โย จ สฺมาทเปติ ยญฺจ
สฺมาทเปติ โย จ สฺมาทปิโต ตถตฺตตาย ปฏฺธิปชฺชติ สพฺเพ เต
พหฺห ปฺลฺลํ ปสวฺนฺติ ตํ กิสุสฺส เหตุ สุวากฺขาตตฺตา ภิกฺขเว
ฌมฺมสุสฺสาติ ฯ

[๑๕๗] ทฺรฺกฺขาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย ทายเกน มตฺตา ชานิตฺตพฺพา
โน ปฏฺธิคฺคาหเกน ตํ กิสุสฺส เหตุ ทฺรฺกฺขาตตฺตา ภิกฺขเว ฌมฺมสุสฺสาติ ฯ

[๑๕๘] สุวากฺขาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย ปฏฺธิคฺคาหเกน มตฺตา
ชานิตฺตพฺพา โน ทายเกน ตํ กิสุสฺส เหตุ สุวากฺขาตตฺตา ภิกฺขเว
ฌมฺมสุสฺสาติ ฯ

[๑๕๙] ทฺรฺกฺขาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย โย อารทฺธวิริโย โส
ทฺกฺขํ วิหฺรติ ตํ กิสุสฺส เหตุ ทฺรฺกฺขาตตฺตา ภิกฺขเว ฌมฺมสุสฺสาติ ฯ

[๒๐๐] สุวากฺขาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย โย กุสิโต โส ทฺกฺขํ
วิหฺรติ ตํ กิสุสฺส เหตุ สุวากฺขาตตฺตา ภิกฺขเว ฌมฺมสุสฺสาติ ฯ

[๒๐๑] ทฺรฺกฺขาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย โย กุสิโต โส สฺกฺขํ

วิหริติ ตัม กิสฺส เหตุ ทฺรภฺชาตตฺตา ภิกฺขเว ฌมฺมสฺสชาติ ฯ

[๒๐๒] สุวาทฺษาเต ภิกฺขเว ฌมฺมวินฺเย โย อารทฺธวฺวิโย โส
สุโข วิหริติ ตัม กิสฺส เหตุ สุวาทฺษาตตฺตา ภิกฺขเว ฌมฺมสฺสชาติ ฯ

[๒๐๓] เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อปฺปมตฺตโกปี ภูโต ทฺถคฺคฺนฺโห โหติ
เอวเมว โข อหํ ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกัมปี ภาวํ น วณฺณณฺมิ อนฺตมฺโส
อจฺจราสฺมาตมตฺตัมปีติ ฯ

[๒๐๔] เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกัมปี มตฺตํ ทฺถคฺคฺนฺโห โหติ
... อปฺปมตฺตโกปี เขโฬ ทฺถคฺคฺนฺโห โหติ ... อปฺปมตฺตโกปี ปฺพุโฬ
ทฺถคฺคฺนฺโห โหติ ... อปฺปมตฺตกัมปี โลหิตํ ทฺถคฺคฺนฺโห โหติ เอวเมว
โย อหํ ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกัมปี ภาวํ น วณฺณณฺมิ อนฺตมฺโส
อจฺจราสฺมาตมตฺตัมปีติ ฯ

วคฺโค ตติโย ฯ

[๒๐๕] เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกัม อิมสฺมี ฌมฺพุทฺธิเป
อารามรามณฺเฑยฺกัม วนรามณฺเฑยฺกัม ภูมฺมรามณฺเฑยฺกัม โปกฺขรณฺนิรามณฺเฑยฺกัม
อถโข เอตฺเตว พฺหุตรํ ยทฺธิ อุกฺกุฏวิภูฏํ นทฺธิวทฺถกัม ขานฺนุกณฺณุกฺกฺจฺจานํ
ปฺพุพฺตวิสมํ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา เย ถลฺลา
อถโข เอเตว สตฺตา พฺหุตรา เย โอทกา ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว
อปฺปกา เต สตฺตา เย มนฺุสฺเสสุ ปฺจฺจาชายนฺติ อถโข เอเตว
สตฺตา พฺหุตรา เย อณฺุตร มนฺุสฺเสหิ ปฺจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว
โย ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา เย มชฺฉิมฺเสสุ ชนปฺเทสุ ปฺจฺจาชายนฺติ

อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย ปัจจนฺติเมสุ ชนปฺเทสุ ปัจจาชายนฺติ
อวิณฺณาตารesu มิตฺกฺเขสุ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกาเต สตุตา
เย ปณฺณวณฺโต อชฺพา อนพฺมุคา ปฏฺิพฺลา สุภาสิตฺตพฺุภาสิตฺตสุส อตุณฺมณฺญาตต
อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย ทุปฺปณฺญา ชฺพา
เอพฺมุคา น ปฏฺิพฺลา สุภาสิตฺตพฺุภาสิตฺตสุส อตุณฺมณฺญาตต ฯ เอวเมว
โฆ ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา เย อริเยน ปณฺญาจกฺขุณา สมฺนฺนาคตา
อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย อวิชฺชาคตา สมฺมุพฺุหา ฯ เอวเมว
โฆ ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา เย ลภฺนฺติ ตถาคตฺ์ ทสฺสนาย
อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย น ลภฺนฺติ ตถาคตฺ์ ทสฺสนาย
เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา เย ลภฺนฺติ ตถาคตฺ์ปฺเวทิตฺ์
ชฺมฺวินยํ สวานาย อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย น ลภฺนฺติ
ตถาคตฺ์ปฺเวทิตฺ์ ชฺมฺวินยํ สวานาย ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา
เต สตุตา เย สุตฺวา ชฺมฺมํ ชาเรณฺติ อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา
เย สุตฺวา ชฺมฺมํ น ชาเรณฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกาเต
สตุตา เย ชฺตานํ ชฺมฺมานํ อตุถํ อฺุปฺปริกฺขณฺติ อถโฆ เอเตว สตุตา
พหุตรา เย ชฺตานํ ชฺมฺมานํ อตุถํ น อฺุปฺปริกฺขณฺติ ฯ เอวเมว โข
ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา เย อตุณฺมณฺญาชฺช ชฺมฺมณฺญาชฺช ชฺมฺมานุชฺช
ปฏฺิพฺชชฺชณฺติ อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย อตุณฺมณฺญาชฺช
ชฺมฺมณฺญาชฺช ชฺมฺมานุชฺชํ น ปฏฺิพฺชชฺชณฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว
อปฺปกา เต สตุตา เย สํเวชนิเยสุ จาเนสุ สํวิชฺชณฺติ อถโฆ เอเตว

สตฺตา พหุตรา เย สัมเวชนียेषु จานेषु น สัมวิษนฺติ ฯ เอวเมว โข
ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา เย สัมวิคฺคา โยนิโส ปทหนฺติ อถ โข
เอเตว สตฺตา พหุตรา เย สัมวิคฺคา โยนิโส น ปทหนฺติ ฯ เอวเมว
โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา เย ววสฺสคฺการมฺมณฺ์ กริตฺวา ลภนฺติ
สมาริํ ลภนฺติ จิตฺตสฺเสกคฺคตํ อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย
ววสฺสคฺการมฺมณฺ์ กริตฺวา น ลภนฺติ สมาริํ น ลภนฺติ จิตฺตสฺเสกคฺคตํ ฯ
เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตาเย อนฺนคฺครสฺสกานํ ลากิโน
อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย อนฺนคฺครสฺสกานํ น ลากิโน อฺญเณ
กปาลภตฺเตน ยาเปณฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา
เย อตฺถรสฺส ฆมฺมรสฺส วิมุตฺติรสฺส ลากิโน อถ โข เอเตว
สตฺตา พหุตรา เย อตฺถรสฺส ฆมฺมรสฺส วิมุตฺติรสฺส น ลากิโน ฯ
ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตฺพุํ อตฺถรสฺส ฆมฺมรสฺส วิมุตฺติรสฺส
ลากิโน ภวิสฺสามาติ เอวํ หิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตฺพุพฺพนฺติ ฯ

[๒๐๖] เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกํ อิมสฺมี ฆมฺพุทฺธิเป
อารามรามณฺเษยฺกํ วนรามณฺเษยฺกํ ภูมिरามณฺเษยฺกํ โปกฺขรณฺีรามณฺเษยฺกํ
อถ โข เอเตว พหุตรํ ยทิตํ อุกฺกุทวิคฺคํ นทิวินฺทคํ ขาณฺุณฺณกฺกุจฺจานํ
ปพฺพตฺติสํ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา เย มนุสฺสา
จฺจตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย
มนุสฺสา จฺจตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ ติริจฺจานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ
ปีตฺติวิสเย ๑ ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา
#๑ ม. เปตฺติวิสเย ฯ สพฺพตฺถ อีทิสเมว ฯ

เย มนุสฺสา จุตฺตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ อถ โข เอเตว สตฺตา
พหุตฺราเย มนุสฺสา จุตฺตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ
ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา
เต สตฺตา เย เทวา จุตฺตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ อถ โข เอเตว □
สตฺตา พหุตฺราเย เทวา จุตฺตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺฉานโยนียา
ปจฺจาชายนฺติ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา
เต สตฺตา เย เทวา จุตฺตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ อถ โข เอเตว
สตฺตา พหุตฺราเย เทวา จุตฺตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺฉานโยนียา
ปจฺจาชายนฺติ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกาเต
สตฺตา เย นีรยา จุตฺตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ อถ โข เอเตว สตฺตา
พหุตฺราเย นีรยา จุตฺตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ
ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา
เต สตฺตา เย นีรยา จุตฺตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ อถ โข เอเตว
สตฺตา พหุตฺราเย นีรยา จุตฺตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺฉานโยนียา
ปจฺจาชายนฺติ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา
เต สตฺตา เย ตีรจฺฉานโยนียา จุตฺตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ อถ โข
เอเตว สตฺตา พหุตฺราเย ตีรจฺฉานโยนียา จุตฺตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ
ตีรจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว
โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา เย ตีรจฺฉานโยนียา จุตฺตา เทเวสุ

ปจฺจาชายนฺติ อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย ตีรจฺจนโยนียา
จฺตา นีรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺจนโยนียา ปจฺจายนฺติ ปิตฺติวิสเย
ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โฆ ภิกฺขเว อปฺปกาคเต สตุตา เย ปิตฺติวิสยา
จฺตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ อถโฆ เอเตว สตุตา พหุตรา เย
ปิตฺติวิสยา จฺตา นีรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺจนโยนียา ปจฺจาชายนฺติ
ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ เอวเมว โฆ ภิกฺขเว อปฺปกาคเต สตุตา
เย ปิตฺติวิสยา จฺตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ อถโฆ เอเตว สตุตา
พหุตรา เย ปิตฺติวิสยา จฺตา นีรเย ปจฺจาชายนฺติ ตีรจฺจนโยนียา
ปจฺจาชายนฺติ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ ฯ

วคฺโค จตุตฺโต ฯ [๑]-

ปสาทกรรมมาทีปาลี

[๒๐๗] อทฺธมิตฺ ภิกฺขเว ตาภาณํ ยทิตฺ อารณฺณกตฺ ๒ ปีณฺทปาทิกตฺ
ปัสสุกฺกิตฺ ตฺเตจฺจวริกตฺ ฌมฺมกถิกตฺ วินยชฺรกตฺ พาหุสจฺ
ถาวเรยฺยํ อากปฺปสมฺปทา ปรีวารสมฺปทา มหาปรีวารตา กุลปฺตฺติ ๓
วณฺณโปกฺขรตา กุลยาณวากุรณฺตา อปฺปิจฺจตา อปฺปาพาทตาติ ฯ

[๒๐๘] อจฺจนฺราสงฺฆาตมตฺตํปี เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺมํ ฌานํ ภาเวติ
อํยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อริตฺตชฺชมาโน วิหฺรติ สตุตฺตสาสนกโร โอวาทปฺปฏิกโร
อโมฆํ รกฺขปฺปิณฺทํ ภูณฺชติ โโก ปน วาโท เย นํ
พหุสฺสีกโรนฺตีติ ฯ

[๒๐๙] อจฺจนฺราสงฺฆาตมตฺตํปี เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทฺตฺติยํ ฌานํ ภาเวติ
#๑ ม. ชมฺพทฺทีปเปยฺยาโล นิกฺขุสฺสิตฺ ฯ ๒ ม. อรณฺณกิตฺ ๓ ม. ย. โกลปฺตฺติ ฯ

... ตติย ฌาน ภาเวติ ... จตุตถ ฌาน ภาเวติ ... เมตต
เจโตวิมุตตี ภาเวติ ... กรณ เจโตวิมุตตี ภาเวติ ... มุทิต
เจโตวิมุตตี ภาเวติ ... อุเปกข เจโตวิมุตตี ภาเวติ ... กาย
กายานุปลสสี วิหริติ อาตาปี สมุปชาโน สติมา วินยโย โลเก
อภิขมาโทมนสสั ... เวทนาสุ เวทนานุปลสสี วิหริติ ๗เป๗ จิตเต
จิตตานุปลสสี วิหริติ ๗เป๗ ฌเมสุ ฌมานุปลสสี วิหริติ อาตาปี
สมุปชาโน สติมา วินยโย โลเก อภิขมาโทมนสสั ... อนุปนุนาน
ปาปกาน อกุสลาณ ฌมาน อนุปาทาย ฉนุท ฌเนติ วายมตี วิริย
อารกตี จิตต ปรคคณหาตี ปทหตี ... อนุปนุนาน ปาปกาน อกุสลาณ
ฌมาน ปทานาย ฉนุท ฌเนติ วายมตี วิริย อารกตี จิตต ปรคคณหาตี
ปทหตี ... อนุปนุนาน กุสลาณ ฌมาน อนุปาทาย ฉนุท ฌเนติ
วายมตี วิริย อารกตี จิตต ปรคคณหาตี ปทหตี ... อนุปนุนาน
กุสลาณ ฌมาน จิตยา อสมโมสาย กิโยภาวาย เวปลุลาถ ภาวนาย
ปาริปุริยา ฉนุท ฌเนติ วายมตี วิริย อารกตี จิตต ปรคคณหาตี
ปทหตี ... ฉนุทสมาธิปธานสงขารสมนุณาคคั อิทธิปาท ภาเวติ ...
วิริยสมาธิปธานสงขารสมนุณาคคั อิทธิปาท ภาเวติ ... จิตตสมาธิ-
*ปธานสงขารสมนุณาคคั อิทธิปาท ภาเวติ ... วิมสาสมาธิปธานสงขาร-
*สมนุณาคคั อิทธิปาท ภาเวติ ... สทุธินุทธิย ภาเวติ ... วิริยินุทธิย
ภาเวติ ... สตินุทธิย ภาเวติ ... สมาธินุทธิย ภาเวติ ...
ปญณินุทธิย ภาเวติ ... สทุชาพล ภาเวติ ... วิริยพล ภาเวติ ...

สติพลั ภาเวติ ... สมาธิพลั ภาเวติ ... ปัญญาพลั ภาเวติ
... สติสมุโพชฌงคั ภาเวติ ... ฌมมวิจยสมุโพชฌงคั ภาเวติ ...
วิริยสมุโพชฌงคั ภาเวติ ... ปิติสมุโพชฌงคั ภาเวติ ... ปสฺสทุธิ-
*สมุโพชฌงคั ภาเวติ ... สมาธิสมุโพชฌงคั ภาเวติ ... อุเปกฺขา-
*สมุโพชฌงคั ภาเวติ ... สมฺมาทิฏฐี ภาเวติ ... สมฺมาสงฺกปฺปี
ภาเวติ ... สมฺมาวจั ภาเวติ ... สมฺมากมฺมนฺตึ ภาเวติ ... ฌ
สมฺมาอาชีวั ภาเวติ ... สมฺมาวายามั ภาเวติ ... สมฺมาสตี ภาเวติ
... สมฺมาสมาธิ ภาเวติ ...

[๒๑๐] อหฺมตฺตํ รูปสฺสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ
สฺวณฺณทฺพพฺณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี เอวั สณฺณี
โหติ ...

[๒๑๑] อหฺมตฺตํ รูปสฺสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ
สฺวณฺณทฺพพฺณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี เอวั สณฺณี
โหติ ...

[๒๑๒] อหฺมตฺตํ อรูปสฺสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ
สฺวณฺณทฺพพฺณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี เอวั สณฺณี
โหติ ...

[๒๑๓] อหฺมตฺตํ อรูปสฺสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ
สฺวณฺณทฺพพฺณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี เอวั
สณฺณี โหติ ...

[๒๑๔] อชฺฌตฺตํ อรูปสยฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี นีตานิ
นีลวณฺณานิ นีลนิตฺตสนานิ นีลนิกาสานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ
ปสฺสามีติ เอวํ สยฺญี โหติ ...

[๒๑๕] อชฺฌตฺตํ อรูปสยฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ปีตานิ
ปิตวณฺณานิ ปิตนิตฺตสนานิ ปิตนิกาสานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ
ปสฺสামীติ เอวํ สยฺญี โหติ ...

[๒๑๖] อชฺฌตฺตํ อรูปสยฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี โลหิตกานิ
โลหิตกวณฺณานิ โลหิตกนิตฺตสนานิ โลหิตกนิกาสานิ ตานิ อภิภูยฺยา
ชานามิ ปสฺสামীติ เอวํ สยฺญี โหติ ...

[๒๑๗] อชฺฌตฺตํ อรูปสยฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี โอิทาทานิ
โอิทาทวณฺณานิ โอิทาทนิตฺตสนานิ โอิทาทนิกาสานิ ตานิ อภิภูยฺย
ชานามิ ปสฺสামীติ เอวํ สยฺญี โหติ ... รูปี รูปานิ ปสฺสตี ...

[๒๑๘] อชฺฌตฺตํ อรูปสยฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ...
สุภนฺเตว อธิมฺตุโต โหติ ...

[๒๑๙] สพฺพโส รูปสยฺญานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิฆสยฺญานํ อตฺตงฺกมา
นานตฺตสยฺญานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺายตฺนํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ...

[๒๒๐] สพฺพโส อากาसानญฺายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ
วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ...

[๒๒๑] สพฺพโส วิญฺญาณญฺายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม นตฺถิ กิณฺจิติ

อาภิญจณายตนํ อุปสมุปชช วิหริติ ...

[๒๒๒] สพุพโส อาภิญจณายตนํ สมตักกมฺม เนวสณฺณานาสณฺณายตนํ
อุปสมุปชช วิหริติ ...

[๒๒๓] สพุพโส เนวสณฺณานาสณฺณายตนํ สมตักกมฺม
สณฺณาวะทยิตนโรธํ อุปสมุปชช วิหริติ ...

[๒๒๔] ปจฺจวิกสิณํ ภาเวติ ... อาโปกสิณํ ภาเวติ ...
เตโชกสิณํ ภาเวติ ... วาโยกสิณํ ภาเวติ ... นีลกสิณํ ภาเวติ
... ปิตตกสิณํ ภาเวติ ... โลहितกสิณํ ภาเวติ ... โอทาทกสิณํ
ภาเวติ ... อากาสกสิณํ ภาเวติ ... วิญฺญาณกสิณํ ภาเวติ
... อสุภสณฺณํ ภาเวติ ... มรณสณฺณํ ภาเวติ ... อาหาร
ปฏิกฺกูลสณฺณํ ภาเวติ ... สพุพโลเก อนภิริตสณฺณํ ภาเวติ ...
อนิจฺจสณฺณํ ภาเวติ ... อนิจฺเจ ทุกฺขสณฺณํ ภาเวติ ... ทุกฺเข
อนตฺตสณฺณํ ภาเวติ ... ปหานสณฺณํ ภาเวติ ... วิราคสณฺณํ
ภาเวติ ... นิโรธสณฺณํ ภาเวติ ... อนิจฺจสณฺณํ ภาเวติ ...
อนตฺตสณฺณํ ภาเวติ ... มรณสณฺณํ ภาเวติ ... อาหาร ปฏิกฺกูลสณฺณํ
ภาเวติ ... สพุพโลเก อนภิริตสณฺณํ ภาเวติ ... อฏฺฐจิกสณฺณํ
ภาเวติ ... ปุพฺพกสณฺณํ ภาเวติ ... วินีลกสณฺณํ ภาเวติ
... วิจฺฉิทุกฺกสณฺณํ ภาเวติ ... อุทฺฐมาตคสณฺณํ ภาเวติ ...
พฺพุธานุสฺสตี ภาเวติ ... ฐมฺมานุสฺสตี ภาเวติ ... สงฺฆมานุสฺสตี
ภาเวติ ... สีธานุสฺสตี ภาเวติ ... จาคานุสฺสตี ภาเวติ ...

เทวดานุสสติ ภาเวติ ... อานาปานสติ ภาเวติ ... มรณสติ
ภาเวติ ... กายคตาสติ ภาเวติ ... อุปสมานุสสติ ภาเวติ ...
ปจฺจชฺฌานสหคตํ สทฺธินุทฺริยํ ภาเวติ ... วิริยinuทฺริยํ ภาเวติ ...
สติनुทฺริยํ ภาเวติ ... สมาธิनुทฺริยํ ภาเวติ ... ปญฺณinuทฺริยํ ภาเวติ
... สทฺธาพลํ ภาเวติ ... วิริยพลํ ภาเวติ ... สติพลํ ภาเวติ
... สมาธิพลํ ภาเวติ ... ปญฺญาพลํ ภาเวติ ... ทุตฺติยชฺฌานสหคตํ ๔เป๗
ตุตฺติยชฺฌานสหคตํ ๔เป๗ จตฺตตฺตชฺฌานสหคตํ ๔เป๗ เมตฺตตาสหคตํ
๔เป๗ กรุณาสหคตํ ๔เป๗ มุทิตาสหคตํ ๔เป๗ อุเปกฺขาสหคตํ
สทฺธินุทฺริยํ ภาเวติ ... วิริยinuทฺริยํ ภาเวติ ... สติनुทฺริยํ
ภาเวติ ... สมาธิनुทฺริยํ ภาเวติ ... ปญฺณinuทฺริยํ ภาเวติ ...
สทฺธาพลํ ภาเวติ ... วิริยพลํ ภาเวติ ... สติพลํ ภาเวติ ...
สมาธิพลํ ภาเวติ ... ปญฺญาพลํ ภาเวติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหฺรติ สตฺถุสสาสนกโร โอวาทปฏิกโร อโหมจฺม
รภูจฺปิณฺฑํ ภูณฺชติ โโก ปน วาโท เย นํ พหุลิโกโรนฺตฺติ ๔

[๒๒๕] ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท เจตฺสา สุญฺโณ อนุโตคฺชา
ตสฺส กุณฺนทฺธิโย ยากาจิ สมุทฺทงฺกมา เอวเมว โข ๑ ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจฺจิ
กายคตาสติ ภาเวติ พหุลิคฺตา อนุโตคฺชา ตสฺส กุสลา ฐมาเยเกจิ
วิชฺชาภาคิยาติ ๔

[๒๒๖] เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลิโกโต มหโต สํเวคาย
สํวตฺตติ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ มหโต โยคกฺขเมมาย สํวตฺตติ
#๑ ม. อัย สทฺโท นตฺถิ ๔

สติสมปชฌณาย สัจจตติ ฌานทสฺสนปฏิลาภาย สัจจตติ ทิฏฐมฺมสุขวิหาราย
สัจจตติ วิชฺชาวิมุตติผลสัจจกิริยาย สัจจตติ กตโม
เอกมฺโม กายคตาสติ อัย โข ภิกฺขเว เอกมฺโม ภาวิต
พหุลีกโต มหโต สฺเวคาย สัจจตติ มหโต อตฺถาย สัจจตติ มหโต
โยคกฺขเมมาย สัจจตติ สติสมปชฌณาย สัจจตติ ฌานทสฺสนปฏิลาภาย
สัจจตติ ทิฏฐมฺมสุขวิหาราย สัจจตติ วิชฺชาวิมุตติผลสัจจกิริยาย
สัจจตตีติ ฯ

[๒๒๗] เอกมฺเม ภิกฺขเว ภาวิต พหุลีกเต กาโยปี ปสฺสมภฺติ
จิตฺตปี ปสฺสมภฺติ วิตกฺกวิจารณ์ วุปฺสมมฺนฺติ เภวลาปี วิชฺชาภาคิยา
มฺมา ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺติ กตมฺสมิ เอกมฺเม กายคตาสติยา ๑
อิมฺสมิ โข ภิกฺขเว เอกมฺเม ภาวิต พหุลีกเต กาโยปี
ปสฺสมภฺติ จิตฺตปี ปสฺสมภฺติ วิตกฺกวิจารณ์ วุปฺสมมฺนฺติ เภวลาปี
วิชฺชาภาคิยา มฺมา ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺตีติ ฯ

[๒๒๘] เอกมฺเม ภิกฺขเว ภาวิต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว
อกุสลา มฺมา อนุปฺชฺชนฺติ อนุปฺปนฺนา จ อกุสลา มฺมา ปหฺยนฺติ
กตมฺสมิ เอกมฺเม กายคตาสติยา ๒ อิมฺสมิ โข ภิกฺขเว เอกมฺเม
ภาวิต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา มฺมา อนุปฺชฺชนฺติ
อนุปฺปนฺนา จ อกุสลา มฺมา ปหฺยนฺตีติ ฯ

[๒๒๙] เอกมฺเม ภิกฺขเว ภาวิต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว
กุสลา มฺมา อนุปฺชฺชนฺติ อนุปฺปนฺนา จ กุสลา มฺมา ภฺยโยภาวาย
#๑-๒ ม. กายคตาสติยา ฯ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ

เวปุลลายุ สัตตตติ กตมสฺมี เอกธมฺเม กายคตาสติยา อิมสฺมี
โฆ ภิกฺขเว เอกธมฺเม ภาวิตฺเต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา
ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ภิชฺโยภาวาย
เวปุลลายุ สัตตตตฺตติ ฯ

[๒๓๐] เอกธมฺม ภิกฺขเว ภาวิตฺเต พหุลีกเต อวิชฺชา ปหฺยติ
วิชฺชา อุปฺปชฺชติ อสฺมิมานो ปหฺยติ อนุสฺยา สมฺกฺขมาตํ กจฺจนฺติ
สฺลฺโลชฺณา ปหฺยนฺติ กตมสฺมี เอกธมฺเม กายคตาสติยา อิมสฺมี
โฆ ภิกฺขเว เอกธมฺเม ภาวิตฺเต พหุลีกเต อวิชฺชา ปหฺยติ วิชฺชา
อุปฺปชฺชติ อสฺมิมานो ปหฺยติ อนุสฺยา สมฺกฺขมาตํ กจฺจนฺติ
สฺลฺโลชฺณา ปหฺยนฺตฺตติ ฯ

[๒๓๑] เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต ปญฺญาปฺปเกทาย
สัตตตติ อนุปาทาปฺรินิพฺพานาย สัตตตติ กตโม เอกธมฺโม กายคตาสติ
อโย โฆ ภิกฺขเว เอกธมฺโม ภาวิตฺโต พหุลีกโต ปญฺญาปฺปเกทาย
สัตตตติ อนุปาทาปฺรินิพฺพานาย สัตตตตฺตติ ฯ

[๒๓๒] เอกธมฺเม ภิกฺขเว ภาวิตฺเต พหุลีกเต อนฺนธฺมาคฺคฺปิฏฺเวยฺโห
โหติ นานาธฺมาคฺคฺปิฏฺเวยฺโห โหติ อนฺนธฺมาคฺคฺปิฏฺสฺมุภิทา โหติ กตมสฺมี
เอกธมฺเม กายคตาสติยา อิมสฺมี โฆ ภิกฺขเว เอกธมฺเม
ภาวิตฺเต พหุลีกเต อนฺนธฺมาคฺคฺปิฏฺเวยฺโห โหติ นานาธฺมาคฺคฺปิฏฺเวยฺโห โหติ
อนฺนธฺมาคฺคฺปิฏฺสฺมุภิทา โหตฺตติ ฯ

[๒๓๓] เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต โสตาปตฺตติผลสฺจฺฉิภิชฺชียาย

สัจจัตติ สกทาคามีผลสัจจัตติริยาย สัจจัตติ อนาคามีผลสัจจัตติริยาย
สัจจัตติ อรหตุตผลสัจจัตติริยาย สัจจัตติ กตโม
เอกธมโม กายคตาสติ อัย โข ภิกขเว เอกธมโม ภาวิตโต พหุลีกโต
โสตาปตติผลสัจจัตติริยาย สัจจัตติ สกทาคามีผลสัจจัตติริยาย สัจจัตติ
อนาคามีผลสัจจัตติริยาย สัจจัตติ อรหตุตผลสัจจัตติริยาย สัจจัตติตีติ ฯ

[๒๓๔] เอกธมโม ภิกขเว ภาวิตโต พหุลีกโต ปญญาปฏีกาภาย
สัจจัตติ ปญญาวุฑฒิยา สัจจัตติ ปญญาเวปุลลตาย สัจจัตติ
มหาปญญาตาย สัจจัตติ ปุณฺณปญญาตาย สัจจัตติ วิปุลปญญาตาย
สัจจัตติ คมฺภีรปญญาตาย สัจจัตติ อสมตฺถปญญาตาย ๑ สัจจัตติ
ภุริปญญาตาย สัจจัตติ ปญญาพาหุลลตาย สัจจัตติ สิมปญญาตาย
สัจจัตติ ลหุปญญาตาย สัจจัตติ หาสปญญาตาย สัจจัตติ ชวนปญญาตาย
สัจจัตติ ติกฺขปญญาตาย สัจจัตติ นิพฺเพธิกปญญาตาย
สัจจัตติ กตโม เอกธมโม กายคตาสติ อัย โข ภิกขเว เอกธมโม
ภาวิตโต พหุลีกโต ปญญาปฏีกาภาย สัจจัตติ ปญญาวุฑฒิยา
สัจจัตติ ปญญาเวปุลลตาย สัจจัตติ มหาปญญาตาย สัจจัตติ
ปุณฺณปญญาตาย สัจจัตติ วิปุลปญญาตาย สัจจัตติ คมฺภีรปญญาตาย
สัจจัตติ อสมตฺถปญญาตาย ๒ สัจจัตติ ภุริปญญาตาย สัจจัตติ
ปญญาพาหุลลตาย สัจจัตติ สิมปญญาตาย สัจจัตติ ลหุปญญาตาย
สัจจัตติ หาสปญญาตาย สัจจัตติ ชวนปญญาตาย สัจจัตติ ติกฺขปญญาตาย
สัจจัตติ นิพฺเพธิกปญญาตาย สัจจัตติตีติ ฯ

#๑-๒ ม. อสมนฺตปญญาตาย ฯ ยู. อสามนฺต ฯ

[๒๓๕] อมตฺนฺเต ภิภฺว น ปริภฺวชฺนฺติ เย กายคตาสตี น
ปริภฺวชฺนฺติ ฯ อมตฺนฺเต ภิภฺว ปริภฺวชฺนฺติ เย กายคตาสตี
ปริภฺวชฺนฺตีติ ฯ

[๒๓๖] อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อปริภฺวตฺตํ เยสํ กายคตาสติ
อปริภฺวตฺตา ฯ อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว ปริภฺวตฺตํ เยสํ กายคตาสติ
ปริภฺวตฺตาติ ฯ

[๒๓๗] อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว ปริหีนํ เยสํ กายคตาสติ ปริหีนา ฯ
อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อปริหีนํ เยสํ กายคตาสติ อปริหีนาติ ฯ

[๒๓๘] อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว วิรทฺธํ เยสํ กายคตาสติ วิรทฺธา ฯ
อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อารทฺธํ เยสํ กายคตาสติ อารทฺธาติ ฯ

[๒๓๙] อมตฺนฺเต ภิภฺว ปมาทิสฺสึ เย กายคตาสตี ปมาทิสฺสุ ฯ
อมตฺนฺเต ภิภฺว น ปมาทิสฺสึ เย กายคตาสตี น ปมาทิสฺสุติ ฯ

[๒๔๐] อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว ปมฺภุจฺจํ เยสํ กายคตาสติ ปมฺภุจฺจา ฯ
อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อปฺปมฺภุจฺจํ เยสํ กายคตาสติ อปฺปมฺภุจฺจาติ ฯ

[๒๔๑] อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อนาเสวิตํ เยสํ กายคตาสติ
อนาเสวิตา ฯ อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อาเสวิตํ เยสํ กายคตาสติ
อาเสวิตาติ ฯ

[๒๔๒] อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อภาวิตํ เยสํ กายคตาสติ
อภาวิตา ฯ อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว ภาวิตํ เยสํ กายคตาสติ ภาวิตาติ ฯ

[๒๔๓] อมตฺนฺเตสํ ภิภฺว อพหฺลีสํกตํ เยสํ กายคตาสติ

อพหุลีกตา ฯ อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว พหุลีกตํ เยสํ กายคตาสติ
พหุลีกตาทิ ฯ

[๒๔๔] อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อนภิญญาตํ เยสํ กายคตาสติ
อนภิญญาตา ฯ อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อภิญญาตํ เยสํ กายคตาสติ
อภิญญาตาทิ ฯ

[๒๔๕] อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อปริญาตํ เยสํ กายคตาสติ
อปริญาตา ฯ อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว ปริญาตํ เยสํ กายคตาสติ
ปริญาตาทิ ฯ

[๒๔๖] อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อสจฺฉิกตํ เยสํ กายคตาสติ
อสจฺฉิกตา ฯ อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว สจฺฉิกตํ เยสํ กายคตาสติ
สจฺฉิกตาทิ ฯ [๑]- [๒]-

เอกนิปาตสูตร สูตรตสฺสสํ สมตฺตํ ๓ ฯ

#๑ ม. อิทมโว จ ภควา อตฺตมฺนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทฺนฺติ ฯ

#๒ ม. อมตฺวคฺโค ฯ ๓ ม. เอกกนิปาตปาลี นิฏฺฐิตา ฯ

สุตฺตนตปิฎกเก อังคฺตตรนิกายสุต

ทุกนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺทสฺส ฯ

ปจฺมปณฺณาสโก

[๒๔๗] ๑ เอวมฺเม สุตฺติ ฯ เอกํ สมฺมํ ภควา สวาคฺคิยํ วิหฺรติ
 เขตฺวเน อนาถปิณฺฑิติกสุตฺส อารามे ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 ภิกฺขุไวติ ฯ ภาทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสุโสสฺส ฯ ภควา
 เอตทโวจ เทวฺมานิ ภิกฺขเว วชฺชานิ กตฺมานิ เทว ติฏฺฐธมฺมิกญฺจ
 วชฺชํ สมฺปฺรายิกญฺจ วชฺชํ ฯ กตฺมญฺจ ภิกฺขเว ติฏฺฐธมฺมิกํ วชฺชํ
 อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปสฺสตี จอร์ อากฺขารี ราชานโน คเหตฺวา วิวิธา
 กมฺมกรณา ๑ กโรนฺเต กสาหิปี ตาเพนฺเต เวตฺเตหิปี ตาเพนฺเต
 อทฺตทณฺฑเกหิปี ตาเพนฺเต หตฺถิปี ฉินฺทนฺเต ปาหิปี ฉินฺทนฺเต หตฺถปาหิปี
 ฉินฺทนฺเต กณฺณปี ฉินฺทนฺเต นาสิปี ฉินฺทนฺเต กณฺณนาสิปี ฉินฺทนฺเต
 พิลงฺคถาลิกิปี กโรนฺเต สขฺขมฺมณฺฑิกิปี กโรนฺเต ราหุฆุปี กโรนฺเต โชติมาลิกิปี
 กโรนฺเต หตฺถปฺปชฺโชติกิปี กโรนฺเต เอรกฺวณฺฑิกิปี กรโรนฺเต
 จีรกวาสิกิปี กโรนฺเต เอณฺเอยฺกิปี กโรนฺเต พพิสมฺสิกิปี กโรนฺเต
 กหาปณฺกิปี ๒ กโรนฺเต ขารापฺฏิจฺจกิปี ๓ กโรนฺเต ปลิฆปฺริวตฺตกิปี ๔
 กโรนฺเต ปลาลปีจกิปี กโรนฺเต ตตฺเตนปี เตเลน โอสฺสิญฺจนฺเต สุนเขหิปี
 ขาทาเปนฺเต ชีวนฺตปี สฺวเล อุตฺตาเสนฺเต อสินาปี สีสิ ฉินฺทนฺเต ตสฺส
 #๑ ม. กมฺมการณา ฯ โป. วิวิธานิ กมฺมกรณานิ ฯ ๒ ม. กหาปณฺกมฺปิ ฯ ๓ ม. ย.
 #ขารापฺฏิจฺจกมฺปิ ฯ ๔ ม. ย. ปลิฆปฺริวตฺตกมฺปิ ฯ

เอว โหติ ยถารูปานํ โข ปาปกานํ กมฺมานํ เหตุ โจริ อากุจรี
ราชาโน คเหตุวา วิวิธา กมฺมกรณา กโรนฺติ กสาหิปี ตาเพนฺติ ฯเปฯ
อสินาปี สีลํ ฉินฺทนฺติ อหฺลฺเจว โข ปน เอวรูปํ ปาปกมฺมํ กเรยฺย
มํปี ราชาโน คเหตุวา เอวรูปา วิวิธา กมฺมกรณา กเรยฺย กสาหิปี
ตาเพยฺย ฯเปฯ อสินาปี สีลํ ฉินฺทเยยฺยฺนฺติ โส ทิฏฺฐธมฺมิกสฺส วชฺชสฺส
กิตฺโต น ปเรลํ ปากตํ ปลฺลุมฺปนฺโต จรติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
ทิฏฺฐธมฺมิกํ วชฺชํ ฯ กตฺตมฺลจฺ ภิกฺขเว สมฺปฺรายิกํ วชฺชํ อิทํ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ อิติ ปฏฺฐิตฺตจฺจกฺขติ กายทฺวจฺจริตฺตสฺส โข ปาปกโก วิปาโก
อกิสมฺปฺรายํ วจฺจิตฺตจฺจริตฺตสฺส โข ปาปกโก วิปาโก อกิสมฺปฺรายํ มโนทฺวจฺจริตฺตสฺส
โข ปาปกโก วิปาโก อกิสมฺปฺรายํ อหฺลฺเจว โข ปน
กาเยน ทฺวจฺจริตํ จเรยฺย วาจาเยน ทฺวจฺจริตํ จเรยฺย มนฺสาเยน ทฺวจฺจริตํ
จเรยฺย กิณฺจ ตํ เยนาหํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ
ทฺกคฺคิ วินิปาตํ นิรยํ อุปฺปชฺเชยฺยฺนฺติ โส สมฺปฺรายิกสฺส วชฺชสฺส
กิตฺโต กายทฺวจฺจริตํ ปหาเยน กายสฺจฺจริตํ ภาเวติ วจฺจิตฺตจฺจริตํ ปหาเยน
วจฺจิตฺตจฺจริตํ ภาเวติ มโนทฺวจฺจริตํ ปหาเยน มโนสฺจฺจริตํ ภาเวติ สฺสทฺธํ
อตุตฺตानํ ปฺริหฺรติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺปฺรายิกํ วชฺชํ ฯ อิมานิ
โข ภิกฺขเว เทว วชฺชานิ ฯ ตสฺมา ติทฺถ ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตฺตพฺพํ
ทิฏฺฐธมฺมิกสฺส วชฺชสฺส ภาเยสฺสาม สมฺปฺรายิกสฺส วชฺชสฺส ภาเยสฺสาม
วชฺชภีรฺุโน ภวิสฺสาม วชฺชภยทฺสฺสาวิโนติ เอวํ หิ โว ภิกฺขเว
สิกฺขิตฺตพฺพํ วชฺชภีรฺุโน ภิกฺขเว วชฺชภยทฺสฺสาวิโน เอตํ ปาฏิกงฺขํ ยํ

ปริมุจิสฺสตี สพฺพวชเชหีตี ฯ

[๒๔๘] ๒ เทวmani ภิกฺขเว ปธานani ทฺรภิสฺมภฺวานิ โลกสุมี
กตmani เทว ยญฺจ คิหีนํ อการํ อชฺฌาวสฺตํ จีวรปฺณทฺปาตเสนาสน-
*คิลาณปฺจยเกสฺสชฺชปริกฺขารานุปฺปาทนคฺคํ ปธานํ ยญฺจ อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺพชิตานํ สพฺพปฺธิปฺปฺนิสฺสคฺคคฺคํ ปธานํ อิมานิ โข
ภิกฺขเว เทว ปธานani ทฺรภิสฺมภฺวานิ โลกสุมี เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
อิมสฺสํ ทฺวินฺนํ ปธานani ยทิตํ สพฺพปฺธิปฺปฺนิสฺสคฺคคฺคํ ปธานํ ฯ
ตสฺมา ติทฺถ ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ สพฺพปฺธิปฺปฺนิสฺสคฺคคฺคํ ปธานํ
ปทหิสฺสามาตี เอวํ หิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๒๔๙] ๓ เทวเม ภิกฺขเว ฐมฺมา ตปฺนียา กตเม เทว อิท
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส กายทฺวจฺจริตํ กตํ โหตี อกตํ โหตี กายสุจฺจริตํ
วจิตฺจจฺจริตํ กตํ โหตี อกตํ โหตี วจิตฺสุจฺจริตํ มโนทฺวจฺจริตํ กตํ โหตี
อกตํ โหตี มโนสุจฺจริตํ โส กายทฺวจฺจริตํ เม กตฺนฺติ ตปฺปตี อกตํ
เม กายสุจฺจริตฺนฺติ ตปฺปตี วจิตฺจจฺจริตํ เม กตฺนฺติ ตปฺปตี อกตํ
เม วจิตฺสุจฺจริตฺนฺติ ตปฺปตี มโนทฺวจฺจริตํ เม กตฺนฺติ ตปฺปตี อกตํ
เม มโนสุจฺจริตฺนฺติ ตปฺปตี อิมे โข ภิกฺขเว เทว ฐมฺมา ตปฺนียาตี ฯ

[๒๕๐] ๔ เทวเม ภิกฺขเว ฐมฺมา อตปฺนียา กตเม เทว อิท
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส กายสุจฺจริตํ กตํ โหตี อกตํ โหตี กายทฺวจฺจริตํ
วจิตฺสุจฺจริตํ กตํ โหตี อกตํ โหตี วจิตฺจจฺจริตํ มโนสุจฺจริตํ กตํ โหตี
อกตํ โหตี มโนทฺวจฺจริตํ โส กายสุจฺจริตํ เม กตฺนฺติ น ตปฺปตี

อกคัม เม กายทุจฺจรัตนฺติ น ตปฺปติ วจีสุจฺจิตํ เม กตฺนฺติ น
ตปฺปติ อกคัม เม วจีทุจฺจรัตนฺติ น ตปฺปติ มโนสุจฺจิตํ เม
กตฺนฺติ น ตปฺปติ อกคัม เม มโนทุจฺจรัตนฺติ น ตปฺปติ อิเม
โฆ ภิกฺขเว เทว ฌมฺมา อตปฺนียาติ ฯ

[๒๕๑] ๕ ทฺวินฺนาหิ ภิกฺขเว ฌมฺมานิ อฺปฺลฺลาสิ ยาจ
อสฺนฺตฺถุจฺจิตา กุสฺเสสุ ฌมฺเมสุ ยาจ อฺปฺปฺภฺวาณฺนิตา ปฺชานสฺมิมิ ฯ อฺปฺปฺภฺวาณฺ
สุทาหิ ภิกฺขเว ปทฺหาสิ กามํ ตโจ [๑]- นหารุ จ อญฺจิจ จ
อวสิสฺสตุ สฺริเร อฺปฺสฺสฺสตุ มํสฺโลหิตํ ยนฺตํ ปฺริสฺตฺถาเมน ปฺริสฺวริเยน
ปฺริสฺปรกฺกเมน ปตฺตพฺพิ น ตํ อปาปฺณิตฺวา วิริยสฺส
สณฺจานํ ภวิสฺสตีติ ตสฺส มยฺหิ ภิกฺขเว อฺปฺปมาทาธคฺคา โปชฺชิ อฺปฺปมาทาธคฺโค
อนฺนตฺตโร โยคกฺเขโม ฯ ตฺเมห เจปี ภิกฺขเว อฺปฺปฺภฺวาณฺ
ปทฺเหยยถ กามํ ตโจ [๒]- นหารุ จ อญฺจิจ จ อวสิสฺสตุ สฺริเร
อฺปฺสฺสฺสตุ มํสฺโลหิตํ ยนฺตํ ปฺริสฺตฺถาเมน ปฺริสฺวริเยน ปฺริสฺปรกฺกเมน
ปตฺตพฺพิ น ตํ อปาปฺณิตฺวา วิริยสฺส สณฺจานํ ภวิสฺสตีติ ตฺเมหปี
ภิกฺขเว น จิสฺเสว ยสฺสฺสฺสฺส กุลปฺตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชฺชฺชฺช ตทฺนฺตฺตรํ พุรฺหมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเชว ฌมฺเม สยํ
อภิลุณา สจฺจณฺนิทฺวา อฺปฺสฺมฺปชฺช วิหริสฺสถ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว
เอวํ สิกฺขิตพฺพิ อฺปฺปฺภฺวาณฺ ปทฺหิสฺสาม กามํ ตโจ [๓]- นหารุ จ
อญฺจิจ จ อวสิสฺสตุ สฺริเร อฺปฺสฺสฺสตุ มํสฺโลหิตํ ยนฺตํ ปฺริสฺตฺถาเมน
ปฺริสฺวริเยน ปฺริสฺปรกฺกเมน ปตฺตพฺพิ น ตํ อปาปฺณิตฺวา วิริยสฺส
#๑-๒-๓ ม. ย. จสทฺโท ทิสฺสติ ฯ

สณฺจัน ภวิสฺสตีติ เอวํ หิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๒๕๒] ๖ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา กตฺเม เทว ยา จ
สณฺโฆชนิเยสฺสุ ฌมฺเมสฺสุ อสฺสาทานุปสฺสิตา ยา จ สณฺโฆชนิเยสฺสุ ฌมฺเมสฺสุ
นิพฺพิทานุปสฺสิตา ฯ สณฺโฆชนิเยสฺสุ ภิกฺขเว ฌมฺเมสฺสุ อสฺสาทานุปสฺสิตี
วิหฺรณฺโต รากํ นปฺปชฺหติ โทสํ นปฺปชฺหติ โมหํ นปฺปชฺหติ รากํ
อปฺปหาย โทสํ อปฺปหาย โมหํ อปฺปหาย น ปริมฺจุจฺติ ชาตียา
ชฺรามรณฺณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทฺถุเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปาयाเสหิ น
ปริมฺจุจฺติ ทฺถุขสฺมาติ วทามิ ฯ สณฺโฆชนิเยสฺสุ ภิกฺขเว ฌมฺเมสฺสุ
นิพฺพิทานุปสฺสิตี วิหฺรณฺโต รากํ ปชฺหติ โทสํ ปชฺหติ โมหํ ปชฺหติ รากํ
ปหาย โทสํ ปหาย โมหํ ปหาย ปริมฺจุจฺติ ชาตียา ชฺรามรณฺณน
โสเกหิ ปริเทเวหิ ทฺถุเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปาयाเสหิ ปริมฺจุจฺติ
ทฺถุขสฺมาติ วทามิ ฯ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฌมฺมาติ ฯ

[๒๕๓] ๗ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา กณฺหา กตฺเม เทว
อหิริกณฺจ อโนตฺตปฺปณฺจ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฌมฺมา กณฺหาติ ฯ

[๒๕๔] ๘ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา สุกฺกา กตฺเม เทว หิริ
จ โอตฺตปฺปณฺจ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฌมฺมา สุกฺกาติ ฯ

[๒๕๕] ๙ เทวเม ภิกฺขเว สุกฺกา ฌมฺมา โลกํ ปาเลนฺติ กตฺเม
เทว หิริ จ โอตฺตปฺปณฺจ อิม โข ภิกฺขเว เทว สุกฺกา ฌมฺมา
โลกํ น ปาเลยฺย นยิธ ปณฺญาเยถ มาตาติ วา มาตุจฺจฺจาติ วา

มาตุลานีติ วา อาจริยภริยาติ วา ครุณํ ทาราติ วา สมุเกหํ
โลโก อคมิสฺส ยถา อเชพกา กุกกุฏสูกรา โสณสีคาลา ๑ ฯ ยสุมา
จ โข ภิกฺขเว อิม เทว สุกกา ฐมา โลกํ ปาเลนฺติ ตสุมา
ปญฺญาติ มาตาติ วา มาตฺตฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
อาจริยภริยาติ วา ครุณํ ทาราติ วาติ ฯ

[๒๕๖] ๑๐ เทวมา ภิกฺขเว วสุสฺสฺสนายิกา กตมา เทว ปุริมิกา
จ ปจฺฉิมิกา จ อีมา โข ภิกฺขเว เทว วสุสฺสฺสนายิกาติ ฯ

กมฺมกรณวคฺโค ปจฺจ โม ฯ

[๒๕๗] ๑๑ เทวมานี ภิกฺขเว พลานี กตมานี เทว ปฏฺิสงฺขานพลฺลจ
ภาวนาพลฺลจ ฯ กตมณฺจ ภิกฺขเว ปฏฺิสงฺขานพลฺลํ อิธ
ภิกฺขเว เอกจฺโจ อิติ ปฏฺิสณฺจิกฺขติ กายทฺวจฺจิตฺตสฺส โข ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสฺมฺปรายณฺจ วจฺิทฺทจฺจิตฺตสฺส ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสฺมฺปรายณฺจ มโนทฺวจฺจิตฺตสฺส ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสฺมฺปรายณฺจจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
กาทฺวจฺจิตฺตํ ปหาย กายสุจฺจิตฺตํ ภาเวติ วจฺิทฺทจฺจิตฺตํ ปหาย วจฺิสฺจฺจิตฺตํ
ภาเวติ มโนทฺวจฺจิตฺตํ ปหาย มโนสุจฺจิตฺตํ ภาเวติ สุทฺธํ อตฺตคานํ
ปริหรติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฏฺิสงฺขานพลฺลํ ฯ กตมณฺจ ภิกฺขเว
ภาวนาพลฺลํ ตตฺตร ภิกฺขเว ยทฺิทํ ๒ ภาวนาพลฺลํ เสขเมตฺตํ ๓ พลฺลํ เสขํ
หิ โส ภิกฺขเว พลฺลํ อคฺคมฺม รากํ ปชฺหติ โทสํ ปชฺหติ โมหํ ปชฺหติ
รากํ ปหาย โทสํ ปหาย โมหํ ปหาย ยํ อกฺุสฺสํ น ตํ กโรติ ยํ
#๑ ม. โสณสีคาลา ฯ ๒ ม. ยมิตํ ฯ ๓ ม. ย. เสขานเมตฺตํ ฯ

ปาปํ น ตํ เสวติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภาวนาพลํ ฯ อิมานิ โข
ภิกฺขเว เทว พลานีติ ฯ

[๒๕๘] ๑๒ เทวมานิ ภิกฺขเว พลานิ กตมานิ เทว ปฏิสงฺขานพลญจ
ภาวนาพลญจ ฯ กตมญจ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพลํ อิท
ภิกฺขเว เอกจฺโจ อิติ ปฏิสณฺจิกฺขติ กายทฺวจฺจริตฺตสฺส โข ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเ จเว ชมฺเม อภิสมฺปรายญจ วจฺิทฺวจฺจริตฺตสฺส ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเ จเว ชมฺเม อภิสมฺปรายญจ มโนทฺวจฺจริตฺตสฺส ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเ จเว ชมฺเม อภิสมฺปรายญจจาติ โส อิติ ปฏิสงฺขาย
กายทฺวจฺจริตํ ปหาย กายสุจฺจริตํ ภาเวติ วจฺิทฺวจฺจริตํ ปหาย วจฺิสฺจฺจริตํ
ภาเวติ มโนทฺวจฺจริตํ ปหาย มโนสุจฺจริตํ ภาเวติ สุทฺธํ อตฺตทานํ
ปริหฺรติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพลํ ฯ กตมญจ ภิกฺขเว
ภาวนาพลํ อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ สติสมฺโพชฺฌงฺกํ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ
วिरาคนิสฺสิตํ นิโรชนิสฺสิตํ โวสุสคฺคปริณามิ ชมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺกํ
ภาเวติ ... วิริยสมฺโพชฺฌงฺกํ ภาเวติ ... ปีติสมฺโพชฺฌงฺกํ ภาเวติ ...
ปสุสทฺทิสมฺโพชฺฌงฺกํ ภาเวติ ... สมာธิสมฺโพชฺฌงฺกํ ภาเวติ ...
อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺกํ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรชนิสฺสิตํ
โวสุสคฺคปริณามิ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภาวนาพลํ ฯ อิมานิ โข
ภิกฺขเว เทว พลานีติ ฯ

[๒๕๙] ๑๓ เทวมานิ ภิกฺขเว พลานิ กตมานิ เทว ปฏิสงฺขานพลญจ
ภาวนาพลญจ ฯ กตมญจ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพลํ อิท

ภิกขเว เอกจโจ อิติ ปฏิสณฺจิกฺขติ กายทฺวจฺริตฺตสฺส โข ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเส เจว ฌมฺเม อภิสมฺปรายณฺจ วจฺิทฺตฺสฺส [๑]- ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเส เจว ฌมฺเม อภิสมฺปรายณฺจ มโนทฺวจฺริตฺตสฺส [๒]- ปาปโก
วิปาโก ทิฏฺฐเส เจว ฌมฺเม อภิสมฺปรายณฺจาทิ โส อิติ ปฏิสฺงฺขาย
กายทฺวจฺริตฺ ปหาย กายสฺจฺริตฺ ภาเวติ วจฺิทฺตฺสฺส ปหาย วจฺิสฺจฺริตฺ
ภาเวติ มโนทฺวจฺริตฺ ปหาย มโนสฺจฺริตฺ ภาเวติ สฺทฺธึ อตฺตํ
ปริหฺรติ อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว ปฏิสฺงฺขานพฺลํ ฯ กตฺตมฺณจ ภิกขเว
ภาวนาพฺลํ อีธ ภิกขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ
ฌมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกฺขํ ปีติสฺสํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ วิตกฺกวิจาร์ณํ วุปสฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทณฺํ เจตโส เอโกทิกาว
อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมาริขํ ปีติสฺสํ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ปีติยา จ วิราคา อุปฺกฺโข จ วิหฺรติ สโต จ สมฺปชาโน สฺขณฺจ
กาเยน ปฏิสฺสเวเทติ ынฺตํ อริยา อัจจิกฺขนฺติ อุปฺกฺโข สติมา
สฺขวิหฺรติ ตฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺขสฺส จ ปหานา
ทฺกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺกมา
อทฺกฺขมฺสฺสํ อุปฺกฺขาสติปาริสฺทฺธี จตฺตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว ภาวนาพฺลํ ฯ อิมานิ โข ภิกขเว เทว พฺลานีติ ฯ

[๒๖๐] ๑๔ เทวมา ภิกขเว ตถาคตฺสฺส ฌมฺเมทสฺนา กตฺมา เทว
สฺงฺขิตฺเตน จ วิตฺถาเรน จ อิมา โข ภิกขเว เทว ตถาคตฺสฺส
ฌมฺเมทสฺนาติ ฯ

#๑-๒ ม. โข ฯ

[๒๖๑] ๑๕ ยสฺมี ภิกฺขเว อธิกรณ อานนฺโน จ ภิกฺขุ โจทโก
จ ภิกฺขุ น สาธุกํ อุตฺตนาเว อุตฺตานํ ปจฺจเวกฺขนฺติ ตสฺเมตฺถ ภิกฺขเว
อธิกรณ ปาฏิกงฺขํ ที่มตฺตตาย ขรตฺตตาย วาพตฺตตาย ลํวตฺตติสฺสตี ภิกฺขุ
จ น ผาสส วิหริสฺสนฺติ ฯ ๑ ยสฺมิณฺจ โข ภิกฺขเว อธิกรณ อานนฺโน
จ ภิกฺขุ โจทโก จ ภิกฺขุ สาธุกํ อุตฺตนาเว อุตฺตานํ ปจฺจเวกฺขนฺติ
ตสฺเมตฺถ ภิกฺขเว อธิกรณ ปาฏิกงฺขํ น ที่มตฺตตาย น ขรตฺตตาย น
วาพตฺตตาย ลํวตฺตติสฺสตี ภิกฺขุ จ ผาสส วิหริสฺสนฺติ ฯ ๒ กถญจ
ภิกฺขเว อานนฺโน ภิกฺขุ สาธุกํ อุตฺตนาเว อุตฺตานํ ปจฺจเวกฺขตี อธิ
ภิกฺขเว อานนฺโน ภิกฺขุ อิติ ปฏฺฐิสถฺจิกฺขตี อหํ โข อกฺุสลํ
อานนฺโน กถญจเทว ๓ เทลํ กายน ตสฺมา ๔ มํ โส ภิกฺขุ อทฺทส
อกฺุสลํ อปชฺชมานํ กถญจเทว เทลํ กายน โน เจ อหํ อกฺุสลํ
อปชฺชเชยฺย กถญจเทว เทลํ กายน น มํ โส ภิกฺขุ ปสฺเสยฺย
อกฺุสลํ อานนฺโน กถญจเทว เทลํ กายน ยสฺมา จ โข อหํ
อกฺุสลํ อานนฺโน กถญจเทว เทลํ กายน ตสฺมา มํ โส ภิกฺขุ
อทฺทส อกฺุสลํ อปชฺชมานํ กถญจเทว เทลํ กายน ทิสฺวา จ ปน
มํ โส ภิกฺขุ อกฺุสลํ อปชฺชมานํ กถญจเทว เทลํ กายน อนตฺตมโน
อโหสิ อนตฺตมโน สมานโน อนตฺตมนวจฺนํ มํ โส ภิกฺขุ อวจ
อนตฺตมนวจฺนาหํ เตน ภิกฺขุณา วุตฺโต สมานโน อนตฺตมโน อโหสิ
อนตฺตมโน สมานโน ปเรลํ อารโจะสิ อิติ มเมว ตตฺถ อจฺจโย
#๑-๒ ม. ย. วิหริสฺสนฺตีติ ฯ ๑ ม. กถญจเทว ฯ ๔ ม. ตสฺมาติ ปาโจ นตฺถิ ฯ

อจุจมา สุกทายิกัว ฆณทสมินฺติ เอว โข ภิกฺขเว อาปนฺโน
ภิกฺขุ สาธุกั อตุตฺตนาว อตุตฺตานิ ปฺจเวกฺขติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว
โฆทโก ภิกฺขุ สาธุกั อตุตฺตนาว อตุตฺตานิ ปฺจเวกฺขติ อธิ ภิกฺขเว
โฆทโก ภิกฺขุ อิติ ปฺกฺกิสฺสญฺภิกฺขติ อัย โข ภิกฺขุ อกุสฺสํ อาปนฺโน
กถญฺจเทว เทสั กายน ตสฺมา ๑ อหิ อิมิ ภิกฺขข อทฺทสั อกุสฺสํ
อาปฺชชฺมานิ กถญฺจเทว เทสั กายน โน เจ อัย ภิกฺขุ อกุสฺสํ
อาปฺชชฺเชยฺย กถญฺจเทว เทสั กายน นานิ อิมิ ภิกฺขข ปสฺเสยฺย
อกุสฺสํ อาปฺชชฺมานิ กถญฺจเทว เทสั กายน ยสฺมา จ โข อัย
ภิกฺขุ อกุสฺสํ อาปนฺโน กถญฺจเทว เทสั กายน ตสฺมา อหิ อิมิ
ภิกฺขข อทฺทสั อกุสฺสํ อาปฺชชฺมานิ กถญฺจเทว เทสั กายน ทิสฺวา จ
ปนาหิ อิมิ ภิกฺขข อกุสฺสํ อาปฺชชฺมานิ กถญฺจเทว เทสั กายน
อนตุตฺตมโน อโหสิ อนตุตฺตมโน สฺมานโน อนตุตฺตมโนจนาหิ อิมิ ภิกฺขข
อวจि อนตุตฺตมโนจนาหิ ภิกฺขุ มยา วุตฺโต สฺมานโน อนตุตฺตมโน อโหสิ
อนตุตฺตมโน สฺมานโน ปเรสั อาโรเจสิ อิติ มเมว ตตุถ อจฺจโย
อจุจมา สุกทายิกัว ฆณทสมินฺติ เอว โข ภิกฺขเว โฆทโก ภิกฺขุ สาธุกั
อตุตฺตนาว อตุตฺตานิ ปฺจเวกฺขติ ฯ ยสฺมี ภิกฺขเว อธิกรณฺเ อาปนฺโน
จ ภิกฺขุ โฆทโก จ ภิกฺขุ น สาธุกั อตุตฺตนาว อตุตฺตานิ ปฺจเวกฺขนฺติ ๒
ตเสมตฺติ ภิกฺขเว อธิกรณฺเ ปาฏิกงฺขํ ทิมตฺตาย ขรตฺตาย วาพตฺตาย
สัวตฺติสฺสตี ภิกฺขุ จ น ผาสส วิหริสฺสนฺตี ฯ ๓ ยสฺมี จ โข ภิกฺขเว อธิกรณฺเ
#๑ ม. ย. ตสฺมาติ ปาโร นตฺถิ ฯ ๒ ม. สพฺพตฺต ปฺจเวกฺขติ ฯ
#๓ ม. วิหริสฺสนฺตีติ ฯ

อาปนุโน จ ภิกขุ โจทโก จ ภิกขุ สาธุกั อุตตนาเว อุตตานิ
ปจฺจเวกฺขณฺติ ตสฺเมตํ ภิกฺขเว อธิกรณฺเ ปาฎิกงฺขํ น ทิมตฺตาย
ขรตฺตาย วาพตฺตาย สํวตฺติสฺสตี ภิกฺขุ จ ผาสส วิหริสฺสณฺตีติ ฯ

[๒๖๒] ๑๖ อถ โข อญฺญตโร พุราหุมนฺโณ เยน ภควา
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธี สมฺโมทิตฺติ สมฺโมทนิยฺยํ กถํ
สาราณียํ วิตฺติสारेตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิตฺติ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข โส
พุราหุมนฺโณ ภควนฺตํ เอตทวโจ โก นฺุ โข โภ โคตมฺ เหตุ โภ
ปจฺจโย เยนมิเชกฺจเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ
ทฺถกฺคิตฺติ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชนฺตีติ ฯ อชฺมมจฺริยวิสมจฺริยาเหตุ โข
พุราหุมนฺโณ เอวมิเชกฺจเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ
ทฺถกฺคิตฺติ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชนฺตีติ ฯ โภ ปน โภ โคตมฺ เหตุ
โภ ปจฺจโย เยนมิเชกฺจเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
สฺสคฺคิตฺติ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตีติ ฯ ชฺมมจฺริยวิสมจฺริยาเหตุ โข พุราหุมนฺโณ
เอวมิเชกฺจเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สฺสคฺคิตฺติ สคฺคํ โลกํ
อุปปชฺชนฺตีติ ฯ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตมฺ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตมฺ เสขฺยธฺาปี
โภ โคตมฺ นิกฺกชฺชิตฺติ วา อุกฺกชฺชชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย
มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ อจฺจิกฺเขยฺย อนฺุชกาเร วา เตลปฺปชฺชโชตํ ชาเรยฺย
จกฺขมฺนฺโต รูปานิ ทกฺขณฺตีติ เอวเมวํ โภตา โคตเมนฺ อนฺเกปฺริยาเยน
ชฺมโม ปกาสิโต เอสาหํ ภวณฺตํ โคตมํ สรณํ กจฺจามิ ชฺมมญฺจ

ภิกขุสงฆมณจ อุปาสกั มั ภาว โคตโม ธารेतฺ อชชตฺกฺเค ปาณฺเปตฺติ
สรณั กตฺนฺติ ฯ

[๒๖๖] ๑๗ อถ โข ชานฺตุสฺโสณิ ๑ พฺราหฺมโณ เยน ภควา
เตนฺอุปฺสงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สฺมฺโมทิ สฺมฺโมทนียิ กถั
สธารณิยิ วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนตฺติ นิสฺสิทฺติ เอกมฺนตฺติ นิสฺสินฺโน โข
ชานฺตุสฺโสณิ พฺราหฺมโณ ภควนฺตฺติ เอตทวโจ โโก นฺุ โข โภ โคตม
เหตุ โภ ปจฺจโย เยนมิเชกฺจเจ สตฺตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
อปายิ ทฺกฺคตฺติ วินิปาตฺติ นิริยิ อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ กตฺตฺตา จ พฺราหฺมณ
อกตฺตฺตา จ เอวมิเชกฺจเจ สตฺตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายิ
ทฺกฺคตฺติ วินิปาตฺติ นิริยิ อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ โภ ปน โภ โคตม เหตุ
โภ ปจฺจโย เยนมิเชกฺจเจ สตฺตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
สฺกฺคตฺติ สกฺคั โลกั อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ กตฺตฺตา จ พฺราหฺมณ อกตฺตฺตา
จ เอวมิเชกฺจเจ สตฺตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สฺกฺคตฺติ สกฺคั โลกั
อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ น โข อหิ อิมสฺส โภโต โคตมสฺส สงฺขิตฺเตน
ภาสิตสฺส วิตุถาเรน อตฺถั [๒]- อาชานามิ สาธุ เม ภาว โคตโม
ตถาธมฺมิ เทเสตุ ยถา อหิ อิมสฺส โภโต โคตมสฺส สงฺขิตฺเตน
ภาสิตสฺส วิตุถาเรน อตฺถั [๓]- อาชานเยยฺนฺติ ฯ เตนฺหิ พฺราหฺมณ สฺนฺาหิ
สาธุกั มนฺสิกโรหิ ภาสิสฺสามิตฺติ ฯ เอว โภติ โข ชานฺตุสฺโสณิ
พฺราหฺมโณ ภควโต ปจฺจสฺโสสิ ฯ ภควา เอตทวโจ อีช พฺราหฺมณ
เอกจฺจสฺส กายทฺจจฺริตฺติ กตฺติ โหติ อกตฺติ โหติ กายสฺจจฺริตฺติ วจฺิทฺจจฺริตฺติ
#๑ ม. ยฺ. ชานฺตุสฺโสณิ ฯ สพฺพตฺถ อีทิสเมว ฯ ๒-๓ ม. อวิภตฺตสฺส วิตุถาเรน อตฺถั ฯ

กตฺ โหติ อกตฺ โหติ วีสฺสุจฺริตฺ มโนทฺุจฺริตฺ กตฺ โหติ อกตฺ
โหติ มโนทฺุจฺริตฺ เอวํ โข พุราหุณฺณ กตตฺตา จ อกตตฺตา จ
เอวมิเชกฺจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺุคฺคตี
วินิปาตํ นิริขํ อุปฺปชฺชนฺติ อธิ ปน พุราหุณฺณ เอกจฺจฺสฺส กายสฺสุจฺริตํ
กตฺ โหติ อกตฺ โหติ กายทฺุจฺริตํ วีสฺสุจฺริตํ กตฺ โหติ อกตฺ โหติ
วีสฺสุจฺริตํ มโนทฺุจฺริตํ กตฺ โหติ อกตฺ โหติ มโนทฺุจฺริตํ เอวํ
โข พุราหุณฺณ กตตฺตา จ อกตตฺตา จ เอวมิเชกฺจฺเจ สตฺตา กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺา สฺคฺคตี สฺคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ อภิกฺกนฺตํ โภ
โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โภคโม ชาเรตุ อชฺชตฺคฺเค
ปาณฺุเปตํ สฺรณฺํ กตฺนฺติ ฯ

[๒๖๔] ๑๘ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺุปฺสงฺกมิ
อุปฺสงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ เอกมนฺตํ
นินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภควา เอตทฺโวจฺ เอกํเสนาหํ อานนฺท
อกรณฺิยํ วทามิ กายทฺุจฺริตํ วีสฺสุจฺริตํ มโนทฺุจฺริตฺนฺติ ฯ ยมิทํ
ภนฺเต ภควตา เอกํเสน อกรณฺิยํ อภฺขาคํ กายทฺุจฺริตํ วีสฺสุจฺริตํ
มโนทฺุจฺริตํ ตสฺมี อกรณฺิเย กยิรฺมานเ โภ อาทินฺโว ปาฏิกงฺโขติ ฯ
ยมิทํ อานนฺท มยา เอกํเสน อกรณฺิยํ อภฺขาคํ กายทฺุจฺริตํ
วีสฺสุจฺริตํ มโนทฺุจฺริตํ ตสฺมี อกรณฺิเย กยิรฺมานเ อยํ อาทินฺโว
ปาฏิกงฺโข อตฺตาปี อตฺตานํ อุปฺวทติ อนฺุวิจฺจ วิญญู ครนฺติ
ปาปโภ กิตฺติสทฺุโท อพฺุคฺคจฺจฺติ สมนฺุโพห กาลํ กโรติ กายสฺส

เกทา ปรมมรณา อปายิ ทุกคตี วินิปาตี นิริยิ อุปปชชติ ยมิท
อานนุท มยา เอกเสณ อกรณียิ อกขาคี กายสุจจริตี วจิสุจจริตี
มโนสุจจริตี ตสุมิ อกรณีเย กยิรมาเน อยิ อาทีนโว ปาฎิกงฺโข ฯ
เอกเสนาหิ อานนุท กรณียิ วทามิ กายสุจจริตี วจิสุจจริตี มโนสุจจริตฺตุนฺติ ฯ
ยมิท ฆนฺเต ภควตา เอกเสณ กรณียิ อกขาคี กายสุจจริตี วจิสุจจริตี
มโนสุจจริตี ตสุมิ กรณียเย กยิรมาเน โโก อานิสฺสโส ปาฎิกงฺโขติ ฯ
ยมิท อานนุท มยา เอกเสณ กรณียิ อกขาคี กายสุจจริตี วจิสุจจริตี
มโนสุจจริตี ตสุมิ กรณียเย กยิรมาเน อยิ อานิสฺสโส ปาฎิกงฺโข
อตุตทาปี อตุตทานิ น อุปวทติ อนุวิจฺจ วิลฺลญฺ ปัสสนฺติ กลฺยาโณ
กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺจติ อสมฺมุโพห กาลิ กโรติ กายสุสเกทา
ปรมมรณา สุกคตี สกฺคิ โลกิ อุปปชชติ ยมิท อานนุท มยา
เอกเสณ กรณียิ เอกขาคี กายสุจจริตี วจิสุจจริตี มโนสุจจริตี ตสุมิ
กรณียเย กยิรมาเน อยิ อานิสฺสโส ปาฎิกงฺโขติ ฯ

[๒๖๕] ๑๕ อกุสลํ ภิกฺขเว ปชฺছถ สกฺกา ภิกฺขเว อกุสลํ
ปชฺছิตฺต โน เจ ๑ ตํ ภิกฺขเว สกฺกา อภวิสฺส อกุสลํ ปชฺছิตฺต นานํ
เอวํ วทฺเขยฺยิ อกุสลํ ภิกฺขเว ปชฺছถาติ ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว
สกฺกา อกุสลํ ปชฺছิตฺต ตสฺมาหิ เอวํ วทามิ อกุสลํ ภิกฺขเว
ปชฺছถาติ ฯ อกุสฺสจฺจหิํ ภิกฺขเว ปหิํ อหิตาย ทฺกฺขาย สํวตฺเตยฺย
นานํ เอวํ วทฺเขยฺยิ อกุสลํ ภิกฺขเว ปชฺছถาติ ยสฺมา จ โข
ภิกฺขเว อกุสลํ ปหิํ หิตาย สฺขาย สํวตฺตติ ตสฺมาหิ เอวํ วทามิ
#๑ ม. โน เจทํ ฯ สพฺพตฺถ อีทิสเมว ฯ

อกุสลํ ภิกฺขเว ปชฺหาติ ฯ กุสลํ ภิกฺขเว ภาเวถ สกฺกา ภิกฺขเว
กุสลํ ภาเวตต โน เจตํ ภิกฺขเว สกฺกา อภวิสุสฺส กุสลํ ภาเวตต นาหิ
เอวํ วเพยฺยํ กุสลํ ภิกฺขเว ภาเวถาติ ยสุมา จ โข ภิกฺขเว
สกฺกา กุสลํ ภาเวตต ตสุมาหิ เอวํ วทามิ กุสลํ ภิกฺขเว ภาเวถาติ ฯ
กุสลญฺจหิหิ ภิกฺขเว ภาวิตํ อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺเตยฺย นาหิ
เอวํ วเพยฺยํ กุสลํ ภิกฺขเว ภาเวถาติ ยสุมา จ โข ภิกฺขเว
กุสลํ ภาวิตํ หิตาย สุกฺขาย สํวตฺตติ ตสุมาหิ เอวํ วทามิ กุสลํ
ภิกฺขเว ภาเวถาติ ฯ

[๒๖๖] ๒๐ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา สทฺธมฺมสุสฺส สมฺโมสาย
อนนฺตรธานาย สํวตฺตุนฺติ กตฺเม เทว ทุนฺนิกฺขิตฺตลฺลจ ปทพฺยญฺชนํ
อตุโถ จ ทุนฺนิตฺโต ทุนฺนิกฺขิตฺตสุสฺส ภิกฺขเว ปทพฺยญฺชนสุสฺส อตุโถปิ
ทุนฺนโย โหติ อิมे โข ภิกฺขเว เทว ฌมฺมา สทฺธมฺมสุสฺส สมฺโมสาย
อนนฺตรธานาย สํวตฺตุนฺติ ฯ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา สทฺธมฺมสุสฺส
จิตฺติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตุนฺติ กตฺเม เทว
สุนฺนิกฺขิตฺตลฺลจ ปทพฺยญฺชนํ อตุโถ จ สุนฺนิตฺโต สุนฺนิกฺขิตฺตสุสฺส ภิกฺขเว
ปทพฺยญฺชนสุสฺส อตุโถปิ สุนฺนโย โหติ อิมे โข ภิกฺขเว เทว ฌมฺมา
สทฺธมฺมสุสฺส จิตฺติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตุนฺตีติ ฯ

อริกรณฺวคฺโค ทฺติโย ฯ

[๒๖๗] ๒๑ เทวเม ภิกฺขเว พาลา กตฺเม เทว โย จ อจฺจยํ
อจฺจยโต น ปสฺสตี โย จ อจฺจยํ เทเสนฺตสุสฺส ยถาฌมฺมํ น

ปฏิคุณหาติ อิม โข ภิกขเว เทว พาลา ฯ เทวเม ภิกขเว
ปณฺฑิตา กตเม เทว โย จ อจฺจยํ อจฺจยโต ปสฺสตี โย จ
อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ ปฏิคุณหาติ อิม โข ภิกขเว เทว
ปณฺฑิตาติ ฯ

[๒๖๘] ๒๒ เทวเม ภิกขเว ตถาคตํ อพฺภากิจฺจนฺติ กตเม เทว
ทฺฐุโจะ วา โทสนฺตโร สทฺโธ วา ทฺคฺคหิตฺเตน อิม โข ภิกขเว
เทว ตถาคตํ อพฺภากิจฺจนฺตีติ ฯ

[๒๖๙] ๒๓ เทวเม ภิกขเว ตถาคตํ อพฺภากิจฺจนฺติ กตเม เทว
โย จ อภาสิตํ อลปีตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตนาติ
ทีเปติ โย จ ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปีตํ
ตถาคเตนาติ ทีเปติ อิม โข ภิกขเว เทว ตถาคตํ อพฺภากิจฺจนฺติ ฯ
เทวเม ภิกขเว ตถาคตํ นาพฺภากิจฺจนฺติ กตเม เทว โย จ
อภาสิตํ อลปีตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปีตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ
โย จ ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปีตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ
อิม โข ภิกขเว เทว ตถาคตํ นาพฺภากิจฺจนฺตีติ ฯ

[๒๗๐] ๒๔ เทวเม ภิกขเว ตถาคตํ อพฺภากิจฺจนฺติ กตเม เทว
โย จ เนยฺยตฺถํ สุตฺตฺนตฺถํ นิตฺตฺถํ สุตฺตฺนฺโตติ ทีเปติ โย จ
นิตฺตฺถํ สุตฺตฺนตฺถํ เนยฺยตฺถํ สุตฺตฺนฺโตติ ทีเปติ อิม โข ภิกขเว
เทว ตถาคตํ อพฺภากิจฺจนฺติ ฯ เทวเม ภิกขเว ตถาคตํ นาพฺภากิจฺจนฺติ
กตเม เทว โย จ เนยฺยตฺถํ สุตฺตฺนตฺถํ เนยฺยตฺถํ สุตฺตฺนฺโตติ

ทีเปติ โย จ นีตตุถิ สุตตุนตุถิ นีตตุถิ สุตตุนโตติ ทีเปติ
อิเม โข ภิกขเว เทว ตถาคตัง นาทุภาจิกขณุตีติ ฯ

[๒๗๑] ๒๕ ปฏิจจนนุกมมุนุตสส ภิกขเว ทวินัน คตีนัน อลลุตตรา
คตติ ปาฐิกงขา นิรอย วา ตีรจจนานโยนิ วา ๑ ฯ อปปฏิจจนนุกมมุนุตสส
ภิกขเว ทวินัน คตีนัน อลลุตตรา คตติ ปาฐิกงขา เทวา วา มนุสสา
วาติ ฯ

[๒๗๒] ๒๖ มิจจนาทิฐิกิสส ภิกขเว ทวินัน คตีนัน อลลุตตรา
คตติ ปาฐิกงขา นิรอย วา ตีรจจนานโยนิ วา ๑ ฯ สมมามาทิฐิกิสส
ภิกขเว ทวินัน คตีนัน อลลุตตรา คตติ ปาฐิกงขา เทวา วา มนุสสา
วาติ ฯ

[๒๗๓] ๒๗ ทุสสีลสส ภิกขเว เทว ปฏิคคหา ๒ นิรอย วา
ตีรจจนานโยนิ วา ๑ ฯ สีลวโต ภิกขเว เทว ปฏิคคหา ๓ เทวา วา
มนุสสา วาติ ฯ

[๒๗๔] ๒๘ ทวาทัง ภิกขเว อตถวเส สมปัสสมานโน อรลลวณปตถานินิ
ปนุตานินิ เสนาสนานินิ ปฏิเสวามินิ กตเม เทว อตถโน จ
ทิฐุจธมมสุขวิหารัง สมปัสสมานโน ปจจิมลจ ชนตัง อนุกมปมานโน
อิเม โข อหัง ภิกขเว เทว อตถวเส สมปัสสมานโน อรลลวณปตถานินิ
ปนุตานินิ เสนาสนานินิ ปฏิเสวามินิ ฯ

[๒๗๕] ๒๙ เทวเม ภิกขเว ธมมา วิชชาภาคิยา กตเม เทว
สมโถ จ วิปัสสนา จ ฯ สมโถ ภิกขเว ภาวิตัง กิมตถมมุนุโกติ ๔
#๑ ม. ย. วา-ติ ฯ ๒-๓ ม. ปฏิคคหา ฯ ๔ ม. ย. กมตถมมุนุโกติ ฯ อิโต ปริ
#อิทิสเมว ฯ

จิตต์ ภาวียติ ๑ จิตต์ ภาวิต์ กิมตถมนุโกติ โย ราโค โส
ปหียติ ๑ วิปัสสนา ภิกขเว ภาวิตา กิมตถมนุโกติ ปญญา ภาวียติ
ปญญา ภาวิตา กิมตถมนุโกติ ยา อวิชชา सा ปหียตีติ ๒ ๑

[๒๓๖] ๓๐ รากุปกุทิกัญจ วา ภิกขเว จิตต์ น วิมูจติ
อวิชชูปกุกุทิกัญจา วา ปญญา น ภาวียติ อิติ โข ภิกขเว รากุวิราคา
เจโตวิมุตติ อวิชชาวิราคา ปญญาวิมุตตีติ ๑

พาลวคฺโค ตติโย ๑

[๒๓๗] ๓๑ อสปรุสฐุมิณจ โว ภิกขเว เทเสตฺถามิ
สปรุสฐุมิณจ ตํ สฺฆาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺฐามิตี ๑
เอวมภนฺเตติ โข เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสฺสอสฺส ๑ ภควาเอตทโวจ
กตมา จ ภิกขเว อสปรุสฐุมิ อสปรุสโธ ภิกขเว อกตณฺณ โหติณฺ
อกตเวที อสพฺภิหตฺติ ภิกขเว อุปญฺญาตํ ยทิตฺ อกตณฺณตา
อกตเวทิตา เกวลา เอสา ภิกขเว อสปรุสฐุมิ ยทิตฺ อกตณฺณตา
อกตเวทิตา สปรุสโธ จ โข ภิกขเว กตณฺณ โหติ กตเวที
สพฺภิหตฺติ ภิกขเว อุปญฺญาตํ ยทิตฺ กตณฺณตา กตเวทิตา เกวลา
เอสา ภิกขเว สปรุสฐุมิ ยทิตฺ กตณฺณตา กตเวทิตาตี ๑

[๒๓๘] ๓๒ ทฺวินฺนาหิ ภิกขเว น สฺสปฏิการิ วทามิ กตเมสํ
ทฺวินฺนํ มาตุ จ ปิตุ จ ๑ เอเกน ภิกขเว อํเสน มาตริ
ปฺริหเรยฺย เอเกน อํเสน ปิตริ ปฺริหเรยฺย วสฺสตาโยโก วสฺสตชีวี
โส จ เนสํ อุจฺฉาทนปฺริมทฺทนนฺหาปนสมฺพาหเนน ปฏฺิขคฺเคยฺย เตปี
#๑ ม. ย. ภาวียติ ๑ ๒ ม. ย. ปหียติ ๑

ตตุเถว มุตตกรีส จเขยย น เตวว ภิกขเว มาตาปีตุนัน กตฺ วา
โหติ ปฏิกตฺ วา อิมิสฺสา จ ภิกขเว มหาปจฺวียา ปหุตสตุตฺรตนาย ๑
มาตาปีตโร อีสฺสราธิปจฺเจ รชฺเช ปติฏฺฐาเปยฺย น เตวว ภิกขเว
มาตาปีตุนัน กตฺ วา โหติ ปฏิกตฺ วา ตํ กิสฺส เหตุ พหุการา ๒
ภิกขเว มาตาปีตโร ปุตุตฺตานํ อาปาทกา โปสกา อิมิสฺส โลกิสฺส
ทสฺเสตาโร ฯ โย จ โข ภิกขเว มาตาปีตโร อสฺสทุเช สทฺธาสมฺปทาย
สมาทเปติ นิเวเสติ ปติฏฺฐาเปติ ทุสฺสีเถ สีสฺสสมฺปทาย สมาทเปติ
นิเวเสติ ปติฏฺฐาเปติ มจฺฉริ จาคสมฺปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ
ปติฏฺฐาเปติ ทุปฺปญฺเณ ปญฺญาสมฺปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ ปติฏฺฐาเปติ
เอตฺตาวตา โข ภิกขเว มาตาปีตุนัน กตฺตจฺ โหติ ปฏิกตฺตจฺจาติ [๓]- ฯ

[๒๙๕] ๓๓ อถ โข อณฺฺตโร พุราหุมนฺ เยน ภควา
เตนุสฺสงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธี สมฺโมทมิ สมฺโมทนียํ กถํ
สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตฺ นิสฺสีติ เอกมฺนตฺ นิสฺสินฺโน โข โส
พุราหุมนฺ ภควนฺตํ เอตทวโจ กิฺวาทิ ภวํ โคตโม กิมกฺขายีติ ฯ
กิริยวาทิ จาหํ พุราหุมนฺ อกิริยวาทิ จาติ ฯ ยถากถํ ปน ภวํ
โคตโม กิริยวาทิ จ อกิริยวาทิ จาติ ฯ อกิริยํ โข อหํ พุราหุมนฺ
วทามิ กายทฺวจฺจริตฺสฺส วจฺิทฺจฺจริตฺสฺส มโนทฺวจฺจริตฺสฺส อนेกวิหิตานํ
ปาปกานํ อกฺุสลานํ ฐมฺมานํ อกิริยํ วทามิ กิริยญฺจ โข อหํ
พุราหุมนฺ วทามิ กายสุจฺจริตฺสฺส วจฺิสฺจฺจริตฺสฺส มโนสุจฺจริตฺสฺส
อนेกวิหิตานํ กุสลานํ ฐมฺมานํ กิริยํ วทามิ เอวํ โข อหํ พุราหุมนฺ
#๑ ม. ปหุตฺรตนาย ฯ ๒ ม. พหุการา ฯ ๓ ย. อติกตฺตจฺจาติ ฯ

กิริยวาที จ อกิริยวาที จาติ ฯ อภิกุณฺฺตํ โภ โคตม ฯเปฯ

อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺฺเปตํ สรณํ คตฺนฺฺติ ฯ

[๒๘๐] ๓๔ อถ โข อนาถปิณฺฺฑิกโ กหปติ เยน ภควา
เตนฺฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺฺตํ นิสีทิ
เอกมฺนฺฺตํ นิสินฺฺโน โข อนาถปิณฺฺฑิกโ กหปติ ภควนฺฺตํ เอตทโวจ กติ
นฺฺ โข ภนฺฺเต โลเก ทกฺขิณฺฺเยยฺยา กตฺถ จ ทานํ ทาทพฺพนฺฺติ ฯ
เทว โข กหปติ โลเก ทกฺขิณฺฺเยยฺยา เส โข จ อเส โข จ อิม โข
กหปติ เทว โลเก ทกฺขิณฺฺเยยฺยา เอตฺถ จ ทานํ ทาทพฺพนฺฺติ ฯ อิทมโวจ
ภควา อิทํ วตฺวาน สุกโต อถาปริ เอตทโวจ สตฺถา

เส โข จ อเส โข จ อิมสฺมิ โลเก

อาหุเนยฺยา ยชฺมานานํ โหนฺฺติ

เต อชฺชภูตา กาเยน วาจา ย อุตฺ เจตสา

เขตฺตฺนฺฺตํ ยชฺมานานํ เอตฺถ ทินฺฺนํ มลปฺผลนฺฺติ ฯ

[๒๘๑] ๓๕ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เขตฺวเน
อนาถปิณฺฺฑิกสฺส อารามे ฯ เตน โข ปน สมเยน आयสฺมา สารีปฺตฺโต
สาวตฺถิยํ วิหฺรติ ปุพฺพพารามे มิคารมาคฺคฺปาสาเท ฯ ตตฺร โข आयสฺมา
สารีปฺตฺโต ภิกฺขุ อามนฺฺเตสิ อาวุโส ภิกฺขโวติ ฯ อาวุโสติ โข เต
ภิกฺขุ आयสฺมา สารีปฺตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสส ฯ आयสฺมา สารีปฺตฺโต
เอตทโวจ อชฺชตฺตสฺส โยชนนฺฺจ อาวุโส ปุคฺคํ เทเสสฺสามิ
พหิทฺธาสฺส โยชนนฺฺจ ตํ สฺฐนาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺสามิติ ฯ เอวํ

อาวุโสติ โข เต ภิกขุ อายสุมโต สาริปุตตสฺส ปจฺจสุโสสส ฯ อายสุม
สาริปุตฺโต เอตทโวจ กตโม จาวุโส อชฺชตฺตสญฺโฆชนํ ปุคฺคโล
อิธาวุโส ภิกขุ สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหริติ อจฺจโรจฺรสุมฺปนฺโน
อณฺุมตฺเตสฺสุ วชฺเชสฺสุ ภยทสฺสาวิ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ
โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อณฺฺตรํ เทวนิกายํ อุปฺปชฺชติ โส
ตโต จูโต อากามี โหติ อากนฺฺตา อิตฺถตฺตํ อัยํ วุจฺจตาวัโส
อชฺชตฺตสญฺโฆชนํ ปุคฺคโล อากามี อากนฺฺตา อิตฺถตฺตํ ฯ กตโม
จาวุโส พหิทฺฐาสญฺโฆชนํ ปุคฺคโล อิธาวุโส ภิกขุ สีลวา โหติ
ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหริติ อจฺจโรจฺรสุมฺปนฺโน อณฺฺมตฺเตสฺสุ วชฺเชสฺสุ
ภยทสฺสาวิ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ โส อณฺฺตรํ สนฺฺตํ
เจโตวิมฺฺตฺติ อฺปฺสมฺปชฺช วิหริติ โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
อณฺฺตรํ เทวนิกายํ อุปฺปชฺชติ โส ตโต จูโต อนากามี โหติ
อนากนฺฺตา อิตฺถตฺตํ อัยํ วุจฺจตาวัโส พหิทฺฐาสญฺโฆชนํ ปุคฺคโล
อนากามี อนากนฺฺตา อิตฺถตฺตํ ฯ ปุณฺ จ ปรี อาวุโส ภิกขุ สีลวา
โหติ ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหริติ อจฺจโรจฺรสุมฺปนฺโน อณฺฺมตฺเตสฺสุ
วชฺเชสฺสุ ภยทสฺสาวิ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ โส กามานํเขว
นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โส ภาวนํเขว
นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โส ตณฺฺหกฺขยาย
ปฏฺิปนฺโน โหติ โส โลภกฺขยาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โส กายสฺส

เกทา ปรมมรณา อณฺณตริ เทวนิกายิ อุปฺปชฺชติ โส ตโต จูโต
อนาคามี โหติ อนาคนฺตา อิตฺถตฺตํ อัย วุจฺจตา วุโส
พหิทฺธาตฺตลฺลชฺชโน ปุคฺคโล อนาคามี อนาคนฺตา อิตฺถตฺตนฺติ ฯ

อถ โข สมฺพหฺลลา สมฺจิตฺตา เทวตา เยน ภควา เตนฺอุปฺสงฺกมึสฺสุ
อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ อญฺจิสฺสุ เอกมฺนฺตํ
จิตฺตา โข ตา เทวตา ภควนฺตํ เอตทวโจจฺจ เอโส ภนฺเต อายสฺมา
สาริปฺุตโต ปุพฺพารามे มิคารมาตฺตฺปาสาเท ภิกฺขุณฺโณ อชฺฉตฺตสฺสโลชนนฺจ
ปุคฺคลํ เทเสติ พหิทฺธาตฺตลฺลชฺชนฺจ หญฺจฺจา ภนฺเต ปรีสา สาธุ
ภนฺเต ภควา เยนายสฺมา สาริปฺุตโต เตนฺอุปฺสงฺกมฺตฺ อนฺนํ
อุปฺาทายาติ ฯ อธิวาเสติ ภควา ตฺถนฺหิภาเวน ฯ อถ โข ภควา
เสยฺยถาปี นาม พลฺวา ปุริโส สมฺมิณฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ
วา พาทํ สมฺมิณฺชชยฺย เอวเมว เขตฺวเน อนฺตรหิโต ปุพฺพารามे
มิคารมาตฺตฺปาสาเท อายสฺมโต สาริปฺุตตฺสฺส ปมฺเช ๑ ปาตฺรโหสิ ฯ นิสีทิ
ภควา ปณฺณตฺเต อาสเน ฯ อายสฺมาปี โข สาริปฺุตโต ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมฺนฺตํ
สาริปฺุตตํ ภควา เอตทวโจ อิทฺธ สาริปฺุตต สมฺพหฺลลา สมฺจิตฺตา
เทวตา เยนานํ เตนฺอุปฺสงฺกมึสฺสุ อุปฺสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนฺตํ อญฺจิสฺสุ เอกมฺนฺตํ จิตฺตา โข สาริปฺุตโต ตา เทวตา มํ
เอตทวโจจฺจ เอโส ภนฺเต อายสฺมา สาริปฺุตโต ปุพฺพารามे
#๑ ม. สมฺมุเข ฯ

มิการมาตุปลาสาเท ภิกขุณฺโณ อหฺมตฺตสฺสโยชฺชนนฺจ ปุคฺคํ เทเสติ
พหิทฺธาสฺสโยชฺชนนฺจ หฺนฺจ ภาเน ปรีสา สาธฺ ภาเน ภควา
เยนายสฺมา สาริปฺตฺโต เตนฺอุปสงฺกมฺตุ อนฺนํ อฺปาทายาติ ตา
โฆ ปน สาริปฺตฺต เทวตา ทสฺปิ หฺตฺวา วิสฺตมฺปิ หฺตฺวา ตีสมฺปิ
หฺตฺวา จตฺตาศีสมฺปิ หฺตฺวา ปญฺญาสมฺปิ หฺตฺวา สฺกฺกิมฺปิ หฺตฺวา
อารคฺคโกณฺณินฺนุทฺทมนฺตฺเตปิ ติณฺนฺติ น จ อญฺญมญฺญํ พฺยาพาเชนฺติ
สฺยา โฆ ปน เต ๑ สาริปฺตฺต เอวมสฺส ตตฺถ นฺน ตาสํ เทวตาณํ
ตถาจิตฺตํ ภาวิตํ เยน ตา เทวตา ทสฺปิ หฺตฺวา วิสฺตมฺปิ หฺตฺวา
ตีสมฺปิ หฺตฺวา จตฺตาศีสมฺปิ หฺตฺวา ปญฺญาสมฺปิ หฺตฺวา สฺกฺกิมฺปิ
หฺตฺวา อารคฺคโกณฺณินฺนุทฺทมนฺตฺเตปิ ติณฺนฺติ น จ อญฺญมญฺญํ
พฺยาพาเชนฺตีติ น โฆ ปเนตํ สาริปฺตฺต เอวํ ทฺนฺจพฺพิ อีเชว [๒]-
สาริปฺตฺต ตาสํ เทวตาณํ ตถาจิตฺตํ ภาวิตํ เยน ตา เทวตา ทสฺปิ
หฺตฺวา ฯ๑ น จ อญฺญมญฺญํ พฺยาพาเชนฺติ ตสฺมา ติห
สาริปฺตฺต เอวํ สิกฺขิตพฺพิ สนฺตินฺนุทฺริยา ภวิสฺสาม สนฺตฺมานสาติ
เอวญฺหิ เต ๓ สาริปฺตฺต สิกฺขิตพฺพิ สนฺตินฺนุทฺริยานญฺหิ เต ๔ สาริปฺตฺต
สนฺตฺมานสาณํ สนฺตฺเยว กายกมฺมํ ภวิสฺสตี สนฺตํ วจิกมฺมํ สนฺตํ
มโนกมฺมํ สนฺตฺเยวปหาริ อฺปฺหริสฺสาม สพฺรหฺมจาริสฺสูติ เอวญฺหิ
เต ๕ สาริปฺตฺต สิกฺขิตพฺพิ อนสฺสส โฆ สาริปฺตฺต อญฺญตฺตฺติยา
ปรีพฺพาชกา เย อิมํ ฐมฺมปรียายํ นาสฺโสสนฺติ ฯ

#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ ๒ ม. โฆ ๓-๔-๕ ม. ย. โว ฯ

[๒๘๒] ๓๖ เอกิ สมยิ อายสุมา มหากจจาโน วรรณาย วิหริติ
กททมหตีเร ๑ ๑ อถโโข อารามทณโฑ พุราหุมนโณ เยนายสุมา
มหากจจาโน เตนุปลสงกมิ อุปลสงกมิคฺวา อายสุมตา มหากจจาเนน
สทฺธิ สมฺโมทมิ สมฺโมทนิยิ กถิ สาราณียิ วิตฺติสเรตฺวา เอกมนฺตํ
นินฺสีทมิ เอกมนฺตํ นินฺสีนโน โข อารามทณโฑ พุราหุมนโณ อายสุมนฺตํ
มหากจจानํ เอตทโวจ โโก นุ โข โโก กจจาน เหตุ โโก ปจฺจโย
เยน ขตฺติยาปี ขตฺติเยหิ วิวทฺตติ พุราหุมนาปี พุราหุมนเหหิ วิวทฺตติ
คหปตฺติกาปี คหปตฺติเกหิ วิวทฺตตฺติ ๑
กามราควินิเวสวินิพนฺชปฺลิตฺเชชฺชปริยฺญจฺจานชฺโฆสฺสานเหตุ ๒
โโข พุราหุมน ขตฺติยาปี ขตฺติยาปี วิวทฺตติ
พุราหุมนาปี พุราหุมนเหหิ วิวทฺตติ คหปตฺติกาปี คหปตฺติเกหิ วิวทฺตตฺติ ๑
โก ปน โโก กจจาน เหตุ โโก ปจฺจโย เยน สมณฺาปี สมณฺเหหิ
วิวทฺตตฺติ ๑ ทิฏฺฐิราควินิเวสวินิพนฺชปฺลิตฺเชชฺชปริยฺญจฺจานชฺโฆสฺสานเหตุ ๓ โโข
พุราหุมน สมณฺาปี สมณฺเหหิ วิวทฺตตฺติ ๑ อตฺถิ ปน โโก กจจาน โกจิ โลกสฺมึ
โย อิมณฺเจว กามราควินิเวสวินิพนฺชปฺลิตฺเชชฺชปริยฺญจฺจานชฺโฆสฺสานํ ๔
สมตฺติกฺกนฺโต อิมณฺจ ทิฏฺฐิราควินิเวสวินิพนฺชปฺลิตฺเชชฺชปริยฺญจฺจานชฺโฆสฺสานํ ๕
สมตฺติกฺกนฺโตติ ๑ อตฺถิ พุราหุมน โลกสฺมึ โย อิมณฺเจว
กามราควินิเวสวินิพนฺชปฺลิตฺเชชฺชปริยฺญจฺจานชฺโฆสฺสานํ ๖ สมตฺติกฺกนฺโต อิมณฺจ
ทิฏฺฐิราควินิเวสวินิพนฺชปฺลิตฺเชชฺชปริยฺญจฺจานชฺโฆสฺสานํ ๗ สมตฺติกฺกนฺโตติ ๑ โโก
ปน โส โโก กจจาน โลกสฺมึ โย อิมณฺเจว
#๑ ม. ภาททสาริตฺตีเร ๑ ๒-๓-๔-๕-๖-๗ ม. กามราคาภินิเวส ... ๑

กามราควินเวสวินิพนุชปติเคชปริยญฺจานชฺโฆสถานํ สมตักกนุโต อิมญจ
ทิกฺขิราควินเวสวินิพนุชปติเคชปริยญฺจานชฺโฆสถานํ สมตักกนุโตติ ฯ อตฺถิ
พฺรหฺมณฺ ปฺรตฺถิเมสฺส ชนปฺเทสฺส สวาคฺคิ นาม นคฺริ ตตฺถ โส ภควา เอตฺรหิ
วิหฺรติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ โส หิ พฺรหฺมณฺ ภควา อิมญฺเจว
กามราควินเวสวินิพนุชปติเคชปริยญฺจานชฺโฆสถานํ สมตักกนุโต อิมญจ
ทิกฺขิราควินเวสวินิพนุชปติเคชปริยญฺจานชฺโฆสถานํ สมตักกนุโตติ ฯ
เอวํ วุตฺเต อารามทณฺโฑ พฺรหฺมโณ อญฺญาสาสนา เอกํสํ อุตฺตราสํกํ
กฺริตฺวา ทกฺขิณชานุมณฺฑลํ ปจฺวิยํ นินฺหตุวา เยน ภควา
เตนญฺชลิมนฺณามตฺวา ติกฺขตฺต อูทานํ อูทานสฺสิ นโม ตสฺส ภควโต
อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส โย หิ โส
ภควา อิมญฺเจว กามราควินเวสวินิพนุชปติเคชปริยญฺจานชฺโฆสถานํ
สมตักกนุโต อิมญจ ทิกฺขิราควินเวสวินิพนุชปติเคชปริยญฺจานชฺโฆสถานํ
สมตักกนุโตติ ฯ อภิกฺกนุตํ โภ กจฺจาน อภิกฺกนุตํ โภ กจฺจาน
เสยฺยถาปี โภ กจฺจาน นิกฺกฺชชิตํ วา อุกฺกฺชเชยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา
วิวเรยฺย มฺพฺุหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร วา
เตลปฺปชฺโชตํ ชาเรยฺย จกฺขุมฺนุโต รูปานิ ทกฺขนฺตฺติ เอวเมวํ โภตา
กจฺจานเนน อนนฺกปริยาเยน ชฺมโม ปกาสิโต เอสาหํ โภ กจฺจาน ตํ
ภวนฺตํ โคตมํ สฺรณํ คจฺจามิ ชฺมมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อฺปาสกํ มํ
ภวํ กจฺจาโน ชาเรตุ อชฺชตฺตฺเต ปาณฺเปตํ สฺรณํ คตฺนฺติ ฯ

[๒๘๓] ๓๗ เอภี สมัย อายสุมา มหากัจจानโน มธฺรราย วิหฺรติ
คฺนุทาวเน ฯ อถโฆ กณฺฑรรายโน พุราหุมนโณ เยนายสุมา มหากัจจानโน
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสุมา มหากัจจानเนน สทฺธิ
สมฺโมทิตี ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โฆ กณฺฑรรายโน พุราหุมนโณ
อายสุมนฺตํ มหากัจจानํ เอตทโวจ สุตมฺเมตํ โภ กัจจาน น
สมฺโณ กัจจानโน พุราหุมนเณ ชินฺนเณ วุฑฺฒเณ มหฺลลเก อทฺธคเต
วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุญฺเจติ วา อาสเนน วา นิมนฺเตตฺติ
ตฺยิทํ โภ กัจจาน ตเถว น ทิ ภวํ กัจจानโน พุราหุมนเณ ชินฺนเณ
วุฑฺฒเณ มหฺลลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุญฺเจติ
วา อาสเนน วา นิมนฺเตตฺติ ตฺยิทํ โภ กัจจาน น สมฺปนฺนเมวาทิ ฯ
อตุถิ พุราหุมนฺ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหฺตา สมฺมาสมฺพุทฺธเรน
วุฑฺฒิภูมि จ อภฺขตา ทหฺรภูมि จ วุฑฺโฒ เจปิ พุราหุมนฺ โหติ
อสีตฺติโก ๑ วา นวฺตฺติโก วา วสฺสสตีโก วา ชาตฺติยา โส จ กาม
ปรีญฺชติ กามมชฺเณ วสตี กามปรีพาเหณ ปรีทฺยฺหติ กามวิตกฺเกหิ
ขชฺชติ กามปรีเสนาย อุตฺตฺตฺโก อถโฆ โส พาโล น เถโรเตว
สงฺขํ คจฺฉติ ททโร เจปิ พุราหุมนฺ โหติ ยฺว สฺสุกาพเกโส ภเทฺรณ
โยพฺพเนน สมฺนฺนาคโต ปจฺเมน วยสา โส จ น กาม ปรีญฺชติ
น กามมชฺเณ วสตี น กามปรีพาเหณ ปรีทฺยฺหติ น กามวิตกฺเกหิ
ขชฺชติ น กามปรีเสนาย อุตฺตฺตฺโก อถโฆ โส ปณฺฑิตฺโต เถโรเตว
สงฺขํ คจฺฉตฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต กณฺฑรรายโน พุราหุมนโณ อฏฺฐายาสนา
#๑ ม. อาสีตฺติโก วา นาวฺตฺติโก วา ฯ

เอกัม สั อุตตราสงคัม กริตฺวา ทหรานํ สุตํ ๑ ภิกฺขุณฺํ ปาเท สิริสา
วณฺหติ วุฑฺฒา ภวนฺโต วุฑฺฒณฺมียํ จิตฺตา ทหรา มยฺ ทหรณฺมียํ
จิตฺตา อภิกฺกนฺตํ โภ กจฺจาน ๔เปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ กจฺจาโน
ธಾರೆตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺเปตฺติ สรณฺํ คตฺนฺติ ฯ

[๒๘๔] ๓๘ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย โจรา พลวนฺโต โหณฺติ ราชาโน
ตสฺมี สมเย ทุพฺพลา โหณฺติ ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย รัถโย น ผาสฺ
โหติ อติยตฺต วา นียฺยตฺต วา ปจฺจนฺติเม วา ชนปฺเท อนฺุสณฺณตฺต
พฺราหฺมณคหปฺติกาณฺปี ตสฺมี สมเย น ผาสฺ โหติ อติยตฺต วา นียฺยตฺต
วา พาหิรานิ วา กมฺมณฺตานิ ปฏฺิวเภาจิตฺต ๔ เอวมฺว โข ภิกฺขเว ยสฺมี
สมเย ปาปภิกฺขุ พลวนฺโต โหณฺติ เปสฺลา ภิกฺขุ ตสฺมี สมเย
ทุพฺพลา โหณฺติ ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย เปสฺลา ภิกฺขุ ตฺถนฺหิภูตฺตา
ตฺถนฺหิภูตฺตา ว สงฺฆมฺมชฺเช สงฺกสายนฺติ ปจฺจนฺติเม วา ชนปฺเท ภชฺนฺติ ๒
ตฺยิหํ ภิกฺขเว โหติ พหุชฺนาหิตาย พหุชฺนาสุขาย พหุโน ชนสฺส
อนฺุถาย อหิตาย ทฺกฺขาย เทวมฺนุสฺसानํ ๔ ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย ราชาโน
พลวนฺโต โหณฺติ โจรา ตสฺมี สมเย ทุพฺพลา โหณฺติ ตสฺมี
ภิกฺขเว สมเย รัถโย ผาสฺ โหติ อติยตฺต วา นียฺยตฺต วา ปจฺจนฺติเม
วา ชนปฺเท อนฺุสณฺณตฺต พฺราหฺมณคหปฺติกาณฺปี ตสฺมี สมเย ผาสฺ
โหติ อติยตฺต วา นียฺยตฺต วา พาหิรานิ วา กมฺมณฺตานิ ปฏฺิวเภาจิตฺต ๔
เอวมฺว โข ภิกฺขเว ยสฺมี สมเย เปสฺลา ภิกฺขุ พลวนฺโต โหณฺติ
ปาปกา ภิกฺขุ ตสฺมี สมเย ทุพฺพลา โหณฺติ ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย
#๑ ม. สติ ๔ ๒ ม. อจฺจนฺติ ๔

ปาปภิกขุ คุณ्हีภูตา คุณ्हีภูตาเว สงฺฆมชฺเฌ สงฺกสายนฺติ เยน วา

[๑]- เตน วา ปปตฺตฺติ ๒ ตยิทํ ภิกฺขเว โหติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย
พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๒๘๕] ๓๕ ทฺวินฺนาหิ ภิกฺขเว มิจฺฉาปฺปฏิปตฺตี น วนฺณณฺมิ
คิหิสฺส วา ปพฺพชิตฺสฺส วา คิหิ วา ภิกฺขเว ปพฺพชิตฺโต วา
มิจฺฉาปฺปฏิปฺปนฺโน มิจฺฉาปฺปฏิปตฺตาธิกรณฺเหตุ นาราชโก โหติ ฉายํ
ธมฺมํ กุสลํ ฯ ทฺวินฺนาหิ ภิกฺขเว สมฺมาปฺปฏิปตฺตี วนฺณณฺมิ คิหิสฺส
วา ปพฺพชิตฺสฺส วา คิหิ วา ภิกฺขเว ปพฺพชิตฺโต วา สมฺมาปฺปฏิปฺปนฺโน
สมฺมาปฺปฏิปตฺตาธิกรณฺเหตุ อาราชโก โหติ ฉายํ ธมฺมํ กุสฺลนฺติ ฯ

[๒๘๖] ๔๐ เย เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทฺถคฺคหิเตหิ สุตฺตฺนฺเตหิ
พฺยลฺชนปฏฺฐิรूपเกหิ อตฺถลฺลจ ฌมฺมลฺลจ ปฏฺฐิพาหฺนฺติ เต ภิกฺขเว
ภิกฺขุ พุชฺชนหิตาย ปฏฺฐิปฺปฺนฺนา พุชฺชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย
อหิตาย ทฺถขาย เทวมนุสฺसानํ พหุลฺลจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อปฺปฺลฺลํ ปสฺวานฺติ เตจิมิ สทฺฐธมฺมํ อนฺตรชาเปนฺติ ฯ เย เต ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สฺถคฺคหิเตหิ สุตฺตฺนฺเตหิ พฺยลฺชนปฏฺฐิรूपเกหิ อตฺถลฺลจ ฌมฺมลฺลจ
อนฺุโลเมนฺติ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พุชฺชนหิตาย ปฏฺฐิปฺปฺนฺนา พุชฺชนสุขาย
พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ พหุลฺลจ เต
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฺปฺลฺลํ ปสฺวานฺติ เตจิมิ สทฺฐธมฺมํ จเปนฺตีติ ฯ

สมจิตฺตวคฺคโถ จตฺตฺโถ ฯ

[๒๘๗] ๔๑ เทวมา ภิกฺขเว ปรีสา กตฺมา เทว อุตฺตนาจ

#๑ ม. ยู. ปน ฯ ๒ ม. ปกฺกมฺนฺติ ฯ

ปริสา คมภีรา จ ปริสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว อุตฺตนา ปริสา อึช
ภิกฺขเว ยสฺสั ปริสายั ภิกฺขู อุตฺตา โหนฺติ อุนฺนพา จปลา มุขรา
วิกิณฺวาจา มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา อสมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา
ปากติฺนุทฺริยา อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อุตฺตนา ปริสา ฯ กตมา จ
ภิกฺขเว คมภีรา ปริสา อึช ภิกฺขเว ยสฺสั ปริสายั ภิกฺขู
อนุทฺตา โหนฺติ อุนฺนพา อจปลา อมุขรา อวิกิณฺวาจา
อฺปฺภูจิตฺสฺสตี สมฺปชานา สสมาหิตา เอกฺคจิตฺตา สัฏฺตินุทฺริยา อัย
วุจฺจติ ภิกฺขเว คมภีรา ปริสา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว เทว ปริสา
เอตทคฺคั ภิกฺขเว อีมาลั ทฺวินฺนั ปริสานั ยทิตฺถั คมภีรา ปริสาดิ ฯ

[๒๘๘] ๔๒ เทวมา ภิกฺขเว ปริสา กตมา เทว วคฺคา จ
ปริสา สมคฺคา จ ปริสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว วคฺคา ปริสา อึช
ภิกฺขเว ยสฺสั ปริสายั ภิกฺขู ฆณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา
อณฺณมณฺณั มุขสฺสตีหิ วิคฺขทฺตา วิหรนฺติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
วคฺคา ปริสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว สมคฺคา ปริสา อึช ภิกฺขเว
ยสฺสั ปริสายั ภิกฺขู สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวทมานา ชีโรทกัฏฺฐตา
อณฺณมณฺณั ปิยจกฺขุหิ สมฺปสฺสนฺตา วิหรนฺติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
สมคฺคา ปริสา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว เทว ปริสา เอตทคฺคั ภิกฺขเว
อีมาลั ทฺวินฺนั ปริสานั ยทิตฺถั สมคฺคา ปริสาดิ ฯ

[๒๘๙] ๔๓ เทวมา ภิกฺขเว ปริสา กตมา เทว อนคฺควตี จ
ปริสา อคฺควตี จ ปริสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว อนคฺควตี ปริสา

อิธ ภิกขเว ยสฺสํ ปริสาຍံ เถรา ภิกขุ พาทุลลิกา ๑ โหนฺติ สาถลิกา
ไวกกมเน ปุพฺพงฺกมา ปวิเวเก นิกฺขิตฺตชฺชรา น วิริยํ อารภฺนฺติ
อปรฺตตฺสฺส ปตฺติยา อนนฺทิตฺสฺส อธิคฺมาย อสจฺจนิกตฺสฺส สจฺจนิกิริยา
เตสํ ปจฺจนิมา ชนฺตา ทิฏฺฐาณฺคตฺถิ อปชฺชติ สาปี โหติ พาทุลลิกา
สาถลิกา ไวกกมเน ปุพฺพงฺกมา ปวิเวเก นิกฺขิตฺตชฺชรา น วิริยํ
อารภฺติ อปรฺตตฺสฺส ปตฺติยา อนนฺทิตฺสฺส อธิคฺมาย อสจฺจนิกตฺสฺส
สจฺจนิกิริยา ยํ วุจฺจติ ภิกขเว อนคฺควตฺถิ ปริสา ฯ กตฺมา จ
ภิกขเว อคฺควตฺถิ ปริสา อิธ ภิกขเว ยสฺสํ ปริสาຍံ เถรา ภิกขุ น
พาทุลลิกา โหนฺติ น สาถลิกา ไวกกมเน นิกฺขิตฺตชฺชรา ปวิเวเก
ปุพฺพงฺกมา วิริยํ อารภฺนฺติ อปรฺตตฺสฺส ปตฺติยา อนนฺทิตฺสฺส
อธิคฺมาย อสจฺจนิกตฺสฺส สจฺจนิกิริยา เตสํ ปจฺจนิมา ชนฺตา ทิฏฺฐาณฺคตฺถิ
อปชฺชติ สาปี โหติ น พาทุลลิกา น สาถลิกา ไวกกมเน [๒]-
นิกฺขิตฺตชฺชรา ปวิเวเก ปุพฺพงฺกมา วิริยํ อารภฺติ อปรฺตตฺสฺส ปตฺติยา
อนนฺทิตฺสฺส อธิคฺมาย อสจฺจนิกตฺสฺส สจฺจนิกิริยา ยํ วุจฺจติ ภิกขเว
อคฺควตฺถิ ปริสา ฯ อีมา โข ภิกขเว เทว ปริสา เอตทคฺคํ
ภิกขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริसानํ ยทิตํ อคฺควตฺถิ ปริสาติ ฯ

[๒๕๐] ๔๔ เทวมา ภิกขเว ปริสา กตฺมา เทว อนริยา จ
ปริสา อริยา จ ปริสา ฯ กตฺมา จ ภิกขเว อนริยา ปริสา อิธ
ภิกขเว ยสฺสํ ปริสาຍံ ภิกขุ อิทํ ทฺกฺขณฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ
ยํ ทฺกฺขณฺสมฺมทโยติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ ยํ ทฺกฺขณฺนิโรโรติ ยถาภูตํ
#๑ ม. ย. พาทุลลิกา ฯ สพฺพตฺถ อีทิสฺสเมว ฯ ๒ ม. น ฯ

นปฺปชานนฺติ อํยํ ทฺถุขนิโรธคามินิํ ปฏิปทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ
อํยํ วุจฺจติ ภิคฺขเว อรียา ปรีสา ฯ กตมา จ ภิคฺขเว อรียา ปรีสา
อิธ ภิคฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิคฺชฺช อิทํ ทฺถุขนฺติ ยถาภูตํ ปชานนฺติ
อํยํ ทฺถุขสมฺพโยติ ยถาภูตํ ปชานนฺติ อํยํ ทฺถุขนิโรธติ ยถาภูตํ
ปชานนฺติ อํยํ ทฺถุขนิโรธคามินิํ ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานนฺติ อํยํ
วุจฺจติ ภิคฺขเว อรียา ปรีสา ฯ อีมา โข ภิคฺขเว เทว ปรีสา
เอตทคฺคํ ภิคฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปรีसानํ ยทิตํ อรียา ปรีสาติ ฯ

[๒๕๑] ๔๕ เทวมา ภิคฺขเว ปรีสา กตมา เทว ปรีสทสโฏ ๑
จ ปรีสมณฺโฑ จ ฯ กตโม จ ภิคฺขเว ปรีสทสโฏ อิธ ภิคฺขเว
ยสฺสํ ปรีสายํ ภิคฺชฺช นนฺทาคตี คจฺจนฺติ โทสาคตี คจฺจนฺติ โมหาคตี
คจฺจนฺติ ภยาคตี คจฺจนฺติ อํยํ วุจฺจติ ภิคฺขเว ปรีสทสโฏ ฯ
กตโม จ ภิคฺขเว ปรีสมณฺโฑ อิธ ภิคฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิคฺชฺช
น นนฺทาคตี คจฺจนฺติ น โทสาคตี คจฺจนฺติ น โมหาคตี คจฺจนฺติ
น ภยาคตี คจฺจนฺติ อํยํ วุจฺจติ ภิคฺขเว ปรีสมณฺโฑ ฯ อีมา โข
ภิคฺขเว เทว ปรีสา เอตทคฺคํ ภิคฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปรีसानํ
ยทิตํ ปรีสมณฺโฑติ ฯ

[๒๕๒] ๔๖ เทวมา ภิคฺขเว ปรีสา กตมา เทว อุกฺกาจิตวินิตา
ปรีสา โน ปฏิปฺจุจฺฉาวินิตา ปฏิปฺจุจฺฉาวินิตา ปรีสา โน อุกฺกาจิตวินิตา ฯ
กตมา จ ภิคฺขเว อุกฺกาจิตวินิตา ปรีสา โน ปฏิปฺจุจฺฉาวินิตา อิธ
ภิคฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิคฺชฺช เย เต สฺสฺตฺตฺนฺตา ตถาคตภาสิตา คมฺภีรา
#๑ ม. ปรีสทสโฏ จ ปรีสามณฺโฑ จ ฯ

คมภีรตถา โลกุตตธา สุลลตปฏิสันตธา เตส ภณณมานเส น สุตสูสันติ
 น โสติ โอทหนติ น อณณาจิตติ อุปญาเปนติ น จ เต
 ฌมเม อุกคเหตุพพิ ปริยาปนิตพพิ มณณนติ เข ปน เต สุตตนตา
 กวิกตา ๑ กาเวยยา จิตตกขรา จิตตพยุชชา พาทรรกา สวากภาสิตา
 เตส ภณณมานเส สุตสูสันติ โสติ โอทหนติ อณณาจิตติ
 อุปญาเปนติ เต จ ฌมเม อุกคเหตุพพิ ปริยาปนิตพพิ มณณนติ
 เต [๒]- ตั ฌมมัม ปริยาปนิตวา น เจว อณณมณณัม ปฏิปุจจนติ น
 ปฏิวิวรรนติ ๓ อิทํ กถมิมสส กวตฺโตติ เต อวิวิญญเจว น
 วิวรรนติ อนุตตานิกตถจ น อุตตานิกรोनติ อนนกวินิเตส จ
 กงขาจانيเยส ฌมเมส กงขํ นปปฏิวินิเทนติ อัย วุจจติ ภิกขเว
 อุกกาจิตวินิตา ปริสา โน ปฏิปุจจาวินิตา ฯ กตมา จ ภิกขเว
 ปฏิปุจจาวินิตา ปริสา โน อุกกาจิตวินิตา อิท ภิกขเว ยสฺสํ ปริสาຍ
 ภิกขุ เข เต สุตตนตา กวิกตา กาเวยยา จิตตกขรา จิตตพยุชชา
 พาทรรกา สวากภาสิตา เตส ภณณมานเส น สุตสูสันติ น โสติ
 โอทหนติ น อณณาจิตติ อุปญาเปนติ น จ เต ฌมเม อุกคเหตุพพิ
 ปริยาปนิตพพิ มณณนติ เข ปน เต สุตตนตา ตถาคตภาสิตา
 คมภีรธา คมภีรตถา โลกุตตธา สุลลตปฏิสันตธา เตส ภณณมานเส
 สุตสูสันติ โสติ โอทหนติ อณณาจิตติ อุปญาเปนติ เต จ ฌมเม
 อุกคเหตุพพิ ปริยาปนิตพพิ มณณนติ เต ตั ฌมมัม ปริยาปนิตวา
 อณณมณณัม ปฏิปุจจนติ ปฏิวิวรรนติ อิทํ กถมิมสส กวตฺโตติ เต
 #๑ ม. ย. กวิตา ฯ ๒ ม. จ ฯ ๓ ม. น จ ปฏิวิจจนติ ฯ

อวิญญูเจว วิวรรณติ อนุตตานิกตตญจ อุตตานิกรโรรนติ อนเนกวิหิตเตสุ
จ กงฺขาจანიเยสุ ฆมฺเมสุ กงฺขํ ปฏฺวิโนเทนฺติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
ปฏฺิจฺจนาวิเนตา ปรีสา โน อุกฺกาจิตฺวิเนตา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว เทว
ปรีสา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปรีसानํ ยทิตฺถํ ปฏฺิจฺจนาวิเนตา
ปรีสา โน อุกฺกาจิตฺวิเนตาติ ฯ

[๒๕๑] ๔๗ เทวมา ภิกฺขเว ปรีสา กตฺมา เทว อามิสฺสรุ ๑
ปรีสา โน สทฺธมฺมฺสรุ ๒ สทฺธมฺมฺสรุ ปรีสา โน อามิสฺสรุ ฯ กตฺมา
จ ภิกฺขเว อามิสฺสรุ ปรีสา โน สทฺธมฺมฺสรุ อีธ ภิกฺขเว ยสฺสํ
ปรีสายํ ภิกฺขุ คิหิณํ โอิทาทวสนานํ สมฺมุขา อญฺณมญฺณสฺส วณฺณํ
ภาสนฺติ อสุโก ภิกฺขุ อุกฺโตภาควิมฺตฺโต อสุโก ปญฺญาวิมฺตฺโต
อสุโก กายสฺกฺขี อสุโก ทิฏฺฐิปปตฺโต อสุโก สทฺธาวิมฺตฺโต อสุโก
ฆมฺมานุสारी อสุโก สทฺธานุสारी อสุโก สีลฺวา กฺลฺยาณฆมฺโม
อสุโก ทฺสฺสึโล ปาปฆมฺโมติ เต เตน ลากิ ลกฺนฺติ เต ตํ ลากิ
ลกฺิตฺวา คธิตา ๓ มุจฺจิตา อชฺโฆปนฺนา อนาทินวทฺสฺสาวิโน
อนิสฺสรณฺปนฺญา ปรีญฺญชฺนฺติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อามิสฺสรุ ปรีสา
โน สทฺธมฺมฺสรุ ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว สทฺธมฺมฺสรุ ปรีสา โน
อามิสฺสรุ อีธ ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิกฺขุ น คิหิณํ โอิทาทวสนานํ
สมฺมุขา อญฺณมญฺณสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ อสุโก ภิกฺขุ
อุกฺโตภาควิมฺตฺโต อสุโก ปญฺญาวิมฺตฺโต อสุโก กายสฺกฺขี อสุโก
ทิฏฺฐิปปตฺโต อสุโก สทฺธาวิมฺตฺโต อสุโก ฆมฺมานุสारी อสุโก
สทฺธานุสारी อสุโก สีลฺวา กฺลฺยาณฆมฺโม อสุโก ทฺสฺสึโล ปาปฆมฺโมติ
#๑-๒ ๒. อามิสฺสรุ สทฺธมฺมฺสรุ ฯ ๓ ม. คธิตา ฯ

เต เตน ลาภิ ลภนฺติ เต ตํ ลาภิ ลภิตฺวา อคฺริตา อมฺจฺฉิตา
อนฺชฺโฆปนฺนา อาทีนฺวทสฺสาวิโน นิสฺสรณฺเปลฺลภา ปริภุญฺชนฺติ อัย
วฺจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธมฺมกรฺุ ปรีสา โน อามิสฺสรฺุ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว
เทว ปรีสา เอตทฺคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปรีसानํ ยทิตํ
สทฺธมฺมกรฺุ ปรีสา โน อามิสฺสรฺุติ ฯ

[๒๕๔] ๔๘ เทวมา ภิกฺขเว ปรีสา กตฺมา เทว วิสฺมา จ
ปรีสา สฺมา จ ปรีสา ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว วิสฺมา ปรีสา อีช
ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ อธมฺมกมฺมานิ ปวตฺตฺนฺติ ธมฺมกมฺมานิ
นปฺปวตฺตฺนฺติ อวินยกมฺมานิ ปวตฺตฺนฺติ วินยกมฺมานิ นปฺปวตฺตฺนฺติ
อธมฺมกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ ธมฺมกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ อวินยกมฺมานิ
ทิปฺปนฺติ วินยกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ อัย วฺจฺจติ ภิกฺขเว วิสฺมา
ปรีสา ฯ วิสฺมตฺตา ภิกฺขเว ปรีสาย อธมฺมกมฺมานิ ปวตฺตฺนฺติ
ธมฺมกมฺมานิ นปฺปวตฺตฺนฺติ อวินยกมฺมานิ ปวตฺตฺนฺติ วินยกมฺมานิ
นปฺปวตฺตฺนฺติ อธมฺมกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ ธมฺมกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ
อวินยกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ วินยกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ ฯ กตฺมา จ
ภิกฺขเว สฺมา ปรีสา อีช ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ธมฺมกมฺมานิ
ปวตฺตฺนฺติ อธมฺมกมฺมานิ นปฺปวตฺตฺนฺติ วินยกมฺมานิ ปวตฺตฺนฺติ
อวินยกมฺมานิ นปฺปวตฺตฺนฺติ ธมฺมกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ อธมฺมกมฺมานิ
น ทิปฺปนฺติ วินยกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ อวินยกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ
อัย วฺจฺจติ ภิกฺขเว สฺมา ปรีสา ฯ สมตฺตา ภิกฺขเว ปรีสาย
ธมฺมกมฺมานิ ปวตฺตฺนฺติ อธมฺมกมฺมานิ นปฺปวตฺตฺนฺติ วินยกมฺมานิ

ปวตฺตุนฺติ อวินยกมฺมานิ นปฺปวตฺตุนฺติ ฐมฺมกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ
อฐมฺมกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ วินยกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ อวินยกมฺมานิ น
ทิปฺปนฺติ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว เทว ปรีสา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ
ทฺวินฺนํ ปรีसानํ ยทิตฺถํ สมาปรีสาติ ฯ

[๒๕๕] ๔๕ เทวมา ภิกฺขเว ปรีสา กตมา เทว อฐมฺมิกา
จ ปรีสา ฐมฺมิกา จ ปรีสา ฯเปฯ อีมา โข ภิกฺขเว เทว
ปรีสา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปรีसानํ ยทิตฺถํ ฐมฺมิกา
ปรีสาติ ฯ

[๒๕๖] ๕๐ เทวมา ภิกฺขเว ปรีสา กตมา เทว อฐมฺมวาทีนํ
จ ปรีสา ฐมฺมวาทีนํ จ ปรีสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว อฐมฺมวาทีนํ
ปรีสา อีธ ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิกฺขุ อธิกรณํ อาทิยนฺติ ฐมฺมิกํ
วา อฐมฺมิกํ วา เต ตํ อธิกรณํ อาทิยิตฺถวา น เจว อณฺณมณฺณํ
สญฺญาเปนฺติ น จ สญฺญตฺตํ อุกฺกจฺจนฺติ น จ นิชฺฌาเปนฺติ
น จ นิชฺฌตฺตํ อุกฺกจฺจนฺติ เต อสญฺญตฺตํ อณฺณมณฺณํ
อปฺปญฺนิสฺสคฺคมนฺติโน ตเมว อธิกรณํ ถามสา ปรามสฺส ๑ อภินิวิสฺส
โวหรนฺติ อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ อัยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
อฐมฺมวาทีนํ ปรีสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว ฐมฺมวาทีนํ ปรีสา อีธ
ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิกฺขุ อธิกรณํ อาทิยนฺติ ฐมฺมิกํ วา อฐมฺมิกํ
วา เต ตํ อธิกรณํ อาทิยิตฺถวา อณฺณมณฺณํ สญฺญาเปนฺติ เจว
#๑ ม. ปรามาสา ฯ

สยตติยจ อุปกจฺจนฺติ นิชฌาเปนฺติ จ ๑ นิชฌตติยจ อุปกจฺจนฺติ
เต สยตติยพลา นิชฌตติยพลา ปฏินิสฺสคฺคฺมนฺติโน น ตเมว อธิกรณํ
ถามสา ปรามสฺส ๒ อภินิวิสฺส โวหรนฺติ อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺยณฺติ
อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ชมฺมวาทีนึ ปริสา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว
เทว ปริสา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสึ ทฺวินฺนํ ปริสานํ ยทิตฺถ
ชมฺมวาทีนึ ปริสาติ ฯ

ปริสวคฺโค ปญฺจโม ฯ

[๓]-

ปจฺโม ปณฺณาสโก สมตฺโต ฯ

ทุกฺติยปณฺณาสโก

[๒๕๗] ๕๑ เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา โลเก อุปฺปชฺชมานา
อุปฺปชฺชนฺติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย พุหฺโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย
สุขาย เทวมนุสฺसानํ กตเม เทว ตถาคโต จ อรหํ สมนฺนาสมฺพุทฺโธ
ราชา จ จกฺกวตฺตี อีเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคฺลา โลเก
อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย พุหฺโน ชนสฺส
อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๒๕๘] ๕๒ เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา โลเก อุปฺปชฺชมานา
อุปฺปชฺชนฺติ อจฺฉริยมนุสฺสา กตเม เทว ตถาคโต จ อรหํ
สมนฺนาสมฺพุทฺโธ ราชา จ จกฺกวตฺตี อีเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคฺลา โลเก

#๑ ม. ยู. เจว ฯ ๒ ม. ปรามาสา ฯ

#๓ ม. ยู. ตสฺสุทฺทานํ

อุตฺตานา วคฺคา อคฺควตฺตี

อริยา กสฺสโฏ จ ปญฺจโม

อุกฺกาจิตฺตอามิสฺสเจว

วิสมา อธมมา ฐมฺมิเยน จาคี ฯ

อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อจฺฉริยมนุสฺสาติ ฯ

[๒๕๕] ๕๓ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว ปุคฺคลานํ กาลกิริยา พหุโน ชนสฺส
อนฺตปฺปา โหติ กตเมสํ ทฺวินฺนํ ตถาคตสฺส จ อรหโต สมนฺมาสมฺพุทฺธสฺส
รณฺโณ จ จกฺกวตฺตีสฺส อิมสํ โข ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ
ปุคฺคลานํ กาลกิริยา พหุโน ชนสฺส อนฺตปฺปา โหตีติ ฯ

[๓๐๐] ๕๔ เทวเม ภิกฺขเว ญฺปนฺราหา กตเม เทว ตถาคโต
จ อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ ราชา จ จกฺกวตฺตี อิม โข ภิกฺขเว
เทว ญฺปนฺราหาติ ฯ

[๓๐๑] ๕๕ เทวเม ภิกฺขเว พุทฺธา กตเม เทว ตถาคโต จ
อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ ปจฺเจกพุทฺโธ จ อิม โข ภิกฺขเว เทว
พุทฺธาติ ฯ

[๓๐๒] ๕๖ เทวเม ภิกฺขเว อสนฺิยา ผลนฺติยา น สนฺตสนฺติ
กตเม เทว ภิกฺขุ จ จิณฺสาโว หตฺถาชาณีโย จ อิม โข ภิกฺขเว
เทว อสนฺิยา ผลนฺติยา น สนฺตสนฺตีติ ฯ

[๓๐๓] ๕๗ เทวเม ภิกฺขเว อสนฺิยา ผลนฺติยา น สนฺตสนฺติ
กตเม เทว ภิกฺขุ จ จิณฺสาโว อสฺสาชาณีโย จ อิม โข ภิกฺขเว
เทว อสนฺิยา ผลนฺติยา น สนฺตสนฺตีติ ฯ

[๓๐๔] ๕๘ เทวเม ภิกฺขเว อสนฺิยา ผลนฺติยา น สนฺตสนฺติ กตเม
เทว ภิกฺขุ จ จิณฺสาโว สึโห จ มิคฺราชา อิม โข ภิกฺขเว

เทว อสนินิยา ผลนุติยา น สนุตสนุติติ ฯ

[๓๐๕] ๕๕ เทวเม ภิกฺขเว อตฺถวเส สมฺปสฺสมานา กิปรุสฺสา มานุสฺสี
วํจํ น ภาสฺนุติ กตฺเม เทว มา จ มุสา ภณฺนิมหา มา จ
ปรี อฏฺเฐน อพฺภากิจฺจิมฺหาติ อิม โข ภิกฺขเว เทว อตฺถวเส
สมฺปสฺสมานา กิปรุสฺสา มานุสฺสี วํจํ น ภาสฺนุติติ ฯ

[๓๐๖] ๖๐ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว ฃมฺมานํ อติตฺโต อปฺปฎฺฐิวาโณ มาตุคฺคาโม
กาคํ กโรติ กตฺเมตํ ทฺวินฺนํ เมถุนฃมฺมสฺมาปตฺติยา จ วิชายนสฺส
จ อิมํ โข ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ ฃมฺมานํ อติตฺโต อปฺปฎฺฐิวาโณ
มาตุคฺคาโม กาคํ กโรติติ ฯ

[๓๐๗] ๖๑ อสนุตฺสนฺนิवासญฺจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสามิ
สนุตฺสนฺนิवासญฺจ ตํ สุณฺณถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺสามิติ ฯ เอวํ
ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสโสสส ฯ ภควา เอตทโวจ
กถญฺจ ภิกฺขเว อสนุตฺสนฺนิวาโส โหติ กถญฺจ อสนฺโต สนฺนิวสนฺติ
อิธ ภิกฺขเว เถรสฺส ภิกฺขุโน เอวํ โหติ เถโรปี มํ น วเทยฺย
มชฺฉิมปี มํ น วเทยฺย นโวปี มํ น วเทยฺย เถโรปาหํ น
วเทยฺย มชฺฉิมปีปาหํ น วเทยฺย นวปีปาหํ น วเทยฺย เถโร เจปี
มํ น วเทยฺย อหิตานุกมฺปี มํ น วเทยฺย โน หิตานุกมฺปี โนติ นํ
วเทยฺย วิหเสยฺยปี ๑ นํ ปสฺสมปีสฺส น ปฏฺิกเรยฺย มชฺฉิม
เจปี มํ น วเทยฺย ... นโว เจปี มํ น วเทยฺย อหิตานุกมฺปี มํ น วเทยฺย
โน หิตานุกมฺปี โนติ นํ น วเทยฺย วิหเสยฺยปี ๒ นํ ปสฺสมปีสฺส
#๑-๒ ม. วิหเจยฺย ฯ

น ปฏิกรรณมัย มชฺฉิมสฺสปี ภิกฺขุโน เอว โหติ ฯเปฯ นวสฺสปี
ภิกฺขุโน เอว โหติ เถโรปี มํ น วเทยฺย มชฺฉิมโอมปี มํ น
วเทยฺย นโวปี มํ น วเทยฺย เถรปาหํ น วเทยฺย มชฺฉิมปาหํ
น วเทยฺย นวปาหํ น วเทยฺย เถโร เจปี มํ วเทยฺย อหิตานุกมฺปี
มํ วเทยฺย โน หิตานุกมฺปี โนติ นํ วเทยฺย วิหเสยฺยปี นํ
ปสฺสสมฺปิสฺส น ปฏิกรรณมัย มชฺฉิมโอม เจปี มํ วเทยฺย ... นโว เจปี
มํ วเทยฺย อหิตานุกมฺปี มํ วเทยฺย โน หิตานุกมฺปี โนติ นํ
วเทยฺย วิหเสยฺยปี นํ ปสฺสสมฺปิสฺส น ปฏิกรรณมัย เอว โข ภิกฺขเว
อสฺนตฺสฺสนฺนิวาโส โหติ เอวญฺจ อสฺนโต สฺนฺนิวสฺนฺติ ฯ กถญฺจ
ภิกฺขเว สฺนตฺสฺสนฺนิวาโส โหติ กถญฺจ สฺนโต สฺนฺนิวสฺนฺติ อิท
ภิกฺขเว เถรสฺส ภิกฺขุโน เอว โหติ เถโรปี มํ วเทยฺย มชฺฉิมโอมปี
มํ วเทยฺย นโวปี มํ วเทยฺย เถรปาหํ วเทยฺย มชฺฉิมปาหํ
วเทยฺย นวปาหํ วเทยฺย เถโร เจปี มํ วเทยฺย หิตานุกมฺปี มํ
วเทยฺย โน อหิตานุกมฺปี สาธฺตฺติ นํ วเทยฺย น นํ วิหเสยฺย
ปสฺสสมฺปิสฺส ปฏิกรรณมัย มชฺฉิมโอม เจปี มํ วเทยฺย ... นโว เจปี
มํ วเทยฺย หิตานุกมฺปี มํ วเทยฺย โน อหิตานุกมฺปี สาธฺตฺติ นํ
วเทยฺย น นํ วิหเสยฺย ปสฺสสมฺปิสฺส ปฏิกรรณมัย มชฺฉิมสฺสปี
ภิกฺขุโน เอว โหติ ฯเปฯ นวสฺสปี ภิกฺขุโน เอว โหติ เถโรปี
มํ วเทยฺย มชฺฉิมโอมปี มํ วเทยฺย นโวปี มํ วเทยฺย เถรปาหํ
วเทยฺย มชฺฉิมปาหํ วเทยฺย นวปาหํ วเทยฺย เถโร เจปี มํ

วเทยฺย หิตานุกมฺปิ มํ วเทยฺย โน อหิตานุกมฺปิ สาธุติ นํ วเทยฺย
น นํ วิหเสยฺยํ ปสฺสมฺปิสฺส ปฏิกฺขเรยฺยํ มชฺฌิมํ เจปิ มํ
วเทยฺย ... นโว เจปิ มํ วเทยฺย หิตานุกมฺปิ มํ วเทยฺย โน
อหิตานุกมฺปิ สาธุติ นํ วเทยฺย น นํ วิหเสยฺยํ ปสฺสมฺปิสฺส
ปฏิกฺขเรยฺยํ เอวํ โข ภิกฺขเว สนฺตสนฺนิวาโส โหติ เอวญจ
สนฺโต สมนิวสนฺตํติ ฯ

[๓๐๘] ๖๒ ยสฺมี ภิกฺขเว อธิกรณํ อุทฺตวจีตฺสาโร ทิฏฺฐิปลาโส
เจตโส อาฆาโต อปฺปจฺจโย อนภฺรทฺธิ อชฺฌตฺตํ อวฺอุปสนฺตํ โหติ
ตเสมฺมํ ภิกฺขเว อธิกรณํ ปาฏิกงฺขํ ทิมตฺตตาย ขรตฺตตาย วาพตฺตตาย
สํวตฺติสฺสตี ภิกฺขุ จ น ผาสส วิหฺริสฺสนฺตํ ฯ ยสฺมี จ โข ภิกฺขเว
อธิกรณํ อุทฺตวจีตฺสาโร ทิฏฺฐิปลาโส เจตโส อาฆาโต อปฺปจฺจโย
อนภฺรทฺธิ อชฺฌตฺตํ สวฺอุปสนฺตํ โหติ ตเสมฺมํ ภิกฺขเว อธิกรณํ
ปาฏิกงฺขํ น ทิมตฺตตาย ขรตฺตตาย วาพตฺตตาย สํวตฺติสฺสตี ภิกฺขุ จ
ผาสส วิหฺริสฺสนฺตํติ ฯ

ปฺกุกฺลวคฺโค ปจฺโม ฯ

[๓๐๙] ๖๓ เทวฺมานิ ภิกฺขเว สุขานิ กตฺมานิ เทวํ คิหิสุขญจ
ปพฺพชฺชาสุขญจ ๑ อิมานิ โข ภิกฺขเว เทวํ สุขานิ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
อิมสํ ทฺวินฺนํ สุขานํ ยทฺธิปํ ปพฺพชฺชาสุขญจติ ๒ ฯ

[๓๑๐] ๖๔ เทวฺมานิ ภิกฺขเว สุขานิ กตฺมานิ เทวํ กามสุขญจ
เนกขมฺมสุขญจ อิมานิ โข ภิกฺขเว เทวํ สุขานิ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
#๑-๒ ม. ปพฺพชิตฺสุขญจ ฯ

ອີເມສ໌ ທຸວິນຸນ໌ ສຸຂານ໌ ຍທິທ໌ ເນກຸຂນມສຸຂນຸຕິ ຯ

[໑໑໑] ໖໕ ເທວມານີ ກິກຸຂເວ ສຸຂານີ ກຕມານີ ເທວ ອຸປຣິສຸຂຸຸຈ
ນິຣຸປຣິສຸຂຸຸຈ ອີມານີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ເທວ ສຸຂານີ ເອຕທຄຸຄ໌ ກິກຸຂເວ
ອີເມສ໌ ທຸວິນຸນ໌ ສຸຂານ໌ ຍທິທ໌ ນິຣຸປຣິສຸຂນຸຕິ ຯ

[໑໑໒] ໖໖ ເທວມານີ ກິກຸຂເວ ສຸຂານີ ກຕມານີ ເທວ ສາສວຸຸຈ
ສຸຂ໌ ອນາສວຸຸຈ ສຸຂ໌ ອີມານີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ເທວ ສຸຂານີ ເອຕທຄຸຄ໌
ກິກຸຂເວ ອີເມສ໌ ທຸວິນຸນ໌ ສຸຂານ໌ ຍທິທ໌ ອນາສວສຸຂນຸຕິ ໑ ຯ

[໑໑໓] ໖໗ ເທວມານີ ກິກຸຂເວ ສຸຂານີ ກຕມານີ ເທວ ສາມິສຸຸຈ
ສຸຂ໌ ນິຣາມິສຸຸຈ ສຸຂ໌ ອີມານີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ເທວ ສຸຂານີ ເອຕທຄຸຄ໌
ກິກຸຂເວ ອີເມສ໌ ທຸວິນຸນ໌ ສຸຂານ໌ ຍທິທ໌ ນິຣາມິສ໌ ສຸຂນຸຕິ ຯ

[໑໑໔] ໖໘ ເທວມານີ ກິກຸຂເວ ສຸຂານີ ກຕມານີ ເທວ ອຣິຍສຸຂຸຸຈ
ອນຣິຍສຸຂຸຸຈ ອີມານີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ເທວ ສຸຂານີ ເອຕທຄຸຄ໌ ກິກຸຂເວ
ອີເມສ໌ ທຸວິນຸນ໌ ສຸຂານ໌ ຍທິທ໌ ອຣິຍສຸຂນຸຕິ ຯ

[໑໑໕] ໖໙ ເທວມານີ ກິກຸຂເວ ສຸຂານີ ກຕມານີ ເທວ ກາຍິກຸຸຈ
ສຸຂ໌ ເຈຕສິກຸຸຈ ສຸຂ໌ ອີມານີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ເທວ ສຸຂານີ ເອຕທຄຸຄ໌
ກິກຸຂເວ ອີເມສ໌ ທຸວິນຸນ໌ ສຸຂານ໌ ຍທິທ໌ ເຈຕສິກ໌ ສຸຂນຸຕິ ຯ

[໑໑໖] ໗໐ ເທວມານີ ກິກຸຂເວ ສຸຂານີ ກຕມານີ ເທວ ສປປິດິກຸຸຈ
ສຸຂ໌ ນິປປິດິກຸຸຈ ສຸຂ໌ ອີມານີ ໂຂ ກິກຸຂເວ ເທວ ສຸຂານີ ເອຕທຄຸຄ໌
ກິກຸຂເວ ອີເມສ໌ ທຸວິນຸນ໌ ສຸຂານ໌ ຍທິທ໌ ນິປປິດິກ໌ ສຸຂນຸຕິ ຯ

[໑໑໗] ໗໑ ເທວມານີ ກິກຸຂເວ ສຸຂານີ ກຕມານີ ເທວ ສາຕສຸຂຸຸຈ
#໑ ອນາສວ໌ ສຸຂນຸຕິ ປເທນ ກວິຕພຸພ໌ ຯ

อุเปกขาสุขณฺจ อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว สุขานิ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
อิมสํ ทฺวินฺนํ สุขานํ ยทิตฺถํ อุเปกขาสุขนฺติ ฯ

[๓๑๘] ๗๒ เทวมานิ ภิกฺขเว สุขานิ กตมานิ เทว สมาริสุขณฺจ
อสมาริสุขณฺจ อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว สุขานิ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
อิมสํ ทฺวินฺนํ สุขานํ ยทิตฺถํ สมาริสุขนฺติ ฯ

[๓๑๙] ๗๓ เทวมานิ ภิกฺขเว สุขานิ กตมานิ เทว
สปรปีติการมฺมณฺจ สฺขํ นปรปีติการมฺมณฺจ สฺขํ อิมานิ โข
ภิกฺขเว เทว สุขานิ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ สุขานํ ยทิตฺถํ
นปรปีติการมฺมณฺจ สฺขนฺติ ฯ

[๓๒๐] ๗๔ เทวมานิ ภิกฺขเว สุขานิ กตมานิ เทว
สาตารมฺมณฺจ สฺขํ อุเปกขารมฺมณฺจ สฺขํ อิมานิ โข ภิกฺขเว
เทว สุขานิ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ สุขานํ ยทิตฺถํ
อุเปกขารมฺมณฺจ สฺขนฺติ ฯ3

[๓๒๑] ๗๕ เทวมานิ ภิกฺขเว สุขานิ กตมานิ เทว
รฺฐปรามฺมณฺจ สฺขํ อรฺฐปรามฺมณฺจ สฺขํ อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว
สุขานิ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ สุขานํ ยทิตฺถํ
อรฺฐปรามฺมณฺจ สฺขนฺติ ฯ

สุวคฺโค ทฺติโย ฯ

[๓๒๒] ๗๖ สนิมิตฺตา ภิกฺขเว อุปรชฺชนฺติ ปาปกกา อกฺกุสลา ฐมฺมา
โน อนิมิตฺตา ตสฺเสว นิมิตฺตสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกกา อกฺกุสลา

ธมฺมา น โหณฺตีติ ฯ

[๓๒๓] ๗๗ สนิทานา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา
โน อนิทานา ตสฺเสว นิตานสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา น โหณฺตีติ ฯ

[๓๒๔] ๗๘ สเหตุกา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา
โน อเหตุกา ตสฺเสว เหตุสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา น โหณฺตีติ ฯ

[๓๒๕] ๗๙ สสงฺขารา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา
โน อสงฺขารา เตสฺสยฺเว สงฺขารานํ ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา น โหณฺตีติ ฯ

[๓๒๖] ๘๐ สปฺปจฺจยา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา โน อปฺปจฺจยา ตสฺเสว ปจฺจยสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา
อกุสลา ธมฺมา น โหณฺตีติ ฯ

[๓๒๗] ๘๑ สรฺูปา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา
โน อรฺูปา ตสฺเสว รฺูปสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา น โหณฺตีติ ฯ

[๓๒๘] ๘๒ สเวทนา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา
โน อเวทนา ตสฺสาเยว เวทนาย ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา น โหณฺตีติ ฯ

[๓๒๙] ๘๓ สสณฺณา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา

โน อสณฺหา ตสฺสาเยว สณฺหาเย ปหานา เอวนฺเต ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา น โหนฺตฺติ ฯ

[๓๓๐] ๘๔ สวิญฺญาณา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา โน อวิญฺญาณา ตสฺเสว วิญฺญาณสฺส ปหานา เอวนฺเต
ปาปกา อกุสลา ธมฺมา น โหนฺตฺติ ฯ

[๓๓๑] ๘๕ สงฺขตารมฺมณา ภิกฺขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา
ธมฺมา โน อสงฺขตารมฺมณา ตสฺเสว สงฺขตสฺส ปหานา เอวนฺเต
ปาปกา อกุสลา ธมฺมา น โหนฺตฺติ ฯ

สนิมิตฺตวคฺโค ตติโย ฯ

[๓๓๒] ๘๖ เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา กตฺเม เทว เจโตวิมฺุตฺติ
จ ปญฺญาวิมฺุตฺติ จ อิมเ โข ภิกฺขเว เทว ธมฺมาติ ฯ

[๓๓๓] ๘๗ เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา กตฺเม เทว ปคฺคาโห จ
อวิกฺเขโป จ อิมเ โข ภิกฺขเว เทว ธมฺมาติ ฯ

[๓๓๔] ๘๘ เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา กตฺเม เทว นามญจ
รูปญจ อิมเ โข ภิกฺขเว เทว ธมฺมาติ ฯ

[๓๓๕] ๘๙ เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา กตฺเม เทว วิชฺชา จ
วิมฺุตฺติ จ อิมเ โข ภิกฺขเว เทว ธมฺมาติ ฯ

[๓๓๖] ๙๐ เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา กตฺเม เทว ภวทิกฺฺกฺจ
จ วิภวทิกฺฺกฺจ จ อิมเ โข ภิกฺขเว เทว ธมฺมาติ ฯ

[๓๓๗] ๙๑ เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา กตฺเม เทว อหิริกญจ

อโนตฺตปฺปญฺจ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฆมฺมาติ ฯ

[๓๓๘] ๕๒ เทวเม ภิกฺขเว ฆมฺมา กตฺเม เทว หิริ จ

โอตฺตปฺปญฺจ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฆมฺมาติ ฯ

[๓๓๙] ๕๓ เทวเม ภิกฺขเว ฆมฺมา กตฺเม เทว โทวจสฺสตา

จ ปาปมิตฺตตา จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฆมฺมาติ ฯ

[๓๔๐] ๕๔ เทวเม ภิกฺขเว ฆมฺมา กตฺเม เทว โสวจสฺสตา

จ กลฺยาณมิตฺตตา จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฆมฺมาติ

[๓๔๑] ๕๕ เทวเม ภิกฺขเว ฆมฺมา กตฺเม เทว ชาตุกฺสตา

จ มนสิการกฺสตา จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฆมฺมาติ ฯ

[๓๔๒] ๕๖ เทวเม ภิกฺขเว ฆมฺมา กตฺเม เทว อาปตฺติกฺสตา

จ อาปตฺติวฺจฺจานกฺสตา จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฆมฺมาติ ฯ

ฆมฺมวคฺโค จตฺตโต ฯ

[๓๔๓] ๕๗ เทวเม ภิกฺขเว พาลา กตฺเม เทว โย จ อนาคตฺ

ภาริ วหฺติ โย จ อาคตฺ ภาริ น วหฺติ อิม โข ภิกฺขเว

เทว พาลาติ ฯ

[๓๔๔] ๕๘ เทวเม ภิกฺขเว ปญฺหิตา กตฺเม เทว โย จ

อาคตฺ ภาริ วหฺติ โย จ อนาคตฺ ภาริ น วหฺติ อิม โข

ภิกฺขเว เทว ปญฺหิตาติ ฯ

[๓๔๕] ๕๙ เทวเม ภิกฺขเว พาลา กตฺเม เทว โย จ

อกปฺปิเย กปฺปิยสฺสณฺณี โย จ กปฺปิเย อกปฺปิยสฺสณฺณี อิม โข

ภิกขเว เทว พาลาติ ฯ

[๓๔๖] ๑๐๐ เทวเม ภิกขเว ปณฺหิตา กตเม เทว โย จ
อภฺปิเย อภฺปิยสฺสณฺี โย จ กภฺปิเย กภฺปิยสฺสณฺี อิเม โข
ภิกขเว เทว ปณฺหิตาติ ฯ

[๓๔๗] ๑๐๑ เทวเม ภิกขเว พาลา กตเม เทว โย จ
อนาปฺตฺติยา อาปฺตฺติสฺสณฺี โย จ อาปฺตฺติยา อนาปฺตฺติสฺสณฺี อิเม
โข ภิกขเว เทว พาลาติ ฯ

[๓๔๘] ๑๐๒ เทวเม ภิกขเว ปณฺหิตา กตเม เทว โย จ
อนาปฺตฺติยา อนาปฺตฺติสฺสณฺี โย จ อาปฺตฺติยา อาปฺตฺติสฺสณฺี
อิเม โข ภิกขเว เทว ปณฺหิตาติ ฯ

[๓๔๙] ๑๐๓ เทวเม ภิกขเว พาลา กตเม เทว โย จ
อธฺมเม ธฺมมฺสฺสณฺี โย จ ธฺมเม อธฺมมฺสฺสณฺี อิเม โข ภิกขเว
เทว พาลาติ ฯ

[๓๕๐] ๑๐๔ เทวเม ภิกขเว ปณฺหิตา กตเม เทว โย จ
อธฺมเม อธฺมมฺสฺสณฺี โย จ ธฺมเม ธฺมมฺสฺสณฺี อิเม โข ภิกขเว
เทว ปณฺหิตาติ ฯ

[๓๕๑] ๑๐๕ เทวเม ภิกขเว พาลา กตเม เทว โย จ
อวิฺนเย วิฺนยสฺสณฺี โย จ วิฺนเย อวิฺนยสฺสณฺี อิเม โข ภิกขเว
เทว พาลาติ ฯ

[๓๕๒] ๑๐๖ เทวเม ภิกขเว ปณฺหิตา กตเม เทว โย จ

อวินเย อวินยสฺสณฺณี โย จ วินเย วินยสฺสณฺณี อิมเ โข ภิกฺขเว
เทว ปญฺหิตาติ ฯ

[๒๕๓] ๑๐๗ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว อาสวา วทฺตฺตฺตฺติ กตฺเมสฺสํ ทฺวินฺนํ
โย จ นกฺกุกฺกฺจายิตฺพฺพํ กฺกุกฺกฺจายติ โย จ กฺกุกฺกฺจายิตฺพฺพํ น
กฺกุกฺกฺจายติ อิมเสฺสํ โข ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ อาสวา วทฺตฺตฺตฺติ ฯ

[๒๕๔] ๑๐๘ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว อาสวา น วทฺตฺตฺตฺติ กตฺเมสฺสํ
ทฺวินฺนํ โย จ นกฺกุกฺกฺจายิตฺพฺพํ น กฺกุกฺกฺจายติ โย จ
กฺกุกฺกฺจายิตฺพฺพํ กฺกุกฺกฺจายติ อิมเสฺสํ โข ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ
อาสวา น วทฺตฺตฺตฺติ ฯ

[๒๕๕] ๑๐๙ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว อาสวา วทฺตฺตฺตฺติ กตฺเมสฺสํ ทฺวินฺนํ
โย จ อกฺปฺปิเย กฺปฺปิยสฺสณฺณี โย จ กฺปฺปิเย อกฺปฺปิยสฺสณฺณี อิมเสฺสํ
โย ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ อาสวา วทฺตฺตฺตฺติ ฯ

[๒๕๖] ๑๑๐ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว อาสวา น วทฺตฺตฺตฺติ กตฺเมสฺสํ
ทฺวินฺนํ โย จ อกฺปฺปิเย อกฺปฺปิยสฺสณฺณี โย จ กฺปฺปิเย กฺปฺปิยสฺสณฺณี
อิมเสฺสํ โข ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ อาสวา น วทฺตฺตฺตฺติ ฯ

[๒๕๗] ๑๑๑ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว อาสวา วทฺตฺตฺตฺติ กตฺเมสฺสํ ทฺวินฺนํ
โย จ อนาปฺตฺติยา อาปฺตฺติสฺสณฺณี โย จ อาปฺตฺติยา อนาปฺตฺติสฺสณฺณี
อิมเสฺสํ โข ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ อาสวา วทฺตฺตฺตฺติ ฯ

[๒๕๘] ๑๑๒ ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว อาสวา น วทฺตฺตฺตฺติ กตฺเมสฺสํ
ทฺวินฺนํ โย จ อนาปฺตฺติยา อนาปฺตฺติสฺสณฺณี โย จ อาปฺตฺติยา

อาปตติสญญี อิมลั โข ภิกขเว ทูวินัน อาสวา น วฑฺฒนุตฺติ ๑

[๓๕๙] ๑๑๓ ทูวินัน ภิกขเว อาสวา วฑฺฒนุติ กตเมลั ทูวินัน
โย จ อธฺมเม ธฺมมสญญี โย จ ธฺมเม อธฺมมสญญี อิมลั
โข ภิกขเว ทูวินัน อาสวา วฑฺฒนุตฺติ ๑

[๓๖๐] ๑๑๔ ทูวินัน ภิกขเว อาสวา น วฑฺฒนุติ กตเมลั
ทูวินัน โย จ อธฺมเม อธฺมมสญญี โย จ ธฺมเม ธฺมมสญญี
อิมลั โข ภิกขเว ทูวินัน อาสวา น วฑฺฒนุตฺติ ๑

[๓๖๑] ๑๑๕ ทูวินัน ภิกขเว อาสวา วฑฺฒนุติ กตเมลั ทูวินัน
โย จ อวินเย วินยสญญี โย จ วินเย อวินยสญญี อิมลั
โข ภิกขเว ทูวินัน อาสวา วฑฺฒนุตฺติ ๑

[๓๖๒] ๑๑๖ ทูวินัน ภิกขเว อาสวา น วฑฺฒนุติ กตเมลั
ทูวินัน โย จ อวินเย อวินยสญญี โย จ วินเย วินยสญญี
อิมลั โข ภิกขเว ทูวินัน อาสวา น วฑฺฒนุตฺติ ๑

พาลวคฺโค ปญจโม ๑

ทฺติโย ปณฺณาสโก สมตฺโต ๑

ตฺติยปณฺณาสโก

[๓๖๓] ๑๑๗ เทวมา ภิกขเว อาสา ทฺปฺปชหา กตมา เทว
ลาภาสา จ ชีวิตาสา จ อีมา โข ภิกขเว เทว อาสา ทฺปฺปชหาติ ๑

[๓๖๔] ๑๑๘ เทวเม ภิกขเว ปุคฺคลา ทฺลลภา โลกสุมี กตเม

เทว โย จ ปุพฺพการี โย จ กตญญ กตเวที อิเม โข

ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา ทฺลลภา โลกสุมฺนฺติ ฯ

[๓๖๕] ๑๑๕ เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา ทฺลลภา โลกสุมฺมึ กตเม

เทว ติตฺโต จ ตปฺเปตา จ อิเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา

ทฺลลภา โลกสุมฺนฺติ ฯ

[๓๖๖] ๑๒๐ เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา ทฺตตปฺปยา กตเม เทว

โย จ ลทฺธํ ลทฺธํ นิกฺขิปฺติ โย จ ลทฺธํ ลทฺธํ วิสฺสชฺเชติ อิเม

โย ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา ทฺตตปฺปยาติ ฯ

[๓๖๗] ๑๒๑ เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สฺตปฺปยา กตเม เทว

โย จ ลทฺธํ ลทฺธํ น นิกฺขิปฺติ โย จ ลทฺธํ ลทฺธํ น วิสฺสชฺเชติ

อิเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา สฺตปฺปยาติ ฯ

[๓๖๘] ๑๒๒ เทวเม ภิกฺขเว ปจฺจยา รากฺสฺส อุปฺปาทาย กตเม

เทว สุภณฺนิมิตฺตญฺจ อโยนิโส จ มนฺสิกาโร อิเม โข ภิกฺขเว

เทว ปจฺจยา รากฺสฺส อุปฺปาทายาติ ฯ

[๓๖๙] ๑๒๓ เทวเม ภิกฺขเว ปจฺจยา โทสฺสฺส อุปฺปาทาย กตเม

เทว ปฏฺฐนฺนิมิตฺตญฺจ อโยนิโส จ มนฺสิกาโร อิเม โข ภิกฺขเว

เทว ปจฺจยา โทสฺสฺส อุปฺปาทายาติ ฯ

[๓๗๐] ๑๒๔ เทวเม ภิกฺขเว ปจฺจยา มิจฺฉาทิฏฺฐิยา อุปฺปาทาย

กตเม เทว ปฺรโต จ โฆโส อโยนิโส จ มนฺสิกาโร อิเม โข

ภิกฺขเว เทว ปจฺจยา มิจฺฉาทิฏฺฐิยา อุปฺปาทายาติ ฯ

[๓๗๑] ๑๒๕ เทวเม ภิกขเว ปัจจยา สมมาทิฏฐิยา อุปปาทาย
กตเม เทว ปฺรโต จ โฆโส โยนิโส จ มนสิกาโร อิม โข
ภิกขเว เทว ปัจจยา สมมาทิฏฐิยา อุปปาทายาติ ฯ

[๓๗๒] ๑๒๖ เทวมา ภิกขเว อาปตฺติโย กตมา เทว ลหุกา
จ อาปตฺติ ครุกา จ อาปตฺติ อีมา โข ภิกขเว เทว อาปตฺติโยติ ฯ

[๓๗๓] ๑๒๗ เทวมา ภิกขเว อาปตฺติโย กตมา เทว
ทฺฐุจฺจุลา จ อาปตฺติ อทฺฐุจฺจุลา จ อาปตฺติ อีมา โข ภิกขเว
เทว อาปตฺติโยติ ฯ

[๓๗๔] ๑๒๘ เทวมา ภิกขเว อาปตฺติโย กตมา เทว สาวเสสา
จ อาปตฺติ อนวเสสา จ อาปตฺติ อีมา โข ภิกขเว เทว
อาปตฺติโยติ ฯ

อาสาวกุโโค ปจิม ๑ ฯ

[๓๗๕] ๑๒๙ สทฺโธ ภิกขเว ภิกขุ เอวํ สมฺมา อายาจมาโน
อายาเจยฺย ตาทิส โหมิ ยาทิส สารีปฺตฺตโมคฺคฺคฺลฺลานาติ เอสา ภิกขเว
จฺจุลา เอตํ ปฺมาณํ มม สาวกานํ ภิกขุณํ ยทิตํ สารีปฺตฺตโมคฺคฺคฺลฺลานาติ ฯ

[๓๗๖] ๑๓๐ สทฺธา ภิกขเว ภิกขุณี เอวํ สมฺมา อายาจมานา
อายาเจยฺย ตาทิส ๒ โหมิ ยาทิส ๓ เขมา จ ภิกขุณี อุปลวณฺณา
จาทิ เอสา ภิกขเว จฺจุลา เอตํ ปฺมาณํ มม สาวิกานํ ภิกขุณินํ
ยทิตํ เขมา จ ภิกขุณี อุปลวณฺณา จาทิ ฯ

[๓๗๗] ๑๓๑ สทฺโธ ภิกขเว อุปาสโก เอวํ สมฺมา อายาจมาโน
#๑ ยฺ. เอกาทสโม ฯ ๒-๓ ม. ตาทิสึ ยาทิสึ ฯ อิตฺ ปฺริ อีทิสเมว ฯ

อาชาเจยฺย ตาทิสฺส โหมิ ยาทิสฺส จิตฺโต จ คหปติ หตฺถโก จ
อาพวโกติ เอสา ภิกฺขเว ตฺลา เอตํ ปมาณํ มม สวากานํ
อุปาสิกานํ ยทิตฺถ จิตฺโต จ คหปติ หตฺถโก จ อาพวโกติ ฯ

[๓๗๘] ๑๓๒ สทฺธา ภิกฺขเว อุปาสิกาเอวํ สมฺมาอาชาจมานา
อาชาเจยฺย ตาทิสฺสา โหมิ ยาทิสฺสา ชุชฺชุตฺตรา จ อุปาสิกา
เวพุทฺถญฺญิกิยา จ นนฺทมาตาติ เอสา ภิกฺขเว ตฺลา เอตํ ปมาณํ
มมสวากานํ อุปาสิกานํ ยทิตฺถ ชุชฺชุตฺตรา จ อุปาสิกา เวพุทฺถญฺญิกิยา
จ นนฺทมาตาติ ฯ

[๓๗๙] ๑๓๓ ทฺวีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาโล อพฺยตฺโต
อสปฺปริโส ขตฺติ อุปฺหตฺติ อตฺตานํ ปฺริหฺรติ สวชฺโช จ โหติ สานฺวชฺโช ๑
วิญฺญนํ พหุญฺจ อปฺลฺลํ ปสวติ กตฺเมหิ ทฺวีหิ อนฺนฺวิจฺจ
อปฺริโยคาเหตุวา อวณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสติ อนฺนฺวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวา
วณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสติ อิมฺเห โข ภิกฺขเว
ทฺวีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาโล อพฺยตฺโต อสปฺปริโส ขตฺติ อุปฺหตฺติ
อตฺตานํ ปฺริหฺรติ สวชฺโช จ โหติ สานฺวชฺโช วิญฺญนํ พหุญฺจ
อปฺลฺลํ ปสวติ ฯ ทฺวีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺจฺกิตฺโต พฺยตฺโต
สปฺปริโส อกฺขตฺติ อนฺอุปฺหตฺติ อตฺตานํ ปฺริหฺรติ อนฺวชฺโช จ โหติ
อนฺวชฺโช วิญฺญนํ พหุญฺจ ปฺลฺลํ ปสวติ กตฺเมหิ ทฺวีหิ อนฺนฺวิจฺจ
ปฺริโยคาเหตุวา อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสติ อนฺนฺวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุวา
วณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสติ อิมฺเห โข ภิกฺขเว ทฺวีหิ

#๑ ม. สพุพฺตฺถ จสทฺโท อตฺถิ ฯ

ชฺมเมหิ สมฺนุณฺนาคโต ปณฺฑิตโต พุยฺยโต สปรุโส อกฺขตํ อนฺุพหํ
อตุตฺตํ ปฺริหฺรติ อนฺุวชฺโซ จ โหติ อนฺุวชฺโซ วิญญฺณํ พหุญจ
ปฺลฺลํ ปสวตฺตี ฯ

[๓๘๐] ๑๓๔ ทฺวิหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมฺนุณฺนาคโต พาลอ พุยฺยโต
อสปรุโส ขตํ อุพหํ อตุตฺตํ ปฺริหฺรติ สวชฺโซ จ โหติ สานฺุวชฺโซ
วิญญฺณํ พหุญจ อปฺลฺลํ ปสวติ กตฺเมหิ ทฺวิหิ อนฺุวิจฺจ
อปริโยคาเหตุวา อปฺปสาทนฺิเย จานเ ปสํ อฺุพทํเสติ อนฺุวิจฺจ
อปริโยคาเหตุวา ปสาทนฺิเย จานเ อปฺปสํ อฺุพทํเสติ อิมหิ โข
ภิกฺขเว ทฺวิหิ ชฺมเมหิ สมฺนุณฺนาคโต พาลอ พุยฺยโต อสปฺรุโส ขตํ
อุพหํ อตุตฺตํ ปฺริหฺรติ สวชฺโซ จ โหติ สานฺุวชฺโซ วิญญฺณํ
พหุญจ อปฺลฺลํ ปสวติ ฯ ทฺวิหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมฺนุณฺนาคโต ปณฺฑิตโต
พุยฺยโต สปรุโส อกฺขตํ อนฺุพหํ อตุตฺตํ ปฺริหฺรติ อนฺุวชฺโซ จ
โหติ อนฺุวชฺโซ วิญญฺณํ พหุญจ ปฺลฺลํ ปสวติ กตฺเมหิ ทฺวิหิ
อนฺุวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุวา อปฺปสาทนฺิเย จานเ อปฺปสํ อฺุพทํเสติ
อนฺุวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุวา ปสาทนฺิเย จานเ ปสํ อฺุพทํเสติ อิมหิ
โข ภิกฺขเว ทฺวิหิ ชฺมเมหิ สมฺนุณฺนาคโต ปณฺฑิตโต พุยฺยโต สปรุโส
อกฺขตํ อนฺุพหํ อตุตฺตํ ปฺริหฺรติ อนฺุวชฺโซ จ โหติ อนฺุวชฺโซ
วิญญฺณํ พหุญจ ปฺลฺลํ ปสวตฺตี ฯ

[๓๘๑] ๑๓๕ ทฺวิสุ ภิกฺขเว มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชมาโน พาลอ พุยฺยโต
อสปรุโส ขตํ อุพหํ อตุตฺตํ ปฺริหฺรติ สวชฺโซ จ โหติ สานฺุวชฺโซ

วิญญูณํ พหุญจ อปฺลฺลํ ปสวติ กตเมสฺสุ ทฺวีสุ มาตริ จ ปิตริ จ
อิเมสฺสุ โข ภิกฺขเว ทฺวีสุ มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชมาโน พาโล อพฺยตฺโต
อสปฺปริโส ขตํ อุปฺหตํ อตฺตानํ ปรีหริติ สาวชฺโช จ โหติ
सानุชฺโช วิญญูณํ พหุญจ อปฺลฺลํ ปสวติ ฯ ทฺวีสุ ภิกฺขเว
สมฺมาปฺปฏิปชฺชมาโน ปณฺฑิโต พฺยตฺโต สปฺปริโส อกฺขตํ อนฺุปฺหตํ
อตฺตानํ ปรีหริติ อนวชฺโช จ โหติ อนนุวชฺโช วิญญูณํ พหุญจ
ปฺลฺลํ ปสวติ กตเมสฺสุ ทฺวีสุ มาตริ จ ปิตริ จ อิเมสฺสุ โข ๑
ภิกฺขเว ทฺวีสุ สมฺมาปฺปฏิปชฺชมาโน ปณฺฑิโต พฺยตฺโต สปฺปริโส อกฺขตํ
อนฺุปฺหตํ อตฺตानํ ปรีหริติ อนวชฺโช จ โหติ อนนุวชฺโช วิญญูณํ
พหุญจ ปฺลฺลํ ปสวตีติ ฯ

[๓๘๒] ๑๓๖ ทฺวีสุ ภิกฺขเว มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชมาโน พาโล อพฺยตฺโต
อสปฺปริโส ขตํ อุปฺหตํ อตฺตानํ ปรีหริติ สาวชฺโช จ โหติ
सानุชฺโช วิญญูณํ พหุญจ อปฺลฺลํ ปสวติ กตเมสฺสุ ทฺวีสุ
ตถาคเต จ ตถาคตสาวเก จ อิเมสฺสุ โข ภิกฺขเว ทฺวีสุ มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชมาโน
พาโล อพฺยตฺโต อสปฺปริโส ขตํ อุปฺหตํ อตฺตानํ ปรีหริติ
สาวชฺโช จ โหติ สานุชฺโช วิญญูณํ พหุญจ อปฺลฺลํ ปสวติ ฯ
ทฺวีสุ ภิกฺขเว สมฺมาปฺปฏิปชฺชมาโน ปณฺฑิโต พฺยตฺโต สปฺปริโส อกฺขตํ
อนฺุปฺหตํ อตฺตानํ ปรีหริติ อนวชฺโช จ โหติ อนนุวชฺโช วิญญูณํ
#๑ ย. โขสทฺโท นตฺถิ ฯ

พหุญจ ปุณฺณํ ปสวติ กตเมสุ ทวีสุ ตถาคเต จ ตถาคตสาวเก
จ อิมesu โข ภิกฺขเว ทวีสุ สมมาปฏิปชฺชมาโน ปณฺฑิโต พุตฺโต
สปุริโส อกฺขตํ อนุปหตํ อุตฺตानํ ปรีหริติ อนวชฺโซ จ โหติ
อนวชฺโซ วิญฺญันํ พหุญจ ปุณฺณํ ปสวตีติ ฯ

[๓๘๓] ๑๓๗ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตเม เทว สจฺจิตฺตโวทานญจ
น จ กิณฺจิ โลเก อุปาทียติ อิม โข ภิกฺขเว เทว
ชมฺมาติ ฯ

[๓๘๔] ๑๓๘ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตเม เทว โกโรจ
อุปนาโห จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ชมฺมาติ ฯ

[๓๘๕] ๑๓๙ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตเม เทว โกวินโย
จ อุปนาหวินโย จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ชมฺมาติ ฯ

อาชาจนวคฺโค ทฺติโย ๑ ฯ

[๓๘๖] ๑๔๐ เทวmani ภิกฺขเว ทานani กตmani เทว อามิสทานญจ
ชมฺมทานญจ อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว ทานani เอตทคฺคํ
ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ ทานานํ ยทิตฺถํ ชมฺมทานนฺติ ฯ

[๓๘๗] ๑๔๑ เทวเม ภิกฺขเว ยาคา กตเม เทว อามิสยาโค
จ ชมฺมยาโค จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ยาคา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
อิมสํ ทฺวินฺนํ ยาคานํ ยทิตฺถํ ชมฺมยาโคติ ฯ

[๓๘๘] ๑๔๒ เทวเม ภิกฺขเว จาคา กตเม เทว อามิสจาโค
จ ชมฺมจาโค จ อิม โข ภิกฺขเว เทว จาคา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
#๑ ยู. ทวาทสโม ฯ

อิมสั ทวินัน จาคานัน ยทิตั ชมฺมจาโคติ ฯ

[๓๔๙] ๑๔๓ เทวเม ภิกฺขเว ปรีจจาคา กตเม เทว อามิสปรีจาโค
จ ชมฺมปรีจาโค จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ปรีจาคา
เอตทคฺคั ภิกฺขเว อิมสั ทวินัน ปรีจาจานัน ยทิตั ชมฺมปรีจาโคติ ฯ

[๓๕๐] ๑๔๔ เทวเม ภิกฺขเว โภคา กตเม เทว อามิสโภโค
จ ชมฺมโภโค จ อิม โข ภิกฺขเว เทว โภคา เอตทคฺคั ภิกฺขเว
อิมสั ทวินัน โภคานัน ยทิตั ชมฺมโภโคติ ฯ

[๓๕๑] ๑๔๕ เทวเม ภิกฺขเว สมฺโภคา กตเม เทว อามิสสมฺโภโค
จ ชมฺมสมฺโภโค จ อิม โข ภิกฺขเว เทว สมฺโภคา
เอตทคฺคั ภิกฺขเว อิมสั ทวินัน สมฺโภคานัน ยทิตั ชมฺมสมฺโภโคติ ฯ

[๓๕๒] ๑๔๖ เทวเม ภิกฺขเว สัวิภาคา กตเม เทว อามิสสัวิภาโค
จ ชมฺมสัวิภาโค จ อิม โข ภิกฺขเว เทว สัวิภาคา
เอตทคฺคั ภิกฺขเว อิมสั ทวินัน สัวิภาคานัน ยทิตั ชมฺมสัวิภาโคติ ฯ

[๓๕๓] ๑๔๗ เทวเม ภิกฺขเว สงฺคหา กตเม เทว
อามิสสงฺคโห จ ชมฺมสงฺคโห จ อิม โข ภิกฺขเว เทว สงฺคหา เอตทคฺคั
ภิกฺขเว อิมสั ทวินัน สงฺคหานัน ยทิตั ชมฺมสงฺคโหติ ฯ

[๓๕๔] ๑๔๘ เทวเม ภิกฺขเว อนุคฺคหา กตเม เทว
อามิสานุคฺคโห จ ชมฺมานุคฺคโห จ อิม โข ภิกฺขเว เทว อนุคฺคหา
เอตทคฺคั ภิกฺขเว อิมสั ทวินัน อนุคฺคหานัน ยทิตั ชมฺมานุคฺคโหติ ฯ

[๓๕๕] ๑๔๙ เทวมา ภิกฺขเว อนุกฺมปา กตมา เทว

อามิสานุกมฺปา จ ฌมฺมานุกมฺปา จ อีมา โข ภิกฺขเว เทว อนุกมฺปา
เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ อนุกมฺปानํ ยทิตฺถํ ฌมฺมานุกมฺปาติ ฯ

ทานวคฺโค ตติโย ๑

[๓๕๖] ๑๕๐ เทวเม ภิกฺขเว สนฺดารา กตเม เทว อามิสฺสนฺดาโร
จ ฌมฺมฺสนฺดาโร จ อีเม โข ภิกฺขเว เทว สนฺดารา
เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีเมสํ ทฺวินฺนํ สนฺदारานํ ยทิตฺถํ ฌมฺมฺสนฺดาโรติ ฯ

[๓๕๗] ๑๕๑ เทวเม ภิกฺขเว ปฏฺฐิสฺนฺดารา กตเม เทว
อามิสฺปฏฺฐิสฺนฺดาโร จ ฌมฺมฺปฏฺฐิสฺนฺดาโร จ อีเม โข ภิกฺขเว เทว
ปฏฺฐิสฺนฺดารา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีเมสํ ทฺวินฺนํ ปฏฺฐิสฺนฺदारานํ ยทิตฺถํ
ฌมฺมฺปฏฺฐิสฺนฺดาโรติ ฯ

[๓๕๘] ๑๕๒ เทวมา ภิกฺขเว เอสนา กตมา เทว อามิสฺเสสนา
จ ฌมฺเมสนา จ อีมา โข ภิกฺขเว เทว เอสนา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
อีมาสํ ทฺวินฺนํ เอสนานํ ยทิตฺถํ ฌมฺเมสนาติ ฯ

[๓๕๙] ๑๕๓ เทวมา ภิกฺขเว ปริเยสนา กตมา เทว อามิสฺปริเยสนา
จ ฌมฺมฺปริเยสนา จ อีมา โข ภิกฺขเว เทว ปริเยสนา
เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริเยสนานํ ยทิตฺถํ ฌมฺมฺปริเยสนาติ ฯ

[๔๐๐] ๑๕๔ เทวมา ภิกฺขเว ปริเยญฺจโย กตมา เทว อามิสฺปริเยญฺจ
จ ฌมฺมฺปริเยญฺจ จ อีมา โข ภิกฺขเว เทว
ปริเยญฺจโย เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริเยญฺจินํ ยทิตฺถํ
ฌมฺมฺปริเยญฺจิติ ฯ

#๑ ยู. เทรสโม ฯ

[๔๐๑] ๑๕๕ เทวมา ภิกขเว ปุชา กตมา เทว อามิสปุชา
จ ชมฺมปุชา จ อีมา โข ภิกขเว เทว ปุชา เอตทคฺคํ ภิกขเว
อิมาสํ ทฺวินฺนํ ปุชานํ ยทิตฺถํ ชมฺมปุชาติ ฯ

[๔๐๒] ๑๕๖ เทวมานี ภิกขเว อติเถยยานี ๑ กตมานี เทว
อามิสาคิเถยยญจ ชมฺมาติเถยยญจ อีมานี โข ภิกขเว เทว
อติเถยยานี ๒ เอตทคฺคํ ภิกขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ อติเถยยานํ ๓ ยทิตฺถํ
shmฺมาติเถยยนฺติ ฯ

[๔๐๓] ๑๕๗ เทวมา ภิกขเว อิทฺธิโย กตมา เทว อามิสิทฺธิ
จ ชมฺมิทฺธิ จ อีมา โข ภิกขเว เทว อิทฺธิโย เอตทคฺคํ ภิกขเว
อิมาสํ ทฺวินฺนํ อิทฺธินํ ยทิตฺถํ ชมฺมิทฺธิติ ฯ

[๔๐๔] ๑๕๘ เทวมา ภิกขเว วุฑฺฒิโย กตมา เทว อามิสวุฑฺฒิ
จ ชมฺมวุฑฺฒิ จ อีมา โข ภิกขเว เทว วุฑฺฒิโย เอตทคฺคํ
ภิกขเว อิมาสํ ทฺวินฺนํ วุฑฺฒินํ ยทิตฺถํ ชมฺมวุฑฺฒิติ ฯ

[๔๐๕] ๑๕๙ เทวมานี ภิกขเว รตนานี กตมานี เทว อามิสรตนญจ
shmฺมรตนญจ อีมานี โข ภิกขเว เทว รตนานี เอตทคฺคํ
ภิกขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ รตนานํ ยทิตฺถํ shmฺมรตนนฺติ ฯ

[๔๐๖] ๑๖๐ เทวเม ภิกขเว สนนิจยา กตเม เทว อามิสสन्नิจโย
จ ชมฺมสन्नิจโย จ อีเม โข ภิกขเว เทว สนนิจยา
เอตทคฺคํ ภิกขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ สนนิจยานํ ยทิตฺถํ shmฺมสन्नิจโยติ ฯ

[๔๐๗] ๑๖๑ เทวมานี ภิกขเว เวปฺปุลลานี กตมานี เทว
#๑-๒ ม. ย. อาติเถยยานี ฯ ๓ ม. ย. อาติเถยยานํ ฯ

อามิสเวปุลลณฺจ ชมฺมเวปุลลณฺจ อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว เวปุลลานิ
เอตทกฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ เวปุลลานํ ยทิตฺถํ ชมฺมเวปุลลนฺติ ฯ

สนฺถารวคฺโค จตฺตโถ ๑ ฯ

[๔๐๘] ๑๖๒ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตฺเม เทว สฺมาปฺตติกฺุสฺสตา
จ สฺมาปฺตติวฺจ
อิม โข ภิกฺขเว เทว
ชมฺมาติ ฯ

[๔๐๙] ๑๖๓ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตฺเม เทว อชฺชวณฺจ ๒
มทฺทวณฺจ อิม โข ภิกฺขเว เทว ชมฺมาติ ฯ

[๔๑๐] ๑๖๔ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตฺเม เทว ขนฺติ จ
โสฺรจฺจํ จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ชมฺมาติ ฯ

[๔๑๑] ๑๖๕ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตฺเม เทว สฺวขลฺยณฺจ
ปฏฺิสนฺธาโร จ อิม โข ภิกฺขเว เทว ชมฺมาติ ฯ

[๔๑๒] ๑๖๖ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตฺเม เทว อวิหีสํ ๓ จ
โสฺเจยฺยณฺจ อิม โข ภิกฺขเว เทว ชมฺมาติ ฯ

[๔๑๓] ๑๖๗ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตฺเม เทว อฺนฺทฺริเยสฺสุ
อคฺคฺตทฺวารตา จ โภชเน อมตฺตณฺณฺตา จ อิม โข ภิกฺขเว เทว
ชมฺมาติ ฯ

[๔๑๔] ๑๖๘ เทวเม ภิกฺขเว ชมฺมา กตฺเม เทว อฺนฺทฺริเยสฺสุ
คฺคฺตทฺวารตา จ โภชเน มตฺตณฺณฺตา จ อิม โข ภิกฺขเว เทว
ชมฺมาติ ฯ

#๑ ยฺ. จุทฺทสโม ฯ ๒ ม. ยฺ. อชฺชวณฺจ ฯ ๓ ม. อวิหีสํ จ ฯ

[๔๑๕] ๑๖๕ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว ปฏิสงฆานพลญจ
ภาวนาพลญจ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๑๖] ๑๗๐ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว สติพลญจ
สมาธิพลญจ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๑๗] ๑๗๑ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว สมโถ จ
วิปัสสนา จ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๑๘] ๑๗๒ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว สีสวิปตติ
จ ทิฏฐิจวิปตติ จ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๑๙] ๑๗๓ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว สีสสมปทาฯ
จ ทิฏฐิจสมปทา จ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๒๐] ๑๗๔ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว สีสวิสสุทฺธิ
จ ทิฏฐิจวิสสุทฺธิ จ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๒๑] ๑๗๕ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว ทิฏฐิจวิสสุทฺธิ
จ ยถา ทิฏฐิจสุส จ ปธานํ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๒๒] ๑๗๖ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว อสนนฺตญฺจิตา
จ กุสเสสุ ทุมเมสุ อปฺปฏฺฐิวาณิตา จ ปธานสมฺมึ อิมเ โข ภิกขเว
เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๒๓] ๑๗๗ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว มฺภูจฺสจฺจญฺจ
อสมฺปชฌญญจ อิมเ โข ภิกขเว เทว ทุมมาติ ฯ

[๔๒๔] ๑๗๘ เทวเม ภิกขเว ทุมมา กตเม เทว สติ จ

สมฺปชฌณญจ อิม โข ภิกฺขเว เทว ฌมฺมาติ ฯ

สมาปตฺติวคฺโค ปญฺจโม ๑ ฯ

ตติโย ปณฺณาสโก สมตฺโต ฯ

ปณฺณาสกาสงฺคหิตา สุตฺตฺนฺตา ๒

[๔๒๕] ๑๓๕ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา กตฺเม เทว โภโช จ
อูปฺนาโห ... มกฺโข จ ปฟาโส จ ... อีสฺสา จ มจฺจฺริยญจ ...
มายา จ สาถฺยญจ ... อหิริกญจ อโนตฺตปฺปญจ อิม โข ภิกฺขเว
เทว ฌมฺมาติ ฯ ๓

[๔๒๖] ๑๓๖ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา กตฺเม เทว อุกฺโข จ
อนูปฺนาโห จ ... อมกฺโข จ อปฟาโส จ ... อนีสฺสา จ อมจฺจฺริยญจ
... อมายา จ อสาถฺยญจ ... หิริ จ โอตฺตปฺปญจ อิม โข ภิกฺขเว
เทว ฌมฺมาติ ฯ

[๔๒๗] ๑๓๗ ทฺวิหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ทฺกขฺมฺ วิหฺรติ
กตฺเมหิ ทฺวิหิ โภเชน จ อูปฺนาเหน จ ... มกฺเชน จ ปฟาเสน จ ...
อิสฺสาย จ มจฺจฺริเยน จ ... มายาย จ สาถฺยเยน จ ... อหิริเกน
จ อโนตฺตปฺเปน จ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ทฺวิหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
ทฺกขฺมฺ วิหฺรตีติ ฯ

[๔๒๘] ๑๓๘ ทฺวิหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต สฺขฺมฺ วิหฺรติ
กตฺเมหิ ทฺวิหิ อุกฺโขเชน จ อนูปฺนาเหน จ ... อมกฺเชน จ อปฟาเสน
จ ... อนีสฺสาย จ อมจฺจฺริเยน จ ... อมายาย จ อสาถฺยเยน

#๑ ยฺ. ปณฺณรสมิ ฯ ๒ ม. โภชเปยฺยาล ฯ ๓ ม. ยฺ. สพฺพตฺถ อิตฺสทฺโท นตฺถิ

จ ... หิริยา จ โอตตปุเปน จ อิมหิ โข ภิกขเว ทวีหิ ฐมเมหิ
สมนฺนาคโต สุขํ วิหระตีติ ฯ

[๔๒๙] ๑๘๓ เทวเม ภิกขเว ฐมมาเสขสฺส ภิกขุโน ปรีหานาย
สํวตฺตนฺตํ กตเม เทว โกโธ จ อุนฺนาโห จ ... มกุโข จ
ปพาโส จ ... อีสฺสา จ มจฺจริยญฺจ ... มายา จ สาถะยฺยญฺจ ...
อหิริกญฺจ อนฺตตฺตปุเปญฺจ อิม โข ภิกขเว เทว ฐมมา เสขสฺส
ภิกขุโน ปรีหานาย สํวตฺตนฺตํติติ ฯ

[๔๓๐] ๑๘๔ เทวเม ภิกขเว ฐมมาเสขสฺส ภิกขุโน อปรีหานาย
สํวตฺตนฺตํ กตเม เทว อุกโกโธ จ อุนฺนาโห จ ... อมกุโข จ
อปพาโส จ ... อนีสฺสา จ อมจฺจริยญฺจ ... อมายา จ อสาถะยฺยญฺจ
... หิริ จ โอตตปุเปญฺจ อิม โข ภิกขเว เทว ฐมมา เสขสฺส
ภิกขุโน อปรีหานาย สํวตฺตนฺตํติติ ฯ

[๔๓๑] ๑๘๕ ทวีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภํ นิกฺขิตฺโต
เอวํ นิรยํ กตเมหิ ทวีหิ โกธํ จ อุนฺนาหนํ จ ... มกุเขน จ
ปพาเสน จ ... อีสฺสาย จ มจฺจริเยน จ ... มายาย จ สาถะยฺเยน
จ ... อหิริเกน จ อนฺตตฺตปุเปน จ อิมหิ โข ภิกขเว ทวีหิ
ฐมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรยํติติ ฯ

[๔๓๒] ๑๘๖ ทวีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภํ นิกฺขิตฺโต
เอวํ สกฺเข กตเมหิ ทวีหิ อุกโกธํ จ อุนฺนาหนํ จ ...
อมกุเขน จ อปพาเสน จ ... อนีสฺสาย จ อมจฺจริเยน จ ... อมายาย

จ อสาเถยเยน จ ... หิริยา จ โอตตปุเปน จ อิมหิ โข
ภิกฺขเว ทฺวึหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ยถาภํ นิกฺขิตฺโต เอวํ
สกุเคตี ฯ

[๔๓๓] ๑๘๗ ทฺวึหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อិเชจฺจโ จ ภายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคตึ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ กตฺเมหิ
ทฺวึหิ โกเชน จ อุปฺนาหน จ ... มกฺเขน จ ปพาเสน จ ...
... อีสฺสาย จ มจฺจริเยน จ ... มายาย จ สาเถยเยน จ ...
อหิริเกน จ อนฺอตตปุเปน จ อิมหิ โข ภิกฺขเว ทฺวึหิ ฌมฺเมหิ
สมฺนฺนาคโต อิเชจฺจโ ภายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคตึ
วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชตึติ ฯ

[๔๓๔] ๑๘๘ ทฺวึหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อิเชจฺจโ ภายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺา สฺคตึ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชติ กตฺเมหิ ทฺวึหิ
อกฺโกเชน จ อนฺอุปฺนาหน จ ... อมกฺเขน จ อปพาเสน จ ...
อนีสฺสาย จ อมจฺจริเยน จ ... อมายาย จ อสาเถยเยน จ ...
หิริยา จ โอตตปุเปน จ อิมหิ โข ภิกฺขเว ทฺวึหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
อิเชจฺจโ ภายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สฺคตึ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชตึติ ฯ

[๔๓๕] ๑๘๙ เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา อกฺุสลา ... เทวเม ภิกฺขเว
ฌมฺมา กฺุสลา ... เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา สาวชฺชา ... เทวเม ภิกฺขเว
ฌมฺมา อนวชฺชา ... เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา ทฺกฺขุทฺธา ... เทวเม
ภิกฺขเว ฌมฺมา สฺขุทฺธา ... เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา ทฺกฺขุวิปากา ...

เทวเม ภิกฺขเว ฐมา สุวิปากา ... เทวเม ภิกฺขเว ฐมา
สพฺยาปชฺฌา ... เทวเม ภิกฺขเว ฐมา อพฺยาปชฺฌา กตเม เทว อุกฺโกโธ
จ อนฺุปรนาโห จ ... อมกฺโข จ อปฺฟาโส จ ... อนิสฺสา จ อมจฺฉริยญ
... อมายา จ อสาถะยฺยญ ... หิริ จ โอตฺตปฺปญฺจ อิม
โฆ ภิกฺขเว เทว ฐมา อพฺยาปชฺฌาติ ฯ

[๔๓๖] ๑๕๐ เทวเม ภิกฺขเว อตฺถวเส ปฏฺิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ
สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ กตเม เทว สงฺฆสฺสุจฺจตาย สงฺฆผาสุตาย ...
ทุมฺมงฺกนํ ปุคฺคสถานํ นิคฺคหาย เปสฺถานํ ภิกฺขุณํ ผาสุวิหาราย ...
ทิกฺกุจฺจมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏฺิจฺจมาตายน
... ทิกฺกุจฺจมฺมิกานํ เวรานํ สํวราย สมฺปรายิกานํ เวรานํ ปฏฺิจฺจมาตายน
... ทิกฺกุจฺจมฺมิกานํ วชฺชานํ สํวราย สมฺปรายิกานํ วชฺชานํ ปฏฺิจฺจมาตายน
... ทิกฺกุจฺจมฺมิกานํ ภยานํ สํวราย สมฺปรายิกานํ ภยานํ ปฏฺิจฺจมาตายน ...
ทิกฺกุจฺจมฺมิกานํ อกฺุสฺถานํ ฐมาณํ สํวราย สมฺปรายิกานํ อกฺุสฺถานํ
ฐมาณํ ปฏฺิจฺจมาตายน ... กิหิณํ อนฺุกมฺปาย ปาปิจฺฉานํ [๑]- ปกฺขุปฺจเฉทาย
... อปฺปสฺนฺนํ ปสฺาทาย ปสฺนฺนํ ภิชฺโชภาวาย ... สทฺฐมฺมฏฺิจฺฉิตฺยา
วินยานุคฺคหายน อิม โฆ ภิกฺขเว เทว อตฺถวเส ปฏฺิจฺจ ตถาคเตน
สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตนฺติ ฯ

[๔๓๗] ๑๕๑ เทวเม ภิกฺขเว อตฺถวเส ปฏฺิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ
ปาติโมกฺขํ ปญฺญตฺตํ ... ปาติโมกฺขุทฺเทสา ปญฺญตฺตา ๒ ...
ปาติโมกฺขุจฺปนํ ปญฺญตฺตํ ... ปวารณา ปญฺญตฺตา ...
ปวารณาจฺปนํ ปญฺญตฺตํ

#๑ ม. ภิกฺขุณํ ฯ ๒ ม. ปาติโมกฺขุทฺเทโส ปญฺญตฺโต ฯ

... ตชชนียกมมัม ปรณตตัม ... นียสสกมมัม ปรณตตัม ... ปพพาชนียกมมัม
ปรณตตัม ... ปฏิสารถนียกมมัม ปรณตตัม ... อุกุเขปนียกมมัม ปรณตตัม
... ปรีวาสทานัม ปรณตตัม ... มุลาชปฏิกัสสนัม ปรณตตัม ... มานตตทานัม
ปรณตตัม ... อพุทานัม ปรณตตัม ... โอสารณัม ๑ ปรณตตัม ... นิสสารถณัม ๒
ปรณตตัม ... อุปสมุปทา ปรณตตตฺตา ... ฌตฺตีกมมัม ปรณตตัม ...
ฌตฺตีกมมัม ปรณตตัม ... ฌตฺตีกตฺตตฺตกมมัม ปรณตตัม ... อปฺปรณตตเต
ปรณตตัม ... ปรณตตเต อนุปฺปรณตตัม ... สมมุขาวินโย
ปรณตตโต ... สติวินโย ปรณตตโต ... อมฺพหวินโย ปรณตตโต ...
ปฏฺฐิลลวตฺตกรณัม ปรณตตัม ... เขภฺยฺยสิกา ปรณตตตฺตา ... ตสฺสปาปิยสิกา
ปรณตตตฺตา ... ติณวตฺตถารโก ปรณตตโต กตเม เทว สงฺฆสฺสจฺจุตฺตาย
สงฺฆฆาตฺตาย ... ทุมมฺงฺกฺกนัม ปุคฺคลนัม นิคฺคหฺย เปสฺลนัม ภิกฺขุณฺณ
ฆาตฺตฺวาราย ... ทิฏฺฐชฺรมฺมิกานัม อาสวานัม สํวราย สมฺปรายิกานัม อาสวานัม
ปฏฺฐิฆาตฺตาย ... ทิฏฺฐชฺรมฺมิกานัม เวรานัม สํวราย สมฺปรายิกานัม เวรานัม
ปฏฺฐิฆาตฺตาย ... ทิฏฺฐชฺรมฺมิกานัม วชฺชานัม สํวราย สมฺปรายิกานัม วชฺชานัม
ปฏฺฐิฆาตฺตาย ... ทิฏฺฐชฺรมฺมิกานัม ภฺยานัม สํวราย ... สมฺปรายิกานัม ภฺยานัม
ปฏฺฐิฆาตฺตาย ... ทิฏฺฐชฺรมฺมิกานัม อกฺกุสลนัม ชฺมฺมานัม สํวราย สมฺปรายิกานัม
อกฺกุสลนัม ชฺมฺมานัม ปฏฺฐิฆาตฺตาย ... คิหิณัม อนุกมฺปาย ปาปิจฺจนัม [๑]-
ปฺกฺขุปฺกฺเจทฺทาย ... อปฺปสนฺนํ ปสฺทาทย ปสนฺนํ ภฺยโยภฺวาทย ...
สทฺทชฺรมฺมจฺจิตฺยา วินฺยานุคฺคหฺย อิม โข ภิกฺขเว เทว อตฺถวเส
ปฏฺฐิจฺจ ตถาคเตน สวากานัม ติณวตฺตถารโก ปรณตตโตติ ฯ

#๑ ม. โอสารถนียํ ฯ ๒. โอสารถนียํ ฯ ๒ ม. ๒. นิสสารถนียํ ฯ ๓ ม. ภิกฺขุณฺณํ ฯ

[๔๓๘] ๑๕๒ รากสุส ภิกขเว อภิญญา เทว ฐมา ภาเวตพุพา
กตเม เทว สมโถ จ วิปัสสนา จ รากสุส ภิกขเว อภิญญา
อิม เทว ฐมา ภาเวตพุพาติ ฯ รากสุส ภิกขเว ปริณาย ...
ปริกขาย ... ปหานาย ... ขยาย ... วยาย ... วิราคาย ...
นิโรธาย ... จาคาย ... ปฏิณิสฺสคฺคาย อิม เทว ฐมา ภาเวตพุพาติ ฯ

[๔๓๙] ๑๕๓ โทสสุส ... โมหสุส ... โกธสุส ...
อุปนาหสุส ... มกฺขสุส ... ปพาสสุส ... อิตฺสาย ... มจฺจริยสุส ...
มายาย ... สาลยสุส ... ฌมฺภสุส ... สारมฺภสุส ... มานสุส ...
อติมานสุส ... มทสุส ... ปมาทสุส ... อภิญญา ... ปริณาย ...
ปริกขาย ... ปหานาย ... ขยาย ... วยาย ... วิราคาย ...
นิโรธาย ... จาคาย ... ปฏิณิสฺสคฺคาย อิม เทว ฐมา ภาเวตพุพาติ ฯ

[๑]- ทุกนิปาโต สมตฺโต ๒ ฯ

#๑ ม. อิทมโวจ ภควา อุตตมนา เต ภิกขุ ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทฺนฺติ ฯ รากเปยฺยาลํ

#นิกฺขิตํ ฯ ๒ ม. ทุกนิปาตปาลี นิกฺขิตา ฯ

สุดต อง. (๑):เอก-ทุก-ตึกนิปาตา - หน้าที่ 126

#

หน้า ๑๒๖ นี้ไม่มีข้อมูล *

#

สุตตanuttipiṇṇe aṅgucuttanikaṃsuṭṭa

ติกนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมพุทฺธสฺส ฯ

ปจฺมปณฺณาโสโก

พาลวคฺโค ปจโหม

[๔๔๐] ๑ เอวมฺเม สุตฺติ ฯ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ
 เขตฺวเน อนาถปิณฺฑติกสฺส อารามे ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามฺนเตสิ
 ภิกฺขุไวติ ฯ ภาทฺเตเต เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสุโสสส ฯ ภควา เอตทวโจ
 ยานิกานิจิ ภิกฺขเว ภายานิ อุปฺปชฺชนฺติ สพฺพานิ ตานิ พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ
 โน ปณฺฑิตโต เยเกจิ อุปทฺทวา อุปฺปชฺชนฺติ สพฺเพ เต พาลโต
 อุปฺปชฺชนฺติ โน ปณฺฑิตโต เยเกจิ อุปสฺสกา อุปฺปชฺชนฺติ สพฺเพ
 เต พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ โน ปณฺฑิตโต ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
 นพาคารา วา ตินฺนาคารา วา อคฺคิ มฺกโก ๑ กฺุฎฺฐาคารานิปี ทหติ
 อุลลิตฺตาวลิตฺตานิ นิวัตานิ สฺสิตฺตคฺคพานิ ปิหิตฺวาทปานานิ เอวเมว โข
 ภิกฺขเว ยานิกานิจิ ภายานิ อุปฺปชฺชนฺติ สพฺพานิ ตานิ พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ
 โน ปณฺฑิตโต เยเกจิ อุปทฺทวา อุปฺปชฺชนฺติ สพฺเพ เต
 พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ โน ปณฺฑิตโต เยเกจิ อุปสฺสกา อุปฺปชฺชนฺติ
 สพฺเพ เต พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ โน ปณฺฑิตโต อิติ โข ภิกฺขเว
 #๑ โป. ม. มุตฺโต ฯ

สปรปฏิภโย พาลो อปรปฏิภโย ปณฺหิตโต สอุปรททโว พาลो อนุปรททโว
ปณฺหิตโต สอุปรสกุโโค พาลो อนุปรสกุโโค ปณฺหิตโต นตฺถิ ภิกฺขเว
ปณฺหิตโต ภยํ นตฺถิ ปณฺหิตโต อุปรททโว นตฺถิ ปณฺหิตโต
อุปรสกุโโค ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต พาลो เวทิตพฺโพ เต ตโย ฌมฺเม อภินิวชฺเชตฺวา
เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ เต ตโย ฌมฺเม 8
สมาทาย วตฺติสฺสามาติ เอวณฺหิโว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๔๔๑] ๒ กมฺมลกฺขโณ ภิกฺขเว พาลो กมฺมลกฺขโณ ปณฺหิตโต
อปทานे โสภฺติ ๑ ปญฺญา ๒ ฯ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต พาลो
เวทิตพฺโพ กตฺเมหิ ตีหิ กายทฺจฺจริเตน วจฺิตฺจฺจริเตน มโนทฺจฺจริเตน
อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต พาลो เวทิตพฺโพ ฯ
ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ กตฺเมหิ ตีหิ
กายสฺจฺจริเตน วจฺิสฺจฺจริเตน มโนสฺจฺจริเตน อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ
ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว
เอวํ สิกฺขิตพฺพํ เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต พาลอ เวทิตพฺโพ
เต ตโย ฌมฺเม อภินิวชฺเชตฺวา เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต
ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ เต ตโย ฌมฺเม สมาทาย วตฺติสฺสามาติ เอวณฺหิ
โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๔๔๒] ๓ ตีณฺิมานิ ภิกฺขเว พาลสฺส พาลลฺกฺขณานิ พาลนินฺมิตฺตานิ
#๑ ม. อปทานโสกฺนินิ ฯ ๒ ม. ย. ปญฺญาติ ฯ น

พาลาปทานานิ กตมานิ ตีณิ อธิ ภิกขเว พาโล ทูจจินตจิตฺติ
 จ โหติ ทูภาสิตภาสี [๑]- ทุกกตมมการี [๒]- โน เจตํ ๓ ภิกขเว
 พาโล ทูจจินตจิตฺติ จ อภิสส ทูภาสิตภาสี ทุกกตมมการี เกน Z
 นํ ปณฺฑิตา ซานนุยย พาโล อัย ภวํ สปฺปริโสติ ยสฺมา จ โข
 ภิกขเว พาโล ทูจจินตจิตฺติ จ โหติ ทูภาสิตภาสี ทุกกตมมการี
 ตสฺมา นํ ปณฺฑิตา ซานนุติ พาโล อัย ภวํ สปฺปริโสติ อิมานิ
 โข ภิกขเว ตีณิ พาลสฺส พาลลक्षणานิ พาลนิมิตฺตานิ พาลาปทานานิ ฯ
 ตีณิมานิ ภิกขเว ปณฺฑิตสฺส ปณฺฑิตลक्षणานิ ปณฺฑิตนิมิตฺตานิ
 ปณฺฑิตาปทานานิ กตมานิ ตีณิ อธิ ภิกขเว ปณฺฑิตो สฺวจินตจิตฺติ
 จ โหติ สฺภาสิตภาสี สฺกตมมการี โน เจตํ ๔ ภิกขเว ปณฺฑิตो
 สฺวจินตจิตฺติ จ อภิสส สฺภาสิตภาสี สฺกตมมการี เกน นํ ปณฺฑิตา
 ซานนุยย ปณฺฑิตो อัย ภวํ สปฺปริโสติ ยสฺมา จ โข ภิกขเว
 ปณฺฑิตो สฺวจินตจิตฺติ จ โหติ สฺภาสิตภาสี สฺกตมมการี ตสฺมา
 นํ ปณฺฑิตา ซานนุติ ปณฺฑิตो อัย ภวํ สปฺปริโสติ อิมานิ โข
 ภิกขเว ตีณิ ปณฺฑิตสฺส ปณฺฑิตลक्षणานิ ปณฺฑิตนิมิตฺตานิ
 ปณฺฑิตาปทานานิ ฯ ตสฺมา ติห ภิกขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ เยหิ ตีหิ
 รมฺเมหิ สมนฺนาคโต พาโล เวทิตพฺโพ เต ตโย รมฺเม อภินิวชเชตฺวา
 เยหิ ตีหิ รมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺฑิตो เวทิตพฺโพ เต ตโย
 รมฺเม สมากาย วตฺตีสฺสามาติ เอวญฺหิ वो ภิกขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ
 #๑-๒ ไป. ม. จ ฯ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ ๓-๔ ม. ย. โน เจตํ ฯ

[๔๔๓] ๔ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโถ เวทิตฺตฺวโป
กตเมหิ ตีหิ อจฺจยํ อจฺจยโต น ปสฺสตี อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา
ยถาฌมฺมํ น ปฏิกฺกโรติ ปสฺสโต โข ปน อจฺจยํ เทเสฺนตฺตฺส ยถาฌมฺมํ
น ปฏิกฺกณฺหาติ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
พาลโถ เวทิตฺตฺวโป ฯ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺฑิตโต
เวทิตฺตฺวโป กตเมหิ ตีหิ อจฺจยํ อจฺจยโต ปสฺสตี อจฺจยํ อจฺจยโต
ทิสฺวา ยถาฌมฺมํ ปฏิกฺกโรติ ปสฺสโต โข ปน อจฺจยํ เทเสฺนตฺตฺส
ยถาฌมฺมํ ปฏิกฺกณฺหาติ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมฺนฺนาคโต ปณฺฑิตโต เวทิตฺตฺวโปติ ฯ

[๔๔๔] ๕ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโถ เวทิตฺตฺวโป
กตเมหิ ตีหิ อโยนิโส ปณฺหํ กตฺตา โหติ อโยนิโส ปณฺหํ
วิสุตฺตฺชฺเชตา โหติ ปสฺสโต โข ปน โยนิโส ปณฺหํ วิสุตฺตฺชฺชิตํ
ปริมณฺฑาเลหิ ปทพฺพญฺชเนหิ สิลฺลิจฺเจหิ อฺปกเตหิ นาพฺภานฺนโมทิตา ๑ โหติ
อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโถ เวทิตฺตฺวโป ฯ
ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺฑิตโต เวทิตฺตฺวโป กตเมหิ
ตีหิ โยนิโส ปณฺหํ กตฺตา โหติ โยนิโส ปณฺหํ วิสุตฺตฺชฺเชตา โหติ
ปสฺสโต โข ปน โยนิโส ปณฺหํ วิสุตฺตฺชฺชิตํ ปริมณฺฑาเลหิ ปทพฺพญฺชเนหิ
สิลฺลิจฺเจหิ อฺปกเตหิ อพฺภานฺนโมทิตา ๒ โหติ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ
ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺฑิตโต เวทิตฺตฺวโปติ ฯ

[๔๔๕] ๖ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโถ เวทิตฺตฺวโป
#๑ ม. ย. นาพฺภานฺนโมทิตา ฯ ๒ ม. ย. อพฺภานฺนโมทิตา ฯ

กตเมหิ ตีหิ อกุสเลน กายกมฺเมน อกุสเลน วจีกมฺเมน อกุสเลน
มโนกมฺเมน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโ
เวทิตฺตฺวโ ๑ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปญฺจติโต เวทิตฺตฺวโ
กตเมหิ ตีหิ กุสเลน กายกมฺเมน กุสเลน วจีกมฺเมน กุสเลน
มโนกมฺเมน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปญฺจติโต
เวทิตฺตฺวโติ ๑

[๔๔๖] ๗ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโ เวทิตฺตฺวโ
กตเมหิ ตีหิ สวชฺเชน กายกมฺเมน สวชฺเชน วจีกมฺเมน สวชฺเชน
มโนกมฺเมน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโ
เวทิตฺตฺวโ ๑ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปญฺจติโต
เวทิตฺตฺวโ กตเมหิ ตีหิ อนวชฺเชน กายกมฺเมน อนวชฺเชน
วจีกมฺเมน อนวชฺเชน มโนกมฺเมน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมฺนฺนาคโต ปญฺจติโต เวทิตฺตฺวโติ ๑

[๔๔๗] ๘ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโ เวทิตฺตฺวโ
กตเมหิ ตีหิ สพฺยาปชฺฌเณ ๑ กายกมฺเมน สพฺยาปชฺฌเณ วจีกมฺเมน
สพฺยาปชฺฌเณ มโนกมฺเมน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมฺนฺนาคโต พาลโ เวทิตฺตฺวโ ๑ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
ปญฺจติโต เวทิตฺตฺวโ กตเมหิ ตีหิ อพฺยาปชฺฌเณ กายกมฺเมน
อพฺยาปชฺฌเณ วจีกมฺเมน อพฺยาปชฺฌเณ มโนกมฺเมน อิมหิ โข ภิกฺขเว
ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปญฺจติโต เวทิตฺตฺวโ ๑ ตสฺมา ตีหิ ภิกฺขเว
#๑ ม. สพฺยาปชฺฌเณ ๑

เอวํ สิกฺขิตพฺพํ เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโถ เวทิตพฺโพ
เต ตโย ฌมฺเม อภินิวชฺเชตฺวา เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
ปณฺฑิตโถ เวทิตพฺโพ เต ตโย ฌมฺเม สมาทาย วตฺติสฺสามาติ เอวณฺหิ
โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺตึ ฯ

[๔๔๘] ๕ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโถ อพฺยตฺโต
อสฺปฺปริโส ขตํ อุปหตํ อตฺตํ ปรีหติ สาวชฺโช จ โหติ
सानุชฺโช [๑]- วิญฺญํ พหุญฺจ อปฺลฺลํ ปสวติ กตฺเมหิ ตีหิ
กายทฺวจริเตน วจิทฺวจริเตน มโนทฺวจริเตน อิมฺเห โข ภิกฺขเว ตีหิ
ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาลโถ อพฺยตฺโต อสฺปฺปริโส ขตํ อุปหตํ อตฺตํ
ปรีหติ สาวชฺโช จ โหติ สานุชฺโช วิญฺญํ พหุญฺจ อปฺลฺลํ
ปสวติ ฯ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺฑิตโถ พยฺตฺโต สฺปฺปริโส
อกฺขตํ อนฺุปหตํ อตฺตํ ปรีหติ อนวชฺโช จ โหติ อนนุวชฺโช [๒]-
วิญฺญํ พหุญฺจ ปฺลฺลํ ปสวติ กตฺเมหิ ตีหิ กายสุจฺริเตน
วจิสฺสุจฺริเตน มโนสุจฺริเตน อิมฺเห โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมฺนฺนาคโต ปณฺฑิตโถ พยฺตฺโต สฺปฺปริโส อกฺขตํ อนฺุปหตํ อตฺตํ
ปรีหติ อนวชฺโช จ โหติ อนนุวชฺโช วิญฺญํ พหุญฺจ ปฺลฺลํ
ปสวตฺตีติ ฯ

[๔๔๙] ๑๐ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ตโย มเล
อฺปฺปาย ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย กตฺเมหิ ตีหิ ทฺสฺสึโล จ โหติ
ทฺสฺสึลฺยมฺลญฺจสฺส อฺปฺปหีนํ โหติ อิตฺสฺสึ จ โหติ อิตฺสฺสามลญฺจสฺส
#๑-๒ โป. ม. จ ฯ อิตฺโต ปรี อิทฺสเมว ฯ

อปฺปหีนฺ โหติ มจฺจรี จ โหติ มจฺเจรมลฺลยจฺสุส อปฺปหีนฺ โหติ
อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต อิมฺ ตโย มเล
อปฺปฬาย ยถาภตฺตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิริเย ฯ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต ตโย มเล ปฬาย ยถาภตฺตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สกฺเค กตฺเมหิ
ตีหิ สีลวา จ โหติ ทุสฺสีลยฺมลฺลยจฺสุส ปหีนฺ โหติ อนิสฺสุกึ จ
โหติ อิสฺสามลฺลยจฺสุส ปหีนฺ โหติ อมจฺจรี จ โหติ มจฺเจรมลฺลยจฺสุส
ปหีนฺ โหติ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต
อิมฺ ตโย มเล ปฬาย ยถาภตฺตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สกฺเคติ ฯ

พาลวฺกุโ ค ปจโม ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

ภยลฺกฺขณา ๑ จินฺดา จ อจฺจยณฺจ อโยนิโส
อกุสฺลณฺจ สวาชฺชํ สพฺยาปชฺฉํ ๒ ขตฺตํ มลฺนติ ฯ

รถการวฺกุโ ทฺติโย

[๔๕๐] ๑๑ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ฃาตโก ๓ ภิกฺขุ
พหุชฺณาหิตาย ปฏฺธิปฺนฺโน โหติ พหุชฺณาสุขาย พหุโน ชนฺสุส อนตฺถาย
อหิตาย ทฺกฺขาย เทวมนฺุสฺสานํ กตฺเมหิ ตีหิ อนนฺุโลมิเก
กายกมฺเม สฺมาทเปติ อนนฺุโลมิเก วจิกมฺเม สฺมาทเปติ อนนฺุโลมิเกสุ
ฌมฺเมสุ สฺมาทเปติ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต
ฃาตโก ๔ ภิกฺขุ พหุชฺณาหิตาย ปฏฺธิปฺนฺโน โหติ พหุชฺณาสุขาย พหุโน
#๑ ม. ภยฺ ลกฺขณจินฺตี จ ฯ ๒ ม. สพฺยาพชฺฉํ ฯ ๓-๔ ม. ฃาโต ฯ

ชนสุส อนตถาย อหิตาย ทุกขาย เทวมนุสฺसानํ ฯ ตีหิ ภิกฺขเว
ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ฉาตโก ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ
พหุชนสุขาย พหุโน ชนสุส อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ
กตเมหิ ตีหิ อนุโลมิเก กายกมฺเม สมากเปติ อนุโลมิเก วจิกมฺเม
สมากเปติ อนุโลมิเกสุ ฌมฺเมสุ สมากเปติ อิมหิ โข ภิกฺขเว
ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ฉาตโก ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ
พหุชนสุขาย พหุโน ชนสุส อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๔๕๑] ๑๒ ตีณฺเฌมานิ ภิกฺขเว รณฺโณ ขตฺตยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส ๑
ยาวชีวํ สรณฺเฌยานิ ๒ ภาวนฺติ กตฺมานิ ตีณฺเฌ ยสฺมี ภิกฺขเว ปเทเส
ราชา ขตฺติโย มุทฺธาภิสิตฺโต ชาโต โหติ อิทํ ภิกฺขเว ปจฺมํ รณฺโณ
ขตฺตยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส ยาวชีวํ สรณฺเฌยํ ๓ โหติ ฯ ปุณฺ จ ปรี ภิกฺขเว
ยสฺมี ปเทเส ราชา ขตฺติโย มุทฺธาภิสิตฺโต โหติ อิทํ ภิกฺขเว
ทฺตยํ รณฺโณ ขตฺตยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส ยาวชีวํ สรณฺเฌยํ โหติ ฯ
ปุณฺ จ ปรี ภิกฺขเว ยสฺมี ปเทเส ราชา ขตฺติโย มุทฺธาภิสิตฺโต สงฺคามํ
อภิวินฺนิตฺวา วิชิตฺสงฺคาโม ตเมว สงฺคามสึสํ อหฺมวสฺติ อิทํ ภิกฺขเว
ตฺตยํ รณฺโณ ขตฺตยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส ยาวชีวํ สรณฺเฌยํ โหติ ฯ
อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณฺเฌ รณฺโณ ขตฺตยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส ยาวชีวํ
สรณฺเฌยานิ ภาวนฺติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีณฺเฌมานิ ภิกฺขุสฺส ยาวชีวํ
สรณฺเฌยานิ ภาวนฺติ กตฺมานิ ตีณฺเฌ ยสฺมี ภิกฺขเว ปเทเส ภิกฺขุ
เกสฺมสฺสส โอหารตฺตวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺจนาทตฺตวา อคารสฺมา
#๑ ไป. ม. ย. มุทฺธาภิสิตฺตสฺส ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ ๒-๓ ม. สรณฺเฌยานิ
#สรณฺเฌยํ ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ

อนคาริยํ ปพฺพชิตโต โหติ อิทํ ภิกฺขเว ปจฺมํ ภิกฺขุสฺส ยาวชีวํ
สรณียํ โหติ ฯ ปุณ จ ปริ ภิกฺขเว ยสฺมี ปเทเส ภิกฺขุ อิทํ
ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ อयํ ทุกฺขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อโย ทุกฺขนิโรธโรติ ยถาภูตํ ปชานาติ อโย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อิทํ ภิกฺขเว ทุตฺติยํ ภิกฺขุสฺส ยาวชีวํ สรณียํ
โหติ ฯ ปุณ จ ปริ ภิกฺขเว ยสฺมี ปเทเส ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สยํ อภิญญา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชช วิหริติ อิทํ ภิกฺขเว ตตฺติยํ ภิกฺขุสฺส ยาวชีวํ
สรณียํ โหติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ ภิกฺขุสฺส ยาวชีวํ สรณียานิ
ภวณฺตีติ ฯ

[๔๕๒] ๑๓ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี
กตเม ตโย นีราโส อาลํโส วิคตาโส ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
นีราโส อิช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล นีเจ กุเล ปจฺจาชาโต โหติ
จณฺฑาลกุเล วา เวณกุเล ๑ วา เนสาทกุเล วา รตการกุเล วา [๒]-
ปุคฺคฺสกุเล วา ทพิทฺเท อุปฺปนฺนปานโกชเน กสิรวุตฺติเก ยตฺถ กสิเรน
ฆาตฺวาจฺฉาโท ลพฺภติ โส จ โหติ ทพฺพณฺโณ ทพฺพสิโก โอโกภูมิกो
พหฺวาพาโธ กาโณ วา กุณฺี วา ขลฺโซ วา ปกฺขหโต วา น ลาภี
อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยยาวสถปฺทีเปยฺยสฺส
โส สฺฐนาติ อิตฺถนฺนาโม กิร ขตฺติโย ขตฺติเยหิ
ขตฺติยาภิสฺสเณน อภิสิตฺโตติ ตสฺส น เอวํ โหติ กทาสุสุ ๓ นาม
#๑ ม. เวณกุเล ฯ ๒ โป. กุมฺภการกุเล วา ฯ ๓ โป. ม. ย. สพฺพตฺถ กทาสุสุ ฯ

มंपิ ขตติยา ขตติยาภิเสเคน อภิสัญจิสสนุตตี อัย วุจจติ ภิกขเว
ปุกฺคโล นีราโส ๑ กตโม จ ภิกขเว ปุกฺคโล อาสโส อิช ภิกขเว
รณฺโณ ขตติยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส เชฏฺโง ปุตุโต โหติ อภิเสเคน ๑
อนภิสิตฺโต มจลปฺปุตฺโต โส สฺฐนาติ อิตฺถนฺนาโม กิร ขตฺติโย
ขตฺติเยหิ ขตฺติยาภิเสเคน อภิสิตฺโตติ ตสฺส เอว โหติ กทาสุ นาม
มंपิ ขตติยา ขตติยาภิเสเคน อภิสัญจิสสนุตตี อัย วุจจติ ภิกขเว
ปุกฺคโล อาสโส ๑ กตโม จ ภิกขเว ปุกฺคโล วิคตาโส อิช
ภิกขเว ราชา โหติ ขตฺติโย มุทฺธาภิสิตฺโต โส สฺฐนาติ อิตฺถนฺนาโม
กิร ขตฺติโย ขตฺติเยหิ ขตฺติยาภิเสเคน อภิสิตฺโตติ ตสฺส น เอว
โหติ กทาสุ นาม มंपิ ขตติยา ขตติยาภิเสเคน อภิสัญจิสสนุตตี
ตํ กิสฺส เหตุ या หิสฺส ภิกขเว ปุพฺเพ อนภิสิตฺตสฺส อภิเสกาสา
สาสุส ปฺปฏิปฺปสฺสทฺธา อัย วุจจติ ภิกขเว ปุกฺคโล วิคตาโส ๑
อิม โข ภิกขเว ตโย ปุกฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี ๑
เอวเมว โข ภิกขเว ตโย ปุกฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา ภิกขุสุ
กตเม ตโย นีราโส อาสโส วิคตาโส กตโม จ ภิกขเว ปุกฺคโล
นีราโส อิช ภิกขเว เอกจฺโง ปุกฺคโล ทุสฺสีโล โหติ ปาปฺชมฺโม
อสุจि สงฺกสฺสรสฺมาจาโร ปฺปฏิจฺจนฺนกมฺมฺนฺโต อสฺสมโณ สมณปฺปฏิญฺโณ
อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฺปฏิญฺโณ อนฺโตปฺปติ อวสุสฺสโต กสมฺพฺพฺชาโต โส
สฺฐนาติ อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตตี
#๑ ม. ย. อภิเสโก ๑

ปณฺณาวิมุตฺตี ทัฏฺฐเจว ฌมฺเม สยฺม อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหฺรตีติ ตสฺส น เหวํ โหติ กทาสฺสุ นาม อหฺมปี อาสวานํ
ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ทัฏฺฐเจว ฌมฺเม สยฺม อภิญญา
สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติสฺสามิติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
นिरาโส ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อาสํโส อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
สีลวา โหติ กลฺยาณฌมฺโม โส สฺสุณาติ อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกฺขุ
อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ทัฏฺฐเจว ฌมฺเม สยฺม
อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ ตสฺส เหวํ โหติ
กทาสฺสุ นาม อหฺมปี อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี
ทัฏฺฐเจว ฌมฺเม สยฺม อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติสฺสามิติ
อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อาสํโส ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
วิกตาสो อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อรหํ โหติ ชีณาสโว โส สฺสุณาติ
อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี
ทัฏฺฐเจว ฌมฺเม สยฺม อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ ตสฺส
น เหวํ โหติ กทาสฺสุ นาม อหฺมปี อาสวานํ ขยา อนาสวํ
เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ทัฏฺฐเจว ฌมฺเม สยฺม อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติสฺสามิติ ตํ กิสฺส เหตุ ยา หิสฺส ภิกฺขเว ปุพฺเพ
อวิมุตฺตสฺส วิมุตฺตาสา สาสฺส ปฏฺธิปฺปสฺสทฺธา อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล วิกตาสो ฯ อีเม โข ภิกฺขเว เตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
ภิกฺขุสฺสูติ ฯ

[๔๕๑] ๑๔ โยปี โส ภิกขเว ราชา จกฺกวตฺตํ ชมฺมิโก ชมฺมราชา
 โสปี นาม ๑ อราชกํ จกฺกํ ปวตฺเตตฺตํ ๑ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกขุ
 ภควนฺตํ เอตทโวจ โโก ปน ภนฺเต รณฺโณ จกฺกวตฺตํ ส ชมฺมิโก ส
 ชมฺมรณฺโณ ราชาคิ ๑ ชมฺโม ภิกขุติ ภควา อโวจ อิทฺ ภิกขุ
 ราชาน จกฺกวตฺตํ ชมฺมิโก ชมฺมราชา ชมฺมเยว นิสฺสาย ชมฺมํ สกฺกโรนฺโต
 ชมฺมํ ครุจโรนฺโต ชมฺมํ อปจายมาโน ชมฺมทฺชช ชมฺมเกตุ ชมฺมาธิปเตยฺโย
 ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคตฺตํ สํวิทฺติ อนฺโตชนสฺมี ๑ ปฺน จ ปรี
 ภิกขุ ราชาน จกฺกวตฺตํ ชมฺมิโก ชมฺมราชา ชมฺมเยว นิสฺสาย ชมฺมํ
 สกฺกโรนฺโต ชมฺมํ ครุจโรนฺโต ชมฺมํ อปจายมาโน ชมฺมทฺชช ชมฺมเกตุ
 ชมฺมาธิปเตยฺโย ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคตฺตํ สํวิทฺติ ขตฺติเยสุ อนฺยนฺเตสุ
 พลกายสฺมี พฺราหฺมณคหปติเกสุ เนคมชานปเทสุ สมณพฺราหฺมณฺเสสุ
 มิคปจฺจิสฺสุ ๑ ส โข โส ภิกขุ ราชาน จกฺกวตฺตํ ชมฺมิโก ชมฺมราชา
 ชมฺมเยว นิสฺสาย ชมฺมํ สกฺกโรนฺโต ชมฺมํ ครุจโรนฺโต ชมฺมํ อปจายมาโน
 ชมฺมทฺชช ชมฺมเกตุ ชมฺมาธิปเตยฺโย ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคตฺตํ สํวิทฺติ วา
 อนฺโตชนสฺมี ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคตฺตํ สํวิทฺติ วา ขตฺติเยสุ อนฺยนฺเตสุ
 พลกายสฺมี พฺราหฺมณคหปติเกสุ เนคมชานปเทสุ สมณพฺราหฺมณฺเสสุ
 มิคปจฺจิสฺสุ ชมฺเมเนว จกฺกํ ปวตฺเตติ ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏิวตฺติยํ
 เกนจิ มนุสฺสญฺเณน ปจฺจตฺติเกน ปาณินา ๑ เอวเมว โข ภิกขุ ตถาคโต
 อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺธช ชมฺมิโก ชมฺมราชา ชมฺมเยว นิสฺสาย ชมฺมํ
 สกฺกโรนฺโต ชมฺมํ ครุจโรนฺโต ชมฺมํ อปจายมาโน ชมฺมทฺชช ชมฺมเกตุ
 #๑ โป. โสปี น ราชกํ ๑ ม. โสปี น อราชกํ ๑

ชมฺมาธิปเตยฺโย ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคฺตฺตี สํวิทฺหติ กายกมฺมสฺมี เอวรूपํ
กายกมฺมํ เสวิตพฺพํ เอวรूपํ กายกมฺมํ น เสวิตพฺพนฺติ ฯ ปุณฺ จ ปรี
ภิกฺขุ ตถาคโต อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ ชมฺมิโก ชมฺมราชา ชมฺมเยว
นิสฺสาย ชมฺมํ สกฺกโรนฺโต ชมฺมํ ครุทฺโรนฺโต ชมฺมํ อปฺจายมาโน
ชมฺมทฺธโช ชมฺมเกตุ ชมฺมาธิปเตยฺโย ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคฺตฺตี สํวิทฺหติ
วจิกมฺมสฺมี เอวรूपํ วจิกมฺมํ เสวิตพฺพํ เอวรूपํ วจิกมฺมํ น
เสวิตพฺพนฺติ ฯ ปุณฺ จ ปรี ภิกฺขุ ตถาคโต อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ ชมฺมิโก
ชมฺมราชา ชมฺมเยว นิสฺสาย ชมฺมํ สกฺกโรนฺโต ชมฺมํ ครุทฺโรนฺโต ชมฺมํ
อปฺจายมาโน ชมฺมทฺธโช ชมฺมเกตุ ชมฺมาธิปเตยฺโย ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคฺตฺตี
สํวิทฺหติ มโนกมฺมสฺมี เอวรूपํ มโนกมฺมํ เสวิตพฺพํ เอวรूपํ
มโนกมฺมํ น เสวิตพฺพนฺติ ฯ ส โข โส ภิกฺขุ ตถาคโต อรหํ
สมนฺมาสมฺพุทฺโธ ชมฺมิโก ชมฺมราชา ชมฺมเยว นิสฺสาย ชมฺมํ สกฺกโรนฺโต
ชมฺมํ ครุทฺโรนฺโต ชมฺมํ อปฺจายมาโน ชมฺมทฺธโช ชมฺมเกตุ
ชมฺมาธิปเตยฺโย ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคฺตฺตี สํวิทฺหิตฺวา กายกมฺมสฺมี
ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคฺตฺตี สํวิทฺหิตฺวา วจิกมฺมสฺมี ชมฺมิกํ รกฺขาวรณคฺคฺตฺตี
สํวิทฺหิตฺวา มโนกมฺมสฺมี ชมฺเมเนว อนฺตฺตรํ ชมฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ
ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏฺวิวตฺติยํ สมเณน วา พุราหุเมเนน วา เทเวณ วา
มาเรณ วา พุรหุมนฺนา วา เกณจิ วา โลกสฺมินฺติ ฯ

[๔๕๔] ๑๕ เอกํ สมยํ ภควา พาราณสียํ วิหริติ อธิปตเน
มิกทาเย ฯ ตตฺตร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ฯ ภาทฺนเตติ

เต ภิขุ ภควโต ปจฺจสุสฺส ๑ ภควา เอตทโวจ ภูตปุพฺพ ภิขุเว
ราชา อโหสิ ปเจตโน ๑ นาม อถโข ภิขุเว ราชา ปเจตโน รถการ
อามนฺเตสิ อโโต เม สมฺม รถการ ฉนฺนํ มาसानํ อจฺเจน สงฺคาโม
ภวิสฺสตี สกฺขตี ๒ เม สมฺม รถการ นวํ จกฺกยฺกํ กาคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
เทวาคี โข ภิขุเว รถกาโร รณฺโณ ปเจตนฺสฺส ปจฺจสุสฺสตี อถโข
ภิขุเว รถกาโร ฉหิ มาเสหิ ฉารตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อถโข ภิขุเว ราชา ปเจตโน รถการ อามนฺเตสิ อโโต เม สมฺม
รถการ ฉนฺนํ ทิวสานํ อจฺเจน สงฺคาโม ภวิสฺสตี นิฏฺฐิตํ นวํ
จกฺกยฺกนฺค
นิฏฺฐิตนฺค
จกฺกํ นิฏฺฐาเปตฺนคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
ปเจตนฺสฺส ปจฺจสุสฺสตี อถโข ภิขุเว รถกาโร ฉหิ ทิวเสหิ ทฺคฺคฺค
จกฺกํ นิฏฺฐาเปตฺวา นวํ จกฺกยฺกํ อาทาย เยน ราชา ปเจตโน
เตนฺสฺสํ อปฺสํกมิตฺวา ราชานํ ปเจตนํ เอตทโวจ อิทฺนเต
เทว นวํ จกฺกยฺกํ นิฏฺฐิตนฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
ฉหิ มาเสหิ นิฏฺฐิตํ ฉารตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
นิฏฺฐิตํ อิมสํ กิ นานากรรมํ เนสํ กิลฺลจि นานากรรมํ ปสฺสามิตี ๑
อตุเถสํ เทว นานากรรมํ ปสฺสตุ เทโว นานากรรมนฺคฺค
ภิขุเว รถกาโร ยํ ตํ จกฺกํ ฉหิ ทิวเสหิ นิฏฺฐิตํ ตํ ปวตฺเตสิ
ตํ ปวตฺติตํ สมานํ ยาวตฺกกา อภิสงฺขารสฺส คคฺคิ ตาวตฺกํ คนฺตฺวา
#๑ ม. สพฺพตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
๒-๑ ไป. ม. สกฺขิสฺสตี ๑

จิงฺกุลายิตฺวา ภูมียิํ ปปฺติ ยิํ ปน ตํ จกฺกํ นหิ มาเสหิ นิฏฺฐิตํ
นารตฺตฺตฺตฺเนหิ ตํ ปวตฺตฺตฺตํ ตํ ปวตฺตฺตฺตํ สฺมานํ ยาวตฺติกา อภิสงฺขารสฺส
คฺติ ตาวตฺติกํ คนฺตฺวา อกฺขาหตํ มณฺเณ อฏฺฐาสิ ๑ โโก นุ โข
สมฺม รตฺการ เหตุ โโก ปจฺจโย ยมิทํ จกฺกํ นหิ ทิวเสหิ นิฏฺฐิตํ
ตํ ปวตฺตฺตฺตํ สฺมานํ ยาวตฺติกา อภิสงฺขารสฺส คฺติ ตาวตฺติกํ คนฺตฺวา
จิงฺกุลายิตฺวา ภูมียิํ ปปฺติ โโก ปน สมฺม รตฺการ เหตุ โโก ปจฺจโย
ยมิทํ จกฺกํ นหิ มาเสหิ นิฏฺฐิตํ นารตฺตฺตฺตฺเนหิ ตํ ปวตฺตฺตฺตํ สฺมานํ ยาวตฺติกา
อภิสงฺขารสฺส คฺติ ตาวตฺติกํ คนฺตฺวา อกฺขาหตํ มณฺเณ อฏฺฐาสิ ๑
ยมิทํ เทว จกฺกํ นหิ ทิวเสหิ นิฏฺฐิตํ ตสฺส เนมิปิ สวงฺกา สโทสา
สทฺสาวา อาราปี สวงฺกา สโทสา สทฺสาวา นาภิปิ สวงฺกา สโทสา
สทฺสาวา ตํ เนมิยาปิ สวงฺกตฺตา สโทสทฺตา สทฺสาวตฺตา อารานปี
สวงฺกตฺตา สโทสทฺตา สทฺสาวตฺตา นาภียาปิ สวงฺกตฺตา สโทสทฺตา
สทฺสาวตฺตา ปวตฺตฺตฺตํ สฺมานํ ยาวตฺติกา อภิสงฺขารสฺส คฺติ ตาวตฺติกํ
คนฺตฺวา จิงฺกุลายิตฺวา ภูมียิํ ปปฺติ ๑ ยิํ ปน [๑]- เทว จกฺกํ นหิ มาเสหิ
นิฏฺฐิตํ นารตฺตฺตฺตฺเนหิ ตสฺส เนมิปิ อวงฺกา อโทสา อทฺสาวา อาราปี
อวงฺกา อโทสา อทฺสาวา นาภิปิ อวงฺกา อโทสา อทฺสาวา ตํ เนมิยาปิ
อวงฺกตฺตา อโทสทฺตา อทฺสาวตฺตา อารานปี อวงฺกตฺตา อโทสทฺตา
อทฺสาวตฺตา นาภียาปิ อวงฺกตฺตา อโทสทฺตา อทฺสาวตฺตา ปวตฺตฺตฺตํ สฺมานํ
ยาวตฺติกา อภิสงฺขารสฺส คฺติ ตาวตฺติกํ คนฺตฺวา อกฺขาหตํ มณฺเณ อฏฺฐาสิ ๑
สิยา โข ปน ภิกฺขเว คฺคฺมหาภิํ เอวมสฺส อญฺโณ นฺนฺ เตน สมฺเยน
#๑ ม. ย. ตํ ๑

โส รธกาโร อโหสีติ น โข ปเนตํ ภิกฺขเว เอวํ ทฏฺฐพฺพํ อหํ
เตน สมเยน โส รธกาโร อโหสี ตทาหํ ภิกฺขเว กุสลโถ ทารุวํกานํ
ทารุโทสานํ ทารุกสาวานํ เอตฺรหิ โข ปนาหํ ภิกฺขเว อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ กุสลโถ กายวํกานํ กายโทสานํ กายกสาวานํ กุสลโถ
วจิวํกานํ วจิวโทสานํ วจีกสาวานํ กุสลโถ มโนวํกานํ มโนโทสานํ
มโนกสาวานํ ฯ ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเีย วา กายวํโก
อปฺปหิโน กายโทโส กายกสาโว วจิวํโก อปฺปหิโน วจิวโทโส
วจีกสาโว มโนวํโก อปฺปหิโน มโนโทโส มโนกสาโว เอวํ ปฺปติตา
เต ภิกฺขเว อิมสฺมา ฌมฺมวฺเีย เสยฺยถาปี ตํ จกุกํ ฉหิ ทิวเสหิ
นินฺนุจฺจิตํ ฯ ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเีย วา กายวํโก
ปฺปหิโน กายโทโส กายกสาโว วจิวํโก ปฺปหิโน วจิวโทโส วจีกสาโว
มโนวํโก ปฺปหิโน มโนโทโส มโนกสาโว เอวํ ปฺตฺนุจฺจิตา เต ภิกฺขเว
อิมสฺมี ฌมฺมวฺเีย เสยฺยถาปี ตํ จกุกํ ฉหิ มาเสหิ นินฺนุจฺจิตํ ฉารตฺตฺนฺเีย ฯ
ตสฺมาตฺติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ กายวํกํ ปชหิสฺสาม กายโทสํ
กายกสาवं วจิวํกํ ปชหิสฺสาม วจิวโทสํ วจีกสาวํ มโนวํกํ ปชหิสฺสาม
มโนโทสํ มโนกสาวนฺตฺติ เอวณฺหิโว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺตฺติ ฯ

[๔๕๕] ๑๖ ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ อปฺนฺณกปฺปฏิปํ ๑
ปฺปฏิปฺนฺโน โหติ โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวานํ ขยาย
กตเมหิ ตีหิ อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อินฺนุทฺริเยสฺสุ คฺคฺคฺตทฺวาโร โหติ
โกชเน มตฺตคณฺณฺญ โหติ ชากริยํ อณฺนยฺตฺโต โหติ ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว
#๑ ๕. อปฺนฺณกตํ ... ฯ

ภิกขุ อินฺทริเยสุ คุตตทวารโ โหติ อธิ ภิกขเว ภิกขุ จกฺขุนา รูป
ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาหิ โหติ นานุพฺพลชฺชนคฺคาหิ ยตฺวาธกรณเมณ
จกฺขุนทฺริยํ อสฺสํ วิหรนฺตํ อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺสลา ฌมฺมา
อนฺวาสุสเวยฺยย ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ รกฺขติ จกฺขุนทฺริยํ
จกฺขุนทฺริเย สํวริ อापชฺชติ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๔เปฯ ฌานน
คณฺฐํ ฌายิตฺวา ๔เปฯ ชิวิหาย รลํ สายิตฺวา ๔เปฯ กายน
โฬฏฺจพฺพํ สฺมุติตฺวา ๔เปฯ มนสา ฌมฺมํ วิญฺญาถ น นิमितฺตคฺคาหิ
โหติ นานุพฺพลชฺชนคฺคาหิ ยตฺวาธกรณเมณ มนินฺทฺริยํ อสฺสํ วิหรนฺตํ
อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺสลา ฌมฺมา อนฺวาสุสเวยฺยย ตสฺส
สํวราย ปฏิปชฺชติ รกฺขติ มนินฺทฺริยํ มนินฺทฺริเย สํวริ อापชฺชติ
เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อินฺทฺริเยสุ คุตตทวารโ โหติ ๔ กถณฺจ ภิกขเว
ภิกขุ โภชเน มตฺตคฺคณฺฐ โหติ อธิ ภิกขเว ภิกขุ ปฏิสงฺขา โยนิโส
อาหารํ อาหารเถติ เนว ทวาย น มทาย น มณฺฑนาย น วิภูสฺนายน
ยวาทเว อมสฺส กายสฺส จิตฺติยา ยาปนาย วิหีสฺสปรตฺติยา พุรฺหมจฺริยานุคฺคหาย
อิตฺติ ปุราณณฺจ เวทนํ ปฏิหฺงขามิ นวณฺจ เวทนํ น
อุปฺปาเทสฺสสามิ ยาทฺรา จ เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ภาสฺสูวิหาโร
จาติ เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ โภชเน มตฺตคฺคณฺฐ โหติ ๔ กถณฺจ
ภิกขเว ภิกขุ ชาคริยํ อนฺนุยฺยโต โหติ อธิ ภิกขเว ภิกขุ ทิวสํ
จกฺกเมณ นิสฺชชายน อวฺรณฺนิเยหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเธติ รตฺติยา
ปจฺมํ ยามํ จกฺกเมณ นิสฺชชายน อวฺรณฺนิเยหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเธติ

รตติยา มชฺฉิมิ ยามิ ทกฺขิณฺณ ปสฺเสน สีหเสยฺย กปฺเปติ ปาเทน ๑
ปาที อจฺจาชาเย สโต สมฺปชาโน อญฺ्ञานสณฺณิ มนสิกริตฺวา รตติยา
ปจฺฉิมิ ยามิ ปจฺจุญฺ्ञาย จงฺกเมน นิสฺซชฺชาย อวารณฺเยหิ ฌมฺเมหิ
จิตฺตํ ปรีโสเชติ เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาครियิ อนฺนุยุตฺโต โหติ ฯ
อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ อปฺนฺณกปฺปฏิปฺปํ
ปฺปฏิปนฺโน โหติ โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวานิ ขยายาติ ฯ

[๔๕๖] ๑๗ ตโยเม ภิกฺขเว ฌมฺมา อตฺตพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ
ปรพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ อุกฺขพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ กตฺเม
ตโย กายทฺวจฺจริตํ วจฺิทฺวจฺจริตํ มโนทฺวจฺจริตํ อิม โข ภิกฺขเว
ตโย ฌมฺมา อตฺตพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ ปรพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ
อุกฺขพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ ฯ ตโยเม ภิกฺขเว ฌมฺมา เนว
อตฺตพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ น ปรพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ น
อุกฺขพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ กตฺเม ตโย กายสฺจฺจริตํ วจฺิสฺจฺจริตํ
มโนสฺจฺจริตํ อิม โข ภิกฺขเว ตโย ฌมฺมา เนว อตฺตพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ
น ปรพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติ น อุกฺขพฺยาพาชาเยปี สํวตฺตฺนฺติติ ฯ

[๔๕๗] ๑๘ สเจ โว ภิกฺขเว อณฺณตฺติตฺถิยา ปรีพฺพาชกา เอวํ
ปฺจุญฺเจยฺย เทวโลกฺูปปตฺติยา อาวุโส สมฺโณ โคตโม พุรหฺมจฺริยิ
วุสฺสตีติ ๒ นนฺุ คฺมุเมห ภิกฺขเว เอวํ ปฺญฺญา อญฺ्ञิเยยฺยาถ หราเยยฺยาถ
ชฺิคุจฺเจยฺยาถาติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ อิติ กิร คฺมุเมห ภิกฺขเว ทิพฺเพน
อายุณา อญฺ्ञิยถ หรายถ ชฺิคุจฺจถ ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน
#๑ ม. ย. ปาเท ปาที ฯ ๒ ม. วุสฺสถาติ ฯ

สุเขน ทิพฺเพน ยเสน ทิพฺเพน อธิปเตยฺเยน อญฺญิยถ หารายถ
ชฺริคฺคฺช ๑ ปฺเคว โข ปน ภิกฺขเว ตฺเมหิ กายทฺวจฺริเตน อญฺญิยิตฺพฺพิ
หารายิตฺพฺพิ ชฺริคฺคฺชิตฺพฺพิ วจฺิทฺวจฺริเตน ... มโนทฺวจฺริเตน อญฺญิยิตฺพฺพิ
หารายิตฺพฺพิ ชฺริคฺคฺชิตฺพฺพนฺติ ๑

[๔๕๘] ๑๕ ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต ปาปณฺนิโก อภฺพฺโพ
อนฺธิคํ ฺวา โภคํ อธิคฺนฺตต อธิคํ ฺวา โภคํ ผาตฺกาทต ๑ กตเมหิ ตีหิ
อิธ ภิกฺขเว ปาปณฺนิโก ปุพฺพณฺนสมฺมํ น สกฺกจฺจํ กมฺมฺนฺตํ อธิจฺจฺจาติ
มชฺฌนฺตฺกสมฺมํ น สกฺกจฺจํ กมฺมฺนฺตํ อธิจฺจฺจาติ สายณฺนสมฺมํ น
สกฺกจฺจํ กมฺมฺนฺตํ อธิจฺจฺจาติ อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ องฺเคหิ
สมฺนฺนาคโต ปาปณฺนิโก อภฺพฺโพ อนฺธิคํ ฺวา โภคํ อธิคฺนฺตต อธิคํ
ฺวา โภคํ ผาตฺกาทต ๑ เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
ภิกฺขุ อภฺพฺโพ อนฺธิคํ ฺวา กุสฺลํ ฐมฺมํ อธิคฺนฺตต อธิคํ ฺวา กุสฺลํ
ฐมฺมํ ผาตฺกาทต กตเมหิ ตีหิ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปุพฺพณฺนสมฺมํ
น สกฺกจฺจํ สมฺาธิณฺนิตฺตํ อธิจฺจฺจาติ มชฺฌนฺตฺกสมฺมํ น สกฺกจฺจํ
สมฺาธิณฺนิตฺตํ อธิจฺจฺจาติ สายณฺนสมฺมํ น สกฺกจฺจํ สมฺาธิณฺนิตฺตํ
อธิจฺจฺจาติ อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ
อภฺพฺโพ อนฺธิคํ ฺวา กุสฺลํ ฐมฺมํ อธิคฺนฺตต อธิคํ ฺวา กุสฺลํ ฐมฺมํ
ผาตฺกาทต ๑ ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต ปาปณฺนิโก อภฺพฺโพ อนฺธิคํ
ฺวา โภคํ อธิคฺนฺตต อธิคํ ฺวา โภคํ ผาตฺกาทต กตเมหิ ตีหิ
#๑ ไป. ม. ผาตี กาทต ๑ สพฺพตฺถ อีหิสเมว ๑

อิธ ภิกขเว ปาปณิกโก ปุพฺพณฺหสมยฺ สกฺกจฺจํ กมฺมณฺตํ อธิฏฺฐาติ
มชฺฌนฺตฺติกสมยฺ สกฺกจฺจํ กมฺมณฺตํ อธิฏฺฐาติ สายณฺหสมยฺ สกฺกจฺจํ
กมฺมณฺตํ อธิฏฺฐาติ อิมฺหิ โข ภิกขเว ตีหิ องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต
ปาปณิกโก ภพฺโพ อนธฺคิตฺตํ วา โภคํ อธิคฺนฺตต อธิคิตฺตํ วา โภคํ
ผาติกาตต ฯ เอวเมว โข ภิกขเว ตีหิ ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ
ภพฺโพ อนธฺคิตฺตํ วา กุสฺลํ ชฺมมํ อธิคฺนฺตต อธิคิตฺตํ วา กุสฺลํ ชฺมมํ
ผาติกาตต กตเมหิ ตีหิ อิธ ภิกขเว ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยฺ สกฺกจฺจํ
สมฺมาธิณฺมิตฺตํ อธิฏฺฐาติ มชฺฌนฺตฺติกสมยฺ สกฺกจฺจํ สมฺมาธิณฺมิตฺตํ
อธิฏฺฐาติ สายณฺหสมยฺ สกฺกจฺจํ สมฺมาธิณฺมิตฺตํ อธิฏฺฐาติ อิมฺหิ
โข ภิกขเว ตีหิ ชฺมเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ อนธฺคิตฺตํ วา
กุสฺลํ ชฺมมํ อธิคฺนฺตต อธิคิตฺตํ วา กุสฺลํ ชฺมมํ ผาติกาตฺตุนฺติ ฯ

[๔๕๕] ๒๐ ตีหิ ภิกขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต ปาปณิกโก นจิริสฺเสว
มหนฺตตฺตํ ๑ เวปฺปฺลตฺตํ ปาปฺณาติ โภเกสฺส กตเมหิ ตีหิ อิธ ภิกขเว
ปาปณิกโก จกฺขุมา จ โหติ วิฐุโร จ นิสฺสยสมฺปนฺโน จ ฯ กถญจ
ภิกขเว ปาปณิกโก จกฺขุมา โหติ อิธ ภิกขเว ปาปณิกโก ปณฺธิ
ชานาติ อิํ ปณฺธิ เอวํ กิตฺตํ เอวํ วิกฺกยมาณํ เอตฺตํ มฺลํ ภวิสฺสติ
เอตฺตโก อุตฺโตติ เอวํ โข ภิกขเว ปาปณิกโก จกฺขุมา โหติ ฯ
กถญจ ภิกขเว ปาปณิกโก วิฐุโร โหติ อิธ ภิกขเว ปาปณิกโก
กุสฺโล โหติ ปณฺธิ เกตุญจ วิเกตุญจ เอวํ โข ภิกขเว ปาปณิกโก
วิฐุโร โหติ ฯ กถญจ ภิกขเว ปาปณิกโก นิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ อิธ
#๑ โป. มหตฺตํ วา เวปฺปฺลตฺตํ วา ม. มหตฺตํ เวปฺปฺลตฺตํ ย. มหนฺตตฺตํ วา เวปฺปฺลตฺตํ
#วา ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ

ภิกขเว ปาปณิกโก ๑ เย เต คหปตี वा कहपतिपुत्ता वा अथुत्ता
महत्थना महागोका ते नं ऐवं चाननुत्तिं यं चो गं
पापणिको जग्गुमा ज विरुโ रो ज ปฏิपलो पुत्तत्तारणज गोเสत्त
อมहाกणज กาลน กาลิ์ अनुปทาตุนุตติ เต นं โภเคหิ นิปตุนุตติ ๒
อิโต สมม ปาปณิก โภเค หริตฺวา ๑ ปุत्ตत्तารणจ गोसेहि อมहाกणज
กาลน กาลิ์ अनुपत्तेหิติ ऐवं चो ภิกขเว ปาปณิกโก
นิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ ฯ อิมหิ चो ภิกขเว ตีหิ อังเคหิ สมนฺนาคโต
ปาปณิกโก นจิสฺเสว มหนตฺตตฺติ เวปฺลลตฺตติ ปาปฺณาติ โภเคสุ ฯ
เอวมเว चो ภิกขเว ตีหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกขุ นจิสฺเสว
มหนตฺตตฺติ เวปฺลลตฺตติ ปาปฺณาติ กุสเลสุ ชมฺเมสุ กตฺเมหิ ตีหิ อิท
ภิกขเว ภิกขุ จग्गुมา จ โหติ วิरुโ रो จ นิสฺสยสมฺปนฺโน จ ฯ
กถณจ ภิกขเว ภิกขุ จग्गुมา โหติ อิท ภิกขเว ภิกขุ อิทํ ทฺกฺขณุตติ
ยถาภูตํ ปชานาติ ... ยं ทฺกฺขณิโรชคามินิ ปฏิปทาติ ยถาภูตํ
ปชานาติ ऐवं चो ภิกขเว ภิกขุ จग्गुมา โหติ ฯ กถณจ ภิกขเว
ภิกขุ วิรुโ रो โหติ อิท ภิกขเว ภิกขุ อารทฺธวิริโย วิหริติ
อกุสลานํ ชมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ชมฺมานํ อฺปสมฺปทาย ถามวา
ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺตฺโร กุสเลสุ ชมฺเมสุ ऐवं चो ภิกขเว
ภิกขุ วิรुโ रो โหติ ฯ กถณจ ภิกขเว ภิกขุ นิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ
อิท ภิกขเว ภิกขุ เย เต ภิกขุ พหุสฺสุตา อาคตาจมา ชมฺมชฺรา
วินยชฺรา มาติกาชฺรา โส เต กาลน กาลิ์ อฺปสงฺกमितฺวา ปริปุจฺจติ
#๑ โป. ม. ปาปณิกํ ฯ ๒ โป. วิกฺกิตฺตฺตฺติ ย. นิมนฺตฺตฺติ ฯ ๓ ม. ย. กริตฺวา ฯ

ปริปฺพหติ อิทํ ภนฺเต กถํ อิมสฺส โภ อตุโถติ ตสฺส เต
อายสฺมฺนโต อวิวญฺญเจว วิวฺรณฺติ อนุตฺตานิ กตฺตจฺจ อุตฺตานิ กโรนฺติ
อนกฺวิหิตฺสฺ จ กงฺขาจานิเยสฺ ฐมฺเมสฺ กงฺขํ ปฏฺวิโนเทนฺติ เอวํ
โฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ ฯ อิมฺหิ โฆ ภิกฺขเว
ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ นจิสฺเสว มหฺนตฺตตํ เวปฺลฺลตฺตํ
ปาปฺณาติ กุสฺเสสฺ ฐมฺเมสฺสุติ ฯ

รตฺถการวฺคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

ฉาตโก สรณฺิโย ภิกฺขุ จกฺวตฺตี ปเจตโน
อปฺนฺณกตฺตา เทโว จ เทว ปาปณฺิเกน จาติ ฯ

ปุคฺคตวฺคฺโค ตติโย

[๔๖๐] ๒๑ เอกํ สมฺมํ ภควา สวตฺถุถิยํ วิหฺรติ เขตฺวเน
อนาถปิณฺฑทิกสฺส อารามे ฯ อถ โฆ อายสฺมา จ สฺวิญฺโฐ ๑ อายสฺมา จ
มหาโกญฺจโต เยนายสฺมา สารีปฺตฺโต เตนฺอุปสฺงกมฺีสุ อุปสฺงกมิตฺวา
อายสฺมตา สารีปฺตฺเตน สทฺธี สมฺโมทิสฺสุ สมฺโมทณฺิยํ กถํ
สาราณฺิยํ วิตฺติสฺวเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิสฺสุ เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺนํ โฆ
อายสฺมฺนตํ สฺวิญฺจ ๒ อายสฺมา สารีปฺตฺโต เอตทโวจ ตโยเม อาวฺโส
สฺวิญฺจ ปุคฺคตา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมิมิ กตฺเม ตโย กายสฺกฺขิ
ทิกฺขุจิปฺตฺโต ๓ สทฺธาวิมฺตฺโต อิมํ โฆ อาวฺโส ตโย ปุคฺคตา
#๑-๒ ม. สมฺิทฺโร-สมฺิทฺธํ ฯ อิตฺปริ อิทิสฺเมว ฯ ๓ ทิกฺขุจิปฺตฺโต อิตฺปิ ฯ

สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี อิมสํ อวฺุโส ติณฺณํ ปุคฺคถานํ
กตโม เต ปุคฺคโล ขมติ อภิกฺกนฺตโร จ ปณฺีตโร จาติ ๑ ตโยเม
อวฺุโส สารีปฺุตต ปุคฺคถา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี กตเม ตโย
กายสฺกฺขิ ทิฏฺฐิปฺุตโต สทฺธาวิมฺุตโต อิม โข อวฺุโส ตโย ปุคฺคถา
สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี อิมสํ อวฺุโส ติณฺณํ ปุคฺคถานํ
ยวํ ปุคฺคโล สทฺธาวิมฺุตโต อํ ยเม ปุคฺคโล ขมติ อิมสํ
ติณฺณํ ปุคฺคถานํ อภิกฺกนฺตโร จ ปณฺีตโร จ ตํ กิสฺส เหตุ
อิมสฺสาวฺุโส ปุคฺคถสฺส สทฺธินฺุทริยํ อธิมตฺตนฺติ ๑ อถโข อายสฺมา
สารีปฺุตโต อายสฺมนฺตํ มหาโกฏฺฐิตํ เอตทวโจ ตโยเม อวฺุโส
โกฏฺฐิต ปุคฺคถา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี กตเม ตโย กายสฺกฺขิ
ทิฏฺฐิปฺุตโต สทฺธาวิมฺุตโต อิม โข อวฺุโส ตโย ปุคฺคถา สนฺโต
สํวิชฺชมานา โลกสุมี อิมสํ อวฺุโส ติณฺณํ ปุคฺคถานํ กตโม เต
ปุคฺคโล ขมติ อภิกฺกนฺตโร จ ปณฺีตโร จาติ ๑ ตโยเม อวฺุโส
สารีปฺุตต ปุคฺคถา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี กตเม ตโย
กายสฺกฺขิ ทิฏฺฐิปฺุตโต สทฺธาวิมฺุตโต อิม โข อวฺุโส ตโย
ปุคฺคถา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี อิมสํ อวฺุโส ติณฺณํ
ปุคฺคถานํ ยวํ ปุคฺคโล กายสฺกฺขิ อํ ยเม ปุคฺคโล ขมติ อิมสํ
ติณฺณํ ปุคฺคถานํ อภิกฺกนฺตโร จ ปณฺีตโร จ ตํ กิสฺส เหตุ
อิมสฺสาวฺุโส ปุคฺคถสฺส สทฺธินฺุทริยํ อธิมตฺตนฺติ ๑ อถโข อายสฺมา
มหาโกฏฺฐิตอ อายสฺมนฺตํ สารีปฺุตตํ เอตทวโจ ตโยเม อวฺุโส
สารีปฺุตต ปุคฺคถา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมี กตเม ตโย

กายสกุขิ ทิฏฐิปปตุโต สทฐาวิมุตโต อิม โข อาวุโส ตโย
ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี อิมสํ อาวุโส ติณฺณํ
ปุคฺคฺลानํ กตฺโม เต ปุคฺคฺโล ขมฺติ อภิกฺกนฺตฺโร จ ปณฺีตฺโร
จาทิ ฯ ตโยเม อาวุโส โภกฺจิตฺ ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี กตฺเม ตโย กายสกุขิ ทิฏฐิปปตุโต สทฐาวิมุตโต
อิม โข อาวุโส ตโย ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี
อิมสํ อาวุโส ติณฺณํ ปุคฺคฺลानํ ยวํ ปุคฺคฺโล ทิฏฐิปปตุโต
อํ เม ปุคฺคฺโล ขมฺติ อิมสํ ติณฺณํ ปุคฺคฺลानํ อภิกฺกนฺตฺโร
จ ปณฺีตฺโร จ ตํ กิสฺส เหตุ อิมสฺสาวุโส ปุคฺคฺลสฺส
ปญฺฉินฺทริยํ อชฺมตฺตฺนฺติ ฯ อถ โข อายสฺมา สารีปฺตุโต อายสฺมนฺตํ จ
สฺวิญฺจ อายสฺมนฺตํ จ มหาโภกฺจิตฺ เอตทฺโวจ พุยาถํ โข อาวุโส
อมฺเหหิ สพฺเพหฺว ยถาสกํ ปฏฺิภาณํ อายมาวุโส เยน ภควา
เตนฺุปฺสงฺกมฺิสฺสาม อฺุปฺสงฺกมฺิตฺวา ภควโต เอตมฺตฺถํ อารโหเสสฺสาม
ยถา โน ภควา พุยากริสฺสตี ตถา นํ ชาเรสฺสามาติ ๑ ฯ เอวมาวุโสติ
โข อายสฺมา จ สฺวิญฺจ อายสฺมา จ มหาโภกฺจิตฺ อายสฺมโต
สารีปฺตุตฺสส ปจฺจสฺโสสส ฯ อถ โข อายสฺมา จ สารีปฺตุโต อายสฺมา จ
สฺวิญฺจ อายสฺมา จ มหาโภกฺจิตฺ เยน ภควา เตนฺุปฺสงฺกมฺีสฺ
อฺุปฺสงฺกมฺิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทฺเตว เภกมนฺตํ นิสฺสีทฺสฺ เภกมนฺตํ
นินฺนโน โข อายสฺมา สารีปฺตุโต ยวตฺโก อโหสิ อายสฺมตา จ
สฺวิญฺเจน อายสฺมตา จ มหาโภกฺจิตฺเณ สทฺธี กถาสฺลฺลาไป ตํ
#๑ ไป. ชานิสฺสามาติ ฯ

สพพิ ภควโต อารโหสิ ฯ นเขตตฺถ สารีปุตฺต สุกริ เอกัสน พุยาภาตต
 อัย อิมสั ตินฺณํ ปุคฺคณํ อภิกฺกนฺตฺตโร จ ปณิตฺตโร จาติ
 จานํ เหตํ สารีปุตฺต วิชฺชติ ยวายิ ปุคฺคโล สทฺธาวิมฺตฺโต สุวายิ
 อรหฺตฺตาย ปฏิปนฺโน ยวายิ ปุคฺคโล กายสฺกฺขิ สุวายิ สกฺทาคามี
 วา อนาคามี วา โยจายิ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต โสปสฺส สกฺทาคามี
 วา อนาคามี วา ฯ นเขตตฺถ สารีปุตฺต สุกริ เอกัสน พุยาภาตต อัย
 อิมสั ตินฺณํ ปุคฺคณํ อภิกฺกนฺตฺตโร จ ปณิตฺตโร จาติ จานํ เหตํ
 สารีปุตฺต วิชฺชติ ยวายิ ปุคฺคโล กายสฺกฺขิ สุวายิ อรหฺตฺตาย
 ปฏิปนฺโน ยวายิ ปุคฺคโล สทฺธาวิมฺตฺโต สุวายิ สกฺทาคามี วา
 อนาคามี วา โยจายิ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต โสปสฺส สกฺทาคามี
 วา อนาคามี วา ฯ นเขตตฺถ สารีปุตฺต สุกริ เอกัสน พุยาภาตต
 อัย อิมสั ตินฺณํ ปุคฺคณํ อภิกฺกนฺตฺตโร จ ปณิตฺตโร จาติ
 จานํ เหตํ สารีปุตฺต วิชฺชติ ยวายิ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต สุวายิ
 อรหฺตฺตาย ปฏิปนฺโน ยวายิ ปุคฺคโล สทฺธาวิมฺตฺโต สุวายิ สกฺทาคามี
 วา อนาคามี วา โยจายิ ปุคฺคโล กายสฺกฺขิ โสปสฺส สกฺทาคามี
 วา อนาคามี วา ฯ นเขตตฺถ สารีปุตฺต สุกริ เอกัสน พุยาภาตต
 อัย อิมสั ตินฺณํ ปุคฺคณํ อภิกฺกนฺตฺตโร จ ปณิตฺตโร จาติ ฯ

[๔๖๑] ๒๒ ตโยเม ภิกฺขเว คิลานา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี
 กตฺเม ตโย อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ คิลานो ลภฺนฺโต วา สปปายานิ
 โภชนานิ อลภฺนฺโต วา สปปายานิ โภชนานิ ลภฺนฺโต วา สปปายานิ

เกสชชานี อลภนุโต วา สປປາຍານີ เกสชชานี ลภนุโต วา
ປຼືຼຽປີ ອຸປຼຸຈາກໍ ອລภนุโต วา ປຼືຼຽປີ ອຸປຼຸຈາກໍ ເນວ ວຸຸຈາຕີ
ຕມຸຫາ ອາພາຣາ ອິຣ ປນ ກິກຸເວ ເອກຈຸໂຈ ສິລານ ລภนุโต
วา สປປາຍານີ ໂກຣນານີ ອລภนุโต วา สປປາຍານີ ໂກຣນານີ ລภนุโต
วา สປປາຍານີ เกสชชานີ ອລภนุโต วา สປປາຍານີ เกสชชานີ
ลภนุโต วา ປຼືຼຽປີ ອຸປຼຸຈາກໍ ອລภนุโต วา ປຼືຼຽປີ ອຸປຼຸຈາກໍ
ວຸຸຈາຕີ ຕມຸຫາ ອາພາຣາ ອິຣ ປນ ກິກຸເວ ເອກຈຸໂຈ ສິລານ
ລภนุโต สປປາຍານີ ໂກຣນານີ ໂນ ອລภนุโต ລภนุโต สປປາຍານີ
เกสชชานີ ໂນ ອລภนุโต ລภนุโต ປຼືຼຽປີ ອຸປຼຸຈາກໍ ໂນ ອລภนุโต
ວຸຸຈາຕີ ຕມຸຫາ ອາພາຣາ ຕຕຸຣ ກິກຸເວ ຍຸວາຍໍ ສິລານ ລภนุโต
สປປາຍານີ ໂກຣນານີ ໂນ ອລภນุโต ລภนุโต สປປາຍານີ เกสชชานີ
ໂນ ອລภนุโต ລภนุโต ປຼືຼຽປີ ອຸປຼຸຈາກໍ ໂນ ອລภນุโต ວຸຸຈາຕີ
ຕມຸຫາ ອາພາຣາ ອິມໍ ໂຂ ກິກຸເວ ສິລານໍ ປຼືຼຽຈຸ ສິລານກຕຕໍ
ອນຸຣຸຣາຕໍ ສິລານເກສຸຸ ອນຸຣຸຣາຕໍ ສິລານຸປຼຸຈາໂກ ອນຸຣຸຣາໂຕ
ອິມຣຸຈ ປນ ກິກຸເວ ສິລານໍ ປຼືຼຽຈຸ ອຸຣຸເຣປີ ສິລານາ ອຸປຼຸຈາຕພຸພາ
ອິເມ ໂຂ ກິກຸເວ ຕໂຍ ສິລານາ ສນຸໂຕ ສໍວິຸຸຸຸຸຸຸຸຸ ລອກສຸມີ ຯ
ເອເມວ ໂຂ ກິກຸເວ ຕໂຍເມ ສິລານຸປມາ ປຸກຸຄລາ ສນຸໂຕ ສໍວິຸຸຸຸຸຸຸຸ
ລອກສຸມີ ກຕເມ ຕໂຍ ອິຣ ກິກຸເວ ເອກຈຸໂຈ ປຸກຸຄໂລ ລภนุโต
วา ຕຄາຄຕໍ ທສຸສນາຍ ອລภนุโต วา ຕຄາຄຕໍ ທສຸສນາຍ ລภนุโต
วา ຕຄາຄຕປປເວທິຕໍ ຮມຸມວິນຍໍ ສວນາຍ ອລภนุโต วา ຕຄາຄຕປປເວທິຕໍ

ชมฺมวินยํ สวณาย เนว โอกุภมฺติ นิชามํ กุสเลสุ ชมฺเมสุ
สมฺมตฺตํ อีช ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ลภฺนฺโต วา ตถาคตํ
ทสฺสนาย อลภฺนฺโต วา ตถาคตํ ทสฺสนาย ลภฺนฺโต วา
ตถาคตปฺปเวทิตํ ชมฺมวินยํ สวณาย อลภฺนฺโต วา ตถาคตปฺปเวทิตํ
shmvinayam svanaya okubhamti nichamam kusalesu chamesu sammattam
ich pan bhikkhava ekajjo pukkalo labhnto va tathakattam tassanaya
alabhnto labhnto tathakattam tassanaya no
alabhnto okubhamti nichamam kusalesu chamesu sammattam tatr
bhikkhava yvayam pukkalo labhnto tathakattam tassanaya no alabhnto
labhnto tathakattam svanaya no alabhnto okubhamti
nichamam kusalesu chamesu sammattam imi va bhikkhava pukkalam pphujja
chammethana anunnatata imhaja pan bhikkhava pukkalam pphujja
ohvetsapi chamo thestapupho ime va bhikkhava tayo kilanupama
pukkala snto savijjamanana lokasminnti .

[๔๖๒] ๒๗ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี
กตเม ตโย อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺยาปชฺฉํ กายสงฺขารํ
อภิสงฺขโรติ สพฺยาปชฺฉํ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ สพฺยาปชฺฉํ
มโนสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ โส สพฺยาปชฺฉํ กายสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา
สพฺยาปชฺฉํ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา สพฺยาปชฺฉํ มโนสงฺขารํ
อภิสงฺขริตฺวา สพฺยาปชฺฉํ โลกํ อุปฺปชฺชติ ตเมนนํ สพฺยาปชฺฉํ

โลกั อูปปนัน สمانั สพฺยาปชฺฌมา ผสฺสา ผุสนฺติ โส สพฺยาปชฺฌเมหิ
 ผสฺเสหิ ผุญฺโจ สมานโน สพฺยาปชฺฌมฺ เวทณฺ เวทียติ เอกนฺตทุกุขํ
 เสยฺยถาปิ สตฺตา เนรยิกา อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
 อพฺยาปชฺฌมฺ กายสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ อพฺยาปชฺฌมฺ วจีสงฺขารํ
 อภิสงฺขโรติ อพฺยาปชฺฌมฺ มโนสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ โส อพฺยาปชฺฌมฺ
 กายสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา อพฺยาปชฺฌมฺ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา
 อพฺยาปชฺฌมฺ มโนสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา อพฺยาปชฺฌมฺ โลกั อูปปชฺชติ
 ตเมณฺ อพฺยาปชฺฌมฺ โลกั อูปปนัน สมานั อพฺยาปชฺฌมา ผสฺสา
 ผุสนฺติ โส อพฺยาปชฺฌเมหิ ผสฺเสหิ ผุญฺโจ สมานโน อพฺยาปชฺฌมฺ
 เวทณฺ เวทียติ เอกนฺตสุขํ เสยฺยถาปิ เทวา สุภิกฺกนิหา อิทฺ ปน
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ กายสงฺขารํ
 อภิสงฺขโรติ สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ
 สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ มโนสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ โส
 สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ กายสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา
 สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา
 สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ มโนสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา
 สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ โลกั อูปปชฺชติ ตเมณฺ สพฺยาปชฺฌมฺปิ
 อพฺยาปชฺฌมฺปิ โลกั อูปปนัน สมานั สพฺยาปชฺฌมาปิ อพฺยาปชฺฌมาปิ
 ผสฺสา ผุสนฺติ โส สพฺยาปชฺฌเมหิปิ อพฺยาปชฺฌเมหิปิ ผสฺเสหิ ผุญฺโจ
 สมานโน สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ เวทณฺ เวทียติ โวภิกฺกนิสุขทุกุขํ
 เสยฺยถาปิ มนุสฺสา เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ จ วินิปาติกา
 อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสุมฺินฺติ ฯ

[๔๖๓] ๒๔ ตโยเม ภิกขเว ปุคฺคลา ปุคฺคสฺส พหุการา กตเม
ตโย ยํ ภิกขเว ปุคฺคลํ อากมฺม ปุคฺคโล พุทฺธํ สรณํ คโต โหติ
ธมฺมํ สรณํ คโต โหติ สงฺฆํ สรณํ คโต โหติ อัย ภิกขเว
ปุคฺคโล อิมสฺส ปุคฺคสฺส พหุกาโร ปุณ จ ปริ ภิกขเว ยํ ปุคฺคลํ
อากมฺม ปุคฺคโล อิทํ ทุกฺขนฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย ทุกฺขสมุทโยติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัย ทุกฺขนิโรธโรติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺิปปาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย ภิกขเว
ปุคฺคโล อิมสฺส ปุคฺคสฺส พหุกาโร ปุณ จ ปริ ภิกขเว ยํ ปุคฺคลํ
อากมฺม ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี
ทิฏฺฐเจว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ อัย
ภิกขเว ปุคฺคโล อิมสฺส ปุคฺคสฺส พหุกาโร อิเม โข ภิกขเว ตโย
ปุคฺคลา ปุคฺคสฺส พหุการา ฯ อิเมหิ จ ปน ภิกขเว ตีหิ ปุคฺคเลหิ
อิมสฺส ปุคฺคสฺส นตฺถลฺลโย ปุคฺคโล พหุการตโรติ วทามิ ฯ อิเมสญฺจ
ปน ภิกขเว ตินฺณํ ปุคฺคลานํ อิมินา ปุคฺคเลน น สุปฺปฏิการํ
วทามิตฺติ ๑ ยทิตํ อภิวาทนปจฺจุฏฺฐานอลฺลชฺลิกมฺมสามิจิกมฺมจิวรปฺปนฺนพปาต
เสนาสนคิลาณปจฺจยภเสชฺชปริกฺขารานุปฺปทานเนนาติ ฯ

[๔๖๔] ๒๕ ตโยเม ภิกขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมาณา โลกสฺมี
กตเม ตโย อรฺกฺขปมฺจิตฺโต ปุคฺคโล วิชฺชปมฺจิตฺโต ปุคฺคโล
วชิรฺปมฺจิตฺโต ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกขเว อรฺกฺขปมฺจิตฺโต ปุคฺคโล
อิธ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล โกรโณ โหติ อุปายาสพฺหุโล อปฺปมฺปิ
#๑ ไป. ม. อิตฺสทฺโท นตฺถิ ฯ

วฺตุโต สฺมาโน อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปตฺติตฺถียติ โโกปณฺจ โทสณฺจ
อปฺปจฺจยณฺจ ปาตุกโรติ เสยฺยถาปี ๑ ภิกฺขเว ทฺถจฺจารุโก กณฺเณน วา
กจฺลาถ วา ฆณฺเณน ภิโยโยโส มตฺตตาย อาสวํ เทติ เอวเมว โข
ภิกฺขเว อิเชกฺขจฺโจะ ปุคฺคโล โกธโน โหติ อุปายาสพฺหุโล อปฺปมฺปิ
วฺตุโต สฺมาโน อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปตฺติตฺถียติ โโกปณฺจ
โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตุกโรติ อัยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อรฺกฺกูปมจิตฺโต
ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกฺขเว วิชฺชูปมจิตฺโต ปุคฺคโล อิธ ภิกฺขเว
เอกฺขจฺโจะ ปุคฺคโล อิํ ํ ทฺถกฺขณฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ ทฺถกฺขสมฺมทโยติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ ทฺถกฺขนิโรธโรติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ
ทฺถกฺขนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
จกฺขุมมา ปุริโส รตฺตนฺธการตฺมิสสาย วิชฺชนฺตริกาย รุปานิ ปสฺเสยฺย
เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเชกฺขจฺโจะ ปุคฺคโล อิํ ํ ทฺถกฺขณฺติ ยถาภูตํ
ปชานาต ... อัยํ ทฺถกฺขนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อัยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วิชฺชูปมจิตฺโต ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกฺขเว
วชิรฺูปมจิตฺโต ปุคฺคโล อิธ ภิกฺขเว เอกฺขจฺโจะ ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภินฺญา
สจฺจิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว วชิรฺสฺส นตฺถิ
ภิกฺขเว อเกชฺชํ มณฺนิ วา ปาสาโณ วา เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเชกฺขจฺโจะ
ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา ... อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อัยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
วชิรฺูปมจิตฺโต ปุคฺคโล ฯ อิมํ โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺนโต
#๑ ย. เสยฺยถาปี นาม ฯ

สัวิชชมานา โลกสมินฺตึ ฯ

[๔๖๕] ๒๖ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา สฺนฺโต สัวิชชมานา โลกสมิ
 กตฺเม ตโย อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล ๑ น เสวิตฺพุโป น ภชิตฺพุโป น
 ปยิริปาสิตฺพุโป อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล เสวิตฺพุโป ภชิตฺพุโป
 ปยิริปาสิตฺพุโป อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล สกฺกตฺวา ครุกฺตฺวา เสวิตฺพุโป
 ภชิตฺพุโป ปยิริปาสิตฺพุโป ฯ กตฺโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล น เสวิตฺพุโป
 น ภชิตฺพุโป น ปยิริปาสิตฺพุโป อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล
 หิโน โหติ สีเลน สมารินา ปญฺญาเย เอวฺรุโป ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล น
 เสวิตฺพุโป น ภชิตฺพุโป น ปยิริปาสิตฺพุโป อญฺจตฺร อนฺนุทยา
 อญฺจตฺร อนฺนุทฺตฺวา ฯ กตฺโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล เสวิตฺพุโป ภชิตฺพุโป
 ปยิริปาสิตฺพุโป อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล สทิสฺโส โหติ สีเลน
 สมารินา ปญฺญาเย เอวฺรุโป ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล เสวิตฺพุโป ภชิตฺพุโป
 ปยิริปาสิตฺพุโป ตํ กิสฺส เหตุ สีลสํมญฺญคตฺตานํ สตํ สีลคฺคา จ
 โน ภวิสฺสติ สฺวา จ โน ปวตฺตฺนึ ภวิสฺสติ สฺวา จ โน ฆาสฺสุ
 ภวิสฺสติ สํมาธิสํมญฺญคตฺตานํ สตํ สํมาธิคฺคา จ โน ภวิสฺสติ
 สฺวา จ โน ปวตฺตฺนึ ภวิสฺสติ สฺวา จ โน ฆาสฺสุ ภวิสฺสติ
 ปญฺญาสํมญฺญคตฺตานํ สตํ ปญฺญาคฺคา จ โน ภวิสฺสติ สฺวา จ โน
 ปวตฺตฺนึ ภวิสฺสติ สฺวา จ โน ฆาสฺสุ ภวิสฺสตีติ ตสฺมา เอวฺรุโป
 ปุคฺคฺโล เสวิตฺพุโป ภชิตฺพุโป ปยิริปาสิตฺพุโป ฯ กตฺโม จ ภิกฺขเว
 ปุคฺคฺโล สกฺกตฺวา ครุกฺตฺวา เสวิตฺพุโป ภชิตฺพุโป ปยิริปาสิตฺพุโป อธิ
 #๑ ม. สพฺพตฺถ กตฺตาปทญฺจ กิริยาปทญฺจ พหฺวจฺนตฺถ วตฺตฺนฺตึ ฯ

ภิกขเว เอกจโจ ปุคฺคโล อธิโก โหติ สีเลน สมာธินา ปญฺญา
เอวฺรูปิ ภิกขเว ปุคฺคโล สกฺกตฺวา ครุคฺตฺวา เสวิตพุทฺโธ ภชิตพุทฺโธ
ปยิริปาสิตพุทฺโธ ตํ กิสฺส เหตุ อิติ อปริปฺปรี วา สีลกฺขนฺธํ
ปริปฺปฺเรสุสํมิ ปริปฺปรี วา สีลกฺขนฺธํ ตตฺถ ตตฺถ ปญฺญา อนนฺคฺคเหตุสํมิ
อปริปฺปรี วา สมာธิกฺขนฺธํ ปริปฺปฺเรสุสํมิ ปริปฺปรี วา สมာธิกฺขนฺธํ
ตตฺถ ตตฺถ ปญฺญา อนนฺคฺคเหตุสํมิ อปริปฺปรี วา ปญฺญากฺขนฺธํ
ปริปฺปฺเรสุสํมิ ปริปฺปรี วา ปญฺญากฺขนฺธํ ตตฺถ ตตฺถ ปญฺญา
อนนฺคฺคเหตุสํมิติ ตสฺมา เอวฺรูปิ ปุคฺคโล สกฺกตฺวา ครุคฺตฺวา
เสวิตพุทฺโธ ภชิตพุทฺโธ ปยิริปาสิตพุทฺโธ ฯ อิม โข ภิกขเว ตโย
ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชํมาณา โลกสฺมินฺติ ฯ

นึหึยติ ปฺริโส นึหึนเสวี
น จ หายถ กทาจิ ตฺลยเสวี
เสฏฺฐมฺปนํมํ อฺเทติ จิปปํ
ตสฺมา อตฺตโน อตฺตริ ภาชธาทิ ฯ

[๔๖๖] ๒๗ ตโยเม ภิกขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชํมาณา โลกสฺมึ
กตเม ตโย อตฺถิ ภิกขเว ปุคฺคโล ชิกฺขุฉิตพุทฺโธ น เสวิตพุทฺโธ น
ภชิตพุทฺโธ น ปยิริปาสิตพุทฺโธ อตฺถิ ภิกขเว ปุคฺคโล อชฺฐเปกฺขิตพุทฺโธ
น เสวิตพุทฺโธ น ภชิตพุทฺโธ น ปยิริปาสิตพุทฺโธ อตฺถิ ภิกขเว
ปุคฺคโล เสวิตพุทฺโธ ภชิตพุทฺโธ ปยิริปาสิตพุทฺโธ ฯ กตโม จ ภิกขเว
ปุคฺคโล ชิกฺขุฉิตพุทฺโธ น เสวิตพุทฺโธ น ภชิตพุทฺโธ น ปยิริปาสิตพุทฺโธ

อิธ ภิกขเว เอกจโจ ปุคฺคโล ทุสฺสีโล โหติ ปาปชฺชโม อสุจิ
 สกฺกสฺสรสมาจาโร ปฏิจฺจนฺนกมฺมฺนุโต อสฺสมโณ สมณปฏิญฺญโณ
 อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิญฺญโณ อนฺโตปฺปติ อวสฺสุโต กสมฺพฺชาโต
 เอวฺรูโป ภิกขเว ปุคฺคโล ชิกฺขุฉิตฺตํโพ น เสวิตํโพ น ภชิตํโพ
 น ปยิริปาสิตํโพ ตํ กิสฺส เหตุ กิณฺจาปี ภิกขเว เอวฺรูปสฺส
 ปุคฺคลสฺส น ทิฏฺฐานุคฺตี อापชฺชติ อถโข นํ ปาปโก กิตฺติสทฺโท
 อพฺภุคฺคจฺจติ ปาปมิตฺโต ปุริสปุคฺคโล ปาปสหาโย ปาปสมฺปวงฺโกติ
 เสยฺยถาปี ภิกขเว อหิ คฺคฺคโต กิณฺจาปี น ํสตี ๑ อถโข นํ
 มกฺขเตติ เอวฺเมว โข ภิกขเว กิณฺจาปี เอวฺรูปสฺส ปุคฺคลสฺส น
 ทิฏฺฐานุคฺตี อापชฺชติ อถโข นํ ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺจติ
 ปาปมิตฺโต ปุริสปุคฺคโล ปาปสหาโย ปาปสมฺปวงฺโกติ ตสฺมา
 เอวฺรูโป ปุคฺคโล ชิกฺขุฉิตฺตํโพ น เสวิตํโพ น ภชิตํโพ น
 ปยิริปาสิตํโพ ๗ กตโม จ ภิกขเว ปุคฺคโล อชฺฌเปกฺขิตํโพ น
 เสวิตํโพ น ภชิตํโพ น ปยิริปาสิตํโพ อิธ ภิกขเว เอกจโจ
 ปุคฺคโล โกรโณ โหติ อุปายาสพฺหุโล อปฺปมฺปิ วุตฺโต สฺมาโน
 อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปติตฺถียติ โภปญฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ
 ปาตฺถโรติ เสยฺยถาปี ภิกขเว ทฏฺฐารุโก กฏฺฐเณ วา กจฺลลย
 วา ฆฏฺฐุโถ กิโยโยโส มตฺตตาย อาสวํ เทติ เอวฺเมว โข ภิกขเว...

อิธเอกจโจ ปุคฺคโล โกรโณ โหติ อุปายาสพฺหุโล อปฺปมฺปิ วุตฺโต
 สฺมาโน อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปติตฺถียติ โภปญฺจ โทสณฺจ
 อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺถโรติ เสยฺยถาปี ภิกขเว ตินฺนทฺถกาลาติ

#๑ ยู. ทสฺสตี ๗

กฏเจเน วา กสลาย วา ฆฏฐิตํ ภิกขุโยโส มตฺตตาย จิจฺฉายติ ๑
จิจฺฉิจฺฉายติ เอวเมว โข ภิกขเว อีเชกจฺโจ ปุคฺคโล โกธโน โหติ
อุปายาสพหุโล อปฺปมฺปิ วุตฺโต สมานโน อภิสซฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ
ปตฺติถียติ โกปลนฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ เสยฺยถาปี
ภิกขเว คุถนฺนูป กฏเจเน วา กสลาย วา ฆฏฐิตํ ภิกขุโยโส มตฺตตาย
ทฺถคฺคนฺโธ โหติ เอวเมว โข ภิกขเว อีเชกจฺโจ ปุคฺคโล โกธโน
โหติ อุปายาสพหุโล อปฺปมฺปิ วุตฺโต สมานโน อภิสซฺชติ กุปฺปติ
พฺยาปชฺชติ ปตฺติถียติ โกปลนฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ
เอวรูปฺโ ภิกขเว ปุคฺคโล อชฺฉนฺนเปกฺกจิตฺตพฺโพ น เสวิตพฺโพ น ภาชิตพฺโพ
น ปยิริปาสิตพฺโพ ตํ กิสฺส เหตุ อุกโกเสยฺยปี มํ ปริภาเสยฺยปี
มํ อนตฺถมฺปิ มํ กเรยฺยติ ตสฺมา เอวรูปฺโ ปุคฺคโล
อชฺฉนฺนเปกฺกจิตฺตพฺโพ น เสวิตพฺโพ น ภาชิตพฺโพ น ปยิริปาสิตพฺโพ ๑
กตโม จ ภิกขเว ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ ภาชิตพฺโพ ปยิริปาสิตพฺโพ อีช
ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สีสฺวา โหติ กลฺยาณธมฺโม เอวรูปฺโ ภิกขเว
ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ ภาชิตพฺโพ ปยิริปาสิตพฺโพ ตํ กิสฺส เหตุ กิณฺจาปี
ภิกขเว เอวรูปฺสฺส ปุคฺคลสฺส น ทิฏฺฐจฺานุกฺคิ อปชฺชติ อถโข นํ
กลฺยาณํ กิตฺติสทฺโท อพฺพกฺคจฺฉนฺติ กลฺยาณมิตฺโต ปุริสปุคฺคโล
กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโกติ ตสฺมา เอวรูปฺโ ปุคฺคโล
เสวิตพฺโพ ภาชิตพฺโพ ปยิริปาสิตพฺโพ ๑ อีเม โข ภิกขเว ตโย
ปุคฺคลา สนนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสมฺมินฺติ ๑

#๑ ม. ย. จิจฺฉิจฺฉายติ ๑

นิหิยติ ปุริโส นิหีนเสวี

น จ หาเยถ กทาจิ ตฺลยเสวี

เสฏฺฐมฺปนมํ อุตฺเทติ จิปปํ

ตสฺมา อุตฺตโน อุตฺตรํ ภิเชถาติ ฯ

[๔๖๗] ๒๘ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี
 กตฺเม ตโย กฺุณฺณาณิ ปุปฺผณาณิ มชฺฐณาณิ ฯ กตฺโม จ ภิกฺขเว
 ปุคฺคฺโล กฺุณฺณาณิ อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล สภาคโต ๑ วา
 ปริสฺสคโต ๒ วา ฅาติมชฺฅคโต วา ปุคฺคฺมชฺฅคโต วา ราชกฺุณฺณมชฺฅคโต
 วา อภินิโต สกฺขิ ปุณฺโณ เอหฺมฺโภ ปุริส ยํ ชานาสิ ตํ วเทหิตี
 โส อชานํ วา อหา ชานามิตี ชานํ วา อหา น ชานามิตี อปฺสฺสํ
 วา อหา ปฺสฺสามิตี ปฺสฺสํ วา อหา น ปฺสฺสามิตี อิติ อุตฺตเหตุ
 วา ปฺรเหตุ วา อามิสฺสภิกฺขเหตุ วา สฺมปฺชานมฺุสาภาสิตา โหติ
 อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล กฺุณฺณาณิ ฯ กตฺโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล
 ปุปฺผณาณิ อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล สภาคโต วา ปริสฺสคโต
 วา ฅาติมชฺฅคโต วา ปุคฺคฺมชฺฅคโต วา ราชกฺุณฺณมชฺฅคโต วา อภินิโต
 สกฺขิ ปุณฺโณ เอหฺมฺโภ ปุริส ยํ ชานาสิ ตํ วเทหิตี โส อชานํ วา อหา
 น ชานามิตี ชานํ วา อหา ชานามิตี อปฺสฺสํ วา อหา น ปฺสฺสามิตี
 ปฺสฺสํ วา อหา ปฺสฺสามิตี อิติ อุตฺตเหตุ วา ปฺรเหตุ วา อามิสฺสภิกฺขเหตุ
 วา น สฺมปฺชานมฺุสาภาสิตา โหติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
 #๑ โป. ม. ยฺ. สกฺกคโต ฯ ๒ โป. ม. ยฺ. ปริสฺสคโต ฯ

ปุคฺคโล ปุพฺผภาณิ ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล มชฺฐภาณิ อธิ
ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ผรุสฺส วาจิ ปหาย ผรุสสาย วาจา ยปฏิวิโร
โหติ ยา สา วาจา เนพา กณฺณสุขา เปมฺนียา หทยงฺคมา โปริ
พหูชนกนฺตา พหูชนมฺนาปา ตถารูปี วาจิ ภาสิตา โหติ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ปุคฺคโล มชฺฐภาณิ ฯ อิม โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต
ลํวิชฺชมาณา โลกสมฺนินฺติ ฯ

[๔๖๘] ๒๕ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต ลํวิชฺชมาณา โลกสมฺมี
กตเม ตโย อนฺโธ เอกจฺกขุ ทฺวิจฺกขุ ฯ

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อนฺโธ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส
ปุคฺคลสฺส ตถารูปี จกฺขุ น โหติ ยถารูเปณ จกฺขุณา อนธิคตํ
วา โภคํ อธิจฺเจยฺย อธิคตํ วา โภคํ ผาตี กเรยฺย ตถารูปมฺปิสฺส ๑
จกฺขุ น โหติ ยถารูเปณ จกฺขุณา กุสลา กุสเล ชมฺเม
ชานเยยฺย สาวชฺชานวชฺเช ชมฺเม ชานเยยฺย หีนปฺปณฺเฑเต ชมฺเม
ชานเยยฺย กณฺหสุกฺกสฺสปฺปฏิภาเค ชมฺเม ชานเยยฺย อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ปุคฺคโล อนฺโธ ฯ

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เอกจฺกขุ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส
ปุคฺคลสฺส ตถารูปี จกฺขุ โหติ ยถารูเปณ จกฺขุณา อนธิคตํ วา
โภคํ อธิจฺเจยฺย อธิคตํ วา โภคํ ผาตี กเรยฺย ตถารูปมฺปิสฺส จกฺขุ น
โหติ ยถารูเปณ จกฺขุณา กุสลา กุสเล ชมฺเม ชานเยยฺย สาวชฺชานวชฺเช
shmme ชานเยยฺย หีนปฺปณฺเฑเต shmme ชานเยยฺย กณฺหสุกฺกสฺสปฺปฏิภาเค
#๑ ตถารูปี ปนาสฺส อิติปิ ฯ

ธมฺเม ชานะยฺย อํยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เอกจฺกขุ ฯ

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ทฺวิจฺกขุ อีธ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส
ปุคฺคลสฺส ตถารูปี จฺกขุ โหติ ยถารูเปณ จฺกขุณา อนธฺคิตํ วา โภคํ
อธฺคจฺเจยฺย อธฺคิตํ วา โภคํ ผาตี กเรยฺย ตถารูปมฺปิสฺส จฺกขุ โหติ
ยถารูเปณ จฺกขุณา กุสลากุสเล ธมฺเม ชานะยฺย สาวชฺชานวชฺเช ธมฺเม
ชานะยฺย หีนปฺปณฺนิเต ธมฺเม ชานะยฺย กณฺหสุกฺกสปฺปฏิภาเค ธมฺเม
ชานะยฺย อํยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ทฺวิจฺกขุ ฯ

อิมะ โข ภิกฺขเว เตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ ฯ

น เจว โภกา ตถารูปา น จ ปุณฺณานิ กุพฺพติ
อุภยตฺถ กลิกฺคาโห ๑ อนฺธสฺส หตฺจฺกขุโน ฯ
อถาปฺรายมฺกฺขาโต เอกจฺกขุ จ ปุคฺคโล
ธมฺมาธมฺเมน สํสฺสุโห ๒ โภคานิ ปฺริเยสฺติ
เดยฺเยน กุณฺณกมฺเมน มุสาวาเทน จฺกขฺย
กุสโล โหติ สํหตฺต ๓ กาม โภคิ จ มาณโว
อิโต โส นริยํ คนฺตุวา เอกจฺกขุ วิหณฺณติ ฯ
ทฺวิจฺกขุ ปน อกฺขาโต เสฏฺโฐ ปฺริสฺปุคฺคโล
ธมฺมตฺถเชหิ โภเคหิ อุฏฺฐานาธฺคิตํ ฐนํ
ททาติ เสฏฺฐสฺสงฺกปฺโป อพฺยคฺคมาน โส ๔ นโร
อุเปติ ภทฺทกํ จานํ ยตฺถ คนฺตุวา น โสจฺติ ฯ
อนฺธญจ เอกจฺกขุญจ อารกา ปฺริวชฺชเย

#๑ ไป. ม. กลิกฺคาโห ฯ ๒ ม. สฺสุโห โส ฯ ๓ ม. ย. สํมาตต ฯ ๔ ม. อพฺยคฺคมาน โส ฯ

ทวิจกข ขน เสเวถ เสฏฺฐิ ปุริสปุคฺคณฺติ ฯ

[๔๖๕] ๓๐ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมาณา โลกสุมี
กตเม ตโย อวฺกชฺชปฺปโย ปุคฺคโล อจฺจนฺคปฺปโย ปุคฺคโล
ปุถุปฺปโย ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกฺขเว อวฺกชฺชปฺปโย ปุคฺคโล
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณฺ
ภิกฺขุณฺ สนฺติเก ฃมฺมสฺสวนาย ตสฺส ภิกฺขุ ฃมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกฺลฺยาณํ
มชฺฌกฺลฺยาณํ ปรีโยสานกฺลฺยาณํ สาคถํ สพฺพณฺชนํ เกวลปรีปฺณณฺ
ปรีสุทฺธิ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสนฺติ โส ตสฺมี อาสเน
นินฺโน ตสฺสา กถาย เนวาทิ มนสิกโรติ น มชฺฌํ มนสิกโรติ
น ปรีโยสานํ มนสิกโรติ วุฏฺฐิตปี ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย
เนวาทิ มนสิกโรติ น มชฺฌํ มนสิกโรติ น ปรีโยสานํ
มนสิกโรติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กุมฺโภ นิกฺกชฺโช ตตฺร อุกํ
อาสิตฺถํ วิวฏฺฐติ โน สณฺจติ เอวเมว โข ภิกฺขเว อิธเอกจฺโจ
ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณฺ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก ฃมฺมสฺสวนาย
ตสฺส ภิกฺขุ ฃมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ
ปรีโยสานกฺลฺยาณํ สาคถํ สพฺพณฺชนํ เกวลปรีปฺณณฺ ปรีสุทฺธิ พุรหฺมจฺริยํ
ปกาเสนฺติ โส ตสฺมี อาสเน นินฺโน ตสฺสา กถาย เนวาทิ
มนสิกโรติ น มชฺฌํ มนสิกโรติ น ปรีโยสานํ มนสิกโรติ
วุฏฺฐิตปี ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย เนวาทิ มนสิกโรติ น
มชฺฌํ มนสิกโรติ น ปรีโยสานํ มนสิกโรติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว

อวจฺจนฺตปญฺโณ ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกฺขเว อจฺจนฺตปญฺโณ ปุคฺคโล
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณฺ
ภิกฺขุนํ สนฺติเก ฆมฺมสฺสวณาย ตสฺส ภิกฺขู ฆมฺมํ เทเสนฺติ
อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปรีโยสานกฺลฺยาณํ สาคฺถํ สพฺพญฺชนํ
เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสนฺติ โส ตสฺมี อาสเน
นีสินฺโน ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ
ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ วุจฺจโธ ๑ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย
เนวาทิ มนสิกโรติ น มชฺฌํ มนสิกโรติ น ปรีโยสานํ
มนสิกโรติ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริสสฺส อจฺจนฺตเน นานาขชฺชกาณิ
อาทิกฺณณานิ ตีลา ตณฺฑุลา โมทกา พทฺธา โส ตมฺหา อาสนา
วุจฺจหนฺโต สติสมฺโมสา ปกิเรยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว อิธเอกจฺโจ
ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณฺ ภิกฺขุนํ สนฺติเก ฆมฺมสฺสวณาย
ตสฺส ภิกฺขู ฆมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปรีโยสานกฺลฺยาณํ
สาคฺถํ สพฺพญฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ
ปกาเสนฺติ โส ตสฺมี อาสเน นีสินฺโน ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ
มนสิกโรติ มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ
วุจฺจโธ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย เนวาทิ มนสิกโรติ น
มชฺฌํ มนสิกโรติ น ปรีโยสานํ มนสิกโรติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
อจฺจนฺตปญฺโณ ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปุณฺณปญฺโณ ปุคฺคโล
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณฺ
#๑ ไป. ม. ย. สัพพตฺถ วุจฺจโธ จ โข ฯ

ภิกขุณฺโณ สนฺตึเก ฌมฺมสุตฺตวนาย ตสฺส ภิกฺขุ ฌมฺมํ เทเสนฺติ อาทึกลฺยาณํ
 มชฺฌกฺลฺยาณํ ปรีโยสานกฺลฺยาณํ สาคถํ สพฺยณฺชนํ เกวลปรีปฺณณํ
 ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสนฺติ โส ตสฺมี อาสเน
 นิสินฺโน ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ
 ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ วุฏฺฐิโตปิ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย
 อาทิมฺปิ มนสิกโรติ มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ
 เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุมฺโภ อุกฺกุชฺโซ ตตฺร อุกกํ อาสิตฺตํ สณฺจาติ
 โน วิวฏฺฐติ เอวเมว โข ภิกฺขเว อึเชกฺจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ
 คนฺตา โหติ อภิกฺขณฺมํ ภิกฺขุณฺโณ สนฺตึเก ฌมฺมสุตฺตวนาย ตสฺส
 ภิกฺขุ ฌมฺมํ เทเสนฺติ อาทึกลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปรีโยสานกฺลฺยาณํ
 สาคถํ สพฺยณฺชนํ เกวลปรีปฺณณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสนฺติ
 โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ
 มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ วุฏฺฐิโตปิ ตมฺหา
 อาสนา ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ
 ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุณฺณปฺลโย ปุคฺคโล ฯ
 อึเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ ฯ

อวฺกฺชชปฺลโย ปุริโส ทุมฺเมโธ อวิจฺกฺชโน
 อภิกฺขณฺมํปิ เจ โหติ คนฺตา ภิกฺขุณ ๑ สนฺตึเก
 อาทึ กถาย มชฺฌณฺจ ปรีโยสานณฺจ ตาทีโส
 อุกฺกเหตุต น สกฺโกติ ปณฺญา หิสฺส น วิชฺชติ ฯ

#๑ ไป. ย. ภิกขุณฺโณ ฯ

อุจจนฺคปณฺโณ ปุริโส เสยฺโย เอเตน วุจฺจติ
อภิกฺขณฺปิ เจ โหติ คนฺตา ภิกฺขุณ สนฺติเก
อาที กถาย มชฺฌณฺจ ปรีโยสานณฺจ ตาทิโส
นินฺนุโน อาสเน ตสฺมี อุกฺกเหตุวาน พุณฺชนํ
วุฏฺฐิโต นปฺปชานาติ คหิตํ หิสฺส ๑ มุสฺสติ ฯ
ปฺกฺกปณฺโณ จ ปุริโส เสยฺโย เอเตน ๒ วุจฺจติ
อภิกฺขณฺปิ เจ โหติ คนฺตา ภิกฺขุณ สนฺติเก
อาที กถาย มชฺฌณฺจ ปรีโยสานณฺจ ตาทิโส
นินฺนุโน อาสเน ตสฺมี อุกฺกเหตุวาน พุณฺชนํ
ธารเถ เสฏฺฐสงฺกปโป อพฺยคฺคมนฺโส นโร
ธมฺมานุชฺฌมฺปฏฺฐิปนฺโน ทฺกฺขสฺสนฺตฺกโร สียาติ ฯ

ปฺกฺกถวฺกโก ตติโย ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

สวฺวิฏฺฐคฺคิลาณสงฺขารธา พหุการา วชิเรน จ
เสววิจฺจุจฺจุณฺณภาณิ อนฺโร จ อวฺกฺชชิตาติ ฯ

เทวทูตวฺกโก จตฺตฺโถ

[๔๓๐] ๓๑ สพรหมกานิ ภิกฺขเว ตานิ กุลานิ เยสํ ปฺตฺตานํ
มาตาปิตโร อชฺฌาคาเร ปุชิตา โหนฺติ สปฺพุพฺพาจริยกานิ ภิกฺขเว
ตานิ กุลานิ เยสํ ปฺตฺตานํ มาตาปิตโร อชฺฌาคาเร ปุชิตา โหนฺติ
#๑ ม. ย. ปีศฺส ฯ ๒ ย. เอเตหิ ฯ

สาหุเนยยกานิ ภิกขเว ตานิ กุลานิ เยสํ ปุตตานํ มาตาปิตโร อชฎาการ
ปฺชิตา โหนฺติ พุรฺหุมาติ ภิกขเว มาตาปิตฺตุนํ ๑ เอตํ อธิวจนํ ปุพฺพาวจริยาติ
ภิกขเว มาตาปิตฺตุนํ ๒ เอตํ อธิวจนํ อาหุเนยฺยาติ ภิกขเว
มาตาปิตฺตุนํ ๓ เอตํ อธิวจนํ ตํ กิสฺส เหตุ พหุการา ภิกขเว
มาตาปิตโร ปุตฺตานํ อาปาทกา โปสกา อิมสฺส โลกสฺส ทสฺเสตาโรติ ฯ

พุรฺหุมาติ มาตาปิตโร ปุพฺพาวจริยาติ วุจฺจเร
อาหุเนยฺยา จ ปุตฺตานํ ปชาย อนุกมฺปกา ฯ
ตสฺมา หิ เน นมฺสฺเสยฺย สกฺกเรยฺยาถ ปณฺทิตฺโต
อนฺเนน อถ ปาเนน วตฺถเนน สยเนน จ
อฺจุจฺจาทเนน นฺหาปเนน ปาทานํ โธวเนน จ
ตาย [๔]- ปริจฺจริยาช มาตาปิตฺตฺสฺส ปณฺทิตฺตา
อิเชว นํ ปลฺลิสฺสนฺติ เปจฺจ สกฺเค ปโมทตฺติติ ฯ

[๔๗๑] ๓๒ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีติ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน
โฆ อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ สฺยิยา นฺ โฆ ภนฺเต
ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาริปฺภฺติลาโภ ยถา อิมสฺสมิณฺจ สฺวิณฺณณเก
กาเย อหฺงการมมฺงการมานานฺุสฺยา นาสฺสุ พหิทฺฐา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺสุ ๕
อหฺงการมมฺงการมานานฺุสฺยา นาสฺสุ ยณฺจ เจโตวิมฺุตฺตี ปณฺณาวิมฺุตฺตี
อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต อหฺงการมมฺงการมานานฺุสฺยา น โหนฺติ ตณฺจ
เจโตวิมฺุตฺตี ปณฺณาวิมฺุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหฺเรยฺยาติ ฯ สฺยิยา อานนฺท
#๑-๒-๓ โป. ม. มาตาปิตฺตุนํ ฯ ๔ โป. ม. ยฺ. นํ ฯ ๕ โป. สพฺพตฺถ สฺกนิมิตฺเตสฺสุ ฯ

ภิกขุโน ตถารูป สมာธิปฏิลาโก ยถา อิมสมิณจ สวิญญาณเก
กาเย อหังการมมุงการมานานุสยา นาสสุ พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสุ
อหังการมมุงการมานานุสยา นาสสุ ยถจ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี
อุปสมฺปชฺช วิหโรโต อหังการมมุงการมานานุสยา น โหนฺติ ตถจ
เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาตี ฯ ยถากถํ ปน
ภนฺเต สียา ภิกขุโน ตถารูป สมာธิปฏิลาโก ยถา อิมสมิณจ
สวิญญาณเก กาเย อหังการมมุงการมานานุสยา นาสสุ พหิทฺธา จ
สพฺพนิมิตฺเตสุ อหังการมมุงการมานานุสยา นาสสุ ยถจ เจโตวิมุตฺตี
ปญฺญาวิมุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหโรโต อหังการมมุงการมานานุสยา น
โหนฺติ ตถจ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาตี ฯ
อิชานนฺท ภิกขุโน เอวํ โหติ เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณฺธิตํ ยทิตฺถํ สพฺพสงฺขารสมโถฯ
สพฺพุปฺธิปฏิณฺสีสฺสคฺโค คณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ
เอวํ โข อานนฺท สียา ภิกขุโน ตถารูป สมာธิปฏิลาโก ยถา
อิมสมิณจ สวิญญาณเก กาเย อหังการมมุงการมานานุสยา นาสสุ
พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสุ อหังการมมุงการมานานุสยา นาสสุ ยถจ
เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหโรโต อหังการมมุงการมานานุสยา
น โหนฺติ ตถจ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺย
อิทถจ ปน เมตํ อานนฺท สนฺธาย ภาสิตํ ปารายเน ปุณฺณกปฺเพห

สงฺขาย โลกสมฺมิ ปโรปรานิ

ยสฺสสิณฺชิตํ นตฺถิ กุหฺลยฺจ โลกเ

สนฺโต วิฐโม อนิโฆ ๑ นิราโส

อตาริ โส ชาตฺชเรณฺติ พุริมฺติ ฯ

[๔๗๒] ๓๓ อถโฆ อายสฺมา สาริปฺตุโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีหิ เอกมนฺตํ
 นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ สาริปฺตุตํ ภควา เอตทโวจ สงฺขิตฺเตนปี
 โข อหํ สาริปฺตุตํ ฌมฺมํ เทเสยฺยํ วิตุถาเรณปี โข อหํ สาริปฺตุต
 ฌมฺมํ เทเสยฺยํ สงฺขิตฺตฺวิตุถาเรณปี โข เอหํ สาริปฺตุต ฌมฺมํ เทเสยฺย
 ฌมฺมสฺส อณฺณาตาโร จ ทฺลลภาติ ฯ เอตสฺส ภควา กาโล เอตสฺส
 สุกต กาโล ยํ ภควา สงฺขิตฺเตนปี ฌมฺมํ เทเสยฺย วิตุถาเรณปี
 ฌมฺมํ เทเสยฺย สงฺขิตฺตฺวิตุถาเรณปี ฌมฺมํ เทเสยฺย ภวิสฺสนฺติ
 ฌมฺมสฺส อณฺณาตาโรติ ฯ ตสฺมา ติห สาริปฺตุต เอวํ สิกฺขิตพฺพํ
 อิมสฺมิณฺจ สฺวิณฺณาณเก กาเย อหฺงการมฺงการมานานุสยา น ภวิสฺสนฺติ
 พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺส อหฺงการมฺงการมานานุสยา น ภวิสฺสนฺติ
 ยณฺจ เจโตวิมฺุตฺตี ปญฺญาวิมฺุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต อหฺงการมฺงการ-
 *มานานุสยา น โหนฺติ ตณฺจ เจโตวิมฺุตฺตี ปญฺญาวิมฺุตฺตี อุปสมฺปชฺช
 วิหฺริสฺสามาติ เอวณฺหิ โว สาริปฺตุต สิกฺขิตพฺพํ ยโต โข สาริปฺตุต
 ภิกฺขุโน อิมสฺมิณฺจ สฺวิณฺณาณเก กาเย อหฺงการมฺงการมานานุสยา น
 โหนฺติ พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺส อหฺงการมฺงการมานานุสยา น
 โหนฺติ ยณฺจ เจโตวิมฺุตฺตี ปญฺญาวิมฺุตฺตี อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต
 อหฺงการมฺงการมานานุสยา น โหนฺติ ตณฺจ เจโตวิมฺุตฺตี ปญฺญาวิมฺุตฺตี
 #๑ ม. อนิโฆ ฯ

อุปสมปชช วิหริติ อัย วุจติ สารีปุตฺต ภิกฺขุ อจฺเจชฺชชิ ตณฺหํ
วิภูฏฺฐิ ๑ สลฺยโลชนํ สมฺมามานาภิสฺมยา อนฺตมกาสิ ทฺกฺขสฺส อิทฺถจ
ปน เมตฺติ สารีปุตฺต สนฺธาย ภาสิตฺติ ปารายเน อุทฺยปฺเพห

ปหานํ กามสฺสณานํ ๒ โทมนสฺसान จุกฺขํ
ถีนสฺส จ ปนฺทนํ กุกฺกจฺจจันํ นิวารณํ
อุเปกฺขาสติสฺสํทฺธํ ฌมฺมตฺกฺกปฺเรชวํ
อณฺณาวิโมกฺขํ ปพฺพุมิ อวิชฺชายปฺปเกทนนฺติ ฯ

[๔๗๓] ๓๔ ตีณิมาณี ภิกฺขเว นิตานานิ กมฺมานํ สมฺมทฺยาย
กตฺมานิ ตีณิ โลโก นิตานํ กมฺมานํ สมฺมทฺยาย โทโส นิตานํ
กมฺมานํ สมฺมทฺยาย โมโห นิตานํ กมฺมานํ สมฺมทฺยาย ยํ ภิกฺขเว
โลภปกฺกตํ กมฺมํ โลภชฺชํ โลภนิตานํ โลภสมฺมทฺยํ ยตฺถสฺส อตฺตภาโว
นิพฺพตฺตติ ตตฺถ ตํ กมฺมํ วิปฺจฺจติ ยตฺถ ตํ กมฺมํ วิปฺจฺจติ
ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อุปฺปชฺเช ๓
วา อปฺเร วา ปรียาเย ยํ ภิกฺขเว โทสปกฺกตํ กมฺมํ โทสชฺชํ
โทสนิตานํ โทสสมฺมทฺยํ ยตฺถสฺส อตฺตภาโว นิพฺพตฺตติ ตตฺถ ตํ กมฺมํ
วิปฺจฺจติ ยตฺถ ตํ กมฺมํ วิปฺจฺจติ ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ
ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อุปฺปชฺเช วา อปฺเร วา ปรียาเย ยํ
ภิกฺขเว โมหปกฺกตํ กมฺมํ โมหชฺชํ โมहनิตานํ โมหสมฺมทฺยํ ยตฺถสฺส
อตฺตภาโว นิพฺพตฺตติ ตตฺถ ตํ กมฺมํ วิปฺจฺจติ ยตฺถ ตํ กมฺมํ
วิปฺจฺจติ ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม
#๑ ยฺ. วาภูฏฺฐิ ฯ ๒ ยฺ. กามจฺจนฺทนานํ ฯ ๓ ม. อุปฺปชฺช ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสฺสเมว ฯ

อุปปชเช วา อปเร วา ปริยาเย เสยฺยถาปี ภิกฺขเว พีชานี
อณฺฑทานี อปฺปตีนิ อวาทาตปฺหทานี สารทานี ๑ สุขสยิตานี สุขเขตฺเต
สุปริกมฺมกตฺตาย ภูมียา นิกฺขิตฺตทานี เทโว จ สมฺมาธาร์
อนฺุปฺปเวจฺเจยฺย เอวสฺสุ ตานี ภิกฺขเว พีชานี วุฑฺฒี วิรุฬฺหี เวปฺปุลลํ
อาปชฺเชยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว ยํ โลกปคตํ กมฺมํ โลกञฺชํ โลกนินฺทานํ
โลกสมฺมุตฺถํ ยตฺตสฺส อตฺตภาโว นินฺพพตฺตติ ตตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ
ยตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ ปฏฺฐิตฺเวเทติ
ทิกฺกุเจว ฆมฺเม อุปปชเช วา อปเร วา ปริยาเย ยํ โทสปคตํ
กมฺมํ ๔เป๔ ยํ โมหปคตํ กมฺมํ ๔เป๔ อปเร วา ปริยาเย
อิมานี โข ภิกฺขเว ตีณิ นินฺทานานี กมฺมานํ สมฺมุตฺถาย ๔ ตีณิมานี
ภิกฺขเว นินฺทานานี กมฺมานํ สมฺมุตฺถาย กตฺมานี ตีณิ อโลโก
นินฺทานํ กมฺมานํ สมฺมุตฺถาย อโทโส นินฺทานํ กมฺมานํ สมฺมุตฺถาย อโมโห
นินฺทานํ กมฺมานํ สมฺมุตฺถาย ยํ ภิกฺขเว อโลกปคตํ กมฺมํ อโลกञฺชํ
อโลกนินฺทานํ อโลกสมฺมุตฺถํ โลก เวคเต เอวํ ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ
อุจฺฉินฺนฺมุลํ ตาลาวตฺถกตํ อนภาวํ กตํ อายตฺตือนฺุปฺปาทฆมฺมํ ยํ
ภิกฺขเว อโทสปคตํ กมฺมํ อโทสञฺชํ อโทสนินฺทานํ อโทสสมฺมุตฺถํ โทเส
เวคเต เอวํ ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ อุจฺฉินฺนฺมุลํ ตาลาวตฺถกตํ อนภาวํ
กตํ อายตฺตือนฺุปฺปาทฆมฺมํ ยํ ภิกฺขเว อโมหปคตํ กมฺมํ อโมหञฺชํ
อโมहनินฺทานํ อโมหสมฺมุตฺถํ โมหเว เวคเต เอวํ ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ
อุจฺฉินฺนฺมุลํ ตาลาวตฺถกตํ อนภาวํ กตํ อายตฺตือนฺุปฺปาทฆมฺมํ
#๑ ม. สาราทานี ๔ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ๔

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว พีชานี อชฺณฺทานิ อปฺปฺตีนิ อวาตาทปฺหตานิ สารทานิ
สุขสยิตานิ ตานิ ปุริโส อคฺคินา ทฺเหยยฺย อคฺคินา ทฺหิตฺวา
มสฺสี กเรยฺย มสฺสี กตฺวา มหาวาเต วา โอสฺสเนยฺย นทียา วา
สีมฺโสตาย ปวาเหยยฺย เอวสฺสุ ตานิ ภิกฺขเว พีชานี อฺจุณฺนินฺมุลานิ
तालาวตฺถุกตานิ อนภาวํ กตานิ आयตฺตีอนุปฺปาทสมฺมานิ
เอวเมว โข ภิกฺขเว ยํ อโลภปคฺคํ กมฺมํ อโลภञ्ชํ อโลภนิตานํ อโลภสมฺมุตฺตํ
โลเก วิคเต เอวํ ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ อฺจุณฺนินฺมุลํ
तालาวตฺถุกตํ อนภาวํ กตํ आयตฺตีอนุปฺปาทสมฺมํ ยํ อโทสปคฺคํ
กมฺมํ ๆเปฯ ยํ อโมหปคฺคํ กมฺมํ ๆเปฯ อนภาวํ กตํ
आयตฺตีอนุปฺปาทสมฺมํ อิมานि โข ภิกฺขเว ตีณิ นิตานานि กมฺमानํ
สมฺมุตฺตยาयाตี ฯ

โลภञ्ชํ โทสชฺณเจว โมหชฺณจาปี ๑ วิทฺทสุ
ยฺนฺเตน ปคฺคํ กมฺมํ อปฺปํ วา ยทึ วา พหฺห
อิเชว ตํ เวทนียํ วตฺถถ อณฺณํ น วิชฺชติ
ตสฺมา โลภณฺจ โทสณฺจ โมหณฺจจาปี ๒ วิทฺทสุ
วิชฺชํ อฺปฺปาทยํ ภิกฺขุ สพฺพา ทฺถคฺคตฺติโย ชฺหติ ฯ

[๔๓๔] ๓๕ เอกํ สมยํ ภควา อาพวียํ วิหฺรติ โคมคฺเค
สีสฺปาเวน ปณฺณสนฺนเถ ๓ ฯ อถ โข หตฺถโก อาพวโก ชฺงฆาวิหฺรํ
อนฺจกฺกมาโน อนฺจวิจฺจมาโน อทฺทส ภควนฺตํ โคมคฺเค สีสฺปาเวน
ปณฺณสนฺนเถ ๔ นิสินฺนํ ทิสฺวาน เยน ภควา เตนฺอุปสฺงกมิ
#๑-๒ ม. โมหชฺณจาปีวิทฺทสุ ฯ ๓-๔ ย. ปณฺณสนฺนเถ ฯ อิโต ปริ อีทิสฺเมว ฯ

อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสีหิ เอกมณฺตํ นิสินฺโน
โฆ หตฺตโก อาพวโก ภควนฺตํ เอตทโวจ กจฺจि ภนฺเต ภควา
สุขมสยิตฺถาติ ฯ เอวํ กุมาร สุขมสยิตฺถํ เย จ ปน โลกเ สุขํ
เสนฺติ อหํ เตสํ อณฺตโรติ ฯ สีตา ภนฺเต เหมนฺติกา รตฺติ
อนฺตรภูจโก หิมปาตสมโย ขรา โคณฏฺกหตา ภูมิ ตนฺโก
ปณฺณสนฺธโร วิรพานิ รุกฺขสฺส ปตฺตานิ สีตานิ กาสายานิ
วตฺถานิ สีโต จ เวรมฺพวาโต วาตีติ ๑ ฯ อถ จ ปน ภควา
เอวมาห เอวํ กุมาร สุขมสยิตฺถํ เย จ ปน โลกเ สุขํ เสนฺติ
อหํ เตสํ อณฺตโรติ ฯ เตนฺหิ กุมาร ตํเยเวตฺถ ปฏิปฺจฺฉิสามิ ยถา
เต ขเมยฺย ตถา นํ พฺยากรเยยฺยาสิ ตํ ก็ มณฺณสิ กุมาร อิศฺส
คหปติสฺส วา คหปติปฺตฺตสฺส วา กุฎฺถาคาริ อุลลิตฺตาวลิตฺตํ นินฺวาตํ
สุลิตฺถกฺกพํ ปิหิตวาทปานํ ตฺตรสฺส ปลลฺงโก โคณกตฺถโต ปฏิกตฺถโต
ปฏฺถิตกตฺถโต กทลิมิกปวฺรปจฺจตฺถโรณเ สอฺจฺจตฺถจฺจโท อุกฺโตโลหิตกฺุปฺธาโน
เตลปฺปทีโป เจตฺถ ฌาเยยฺย จตฺสฺโส [๒]- ปชาปติโย [๓]-
มนฺนาปมนฺนาเปน ปจฺจปฏฺฐิตา อสฺสุ ตํ ก็ มณฺณสิ กุมาร สุขํ
วา โส สเยยฺย โน วา กถํ วา เต เอตฺถ โหตีติ ฯ สุขํ โส
ภนฺเต สเยยฺย เย จ [๔]- โลกเ สุขํ เสนฺติ โส เตสํ อณฺตโรติ ฯ
ตํ ก็ มณฺณสิ กุมาร อปีนุ ตสฺส คหปติสฺส วา คหปติปฺตฺตสฺส
วา อุปฺปชฺเชยฺย รากฺขา ปรีพาทา กายิกา วา เจตฺถิกา วา เยหิ
โส รากฺเซหิ ปรีพาทเหหิ ปรีทฺยหฺมาโน ทฺกฺุขํ สเยยฺยาคิ ฯ เอวํ ภนฺเต ฯ
#๑ ม. วายติ ฯ ย. วาติ ฯ ๒-๓ ย. จสทฺุโท อตฺถิ ฯ ๔ ม. ย. จ ปน ฯ

เยหิ โข โส กุมาร คหปติ วา คหปติปุตโต วา รากเชหิ ปริพาเหหิ
ปริทथุหมานโน ทุกัม สเยยย โส ราโค ตถาคตสฺส ปหีนโน อัจฉินฺนมุโล
ตถาวตถุกโต อนภาวํ กโต อายตฺตือนุปฺปาทธมฺโม ตสฺมาหํ
สุขมสยิตถํ ฯ ตํ ก็ มณฺณสิ กุมาร อปฺนุ ตสฺส คหปติสฺส วา
คหปติปุตตสฺส วา อุปฺปชฺชเยยฺย โทสชา ปริพาหา ฯเปฯ โมหชา
ปริพาหา กายิกา วา เจตสิกกา วา เยหิ โส โมหเชหิ ปริพาเหหิ
ปริทथุหมานโน ทุกัม สเยยฺยติ ฯ เอวํ ภนฺเต ฯ เยหิ โข โส
กุมาร คหปติ วา คหปติปุตโต วา โมหเชหิ ปริพาเหหิ ปริทथุหมานโน
ทุกัม สเยยย โส โมหิ ตถาคตสฺส ปหีนโน อัจฉินฺนมุโล ตถาวตถุกโต
อนภาวํ กโต อายตฺตือนุปฺปาทธมฺโม ตสฺมาหํ สุขมสยิตถนฺติ ฯ

สพฺพทาเว สฺขํ เสติ พฺราหฺมโณ ปรีณิพฺพุโต

โย น ลิปฺปติ กามสฺส สีตฺติญฺโต นิรุปริ

สพฺพา อาสตุตฺติโย เจตฺวา วิเนยฺย ททเย ทริ

อุปฺสนฺโต สฺขํ เสติ สนฺตี ปฺปฺปุยฺย เจตฺโสติ ฯ

[๔๗๕] ๓๖ ตีณิมานิ ภิกฺขเว เทวทูตานิ กตมานิ ตีณิ อิท
ภิกฺขเว เอกจฺโจ กายน ทฺวจฺจริตํ จรติ วาจาเย ทฺวจฺจริตํ จรติ
มฺนสา ทฺวจฺจริตํ จรติ ฯ โส กายเ ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา วาจาเย ทฺวจฺจริตํ
จริตฺวา มฺนสา ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ
ทฺกฺคตฺตี วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ ตเมนนํ ภิกฺขเว นิริยปาลา
นानาพาหาสุ คเหตฺวา ยมสฺส รมฺโณ ทสฺเสนฺติ อัย เทว ปุริโส

อเมตเตยโย อเปตเตยโย อสามณฺโณ อพฺรหฺมณฺโณ น กุเลเชฏฺฐาปจายี
อิมสฺส เทโว ทณฺฑํ ปณฺณตฺติ ตเมณฺ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ ปจฺม
เทวทูตํ สมนุญฺชตฺติ สมนุคฺคาหตฺติ สมนุภาสตฺติ อมฺโห ปุริส น ตฺว
อทุทส มนุสฺเสสฺส ปจฺม เทวทูตํ ปาตุญฺตฺตฺติ ฯ โส เอวมาห นาทุทส
ภนฺเตติ ฯ ตเมณฺ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมาห อมฺโห ปุริส น
ตฺว อทุทส มนุสฺเสสฺส อิตฺถิ วา ปุริสํ วา อสึตฺติกํ วา นวฺตฺติกํ ๑ วา
วสฺสสตฺติกํ วา ชาตฺติยา ชินฺณํ โคปานสฺวํกํ โภคคํ ทณฺฑปฺรายนํ
ปเวชฺมานํ กจฺจนตํ อาตุรํ คตฺติโยพฺพนํ ขณฺฑทฺทนตํ ปฺลิตฺเกตฺติ วิญฺ
ขลิตฺตฺริ ๒ วลิตฺติ ตฺลิกาทคคตฺตฺตฺตฺติ ฯ โส เอวมาห อทุทส ภนฺเตติ
ตเมณฺ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมาห อมฺโห ปุริส ตสฺส เต
วิญฺญสฺส สโต มหาลลกสฺส น เอตทโหสิ อหํปี โขมฺหิ ชรฯมฺโม
ชริ อนตฺติโต นนฺทาทํ กฺลฺยาณํ กโรมิ กายน วาจาย มนฺสาติ ฯ
โส เอวมาห นาสกฺขิสฺสํ ภนฺเต ปมาทสฺสํ ภนฺเตติ ฯ ตเมณฺ
ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมาห อมฺโห ปุริส ปมาทตฺตาย น กฺลฺยาณมกาสี
กายน วาจาย มนฺสา ตกฺขม ตํ ๔ อมฺโห ปุริส ตถา
กฺริสฺสนฺตฺติ ยถาตํ ปมตฺตํ ตํ โข ปเนตํ ปาปกมฺมํ เนว มาตฺรา
กตํ น ปิตฺรา กตํ น ภตฺรา กตํ น ภคินฺนฺยา กตํ น
มิตฺตามจฺเจหิ กตํ น ฌาตฺติสาโลหิตฺเตหิ กตํ น เทวตฺตาหิ กตํ น
สฺมณฺพฺราหฺมณฺเนหิ กตํ อถ โข ตยาเวตํ ปาปกมฺมํ กตํ ตฺวญฺญเว
ตสฺส วิปากํ ปญฺญิตฺตฺเวทิสฺสสึตฺติ ฯ ตเมณฺ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ ปจฺม
#๑ ม. นาวตฺติกํ ฯ ๒ ม. ขลิตฺตฺตฺริ ฯ ๓. ขลิตํ สิวโรวลิตํ ฯ ๔ ม. ปมาทตฺตาย ฯ
#๔ ม. ๒. ตฺว ฯ

เทวทูต สมณยุชิตวา สมณुकคาหิตวา สมณูภาสิตวา ทุตติย เทวทูต
สมณยุชติ สมณुकคาหติ สมณูภาสติ อมฺโกล ปุริส น ตฺวํ อทุทส
มนุสฺเสสฺส ทุตติย เทวทูต ปาตุภูตฺตุนฺติ ฯ โส เอวมมาห นาทุทส
ภนฺเตติ ฯ ตเมนนํ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมมาห อมฺโกล ปุริส น
ตฺวํ อทุทส มนุสฺเสสฺส อิตฺถิ วา ปุริสํ วา อาพาธิกํ ทูกฺขิตํ พาพฺพหฺลิตานํ
สเก มุตฺตกริเส ปฺลিপฺนุนํ เสमानํ อญฺเฬหิ วุฏฺฐาปิยมานํ
อญฺเฬหิ สํเวสียมานนฺติ ฯ โส เอวมมาห อทุทส ภนฺเตติ ฯ
ตเมนนํ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมมาห อมฺโกล ปุริส ตสฺส เต วิญฺญสฺส
สโต มหฺลลกสฺส น เอตทโหสิ อหํปิ โขมฺหิ พฺยาธิชฺชโม
พฺยาธิ อนฺตีโต หนฺทาหํ กลฺยาณํ กโรมิ กาเยน วาจาเยน มนฺสาติ ฯ
โส เอวมมาห นาสกฺขิสฺสํ ภนฺเต ปมาทสฺสํ ภนฺเตติ ฯ ตเมนนํ
ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมมาห อมฺโกล ปุริส ปมาทวตฺตาย น กลฺยาณมกาสิ
กาเยน วาจาเยน มนฺสา ตกฺขม ตํ อมฺโกล ปุริส ตถา
กริสฺสนฺติ ยถา ตํ ปมตฺตํ ตํ โข ปเนตํ ปาปกมฺมํ เนว มาตฺรา
กตํ น ปิตฺรา กตํ น ภาตฺรา กตํ น ภคินียา กตํ น
มิตฺตตามจฺเจหิ กตํ น ฌาติสฺสาโลหิตฺเตหิ กตํ น เทวตฺตาหิ กตํ
น สมณพฺุราหฺมณฺเฬหิ กตํ อถ โข ตยาเวตํ ปาปกมฺมํ กตํ ตวญฺเฬว
ตสฺส วิปากํ ปฏฺิสฺสเวทิสฺสสึตฺติ ฯ ตเมนนํ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ ทุตติย
เทวทูต สมณยุชิตวา สมณुकคาหิตวา สมณูภาสิตวา ตุตติย เทวทูต
สมณยุชติ สมณुकคาหติ สมณูภาสติ อมฺโกล ปุริส น ตฺวํ อทุทส

มนุสเสสุ ตติยั เทวทูตัสส ปาตุภูตุนติ ฯ โส เอวมาห นาทุทสั
ภนุเตติ ฯ ตเมณั ภิกขเว ยโม ราชา เอวมาห อมโภ ปุริส น
ตวั อทุทส มนุสเสสุ อิตถึ วา ปุริสั วา เอกาหมตัสส วา ทวีหมตัส
วา ตีหมตัส วา อทุฐมาตักัง วินีตักัง วิปฺพุพกชาตุนติ ฯ โส เอวมาห
อทุทสั ภนุเตติ ฯ ตเมณั ภิกขเว ยโม ราชา เอวมาห อมโภ ปุริส
ตสส เต วิญญุสส สโต มหุลลกสส น เอตทโหสิ อหंपิ โขมฺหิ
มรณชมฺโม มรณั อนตัสสโต หนุทาสั กลฺยาณั กโรมิ กาเยน วาจาเย
มนสาติ ฯ โส เอวมาห นาสกฺขิสสั ภนุเต ปมาทสสั ภนุเตติ ฯ
ตเมณั ภิกขเว ยโม ราชา เอวมาห อมโภ ปุริส ปมาทวตาย น
กลฺยาณมกาสิ กาเยน วาจาเย มนสา ตคฺขม ตั อมโภ ปุริส ตถา
กริสฺสนุนติ ยถาตัสส ปมตตัสส ตัสส โข ปเนตัสส ปาปกมฺมัสส เนว มาตรา
กตัสส น ปิตรา กตัสส น ภาตรา กตัสส น ภิกฺขินิยา กตัสส น
มิตฺตามจฺเจหิ กตัสส น ฌาติสสาโลหิตฺเตหิ กตัสส น เทวตาสึ กตัส
ส น สมณพฺุราหฺมณฺเหหิ กตัสส อถ โข ตยาเวตัสส ปาปกมฺมัสส กตัสส ตฺวญฺเญว
ตสส วิปากัง ปญฺฐิตัสสเวทิสฺสสึตติ ฯ ตเมณั ภิกขเว ยโม ราชา ตติยั
เทวทูตัสส สมนุญฺญชิตฺวา สมนุญฺญคฺคาหิตฺวา สมนุญฺญาสิตฺวา ตฺวญฺหิ โหติ ฯ
ตเมณั ภิกขเว นิรยปาตา ปญฺจวิธพนฺุรณั นาม กมฺมกฺรณั กโรนฺุติ
ตตตตัสส อโยชิตัสส หตฺถเถ คเมณฺุติ ตตตตัสส อโยชิตัสส ทฺุติยสฺสุมี หตฺถเถ
คเมณฺุติ ตตตตัสส อโยชิตัสส ปาเท คเมณฺุติ ตตตตัสส อโยชิตัสส ทฺุติยสฺสุมี
ปาเท คเมณฺุติ ตตตตัสส อโยชิตัสส มชฺเฌอรฺุสฺสุมี คเมณฺุติ ฯ โส ตตถ

ทุกขา ตีพพา ขรา กฏกา เวทนา เวทียติ น จ ตาว กาลิ กโรติ
 ยาว น ตั ปาปกมมัม พุยนตีโหติ ฯ ตเมนนํ ภิกขเว นิริยปาลา
 สัเวสิตฺวา กุจาริหิ ตจฺจนฺติ ฯ โส ตตฺถ ทุกขา ตีพพา ขรา กฏกา
 เวทนา เวทียติ น จ ตาว กาลิ กโรติ ยาว น ตั ปาปกมมัม
 พุยนตีโหติ ฯ ตเมนนํ ภิกขเว นิริยปาลา อุทฺธึปาถํ อโรสึริ จเปตฺวา ๑
 วาสึหิ ตจฺจนฺติ ... ตเมนนํ ภิกขเว นิริยปาลา รเถ โยเชตฺวา
 อาทิตฺตตาย ญมฺมียา สมฺปชฺชติตาย สลฺยชฺโชติญฺจตาย ๒ สาเรนฺติปิ
 ปจฺจาสาเรนฺติปิ ... ตเมนนํ ภิกขเว นิริยปาลา มหนฺตํ อญฺการปพฺพตฺตํ
 อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตํ สลฺยชฺโชติญฺจตํ อาโรเปนฺติปิ โอรโรเปนฺติปิ ...
 ตเมนนํ ภิกขเว นิริยปาลา อุทฺธึปาถํ อโรสึริ คเหตุวา ตตฺตตาย โลหกฺมฺภิยา
 ปกฺขิปนฺติ อาทิตฺตตาย สมฺปชฺชติตาย สลฺยชฺโชติญฺจตาย ฯ โส
 ตตฺถ เสนฺนุทฺเททฺหํ ปจฺจติ ฯ โส ตตฺถ เสนฺนุทฺเททฺหํ ปจฺจมาโน สกึปิ
 อุทฺธึ คจฺจนฺติ สกึปิ อโร คจฺจนฺติ สกึปิ ติริยํ คจฺจนฺติ ฯ โส
 ตตฺถ ทุกขา ตีพพา ขรา กฏกา เวทนา เวทียติ น จ ตาว กาลิ
 กโรติ ยาว น ตั ปาปกมมัม พุยนตีโหติ ฯ ตเมนนํ ภิกขเว นิริยปาลา
 มหานิรเย ปกฺขิปนฺติ ฯ โส โข ปน ภิกขเว มหานิรโย

จตุกฺกณฺโณ จตุทฺวาโร วิภคฺโต ภาคโส มิโต
 อโยปาการปริยฺนุโต อยสา ปฏิกฺขชฺชิตो
 ตสฺส อโยมยา ญมิ ชลิตา เตชสา ยุตฺตา

#๑ ไป. ม. คเหตุวา ฯ ๒ ม. ย. สัชโชติญฺจตาย ฯ อิตฺโต ปริ อธิสเมว ฯ

สมนุตา โยชนสดี ปริตฺวา ติฏฺฐติ สพฺพทาติ ฯ

ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ยมสฺส รณฺโณ เอตทโหสิ เย กิร โภ โลเก
ปาปกาณิ กมฺมานิ กโรนฺติ เต เอวรูปา วิวิธา กมฺมกรณา กรียนฺติ
อโห วตahi มนุสฺสตุตฺติ ลเภยฺยึ ตถาคโต จ โลเก อุปฺปชฺเชยฺย
อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ตถจาหิ ภควนฺติ ปยฺรูปาเสยฺยึ โส จ เม
ภควา ฌมฺมิ เทเสยฺย ตสฺส จาหิ ภควโต ฌมฺมิ อาชาเนยฺยนฺติ ฯ
ตํ โข ปนาหิ ภิกฺขเว น อณฺณสฺส สมณฺสฺส วา พฺราหฺมณฺสฺส วา
สุตฺวา เอวํ วทามิ อปฺิจ โข ภิกฺขเว ยเทว เม สามิ ฉาตํ
สามิ ทิฏฺฐิ สามิ วิทิตฺติ ตเทวahi วทามิติ ฯ

โจิตฺตา เทวทูเตหิ เย ปมชฺชนฺติ มาณฺวา
เต ทิฆมฺรตฺติ โสจฺนฺติ หีนกาญฺปลกา นรา ฯ
เย จ โข เทวทูเตหิ สนฺโต สปฺปริสา อิท
โจิตฺตา นปฺมชฺชนฺติ อริยฌมฺเม กุทาจนํ
อุปาทานे ภยํ ทิสฺวา ชาติมฺรณสมฺภเว
อนฺุปาทา วิมฺุจฺจนฺติ ชาติมฺรณสงฺขเย
เต ๑ เขมฺปฺมตฺตา สุจิตฺตา ทิฏฺฐฌมฺมาภินิพฺพุตา
สพฺพเวรภยาตีตา สพฺพทฺกขํ อุปฺจฺจฺจนฺติ ฯ

[๔๗๖] ๓๗ อฏฺฐมฺิยํ ภิกฺขเว ปกฺขสฺส จคฺคฺนํ มหाराชานํ อมฺจจา
ปาริสชฺชา อิมิํ โลกํ อนฺุวิจฺรณฺติ กจฺจิ พฺหุ มนุสฺสา มนุสฺเสสฺสุ
เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณฺวา พฺรหฺมณฺณฺวา กุเลเชฏฺฐาปจายิโน
#๑ ม. เต อปฺมตฺตา สุชินโน ฯ

อุโปสถัม อุปวสนุตติ ปฏิจชาโครนุตติ ปุณณานิ กโรนุตติติ ฯ จาตุททสิย
ภิกขเว ปกขสฺส จตฺตนํ มหาราชานํ ปุตุตา อิมํ โลกํ อนุวิจรนุตติ
กจฺจि พหุ มนุสฺสา มนุสฺเสสุ เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา
พฺรหฺมณฺณา กุเลชฺชฺญาปจายิโน อุโปสถัม อุปวสนุตติ ปฏิจชาโครนุตติ
ปุณณานิ กโรนุตติติ ฯ ตทหุ ภิกขเว อุโปสเถ ปณฺณรเส จตฺตาริ มหาราชานิ
สามณฺเณว อิมํ โลกํ อนุวิจรนุตติ กจฺจิ พหุ มนุสฺสา มนุสฺเสสุ
เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺรหฺมณฺณา กุเลชฺชฺญาปจายิโน
อุโปสถัม อุปวสนุตติ ปฏิจชาโครนุตติ ปุณณานิ กโรนุตติติ ฯ สเจ ภิกขเว
อปฺปกา โหนฺติ มนุสฺสา มนุสฺเสสุ เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา
พฺรหฺมณฺณา กุเลชฺชฺญาปจายิโน อุโปสถัม อุปวสนุตติ ปฏิจชาโครนุตติ ปุณณานิ
กโรนุตติติ ฯ ตเมณํ ภิกขเว จตฺตาริ มหาราชานิ เทวานํ ตาวตีสานํ
สุทฺธมฺมายํ สภายํ สนนฺนินฺนนานํ สนนฺนปตฺติตานํ อาริเจนฺติ อปฺปกา โข
มาริสฺสา มนุสฺสา มนุสฺเสสุ เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺรหฺมณฺณา
กุเลชฺชฺญาปจายิโน อุโปสถัม อุปวสนุตติ ปฏิจชาโครนุตติ ปุณณานิ กโรนุตติติ ฯ
เตน ๑ ภิกขเว เทวา ตาวตีสฺสา อนตฺตมฺนา โหนฺติ ทิพฺพาวต โภ
กายา ปรีหยาสิสฺสนุตติ ปรีปฺปุเรสฺสนุตติ อสุรกายาติ ฯ สเจ ปน ภิกขเว
พหุ โหนฺติ มนุสฺสา มนุสฺเสสุ เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา
พฺรหฺมณฺณา กุเลชฺชฺญาปจายิโน อุโปสถัม อุปวสนุตติ ปฏิจชาโครนุตติ
ปุณณานิ กโรนุตติติ ฯ ตเมณํ ภิกขเว จตฺตาริ มหาราชานิ เทวานํ
ตาวตีสานํ สุทฺธมฺมายํ สภายํ สนนฺนินฺนนานํ สนนฺนปตฺติตานํ อาริเจนฺติ พหุ
#๑ ม. เตน โข ฯ ยู. เตนหิ ฯ

โฆ มาริสสา มนุสสา มนุสเสสุ เมตเตยยา เปตเตยยา สามณฺณา
พฺรหฺมณฺณา กุเลชฺชญาปจายโน อุโปสถํ อุปวสนฺติ ปฏฺิชาคโรนฺติ
ปฺลฺณณานิ กโรนฺติติ ฯ เตน ภิภฺขเว เทวา ตาวตีสํ อตฺตมฺนา โหนฺติ
ทิวฺพา วต โภ กายา ปรีปฺุเรสุสนฺติ ปรีหํยิสฺสนฺติ อสุรกายาติ ฯ

[๔๗๗] ๓๘ ภูตปฺุพฺพิ ภิภฺขเว สกฺโก เทวานมฺินฺโท เทเว ตาวตีสํ
อนฺนํยมาโน ตายํ เวลาญํ อิมํ คาลํ อภาสิ

จาตุทฺทสี ๑ ปณฺจทฺสี ยํ จ ปกฺขสุส อญฺจมิ
ปาฏฺิหาริยปกฺขณฺจ อญฺจํคสุสมาคตํ
อุโปสถํ อุปวเสยฺย โยปฺสุส ๒ มาทิสฺ นโรติ ฯ

สา โฆ ปเนสา ภิภฺขเว สกฺเกน เทวานมฺินฺเทน คาลา ทฺุคฺคิตา น
สุคฺคิตา ทฺุพฺภาสิตา น สุภาสิตา ตํ กิสฺส เหตุ สกฺโก หิ ภิภฺขเว
เทวานมฺินฺโท อวิตฺราโค อวิตฺโทโส อวิตฺโมโห ฯ โย จ โฆ โส
ภิภฺขเว ภิภฺขุ อรหํ ชีณาสโว วุสิตฺวา [๓]- กตฺกณฺณิโย โอหิตภาโร
อนฺุปฺปตฺตสทฺโถ ปรีกฺขิณภวสํโยชโน สมฺมทณฺณาวิมฺุตฺโต ตฺสุส โฆ
เอตํ ๔ ภิภฺขุโน กลฺลํ วจฺนํย

จาตุทฺทสี ปณฺจทฺสี ยํ จ ปกฺขสุส อญฺจมิ
ปาฏฺิหาริยปกฺขณฺจ อญฺจํคสุสมาคตํ
อุโปสถํ อุปวเสยฺย โยปฺสุส มาทิสฺ นโรติ ฯ

ตํ กิสฺส เหตุ โส หิ ภิภฺขเว ภิภฺขุ วิตฺราโค วิตฺโทโส วิตฺโมโหติ ฯ

ภูตปฺุพฺพิ ภิภฺขเว สกฺโก เทวานมฺินฺโท เทเว ตาวตีสํ อนฺนํยมาโน

#๑ ยฺ. จาตุทฺทสี ปณฺจทฺสี ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ ๒ ม. โยปฺสุส ฯ ๓ ม.

#พฺรหฺมจริโย ฯ ๔ โป. เอวํ ภิภฺขเว ฯ ม. ยฺ. เอตํ ภิภฺขเว ฯ

ตาย เวลาย อิม คาลิ อภาสิ

จาตุททสี ปณจทสี ยา จ ปกขสุส อฏฺจมี

ปาฎิหาริยปกขณจ อฏฺจงคสุสมากตํ

อุโปสถํ อุปวเสยย โยปสุส มาทิส นโรติ ฯ

สา โข ปเนสา ภิกฺขเว สกฺเคน เทวานมินฺเทน คาลา ทฺคฺคิตา น

สุคฺคิตา ทฺพฺภาสิตา น สุภาสิตา ตํ กิสฺส เหตุ สกฺโก หิ

ภิกฺขเว เทวานมินฺโท อปริมุตฺโต ชาตียา ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ

ทฺกฺเขหิ โทมนสุเสหิ อุปายาเสหิ อปริมุตฺโต ทฺกฺขสุมาติ วทามิ ฯ

โย จ โข โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อรหํ ชีณาสโว วุสิตฺวา กตกรรมโย

โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺตฺโต ปริกฺชีณภวสฺสโยชโน สมฺมทณฺณาวิมุตฺโต

ตสฺส โข เอตํ ภิกฺขุโน กลลํ วจนาย

จาตุททสี ปณจทสี ยา จ ปกขสุส อฏฺจมี

ปาฎิหาริยปกขณจ อฏฺจงคสุสมากตํ

อุโปสถํ อุปวเสยย โยปสุส มาทิส นโรติ ฯ

ตํ กิสฺส เหตุ โส หิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปริมุตฺโต ชาตียา ชรามรณฺน

โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสุเสหิ อุปายาเสหิ ปริมุตฺโต

ทฺกฺขสุมาติ วทามิติ ฯ

[๔๗๘] ๓๕ สุขุมมาโล อหํ ภิกฺขเว ปรมสุขุมมาโล อจฺจนฺตสุขุมมาโล

มม สฺสํ ภิกฺขเว ปีตุ นิเวสเน โปกฺขรณฺนโย การิตา โหนฺติ เอกตฺถ

สฺสํ ภิกฺขเว อุปฺปลํ วปฺปติ เอกตฺถ ปทุมํ เอกตฺถ ปุณฺฑริกํ ยาวเทว

มมตถาย ฯ น โข ปนสฺสาหํ ภิกฺขเว กาสีกํ ๑ จนนฺทํ ชาเรมิ กาสีกํ
 สฺ เม ตํ ภิกฺขเว เวจฺนํ โหติ กาสิกา กณฺจุกา กาสีกํ นิवासํ
 กาสีกโถ อุตฺตราสฺงโถ ฯ รตฺตินฺทิวํ โข ปน สฺ เม ตํ ภิกฺขเว
 เสตจฺจตฺตํ ชาริยติ มา นํ ๒ สิตํ วา อุนฺหํ วา รโฆ วา ตินฺ
 วา อุตฺตาโว วาติ ฯ ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว ตโย ปาสาทา อหเสส
 เอโก เหมนฺตโก เอโก คิมฺหิโก เอโก วสฺสิโก ฯ โส โข
 อหํ ภิกฺขเว วสฺสิเก ปาสาเท วสฺสิเก จตฺตาริ มาเส นิปฺปรีเสหิ
 ตฺริเยหิ ปริจาริยมาโน ๓ น เภฏฺจาปาสาทํ โอรุหามิ ฯ ยถา โข ปน
 ภิกฺขเว อณฺเณสํ นิเวสเนสุ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส กณฺชาทํ โภชนํ
 ทิยติ พิลงฺกทฺตฺยํ เอวเมวสฺส เม ภิกฺขเว ปิตฺตํ นิเวสเน ทาสกมฺมกรโปริสสฺส
 สาลิมฺโสทโน ทิยติ ฯ ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอวรูปาย
 อิทฺฐิยา สมนฺนาคตสฺส เอวรูปเน จ อจฺจนตสฺสุมาเลน เอตทโหสิ
 อสฺสุตฺวา โข ปุณฺชชโน อตฺตนา ชราธมฺโม สมานอ ชรํ อนตฺติโต ปรี
 ชินฺณํ ทิสฺวา อญฺญิยติ หรายติ ชิกฺขจฺจติ อตฺตนาญเวยว อตฺติสฺตฺวา อหํปี
 โขมฺหิ ชราธมฺโม ชรํ อนตฺติโต อหฺนฺจเว โข ปน ชราธมฺโม สมานอ
 ชรํ อนตฺติโต ปรี ชินฺณํ ทิสฺวา อญฺญิเยยฺยํ หรายเยยฺยํ ชิกฺขจฺเจยฺยํ
 น เมตํ อสฺส ปฏฺฐิรูปนฺติ ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว อิติ ปฏฺฐิสถฺยจิกฺขโต
 โย โยพฺพเน โยพฺพนมโท โส สพฺพโส ปหิยิ ฯ อสฺสุตฺวา โข
 ปุณฺชชโน อตฺตนา พฺยาธมฺโม สมานอ พฺยาธํ อนตฺติโต ปรี พฺยาธิตํ
 #๑ ม. ย. อกาสิทํ ฯ ๒ ม. มา นํ สฺสฺสิ ฯ ย. มา นํ สฺสฺสฺสิ ฯ ๓ ม. ปริจารยมา โน ฯ
 #ย. ปรีวาริยมาโน ฯ

ทิสฺวา อฏฺฐิยติ หรายติ ชิกฺขุจฺจติ อตฺตนาํเขว อตฺติสฺติวา อหํปี
โฆมฺหิ พฺยาธิชฺชโม พฺยาธิ อนุตฺตีโต อหฺลเจว โข ปน พฺยาธิชฺชโม
สมาโน พฺยาธิ อนุตฺตีโต ปรี พฺยาธิตํ ทิสฺวา อฏฺฐิเยยฺยํ หฺราเยยฺยํ
ชิกฺขุเจยฺยํ น เมตํ อสฺส ปฏฺฐิรูปฺนติ ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว อิติ
ปฏฺฐิสลฺลจิกฺขโต โย อาโรเคยฺ อาโรคฺยมโท โส สพฺพโส ปหียิ ฯ
อสุตฺตวา โข ปุณฺณชฺชโน อตฺตนา มรณชฺชโม สมาโน มรณํ อนุตฺตีโต
ปรี มตํ ทิสฺวา อฏฺฐิยติ หฺรายติ ชิกฺขุจฺจติ อตฺตนาํเขว อตฺติสฺติวา
อหํปี โฆมฺหิ มรณชฺชโม มรณํ อนุตฺตีโต อหฺลเจว โข ปน
มรณชฺชโม สมาโน มรณํ อนุตฺตีโต ปรี มตํ ทิสฺวา อฏฺฐิเยยฺยํ
หฺราเยยฺยํ ชิกฺขุเจยฺยํ น เมตํ อสฺส ปฏฺฐิรูปฺนติ ตสฺส มยฺหํ
ภิกฺขเว อิติ ปฏฺฐิสลฺลจิกฺขโต โย ชีวิทฺเต ชีวิทฺมโท โส สพฺพโส
ปหียิตฺติ ฯ

ตโยเม ภิกฺขเว มทา กตฺเม ตโย โยพฺพนมโท อาโรคฺยมโท
ชีวิทฺมโท ฯ โยพฺพนมทฺมตฺโต วา ภิกฺขเว อสุตฺตวา ปุณฺณชฺชโน กาเยน
ทฺวจฺจิตฺติ จรติ วาจาเย ทฺวจฺจิตฺติ จรติ มนฺสา ทฺวจฺจิตฺติ จรติ ฯ โส
กาเยน ทฺวจฺจิตฺติ จริตฺวา วาจาเย ทฺวจฺจิตฺติ จริตฺวา มนฺสา ทฺวจฺจิตฺติ
จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺกคฺคฺติ วินิปาตํ นิรยํ
อุปฺปชฺชติ ฯ อาโรคฺยมทฺมตฺโต วา ภิกฺขเว อสุตฺตวา ปุณฺณชฺชโน ฯเปฯ
ชีวิทฺมทฺมตฺโต วา ภิกฺขเว อสุตฺตวา ปุณฺณชฺชโน กาเยน ทฺวจฺจิตฺติ จรติ
วาจาเย ทฺวจฺจิตฺติ จรติ มนฺสา ทฺวจฺจิตฺติ จรติ ฯ โส กาเยน ทฺวจฺจิตฺติ

จริตฺวา วาจา ย จุจฺจริตฺ จริตฺวา มนสา จุจฺจริตฺ จริตฺวา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุกฺคตี วินิปาตํ นิรยํ อุปฺปชฺชติ ฯ
โยพฺพนมทฺตโต วา ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ
อาโศยมทฺตโต วา ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ
ชีวิตมทฺตโต วา ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตตีติ ฯ

พฺยาริชมฺมา ชราชมฺมา อโถ มรณชฺมมิโน
ยถา ชฺมมา ตถา สฺนตา ชิกฺขุจฺจนฺติ ปุณฺณชฺนา ฯ
อหฺลเจตฺติ ชิกฺขุเจยฺยํ เอวํ ชฺมเมสุ ปาณิสฺสุ
น เมตฺติ ปฏฺฐิปสฺส มม เอวํ วิหาริโน ฯ
โสหํ เอวํ วิหรนฺโต ลตฺวา ชฺมมํ นิรุปริ
อาโรเคยฺ โยพฺพนสฺมี ชีวิตสฺมิณฺจ โย ๑ มโ
สพฺเพ มเท อภิโกสฺมิ เนกชฺมมํ ทฏฺฐุ เขมโต ๒ ฯ
ตสฺส เม อหุ อฺสุสาโห นิพฺพานํ อภิปสฺสโต
นาหํ ภพฺโพ เอตฺรหิ กามานิ ปฏฺฐิเสวิตต
อนิวดฺติ ภวิสฺสามิ พุรหฺมจฺริยปรายโนติ ฯ

[๔๗๕] ๔๐ ตีณิมานิ ภิกฺขเว อาริปปเตยฺยานิ กตฺมานิ ตีณิ
อตุตฺตาริปปเตยฺยํ โลกาธิปปเตยฺยํ ชฺมมาริปปเตยฺยํ ฯ กตฺมณฺจ ภิกฺขเว
อตุตฺตาริปปเตยฺยํ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อรณฺณคโต วา รุกฺขมฺมูลคโต วา
สุญฺญาคารคโต วา อิติ ปฏฺฐิสฺสจฺจิกฺขติ น โข ปนาหํ จีวรเหตุ
อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตโต น ปิณฺฑปาตเหตุ น เสนาสนเหตุ
#๑ ม. เขมทาฯ ๒ โป. ม. เขมตฺติ ฯ

น อิติภวาทเหตุ อकारसुमा अनकारियं पपुषितो अपिं चोमहि
ओदिनुणे चादिया चरामरनेन सोकेहि प्रितेवेहि तुकेहेहि तोमनसुसेहि
उपायासेहि तुकेचोदिनुणे तुकेषपरेतो अपुपेवनाम ओमसुस केवलसुस
तुकेषुकेषुसुस अनुत्तरिया पनुणायेतादि ओहणेजेव चो पुन यथितके
कामे ओहाय ओकारसुमा अनकारियं पपुषितो ताथितके वा कामे
प्रियेसेयुं तोतो वा पापिणुत्तरं ॑ न मेतं असुस पुण्णुपुनत्ति सो
ओत्ति पुण्णुसुजिक्खत्ति ओरतुं चो पुन मे वरियं णविसुत्ति असुत्तिं
उपुण्णुत्ता सत्ति अपुपुण्णुत्ता २ पत्तसुत्तो कायो असारत्तो समाहितं
जित्तं ओकेकेकुत्ति सो ओत्तानंयेव ओत्तिपत्तेयुं ॑ कर्त्तवा ओकुत्तं
पत्तत्ति कुत्तं णवेत्ति सवत्तं पत्तत्ति ओनवत्तं णवेत्ति सुत्तं
ओत्तानं प्रितरत्ति ओत्तं वुज्जत्ति णिक्खवे ओत्तत्तिपत्तेयुं ॑ कत्तमेव
णिक्खवे लोकारिपत्तेयुं ओत्तं णिक्खवे णिक्खु ओरत्तत्तो वा वुक्खमुत्तो
वा सुत्तत्तो वा ओत्ति पुण्णुसुजिक्खत्ति न चो पुनाहि
जिवरहेत्तु ओकारसुमा अनकारियं पपुषितो न पिणुत्तात्तहेत्तु न
सेनासनहेत्तु न ओत्तिभवत्तहेत्तु ओकारसुमा अनकारियं पपुषितो
ओपिं चोमहि ओदिनुणे चादिया चरामरनेन सोकेहि प्रितेवेहि
तुकेहेहि तोमनसुसेहि उपायासेहि तुकेचोदिनुणे तुकेषपरेतो अपुपेवनाम
ओमसुस केवलसुस तुकेषुकेषुसुस अनुत्तरिया पनुणायेतादि ओहणेजेव
चो पुन ओवं पपुषितो समानो कामवित्तुक्कं वा वित्तुकेयुं
पुयापात्तवित्तुक्कं वा वित्तुकेयुं वीत्तिवित्तुक्कं वा वित्तुकेयुं महा चो
#॑ म. पापिणुत्तरे ॑ २ म. यु. ओत्तमुत्तत्ता ॑ ३ पो. म. ओत्तिपत्ति ॑

ปนายิ โลกสนุนิวาโส มหนุตสุมิ โข ปน โลกสนุนิวาเส สนฺติ
สมณพฺรหฺมาณณา อิทฺธิมฺนุโต ทิพฺพจกฺขุกา ปฺรจิตฺตวิทฺโณ เต ทฺวโรตฺปิ
ปฺสฺสฺสนฺติ อาสนฺนาปี น ทิสฺสฺสนฺติ เจตฺสาปี จิตฺตํ ปฺชานฺนฺติ ๑ เตปี
มํ เอวํ ชานเญยฺย ปฺสฺสฺส โภ อิมํ กุลปฺตฺตํ สทฺธา อการฺสฺมา
อนการิยํ ปฺพพฺชิตฺโต สฺมาโน โวกิตฺตฺนํ วิหฺรติ ปาปเกหิ อกฺุสเลหิ
ธมฺเมหิตฺติ เทวตาปี โข สนฺติ อิทฺธิมฺนฺตฺนินิโย ทิพฺพจกฺขุกา ปฺรจิตฺตวิทฺุณิโย
ตา ทฺวโรตฺปิ ปฺสฺสฺสนฺติ อาสนฺนาปี น ทิสฺสฺสนฺติ เจตฺสาปี
จิตฺตํ ปฺชานฺนฺติ ตาปี มํ เอวํ ชานเญยฺย ปฺสฺสฺส โภ อิมํ กุลปฺตฺตํ
สทฺธา อการฺสฺมา อนการิยํ ปฺพพฺชิตฺโต สฺมาโน โวกิตฺตฺนํ วิหฺรติ
ปาปเกหิ อกฺุสเลหิ ธมฺเมหิตฺติ โส อิติ ปฺฐิสฺสฺสจิกฺขฺติ อารทฺธํ โข
ปน เม วิริยํ ภวิสฺสฺสติ อสฺลฺลีนํ อฺุปฺภูจิตฺตา สติ อปฺปมฺภูจฺจา
ปฺสฺสฺสทฺโธ กายิ อสารทฺโธ สฺมาหิตํ จิตฺตํ เอกกฺุณฺนฺติ โส โลกํเยว
อาธิปฺเตยฺยํ กริตฺวา อกฺุสฺลํ ปชฺหติ กฺุสฺลํ ภาวติ สาวชฺชํ ปชฺหติ
อนวชฺชํ ภาวติ สฺุทฺธํ อตฺตํ ปฺรหฺรติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺุขเว
โลกาธิปฺเตยฺยํ ๑ กตฺมญฺจ ภิกฺุขเว ธมฺมาธิปฺเตยฺยํ อิทฺธิ ภิกฺุขเว
ภิกฺุขุ อรญฺญคโต วา รุกฺุขมฺมูลคโต วา สฺุญฺญาการคโต วา อิติ
ปฺฐิสฺสฺสจิกฺขฺติ น โข ปฺนาหํ จิวฺรเหตุ อการฺสฺมา อนการิยํ
ปฺพพฺชิตฺโต น ปิณฺฑปาทเหตุ น เสนาสนเหตุ น อิติภวาทเหตุ
อการฺสฺมา อนการิยํ ปฺพพฺชิตฺโต อปีจ โขมฺหิ โอติตฺตฺนํ ชาตฺติยา
ชฺรามรณฺนํ โสเกหิ ปฺริเทเวหิ ทฺุกฺุเขหิ โทมนสฺเสหิ อฺุปายาเสหิ
#๑ ไป. ม. ยฺ. ชานนฺติ ๑ อิตฺโต ปฺริ อิทฺธิสฺสเมว ๑

ทุกโขติณฺโณ ทุกขปรเรโต อปเปวนาม อิมสฺส เกวลสฺส ทุกขกฺขนฺธสฺส
อนุตฺตริยา ปญฺญาเยถาติ สุวากฺขาโต ภควตา ชฺมโม สนนฺทิจฺจโก
อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตุตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิตี สนนฺติ
โฆ ปน [๑]- สพฺรหฺมจาริ ชานํ ปสฺสํ วิหรนฺติ อหฺลฺลเจว โฆ ปน
เอวํ สุวากฺขาเต ชฺมมวินเย ปพฺพชฺชิตฺตํ สมนโน กุสฺสิตฺตํ วิหเรยฺยํ ปมตฺตโต
น เมตฺตํ อสฺส ปฏฺฐิรูปนฺติ โส อิติ ปฏฺฐิสลฺลจฺจกฺขติ อารทฺธํ โฆ
ปน เม วิริยํ ภวิสฺสตี อสฺสลิํ อฺปฏฺฐิตา สตี อปฺปมฺภุจฺจา ปสฺสทฺโท
กาโย อสฺสารทฺโท สฺมาหิตฺตํ จิตฺตํ เอกกฺคนฺติ โส ชฺมมฺเยว
อาชิปเตยฺยํ กริตฺวา อกฺขลํ ปชฺหตี กุสฺลํ ภาวตี สวชฺชํ ปชฺหตี
อนวชฺชํ ภาวตี สุทฺธํ อตฺตานํ ปริหรตี อิทํ วุจฺจตี ภิกฺขเว
ชฺมมาริปเตยฺยํ ฯ อิมานิ โฆ ภิกฺขเว ตีณิ อาชิปเตยฺยานิตี ฯ

นตฺถิ โลเก รโห นาม ปาปกมฺมํ ปกฺกพฺพโต
อตฺตฺตา เต ปฺริส ชานาติ สจฺจํ วา ยตี วา มุสา
กฺลฺยาณํ วต โภ สกฺขิ อตฺตานํ อติมลฺลเวตี ๒
โย สนนฺตํ อตฺตนิ ปาปํ อถ นํ ปริคูหตี

ปสฺสนนฺติ เทวา จ ตถาคตา จ
โลกสฺสมิ พาลํ วิสมํ จรนนฺตํ
ตสฺมา ๓ หิ อตฺตฺตาริปโก สโต จเร
โลกาชิโป จ นิปโก จ ฉายี
ชฺมมาริโป จ อนุชฺมมจาริ

#๑ ม. ย. เม ฯ ๒ ย. อติมลฺลเวตี ฯ ๓ ม. ตสฺมา หิ อตฺตฺตาริปเตยฺยโก จ ฯ

น หียติ สจจปรกุกโม มุณี
ปสยห มาริ อภิภูยย อนตัก
โย จ ผุสี ชาติขัย ปธานวา
โส ตาทิโส โลกวิฑู สุเมโธ
สพเพสุ ฐมฺเมสุ อตมฺมโย มุณีติ ฯ
เทวทูตวคฺโค จตฺตฺโต ฯ
ตสฺสทฺทานัน
พฺรหฺมา อานนฺทสาร์ปฺตฺโต นิตานัน หตฺถเกณ จ
ทฺธา ทฺเว จ ราชานิน สฺขุมมาลา อธิปเตยฺเยน จาติ ฯ

จฺหวคฺโค ปณฺจโม

[๔๘๐] ๔๑ ตินฺณํ ภิกฺขเว สมฺมุขีภาวา สทฺโธ กฺลปฺตฺโต พหฺห
ปฺญณฺโณ ปสวติ กตฺเมสฺส ตินฺณํ สทฺธาย ภิกฺขเว สมฺมุขีภาวา
สทฺโธ กฺลปฺตฺโต พหฺห ปฺญณฺโณ ปสวติ เทยฺยธมฺมสฺส ภิกฺขเว
สมฺมุขีภาวา สทฺโธ กฺลปฺตฺโต พหฺห ปฺญณฺโณ ปสวติ ทกฺขิณฺเอยฺยานัน
ภิกฺขเว สมฺมุขีภาวา สทฺโธ กฺลปฺตฺโต พหฺห ปฺญณฺโณ ปสวติ อิมฺสฺส
โฆ ภิกฺขเว ตินฺณํ สมฺมุขีภาวา สทฺโธ กฺลปฺตฺโต พหฺห ปฺญณฺโณ
ปสวตีติ ฯ

[๔๘๑] ๔๒ ตีหิ ภิกฺขเว จานฺเหหิ สทฺโธ ปสฺนฺโน เวทิตฺพุโพ
กตฺเมหิ ตีหิ สีสฺวานฺตานัน ๑ ทสฺสนกาโม โหติ สทฺธมฺมํ โสตุกาโม
#๑ ยู. สีสฺวตีติ ฯ

โหติ วิคตมลมจฺเจเรน เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาโค
ปยตปาณิ โวสุสศฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต อิมหิ โข
ภิกฺขเว ตีหิ จานเหสิ สทฺุโร ปสนฺโน เวทิตฺพุโพติ ฯ

ทสฺสนกาโม สีลวตํ สทฺุชมํ โสตุมิจฺจติ

วินยฺย มจฺเจรมลํ ส เว สทฺุโรติ วุจฺจตีติ ฯ

[๔๘๒] ๔๓ ตโย ภิกฺขเว อตุลวเส สมฺปสฺสมานเนน อลเมว
ปเรสํ ชมํ เทเสตฺต กตฺเม ตโย โย ชมํ เทเสติ โส อตุลปฺภูตฺสเวทึ
จ โหติ ชมฺมปฺภูตฺสเวทึ จ โย ชมํ สุณาติ โส
อตุลปฺภูตฺสเวทึ จ โหติ ชมฺมปฺภูตฺสเวทึ จ โย เจว ชมํ เทเสติ
โย จ ชมํ สุณาติ อุโก อตุลปฺภูตฺสเวทึโน จ โหนฺติ ชมฺมปฺภูตฺสเวทึโน
จ อิม โข ภิกฺขเว ตโย อตุลวเส สมฺปสฺสมานเนน
อลเมว ปเรสํ ชมํ เทเสตฺนฺติ ฯ

[๔๘๓] ๔๔ ตีหิ ภิกฺขเว จานเหสิ กถา ปวตฺตนิ โหติ กตฺเมหิ
ตีหิ โย ชมํ เทเสติ โส อตุลปฺภูตฺสเวทึ จ โหติ ชมฺมปฺภูตฺสเวทึ
จ โย ชมํ สุณาติ โส อตุลปฺภูตฺสเวทึ จ โหติ ชมฺมปฺภูตฺสเวทึ
จ โย เจว ชมํ เทเสติ โย จ ชมํ สุณาติ อุโก อตุลปฺภูตฺสเวทึโน
จ โหนฺติ ชมฺมปฺภูตฺสเวทึโน จ อิมหิ โข ๑ ภิกฺขเว ตีหิ
จานเหสิ กถา ปวตฺตนิ โหตีติ ฯ

[๔๘๔] ๔๕ ตีณิมานิ ภิกฺขเว ปณฺฑิตปฺลยฺตฺตานิ สปฺปุริสปฺลยฺตฺตานิ
กตฺมานิ ตีณิ ทานํ ภิกฺขเว ปณฺฑิตปฺลยฺตฺตํ สปฺปุริสปฺลยฺตฺตํ
#๑ ยฺ. โขสทฺุโท นตฺถิ ฯ

ปพพชชา ภิกขเว ปญฺหิตปญฺหตฺตา สปฺปริสฺสปญฺหตฺตา
มาตาปิตฺตุนฺนํ ภิกขเว อุปฺภูจฺจันํ ปญฺหิตปญฺหตฺตํ สปฺปริสฺสปญฺหตฺตํ
อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ ปญฺหิตปญฺหตฺตานิ สปฺปริสฺสปญฺหตฺตานิตี ๑

สพฺภิ ทานํ อุปฺปญฺหตฺตํ อหีสา สญฺจโม ทโม
มาตาปิตฺตอุปฺภูจฺจันํ สนนฺตานิ พุรฺหมจฺจาริณํ
สตัดฺเดตานิ จานานิ ยานิ เสเวถ ปญฺหิตโต
อริโย ทสฺสสนสมฺปนฺโน ส โลกํ ภชเต สิวฺนฺติ ๑

[๔๘๕] ๔๖ ยํ ภิกขเว สีลวฺนฺโต ปพฺพชฺชิตา คามํ วา นิคมํ วา
อุปฺนิสฺสาย วิหรนฺติ ตตฺถ มนุสฺสา ตีหิ จาเนหิ พหฺห ปุณฺณํ
ปสฺวณฺติ กตฺเมหิ ตีหิ กาเยน วาจาย มนฺสา ยํ ภิกขเว
สีลวฺนฺโต ปพฺพชฺชิตา คามํ วา นิคมํ วา อุปฺนิสฺสาย วิหรนฺติ ตตฺถ
มนุสฺสา อิมหิ ตีหิ จาเนหิ พหฺห ปุณฺณํ ปสฺวณฺตีตี ๑

[๔๘๖] ๔๗ ตีณิมานิ ภิกขเว สงฺขตฺตสฺส สงฺขตฺตลฺกฺขณานิ กตฺมานิ
ตีณิ อุปฺปาโท ปญฺญาติ วโย ปญฺญาติ จิตฺตสฺส อญฺญตฺตํ
ปญฺญาติ อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ สงฺขตฺตสฺส สงฺขตฺตลฺกฺขณานิตี ๑

[๔๘๗] ๔๘ ตีณิมานิ ภิกขเว อสงฺขตฺตสฺส อสงฺขตฺตลฺกฺขณานิ กตฺมานิ
ตีณิ น อุปฺปาโท ปญฺญาติ น วโย ปญฺญาติ น จิตฺตสฺส
อญฺญตฺตํ ปญฺญาติ อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ อสงฺขตฺตสฺส
อสงฺขตฺตลฺกฺขณานิตี ๑

[๔๘๘] ๔๙ หิมวฺนฺตํ ภิกขเว ปพฺพตฺราจํ นิสฺสาย มหาสาธา

ตีหิ วฑุฒตีหิ วฑุฒนุตติ กตมาหิ ๑ ตีหิ สาขาปตตปลาเสน วฑุฒนุตติ
ตจปป์ฎีกาย วฑุฒนุตติ เพคกุสาเรน วฑุฒนุตติ หิมวณุตติ ภิภุขเว
ปพพตราชัง นิสฺสาย มหาสาธา อิม่าหิ ตีหิ วฑุฒตีหิ วฑุฒนุตติ ๑ เอวเมว
โฆ ภิภุขเว สทฺธัง กุลปตี นิสฺสาย อนฺโตะชโน ตีหิ วฑุฒตีหิ วฑุฒติ
กตมาหิ ๒ ตีหิ สทฺธาย วฑุฒติ สีเลน วฑุฒติ ปญฺญา
วฑุฒติ สทฺธัง ภิภุขเว กุลปตี นิสฺสาย อนฺโตะชโน อิม่าหิ ตีหิ
วฑุฒตีหิ วฑุฒตีติ ๑

ยถาปี ปพพโต เสโล อรณฺณสุมี พุรหาวเน
ตํ รุกฺขํ ๑ อุปนิสฺสาย วฑุฒนุตเตเต วณฺปปตี
ตเถว สีลสมฺปนฺนํ สทฺธัง กุลปตี อิท
อุปนิสฺสาย วฑุฒนุตติ ปตฺตทารา จ พนฺชวา
อมจฺจา ชาติสงฺมา จ เขจฺสฺส อนฺชิวินโน ๑
ตฺยาสุส สีลวโต สีลํ จาคํ สุจฺริตานิ จ
ปสฺสमानานุกุพฺพนุตติ เย ๔ ภาวนุตติ วิจฺกฺขณา
อิท ฌมฺมํ จริตฺวาน มกฺกํ สุคตฺติคามินํ
นนฺทินโน เทวโลกสุมี โมทฺนุตติ กามกามิโนติ ๑

[๔๘๕] ๕๐ ตีหิ ภิภุขเว จาเนหิ อาตปป์ กรณียํ กตเมหิ ตีหิ
อนฺุปฺปนฺนํ ปาปกานํ อุกฺสลาณํ ฌมฺมานํ อนฺุปฺปาทาย อาตปป์
#๑-๒ ม. ย. กตเมหิ ๑ ๓ ม. รุกฺขา ๑ ๔ ม. อตฺตมตฺถํ วิจฺกฺขณา ๑

กรณีขี อนุปปนุณานัน กุสลานัน ฌมมานัน อุปปาทาย อาตปป์ กรณีขี
อนุปปนุณานัน สารีริกานัน เวทนานัน ทุกขานัน ตีพพานัน ขรานัน กฏูกานัน
อสาदानัน อมณาปานัน ปาณหรานัน อธิวาสนาย อาตปป์ กรณีขี ๑ ยโต
โฆ ภิกขเว ภิกขุ อนุปปนุณานัน ปาปกานัน อกุสลานัน ฌมมานัน
อนุปปาทาย อาตปป์ กโรติ อนุปปนุณานัน กุสลานัน ฌมมานัน อุปปาทาย
อาตปป์ กโรติ อนุปปนุณานัน สารีริกานัน เวทนานัน ทุกขานัน ตีพพานัน
ขรานัน กฏูกานัน อสาदानัน อมณาปานัน ปาณหรานัน อธิวาสนาย อาตปป์
กโรติ อัย วุจจติ ภิกขเว ภิกขุ อาตปป์ นิปกโก สโต สมมา
ทุกขสส อนนตทริยาชาติ ฯ

[๔๕๐] ๕๑ ตีหิ ภิกขเว อังเคหิ สมมณนาคโต มหาโจโร สนนิมปี
นินุทติ นิลุโลปมปี หรติ เอกการิกมปี กโรติ ปริปนุเถปี ตัญจติ
กตเมหิ ตีหิ อีธ ภิกขเว มหาโจโร วิสมนีสสิโต จ โหติ
คหณนีสสิโต จ โหติ พลวนีสสิโต จ โหติ ฯ กถญจ ภิกขเว
มหาโจโร วิสมนีสสิโต โหติ อีธ ภิกขเว มหาโจโร นทิวีทุกคัม วา
นีสสิโต โหติ ปพพตวิสมัม วา เอวั โฆ ภิกขเว มหาโจโร
วิสมนีสสิโต โหติ ฯ กถญจ ภิกขเว มหาโจโร คหณนีสสิโต โหติ
อีธ ภิกขเว มหาโจโร ตินคหณัน วา นีสสิโต โหติ รุกขคหณัน วา
โรธัม ๒ วา มหาวนสณนัม วา เอวั โฆ ภิกขเว มหาโจโร
คหณนีสสิโต โหติ ฯ กถญจ ภิกขเว มหาโจโร พลวนีสสิโต โหติ
#๑ ม. ย. อิตโต ปริ อิมหิ ตีหิ ภิกขเว จานะหิ อาตปป์ กรณียนติ ทิสสติ ฯ
#๒ โป. เคหิ ฯ ย. เคธิ ฯ

อิธ ภิกฺขเว มหาโจโร ราชานํ วา ราชมหามตฺตานํ วา นิสฺสึโต โหติ
ตสฺส เอวํ โหติ สเจ มํ โกจิ กิณฺจि วกฺขติ อิมे เม
ราชานो วา ราชมหามตฺตา วา ปรีโยธาย อตฺถํ ภาณิสฺสนฺตึติ สเจ
นํ โกจิ กิณฺจि อาห ตฺยาสฺส ราชานो วา ราชมหามตฺตา วา
ปรีโยธาย อตฺถํ ภาณฺติ เอวํ โข ภิกฺขเว มหาโจโร พลวนิสฺสึโต
โหติ ฯ อิมหิ โข ภิกฺขเว ตึหิ อังฺเคหิ สมฺนฺนาคโต มหาโจโร
สนฺธิมฺปิ ฉินฺหติ นิลฺโลปมฺปิ หรติ เอกาการิกมฺปิ กโรติ ปรีปนฺนเถปิ
ติฏฺฐติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว ตึหิ ฐมฺเมหิ ๑ สมฺนฺนาคโต ปาปภิกฺขุ
ขตํ อุพฺหตํ อตฺตานํ ปรีหริติ สาวชฺโช จ โหติ สานุชฺโช
วิญฺญนํ พหุญจ อปฺลฺลณฺมํ ปสวติ กตฺเมหิ ตึหิ อิธ ภิกฺขเว
ปาปภิกฺขุ วิสมนฺนิสฺสึโต จ โหติ กหนนฺนิสฺสึโต จ พลวนิสฺสึโต
จ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ วิสมนฺนิสฺสึโต โหติ อิธ ภิกฺขเว
ปาปภิกฺขุ วิสเมน กายกมฺเมน สมฺนฺนาคโต โหติ วิสเมน วจิกมฺเมน
สมฺนฺนาคโต โหติ วิสเมน มโนกมฺเมน สมฺนฺนาคโต โหติ เอวํ
โข ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ วิสมนฺนิสฺสึโต โหติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ
คหนนฺนิสฺสึโต โหติ อิธ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ
อนฺตคฺคาหิกาย ทิฏฺฐิยา สมฺนฺนาคโต โหติ เอวํ โข ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ
คหนนฺนิสฺสึโต โหติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ พลวนิสฺสึโต โหติ
อิธ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ ราชานํ วา ราชมหามตฺตานํ วา นิสฺสึโต
โหติ ตสฺส เอวํ โหติ สเจ มํ โกจิ กิณฺจิ วกฺขติ อิมे เม

#๑ ม. อังฺเคหิ ฯ

ราชาโน วา ราชมหามตฺตา วา ปรีโยธาย อตุถํ ภาณิสฺสนฺตํ สเจ
นํ โกจิ กิณฺจि อหา ตฺยาสุส ราชาโน วา ราชมหามตฺตา วา
ปรีโยธาย อตุถํ ภาณฺติ เอวํ โข ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ
พลวนิสฺสํ โหติ ฯ อิมํ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมนฺนาคโต
ปาปภิกฺขุ ขตฺติ อูปหตฺติ อตุตฺตํ ปรีหริติ สวชฺโช จ โหติ
สวานุชฺโช วิณฺญํ พหุญฺจ อปฺปญฺญํ ปสวตฺติ ฯ

จฺหวคฺโค ปญฺจโม ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

สมมุจฺจ
สงฺขตฺติ ปพฺพตฺตปฺปํ มหาโจเรเนการสาติ ฯ
ปจฺจโม ปณฺณาสโก สมตฺโต ฯ

พุทธิยปัญญาสโก

พราหฺมณวคฺโค ปจฺโม

[๔๕๑] ๕๒ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ อนาถปิณฺฑิกิสฺส
 อารามे ฯ อถโข เทว พฺราหฺมณา ชินฺณา วุฑฺฒา มหฺลลกา อทฺธคฺตา
 วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสฺติกา ชาติยา เยน ภควา เตนฺอุปฺสงฺกมฺมํ
 อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมฺโมทิสฺส สมฺโมทณฺิยํ กถํ สาราณฺิยํ
 วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสฺสีทิสฺส เอกมฺนตฺตํ นิสฺสินฺนา โข เต พฺราหฺมณา
 ภควนฺตํ เอตทวโจจ มยฺมสฺส โภ โคตม พฺราหฺมณา ชินฺณา วุฑฺฒา
 มหฺลลกา อทฺธคฺตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสฺติกา ชาติยา เต จมฺห ๑
 อกตฺกฺลฺยาณา อกตฺกฺสลา อกตฺถิรฺตฺตาณา โอวทฺตุ โน ภวํ โคตโม
 อนุสาสฺตุ โน ภวํ โคตโม ยํ อมฺหากํ อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ หิตาย
 สุขายาติ ฯ ตกฺขม ตฺมุเมห พฺราหฺมณา ชินฺณา วุฑฺฒา มหฺลลกา
 อทฺธคฺตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสฺติกา ชาติยา เต จตฺถ อกตฺกฺลฺยาณา
 อกตฺกฺสลา อกตฺถิรฺตฺตาณา อุปฺนียติ โข อยํ พฺราหฺมณา
 โลโก ชฺราย พฺยาธินา มรณฺเณน เอวํ อุปฺนียมาเน โข พฺราหฺมณา
 โลเก ชฺราย พฺยาธินา มรณฺเณน โย อธิ กาเยน สลฺยโม วาจา
 สลฺยโม มนฺสา สลฺยโม ตํ ตสฺส เปตฺสฺส ตาณฺญจ เลนฺญจ
 ทิปฺญจ สรณฺญจ ปฺรายนฺญจาติ ฯ

#๑ ไป. ม. ยู. จมฺหา ฯ

อุปนิสัย ชีวิตมปปมายย ๑

ชรูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณา

เอตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน

ปฺลฺยณานิ กยิราถ สุขาวหาณี ฯ

โยธ กายน สลฺยโม วาจา ย อุตฺเตตฺตา

ตํ ตสฺส เปตสฺส สุขาย โหติ

ยํ ชีวมาโน ปกโรติ ปฺลฺยณนฺติ ฯ

[๔๕๒] ๕๓ อตฺโข เทว พุราหฺมณา ชินฺณา วุฑฺฒา มหฺลลกา
อทฺธคตา วโยนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสตฺติกา ชาตฺติยา เยน ภควา
เตนุสฺสงกมฺมึสุ อุปฺสงกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทึสุ
เอกมฺนตํ นิสฺสินฺนา โข เต พุราหฺมณา ภควนฺตํ เอตทโวจจ มยฺมสฺสุ
โก โคตม พุราหฺมณา ชินฺณา วุฑฺฒา มหฺลลกา อทฺธคตา
วโยนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสตฺติกา ชาตฺติยา เต จมฺห อกตฺกฺลฺยาณา อกตฺกฺสลา
อกตฺกิริตฺตตาณา โอวาทฺตุ โน ภวํ โคตโม อนุสาสฺตุ โน ภวํ
โคตโม ยํ อมฺหากํ อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ ตกฺขมฺ ตุมฺเห
พุราหฺมณา ชินฺณา วุฑฺฒา มหฺลลกา อทฺธคตา วโยนุปฺปตฺตา
วิสวสฺสสตฺติกา ชาตฺติยา เต จตฺถ อกตฺกฺลฺยาณา อกตฺกฺสลา
อกตฺกิริตฺตตาณา อาทิตฺเต โข อยํ พุราหฺมณา โลโก ชราย พฺยาธินา
มรณนฺ เหวํ อาทิตฺเต โข ๒ พุราหฺมณา โลเก ชราย พฺยาธินา
มรณนฺ โย อธิ กายน สลฺยโม วาจา สลฺยโม มนฺสา สลฺยโม
#๑ ม. ย. ชีวิตมปปมายุฯ ๒ ย. โขสทฺโท นตฺถิ ฯ

ตํ ตสฺส เปตสฺส ตามณฺจ เสนณฺจ ทีปณฺจ สรรณณฺจ ปราณณฺจจาติ ฯ

อาทิตฺตสฺมี อคารสฺมี ยํ นีหริติ ภาชนํ

ตํ ตสฺส โหติ อตุถาย โน จ ยํ ตตุถ พยฺหติ

เอวํ อาทิตฺตเก ๑ โลกเก ชราย มรณฺน จ

นีหเรถว ทาเนน ทินฺนํ โหติ สฺนึหฺตํ ฯ

โยธ กายเนน สลฺยโม วาจา ย อุตฺเตตฺสา

ตํ ตสฺส เปตสฺส สุขาย โหติ

ยํ ชีวมาโน ปกโรติ ปุณฺณนฺติ ฯ

[๔๕๑] ๕๔ อถโข อณฺตโร พุราหุมนฺ เยน ภควา
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิตฺติ ฯเปฯ เอกมนฺตํ
นินฺนโน โข โส พุราหุมนฺ ภควนฺตํ เอตทวโจ สนฺทิกฺโข ฌมฺโม
สนฺทิกฺโข ฌมฺโมติ โภ โคตม วุจฺจติ กิตฺตาวตา นุ โข โภ โคตม
สนฺทิกฺโข ฌมฺโม โหติ อกาลิกฺโข เอหิปสฺสิกฺโข โอปนยิกฺโข ปจฺจตฺตํ
เวทิตฺตพฺโพ วิญญูหิตฺติ ฯ รตฺโต โข พุราหุมนฺ ราเคน อภิกฺโขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต
อตุตฺตพฺยาพาชา ยปี เจเตติ ปฺรพฺยาพาชา ยปี เจเตติ อุกฺยพฺยาพาชา ยปี
เจเตติ เจตสิกฺกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ ราเค ปหิเน เนว
อตุตฺตพฺยาพาชา ยปี เจเตติ น ปฺรพฺยาพาชา ยปี เจเตติ น
อุกฺยพฺยาพาชา ยปี เจเตติ น เจตสิกฺกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ
เอวํปี โข พุราหุมนฺ สนฺทิกฺโข ฌมฺโม โหติ ... ทฺถุจ โข พุราหุมนฺ
โทเสน อภิกฺโขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต อตุตฺตพฺยาพาชา ยปี เจเตติ
#๑ ไป. ยู. อาทิตฺโต โลกโก ฯ ม. อาทิตฺโต โข โลกโก ฯ

ปรพฺยาพาชาयी เจเตติ อุกฺกยพฺยาพาชาयी เจเตติ เจตสิกํปี ทุกํ
โทมนสุลํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ โทเส ปหฺนิเน เนว อุตฺตพฺยาพาชาयी เจเตติ
น ปรพฺยาพาชาयी เจเตติ น อุกฺกยพฺยาพาชาयी เจเตติ น เจตสิกํ
ทุกํ โทมนสุลํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ เอวํปี โข พุราหฺมณฺ สนฺทิกฺกุจฺจโก
ชฺมโม โหติ ... มฺุโพห โข พุราหฺมณฺ โมเหฺน อภิกฺกุโต ปฺริยาทินฺนจฺจโต
อุตฺตพฺยาพาชาयी เจเตติ ปรพฺยาพาชาयी เจเตติ อุกฺกยพฺยาพาชาयी
เจเตติ เจตสิกํปี ทุกํ โทมนสุลํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ โมเห ปหฺนิเน เนว
อุตฺตพฺยาพาชาयी เจเตติ น ปรพฺยาพาชาयी เจเตติ น
อุกฺกยพฺยาพาชาयी เจเตติ น เจตสิกํ ทุกํ โทมนสุลํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ เอวํปี
โข พุราหฺมณฺ สนฺทิกฺกุจฺจโก ชฺมโม โหติ อกาลิกโ อหิปฺสฺสติกโ อปฺนยิกโ
ปจฺจตุตฺตํ เวทิตฺตํ วิญฺญฺหิตฺติ ฯ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตมํ ฯเปฯ
อุปาสิกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตฺต อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺุเปตฺตํ สรณฺํ คตฺนฺุติ ฯ

[๔๕๔] ๕๕ อถ โข อณฺุตโร พุราหฺมณฺปฺริพฺพาชโก เยน ภควา
เตนฺุปสฺงกมิ ฯเปฯ เอกมฺนฺุตํ นิสินฺุโน โข โส พุราหฺมณฺปฺริพฺพาชโก
ภควนฺุตํ เอตทวโจ สนฺทิกฺกุจฺจโก ชฺมโม สนฺทิกฺกุจฺจโก ชฺมโมติ โภ
โคตมํ วุจฺจติ กิตฺตาวตฺตา นฺุ โข โภ โคตมํ สนฺทิกฺกุจฺจโก ชฺมโม
โหติ อกาลิกโ อหิปฺสฺสติกโ อปฺนยิกโ ปจฺจตุตฺตํ เวทิตฺตํ วิญฺญฺหิตฺติ ฯ
รตฺโต โข พุราหฺมณฺ ราเคน อภิกฺกุโต ปฺริยาทินฺนจฺจโต อุตฺตพฺยาพาชาयी
เจเตติ ปรพฺยาพาชาयी เจเตติ อุกฺกยพฺยาพาชาयी เจเตติ
เจตสิกํปี ทุกํ โทมนสุลํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ราเค ปหฺนิเน เนว

อุตตพฺยาพาทายปี เจเตติ น พรพฺยาพาทายปี เจเตติ น อุกฺยพฺยาพาทายปี
 เจเตติ น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺเวเทติ รตฺโต โข
 พฺราหฺมณฺ รากฺเนน อภิภูโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต กายเณ ทฺจฺจริตฺตํ จรติ
 วาจาเย ทฺจฺจริตฺตํ จรติ มนสา ทฺจฺจริตฺตํ จรติ รากฺเ ปหฺีเน เนว
 กายเณ ทฺจฺจริตฺตํ จรติ น วาจาเย ทฺจฺจริตฺตํ จรติ น มนสา
 ทฺจฺจริตฺตํ จรติ รตฺโต โข พฺราหฺมณฺ รากฺเนน อภิภูโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต
 อุตตตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ นปฺปชานาติ ปฺรตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ นปฺปชานาติ
 อุกฺยตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ นปฺปชานาติ รากฺเ ปหฺีเน อุตตตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ
 ปชานาติ ปฺรตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ ปชานาติ อุกฺยตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ ปชานาติ
 เอวํปี โข พฺราหฺมณฺ สนฺทิกฺกจฺโก ฌมฺโม โหติ ... ทฺจฺจโร โข
 พฺราหฺมณฺ ๔เป๔ มฺุโพห โข พฺราหฺมณฺ โมเหเนน อภิภูโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต
 อุตตพฺยาพาทายปี เจเตติ พรพฺยาพาทายปี เจเตติ อุกฺยพฺยาพาทายปี
 เจเตติ เจตสิกํปี ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺเวเทติ โมเห ปหฺีเน
 เนว อุตตพฺยาพาทายปี เจเตติ น พรพฺยาพาทายปี เจเตติ น
 อุกฺยพฺยาพาทายปี เจเตติ น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺเวเทติ
 มฺุโพห โข พฺราหฺมณฺ โมเหเนน อภิภูโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต กายเณ
 ทฺจฺจริตฺตํ จรติ วาจาเย ทฺจฺจริตฺตํ จรติ มนสา ทฺจฺจริตฺตํ จรติ
 โมเห ปหฺีเน เนว กายเณ ทฺจฺจริตฺตํ จรติ น วาจาเย ทฺจฺจริตฺตํ จรติ
 น มนสา ทฺจฺจริตฺตํ จรติ มฺุโพห โข พฺราหฺมณฺ โมเหเนน อภิภูโต
 ปฺริยาทินฺนจิตฺโต อุตตตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ นปฺปชานาติ ปฺรตฺถํปี ยถากฺกตฺตํ

นปฺปชานาติ อุกฺขตฺถปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ โมเห ปหิเน อตฺตตฺถปิ
ยถาภูตํ ปชานาติ ปฺรตฺถปิ ยถาภูตํ ปชานาติ อุกฺขตฺถปิ ยถาภูตํ
ปชานาติ เอวํปิ โข พุราหุณฺณ สนฺทิกฺกโก ฌมฺโม โหติ อกาลิกโก
เอหิปสฺสิกโก โอปนยิกโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี ฯ อภิกฺกนฺตํ
โก โคตมฺ ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตมฺ ฌาเรตุ อชฺชตคฺเค
ปาณฺสเปตํ สรณํ คตฺนฺติ ฯ

[๔๕๕] ๕๖ อถ โข ชานุสฺสโธณิ พุราหุณฺโณ เยน ภควา
เตนุสฺสงฺกมิ ฯเปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข ชานุสฺสโธณิ พุราหุณฺโณ
ภควนฺตํ เอตทวโจ สนฺทิกฺกิกํ นิพฺพานํ สนฺทิกฺกิกํ นิพฺพานนฺติ โภ
โคตมฺ วุจฺจติ กิตฺตาวตฺตา นฺ โข โภ โคตมฺ สนฺทิกฺกิกํ นิพฺพานํ
โหติ อกาลิกํ เอหิปสฺสิกํ โอปนยิกํ ๑ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺพํ วิญญูหิตี ฯ
รตฺโต โข พุราหุณฺณ ราเคน อภิกฺกโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต อตฺตพฺยาพาชายปี
เจเตติ ปฺรพฺยาพาชายปี เจเตติ อุกฺขพฺยาพาชายปี
เจเตติ เจตสิกฺกปี ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ ราเค ปหิเน เนว
อตฺตพฺยาพาชายปี เจเตติ น ปฺรพฺยาพาชายปี เจเตติ น อุกฺขพฺยาพาชายปี
เจเตติ น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ เอวํปิ โข
พุราหุณฺณ สนฺทิกฺกิกํ นิพฺพานํ โหติ ... ทฺถุโธ โข พุราหุณฺณ ฯเปฯ
มุโพห โข พุราหุณฺณ โมเหเน อภิกฺกโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต อตฺตพฺยาพาชายปี
เจเตติ ปฺรพฺยาพาชายปี เจเตติ อุกฺขพฺยาพาชายปี
เจเตติ เจตสิกฺกปี ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ โมเห ปหิเน เนว
#๑ ม. โอปนยิกํ ฯ อิโต ปรี อีทิสเมว ฯ

อตุตพฺยาพาชายปี เจเตติ น พรพฺยาพาชายปี เจเตติ น อุกฺกพฺยาพาชายปี
เจเตติ น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวเทติ
เอวํปี โข พฺราหฺมณฺ สนนฺทิกฺกํ นิพฺพานํ โหติ ... ยโต โข อัยฺ พฺราหฺมณ
อนวเสสํ รากฺกขยํ ปฏิสฺสเวเทติ อนวเสสํ โทสฺกขยํ ปฏิสฺสเวเทติ
อนวเสสํ โมหฺกขยํ ปฏิสฺสเวเทติ เอวํ โข พฺราหฺมณฺ สนนฺทิกฺกํ
นิพฺพานํ โหติ อกาลิกํ เอหิปสฺสํ โอปนยิกํ ปจฺจตุตฺตํ เวทิตพฺพํ
วิญญูหีติ ฯ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตมฺ ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
ชาเรตฺตฺ อชฺชตฺตฺเค ปาณฺเปตฺตํ สรณฺ คตฺนฺติ ฯ

[๔๕๖] ๕๗ อถ โข อณฺณตโร พฺราหฺมณฺมหาสาโล เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส พฺราหฺมณฺมหาสาโล
ภควนฺตํ เอตทวโจ สุตฺตมเมตํ โภ โคตมฺ ปุพฺพกานํ พฺราหฺมณานํ
วฺจ
โลโก อวิจฺจ มณฺเฒ สฺสุญฺญ โหติ ๑ มนฺสฺเสหิ กุกฺกฏฺสฺมปาติกา
คามนิกมฺชนปทฺราชฺชานียติ โภ นฺ โข โภ โคตมฺ เหตุ โภ ปจฺจโย
เยเนตฺรหิ มนฺสฺสถานํ ขโย โหติ ตนฺตฺตํ ปณฺณายติ คามาปี อคามา
โหนฺติ นิกมาปี อนิกมา โหนฺติ นคราปี อนครา โหนฺติ ชนปทาปี
อชนปทา โหนฺตีติ ฯ เอตฺรหิ พฺราหฺมณฺ มนฺสฺสา อธฺมฺมราครตฺตา
วิสมฺโลภาภิกฺกฺตา มิจฺจ
มิจฺจ
ชีวิตา โวโรเปนฺติ เตน พหุ มนฺสฺสา กาลํ กโรนฺติ อัยฺปี
#๑ ไป. ม. ย. อโหสิ ฯ ๒ ม. อณฺณมณฺณํ ฯ

โฆ พุราหุณ เหตุ อัย ปัจจโย เยเนตริหิ มนุสฺसानันฺ ขโย
โหติ ตนฺตุตฺตํ ปญฺญาติ คามาปี อคามา โหนฺติ นิคมาปี
อนิคมา โหนฺติ นคราปี อนครา โหนฺติ ชนปทาปี อชนปทา
โหนฺติ ฯ ปุณ จ ปรี พุราหุณ เอตริหิ มนุสฺสา อหฺมฺราครตฺตา
วิสมโลภาภิกฺขุตา มิจุฉาหฺมฺปเรตาเตสฺส อหฺมฺราครตฺตานันฺ วิสมโลภาภิกฺขุตานันฺ
มิจุฉาหฺมฺปเรตานันฺ เทโว น สมฺมา ชาริ อานุปฺปเวจฺจติ
เตน ทฺพุกฺกัณฺโณ โหติ ทฺสฺสสฺสํ เสตฺถุจิกํ สลาภาวฺตุตฺตํ เตน พฺหุ
มนุสฺสา กาลิ กโรนฺติ อัยปี โฆ พุราหุณ เหตุ อัย ปัจจโย
เยเนตริหิ มนุสฺसानันฺ ขโย โหติ ตนฺตุตฺตํ ปญฺญาติ คามาปี
อคามา โหนฺติ นิคมาปี อนิคมา โหนฺติ นคราปี อนครา โหนฺติ
ชนปทาปี อชนปทา โหนฺติ ฯ ปุณ จ ปรี พุราหุณ เอตริหิ มนุสฺสา
อหฺมฺราครตฺตา วิสมโลภาภิกฺขุตา มิจุฉาหฺมฺปเรตาเตสฺส อหฺมฺราครตฺตานันฺ
วิสมโลภาภิกฺขุตานันฺ มิจุฉาหฺมฺปเรตานันฺ ยกฺขา วาเพ อมนุสฺเส
โอสฺสชฺชนฺติ เตน พฺหุ มนุสฺสา กาลิ กโรนฺติ อัยปี โฆ
พุราหุณ เหตุ อัย ปัจจโย เยเนตริหิ มนุสฺसानันฺ ขโย โหติ
ตฺนฺตุตฺตํ ปญฺญาติ คามาปี อคมา โหนฺติ นิคมาปี อนิคมา
โหนฺติ นคราปี อนครา โหนฺติ ชนปทาปี อชนปทา โหนฺติติ ฯ
อภิกฺกนฺตํ โภ โคตมฺ ฯเปฯ อุปาสํกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ
อชฺชตฺตฺเต ปาณฺเปตฺติ สรณฺ คตฺนฺติ ฯ

[๔๕๗] ๕๘ อถโฆ วจฺจโคตฺโต ปรีพฺพาชโก เยน ภควา

เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทุธี สมฺโมทิตฺติ สมฺโมทิตฺติยํ กถํ
สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนุตฺตํ นิสิตฺติ เอกมฺนุตฺตํ นิสิตฺติโน โข
วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ สุตมฺเมตฺตํ โภ โคตม
สมฺโณ โคตโม เอวมาห มยฺหเมว ทานํ ทาทพฺพํ นาณฺเณสํ
ทานํ ทาทพฺพํ มยฺหเมว สวากานํ ทานํ ทาทพฺพํ นาณฺเณสํ สวากานํ
ทานํ ทาทพฺพํ มยฺหเมว ทินฺนํ มหฺปฺผลํ นาณฺเณสํ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ
มยฺหเมว สวากานํ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ นาณฺเณสํ สวากานํ ทินฺนํ
มหฺปฺผลนฺตฺติ เย เต โภ โคตม เอวมาหํสุ สมฺโณ โคตโม เอวมาห
มยฺหเมว ทานํ ทาทพฺพํ นาณฺเณสํ ทานํ ทาทพฺพํ มยฺหเมว สวากานํ
ทานํ ทาทพฺพํ นาณฺเณสํ สวากานํ ทานํ ทาทพฺพํ มยฺหเมว ทินฺนํ
มหฺปฺผลํ นาณฺเณสํ ทินฺนํ มหฺปฺผลํ มยฺหเมว สวากานํ ทินฺนํ
มหฺปฺผลํ นาณฺเณสํ สวากานํ ทินฺนํ มหฺปฺผลนฺตฺติ กจฺจึ เต โภโต
โคตมสฺส วุตฺตวาทีโน น จ ภวฺนตฺตํ โคตมํ อฏฺเฐน อพฺภาจิกฺขนฺตฺติ
ธมฺมสฺส จานฺุธมฺมํ พฺยากรโณนฺตฺติ น จ โภจึ สหธมฺมิโก วาทานฺุปาโต
การยฺหํ จานํ อากจฺจฺนตฺติ อนพฺภกฺขาตุกามา หิ มยฺ ภวฺนตฺตํ โคตมฺนตฺติ ฯ
เย เต วจฺจ เอวมาหํสุ สมฺโณ โคตโม เอวมาห มยฺหเมว
ทานํ ทาทพฺพํ ฯเปฯ นาณฺเณสํ สวากานํ ทินฺนํ มหฺปฺผลนฺตฺติ
น เม เต วุตฺตวาทีโน อพฺภาจิกฺขนฺตฺติ จ ปน มํ เต อสตา
อฏฺเฐน โย โข วจฺจ ปริ ทานํ ททนฺตํ วาเรตฺติ โส ติณฺณํ
อนฺุตรายกโร โหตฺติ ติณฺณํ ปารีปฺนฺตฺติโก กตเมสํ ติณฺณํ ทายกสฺส

ปุณฺณนุตรายกโร โหติ ปฏิคฺคาหกานํ ลาภนุตรายกโร โหติ ปุพฺพเพว
 โข ปนสฺส อตฺตตา ขโต จ โหติ อุปฺหโต จ โย โข วจฺจ
 ปรี ทานํ ททนต์ วาเรติ โส อิมสํ ติณฺณํ อนุตรายกโร โหติ
 ติณฺณํ ปารีปฺนฺธิโก ฯ อหํ โข ปน วจฺจ เอวํ วทามิ เยปี เต
 จนฺทนิกาย วา โอลิคฺคฺลฺลฺล วา ปาณา ตตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สรราวโรวณํ วา ฉทฺท
 ตโตนิทานํ อหํ วจฺจ ปุณฺณสฺส อากมํ วทามิ โโก ปน วาโท
 มนุสฺสญฺญเต ฯ อปีจําหํ วจฺจ สีสฺวโต ทินฺนํ มหปฺผลํ วทามิ โน ตถา
 ทฺตฺตฺตฺตฺต ๒ โส จ โหติ ปญฺจกฺวิปฺปํปํปํปํปํปํปํปํปํปํปํปํปํ
 กตฺตมานิ ปญฺจกานิ ปหีนานิ โทหนฺติ กามจฺจนฺโท ปหีนํ โหติ
 พฺยาปาโท ปหีนํ โหติ ถินมิทฺธํ ปหีนํ โหติ อุทฺทจฺจกฺกจฺจ
 ปหีนํ โหติ วิจิกฺกขฺมา ปหีนํ โหติ อิมานิ ปญฺจกานิ ปหีนานิ
 โทหนฺติ กตฺตเมหิ ปญฺจกฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ อเสเขน
 สีสฺลกฺขณฺเชน สมนฺนาคโต โหติ อเสเขน สมาริ กฺขณฺเชน สมนฺนาคโต
 โหติ อเสเขน ปญฺญา กฺขณฺเชน สมนฺนาคโต โหติ อเสเขน
 วิมุตฺตติ กฺขณฺเชน สมนฺนาคโต โหติ อเสเขน วิมุตฺตติวิญญานทฺตฺตฺต กฺขณฺเชน
 สมนฺนาคโต โหติ อิมํหิ ปญฺจกฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ อิติ
 ปญฺจกฺวิปฺปํ

อิติ กณฺหาสุ เสตาสฺส โรหิณีสฺส หรีสุ วา
 กมฺมาสาสุ สฺรฺปาสุ โคสุ ปาเรวตาสฺส วา

#๑ ยู. เยน ฯ ๒ ม. ทฺต

ยาสูกาสุจิ ๑ เอตาสู ทนุโต ชายติ ปุ่กโว
 โชรโยห พลสมปโน โกลยานชวณิกโกโม
 ตเมว ภारे ยุณชนุติ นาสส วณณั ปริกขเร
 เอวเมว มนุสเสส ยสมึกสมิณจิ ชาตีย์ ๒
 ขตติเย พุราหุมนเ เวสเส สุกุเท จณฺทาลปุ่กกุเส
 ยาสูกาสุจิ เอตาสู ทนุโต ชายติ สุกุพโต
 ฐมมฺภูโจ สีสสมปโน สจจวาทิ หิริมน
 ปหีนชาติมรโณ พุรหุมาจริยสฺส เกวลี
 ปนฺนภาโร วิสยุตโต กตทิจฺโจ อนาสโว
 ปารกุ สพพมฺมานันฺ อนุปาทาย นิพฺพุโต
 ตสมึ เว ๓ วิรเช เขตเต วิปฺลลา โหติ ทกฺขิณา ฯ
 พาลา จ อวิชานนฺตา ทุมฺเมธา อสฺสุตาวิโน
 พหิทฺฐา ททนฺติ ทานานิ ๔ นหิ สนฺเต อุปาเสเร ฯ
 เย จ สนฺเต อุปาเสนฺติ สปปฺญเเย ชีรสมฺมเต
 สทฺธา จ เนสฺส สุกเต มฺลชาตา ปติฏฺฐิตา
 เทวโลกญฺจ เต ยนฺติ กุเล วา อิธ ชายเร
 อนุปฺพุเพน นิพฺพานันฺ อธิคจฺจนฺติ ปณฺทิตาติ ฯ

[๔๕๘] ๕๕ อถโข ติกณฺโณ พุราหุมนโณ เยน ภควา
 เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธี สมฺโมทิ สมฺโมทนิยฺย กถํ
 สาราณียํ วิตฺติสारेตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โย
 #๑ โป. ย. ยาสูกาสุ จ ฯ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ ๒ โป. ม. ชาตีย์ ฯ ๓ ม. ย.
 #ตสมึเยว ฯ ๔ ย. ทานา ฯ

ติกณฺโณ พุราหุมนฺโณ ภควโต สมมุขา เตวิชชานํ สุทํ พุราหุมนานํ
วณฺณํ ภาสตี เอวมปิ เตวิชชา พุราหุมนฺนา อิติปี เตวิชชา
พุราหุมนฺนาติ ฯ ยถากถํ ปน พุราหุมนฺ พุราหุมนฺนา พุราหุมนํ เตวิชชํ
ปญฺญาเปนฺตฺติติ ฯ อิท โภ โคตม พุราหุมนฺ อุกโต สุชาโต โหติ
มาติโต จ ปีติโต จ สํสุทฺทคหณฺโก ยาว สตฺตมา ปีตามหฺยคา
อกฺขิตฺโต อนฺุปกฺกุกฺโข ชาติวาเทน อชฺฌายโก มนฺตฺทโร ตินฺณํ เวทานํ
ปารฺกฺข สนิมฺณทฺตฺเทญฺญานํ สากฺขรปฺปเกทานํ อิติहाสปญฺจมานํ ปทโก
เวยฺยการฺโณ โลกายตมहाปฺริสทกฺขณฺเสสุ อนวโยติ เอวํ โข โภ
โคตม พุราหุมนฺนา พุราหุมนํ เตวิชชํ ปญฺญาเปนฺตฺติติ ฯ อญฺญา
โย พุราหุมนฺ พุราหุมนฺนา พุราหุมนํ เตวิชชํ ปญฺญาเปนฺตฺติ อญฺญา
จ ปน อริยสฺส วินเย เตวิชฺโซ โหตีติ ฯ ยถากถํ ปน โภ โคตม
อริยสฺส วินเย เตวิชฺโซ โหติ สาธุ เม ภวํ โคตโม ตถา ฐมํ
เทเสตฺตฺย ยถา อริยสฺส วินเย เตวิชฺโซ โหตีติ ฯ เตนฺหิ พุราหุมนฺ
สุณฺหาหิ สาธุกํ มนฺสิทโรหิ ภาสิสฺสามิตี ฯ เอวํ โภติ โข ติกณฺโณ
พุราหุมนฺโณ ภควโต ปจฺจสฺโสสิ ฯ ภควา เอตทโวจ อิท พุราหุมนฺ
ภิกฺขู วิวิจฺเจว กามเหหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกฺกํ สฺวิจาร์
วิเวกฺขํ ปีติสฺขํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺบฺพชฺช วิหฺรติ วิตกฺกวิจาร์านํ ฐปสมฺมา
อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตฺโส เอโกทิกภาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ํ สมาริขํ
ปีติสฺขํ ทฺุติยํ ฌานํ อุปสมฺบฺพชฺช วิหฺรติ ปีติยา จ วิราคา อฺุเปกฺขโก
จ วิหฺรติ สโต จ สมฺปชาโน สุขญฺจ กายเณน ปญฺญิสฺสเวเทติ ษนฺตํ

อริยา อัจฉินฺนุติ อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ ตติยฺ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ สุขสฺส จ ปหฺนนา ทุกฺขสฺส จ ปหฺนนา ปุพฺเพว
โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺตงฺคมา อทุกฺขมสฺสํ อุเปกฺขาสติปาริสฺสุทฺธี
จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปริสฺสุทฺเธ
ปรีโยทาทเต อนงฺคณฺเน วิคฺคฺชุปกฺกิลเส มุทฺฎฺฐเต กมฺมณฺนิเย จิตฺเต
อานนฺตฺชปฺปตฺเต ปุพฺเพนิวาสานุสฺสตีวณฺณาย จิตฺตํ อภินินฺนํนามตี โส
อนกฺกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรตี เสยฺยถิํ อเอกมฺปิ ชาตี เทวปี
ชาติโย ติสฺโสปี ชาตีโย จตฺสฺโสปี ชาตีโย ปญฺจปี ชาตีโย ทสปี
ชาติโย วิสมฺปิ ชาตีโย ตีสมฺปิ ชาตีโย จตฺตافیสมฺปิ ชาตีโย
ปญฺจาสมฺปิ ชาตีโย ชาตีสตมฺปิ ชาตีสหสฺสมฺปิ ชาตีสตสหสฺสมฺปิ
อนกฺกปี สํวณฺณกฺกปฺเป อนกฺกปี วิวณฺณกฺกปฺเป อนกฺกปี สํวณฺณวิวณฺณกฺกปฺเป
อมุตฺราสี เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร
เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสฺสเวตี เอวํมายฺยุปรียนฺโต โส ตโต จโต อมุตฺร อุตฺปาที
ตตฺราปาสี เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร
เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิสฺสเวตี เอวํมายฺยุปรียนฺโต โส ตโต จโต อธิฐฺปปฺนฺโนติ
อิตฺติ สาการํ สอฺกฺกเทสํ อนกฺกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรตี อยมสฺส
ปจฺจมา วิชฺชา อธิคฺคา โหตี อวิชฺชา วิหฺตา วิชฺชา อฺปฺปนฺนา ตโม
วิหฺโต อาโลโก อฺปฺปนฺโน ยถาคํ อปฺปมตฺตสฺส อาตฺตปิโน
ปหิตตฺตสฺส วิหฺรโต ฯ โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปริสฺสุทฺเธ ปรีโยทาทเต
อนงฺคณฺเน วิคฺคฺชุปกฺกิลเส มุทฺฎฺฐเต กมฺมณฺนิเย จิตฺเต อานนฺตฺชปฺปตฺเต

สตตานิ จุตูปปาตถาณาย จิตตํ อภินินฺนาเมติ โส ทิพฺเพน จกฺขุณา
วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสตี จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน
หิเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุกฺเต ทุกฺคเต ยถากมฺมุเป
สตฺเต ปชานาติ อิม ๑ วต โภณฺโต สตฺตา กายทฺวจฺริเตน
สมนฺนาคตา วจฺีทฺวจฺริเตน สมนฺนาคตา มโนทฺวจฺริเตน สมนฺนาคตา
อริยานํ อุปฺวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกิ มิจฺฉาทิฏฺฐิกิมฺสมาทานา เต
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทุกฺคตี วิณีปาตํ นิรยํ อุปฺปนฺนา
อิม วา ปน โภณฺโต สตฺตา กายสฺวจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺีสฺวจฺริเตน
สมนฺนาคตา มโนสฺวจฺริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนฺุปฺวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกิ
สมฺมาทิฏฺฐิกิมฺสมาทานา เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตี สกฺคํ
โลกํ อุปฺปนฺนาติ [๒]- อิติ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน
สตฺเต ปสฺสตี จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน หิเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ
สุกฺเต ทุกฺคเต ยถากมฺมุเป สตฺเต ปชานาติ อยมสฺส ทฺติยา วิชฺชา
อริคตา โหติ อวิชฺชา วิหตา วิชฺชา อุปฺปนฺนา ตโม วิหโต
อาโลโก อุปฺปนฺโน ยถาคํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปีโน ปหิตตฺตสฺส
วิหโรโต ๑ โส เอวํ สฺมาหิตเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปรีโยทาเต อนงฺกณฺเ
วิกฺคูปกฺกิลเส มุทฺฎฺเ กมฺมนิเย จิตฺเต อานณฺชปฺปตฺเต อาสวานํ
ขยถาณาย จิตตํ อภินินฺนาเมติ โส อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถากฺคํ ปชานาติ
อัยํ ทุกฺขสมฺทโยติ ยถากฺคํ ปชานาติ อัยํ ทุกฺขนิโรชฺติ ยถากฺคํ
ปชานาติ อัยํ ทุกฺขนิโรชฺคามินี ปฏฺีปทาติ ยถากฺคํ ปชานาติ อิม
#๑ ย. อิม วา ปน ๑ ๒ ย. โส ๑

อาสวาทิ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อัย อาสวนิโรชติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย อาสวนิโรชคามินี ปฏิปทาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ตสฺส เอวံ ชานโต เอวံ ปสฺสโต กามาสวาปี
จิตฺตํ วิมฺจุจติ ภวาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจติ อวิชฺชาสวาปี จิตฺตํ
วิมฺจุจติ วิมฺมุตฺตสมิ วิมฺมุตฺตมิติ ฌาณํ โหติ จิณฺหา ชาติ วุสิตํ
พฺรหฺมจริยํ กตํ ฌณฺเฑยํ นาปรี อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ อยมสฺส
ตติยา วิชฺชา อชฺคตา โหติ อวิชฺชา วิหตา วิชฺชา อูปฺปนฺนา
ตโม วิหโต อาโลโก อูปฺปนฺโน ยถาติ อปฺปมตฺตสฺส
อาตาปีโน ปหิตตฺตสฺส วิหโรติติ ฯ

อนฺจุจาวจสีลสฺส นิปกสฺส จ ฌายิโน
จิตฺตํ ยสฺส วสีภูตํ เอกกํ สฺสมาหิตํ
ตํ เว ตโมนุทํ ธีริ เตวิชฺชํ มจฺจุหายินํ
หิตํ เทวมนุสฺसानํ อาหุ สจฺจปฺปหายินํ ๑
ตีหิ วิชฺชาหิ สมฺปนฺนํ อสมฺมุพฺพหิวินํ
พฺพุทฺธํ อนฺติมสฺสริริ ๒ ตํ นมฺสฺสนฺนํ โคตมํ ฯ
ปฺพุเพนิวาสํ โย เวที สกฺคาปายณฺจ ปสฺสตี
อโถ ชาติกฺขยํ ปตฺโต อภิญฺญาโวสีโต มฺนุ
เอตาหิ ตีหิ วิชฺชาหิ เตวิชฺโช โหติ พฺรหฺมโณ
ตมํ ภาวามิ เตวิชฺชํ นานฺถลํ ลปิตฺตลาปนฺนํติ ฯ

#๑ โป. ม. สพฺพปฺปหายินํ ๒ โป. อนฺติมเทหฺชาริ ม. อนฺติมเทหิณํ ย. อนฺติมสฺสริริ ฯ

เอวํ โข พุราหุมน อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหตีติ ฯ อญฺญถา
โก โคตม พุราหุมนํ เตวิชฺโช อญฺญถา จ ปน อริยสฺส วินเย
เตวิชฺโช โหติ อิมสฺส จ โก โคตม อริยสฺส วินเย เตวิชฺชสฺส
พุราหุมนํ เตวิชฺโช กลํ นาคุฆติ โสฬสี อภิกฺกนฺตํ โก โคตม ฯเปฯ
อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตฺตฺเต ปาณฺเปตํ สรณํ คตฺนฺติ ฯ

[๔๕๕] ๖๐ อถ โข ชานฺตุสฺโสณิ พุราหุมนเณ เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชานฺตุสฺโสณิ พุราหุมนเณ
ภควนฺตํ เอตทวโจ ยสฺสสฺสฺส โก โคตม ยลฺโล วา สทฺธํ วา
ถาลิปาโก วา เทยฺยชฺมมํ วา เตวิชฺเชสฺส พุราหุมนเณสุ ทานํ
ทเทยฺยชาติ ฯ ยถา กถํ ปน พุราหุมน พุราหุมนฺตา พุราหุมนํ เตวิชฺชํ
ปญฺญาเปนฺตีติ ฯ อิธ โก โคตม พุราหุมนเณ อุกโต สุชาโต โหติ
มาติโต จ ปิตีโต จ สฺสฺสทฺทคหณิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยคา
อกฺขิตโต อนฺุปกฺกฺกุโ จ ชาตีวาเทเน อชฺฌายโก มนฺตฺชโร ตินฺณํ เวทานํ
ปารคฺคฺ สนิชฺฌนฺทฺเกณฺุภานํ สากฺขรปฺปเกทานํ อิติหาสปญฺจมานํ ปทโก
เวยฺยากรเณ โลกายตมหาปฺริสทฺทกฺขณเณสุ อนวโยติ เอวํ โข โก
โคตม พุราหุมนฺตา พุราหุมนํ เตวิชฺชํ ปญฺญาเปนฺตีติ ฯ อญฺญถา
โข พุราหุมน พุราหุมนฺตา พุราหุมนํ เตวิชฺชํ ปญฺญาเปนฺติ อญฺญถา
จ ปน อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหตีติ ฯ ยถากถํ ปน โก โคตม
อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหติ สาธุ เม ภวํ โคตโม ตถา ชฺมมํ
เทเสตุ ยถา อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหตีติ ฯ เตนฺหิ พุราหุมน

สุณahi สาธุกั มนสิกรโหิ ภาสิสสามิติ ฯ เอวั โภติ โข
ชานุสุโสณิ พุราหุมนโณ ภควโต ปจจุสุโสสิ ฯ ภควา เอตทโวจ อธิ
พุราหุมน ภิกขุ วิวิจเจว กามะหิ ฯเปฯ จตุตถั ฉานั อุปสมปชช
วิหริติ โส เอวั สมหิเต จิตเต ปริสุทเธ ปริโยทาเต อนงคะ
วิกตูปกัเกเส มุทญเต กम्मุนิเย จิตเต อานะชปตเต ปุพเพนิวาสานุสสติ-
*ณาย จิต्तั อภินินนามะติ โส อนะกวิหิตั ปุพเพนิวาสั
อนุสสรติ ฯเปฯ อยมสส ปจมา วิชชา อธิคตา โหติ อวิชา
วิหตา วิชชา อุปปนะนา ตโม วิหโต อาโลโก อุปปนะโน
ยถาคั อุปปมตตสส อาตานิโน ปหิตตตสส วิหริโต ฯ โส เอวั
สมหิเต จิตเต ปริสุทเธ ปริโยทาเต อนงคะ วิกตูปกัเกเส มุทญเต
กम्मุนิเย จิตเต อานะชปตเต สุตตานั จตุปปาตณาย จิต्तั
อภินินนามะติ โส ทิพเพน จกขุณา วิสุทเธน อติกนตมานุสเสน
สตุเต ปสสติ ฯเปฯ อยมสส ทุตติยา วิชชา อธิคตา โหติ
อวิชา วิหตา วิชชา อุปปนะนา ตโม วิหโต อาโลโก อุปปนะโน
ยถาคั อุปปมตตสส อาตานิโน ปหิตตตสส วิหริโต ฯ โส เอวั
สมหิเต จิตเต ปริสุทเธ ปริโยทาเต อนงคะ วิกตูปกัเกเส มุทญเต
กम्मุนิเย จิตเต อานะชปตเต อาสวา นั ขยณาย จิต्तั อภินินนามะติ
โส อิทั ทุกขนติ ยถากุตั ปชานาติ ฯเปฯ อัย ทุกขนิโรธคามินิ
ปฎิปทาติ ยถากุตั ปชานาติ อิมะ อาสวาติ ยถากุตั ปชานาติ ฯเปฯ
อัย อาสวานิโรธคามินิ ปฎิปทาติ ยถากุตั ปชานาติ ตสส เอวั

ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปี จิตฺตํ วิมุจฺจติ ภวาสวาปี
จิตฺตํ วิมุจฺจติ อวิชาสวาปี จิตฺตํ วิมุจฺจติ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิตฺติ
ณานํ โหติ จีณา ชาติ วุสฺสิตํ พุรหุมจฺริยํ กตํ กรณียํ
นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ อยมสฺส ตติยา วิชฺชา อธิคตา
โหติ อวิชา วิหตา วิชฺชา อุปฺปนฺนา ตโม วิหโต อาโลโก
อุปฺปนฺโน ยถาคํ อุปฺปมตฺตสฺส อาตาปีโน ปหิตตฺตสฺส วิหโรตฺติ ฯ

โย ๑ สึลพฺพตสมฺปนฺโน ปหิตตฺโต สฺมาหิตฺโต

จิตฺตํ ยสฺส วสึฏฺฐิตํ เอกกํ สฺสฺมาหิตํ

ปฺพุเพณิวาสึ โย เวที สกฺคาปายณฺจ ปสฺสตีปํ

อโถ ชาติกฺขยํ ปตฺโต อภิญญาโวสฺสิตฺโต มุนิ

เอตาคี ติหิ วิชฺชาหิ เตวิชฺโช โหติ พุราหุมโณ

ตมํหํ วทามิ เตวิชฺชํ นานญญํ ลปิตฺลาปนฺนฺติ ฯ

เอวํ โข พุราหุมณฺ อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหตีติ ฯ อญฺญถา
โก โคตม พุราหุมณานํ เตวิชฺโช อญฺญถา จ ปน อริยสฺส วินเย
เตวิชฺโช โหติ อิมสฺส จ โภ โคตม อริยสฺส วินเย เตวิชฺชสฺส
พุราหุมณานํ เตวิชฺโช กลํ นาคฺฆมติ โสพฺสึ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯเปฯ
อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตฺตฺเต ปาณฺุเปตํ สฺรณํ
คตฺนฺติ ฯ

[๕๐๐] ๖๑ อถ โข สงฺการโว พุราหุมโณ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สฺมฺโมทิตฺติ สฺมฺโมทนฺนียํ กถํ สาราณียํ
#๑ ยู. โส ฯ

วิตติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สงฺการโว
 พุราหุมนโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ มยฺมสฺส โภ โคตม พุราหุมนนา
 นาม ยถฺถึ ยชามปี ยชาเปมปี ตตฺร โภ โคตม โย เจว
 ยถฺถึ ๑ ยชติ โย จ ยชาเปติ สพฺเพ เต อนเนกสารีริกํ ปุณฺณปฏิปทํ
 ปฏิปนฺนา โหนฺติ ยทิตฺถิ ยถฺถึ ยถฺถึ ยถฺถึ ยถฺถึ โย ปนํย โภ โคตม
 ยสฺส วา ตสฺส วา กุลา อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺ
 เอกมตฺตานํ ทเมติ เอกมตฺตานํ สเมติ เอกมตฺตานํ ปรินิพฺพาเปติ
 เอวมสฺสํยํ เอกสารีริกํ ๒ ปุณฺณปฏิปทา โหติ ยทิตฺถิ ปพฺพชชาธิกรณนฺติ ฯ
 เตนฺหิ พุราหุมนํ ตถฺถึเวตฺถึ ปฏฺฐิจฺฉิสฺสามิ ยถา เต
 ขเมยฺย ตถา นํ พุยากรเยยฺยาสี ตํ กิ มลฺลลฺล พุราหุมนํ อธิ
 ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน
 สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปริสทฺมมฺสารถิ สตฺถา เทวมนฺสฺसानํ พุทฺโธ
 ภควา โส เอวมาหฺ เอตฺถายํ มคฺโค อยํ ปฏิปทา ยถา
 ปฏิปนฺโน อหํ อนุตฺตโร พุราหุมนํจโยคธํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกคฺวา
 ปเวเทมิ เอถ ตฺเมหฺปี ตถา ปฏิปชฺชถฺ ยถา ปฏิปนฺนา ตฺเมหฺปี อนุตฺตโร
 พุราหุมนํจโยคธํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกคฺวา อุปฺสมฺปชฺช วิหริสฺสเถว
 อิติ อยํ เจว สตฺถา ฐมฺมํ เทเสติ ปเร จ ตถฺถึตฺถาย ปฏิปชฺชนฺติ
 ตานํ โข ปน โหนฺติ อนเนกานปี สตานํ อนเนกานปี สหสฺसानํ อนเนกานปี
 สตฺสสฺสฺสานํ ตํ กิ มลฺลลฺล พุราหุมนํ อิจฺฉายํ เอว สนฺเต เอกสารีริกํ
 วา ปุณฺณปฏิปทา โหติ อนเนกสารีริกํ วา ยทิตฺถิ ปพฺพชชาธิกรณนฺติ ฯ
 #๑ ม. ย. อยํ ปาโจ นตฺถิ ๒ ม. ย. เอกสารีริกํ ปุณฺณปฏิปทํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯ

อิจจาัยปี โภ โคตม เอวั สนฺเต อนนฺทสาร์ริกา ปุณฺณปฏิปทา โหติ
ยทิตฺตํ ปพฺพชฺชาธิกรณนฺติ ฯ เอวั วุตฺเต อายสฺมา อานนฺโท สงฺการวั
พฺราหฺมณฺ อุตทโวจ อิมาสฺ เต พฺราหฺมณ ทฺวินฺนํ ปฏิปทานํ กตฺมา
ปฏิปทา ขมฺติ อปฺปฏฺจตฺรา จ อปฺปสฺมารมฺภตฺรา จ มหฺปฺผลตฺรา จ
มหานิสฺสตรา จาติ ฯ เอวั วุตฺเต สงฺการโว พฺราหฺมโณ อายสฺมนฺตํ
อานนฺทํ อุตทโวจ เสยฺยถาปี ภวั โคตโม ภวณฺจानนฺโท เอเต
เม ปุชฺชา เอเต เม ปาสฺสาติ ฯ ทฺติยมฺปี โข อายสฺมา อานนฺโท
สงฺการวั พฺราหฺมณฺ อุตทโวจ น โข ตฺยาหํ พฺราหฺมณ เอวั ปุจฺจามิ
เก วา เต ปุชฺชา เก วา เต ปาสฺสาติ เอวณฺจ โข ตฺยาหํ พฺราหฺมณ
ปุจฺจามิ อิมาสฺ เต พฺราหฺมณ ทฺวินฺนํ ปฏิปทานํ กตฺมา ปฏิปทา ขมฺติ
อปฺปฏฺจตฺรา จ อปฺปสฺมารมฺภตฺรา จ มหฺปฺผลตฺรา จ มหานิสฺสตรา จาติ ฯ
ทฺติยมฺปี โข สงฺการโว พฺราหฺมโณ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อุตทโวจ
เสยฺยถาปี ภวั โคตโม ภวณฺจानนฺโท เอเต เม ปุชฺชา เอเต
เม ปาสฺสาติ ฯ ทฺติยมฺปี โข อายสฺมา อานนฺโท สงฺการวั พฺราหฺมณฺ
อุตทโวจ น โข ตฺยาหํ พฺราหฺมณ ปุจฺจามิ เก วา เต ปุชฺชา
เก วา เต ปาสฺสาติ เอวณฺจ โข ตฺยาหํ พฺราหฺมณ ปุจฺจามิ
อิมาสฺ เต พฺราหฺมณ ทฺวินฺนํ ปฏิปทานํ กตฺมา ปฏิปทา ขมฺติ
อปฺปฏฺจตฺรา จ อปฺปสฺมารมฺภตฺรา จ มหฺปฺผลตฺรา จ มหานิสฺสตรา จาติ ฯ
ทฺติยมฺปี โข สงฺการโว พฺราหฺมโณ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อุตทโวจ
เสยฺยถาปี ภวั โคตโม ภวณฺจानนฺโท เอเต เม ปุชฺชา เอเต

เม ปาส์สาติ ฯ อถโข ภควโต เอตทโหสิ ยาวตติยมปิ โข สงฺการโว
พฺรหฺมณฺโณ อานนฺเทน สหฺมมิกํ ปณฺหํ ปุญฺโจ สํสาเทติ โน วิสฺสชฺเชติ
ยฺนฺนฺนาหํ ปริโมเจยฺยฺนฺติ ฯ อถโข ภควา สงฺการโว พฺรหฺมณฺ
เอตทโวจ กานฺชช พฺรหฺมณฺ ราชนฺเตปุเร ราชปริสํยํ สนนฺิสินฺนํ
สन्नฺิปตฺตานํ อนฺตรากถา อุทฺปาทีติ ฯ อัยฺ ชวชฺช โภ โคตม ราชนฺเตปุเร
ราชปริสํยํ สนนฺิสินฺนํ สन्नฺิปตฺตานํ อนฺตรากถา อุทฺปาติ ปุพฺพสฺสุทฺ
อปฺปตฺรา เจว ภิกฺขุ อหฺเสส พหุตฺรา จ อุตฺตริมนฺุสฺสชฺมมา
อิทฺธิปาฎิหาริยํ ทสฺเสสสฺส เอตฺรหิ โข พหุตฺรา เจว ภิกฺขุ อปฺปตฺรา
จ อุตฺตริมนฺุสฺสชฺมมา อิทฺธิปาฎิหาริยํ ทสฺเสนฺตฺติ อัยฺ ชวชฺช โภ
โคตม ราชนฺเตปุเร ราชปริสํยํ สนนฺิสินฺนํ สन्नฺิปตฺตานํ อนฺตรากถา
อุทฺปาทีติ ฯ ตีณฺิ โข อิมานิ พฺรหฺมณฺ ปาฎิหาริยานิ กตฺมานิ
ตีณฺิ อิทฺธิปาฎิหาริยํ อาทฺสณาปาฎิหาริยํ อนฺุสํสนิปาฎิหาริยํ ฯ
กตฺมณฺจ พฺรหฺมณฺ อิทฺธิปาฎิหาริยํ อิธ พฺรหฺมณฺ เอกจฺโจ อนฺเกวิหิตฺ
อิทฺธิวิธํ ปจฺจนฺุภฺโถติ เอโกปิ หุตฺวา พหุตา โหติ พหุตาปิ หุตฺวา
เอโก โหติ อาวิภํวํ ติโรภํวํ ติโรกฺุทฺทํ ติโรปาการํ ติโรปพฺพตฺ
อสชฺชมาโน คจฺจติ เสยฺยถาปิ อากาเส ปจฺวิยาปิ อุมฺมุชฺชนิมุชฺช
กโรติ เสยฺยถาปิ อุทฺเก อุทฺเกปิ อภิชฺชมาเน คจฺจติ เสยฺยถาปิ
ปจฺวิยา อากาเสปิ ปลฺลจฺเณน กมฺติ เสยฺยถาปิ ปกฺขิสกฺุโณ อิมฺปิ8
จฺนฺทิมสฺสุริเย เอวฺมฺหิทฺธิเก เอวฺมฺหานฺุภาเว ปาณฺิณา ปริมฺสติ ปริมฺชฺชติ
ยฺวพฺรหฺมโลกาปิ กาเยน วสฺสิ วตฺเตติ อิทฺธิ วุจฺจติ พฺรหฺมณฺ

อิทธิปาฏิหาริย์ ๑ กตมณฺจ พุราหุมนฺ อาเทศนาปาฏิหาริย์ อิธ
พุราหุมนฺ เอกจฺโจ นิमितฺเตน อาทิสฺติ เอวมฺปิ เต มโน อิตฺถมฺปิ
เต มโน อิติปิ เต จิตฺตฺตฺติ โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺติ ตเถว ตํ
โหติ โน อณฺณตา อิธ ปน พุราหุมนฺ เอกจฺโจ น เหว โข
นิमितฺเตน อาทิสฺติ อปิจ โข มนุสฺसानํ वा อมนุสฺसानํ वा เทวตานํ
วา สทฺทํ สุตฺวา อาทิสฺติ เอวมฺปิ เต มโน อิตฺถมฺปิ เต มโน
อิติปิ เต จิตฺตฺตฺติ โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺติ ตเถว ตํ โหติ โน
อณฺณตา อิธ ปน พุราหุมนฺ เอกจฺโจ น เหว โข นิमितฺเตน
อาทิสฺติ นปี มนุสฺसानํ वा อมนุสฺसानํ वा เทวตานํ वा สทฺทํ
สุตฺวา อาทิสฺติ อปิจ โข วิตฺกุกฺยโต วิจารยโต วิตฺกุกฺวิจารสทฺทํ
สุตฺวา อาทิสฺติ เอวมฺปิ เต มโน อิตฺถมฺปิ เต มโน อิติปิ
เต จิตฺตฺตฺติ โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺติ ตเถว ตํ โหติ โน อณฺณตา
อิธ ปน พุราหุมนฺ เอกจฺโจ น เหว โข นิमितฺเตน อาทิสฺติ นปี
มนุสฺसानํ वा อมนุสฺसानํ वा เทวตานํ वा สทฺทํ สุตฺวา อาทิสฺติ
นปี วิตฺกุกฺยโต วิจารยโต วิตฺกุกฺวิจารสทฺทํ สุตฺวา อาทิสฺติ อปิจ
โข อวิตฺกุกํ อวิจาร์ สมารี สฺมาปฺนฺนฺสฺส เจตฺสา เจโต ปริจฺจ
ปฺชานาติ ยถา อิมฺสฺส โภโต มโนสฺงฺขารา ปณฺหิตา อิมฺสฺส
จิตฺตฺสฺส อนฺนฺตรา อมนุณฺนาม วิตฺกุกํ วิตฺกุกฺิสฺสฺสฺติติ โส พหุญฺเจปิ
อาทิสฺติ ตเถว ตํ โหติ โน อณฺณตา อิํ วุจฺจติ พุราหุมนฺ
อาเทศนาปาฏิหาริย์ ๑ กตมณฺจ พุราหุมนฺ อนุสาสฺนึปาฏิหาริย์ อิธ

พฺราหฺมณฺ อเภจฺโจ เอิวฺ อนุสฺสาสฺติ เอิวฺ วิตฺถกฺเกถ มา เอิวฺ
วิตฺถกฺกยฺติตฺถ เอิวฺ มนฺสิกโรถ มา เอิวฺ มนฺสากฺตฺถ อิทํ ปชฺหถ อิทํ
อุปฺสมปฺชช วิหฺรธาติ อิทํ วุจฺจติ พฺราหฺมณฺ อนุสฺสาสนฺนีปาฎิหาริยฺ ๗
อิมานิ โข พฺราหฺมณฺ ตีณิ ปาฎิหาริยานิ ๗ อิมสฺ เต พฺราหฺมณ
ติณฺณํ ปาฎิหาริยานํ กตมํ ปาฎิหาริยํ ขมฺติ อภิกฺกนฺตฺตรณฺจ
ปณฺธิตฺตรณฺจาทิ ๗ ตฺตฺร โภ โคตม ยมิตํ ๑ ปาฎิหาริยํ อีเชภจฺโจ
อนเภกฺวิหิตํ อิทฺธิวฺธิํ ปจฺจनुโภติ ๗เป๗ ยาวพฺรหฺมโลกาปี กาเยน วสฺ
วตฺเตตฺติ อิทํ โภ โคตม ปาฎิหาริยํ โย จ ๒ นํ กโรติ โส จ ๓
นํ ปณฺธิตฺเวเทติ โย จ นํ กโรติ ตสฺส ๔ เจว ตํ โหติ อิทํ เม
โภ โคตม ปาฎิหาริยํ มายาสหฺมมฺรูปํ วิย ขายติ ยมฺปิทํ โภ
โคตม ปาฎิหาริยํ อีเชภจฺโจ นิมิตฺเตน อาทิสฺติ เอิวมฺปิ เต มโน
อิตฺถมฺปิ เต มโน อิตฺธิปี เต จิตฺตฺนฺติ โส พหฺนฺเจปิ อาทิสฺติ
ตเถว ตํ โหติ โน อณฺณธา อีช ปน โภ โคตม อเภจฺโจ น
เหว โข นิมิตฺเตน อาทิสฺติ อปีจ โข มนฺสฺसानํ วา อมนฺสฺसानํ
วา เทวตํ วา สทฺทํ สฺตฺวา อาทิสฺติ ... นปี มนฺสฺसानํ วา อมนฺสฺसानํ
วา เทวตํ วา สทฺทํ สฺตฺวา อาทิสฺติ อปีจ โข วิตฺถกฺกยฺโต วิจฺยารยฺโต
วิตฺถกฺกยฺจฺยารยฺสทฺทํ สฺตฺวา อาทิสฺติ ... นปี วิตฺถกฺกยฺโต วิจฺยารยฺโต
วิตฺถกฺกยฺจฺยารยฺสทฺทํ สฺตฺวา อาทิสฺติ อปีจ โข อวิตฺถกฺกํ อวิจฺยารยฺ
สมาริํ สฺมาปฺนฺนฺสฺส เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชฺชานาติ ยถา อิมสฺส
โภโต มโนสฺงฺขารา ปณฺธิหิตา อิมสฺส จิตฺตฺสฺส อนฺนฺตรา อมนฺนํ
#๑ ไป. ม. ยทิตํ ๒-๓ ม. ว. ๗ อิตฺ ปรี อีทิสฺเมว ๗ ๔ ม. ตสฺเสว ๗

วิตกกัม วิตกกิสฺสตีติ โส พหุญเจปี อาทิสฺติ ตเถว ตํ โหติ โน
อณฺณถาติ อิทฺมปิ โภ โคตม ปาฎิหาริยํ โย จ นํ กโรติ
โส จ นํ ปฏิสฺสเวเทติ โย จ นํ กโรติ ตสฺส เจว ตํ โหติ
อิทฺมปิ เม โภ โคตม ปาฎิหาริยํ มายาสหกรรมรูปํ วิย ขายติ ยญจ
โฆ อิทํ โภ โคตม ปาฎิหาริยํ อีเชกฺโข เอวํ อนุสาสฺติ เอวํ
วิตกฺเกถ มา เอวํ วิตกฺกยิตฺถ เอวํ มนสิกโรถ มา เอวํ
มนสากตฺถ อิทํ ปชฺหถ อิทํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรถาติ อิทํ เม โภ
โคตม ปาฎิหาริยํ ขมฺติ อิมสํ ตินฺณํ ปาฎิหาริยานํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ
ปณฺธิตตรณฺจ ฯ อจฺจริยํ โภ โคตม อพฺภุตํ โภ โคตม ยาว๗
สุภาสิตฺถจิทํ โภตา โคตเมน อิมฺหิ จ มยํ ตีหิ ปาฎิหาริเยหิ
สมนฺนาคตํ ภวนฺตํ โคตมํ ฐาเรม ภวณฺหิ โคตโม อนเกวิหิตํ
อิทฺธิวิธํ ปจฺจนฺโภติ ฯเปฯ ยาวพฺรหฺมโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตติ
ภวณฺหิ โคตโม อวิตกกํ อวิจาร์ สฺมาธิ สฺมาปฺนฺนสฺส เจตฺสา เจโต
ปริจฺจ ปชานาติ ยถา อิมสฺส โภโต มโนสงฺขารา ปณฺหิตา
อิมสฺส จิตฺตสฺส อนนฺตฺรา อมฺนฺนาม วิตกกํ วิตกกิสฺสตีติ ภวณฺหิ
โคตโม เอวํ อนุสาสฺติ เอวํ วิตกฺเกถ มา เอวํ วิตกฺกยิตฺถ
เอวํ มนสิกโรถ มา เอวํ มนสากตฺถ อิทํ ปชฺหถ อิทํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรถาติ ฯ อทฺธา โฆ ตฺยาหํ พฺราหฺมณฺ อาสชฺช อุปนียวาจา ภาสิตา
อปีจ ตฺยาหํ พฺยากริสฺสามิ อหฺณฺหิ พฺราหฺมณฺ อนเกวิหิตํ อิทฺธิวิธํ
ปจฺจนฺโภมิ ฯเปฯ ยาวพฺรหฺมโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตมิ

อหฺลฺหิ พุราหฺมณ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สฺมาธิ สฺมาปฺนฺนสฺส เจตฺสา
เจโต ปริจฺจ ปชานามิ ยถา อิมสฺส โภโต มโนสงฺขารา ปณฺหิตา
อิมสฺส จิตฺตสฺส อนนฺตรา อมฺนฺนาม วิตกฺกํ วิตกฺกิสฺสตีติ อหฺลฺหิ
พุราหฺมณ เอวํ อนุสฺสาสามิ เอวํ วิตกฺกเถ มา เอวํ วิตกฺกยิตฺถ
เอวํ มนสิกโรถ มา เอวํ มนฺสากตฺถ อิทํ ปชฺหถ อิทํ อุปฺสมฺปชฺช
วิหฺรธาติ ฯ อตฺถิ ปน โภ โคตม อญฺโล เอภิกฺขุปี โย อิมฺหิ
ตีหิ ปาฎิหาริเยหิ สมนฺนาคโต อญฺลตฺร โภตา โคตเมนฺนาติ ฯ น
โฆ พุราหฺมณ เอภฺยเว สํ น เทว สฺตานิ น ตีณิ สฺตานิ
น จตฺตาริ สฺตานิ น ปญฺจ สฺตานิ อถ โฆ ภิกฺขุโยว เย ภิกฺขุ
อิมฺหิ ตีหิ ปาฎิหาริเยหิ สมนฺนาคตาติ ฯ กํ ปน โภ โคตม
เอตฺรหิ เต ภิกฺขุ วิหฺรนฺตีติ ฯ อิมสฺมีเยว โฆ พุราหฺมณ ภิกฺขุสงฺฆเมติ ฯ
อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปี โภ
โคตม นิกฺกฺษชฺชิตํ วา อุกฺกฺษเชยฺย ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มุพฺพหฺสฺส
วา มคฺคํ อจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺชโชติ ฐาเรยฺย
จกฺขุมนฺโต รุปานิ ทกฺขนฺตีติ เอวเมวํ โภตา โคตเมนฺน อนฺกปริยาเยน
ธมฺโม ปกาสิโต เอสาหิ ภวนฺตํ โคตมํ สฺรณํ กจฺฉามิ ธมฺมญฺจ
ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ฐาเรตุ อชฺชตฺถเก ปาณฺุเปตํ
สฺรณํ กตฺนฺติ ฯ

พุราหฺมณวคฺโค ปจฺโม ฯ

ตสุสุททานิ

เทว ชนา พุราหุมนฺนา เจว ปริพพาชเคน นีพพุตติ
ปโถภชโปโป ติกณฺโณ โสณิ สงฺการเวน จาติ ฯ

มหาวคฺโค ทุตฺติโย

[๕๐๑] ๖๒ ตีณิมาณี ภิกฺขเว ติตถายตนาณิ ยานิ ปณฺฑิตฺเตหิ
สมนฺยุชฺชيمانานิ สมนฺคฺคาหิymanานิ สมนฺภาสียมานานิ ปรมฺปิ
คนฺตฺวา อภิรียาย สณฺจหนฺตฺติ กตฺมานิ ตีณิ สฺนฺตฺติ ภิกฺขเว เอก
สมณฺพุราหุมนฺนา เอวฺวาทีโน เอวฺวาทิโน ยงฺกิลฺลจายํ ปฺริสฺปกฺคโล
ปฺฏิสฺสเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ วา สพฺพนฺตํ ปุพฺเพ
กตฺเตหฺตฺติ สฺนฺตฺติ ภิกฺขเว เอก สมณฺพุราหุมนฺนา เอวฺวาทีโน เอวฺวาทิโน
ยงฺกิลฺลจายํ ปฺริสฺปกฺคโล ปฺฏิสฺสเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ
วา สพฺพนฺตํ อีสฺสรณิมนฺมานฺเตหฺตฺติ สฺนฺตฺติ ภิกฺขเว เอก สมณฺพุราหุมนฺนา
เอวฺวาทีโน เอวฺวาทิโน ยงฺกิลฺลจายํ ปฺริสฺปกฺคโล ปฺฏิสฺสเวเทติ
สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ วา สพฺพนฺตํ อเหตุอปฺปจฺจยาติ ฯ
ตฺตฺร ภิกฺขเว เข เต สมณฺพุราหุมนฺนา เอวฺวาทีโน เอวฺวาทิโน
ยงฺกิลฺลจายํ ปฺริสฺปกฺคโล ปฺฏิสฺสเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ
วา สพฺพนฺตํ ปุพฺเพ กตฺเตหฺตฺติ ตฺยหา อฺปฺสงฺกมิตฺตฺวา เอวํ วทามิ
สจฺจํ กิร ตฺมฺเมห อายสฺมนฺโต เอวฺวาทีโน เอวฺวาทิโน ยงฺกิลฺลจายํ
ปฺริสฺปกฺคโล ปฺฏิสฺสเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ วา สพฺพนฺตํ

ปุพฺเพ กตเหตุติ ๗ เต เจ ๑ เม เอวํ ปุฏฺฐา อามาติ ปฏฺิชา นนฺติ
ตฺยาหํ เอวํ วทามิ เต นหายสฺมนฺโต ปาณาติปาติโน ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ
กตเหตุ อทินฺนาทายิโน ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ อพฺรหฺมจาริโน
ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ มุสวาทิโน ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ
ปิสุณฺวาจา ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ ผรุสฺวาจา ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ
กตเหตุ สมฺมปฺปลาปิโน ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ อภิขณฺณาโน
ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ พฺยาปนฺนจิตฺตา ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ
มิจฺฉาทิฏฺฐิกิภา ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ ๗ ปุพฺเพ กตํ โข ปน ภิกฺขเว
สารโต ปจฺจกจฺจตํ น โหติ นนฺโต วา วายาโม วา อิทํ วา
กรณียํ อิทํ วา อกรณียนฺติ อิติ กรณียากรณียเ โข ปน สจฺจโต
เถตโต อนุปลพฺภิกฺขมาเน มุฏฺฐสฺสตีนิ อนารกฺขานํ วิหฺรตํ น โหติ
ปจฺจจตํ สหฺรมฺมิโก สมณฺวาโท อัยํ โข เม ภิกฺขเว เตสุ
สมณฺพฺราหฺมณฺเสสุ เอวํวาทิสฺสุ เอวํทิฏฺฐิสฺสุ ปจฺจโม สหฺรมฺมิโก นิคฺคโห
โหติ ๗ ตตฺตร ภิกฺขเว เย เต สมณฺพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน
ยงฺกิลฺลจายํ ปุริสฺปคฺคโล ปฏฺิสํเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมสฺขํ
วา สพฺพนฺตํ อิสฺสรนิมฺมานเหตุติ ตฺยาหํ อฺปสงฺกมิตฺวา เอวํ
วทามิ สจฺจํ กิร ตฺเมห อายสฺมนฺโต เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน
ยงฺกิลฺลจายํ ปุริสฺปคฺคโล ปฏฺิสํเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมสฺขํ
วา สพฺพนฺตํ อิสฺสรนิมฺมานเหตุติ ๗ เต เจ ๒ เม เอวํ ปุฏฺฐา อามาติ
ปฏฺิชา นนฺติ ตฺยาหํ เอวํ วทามิ เต นหายสฺมนฺโต ปาณาติปาติโน
#๑-๒ โป. ม. จ ๗

ภวิสฺสณฺติ อิศฺสรนิมฺมานเหตุ ๗เปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ภวิสฺสณฺติ
อิสฺสรนิมฺมานเหตุ ๗ อิศฺสรนิมฺมานัน โข ปน ภิกฺขเว สารโต
ปจฺจกจฺจตฺตํ น โหติ ฉนฺโท วา วายาโม วา อิทํ วา
กรณียํ อิทํ วา อกรณียนฺติ อิติ กรณียากรณียเ โข ปน สจฺจโต
เถตโต อนฺุปลพฺภิกฺขมาเน มฺภุจฺสฺสตีนํ อนารกฺขานํ วิหฺรตฺตํ น โหติ
ปจฺจตฺตํ สหฺธมฺมิโก สมนฺวาโท อัย โข เม ภิกฺขเว เตสุ
สมนฺพฺราหฺมณฺเสสุ เอวํวาทิสฺสุ เอวํทิฏฺฐิสฺสุ ทฺติโย สหฺธมฺมิโก นิคฺคโห
โหติ ๗ ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมนฺพฺราหฺมณาเอวํวาทินฺ เอวํทิฏฺฐิน
ยงฺกิลฺลจายํ ปฺริสฺปกฺคโล ปฏฺฐิตฺเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา
อทุกขมฺสฺขํ วา สพฺพนฺตํ อเหตุอปฺปจฺจยาติ ตฺยหา อฺปฺสงฺกมิตฺวา
เอวํ วทามิ สจฺจํ กิร ตฺมฺเห อายสฺมนฺโต เอวํวาทินฺ เอวํทิฏฺฐิน
ยงฺกิลฺลจายํ ปฺริสฺปกฺคโล ปฏฺฐิตฺเวเทติ สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกขมฺสฺขํ
วา สพฺพนฺตํ อเหตุอปฺปจฺจยาติ ๗ เต เจ เม เอวํ ปุฏฺฐาอามาติ
ปฏฺฐิชาณฺติ ตฺยหา เอวํ วทามิ เตนฺหายสฺมนฺโต ปาณาติปาตีไน
ภวิสฺสณฺติ อเหตุอปฺปจฺจยา ๗เปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ภวิสฺสณฺติ
อเหตุอปฺปจฺจยา ๗ อเหตุ ๑ โข ปน ภิกฺขเว สารโต ปจฺจกจฺจตฺตํ น โหติ
ฉนฺโท วา วายาโม วา อิทํ วา กรณียํ อิทํ วา อกรณียนฺติ
อิติ กรณียากรณียเ โข ปน สจฺจโต เถตโต อนฺุปลพฺภิกฺขมาเน
มฺภุจฺสฺสตีนํ อนารกฺขานํ วิหฺรตฺตํ น โหติ ปจฺจตฺตํ สหฺธมฺมิโก สมนฺวาโท
อัย โข เม ภิกฺขเว เตสุ สมนฺพฺราหฺมณฺเสสุ เอวํวาทิสฺสุ เอวํทิฏฺฐิสฺสุ
#๑ ม. อเหตุอปฺปจฺจยํ ๗ ย. อเหตุอปฺปจฺจยา ๗

ตติโย สหรมมิโก นิคฺคโห โหติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ
ติตฺถายตฺตานานิ ยานิ ปญฺชิตฺเตหิ สมนฺยุตฺตชฺยमानานิ สมนฺนุคฺคาหิยमानานิ
สมนฺนุภาสียमानานิ ปรมฺปิ คนฺตฺวา อภิรียาย สณฺจหนฺติ ฯ อัย โข
ปน ภิกฺขเว มยา ฌมฺโม เทสฺสโต อนิคฺคหิตฺโต อสงฺกิตฺติญฺโจ อนุปวชฺโซ
อปฺปฏิกฺกญฺโจ สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิลฺลญฺหิ กตฺโม จ ภิกฺขเว
มยา ฌมฺโม เทสฺสโต อนิคฺคหิตฺโต อสงฺกิตฺติญฺโจ อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกญฺโจ
สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิลฺลญฺหิ อีมา ฉ ชาติฺโยติ ภิกฺขเว มยา
ฌมฺโม เทสฺสโต อนิคฺคหิตฺโต อสงฺกิตฺติญฺโจ อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกญฺโจ
สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิลฺลญฺหิ ฯ อิมานิ ฉ ผสฺสายตฺตานานิตฺติ ภิกฺขเว
มยา ฌมฺโม เทสฺสโต อนิคฺคหิตฺโต อสงฺกิตฺติญฺโจ อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกญฺโจ
สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิลฺลญฺหิ ฯ อีเม อฏฺฐารส มโนปวิจาราติ
ภิกฺขเว มยา ฌมฺโม เทสฺสโต อนิคฺคหิตฺโต อสงฺกิตฺติญฺโจ อนุปวชฺโซ
อปฺปฏิกฺกญฺโจ สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิลฺลญฺหิ ฯ อิมานิ จตฺตารี
อริยสจฺจานิตฺติ ภิกฺขเว มยา ฌมฺโม เทสฺสโต อนิคฺคหิตฺโต อสงฺกิตฺติญฺโจ
อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกญฺโจ สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิลฺลญฺหิ ฯ อีมา
ฉ ชาติฺโยติ ภิกฺขเว มยา ฌมฺโม เทสฺสโต อนิคฺคหิตฺโต อสงฺกิตฺติญฺโจ
อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกญฺโจ สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิลฺลญฺหิตฺติ อิติ โข
ปนเนตฺติ วุตฺตํ กิลฺยเจตฺติ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ฌยิมา ภิกฺขเว ชาติฺโย
ปจฺจวิธาตฺตุ อาโปธาตฺตุ เตโชธาตฺตุ วาโยธาตฺตุ อากาสธาตฺตุ วิลฺลณฺณธาตฺตุ

อิมมา ฉ ธาตุโยติ ภิกขเว มยา ธมฺโม เทสิโต อนิกคหิตो อสงฺกิลฺลโง
 อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกฺโง สมณฺเห พุราหฺมณฺเห วิญญฺหิตฺติ อิติ ยนฺตํ
 วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ฯ อิมานิ ฉ ผสฺสายตนาณิติ ภิกขเว
 มยา ธมฺโม เทสิโต อนิกคหิตो อสงฺกิลฺลโง อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกฺโง
 สมณฺเห พุราหฺมณฺเห วิญญฺหิตฺติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิลฺลเจตํ
 ปฏฺิจจ วุตฺตํ ฉยิมานิ ภิกขเว ผสฺสายตนาณิ จกฺขบ ผสฺสายตณํ
 โสตํ ผสฺสายตณํ ฆานํ ผสฺสายตณํ ชิวิหา ผสฺสายตณํ กาโย ผสฺสายตณํ
 มโน ผสฺสายตณํ อิมานิ ฉ ผสฺสายตนาณิติ ภิกขเว มยา ธมฺโม
 เทสิโต อนิกคหิตो อสงฺกิลฺลโง อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกฺโง สมณฺเห
 พุราหฺมณฺเห วิญญฺหิตฺติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ ฯ
 อิเม อฏฺุจารส มโนปวิจารติ ภิกขเว มยา ธมฺโม เทสิโต อนิกคหิตो
 อสงฺกิลฺลโง อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกฺโง สมณฺเห พุราหฺมณฺเห วิญญฺหิตฺติ
 อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ กิลฺลเจตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ จกฺขนา รูปี
 ทิสฺวา โสมนสฺสฏฺุจณฺนิยํ รูปี อฺุปวิจรติ โทมฺนสฺสฏฺุจณฺนิยํ รูปี อฺุปวิจรติ
 อฺุเปกฺขาฏฺุจณฺนิยํ รูปี อฺุปวิจรติ โสเตน สทฺุทํ สุตฺวา ... ฆานน
 คนฺธํ ฆายิตฺวา ... ชิวิหา รสํ สายิตฺวา ... กาเยน โฝฏฺุจพฺพิ สฺุสิตฺวา
 ... มนฺสา ธมฺมํ วิญฺญา ย โสมนสฺสฏฺุจณฺนิยํ ธมฺมํ อฺุปวิจรติ
 โทมฺนสฺสฏฺุจณฺนิยํ ธมฺมํ อฺุปวิจรติ อฺุเปกฺขาฏฺุจณฺนิยํ ธมฺมํ อฺุปวิจรติ
 อิเม อฏฺุจารส มโนปวิจารติ ภิกขเว มยา ธมฺโม เทสิโต อนิกคหิตो
 อสงฺกิลฺลโง อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกฺโง สมณฺเห พุราหฺมณฺเห วิญญฺหิตฺติ

อิติ ยนุตํ วุตตํ อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตตํ ฯ อิมานิ จตตาริ
 อริยสจฺจานีติ ภิกฺขเว มยา ธมฺโม เทสิโต อนิคุหิโต อสงฺกิลฺลฺโง
 อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกฺโง สมณฺเหสิ พุราหฺมณฺเหสิ วิญฺญูหิติ อิติ โข
 ปเนตํ วุตตํ กิณฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตตํ จนนํ ภิกฺขเว ธาตุนํ อุปาทาย
 คพฺภสฺสาวกฺกนฺติ โหติ โอกฺกนฺติยา สติ นามรูปํ นามรูปปฺจฺจยา
 สพายตฺนํ สพายตฺนปฺจฺจยา ผสฺโส ผสฺสปฺจฺจยา เวทนา เวทียมานสฺส
 โข ปนาหํ ภิกฺขเว อิทํ ทฺวักฺขนฺติ ปญฺญาเปมิ อัยฺ ทฺวักฺขสมฺมทโยติ
 ปญฺญาเปมิ อัยฺ ทฺวักฺขนิโรธฺติ ปญฺญาเปมิ อัยฺ ทฺวักฺขนิโรธคามินิ
 ปฏิปทาติ ปญฺญาเปมิ กตฺมณฺจ ภิกฺขเว ทฺวักฺขํ อริยสจฺจํ
 ชาตีปี ทฺวักฺขา ชราปี ทฺวักฺขา [๑]- มรณฺมฺปี ทฺวักฺขํ โสภปริเทวทฺวักฺขโทมนสฺ-
 *สุปฺยาสาปี ทฺวักฺขา อปฺปิเยหิ ๒ สมฺปโยโค ทฺวักฺโข ปิเยหิ วิปฺปโยโค
 ทฺวักฺโข ยมฺปิจฺจํ น ลกฺติ ตมฺปี ทฺวักฺขํ สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทฺวักฺขา
 อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทฺวักฺขํ อริยสจฺจํ กตฺมณฺจ ภิกฺขเว ทฺวักฺขสมฺมทโย ๓
 อริยสจฺจํ อวิชฺชาปฺจฺจยา สงฺขารธา สงฺขารปฺจฺจยา วิญฺญาณํ
 วิญฺญาณปฺจฺจยา นามรูปํ นามรูปปฺจฺจยา สพายตฺนํ สพายตฺนปฺจฺจยา
 ผสฺโส ผสฺสปฺจฺจยา เวทนา เวทนาปฺจฺจยา ตณฺหา ตณฺหาปฺจฺจยา
 อุปาทานํ อุปาทานปฺจฺจยา ภโว ภวปฺจฺจยา ชาติ ชาตีปฺจฺจยา
 ชรามรณํ โสภปริเทวทฺวักฺขโทมนสฺสุปฺยาสา สมฺภวานฺติ เอวเมตฺสฺส
 เกวลสฺส ทฺวักฺขกฺขนฺธสฺส สมฺมทโย โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทฺวักฺขสมฺมทโย ๔
 อริยสจฺจํ กตฺมณฺจ ภิกฺขเว ทฺวักฺขนิโรธ ๕ อริยสจฺจํ อวิชฺชาย
 #๑ โป. ย. พุยาธิปี ทฺวักฺขา ฯ ๒ โป. ม. ย. อปฺปิเยหิ ... ทฺวักฺโขติ อิเม ปาจา
 #นตฺถิ ฯ ๓-๔ โป. ม. ย. ทฺวักฺขสมฺมทโย ฯ ๕ โป. ม. ย. ทฺวักฺขนิโรธํ ฯ

เศว อเสตวิราคณิโรธา สงฺขารนิโรโธ สงฺขารนิโรธา วิญฺญาณนิโรโธ
วิญฺญาณนิโรธา นามรูปนิโรโธ นามรูปนิโรธา สพายตณนิโรโธ
สพายตณนิโรธา ผสฺสนิโรโธ ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรโธ เวทนานิโรธา
ตณฺหานิโรโธ ตณฺหานิโรธา อุปาทานนิโรโธ อุปาทานนิโรธา
ภวนิโรโธ ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ ชาตินิโรธา ชรามรณํ
โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ เอวมตฺตสฺส เกวลสฺส
ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ
กตมณฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺฐิปทา อริยสจฺจํ อยมเว
อริโย อฏฺฐจฺจกิกโก มกฺโข เสยฺยถิทํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป
สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวาयाโม สมฺมาสติ
สมฺมาสมาธิ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺฐิปทา
อริยสจฺจํ อิมานิ จตฺตาริ อริยสจฺจจานีติ ภิกฺขเว มยา ธมฺโม เทสิโต
อนิคฺคหิตो อสงฺกิลิฏฺโฐ อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกฺกฏฺโฐ สมณฺเหหิ
พฺราราหฺมณฺเหหิ วิญฺญูหิติ อิติ ชนฺตํ วุคฺคตํ อิทเมตํ ปฏฺฐิจฺจ วุคฺคตฺตํ ฯ

[๕๐๒] ๖๓ ตีณิมานิ ภิกฺขเว อมาตาปฺตฺติกานิ ภยานีติ อสฺสุตฺวา
ปฺลุชฺชโน ภาสติ กตมานิ ตีณิ โหติ โส ภิกฺขเว สมโย
ยํ มหาอคฺคิทาโห วุฏฺฐจติ มหาอคฺคิทาเห โข ปน ภิกฺขเว
วุฏฺฐิเต เตน คามาปี ทฺยฺหนฺติ นิคฺมาปี ทฺยฺหนฺติ นคราปี
ทฺยฺหนฺติ คามสฺสุปี ทฺยฺหฺมาเนสฺสุ นิคฺเมสฺสุปี ทฺยฺหฺมาเนสฺสุ นครสฺสุปี
ทฺยฺหฺมาเนสฺสุ ตตฺถ มาตาปี ปฺตฺตํ น ปฏฺฐิภฺตติ ปฺตฺโตปี มาตรํ

น ปฏิลภติ อิทธิ ภิกขเว ปจัม อมาตาปุตฺติกั กยฺหนฺติ อสฺสุตฺวา
ปฺนุชฺชโน ภาสติ ฯ ปฺน จ ปรี ภิกขเว โหติ โส สมโย ยํ
มหาเมโฆ วุฏฺฐาติ มหาเมฆे โข ปน ภิกขเว วุฏฺฐิตฺเต มหาอุททวาทโก
สฺลชยติ มหาอุททวาทเก [๑]- สฺลชยเต เตन คามาปี
วฺยฺหนฺติ นิคมาปี วฺยฺหนฺติ นคราปี วฺยฺหนฺติ คามสฺสุปี
วฺยฺหฺมานสฺสุ นิคเมสฺสุปี วฺยฺหฺมานสฺสุ นครสฺสุปี วฺยฺหฺมานสฺสุ ตตฺถ
มาตาปี ปุตฺตํ น ปฏิลภติ ปุตฺโตปี มาตริํ น ปฏิลภติ อิทธิ
ภิกขเว ทฺติยํ อมาตาปุตฺติกั กยฺหนฺติ อสฺสุตฺวา ปฺนุชฺชโน ภาสติ ฯ ปฺน
จ ปรี ภิกขเว โหติ โส สมโย ยํ ภยํ โหติ อฏฺฐวีสงฺโกโป
จกฺกสมารุพฺหา ชานปทา ปริยายนฺติ ภเย โข ปน ภิกขเว สติ
อฏฺฐวีสงฺโกเป จกฺกสมารุพฺหสฺสุ ชานปเทสฺสุ ปริยายนฺเตสฺสุ ตตฺถ มาตาปี
ปุตฺตํ น ปฏิลภติ ปุตฺโตปี มาตริํ น ปฏิลภติ อิทธิ ภิกขเว
ตฺติยํ อมาตาปุตฺติกั กยฺหนฺติ อสฺสุตฺวา ปฺนุชฺชโน ภาสติ ฯ อิมานิ โข
ภิกขเว ตีณิ อมาตาปุตฺติกาณิ ภยานีติ อสฺสุตฺวา ปฺนุชฺชโน ภาสติ ฯ
ตานิ โข ปนิมานิ ภิกขเว ตีณิ สฺมาตาปุตฺติกาณิเยว ภยานิ
อมาตาปุตฺติกาณิ ๒ ภยานีติ อสฺสุตฺวา ปฺนุชฺชโน ภาสติ กตมานิ ตีณิ
โหติ โส ภิกขเว สมโย ยํ มหาอคฺคิชาโห วุฏฺฐาติ มหาอคฺคิชาเห
โข ปน ภิกขเว วุฏฺฐิตฺเต เตน คามาปี ทฺยฺหนฺติ นิคมาปี ทฺยฺหนฺติ
นคราปี ทฺยฺหนฺติ คามสฺสุปี ทฺยฺหฺมานสฺสุ นิคเมสฺสุปี ทฺยฺหฺมานสฺสุ
นครสฺสุปี ทฺยฺหฺมานสฺสุ โหติ โส สมโย ยํ กทาจิ กรหฺจิ มาตาปี
#๑ ม. โข ปน ภิกขเว สฺลชยนฺเต ฯ ๒ โป. ย. อมาตาปุตฺติกาณิเยว ฯ

ปุตุตฺตํ ปฏฺฐิตถฺกตฺติ ปุตุตฺโตปิ มาตฺรํ ปฏฺฐิตถฺกตฺติ อิทํ ภิกฺขเว ปจฺฉมํ
สมมาตาปุตุตฺติกถฺกถฺกเถว ภยํ อมาตาปุตุตฺติกํ ภยณฺฺติ อสฺสุตฺวา ปุณฺฺชชฺชโน
ภาสติ ฯ ปุณฺ จ ปรี ภิกฺขเว โหติ โส สมโย ยํ มหาเมโฆ
วฺภูจฺจติ มหาเมฆเ โข ปน ภิกฺขเว วฺภูจฺจติ มหาอุททวาทโก
สญฺชาตฺติ มหาอุททวาทเก สญฺชาเต เตน คามาปี วฺยูหนฺฺติ นิคมาปี
วฺยูหนฺฺติ นคราปี วฺยูหนฺฺติ คามสฺสุปี วฺยูหฺมาเนสฺสุ นิคเมสฺสุปี
วฺยูหฺมาเนสฺสุ นครสฺสุปี วฺยูหฺมาเนสฺสุ โหติ โส สมโย ยํ กทาจิ
กรหฺจि มาตาปี ปุตุตฺตํ ปฏฺฐิตถฺกตฺติ ปุตุตฺโตปิ มาตฺรํ ปฏฺฐิตถฺกตฺติ อิทํ
ภิกฺขเว ทฺตฺติยํ สมมาตาปุตุตฺติกถฺกถฺกเถว ภยํ อมาตาปุตุตฺติกํ ภยณฺฺติ อสฺสุตฺวา
ปุณฺฺชชฺชโน ภาสติ ฯ ปุณฺ จ ปรี ภิกฺขเว โหติ โส สมโย ยํ ภยํ
โหติ อญฺวีสงฺโกโป จกฺกสมารุพฺหา ชานปทา ปรียายณฺฺติ ภเย โข
ปน ภิกฺขเว สติ อญฺวีสงฺโกเป จกฺกสมารุพฺหสฺสุ ชานปเทสฺสุ ปรียายณฺฺเตสฺสุ
โหติ โส สมโย ยํ กทาจิ กรหฺจि มาตาปี ปุตุตฺตํ ปฏฺฐิตถฺกตฺติ
ปุตุตฺโตปิ มาตฺรํ ปฏฺฐิตถฺกตฺติ อิทํ ภิกฺขเว ตฺตฺติยํ สมมาตาปุตุตฺติกถฺกถฺกเถว
ภยํ อมาตาปุตุตฺติกํ ภยณฺฺติ อสฺสุตฺวา ปุณฺฺชชฺชโน ภาสติ ฯ อิมานิ โข
ภิกฺขเว ตีณิ สมมาตาปุตุตฺติกานิเยว ภยานิ อมาตาปุตุตฺติกานิ ภยานีติ
อสฺสุตฺวา ปุณฺฺชชฺชโน ภาสติ ฯ ตีณิมานิ ภิกฺขเว อมาตาปุตุตฺติกานิ ภยานิ
กตฺมานิ ตีณิ ชฺรารภยํ พฺยาธิภยํ มรณภยํ ๑ น ภิกฺขเว มาตา
ปุตุตฺตํ ชีรฺมานํ เอวํ ลภฺติ อหํ ชีรฺมานิ มา เม ปุตุตฺโต ชีรฺตี
ปุตุตฺโต วา ปน มาตฺรํ ชีรฺมานํ น เอวํ ลภฺติ อหํ ชีรฺมานิ มา
#๑ ไป. ม. มรณภยณฺฺติ ฯ

เม มาตา ชีรีติ ฯ น ภิกขเว มาตา ปุตุตฺตํ พุยาธิยมานํ เอวํ ลภติ
อหํ พุยาธิยามิ มา เม ปุตุโต พุยาธิยิตฺติ ปุตุโต วา ปน มาตริ
พุยาธิยมานํ น เอวํ ลภติ อหํ พุยาธิยามิ มา เม มาตา
พุยาธิยิตฺติ ฯ น ภิกขเว มาตา ปุตุตฺตํ มियุขมานํ เอวํ ลภติ อหํ
มियุขยามิ มา เม ปุตุโต มियุขิตฺติ ปุตุโต วา ปน มาตริ
มियุขมานํ น เอวํ ลภติ อหํ มियุขยามิ มา เม มาตา มियุขิตฺติ ฯ
อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ อมาตาปุตุตติกานิ ภายานิ ๑ ฯ อตฺถิ ภิกขเว
มคฺโค อตฺถิ ปฎิปทา อิมสญจ ตินฺณํ สมาตาปุตุตติกานํ ภายานํ
อิมสญจ ตินฺณํ อมาตาปุตุตติกานํ ภายานํ ปหานาย สมตฺติกุกมาย
สํวตฺตติ กตโม จ ภิกขเว มคฺโค กตมา [๒]- ปฎิปทา อิมสญจ
ตินฺณํ สมาตาปุตุตติกานํ ภายานํ อิมสญจ ตินฺณํ อมาตาปุตุตติกานํ
ภายานํ ปหานาย สมตฺติกุกมาย สํวตฺตติ อยเมว อริโย อฏฺฐจฺงฺคิโก
มคฺโค เสขยฺยตีทํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา
สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ
สมฺมาสมาธิ อัย โข ภิกขเว มคฺโค อัย ปฎิปทา อิมสญจ ตินฺณํ
สมาตาปุตุตติกานํ ภายานํ อิมสญจ ตินฺณํ อมาตาปุตุตติกานํ ภายานํ
ปหานาย สมตฺติกุกมาย สํวตฺตติตีติ ฯ

[๕๐๓] ๖๔ เอกํ สมยํ ภควา โกสเสสุ จาริกํ จรมาโน มหตา
ภิกขุสงฺฆเมณ สพุทฺธิ เยน เวนาคปุริ นาม โกสสถานํ พุราหุมนคฺคาโม
ตทวสริ ฯ อสุสฺสสส โข เวนาคปุริกา พุราหุมนคฺคหปตฺติกา สมโณ
#๑ ม. ย. ภายานีติ ฯ ๒ โป. ม. จ ฯ

ขลุ โภ โคตโม สกยปุตโต สกยกุลลา ปพพชิตเว นาคปุริ
อนุปุตโต ตัม โข ปน ภวนุตโต โคตมัม เอวํ กุลยาโณ กิตติสทโท
อพุกคโต อิติปี โส ภควา อรหํ สสมาสมพุทฺโธ วิชชาจรณสมปนฺโน
สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมมสารถิ สตุถา เทวมนุสฺसानํ
พุทฺโธ ภควา ๑ โส อิมํ โลกํ สเทวํ สมารํ สพุทฺหมกํ
สสุสมณพราหมณํ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิณฺเฐนา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ
โส ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกุลยาณํ มชฺฌกกุลยาณํ ปรีโยสานกกุลยาณํ
สาตถํ สพุทฺถชนํ เกวลปรีปฺณณํ ปรีสุทฺธํ พุทฺหมจฺริยํ ปกาเสติ
สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติ ฯ อถโข
เวนาคปุริกา พุราหมณคหปติกา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมํ
อุปสงฺกมิตฺวา อปฺเปกฺจเจ ภควนฺตํ อภิเวทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิสฺสุ
อปฺเปกฺจเจ ภควตา สทฺธิ สมนมทิสฺสุ สมนมทนิยํ กถํ สาราณียํ
วีสาราเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิสฺสุ อปฺเปกฺจเจ เยน ภควา
เตนฺลฺขลิมฺปณามेतฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิสฺสุ อปฺเปกฺจเจ นามโคตตํ
สาเวตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิสฺสุ อปฺเปกฺจเจ ตฺถนฺทิกฺกตา เอกมฺนตํ นิสีทิสฺสุ
เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข เวนาคปุริโก วจฺจโคตฺโต พุราหมโณ ภควนฺตํ
เอตทโวจ อจฺฉริยํ โภ โคตม อพุกฺตํ โภ โคตม ยาวญฺจิทํ
โภโต โคตมสฺส วิปฺปสนฺนานิ อินฺทฺริยานิ ปรีสุทฺโธ จวิวณฺโณ
ปรีโยทาโต เสยฺยถาปี โภ โคตม สารถํ พทรปฺณทฺท ปรีสุทฺธํ
โหติ ปรีโยทาทํ เอวเมว โภโต โคตมสฺส วิปฺปสนฺนานิ อินฺทฺริยานิ
#๑ ไป. ม. ภควาติ ฯ

ปริสุทฺโธ จวิวัฒนโณ ปรีโยทาโต เสยฺยถาปี โภ โคตม ตาลปุกฺก
 สมฺปติ พนฺธนา ปมุตฺตํ ปรีสุทฺธํ โหติ ปรีโยทาตํ เอวเมว โภโต
 โคตมสฺส วิปฺปสนฺนานิ อินฺทฺริยานิ ปรีสุทฺโธ จวิวัฒนโณ ปรีโยทาโต
 เสยฺยถาปี โภ โคตม เนกขัม ชมฺโพพนทํ ทกฺขกมฺมารปฺตฺตสฺสปรีกมฺมกตํ
 กุสฺลสมฺปหฺภูจฺ ๑ ปณฺฑกมฺพล นิกฺขิตฺตํ ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ
 จ เอวเมว โภโต โคตมสฺส วิปฺปสนฺนานิ อินฺทฺริยานิ ปรีสุทฺโธ
 จวิวัฒนโณ ปรีโยทาโต ยานิ นฺน ๒ ตานิ โภ โคตม อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนานิ
 เสยฺยถิตฺถํ อาสนฺทํ ปลฺลงฺโก โคณฺโก จิตฺติกา ๓ ปฏฺฐิกา
 ปฏฺฐิกา ตฺฐิกา วิกิตฺติกา อุทฺทโลมํ เอกนฺตโลมํ กฏฺฐิสฺสํ โภเสยฺยํ กุตฺตํ
 หตฺตตฺถํ อสฺสตฺถํ รตฺตตฺถํ อชินฺปฺปเวณฺนิ กาทสิมฺลปวฺรปฺจตฺถณฺณํ
 สอฺตฺตรจฺจทํ อุทฺโตโลหิตฺกุปฺชานํ เอวฺรฺพานํ นฺน ภาวํ โคตโม
 อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนานิ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภีติ ฯ ยานิ โข
 ปน ตานิ พฺราหฺมณฺ อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนานิ เสยฺยถิตฺถํ อาสนฺทํ
 ... อุทฺโตโลหิตฺกุปฺชานํ ทฺลลภาณิ ตานิ ปพฺพชิตานํ ลทฺธานิ จ ๔
 น กปฺปนฺติ ตีณิ โข อิมานิ พฺราหฺมณฺ อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนานิ
 เยสํ เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภี กตฺมานิ ตีณิ
 ทิพฺพิ อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนํ พฺรหฺมํ อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนํ อริยํ
 อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนํ อิมานิ โข พฺราหฺมณฺ ตีณิ อุจฺจาสยฺนมหาสยฺนานิ
 เยสํ เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภีติ ฯ
 #๑ ม. อุฏฺกามฺเข สฺกฺสฺลสมฺปหฺภูจฺ ฯ ๒ ม. อัยฺ ปาโง นตฺถิ ฯ ๓ โป. ย.
 #จิตฺตกา ฯ ม. จิตฺตโก ฯ ๔ โป. ม. จ ปน ฯ

กตมัม ปน ตัม โภ โคตม ทิพพัม อัจจาสนนมหาสนัน ยสฺส ภว
โคตโม เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี อภิสฺรลาภีติ ฯ อิธหัง พุราหุณ
ยัม คามัม วา นิคมัม วา อุปนิสฺสาย วิหฺรามิ โส ปุพฺพพฺพหสมยัม
นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย ตเมว คามัม วา นิคมัม วา ปิณฺฑทาย
ปวิสามิ โส ปจฺฉนฺนาคตฺตัม ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺโต วนนฺตฺยเยว ๑ ปจารยามี ๒
โส ยทฺเว ตตฺถ โหนฺติ ติณฺณานิ วา ปณฺณานิ วา ตานิ เอกชฺฉมัม
สงฺฆมฺริตฺวา นิสฺสีทามิ ปลฺลลํกํ อากฺขิตฺวา อุชฺช กายัม ปณฺธิชาย ปริมฺขัม
สตี อฺปนฺนุสฺสเปตฺวา โส วิวิจฺเจว กามเมหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฌมฺเมหิ
สวิตกฺกัม สวิจาร์ วิเวกฺขํ ปิตีสุขัม ปจฺมมํ ฌานัน อฺปนฺนสมฺปชฺช วิหฺรามิ
วิตกฺกวิจาร์จานัน วุสฺสมา อชฺฉตฺตัม สมฺปสาทนัน เจตฺโส เอโกทิกฺภาวํ
อวิตกฺกัม อวิจาร์ สมมาธิชฺชํ ปิตีสุขัม ทฺตฺติยัม ฌานัน อฺปนฺนสมฺปชฺช วิหฺรามิ ปิตียา
จ วิราคา อฺปนฺนกุโ กจ วิหฺรามิ สโต จ สมฺปชานโน สุขญฺจ กายเณ
ปฏฺฐิสฺสเวทเมหิ ยนฺตํ อริยา อากฺกิขนฺติ อฺปนฺนกุโ สติมา สุขวิหฺรตี
ตฺตฺติยัม ฌานัน อฺปนฺนสมฺปชฺช วิหฺรามิ สุขสฺส จ ปหานา ทฺกฺกขสฺส
จ ปหานา ปุพฺพเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानัน อตฺถงฺคมา อทุกฺกขมฺสุขัม
อฺปนฺนกุขาตฺติปาริสฺสุทฺธิ จตฺตถัน ฌานัน อฺปนฺนสมฺปชฺช วิหฺรามิ โส เจ
อหัง พุราหุณ เอวมนฺนุโต จงฺกมามี ทิพฺโพ เม เอโส ตสฺสมิ
สมเย จงฺกโม โหติ โส เจ อหัง พุราหุณ เอวมนฺนุโต
ตฺกฺกจามิ ทิพฺพัม เม เอตํ ตสฺสมิ สมเย จานัน โหติ โส เจ
อหัง พุราหุณ เอวมนฺนุโต นิสฺสีทามิ ทิพฺพัม เม เอตํ ตสฺสมิ
#๑ ม. วนนฺตฺยเยว ปวิสามิ ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสฺสเมว ฯ ๒ โป. ปตฺตารยามี ฯ อิตฺโต ปรี
อีทิสฺสเมว ฯ

สมเย อาสนัน โหติ โส เจ อหิ พุราหุณเณ เอวมภูโต เสยฺย
กปเปมิ ทิพฺพ เม เอตํ ตสฺมี สมเย อุจฺจาसनมหาसनัน
โหติ อิทํ โข ตํ ๑ พุราหุณ ทิพฺพ อุจฺจาसनมหาसनัน ยสฺสาหิ
เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺจลาภี อกสิรลาภีติ ฯ อจฺจริยํ โภ โคตม
อพฺภุตํ โภ โคตม โภ จญฺโณ เอวรूपสฺส ทิพฺพสฺส
อุจฺจาसनมหาसनสฺส นิกามลาภี ภวิสฺสติ อภิจฺจลาภี อกสิรลาภี
อญฺจตร โภตา โคตเมน กตมํ ปน ตํ โภ โคตม พุรหุณ
อุจฺจาसनมหาसनัน ยสฺส ภวํ โคตโม เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺจลาภี
อกสิรลาภีติ ฯ อิธานํ พุราหุณเณ ยํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนินฺสฺสา
วิหฺรามิ โส ปุพฺพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย ตเมว คามํ
วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสฺสามิ โส ปจฺจมาตตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต
วณฺนตฺเตยว ปจารยามิ โส ยเทว ตตฺถ โหนฺติ ตินฺนํ วา ปณฺณานิ
วา ตานิ เอกชฺฌํ สงฺฆริตฺวา นิสฺสามิ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชฺช กายํ
ปณฺธิชฺช ปริมุขํ สตี อุปฏฺฐเปตฺวา โส เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา
เอกํ ทิสฺสํ สฺริตฺวา วิหฺรามิ ตถา ทฺติยํ ตถา ตตฺติยํ ตถา จตฺตํ
อิตฺติ อุทฺทมโร ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตคฺคาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ
เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา วิปฺปเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน
อพฺยาชฺชเนน สฺริตฺวา วิหฺรามิ กรุณฺณาสหคเตน เจตฺสา ... มุทิตาสหคเตน
เจตฺสา ... อุปฺกฺขาสหคเตน เจตฺสา เอกํ ทิสฺสํ สฺริตฺวา วิหฺรามิ ตถา
ทฺติยํ ตถา ตตฺติยํ ตถา จตฺตํ อิตฺติ อุทฺทมโร ติริยํ สพฺพธิ
#๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

สพพุตตตาย สพพาวนุตฺ โลกํ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา วิปฺเปลน
มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฝริตฺวา วิหฺรามิ โส
เจ อหํ พฺราหฺมณฺ อเวมฺภูโต จงฺกมามิ พฺรหฺมา เม เอโส ตสฺมี
สมเย จงฺกโม โหติ โส เจ อหํ พฺราหฺมณฺ อเวมฺภูโต ติฏฺฐามิ
... นิสิตฺวามิ ... เสยฺยํ กปฺเปมิ พฺรหฺมํ เม เอตํ ตสฺมี สมเย
อุจฺจาตยณฺมหาตยณํ โหติ อิทํ โข ตํ พฺราหฺมณฺ พฺรหฺมํ อุจฺจาตยณฺมหาตยณํ
ยสฺสาหํ เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี อกสิรลาภีติ ฯ
อุจฺฉริยํ โภ โคตม อพฺภุตํ โภ โคตม โภ จลฺโล เอวฺรฺปสฺส
พฺรหฺมสฺส อุจฺจาตยณฺมหาตยณฺสฺส นิกามลาภี ภวิสฺสติ อภิจฺฉลาภี
อกสิรลาภี อณฺณตฺร โภตา โคตเมณ กตมํ ปน ตํ โภ โคตม อริยํ
อุจฺจาตยณฺมหาตยณํ ยสฺส ภวํ โคตโม เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี
อกสิรลาภีติ ฯ อิทํ พฺราหฺมณฺ ยํ คามํ วา นิคมํ วา อุปฺนิสฺสาย
วิหฺรามิ โส ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย ตเมว คามํ
วา นิคมํ วา ปิณฺฑทาย ปวิสํมิ โส ปจฺฉนฺนตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺโต
วณฺนตฺเตว ปจารยํมิ โส ยเทว ตตฺถ โหนฺติ ติณฺณํ วา ปณฺณานิ
วา ตานิ เอกชฺฉํ สงฺฆฝริตฺวา นิสิตฺวามิ ปลฺลลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชฺช กายํ
ปณฺิชา ย ปริมฺขํ สตี อุปฺภูตฺเตว โส เอวํ ปชานามิ ราโค
เม ปหิโน อุจฺฉินฺนฺมฺโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวงฺคโต อายตี อนฺนุปฺปาทชฺมโม
โทโส เม ปหิโน อุจฺฉินฺนฺมฺโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวงฺคโต
อายตี อนฺนุปฺปาทชฺมโม โมโห เม ปหิโน อุจฺฉินฺนฺมฺโล ตาลาวตฺถุกโต

อนภาวักโต อายตี อนุปปาทชฺโม โส เจ อหิ พุราหฺมณ เวมฺภูโต
 จงฺกามิ อริโย เม เอโส ตสฺมี สมเย จงฺกโม โหติ โส เจ
 อหิ พุราหฺมณ เวมฺภูโต ติจฺจามิ ... นิสิตามิ ... เสยฺย กปฺเปมิ
 อริยํ เม เอตํ ตสฺมี สมเย อุจฺจาสยนมหาสยนํ โหติ อิทํ โข ตํ
 พุราหฺมณ อริยํ อุจฺจาสยนมหาสยนํ ยสฺสาหิ เอตฺรหิ นิกามลาภี
 อภิจฺฉลาภี อภิสฺรลาภีติ ฯ อจฺจริยํ โภ โคตม อพฺกุตํ โภ โคตม
 โภ จณฺโณ เวรฺอุปฺส อริยสฺส อุจฺจาสยนมหาสยนสฺส นิกามลาภี
 ภวิสฺสตี อภิจฺฉลาภี อภิสฺรลาภี อณฺฺตฺร โภตา โคตเมน อภิกฺกนฺตํ
 โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปี โภ โคตม นิกฺกชฺชิตํ
 วา อุภฺกชฺชชฺชเยย ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺเย มฺพฺหสฺส วา มคฺคํ
 อากฺกชฺชเยย อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺชชิตํ ชาเรยฺเย จกฺขุมนฺโต รฺูปานิ
 ทกฺขนฺตฺติ เอวเมว [๑]- โภตา โคตเมน อนฺธกปริยาเยน ชฺมฺโม ปกาสิโต
 เอเต มยํ ภวณฺตํ โคตมํ สรณํ กจฺฉาม ชฺมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ
 อุปาสเก โน ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตฺกฺเค ปาณฺเปเต สรณํ คเตติ ฯ

[๕๐๔] ๖๕ เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรตี คิชฺฌณฺฏเฐ ปพฺพเต ฯ
 เตน โข ปน สมเยน สรโภ นาม ปรีพฺพาชโภ อจฺิรปฺกนฺโต โหติ
 อิมสฺมา ชฺมฺมวินยา โส ราชคฺเห ปรีสตี เอวํ วาจํ ภาสตี อณฺฺญาโต
 มยา สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ ๒ ชฺมฺโม อณฺฺญาเย จ ปนาหิ สมณานํ
 สกฺยปฺตฺติยานํ ชฺมมํ เอวาทํ ตสฺมา ชฺมฺมวินยา อปฺกนฺโตติ ฯ
 อถ โข สมฺพฺหุลา ภิกฺขุ ปฺพพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตุวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
 #๑ ม. โข ฯ ๒ โป. ม. สกฺยปฺตฺติกาณํ ฯ อีโต ปรี อีทิสเมว ฯ

ราชคหิ ปิณฑาย ปวิสึสุ ฯ อสุโสสส โข เต ภิกขุ สรภสฺส ปริพฺพาชกสฺส
ราชคเห ปริสฺติ เอิว วาจิ ภาสฺมานสฺส อญฺญาโต มยา สมณานํ
สกุยฺปฺตฺติยานํ ฌมฺโม อญฺญา ย จ ปนาหํ สมณานํ สกุยฺปฺตฺติยานํ
ฌมฺมํ เอวาทํ ตสฺมา ฌมฺมวินยา อปกฺกนฺโตติ ฯ อถ โข เต ภิกขุ
ราชคเห ปิณฑาย จริตฺวา ปจฺจนาถคฺคํ ปิณฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
นีสึทึสุ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทโวจจ สรโภ
นาม ภนฺเต ปริพฺพาชโก อจิริปกฺกนฺโต อิมสฺมา ฌมฺมวินยา โส
ราชคเห ปริสฺติ เอิว วาจิ ภาสฺติ อญฺญาโต มยา สมณานํ
สกุยฺปฺตฺติยานํ ฌมฺโม อญฺญา ย จ ปนาหํ สมณานํ สกุยฺปฺตฺติยานํ
ฌมฺมํ เอวาทํ ตสฺมา ฌมฺมวินยา อปกฺกนฺโตติ สาธุ ภนฺเต ภควา
เยน สປປိနีย ๑ ติริ ปริพฺพาชการาโม เยน สรโภ ปริพฺพาชโก
เตนฺอุปสงฺกมฺตฺ อนุกมฺปิ อุปาทายาติ ฯ อธิวาเสสิ ภควา ตฺตฺตฺทึภาเวน ฯ
อถ โข ภควา สายณฺหสมมฺปิ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิตฺโต เยน สປປိနีย ๒
ติริ ปริพฺพาชการาโม เยน สรโภ ปริพฺพาชโก เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นีสึทึ นิสชฺช โข ภควา สรภํ
ปริพฺพาชกํ เอตทโวจจ สจฺจํ กิริ ตฺวํ สรภ เอิว วเทสิ อญฺญาโต
มยา สมณานํ สกุยฺปฺตฺติยานํ ฌมฺโม อญฺญา ย จ ปนาหํ สมณานํ
สกุยฺปฺตฺติยานํ ฌมฺมํ เอวาทํ ตสฺมา ฌมฺมวินยา อปกฺกนฺโตติ ฯ
เอวํ วุตฺเต สรโภ ปริพฺพาชโก ตฺตฺตฺทึ อโหสิ ฯ ทฺตฺติยมฺปิ โข ภควา
#๑-๒ ม. ย. สປປိနีกา ฯ อิตฺโต ปริ อธิสเมว ฯ

สรภัง ปริพุพชาภัง เอตทโวจ วเทหิ สรภัง กิณฺติ เต อญฺญาโต
สมณานํ สกฺขยปฺตฺตฺติยานํ ฌมฺโม สเจ เต อปริปฺปรี ภาวิสุตฺติ อหํ
ปริปฺปฺเรสุตฺตํ สเจ ปน เต ปริปฺปรี ภาวิสุตฺติ อหํ อนฺนโมทิสฺสํมิตฺติ ฯ
ทฺตฺติยมฺปิ โข สรภัง ปริพุพชาภัง ทฺตฺตฺติ อโหสิ ฯ ทฺตฺติยมฺปิ โข
ภควา สรภัง ปริพุพชาภัง เอตทโวจ มยา ๑ โข สรภัง ปญฺญาตฺติ
สมณานํ สกฺขยปฺตฺตฺติยานํ ฌมฺโม วเทหิ สรภัง กิณฺติ เต อญฺญาโต
สมณานํ สกฺขยปฺตฺตฺติยานํ ฌมฺโม สเจ เต อปริปฺปรี ภาวิสุตฺติ อหํ
ปริปฺปฺเรสุตฺตํ สเจ ปน เต ปริปฺปรี ภาวิสุตฺติ อหํ อนฺนโมทิสฺสํมิตฺติ ฯ
ทฺตฺติยมฺปิ โข สรภัง ปริพุพชาภัง ทฺตฺตฺติ อโหสิ ฯ อถ โข เต ปริพุพชาภา ๒
สรภัง ปริพุพชาภัง เอตทโวจจ ยเทว โข ทฺวํ อวฺวโส สรภัง สมณํ
โคตมํ ยาเจยฺยาสี ทเทว เต สมณเณ โคตโม ปวาระตฺติ วเทหิ
อวฺวโส สรภัง กิณฺติ เต อญฺญาโต สมณานํ สกฺขยปฺตฺตฺติยานํ ฌมฺโม
สเจ เต อปริปฺปรี ภาวิสุตฺติ สมณเณ โคตโม ปริปฺปฺเรสุตฺตํ สเจ
ปน เต ปริปฺปรี ภาวิสุตฺติ สมณเณ โคตโม อนฺนโมทิสฺสํมิตฺติ ฯ เอวํ
วฺตุเต สรภัง ปริพุพชาภัง ทฺตฺตฺติ อโหสิ มจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
ปชฺชณฺณนฺโต อปฺปฏฺฐิภาณเณ นิสฺสีทิ ฯ อถ โข ภควา สรภัง ปริพุพชาภัง
ทฺตฺตฺติ อโหสิ มจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ อโหสิ ปชฺชณฺณนฺตํ อปฺปฏฺฐิภาณเณ วิทิตฺวา
เต ปริพุพชาภัง เอตทโวจ โข โข มํ ปริพุพชาภา ๓ เอวํ วเทยฺย
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส เต ปฏฺฐิขานโต อิมํ ฌมฺมา อนภิสสมฺพุทฺธาติ ตมํ
#๑ ม. โข โข ฯ ๒ ย. ปริพุพชาภา ราชคหกา ฯ ๓ ป. ย. ปริพุพชาภัง ฯ
#อโหสิ ปรี อธิสเมว ฯ

ตตถ สาธุกั สมนุญฺญเชยฺย สมนุคฺคาเหยฺย สมนุภาเสยฺย โส วัต มยา
 สาธุกั สมนุญฺญชฺยมาโน สมนุคฺคาหฺยมาโน สมนุภาสฺยมาโน อฏฺฐานเมตฺ
 อนวกาโส ยํ โส ติณฺณํ จานานํ นาลฺลตฺรํ จานํ นิคฺจเจยฺย
 อลฺลเนน วา อลฺลนํ ปฏฺิจริสฺสติ พหิทฺธา กถํ อปนาเมสฺสติ โกปฺลจ
 โทสฺลจ อปฺปจฺจยลฺลจ ปาตุกริสฺสติ ตฺถุหฺสิฏฺโถ วา มงฺกุฏฺโถ
 ปตฺตกฺขนฺโร อโรมุโข ปชฺฌาณฺโถ อปฺปฏฺิกฺภาโณ นิสฺสิทิสฺสติ เสยฺยถาปี
 สรโภ ปริพฺพาชโก โย โข มํ ปริพฺพาชกา เอวํ วเทยฺย ชีณาสวสฺส
 เต ปฏฺิจฺชานฺโถ อิมเ อาสวา อปริกฺชีณาติ ตมฺหํ ตตถ สาธุกั
 สมนุญฺญเชยฺย สมนุคฺคาเหยฺย สมนุภาเสยฺย โส วัต มยา สาธุกั
 สมนุญฺญชฺยมาโน สมนุคฺคาหฺยมาโน สมนุภาสฺยมาโน อฏฺฐานเมตฺ
 อนวกาโส ยํ โส ติณฺณํ จานานํ นาลฺลตฺรํ จานํ นิคฺจเจยฺย
 อลฺลเนน วา อลฺลนํ ปฏฺิจริสฺสติ พหิทฺธา กถํ อปนาเมสฺสติ โกปฺลจ
 โทสฺลจ อปฺปจฺจยลฺลจ ปาตุกริสฺสติ ตฺถุหฺสิฏฺโถ วา มงฺกุฏฺโถ
 ปตฺตกฺขนฺโร อโรมุโข ปชฺฌาณฺโถ อปฺปฏฺิกฺภาโณ นิสฺสิทิสฺสติ เสยฺยถาปี
 สรโภ ปริพฺพาชโก โย โข มํ ปริพฺพาชกา เอวํ วเทยฺย ยสฺส โย
 ปน เต อตฺถาย ฐมฺโหม เทสิโต โส น นฺยฺยาติ ตกฺกรสฺส
 สมนฺมาทฺถกฺขณฺยาติ ตมฺหํ ตตถ สาธุกั สมนุญฺญเชยฺย สมนุคฺคาเหยฺย
 สมนุภาเสยฺย โส วัต มยา สาธุกั สมนุญฺญชฺยมาโน สมนุคฺคาหฺยมาโน
 สมนุภาสฺยมาโน อฏฺฐานเมตฺ อนวกาโส ยํ โส ติณฺณํ จานานํ
 นาลฺลตฺรํ จานํ นิคฺจเจยฺย อลฺลเนน วา อลฺลนํ ปฏฺิจริสฺสติ พหิทฺธา

กถิ อปนาเมสุตติ โภปลงจ โทสณจ อปปัจจนยณจ ปาตุกริสสุตติ
 ตุนฺหิภูโต วา มงฺกุฏโต ปตฺตกฺขณฺโธ อโฆมุโข ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏิภาโณ
 นิสิตฺตสุตติ เสยฺยถาปี สรโภ ปริพฺพาชโกติ ฯ อถโข ภควา สปปินยาตีเร
 ปริพฺพาชการาเม ติกฺขตฺตต สีนฺนาทํ นทิตฺวา เวหาสิ ปกฺกามิ ฯ อถโข
 เต ปริพฺพาชกา อจฺริปกฺกนฺตฺตสฺส ภควโต สรภํ ปริพฺพาชกํ สมฺนฺตโต
 วาจา ย สนฺนิโตทเกน สณฺชมฺภริ อํกุสฺส เสยฺยถาปี อาวุโส สรภ
 พุรหารณฺเณ ชรสีลาโล สีนฺนาทํ นทิสฺสามิตฺติ เสคาลกํเยว ๑ นทติ
 เภรณฺทกํเยว นทติ เอวเมว โข ตฺวํ อาวุโส สรภ อณฺณเตฺรว
 สมณฺเณ โคตเมน สีนฺนาทํ นทิสฺสามิตฺติ เสคาลกํเยว ๒ นทติ เภรณฺทกํเยว
 นทติ เสยฺยถาปี อาวุโส สรภ อมฺพกมฺพุทฺธิ ๓ ปุสฺสกรวิตฺติ ๔ รวิสฺสามิตฺติ
 อมฺพกมฺพุทฺธิรวิตฺติเยว ๕ รวติ เอวเมว โข ตฺวํ อาวุโส สรภ อณฺณเตฺรว
 สมณฺเณ โคตเมน ปุสฺสกรวิตฺติ รวิสฺสามิตฺติ อมฺพกมฺพุทฺธิรวิตฺติเยว รวติ
 เสยฺยถาปี อาวุโส สรภ อุตฺโท สุนฺณาย โคสาลาย คมฺภีริ นทิตฺพุพฺ
 มณฺณติ เอวเมว โข ตฺวํ อาวุโส สรภ อณฺณเตฺรว สมณฺเณ
 โคตเมน คมฺภีริ นทิตฺพุพฺ มณฺณสิตฺติ ฯ อถโข เต ปริพฺพาชกา สรภํ
 ปริพฺพาชกํ สมฺนฺตโต วาจา ย สนฺนิโตทเกน สณฺชมฺภริ อํกุสฺสิตฺติ ฯ

[๕๐๕] ๖๖ เอกํ สมยํ ภควา โภสเสสุ จาริกํ จรมาโน มหตา
 ภิกฺขุสงฺฆเมน สพุทฺธิ ยนฺ เกสฺปุตฺตํ นาม กาลาแมนํ นิคโม ตทวสฺริ ฯ
 อสุสฺสสส โข เกสฺปุตฺตฺติยา กาลามา สมโณ ขลฺล โภ โคตโม สกฺยปฺตฺโต
 #๑-๒ ม. สิงฺคาลกํเยว ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสฺเมว ฯ ๓ ม. อมฺพุทฺทสฺสจฺริ ฯ
 #๔ ม. ปุริสกรวิตฺติ ฯ ๕ ม. อมฺพุทฺทสฺสจฺริรวิตฺติเยว ฯ ๖ ม. เกสฺมุตฺตํ ฯ

สกยกุลลา ปพฺพชิตฺโต เกสปฺตฺตํ อนุปฺปตฺโต ตํ โข ปน ภควนฺตํ
 โคตมํ เอวํ กุลฺยาณํ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา
 อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรมสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร
 ปริสทมฺมสารถิ สตุถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา โส อิมํ โลกํ
 สเทวํกํ สมารํกํ สพฺรหฺมํกํ สสฺสมณพฺรหฺมณฺณี ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ
 อภิลฺขฺวา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ โส ชมฺมํ เทเสติ อาทิกุลฺยาณํ
 มชฺเชกกุลฺยาณํ ปรีโยสานกุลฺยาณํ สาคถํ สพฺยลฺขณํ เกวลปรีปฺณณํ
 ปรีสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ
 ทสฺสณํ โหตีติ ฯ อถ โข เกสปฺตฺตฺติยา กาลามา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมํ
 อูปสงฺกมิตฺวา อปฺเปกฺจฺเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
 นิสีทิสฺส อปฺเปกฺจฺเจ ภควตา สทฺธี สมฺโมทิสฺส สมฺโมทณฺียํ กถํ
 สาราณฺียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิสฺส อปฺเปกฺจฺเจ เยน ภควา
 เตนฺลฺขณมฺปณฺนามेतฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิสฺส อปฺเปกฺจฺเจ นามโคตฺตํ
 สวาเวตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิสฺส อปฺเปกฺจฺเจ ตฺถุณฺหิภฺภูตา เอกมนฺตํ นิสีทิสฺส
 เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข ๑ เกสปฺตฺตฺติยา กาลามา ภควนฺตํ เอตทโวจจ
 สนฺติ ภาณฺเต เอเก สมณพฺรหฺมณฺณา เกสปฺตฺตํ อากจฺจนฺติ เต
 สกํเขว วาทํ ทิเปณฺติ โขเตนฺติ ปรวาทํ ๒ ปน ขบเสนฺติ วมฺเภณฺติ
 ปรีภวนฺติ โอบปฺกฺขี ๓ กโรนฺติ อปฺเรปี ภาณฺเต เอเก สมณพฺรหฺมณฺณา
 เกสปฺตฺตํ อากจฺจนฺติ เตปี สกํเขว วาทํ ทิเปณฺติ โขเตนฺติ ปรวาทํ ๔
 ปน ขบเสนฺติ วมฺเภณฺติ ปรีภวนฺติ โอบปฺกฺขี ๕ กโรนฺติ เตสํ โน
 #๑ ม. เตฯ ๒-๔ โป. ม. ปฺรปฺปวาทํฯ ๓-๕ ม. โอบปฺกฺขีฯ

ภนฺเต อมฺหากํ โหเตว กงฺขา โหติ วิจิจฺจนา โกสุณาม อิมสํ
ภานฺตานิ สมณพฺราหฺมณานิ สจฺจํ อห โโก มุสาติ ฯ อลํ หิ โว
กาลามา กงฺขิตต อลํ วิจิจฺจิตต กงฺขานิเยว ๑ ปน โว จาเน วิจิจฺจนา
อุปฺปนฺนา เอถ ตุมฺเห กาลามา มา अनुสฺสเวน มา ปรมฺปราย
มา อิติกราย มา ปิฏกสมฺปทานเนน มา ตกฺกเหตุ มา นยเหตุ มา
อาการปริวิตกฺเคน มา ทิฏฺฐินิซฺฆมานกฺขนฺติยา มา ภพฺพรูปตายน มา
สมโณ โน ครุติ ยथा ตุมฺเห กาลามา อตฺตนาถ ชานเยยถ
อิม ฆมฺมา อกฺสลา อิม ฆมฺมา สวชฺชา อิม ฆมฺมา วิญญฺครหิตา
อิม ฆมฺมา สมตฺตา สมากินฺนา อหิตาย ทฺกฺขาย สํวตฺตฺนฺตีติ อถ
ตุมฺเห กาลามา ปชฺเหยยถ ตํ กิ มลฺลถ กาลามา โลโก
ปฺริสสฺส อฆฺมตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ หิตาย वा อหิตาย วาติ ฯ
อหิตาย ภนฺเต ฯ ลฺลฺลฺลฺล ปนํยํ กาลามา ปฺริสปฺคฺคโล โลเกน อภิภูโต
ปฺริยาทินฺนจิตฺโต ปาณมฺปิ หนฺติ อทินฺนมฺปิ อาทियติ ปฺรทารมฺปิ กจฺจติ
มุสาปี ภณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตายน สมากเปติ ยํส ๒ โหติ ทิฆรตฺตํ
อหิตาย ทฺกฺขายาติ ฯ เอวํ ภนฺเต ฯ ตํ กิ มลฺลถ กาลามา โทโส
ปฺริสสฺส อฆฺมตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ หิตาย वा อหิตาย วาติ ฯ
อหิตาย ภนฺเต ฯ ทฺกฺกฺจ ปนํยํ กาลามา ปฺริสปฺคฺคโล โทเสน อภิภูโต
ปฺริยาทินฺนจิตฺโต ปาณมฺปิ หนฺติ อทินฺนมฺปิ อาทियติ ปฺรทารมฺปิ กจฺจติ
มุสาปี ภณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตายน สมากเปติ ยํส โหติ ทิฆรตฺตํ
อหิตาย ทฺกฺขายาติ ฯ เอวํ ภนฺเต ฯ ตํ กิ มลฺลถ กาลามา
#๑ ม. กงฺขนิเยว ฯ ๒ โป. ยํสสฺส ฯ

โมโห ปุริสส อชฌตต์ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ หิตาย วา อหิตาย
วาติ ฯ อหิตาย ฆนฺเต ฯ มุโฬห ปนํยํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล
โมเหณ อภิกฺขโต ปฺรยาทินฺนจิตฺโต ปาณมฺปิ หนติ อทินฺนมฺปิ อาทียติ
ปฺรทารมฺปิ คจฺจติ มุสาปี ฆณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตตาย สมหาเปติ ยัส
โหติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ ตํ ก็ มลฺลณ
กาลามา อิเม ฆมฺมา กุสลา วา อกุสลา วาติ ฯ อกุสลา ฆนฺเต ฯ
สาวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ ฯ สาวชฺชา ฆนฺเต ฯ วิญฺญุครหิตา วา
วิญฺญุปรสฺตถา วาติ ฯ วิญฺญุครหิตา ฆนฺเต ฯ สมตฺตา สมหาทินฺนา
อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ โน วา กถํ วา เอตฺถ โหตีติ ฯ
สมตฺตา ฆนฺเต สมหาทินฺนา อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ เอวํ โน เอตฺถ
โหตีติ ฯ อิติ โข กาลามา ฆนฺตํ อโวจฺจุมฺห ๑ เอตฺถ ตฺเมห กาลามา
มา อนุสฺสเวน มา ปรมฺปฺราย มา อิตฺติกราย มา ปิฏฺกสมฺปทาเนน มา
ตกฺกเหตุ มา นยเหตุ มา อากาโรปฺริวิตกฺเกน มา ทิฏฺฐินิฆฺฆานกฺขนฺติยา
มา ภพฺพรูปตฺตาย มา สมโณ โน ครุติ ยทา ตฺเมห กาลามา อตฺตนา
ชานเญยถ อิเม ฆมฺมา อกุสลา อิเม ฆมฺมา สาวชฺชา อิเม
ฆมฺมา วิญฺญุครหิตา อิเม ฆมฺมา สมตฺตา สมหาทินฺนา อหิตาย
ทุกฺขาย สํวตฺตนฺตีติ อถ ตฺเมห กาลามา ปชฺเหยยถาติ อิติ
ฆนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตฺตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ เอตฺถ ตฺเมห กาลามา มา
อนุสฺสเวน มา ปรมฺปฺราย มา อิตฺติกราย มา ปิฏฺกสมฺปทาเนน มา
ตกฺกเหตุ มา นยเหตุ มา อากาโรปฺริวิตกฺเกน มา ทิฏฺฐินิฆฺฆานกฺขนฺติยา
#๑ ม. อโวจฺจุมฺหา ฯ

มา ภพพรูปตาย มา สมโณ โน ครุติ ยทา ตูเมห กาลามา
อตุตนาว ชาเนยยาถ อิเม ฐมา กุสลา อิเม ฐมา อนวชชา
อิเม ฐมา วิญญูปปตถา อิเม ฐมา สมตตา สมากินฺนา
หิตาย สุขาย สํวตฺตุนฺตีติ อถ ตูเมห กาลามา อุปสมฺปชช
วิหเรยยาถ ฯ ตํ ก็ มลฺลถ กาลามา อโลโก ปุริสสฺส อชฺฉตฺตํ
อุปฺปชชมาโน อุปฺปชชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ ฯ หิตาย ฆนฺเต ฯ
อตุฏฺโฐ ปนายํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล โลเกน อนภิกฺขโต อปริยาทินฺนจิตฺโต
เนว ปาณํ หนฺติ น อทินฺนํ อาทียติ น ปรทาร์ คจฺฉติ น
มุสา ฆณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตาย สมากเปติ ยํส โหติ ทิฆรตฺตํ
หิตาย สุขายาติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ ตํ ก็ มลฺลถ กาลามา อโทโส
ปุริสสฺส อชฺฉตฺตํ อุปฺปชชมาโน อุปฺปชชติ หิตาย วา อหิตาย
วาติ ฯ หิตาย ฆนฺเต ฯ อตุฏฺโฐ ปนายํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล โทเสน
อนภิกฺขโต อปริยาทินฺนจิตฺโต เนว ปาณํ หนฺติ น อทินฺนํ อาทียติ
น ปรทาร์ คจฺฉติ น มุสา ฆณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตาย สมากเปติ
ยํส โหติ ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ ตํ ก็ มลฺลถ
กาลามา อโมโห ปุริสสฺส อชฺฉตฺตํ อุปฺปชชมาโน อุปฺปชชติ หิตาย
วา อหิตาย วาติ ฯ หิตาย ฆนฺเต ฯ อมฺโห ปนายํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล
โมहेน อนภิกฺขโต อปริยาทินฺนจิตฺโต เนว ปาณํ หนฺติ น
อทินฺนํ อาทียติ น ปรทาร์ คจฺฉติ น มุสา ฆณฺติ ปรมฺปิ
ตถตฺตาย สมากเปติ ยํส โหติ ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ เอวํ

ภนฺเต ฯ ตํ กิํ มณฺณถ กาลามา อิเม ฌมฺมา กุสลา วา อกุสลา
วาติ ฯ กุสลา ภนฺเต ฯ สาวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ ฯ อนวชฺชา ภนฺเต ฯ
วิญญฺครหิตา วา วิญญฺปฺปสฺตถา วาติ ฯ วิญญฺปฺปสฺตถา ภนฺเต ฯ
สมตฺตทา สฺมาทินฺนา หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติ โน วา กถํ วา
เอตฺถ โหตีติ ฯ สมตฺตทา ภนฺเต สฺมาทินฺนา หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติ
เอวํ โน เอตฺถ โหตีติ ฯ อิติ โข กาลามา ยนฺตํ อโวจฺจุมฺหฺเอถ
ตุเมหฺ กาลามา มา อนุสฺสเวน มา ปรมฺปราย มา อิติกราย มา
ปิฏกสมฺปทานนฺ มา ตกฺกเหตุ มา นยเหตุ มา อาการปริวิตกฺเกน
มา ทิฏฺฐินิขฺฌมานกฺขนฺติยา มา ภพฺพรูปตฺาย มา สมโณ โน ครฺวติ
ยทา ตฺเมหฺ กาลามา อตฺตนาถ ชานเยยฺยถ อิเม ฌมฺมา กุสลา
อิเม ฌมฺมา อนวชฺชา อิเม ฌมฺมา วิญญฺปฺปสฺตถา อิเม ฌมฺมา
สมตฺตทา สฺมาทินฺนา หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺตีติ อถ ตฺเมหฺ กาลามา
อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยถาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจจ
วุตฺตํ ฯ ส โข โส กาลามา อริยสาวโก เอวํ วิคตฺาภิขฺโฆ วิคตฺพฺยาปาโท
อสมฺมุโฬห สฺมปฺชาโน ปติสฺสโต เมตฺตฺาสหคฺเตน เจตฺสา
เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหฺรติ ตถา ทฺุติยํ ตถา ตฺุติยํ ตถา จตฺตุถํ
อิติ อุทฺธมฺโธ ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตคฺตฺาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตฺาสหคฺเตน
เจตฺสา วิปฺุเลน มหคฺคฺเตน อปฺปมาณฺน อเวเรน
อพฺยาปฺชฺฌน ฝริตฺวา วิหฺรติ กรฺุณาสหคฺเตน เจตฺสา ... มุทิตาสหคฺเตน
เจตฺสา ... อุปฺเภกฺขาสหคฺเตน เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหฺรติ ตถา

ทุดิยํ ตถา ตติยํ ตถา จตุตถํ อิติ อุทฺทมโร ติริยํ สพฺพธิ
สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา วิปฺเปลน มหคฺคเตนฝ
อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฝริตฺวา วิหฺรติ ฯ ส โข
โส กาลามา อริยสาวโก เอวํ อเวรจิตฺโต เอวํ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต
เอวํ อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ วิสุทฺธจิตฺโต ตสฺส ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม
จตุตฺตารอ อสฺสาสา อธิคตา โหนฺติ สเจ โข ปน อตฺถิ ปโร
โลโก อตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ฝลวิปาโก จานเมตํ ๑
เยนาหํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา สุกฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสํ สามีติ
อยมสฺส ปจฺโม อสฺสาโส อธิคโต โหติ ฯ สเจ โข ปน นตฺถิ
ปโร โลโก นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ฝลวิปาโก อิทาหํ
ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อเวรํ อพฺยาปชฺฌํ อนิฆํ สฺวํ ๒ อตฺตํ ปรีหฺรามิติ
อยมสฺส ทฺติโย อสฺสาโส อธิคโต โหติ ฯ สเจ โข ปน กโรโต
กรียติ ปาปํ น โข ปนาหํ กสฺสจฺจิ ปาปํ เจเตมิ อกโรนฺตํ โข
ปน มํ ปาปกมฺมํ กฺโต ทฺกขํ ฝลิสฺสตีติ อยมสฺส ตฺติโย อสฺสาโส
อธิคโต โหติ ฯ สเจ โข ปน กโรโต น กรียติ ปาปํ อิทาหํ
อุภเยเนว วิสุทฺธิ อตฺตํ สมนฺุปฺสํ สามีติ อยมสฺส จตุตฺถอ อสฺสาโส
อธิคโต โหติ ฯ ส โข โส กาลามา อริยสาวโก เอวํ อเวรจิตฺโต
เอวํ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต เอวํ อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ วิสุทฺธจิตฺโต
ตสฺส ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อิมे จตุตฺตารอ อสฺสาสา อธิคตา โหนฺติติ ฯ
เอวเมตํ ภควา เอวเมตํ สุตฺต ส โข โส ฆนฺเต อริยสาวโก
#๑ ม. อถาหํ ฯ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ ย. จานมฺหํ ฯ ๒ ม. ย. สฺวํ ฯ

เอวํ อเวรจิตฺโต เอวํ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต เอวํ อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ
 วิสุทฺธจิตฺโต ตสฺส ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม จตฺตาริ อสฺสาสา อธิคฺตา
 โหนฺติ สเจ โข ปน อตฺถิ ปโร โลโก อตฺถิ สุกฺกฺกุกฺกานํ
 กมฺมานํ ผลวิปาโก จานเมตํ เยนํหิ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
 สุกฺคิ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสามิตี อยมสฺส ปจฺโม อสฺสาโส
 อธิคฺโต โหติ ฯ สเจ โข ปน นตฺถิ ปโร โลโก นตฺถิ สุกฺกฺกุกฺกานํ
 กมฺมานํ ผลวิปาโก อิทํหิ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อเวริ อพฺยาปชฺฌํ
 อนิํหํ สฺขิ อตฺตานํ ปรีหฺรามิตี อยมสฺส ทฺติโย อสฺสาโส อธิคฺโต
 โหติ ฯ สเจ โข ปน กโรโต กรียติ ปาปํ น โข ปนํหํ กสฺสจि
 ปาปํ เจเตมิ อภิโรนฺตํ โข ปน มํ ปาปกมฺมํ กุโต ทฺกขํ
 สฺขิสฺสตีติ อยมสฺส ตฺติโย อสฺสาโส อธิคฺโต โหติ ฯ สเจ โข ปน
 กโรโต น กรียติ ปาปํ อิทํหิ อุกฺเขเนว วิสุทฺธํ อตฺตานํ สมฺนุสฺสามิตี
 อยมสฺส จตฺตโร อสฺสาโส อธิคฺโต โหติ ฯ ส โข โส
 ฆนฺเต อริยสวโก เอวํ อเวรจิตฺโต เอวํ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต เอวํ
 อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ วิสุทฺธจิตฺโต ตสฺส ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อิเม
 จตฺตาริ อสฺสาสา อธิคฺตา โหนฺติ อภิกุกฺกนฺตํ ฆนฺเต ฯเปฯ
 เอเต มยํ ฆนฺเต ภาวนนฺตํ สฺรณํ คจฺฉาม ฌมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ
 อุปาสเก โน ฆนฺเต ภาวา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปเต สฺรณํ คเตติ ฯ

[๕๐๖] เอกํ สมยํ อายสฺมา นนฺทโก สวตฺถิยํ วิหฺรติ
 ปุพฺพพาราเม มิคารมาตุปาสาเท ฯ อถโข สวาโพห จ มิคารนตฺตา โรหโน ๑
 #๑ ม. สานโน ฯ

จ เปชุนิยนตฺตา ๑ เชนายสุมา นนฺทโก เตนฺอุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา
อายสุมนฺตํ นนฺทกํ อภิฺวาเตตฺวา เอกมนฺตํ นิสึทึสุ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ
โฆ สฬุหํ มิคารนตฺตาริ อายสุมา นนฺทโก เอตทโวจฺ เอถ ตฺมุเห
สฬุหา มา อนุสฺสเวน มา ปรมฺปราย มา อิติกราย มา ปิฏฺกสมฺปทาเนน
มา ตกฺกเหตุ มา นยเหตุ มา อาการปริวิตกฺเกน มา ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺติยา
มา ภพฺพรูปรตฺยา มา สมโณ โน ครุติ ยทา
ตฺมุเห สฬุหา อตฺตนาถ ชาเนยฺยถ อิม ฆมฺมา อกฺุสฺตา อิม
ฆมฺมา สฬุหา อิม ฆมฺมา วิญญฺครหิตา อิม ฆมฺมา สมตฺตา
สมาทินฺนา อหิตาย ทฺกฺขาย สัวตฺตฺนฺตึติ อถ ตฺมุเห สฬุหา
ปชฺเหยยถ ตํ กึ มลฺลถ สฬุหา อตฺถิ โลโกติ ๑ เอวั ฆนฺเต ๑
อภิชฺฌาติ โฆ อหิ สฬุหา เอตมตฺถิ วทามิ ลฺลฺลฺล โฆ อัย
สฬุหา อภิชฺฌาลุ ปาณมฺปิ หนติ อทินฺนมฺปิ อาทียติ ปรทารมฺปิ
กจฺจติ มฺสาปี ฆณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตฺยา สมาทเปติ ยัส โหติ
ทึฆรตฺถิ อหิตาย ทฺกฺขายาติ ๑ เอวั ฆนฺเต ๑ ตํ กึ มลฺลถ สฬุหา
อตฺถิ โทโสติ ๑ เอวั ฆนฺเต ๑ พฺยาปาโทติ โฆ อหิ สฬุหา เอตมตฺถิ
วทามิ ทฺกฺจฺจ โฆ อัย สฬุหา พฺยาปฺนฺนจฺจฺจฺจ ปาณมฺปิ หนติ
อทินฺนมฺปิ อาทียติ ปรทารมฺปิ กจฺจติ มฺสาปี ฆณฺติ ปรมฺปิ
ตถตฺตฺยา สมาทเปติ ยัส โหติ ทึฆรตฺถิ อหิตาย ทฺกฺขายาติ ๑ เอวั
ฆนฺเต ๑ ตํ กึ มลฺลถ สฬุหา อตฺถิ โมโหติ ๑ เอวั ฆนฺเต ๑
อวิชฺชาติ โฆ อหิ สฬุหา เอตมตฺถิ วทามิ มฺโห โฆ อัย
#๑ ม. เสชุนิยนตฺตา ๑

สาพฺหา อวิชชาโคโต ปาณมฺปิ หนฺติ อทินฺนมฺปิ อาทียติ ปฺรทารมฺปิ
คจฺจติ มฺสาปี ภณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตตาย สฺมาทเปติ ยัส โหติ
ทึฆฺรตฺตํ อหิตาย ทฺกฺขายาติ ฯ เอวํ ภนฺเต ฯ ตํ ก็มณฺณถ สาพฺหา
อิเม ฆมฺมา กุสลา วา อกุสลา วาติ ฯ อกุสลา ภนฺเต ฯ สวชฺชา วา
อนวชฺชา วาติ ฯ สวชฺชา ภนฺเต ฯ วิณฺญฺครหิตา วา วิณฺญฺปฺสฺตฺตา
วาติ ฯ วิณฺญฺครหิตา ภนฺเต ฯ สมตฺตา สฺมาทินฺนา อหิตาย ทฺกฺขาย
สํวตฺตฺนฺติ โน วา กถํ วา เอตฺถ โหตีติ ฯ สมตฺตา ภนฺเต
สฺมาทินฺนา อหิตาย ทฺกฺขาย สํวตฺตฺนฺติ ๑ เอวํ โน เอตฺถ โหตีติ ฯ อิติ
โฆ สาพฺหา ยนฺตํ อโวจฺมฺหฺ เอถ ตฺมฺเห สาพฺหา มา อนุสฺสเวณ
มา ปรมฺปฺราย มา อิติกิริย มา ปิฏฺกสฺมฺปทานนฺ มา ตกฺกเหตุ ๒ มา
นยเหตุ มา อาการปฺริวิตกฺเกณ มา ทิฏฺฐินิซฺฆมานกฺขนฺติยา มา ภพฺพรูปฺตาย
มา สมนฺ โน ทรฺฐติ ยทา ตฺมฺเห สาพฺหา อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ
อิเม ฆมฺมา อกุสลา อิเม ฆมฺมา สวชฺชา อิเม ฆมฺมา วิณฺญฺครหิตา
อิเม ฆมฺมา สมตฺตา สฺมาทินฺนา อหิตาย ทฺกฺขาย
สํวตฺตฺนฺตีติ อถ ตฺมฺเห สาพฺหา ปชฺเหยยฺยาถาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ
อิทเมตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ เอถ ๓ ตฺมฺเห สาพฺหา มา อนุสฺสเวณ มา
ปรมฺปฺราย มา อิติกิริย มา ปิฏฺกสฺมฺปทานนฺ มา ตกฺกเหตุ มา
นยเหตุ มา อาการปฺริวิตกฺเกณ มา ทิฏฺฐินิซฺฆมานกฺขนฺติยา มา ภพฺพรูปฺตาย
มา สมนฺ โน ทรฺฐติ ยทา ตฺมฺเห สาพฺหา อตฺตนา ว
ชาเนยฺยาถ อิเม ฆมฺมา กุสลา อิเม ฆมฺมา อนวชฺชา อิเม
#๑ ม. ย. สํวตฺตฺนฺตีติ ฯ ๒ ย. วิตกฺกเหตุ ฯ ๓ ย. เอวํ ฯ

ธมฺมา วิญญูปฺปสตุถา อิม ธมฺมา สมตฺตา สมาทินฺนา หิตาย
สุขาย สํวตฺตุนฺตีติ อถ ตฺเมห สาทฺหา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยถ
ตํ ก็ มลฺลถ สาทฺหา อตฺถิ อโลโกติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ อนภิชฺฌมาติ
โฆ อหํ สาทฺหา เอตมตฺถํ วทามิ อลฺลฺลฺล โฆ อยํ สาทฺหา
อนภิชฺฌมาลฺล เนว ปาณํ หนฺติ น อทินฺนํ อาทียติ น ปรทาร์ คจฺจติ
น มุสา ฆณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตาย สมาทเปติ ยํส โหติ ที่ฆมฺรตฺตํ
หิตาย สุขายาติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ ตํ ก็ มลฺลถ สาทฺหา อตฺถิ
อโทโสติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ อพฺยาปาโทติ โฆ อหํ สาทฺหาเอตมตฺถํ
วทามิ อลฺลฺลฺล โฆ อยํ สาทฺหา อพฺยาปนฺนจิตฺโต เนว ปาณํ
หนฺติ น อทินฺนํ อาทียติ น ปรทาร์ คจฺจติ น มุสา ฆณฺติ ปรมฺปิ
ตถตฺตาย สมาทเปติ ยํส โหติ ที่ฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ เอวํ
ฆนฺเต ฯ ตํ ก็ มลฺลถ สาทฺหา อตฺถิ อโมโหติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ
วิชฺชาติ โฆ อหํ สาทฺหา เอตมตฺถํ วทามิ อมฺมโพฺห โฆ อยํ
สาทฺหา วิชฺชากโต เนว ปาณํ หนฺติ น อทินฺนํ อาทียติ น ปรทาร์
คจฺจติ น มุสา ฆณฺติ ปรมฺปิ ตถตฺตาย สมาทเปติ ยํส โหติ
ที่ฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ เอวํ ฆนฺเต ฯ ตํ ก็ มลฺลถ สาทฺหา
อิม ธมฺมา กุสลา วา อกุสลา วาติ ฯ กุสลา ฆนฺเต ฯ สาวชฺชา วา
อนวชฺชา วาติ ฯ อนวชฺชา ฆนฺเต ฯ วิญญฺครหิตา วา วิญญฺูปฺปสตุถา
วาติ ฯ วิญญฺูปฺปสตุถา ฆนฺเต ฯ สมตฺตา สมาทินฺนา หิตาย สุขาย
สํวตฺตุนฺตี โน วา กถํ วา เอตฺถ โหตีติ ฯ สมตฺตา ฆนฺเต

สมาทินฺนา หิตาย สุขาย สํวตฺตุนฺติ ๑ เอวํ โน เอตถ โหตีติ ฯ อิติ โข
สาพฺหา ยนฺตํ อโวจุมฺหฺ เอถ ตุมฺเห สาพฺหา มา อนุสฺสเวน มา
ปรมฺปราย มา อิตฺทิกฺราย มา ปิฏฺฐสมฺปทาเนน มา ตกฺกเหตุ มา
นยเหตุ มา อาการปริวิตฺกฺเคน มา ทิฏฺฐินิซฺฌมานกฺขนฺติยา มา ภพฺพรูปตฺาย
มา สมฺโณ โน กรฺหฺติ ยทา ตุมฺเห สาพฺหา อตฺตนา
ชานยฺยาถ อิม ฌมฺมา กุสลา อิม ฌมฺมา อนวชฺชา อิม
ฌมฺมา วิญญฺปปสฺตฺถา อิม ฌมฺมา สมตฺตา สมาทินฺนา [๒]- หิตาย
สุขาย สํวตฺตุนฺตีติ อถ ตุมฺเห สาพฺหา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาถาติ
อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจฺจ วุตฺตํ ฯ ส โข โส สาพฺหา
อริยสฺวาโก เอวํ วิคตฺวาภิซฺโณ วิคตฺพฺยาปาโท อสมฺมุโฬห สมฺปชาน
ปติสฺสโต เมตฺตาสหฺกเตน เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหฺรติ ตถา
ทฺุติยํ ตถา ตฺุติยํ ตถา จตฺตํ อิติ อุทฺทมโร ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺาย
สพฺพาวนฺตํ โลกํ ... กรฺณาสหฺกเตน เจตฺสา ๑เปฯ มุทิตาสหฺกเตน
เจตฺสา ๑เปฯ อุปฺกฺขาสหฺกเตน เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา
วิหฺรติ ตถา ทฺุติยํ ตถา ตฺุติยํ ตถา จตฺตํ อิติ อุทฺทมโร ติริยํ
สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ อุปฺกฺขาสหฺกเตน เจตฺสา วิปฺุเลน
มหฺกฺเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหฺรติ โส
เอวํ ปชานาติ อตฺถิ อิทํ อตฺถิ หินฺนํ อตฺถิ ปณฺีตํ อตฺถิห
อิมสฺส สลฺยวาคตฺสฺส อุตฺตรี ๑ นิสฺสรณฺนฺติ ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ
ปสฺสโต กามาสฺวาปี จิตฺตํ วิมฺจฺจติ ภฺวาสฺวาปี จิตฺตํ วิมฺจฺจติ
#๑ โป. ม. สํวตฺตุนฺตีติ ฯ ๒ ม. ฌีฆฺรตฺตํ ฯ ๓ โป. ม. อุตฺตรี ฯ

อวิชาสวาปี จิตต์ วิมัจจติ วิมุตตสมิ วิมุตตมิตี ฌาณ โหติ
จีณา ชาติ วุสิติ พุรหุมจริยิ กตฺ กรรมิยิ นาปรี อิตถตฺตยาติ
ปชานาติ โส เอวํ ปชานาติ อหุ ปุพฺเพ โลโก ตทหุ
อกุสลํ โส เอตฺรหิ นตฺถิ อิจฺเจตํ กุสลํ อหุ ปุพฺเพ โทโส
... อหุ ปุพฺเพ โมโห ตทหุ อกุสลํ โส เอตฺรหิ นตฺถิ
อิจฺเจตํ กุสฺลนตฺถิ อิติ ๑ โส ทิฏฺฐเจว ฆมฺเม นิจฺจนาโต นิพฺพุโต สීตฺถิโต
สุขปฏิสํเวทึ พุรหุมภูเตน อตฺตนา วิหฺรตีติ ฯ

[๕๐๗] ๖๘ ตีณิมาณี ภิกฺขเว กถาวตฺถุณี กตฺมานิ ตีณิ อตีตํ
วา ภิกฺขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เอวํ อโหสิ อตีตมทฺธานนฺติ
อนาคตํ วา ภิกฺขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เอวํ
ภวิสฺสตี อนาคตมทฺธานนฺติ เอตฺรหิ วา ภิกฺขเว ปจฺจุปฺปนํ
อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เอวํ โหติ เอตฺรหิ ปจฺจุปฺปนนฺติ ๒ ฯ
กถาสมฺปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตฺพุโป ยทิ วา กจฺโฉ ยทิ
วา อจฺจโฉตี สจายิ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปญฺหิ ปุญฺโจ สฺमानิ
เอกํสพฺยากรรมิยํ ปญฺหิ น เอกํเสน พฺยากรโรติ วิภชฺชพฺยากรรมิยํ
ปญฺหิ น วิภชฺชพฺยากรโรติ ปฏิปฺจุฉาพฺยากรรมิยํ ปญฺหิ น ปฏิปฺจุฉาพฺยากรโรติ
จปฺนียํ ปญฺหิ น จเปตี เอวํ สนฺตายิ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อจฺจโฉ โหติ สเจ ปนายิ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปญฺหิ ปุญฺโจ
สฺमानิ เอกํสพฺยากรรมิยํ ปญฺหิ เอกํเสน พฺยากรโรติ วิภชฺชพฺยากรรมิยํ
ปญฺหิ วิภชฺชพฺยากรโรติ ปฏิปฺจุฉาพฺยากรรมิยํ ปญฺหิ ปฏิปฺจุฉาพฺยากรโรติ
#๑ ม. อิตฺสทฺโท นตฺถิ ฯ ๒ ม. ปจฺจุปฺปนมทฺธานนฺติ ฯ

จปณีย์ ปณฺหิ จเปติ เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
กจฺโฉ โหติ ฯ กถาสมฺปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตฺตฺวา ยถิ วา
กจฺโฉ ยถิ วา อจฺจโฉติ สจายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหิ ปุณฺโง
สมาโน จานญฺจानนฺ น สณฺจติ ปริกฺขเป น สณฺจติ อญฺจวาเท ๑
น สณฺจติ ปฏฺฐิตาย น สณฺจติ เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อจฺจโฉ โหติ สเจ ปนายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหิ ปุณฺโง
สมาโน จานญฺจานนฺ สณฺจติ ปริกฺขเป สณฺจติ อญฺจวาเท ๒
สณฺจติ ปฏฺฐิตาย สณฺจติ เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
กจฺโฉ โหติ ฯ กถาสมฺปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตฺตฺวา ยถิ
วา กจฺโฉ ยถิ วา อจฺจโฉติ สจายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหิ
ปุณฺโง สมาโน อญฺเณนาญฺณํ ปฏฺฐิตริ พหิตฺธา กถํ อปฺนาคเมติ
โกปฺลจฺ ทอสฺสจฺ อปฺปจฺจยฺยจฺ ปาตฺตฺกโรติ เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อจฺจโฉ โหติ สเจ ปนายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหิ ปุณฺโง
สมาโน นานญฺเณนาญฺณํ ปฏฺฐิตริ น พหิตฺธา กถํ อปฺนาคเมติ น
โกปฺลจฺ ทอสฺสจฺ อปฺปจฺจยฺยจฺ ปาตฺตฺกโรติ เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล กจฺโฉ โหติ ฯ กถาสมฺปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตฺตฺวา
ยถิ วา กจฺโฉ ยถิ วา อจฺจโฉติ สจายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหิ
ปุณฺโง สมาโน อภิหฺรติ อภิมฺมตฺติ อนฺุชฺชมฺติ ขลิตฺตํ กณฺหาติ
เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อจฺจโฉ โหติ สเจ ปนายํ
ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหิ ปุณฺโง สมาโน น อภิหฺรติ น อภิมฺมตฺติ
#๑-๒ ม. อญฺจวาเท ฯ

น อนุปชกฺขมติ น ขลิตํ คณฺหาติ เอวํ สนฺตํ ยํ ภิกฺขเว
ปฺกฺคโล กจฺโณ โหติ ฯ กถาสมฺปโยเคน ภิกฺขเว ปฺกฺคโล เวทิตพฺโพ
ยฺหิ วา สอฺปนฺนิโส ยฺหิ วา อนุปฺปนฺนิโสติ อโนหิตโสโต ภิกฺขเว
อนุปฺปนฺนิโส โหติ โอนฺหิตโสโต สอฺปนฺนิโส โหติ โส สอฺปนฺนิโส สมนฺโน
อภิขานาติ เอกํ ฌมฺมํ ปรีชานาติ เอกํ ฌมฺมํ ปชฺหติ เอกํ ฌมฺมํ
สจฺฉิกโรติ เอกํ ฌมฺมํ โส อภิขานนฺโต เอกํ ฌมฺมํ ปรีชานนฺโต
เอกํ ฌมฺมํ ปชฺहनฺโต เอกํ ฌมฺมํ สจฺฉิกโรนฺโต เอกํ ฌมฺมํ สมนฺนา
วิมุตฺตํ สุตฺติ ฯ เอตตตฺถา ภิกฺขเว กถาเอตตตฺถา มนฺตนาเอตตตฺถา
อฺปนฺนิสาเอตตตฺถํ โสดาวธานํ ยฺหิํ อนุปาทา จิตฺตสฺส วิโมกฺโขติ ฯ

เย วิรุทฺธา สลฺลปฺนฺติ วินิวิญฺจา สมฺมุสฺสีตา
อนริยคฺคณฺมาสชฺช อญฺโฆณฺณวิวเรสีโน ๑
ทพฺพภาสีติ วิกฺขลิตํ สมฺปโมหํ ปราชย์
อญฺณมณฺณภินฺนทฺนฺติ ๒ ตทริโย กถนาจเร ฯ
สเจ จสฺส กถากาโม กาลมณฺณาย ปณฺหิโต
ฌมฺมญฺจปฺปฏิสฺยตฺตา ยา อริยจริตา กถา
ติ กถํ กถเย ธีโร อวิรุทฺโธ อนุสฺสีโต
อนุตฺตติณฺเณน ๓ มนฺสา อปฺพาโส อสาหโส
อนุสฺสุยมาโน ๔ โส สมฺมทณฺณาย ภาสติ
สุภาสีติ อนุโมเทยฺย ทพฺพญฺเจ นาปสาทเย ๕
อฺปารมฺภํ น สิกฺขเยยฺย ขลิตญฺจ น กาทเย

#๑ ม. อญฺณมณฺณํ วิวเรสีโน ฯ ๒ โป. ม. อญฺโฆณฺณสฺสาภินฺนทฺนฺติ ฯ
#๓ ม. อนุนฺนเตน ยฺ. อนุปาทินฺเนน ฯ ๔ โป. ม. อนุสฺสุยมาโน ฯ ๕ ยฺ. นาวสาทเย ฯ

นาภิหเร นาภิมทุเท น วาจิ ปยุตฺ ภาณ ๑
อณฺณานตฺถํ ปสาทตฺถํ สตฺ เว โหติ มนฺตนา
เอวํ โข อริยา มนฺเตนฺติ เอสา อริยานมนฺตนา
เอตทณฺณาย เมธาวิ น สมฺมสุเสยฺย มนฺตयेติ ๑

[๕๐๘] ๖๕ สเจ ภิกฺขเว อณฺณตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเจยฺย
ตโยเม อาวุโส ชมฺมา กตฺเม ตโย ราโค โทโส โมโห อิม
โข อาวุโส ตโย ชมฺมา อิมสฺส อาวุโส ตินฺณํ ชมฺมานํ โก
วิเสโส โก อธิปฺปายโส ๑ ก็ นานาภรณนฺติ เอวํ ปุจฺจา ตุมฺเห
ภิกฺขเว เตสฺส อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ กิณฺติ พฺยากเรยฺยาถาติ ๑
ภควํมฺลกา โน ภนฺเต ชมฺมา ภควํเนตฺติกา ภควํปฺฐิสรรณา สาธุ
วต ภนฺเต ภควนฺตฺเตยฺว ปฏฺิภาตฺ อุตฺตสฺส ภาสิตฺตสฺส อตฺถโต ภควโต
สุตฺวา ภิกฺขุ ชารสฺสนฺตฺติ ๑ เตนฺหิ ภิกฺขเว สุณฺณถ สาธุกํ มนฺสิโกโรถ
ภาสิตฺตสฺสามิติ ๑ เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺโสสส ๑
ภควา เอตทโวจ สเจ ภิกฺขเว อณฺณตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ
ปุจฺเจยฺย ตโยเม อาวุโส ชมฺมา กตฺเม ตโย ราโค โทโส
โมโห อิม โข อาวุโส ตโย ชมฺมา อิมสฺส อาวุโส ตินฺณํ
ชมฺมานํ โก วิเสโส โก อธิปฺปายโส ก็ นานาภรณนฺติ เอวํ ปุจฺจา
ตุมฺเห ภิกฺขเว เตสฺส อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ พฺยากเรยฺยาถ
ราโค โข อาวุโส อปฺปสวชฺชโห ทนฺชวิริทฺติ โทโส มหาสวชฺชโห
ชฺชปฺปวิริทฺติ โมโห มหาสวชฺชโห ทนฺชวิริทฺติ ๑ โก ปนาวุโส เหตุ
#๑ ไป. อธิปฺปายโย ๑ ม. ย. อธิปฺปายาโส ๑

โก ปจฺจโย เยน อนุปฺปนฺโน วา ราโค อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน วา
ราโค กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตตีติ ฯ สุกฺกนิมิตฺตุนฺตีสฺส วจฺนีย
ตฺสส สุกฺกนิมิตฺตํ อโยนิโส มนสิกาโรโต อนุปฺปนฺโน เจว ๑ ราโค อุปฺปชฺชติ
อุปฺปนฺโน จ ๒ ราโค กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตติ อโย โข อวฺวโส
เหตุ อโย ปจฺจโย เยน อนุปฺปนฺโน วา ราโค อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน
วา ราโค กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตตีติ ฯ โก ปนาวฺวโส เหตุ
โก ปจฺจโย เยน อนุปฺปนฺโน วา โทโส อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน วา
โทโส กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตตีติ ฯ ปฏฺฐนิมิตฺตุนฺตีสฺส วจฺนีย
ตฺสส ปฏฺฐนิมิตฺตํ อโยนิโส มนสิกาโรโต อนุปฺปนฺโน เจว ๓ โทโส
อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน จ ๔ โทโส กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตติ อโย
โย อวฺวโส เหตุ อโย ปจฺจโย เยน อนุปฺปนฺโน วา โทโส อุปฺปชฺชติ
อุปฺปนฺโน วา โทโส กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตตีติ ฯ โก ปนาวฺวโส
เหตุ โก ปจฺจโย เยน อนุปฺปนฺโน วา โมโห อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน
วา โมโห กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตตีติ ฯ อโยนิโส มนสิกาโรตีสฺส
วจฺนีย ตฺสส อโยนิโส มนสิกาโรโต อนุปฺปนฺโน เจว ๕ โมโห อุปฺปชฺชติ
อุปฺปนฺโน จ ๖ โมโห กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตติ อโย โข
อวฺวโส เหตุ อโย ปจฺจโย เยน อนุปฺปนฺโน วา โมโห อุปฺปชฺชติ
อุปฺปนฺโน วา โมโห กิโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตตีติ ฯ โก ปนาวฺวโส
เหตุ โก ปจฺจโย เยน อนุปฺปนฺโน วา ๗ ราโค นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน
#๑-๒-๓-๔-๕-๖ โป. ม. วา ๑ ๗ ม. เจว ๑ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ

วา ราโค ปหิยตีติ ฯ อสุภนิมิตฺตุนฺติสฺส วจณียํ ตสฺส อสุภนิมิตฺตํ
โยนิโส มนสิกรโธ อรูปปฺนโน เจว ราโค นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน จ
ราโค ปหิยติ อัย โข อวฺโส เหตุ อัย ปจฺจโย เยน อรูปปฺนโน
วา ราโค นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน วา ราโค ปหิยตีติ ฯ โก ปนาวฺโส
เหตุ โก ปจฺจโย เยน อรูปปฺนโน วา โทโส นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน
วา โทโส ปหิยตีติ ฯ เมตฺตา เจโตวิมุตฺตีสฺส วจณียํ ตสฺส
เมตฺตํ เจโตวิมุตฺตํ โยนิโส มนสิกรโธ อรูปปฺนโน เจว โทโส
นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน จ โทโส ปหิยติ ๑ อัย โข อวฺโส เหตุ อัย
ปจฺจโย เยน อรูปปฺนโน วา โทโส นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน วา
โทโส ปหิยตีติ ฯ โก ปนาวฺโส เหตุ โก ปจฺจโย เยน อรูปปฺนโน
วา โมโห นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน วา โมโห ปหิยตีติ ฯ โยนิโส
มนสิการโธ อสุภนิมิตฺตุนฺติสฺส วจณียํ ตสฺส โยนิโส มนสิกรโธ อรูปปฺนโน เจว
โมโห นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน จ โมโห ปหิยติ อัย โข อวฺโส
เหตุ อัย ปจฺจโย เยน อรูปปฺนโน วา โมโห นุปฺปชฺชติ อรูปปฺนโน
วา โมโห ปหิยตีติ ฯ

[๕๐๕] ๓๐ ตีณิมานิ ภิกฺขเว อกุสลมฺมูลานิ กตฺมานิ ตีณิ โลโก
อกุสลมฺมูลํ โทโส อกุสลมฺมูลํ โมโห อกุสลมฺมูลํ ฯ ยทปี ภิกฺขเว
โลโก ตทปี อกุสลํ ๒ ยทปี ลุฑฺโธ อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาย
มนสา ตทปี อกุสลํ ยทปี ลุฑฺโธ โลเกน อภิกฺกโต ปริยาทินฺนจิตฺโต
ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทฺทติ ๓ วเชน วา พนฺเชน วา ชานียา วา
#๑ ย. ปหิยตีติ ฯ ๒ โป. ม. อกุสลมฺมูลํ ฯ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ ๓ ม. อุปฺปาทยติ ฯ
#อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ

ครหาย วา ปพฺพชาชนาย วา พลวมุหิ พลตฺโต อิติปิ ตทปิ อกุสลํ
อิตฺตฺสเม โลกชา โลกนิตานา โลกสมุทฺทยา โลกปจฺจยา อเนเก ปาปกา
อกุสลา ฌมฺมา สมฺภวณฺติ ฯ ยทปิ ภิกฺขเว โทโส ตทปิ อกุสลํ
ยทปิ ทฺฐโธ อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาย มนสา ตทปิ อกุสลํ ยทปิ
ทฺฐโธ โทเสน อภิกฺกโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ปรสฺส อสตา ทฺกขํ อุปทฺหติ
วเรน วา พนฺนเรน วา ชานียา วา ครหาย วา ปพฺพชาชนาย วา
พลวมุหิ พลตฺโต อิติปิ ตทปิ อกุสลํ อิตฺตฺสเม โทสชา โทสนิตานา
โทสสมุทฺทยา โทสปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ฌมฺมา สมฺภวณฺติ ฯ
ยทปิ ภิกฺขเว โมโห ตทปิ อกุสลํ ยทปิ มฺุโฬห อภิสงฺขโรติ กาเยน
วาจาย มนสา ตทปิ อกุสลํ ยทปิ มฺุโฬห โมเหน อภิกฺกโต
ปริยาทินฺนจิตฺโต ปรสฺส อสตา ทฺกขํ อุปทฺหติ วเรน วา พนฺนเรน วา
ชานียา วา ครหาย วา ปพฺพชาชนาย วา พลวมุหิ พลตฺโต อิติปิ
ตทปิ อกุสลํ อิตฺตฺสเม โมหชา โมहनิตานา โมหสมุทฺทยา โมหปจฺจยา
อเนเก ปาปกา อกุสลา ฌมฺมา สมฺภวณฺติ ฯ เอวฺรุโป จายํ ภิกฺขเว
ปฺุคฺคโล วุจฺจติ อกาลวาทิตฺติปิ อญฺจวาทิตฺติปิ อนตฺถวาทิตฺติปิ อชฺมฺมวาทิตฺติปิ
อวินยวาทิตฺติปิ กสฺมา จายํ ภิกฺขเว เอวฺรุโป ปฺุคฺคโล วุจฺจติ อกาลวาทิตฺติปิ
อญฺจวาทิตฺติปิ อนตฺถวาทิตฺติปิ อชฺมฺมวาทิตฺติปิ อวินยวาทิตฺติปิ
ตถาหํ ภิกฺขเว ปฺุคฺคโล ปรสฺส อสตา ทฺกขํ อุปทฺหติ วเรน วา พนฺนเรน
วา ชานียา วา ครหาย วา ปพฺพชาชนาย วา พลวมุหิ พลตฺโต อิติปิ
ญฺเตน โข ปน วุจฺจมาโน อวชานาติ โน ปฏฺิษานาติ อญฺเตน

วุจฺจมาโน น อาตปฺปํ กโรติ ตสฺส นิพฺเพจนาย อิติเปตฺตํ อตฺตจํ
 อิติเปตฺตํ อฏฺถนฺตํ ตสฺมา เอวฺรุโป ปุคฺคโล วุจฺจติ อกาลวาทิตีปิ
 อฏฺถวาทิตีปิ อนตฺถวาทิตีปิ อธมฺมวาทิตีปิ อวินยวาทิตีปิ ฯ เอวฺรุโป
 ภิกฺขเว ปุคฺคโล โลกเชหิ ปาปเกหิ อฏฺฐเลหิ ธมฺเมหิ อภิกฺกฺโต
 ปริยาทินฺนจิตฺโต ทิกฺกุเจว ๑ ธมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ สวิจฺจํ สอฺปายาสํ สปริพาหํ
 กายสฺส [๒]- เกทา ปรมฺมรณฺนา ทฺถคฺคิ ปาฏิกงฺขา ฯ โทสเชหิ ฯเปฯ
 โมหเชหิ ปาปเกหิ อฏฺฐเลหิ ธมฺเมหิ อภิกฺกฺโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ทิกฺกุเจว
 ธมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ สวิจฺจํ สอฺปายาสํ สปริพาหํ กายสฺส เกทา
 ปรมฺมรณฺนา ทฺถคฺคิ ปาฏิกงฺขา ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สาลอ วา ธโว
 วา ฆนฺทโน วา ตีหิ มาลฺวาลตาหิ อุตฺทเสโต ๓ ปริโยนทุโธ อนนฺย
 อาปชฺชติ พุยฺสนํ อาปชฺชติ อนนยพฺยุสํ อาปชฺชติ เอวเมว โข
 ภิกฺขเว เอวฺรุโป ปุคฺคโล โลกเชหิ ปาปเกหิ อฏฺฐเลหิ ธมฺเมหิ อภิกฺกฺโต
 ปริยาทินฺนจิตฺโต ทิกฺกุเจว ธมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ สวิจฺจํ สอฺปายาสํ
 สปริพาหํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา ทฺถคฺคิ ปาฏิกงฺขา โทสเชหิ ฯเปฯ
 โมหเชหิ ปาปเกหิ อฏฺฐเลหิ ธมฺเมหิ อภิกฺกฺโต ปริยาทินฺนจิตฺโต
 ทิกฺกุเจว ธมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ สวิจฺจํ สอฺปายาสํ สปริพาหํ กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณฺนา ทฺถคฺคิ ปาฏิกงฺขา ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ
 อฏฺฐลมูลานิ ๔ ฯ ตีณิมานิ ภิกฺขเว กุสฺลมูลานิ กตฺมานิ ตีณิ อโลโก
 กุสฺลมูลํ อโทโส กุสฺลมูลํ อโมโห กุสฺลมูลํ ฯ ยทปิ ภิกฺขเว
 อโลโก ตทปิ กุสฺลํ ยทปิ อลฺลทุโธ อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจา
 #๑ ม. ทิกฺกุเจ เจว ฯ อิตฺโต ปริ อีทิสเมว ฯ ๒ ม. จ ฯ อิตฺโต ปริ อีทิสเมว ฯ
 #๓ ม. อุตฺทสุโต ฯ อิตฺโต ปริ อีทิสเมว ฯ ๔ ม. ญ. อฏฺฐลมูลานีติ ฯ

มนสา ตทปี กุสลํ ยทปี อลฺลุทฺโธ โลเภน อนภิกฺขุโต อปรียาทินฺนจิตฺโต
น ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทหติ วเรน वा พนฺเชน वा ชานียา वा
ครหาย वा ปพฺพาชนาย वा พลวมฺหิ พลตฺโต อิติปี ตทปี กุสลํ
อิตฺตฺสเม อโลภชา อโลภนิทานา อโลภสมฺมุทยา อโลภปจฺจยา อนเนเก
กุสลา ฌมฺมา สมฺภวนฺติ ฯ ยทปี ภิกฺขเว อโทโส ตทปี กุสลํ
ยทปี อทฺฐุโโจ อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาย มนสา ตทปี กุสลํ ยทปี
อทฺฐุโโจ โทเสน อนภิกฺขุโต อปรียาทินฺนจิตฺโต น ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ
อุปทหติ วเรน वा พนฺเชน वा ชานียา वा ครหาย वा ปพฺพาชนาย
วา พลวมฺหิ พลตฺโต อิติปี ตทปี กุสลํ อิตฺตฺสเม อโทสชา อโทสนิทานา
อโทสสมฺมุทยา อโทสปจฺจยา อนเนเก กุสลา ฌมฺมา สมฺภวนฺติ ฯ
ยทปี ภิกฺขเว อโมโห ตทปี กุสลํ ยทปี อมฺโหโพห อภิสงฺขโรติ
กาเยน วาจาย มนสา ตทปี กุสลํ ยทปี อมฺโหโพห โมहेन อนภิกฺขุโต
อปรียาทินฺนจิตฺโต น ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทหติ วเรน वा พนฺเชน
วา ชานียา वा ครหาย वा ปพฺพาชนาย वा พลวมฺหิ พลตฺโต อิติปี
ตทปี กุสลํ อิตฺตฺสเม อโมหชา อโมहनิทานา อโมหสมฺมุทยา อโมหปจฺจยา
อนเนเก กุสลา ฌมฺมา สมฺภวนฺติ ฯ เอวฺรุโป จายฺ ภิกฺขเว
ปฺคุคฺคโล วุจฺจติ กาลวาทิตฺติปี ญตวาทิตฺติปี อตฺถวาทิตฺติปี ฌมฺมวาทิตฺติปี
วินยวาทิตฺติปี กสฺมา จายฺ ภิกฺขเว เอวฺรุโป ปฺคุคฺคโล วุจฺจติ กาลวาทิตฺติปี
ญตวาทิตฺติปี อตฺถวาทิตฺติปี ฌมฺมวาทิตฺติปี วินยวาทิตฺติปี ตถาหํ ภิกฺขเว
ปฺคุคฺคโล น ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทหติ วเรน वा พนฺเชน वा

ฆานิยา วา ครอบาย วา ปพพวชนาย วา พลวมหิ พลตฺโต อิติปิ
 ภูเตน โข ปน วุจฺจมาโน ปฏิชานาติ โน อวชานาติ อภูเตน
 วุจฺจมาโน อาตปฺปี กโรติ ตสฺส นิพฺเพชฌนาย อิติเปตํ อตฺถํ อิติเปตํ
 อภูตฺตํ ตสฺมา เอวฺรูปํ ปุคฺคโล วุจฺจติ กาลวาทิตฺติ ภูตวาทิตฺติ
 อตฺถวาทิตฺติ ฌมฺมวาทิตฺติ วินยวาทิตฺติ ฯ เอวฺรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคตสฺส
 โลภชา ปาปกา อกุสลา ฌมฺมา ปหีนา อูจฺฉินฺนมฺมลา ตาลาวตฺถกฺตา
 อนภาวํ กตา आयตฺติ อนุปฺปาทฌมฺมา ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สฺขํ วิหริติ
 อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริพาหํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม ปรีนิพฺพายติ โทสชา ฯเปฯ
 โมหชา ปาปกา อกุสลา ฌมฺมา ปหีนา อูจฺฉินฺนมฺมลา ตาลาวตฺถกฺตา
 อนภาวํ กตา आयตฺติ อนุปฺปาทฌมฺมา ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สฺขํ
 วิหริติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริพาหํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม ปรีนิพฺพายติ ฯ
 เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สาลอ วา ธโว วา ฆนฺทโน วา ตีหิ มาลฺวาลตาหิ
 อุกฺขเสโต ปรีโยนฺทฺโร อถ ๑ ปรีโส อากฺขเญยฺย กุทฺทาลปิฏฺกํ ๒ อาทาย
 โส ตํ มาลฺวาลตํ มฺมฺลํ ฉินฺนฺเตยฺย มฺมฺลํ เฉตฺวา ปลิขเญยฺย
 ปลิขฉิตฺวา มฺมฺลานิ อุกฺขเรยฺย อนตฺมโส อูสีรนาพมตฺตานิปี ๓ โส ตํ
 มาลฺวาลตํ ฆณฺฑาฆณฺฑิกํ ฉินฺนฺเตยฺย ฆณฺฑาฆณฺฑิกํ เฉตฺวา ฝาลเญยฺย
 ฝาลตฺวา สกฺลิกํ ๔ กเรยฺย สกฺลิกํ ๕ กริตฺวา วาตาทเป วิโสเสยฺย
 วาตาทเป วิโสเสตฺวา อคฺคินา ทฺทเญยฺย อคฺคินา ทฺทิตฺวา มสี
 กเรยฺย มสี กริตฺวา มหาวาเต วา โอสฺเสนยฺย นทียา วา สีมฺโสตาย
 ปวาเญยฺย เอวมสฺส ตา ภิกฺขเว มาลฺวาลตา อูจฺฉินฺนมฺมลา ตาลาวตฺถกฺตา
 #๑ ยฺ. อโถ ฯ ๒ ม. กุทฺทาลปิฏฺกํ ฯ ยฺ. กุทฺทาลปิฏฺกํว ฯ ๓ ม. อูสีรนาพิ... ฯ
 #๔-๕ ม. ยฺ. อาเมณฺฑิตํ ฯ

อนภาวํ คตา อายตี อนุปปาทชฺมมา เอวเมว โข ภิกฺขเว
เอวรูปสุส ปุคฺคสฺส โลภชา ปาปกา อกุสลา ชฺมมา ปหีนา อจฺฉินฺนํมฺลา
ตลาตฺตตฺตกา อนภาวํ คตา อายตี อนุปปาทชฺมมา ทิฏฺฐเจว
ชฺมเม สฺขํ วิหฺรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริพาหํ ทิฏฺฐเจว ชฺมเม
ปรินิพฺพายติ โทสชา ฯเปฯ โมหชา ปาปกา อกุสลา ชฺมมา
ปหีนา อจฺฉินฺนํมฺลา ตลาตฺตตฺตกา อนภาวํ คตา อายตี อนุปปาทชฺมมา
ทิฏฺฐเจว ชฺมเม สฺขํ วิหฺรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริพาหํ ทิฏฺฐเจว
ชฺมเม ปรีนิพฺพายติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ กุสลมฺลानีติ ฯ

[๕๑๐] ๗๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ ปุพฺพาราม
มิการมาตฺตปาสาเท ฯ อตฺโข วิสาขา มิการมาตา ตทหุโปสเถ เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
นีสีทิ เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิการมาตริ ภควา เอตทโวจ
หนฺนท กุโต นฺ ตวํ วิสาখে อากจฺฉสิ ทิวา ทิวสฺสาติ ฯ อุโปสธานํ
ภนฺเต อชฺช อุปวสามิติ ฯ ตโยเม ๑ วิสาখে อุโปสธา กตเม ตโย
โคปาลถฺวโปสโถ นิคฺฉฐโปสโถ อริยฺฐโปสโถ ฯ กถญจ วิสาখে
โคปาลถฺวโปสโถ โหติ เสยฺยถาปี วิสาখে โคปาลโก สยณฺหสมเย
สามิกานํ คาโว นิยฺยาเทตฺวา อิติ ปฏฺฐิสฺสจฺจิกฺขติ อชฺช โข คาโว
อมุสฺสมิณฺจ อมุสฺสมิณฺจ ปเทเส จริสฺส อมุสฺสมิณฺจ อมุสฺสมิณฺจ ปเทเส
ปานิยานิ ปวีสฺส ๒ เสวทานิ คาโว อมุสฺสมิณฺจ อมุสฺสมิณฺจ ปเทเส
จริสฺสหนฺติ อมุสฺสมิณฺจ อมุสฺสมิณฺจ ปเทเส ปานิยานิ ปวีสฺสหนฺติติ
#๑ โป. ม. ย. ตโย โข เมฯ ๒ ย. อปัสสุฯ

เอมว โข วิสาข อธิกจโจ อุโปสถโก อิติ ปฏิสณฺชิตฺติ อหํ
 ขุชฺช อธิกจฺทณฺจ ขาทนียํ ขาทิ อธิกจฺทณฺจ โภชนียํ ภูณฺชียํ
 เสวทานาหํ อธิกจฺทณฺจ ขาทนียํ ขาทิสฺสามิ อธิกจฺทณฺจ โภชนียํ
 ภูณฺชียํสามิตฺติ โส เตน โลเภน ๑ อภิขณฺณาสทฺทคฺคเตน เจตฺสา ทิวสํ
 อติณามตฺติ เอวํ โข วิสาข โคปาลกฺุโปสฺสโก โหติ เอวํ อุปฺวุตฺตโก
 โข วิสาข โคปาลกฺุโปสฺสโก น มหปฺพลโก โหติ น มหานิสฺสโก
 น มหาชฺุติโก น มหาวิปฺผาโร ฯ กถณฺจ วิสาข นิคฺคณฺฐโปสฺสโก โหติ
 อตฺถติ วิสาข นิคฺคณฺฐา นาม สมนฺชชาติกา เต สวากํ เอวํ
 สมหาทเพนฺตติ เอหิ ตฺวํ อมฺโห ปุริสฺส เย ปุริสฺสตีมาเย ทิสาย ปาณา
 ปริโยชนสฺสตี เตสฺสุ ทณฺฑํ นิกฺขิปาหิ เย ปจฺจณฺไมเย ทิสาย ปาณา
 ปริโยชนสฺสตี เตสฺสุ ทณฺฑํ นิกฺขิปาหิ เย อุตฺตราย ทิสาย ปาณา
 ปริโยชนสฺสตี เตสฺสุ ทณฺฑํ นิกฺขิปาหิ เย ทกฺขณฺไมเย ทิสาย ปาณา
 ปริโยชนสฺสตี เตสฺสุ ทณฺฑํ นิกฺขิปาหิตฺติ อิติ เอกจฺจณฺํ ปาณานํ
 อนฺนทฺททาย อนฺนกมฺปาย สมหาทเพนฺตติ เอกจฺจณฺํ ปาณานํ นานฺนทฺททาย
 นานฺนกมฺปาย สมหาทเพนฺตติ เต ตทฺหุโปสฺเส สวากํ เอวํ สมหาทเพนฺตติ
 เอหิ ตฺวํ อมฺโห ปุริสฺส สทฺทพฺเจลาณิ นิกฺขิปิตฺวา เอวํ วเทหิ นาหํ
 กฺุวจนฺนิ ๒ กสฺสจฺจ กิณฺจณฺํ ๓ ตสฺสมิ น จ มม กฺุวจนฺนิ กิสฺสมิณฺจ ๔
 กิณฺจณฺตฺถิตฺติ ๕ ชานนฺตติ โข ปนฺสฺส มาตาปิตโร อัย อมฺหากํ ปฺุตฺตโตติ โสปี
 ชานนฺตติ อิมม มยฺหํ มาตาปิตโรติ ชานนฺตติ โข ปนฺสฺส
 #๑ โป. ม. อัย ปาโจ นตฺถติ ฯ ๒ ม. กฺุวจนฺนิ ฯ ยฺ. กฺุวจิ ฯ ๓ ม. กิณฺจณฺตสฺสมิ ฯ
 #๔ ม. กฺุวจนฺนิ กตฺถจฺจ กิณฺจณฺตตฺถิตฺติ ฯ ๕ ยฺ. มม กฺุวจิ กสฺสจฺจ กิณฺจณฺํ นตฺถิตฺติ ฯ

ปุตตทาโร อัย มยฺหํ ภตฺตาทิ โสปี ชานาติ อัย มยฺหํ ปุตตทาโรติ
ชานนฺติ โข ปนสฺส ทาสกมฺมกรโปริสา อัย อมหากํ
อโยติ โสปี ชานาติ อิเม มยฺหํ ทาสกมฺมกรโปริสาติ อิติ
ยสฺมี สมเย สจฺเจ ๑ สมาทเปตพฺพา มุสวาเวตฺตสฺมี สมเย สมากเปติ ๒
อิทมสฺส มุสวาเวตฺตสฺมี วทามิ โส ตสฺสา รตฺติยา อจฺจนฺเต
โกเค อทินฺนํเยว ปริภุชฺติ อิทมสฺส อทินฺนาทานสฺมี วทามิ เอวํ
โข วิสาเฆ นิคฺคจฺจุโปสโถ โหติ เอวํ อูปวฺตุโถ โข วิสาเฆ
นิคฺคจฺจุโปสโถ น มหปฺพลโถ โหติ น มหานิสฺโส น มหาชฺติโก น
มหาวิปฺฟารโ ๑ กถญฺจ วิสาเฆ อริยฺโปสโถ โหติ อุกฺกเกติภฺจฺจสฺส
วิสาเฆ จิตฺตสฺส อุกฺกเกเมน ปริโยทปนา โหติ กถญฺจ วิสาเฆ
อุกฺกเกติภฺจฺจสฺส จิตฺตสฺส อุกฺกเกเมน ปริโยทปนา โหติ อิธ วิสาเฆ
อริยสวโก ตถาคคํ อนุสฺสรติ อิติปี โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วิชฺชาจฺจณฺสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุคฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สคฺคา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ตสฺส ตถาคคํ อนุสฺสรโต
จิตฺตํ ปสฺสตีติ ปามุชฺชํ อูปฺปชฺชติ เย จิตฺตสฺส อุกฺกเกเลสา เต
ปหฺยณฺติ เสยฺยถาปี วิสาเฆ อุกฺกเกติภฺจฺจสฺส สีสฺสส อุกฺกเกเมน
ปริโยทปนา โหติ กถญฺจ วิสาเฆ อุกฺกเกติภฺจฺจสฺส สีสฺสส
อุกฺกเกเมน ปริโยทปนา โหติ กถญฺจ ปฏิจฺจ มตฺตคฺกญฺจ ปฏิจฺจ
อุทกญฺจ ปฏิจฺจ ปุริสสฺส จ ตชฺชํ วายามํ ปฏิจฺจ เอวํ โข
วิสาเฆ อุกฺกเกติภฺจฺจสฺส สีสฺสส อุกฺกเกเมน ปริโยทปนา โหติ เอวเมว
#๑ ย. สพฺเพ ๑ ๒ ม. ย. สมากเปนฺติ ๑

โฆ วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ
 กถญจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา
 โหติ อีธ วิสาখে อริยสาวโก ตถาคตํ อนุสฺสรติ อิติปิ โส
 ภควา ๗เป๗ พุทฺโธ ภควาติ ตสฺส ตถาคตํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ
 ปสึทติ ปามุชฺช ๑ อุปฺปชฺชติ เย จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสา เต
 ปหิยฺนติ อัย วุจฺจติ วิสาখে อริยสาวโก พุรหฺมุโปสถํ อุปวสติ
 พุรหฺมุนา สทฺธี สํวสติ พุรหฺมณฺจสฺส อารพฺภ จิตฺตํ ปสึทติ
 ปามุชฺช อุปฺปชฺชติ ๑ เย จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสา เต ปหิยฺนติ เอว
 โฆ วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ ๗
 อุปกุกิลิฏฐสฺส วิสาখে จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ
 กถญจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ
 อีธ วิสาখে อริยสาวโก ฌมฺมํ อนุสฺสรติ สุวากุขาโต ภควตา ฌมฺโม
 สนฺทิกฺกุจิกโก อกาลิกโก เอหิปสฺสีโก โอปนยิกโก ๒ ปจฺจคฺคตํ เวทิตพฺโพ
 วิญญูหิตี ตสฺส ฌมฺมํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสึทติ ปามุชฺช
 อุปฺปชฺชติ เย จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสา เต ปหิยฺนติ เสยฺยถาปี
 วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส กายสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ กถญจ
 วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส กายสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ
 โสคตฺติณฺจ ปฏฺิจฺจ จุณฺณณฺจ ปฏฺิจฺจ อุทกณฺจ ปฏฺิจฺจ ปุริสสฺส จ
 ตชฺชํ วายามํ ปฏฺิจฺจ เอว โฆ วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส กายสฺส
 อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ เอวเมว โฆ วิสาখে อุปกุกิลิฏฐสฺส
 #๑ โป. ม. ปาโมชฺช ๗ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ๗ ๒ ม. โอปนยิกโก ๗

จิตตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ กถญจ วิสาเข อุปกุกิสิญฺจสฺส
จิตตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ อิท วิสาเข อริยสาวโก
ธมฺมํ อนุสฺสเรติ สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม ๗เปฯ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี
ตสฺส ธมฺมํ อนุสฺสเรโต จิตฺตํ ปสฺสิตติ ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ เย
จิตตสฺส อุปกุกิเลสา เต ปหฺยิณฺนติ อัย วุจฺจติ วิสาเข อริยสาวโก
ธมฺมูโปสฺสํ อุปวสฺสติ ธมฺเมน สทฺธิํ สํวสฺสติ ธมฺมณฺจสฺส อารพฺภ
จิตฺตํ ปสฺสิตติ ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ เย จิตตสฺส อุปกุกิเลสา เต
ปหฺยิณฺนติ เอวํ โข วิสาเข อุปกุกิสิญฺจสฺส จิตตสฺส อุปกุกเมน
ปริโยทปนา โหติ ๗ อุปกุกิสิญฺจสฺส วิสาเข จิตตสฺส อุปกุกเมน
ปริโยทปนา โหติ กถญจ วิสาเข อุปกุกิสิญฺจสฺส จิตตสฺส
อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ อิท วิสาเข อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสเรติ
สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อชฺชปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
ณายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามิจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
ยทิตฺถํ จตฺตาริ ปุริสยฺกานิ อญฺจ ปุริสปุคฺคลา เอส
ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย อณฺชลิกรณฺเฑโย
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสชาติ ตสฺส สงฺฆํ อนุสฺสเรโต
จิตฺตํ ปสฺสิตติ ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ เย จิตตสฺส อุปกุกิเลสา เต
ปหฺยิณฺนติ เสยฺยถาปี วิสาเข อุปกุกิสิญฺจสฺส วตฺถสฺส อุปกุกเมน
ปริโยทปนา โหติ กถญจ วิสาเข อุปกุกิสิญฺจสฺส วตฺถสฺส
อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ อุตฺถญจ ๑ ปฏิจฺจ ขารญจ ปฏิจฺจ
#๑ โป. โอสถญจ ๗ ม. อุตฺถญจ ๗

โคมยณจ ปฏิจจ อุทกณจ ปฏิจจ ปุริสสส จ ตชชั วายามั
ปฏิจจ เอวั โข วิสาขะ อุปกุกิลิฏฐสส วตฺถสส อุปกุกเมน
ปริโยทปนา โหติ เอวเมว โข วิสาขะ อุปกุกิลิฏฐสส จิตฺตสส
อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ กถณจ วิสาขะ อุปกุกิลิฏฐสส
จิตฺตสส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ อิธ วิสาขะ อริยสาวโก
สงฆั อนุสฺสรติ สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฆโม ... อนุตฺตรั ปุณฺณกฺเขตฺตํ
โลกสฺสาติ ตสฺส สงฆั อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสัทธิ ปามุชฺชั
อุปฺปชฺชติ เย จิตฺตสส อุปกุกิลิเสสา เต ปหิยฺนติ อัย วุจฺจติ
วิสาขะ อริยสาวโก สงฆุโปสถั อุปวสติ สงฺฆเณ สทฺธี ตัวสติ สงฆณฺจสฺส
อารพฺภ จิตฺตํ ปสัทธิ ปามุชฺชั อุปฺปชฺชติ เย จิตฺตสส อุปกุกิลิเสสา
เต ปหิยฺนติ เอวั โข วิสาขะ อุปกุกิลิฏฐสส จิตฺตสส อุปกุกเมน
ปริโยทปนา โหติ ฯ อุปกุกิลิฏฐสส วิสาขะ จิตฺตสส อุปกุกเมน
ปริโยทปนา โหติ กถณจ วิสาขะ อุปกุกิลิฏฐสส จิตฺตสส
อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ อิธ วิสาขะ อริยสาวโก อตฺตโน
สีลานิ อนุสฺสรติ อขณฺทานิ อจฺฉิทฺทานิ อสพลานิ อกมฺมาसानิ
ภุชิสฺसानิ วิญฺญูปฺปสฺสณานิ อปรามตฺถานิ สมาริธัวตฺตนิกานิ ตสฺส
สีลั อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสัทธิ ปามุชฺชั อุปฺปชฺชติ เย จิตฺตสส
อุปกุกิลิเสสา เต ปหิยฺนติ เสยฺยถาปี วิสาขะ อุปกุกิลิฏฐสส
อาทาสสส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ กถณจ วิสาขะ อุปกุกิลิฏฐสส
อาทาสสส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ เตถณจ

ปฏิจจ ฉาริกณฺจ ปฏิจจ วาถนฺทุกณฺจ ปฏิจจ ปุริสสฺส จ ตชฺชํ
วายามํ ปฏิจจ เอวํ โข วิสาเข อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส อาทาสสฺส
อุปฺกุกฺกเมน ปริโยทปนา โหติ เอวเมว โข วิสาเข อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส
จิตฺตสฺส อุปฺกุกฺกเมน ปริโยทปนา โหติ กถณฺจ วิสาเข อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส
จิตฺตสฺส อุปฺกุกฺกเมน ปริโยทปนา โหติ อิทฺ วิสาเข อริยสาวโก
อตุตฺถโน สีลานิ อนุสฺสรติ อชณฺทานิ อจฺฉิทฺทานิ ... สมာธิสํวตฺตนิกาณิ
ตสฺส สีลํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ เย
จิตฺตสฺส อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส เต ปหิยฺนฺติ อयํ วุจฺจติ วิสาเข อริยสาวโก
สีลุปฺปสฺสํ อุปวสฺสติ สีเลน สทฺธิํ สํวสฺสติ สีลณฺจสฺส อารพฺภ จิตฺตํ
ปสฺสีทติ ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ เย จิตฺตสฺส อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส เต ปหิยฺนฺติ
เอวํ โข วิสาเข อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปฺกุกฺกเมน ปริโยทปนา
โหติ ฯ อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส วิสาเข จิตฺตสฺส อุปฺกุกฺกเมน ปริโยทปนา โหติ
กถณฺจ วิสาเข อุปฺกุกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปฺกุกฺกเมน ปริโยทปนา
โหติ อิทฺ วิสาเข อริยสาวโก เทวตา อนุสฺสรติ สนฺติ เทวา
จาตุम्मหาราชิกา สนฺติ เทวา ตาวตีสา สนฺติ เทวา
ยามา สนฺติ เทวา ตูลิตา สนฺติ เทวา นิมฺมานรติโน สนฺติ
เทวา ปรมิํมิตฺวสวตฺติโน สนฺติ เทวา พุทฺทมกายิกา สนฺติ เทวา
ตทฺตุตฺตริ ๑ ยถารูปาย สทฺธา ย สมฺนฺนาคตา ตา เทวตา อิตฺ จูตา
ตทฺตุปฺปนฺนา มยฺหํปี ตถารูปา สทฺธา สํวิชฺชติ ยถารูเปณ สีเลน
สมฺนฺนาคตา ตา เทวตา อิตฺ จูตา ตทฺตุปฺปนฺนา มยฺหํปี ตถารูปี
#๑ ม. ตทฺตุตฺตริ ฯ ย. ตทฺตุตฺตริ ฯ

สีลัม สัมวิชชติ ยถารูปเณ สุตเตน สมมุนนาคตา ตา เทวตา อโธ
จตุตา ตตถูปปนุณา มยหัมปี ตถารูป สุตัม สัมวิชชติ ยถารูปเณ จาเคน
สมมุนนาคตา ตา เทวตา อโธ จตุตา ตตถูปปนุณา มยหัมปี ตถารูปเณ/
จาโค สัมวิชชติ ยถารูปาย ปญญาเย สมมุนนาคตา ตา เทวตา
อโธ จตุตา ตตถูปปนุณา มยหัมปี ตถารูปา ปญญา สัมวิชชตีติ
ตสส อตตโน จ ตาสลจ เทวตานัม สททลจ สีลลจ สุตลจ จาลลจ
ปญญลจ อนุสสรโต จิตตัม ปสัทธิ ปามุขัม อูปปชชติ เย
จิตตสส อูปกุกิลลสา เต ปหิยนุติ เสยยะถาปี วิสาখে อูปกุกิลลจสส
ชาตรูปสส อูปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ กถลจ วิสาখে อูปกุกิลลจสส
ชาตรูปสส อูปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ อุกกถลจ
ปฏิจจ โถณลจ ปฏิจจ เกรลลจ ปฏิจจ นาฬิสณทาสลจ ปฏิจจ
ปรัสสส จ ตชัม วายามัม ปฏิจจ เอวั โข วิสาখে อูปกุกิลลจสส
ชาตรูปสส อูปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ เอวเมว โข วิสาখে
อูปกุกิลลจสส จิตตสส อูปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ กถลจ
วิสาখে อูปกุกิลลจสส จิตตสส อูปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ อิท
วิสาখে อริยสาวโก เทวตา อนุสสรตี สนุติ เทวา จาตุम्मหาราชิกา
สนุติ เทวา ตาวตีสา ฯเปฯ สนุติ เทวา พุทฺทมกายิกา สนุติ
เทวา ตทุตฺตริ ยถารูปาย สทฺธาย สมมุนนาคตา ตา เทวตา อโธ
จตุตา ตตถูปปนุณา มยหัมปี ตถารูปา สทฺธา สัมวิชชติ ยถารูปเณ
สีเลเน ... สุตเตเน ... จาเคน ... ปญญาเย สมมุนนาคตา ตา เทวตา อโธ

จตุตา ตตถูปปนุณา มยหิปี ตถารูปา ปณฺญา สํวิชฺชตีติ ตสฺส
อตุตโน จ ตาสณฺจ เทวดานํ สทฺธณฺจ สีลณฺจ สุตถณฺจ จาคณฺจ
ปณฺณณฺจ อนุสฺสโรติ จิตฺตํ ปสฺสีทติ ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ เย
จิตฺตสฺส อุปกฺกิลเสตา เต ปหฺยีนฺติ อัย วุจฺจติ วิสาখে อริยสาวโก
เทวตฺวโปสถํ อุปวสฺติ เทวตฺวาหิ สทฺธิํ สํวสฺติ เทวตา จสฺส อารพฺภ
จิตฺตํ ปสฺสีทติ ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ เย จิตฺตสฺส อุปกฺกิลเสตา เต
ปหฺยีนฺติ เอวํ โข วิสาখে อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกเมน
ปริโยทปนา โหติ ฯ ส โข โส วิสาখে อริยสาวโก อิติ ปฏฺฐิสณฺจิกฺขติ
ยวชฺชีวํ อรหนฺโต ปาณาติปาดํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิรตา
นิหิตทณฺหา นิหิตสตุถา ลชฺชี ทยาปนฺนา สพฺพปาณณฺุตหิตานุกมฺปี
วิหรนฺติ อหฺมปฺชฺช อิมณฺจ รตฺตี อิมณฺจ ทิวสํ ปาณาติปาดํ
ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรติ นิหิตทณฺโห นิหิตสตุถิ ลชฺชี
ทยาปนฺโน สพฺพปาณณฺุตหิตานุกมฺปี วิหรามิ อิมินาปี องฺเคน อรหฺตํ
อนุกโรมิ อุโปสฺสโถ จ เม อุปฺวตุถิ ภาวิสฺสตี ฯ ยวชฺชีวํ อรหนฺโต
อทฺธินฺนาทานํ ปหาย อทฺธินฺนาทานา ปฏฺฐิวิรตา ทินฺนาทายี ทินฺนปาฏฺฐิगงฺขี
อเถเนน สุจฺญเณน อตฺตนา วิหรนฺติ อหฺมปฺชฺช อิมณฺจ รตฺตี
อิมณฺจ ทิวสํ อทฺธินฺนาทานํ ปหาย อทฺธินฺนาทานา ปฏฺฐิวิโรติ ทินฺนาทายี
ตินฺนปาฏฺฐิगงฺขี อเถเนน สุจฺญเณน อตฺตนา วิหรามิ อิมินาปี องฺเคน
อรหฺตํ อนุกโรมิ อุโปสฺสโถ จ เม อุปฺวตุถิ ภาวิสฺสตี ฯ ยวชฺชีวํ อรหนฺโต
อพฺรหฺมจฺริยํ ปหาย พฺรหฺมจฺริ อาราจฺริ ๑ วิรตาเมถฺนา คามชฺชมา
#๑ ยู. อนาจฺริ ฯ

อหฺมฺปชฺช อิมฺลฺจ รตฺตี อิมฺลฺจ ทิวสํ อพฺรหฺมจฺริยํ ปหฺยา พฺรหฺมจฺริ
อราชาเรี วิรโต เมถุนา ความชฺมา อิมินาปี อังเคน อรหฺตํ อณุกรโรมิ
อุโปสโต จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตี ฯ ยาวชีว์ อรหฺนฺโต มุสวาทำ
ปหฺยา มุสวาทา ปฏฺวิรตา สจฺจวาที สจฺจสนฺธา เถตา ปจฺจยิกา
อวิสฺวาทกา โลกสฺส อหฺมฺปชฺช อิมฺลฺจ รตฺตี อิมฺลฺจ ทิวสํ มุสวาทำ
ปหฺยา มุสวาทา ปฏฺวิรโต สจฺจวาที สจฺจสนฺโธ เถโต ปจฺจยิกอ
อวิสฺวาทโก โลกสฺส อิมินาปี อังเคน อรหฺตํ อณุกรโรมิ อุโปสโต
จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตี ฯ ยาวชีว์ อรหฺนฺโต สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานํ
ปหฺยา สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏฺวิรตา อหฺมฺปชฺช อิมฺลฺจ รตฺตี
อิมฺลฺจ ทิวสํ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานํ ปหฺยา สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
ปฏฺวิรโต อิมินาปี อังเคน อรหฺตํ อณุกรโรมิ อุโปสโต จ เม
อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตี ฯ ยาวชีว์ อรหฺนฺโต เอกภตฺติกา รตฺตฺปรตา วิรตา
วิกาลโกชฺนา อหฺมฺปชฺช อิมฺลฺจ รตฺตี อิมฺลฺจ ทิวสํ เอกภตฺติโก
รตฺตฺปรโต วิรโต วิกาลโกชฺนา อิมินาปี อังเคน อรหฺตํ อณุกรโรมิ
อุโปสโต จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตี ฯ ยาวชีว์ อรหฺนฺโต
นจฺจคิตฺวาทีตฺวิสุทฺทสฺสนา มาลาคนฺธิเลปนฺธารณฺมณฺฑนวิญฺสณญฺจานา
ปฏฺวิรตา อหฺมฺปชฺช อิมฺลฺจ รตฺตี อิมฺลฺจ ทิวสํ นจฺจคิตฺวาทีตฺวิสุทฺทสฺสนา
มาลาคนฺธิเลปนฺธารณฺมณฺฑนวิญฺสณญฺจานา ปฏฺวิรโต อิมินาปี อังเคน
อรหฺตํ อณุกรโรมิ อุโปสโต จ เม อุปฺวตุโถ ภวิสฺสตี ฯ ยาวชีว์
อรหฺนฺโต อุจฺจาสยณฺมหาสยณํ ปหฺยา อุจฺจาสยณฺมหาสยนา ปฏฺวิรตา

นิจเสยฺยํ กปฺเปนฺติ มลฺลจเก วา ตินฺสนุถารเก วา อหฺมปฺชช
อิมฺลจ รตฺตี อิมฺลจ ทิวสํ อุจฺจาसनฺมหาสนํ ปหาย อุจฺจาसनฺมหาสนา
ปฏฺวิโรโต นิจเสยฺยํ กปฺเปมิ มลฺลจเก วา ตินฺสนุถารเก วา
อิมินาปี องฺเคน อรหฺตํ อนฺนโรมิ อุโปสฺสโต จ เม อุปฺวฺตุโถ
ภวิสฺสตีติ ฯ เอวํ โข วิสาเข อริยฺอุปฺสโต โหติ เอวํ อุปฺวฺตุโถ
โข วิสาเข อริยฺอุปฺสโต มหฺปฺผลโถ โหติ มหานิสฺสโต มหาชฺติโก
มหาวิปฺผาโร กิम्मหฺปฺผลโถ โหติ กิम्मหานิสฺสโต กิम्मหาชฺติโก
กิम्मหาวิปฺผาโร เสยฺยถาปี วิสาเข โย อิมสฺสํ โสพฺสนนํ มหาชนปทานํ
ปฺหุตฺตตฺตรตนานํ ๑ อิตฺสฺสราธิปจฺจํ ๒ รชฺชํ การยฺเยยฺยเสยฺยถิํทํ องฺกานํ
มกฺขานํ กาสินํ โกสลานํ วชฺชินํ มลฺลถานํ เจตฺthinํ วัสานํ กุณฺณํ ปญฺจาลานํ
มจฺจฺจานํ สุรเสนานํ อสฺสกาณํ อวฺนฺตินํ คนฺธารานํ กมฺโพชานํ
อญฺจกฺสมนฺนาคตฺสฺส อุโปสฺสถตฺสฺส เอตํ ๓ กถิํ นาคกฺมฺติ โสพฺสตีํ ตํ กิตฺส
เหตุ กปณฺณํ วิสาเข มานุสฺสํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปฺนิชาย ยานิ
วิสาเข มานุสฺสกาณิ ปญฺจาส วสฺसानิ จาตุम्मหาราชิกานิ เทวานิ
เอโส เอโก รตฺตินฺทิวํ ตาย รตฺตียา ตีสรตฺตโย มาโส เตน
มาเสน ทฺวาทสมาสีโย สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ ปญฺจ
วสฺสสถานิ จาตุम्मหาราชิกานิ เทวานิ आयุปฺปมาณํ จานํ โข ปเนตํ
วิสาเข วิชฺชติ ยํ อีเชกฺจฺโจ อิตฺถิ วา ปุริสฺสํ วา อญฺจกฺสมนฺนาคตํ
อุโปสฺสํ อุปฺวฺสิตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา จาตุम्मหาราชิกานํ
#๑ ย. ปฺหุตฺตมหาสฺตตฺตรตนานํ ฯ ๒ ย. อิตฺสฺสราธิปจฺจํ ฯ ๓ ย. เอกํ กถิํ ฯ

เทวานันฺ สหพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปเนตํ วิสาเษ สนฺธาย
ภาสิตํ กปณฺํ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สฺขํ อุปฺนิธาย ฯ ยํ วิสาเษ
มานุสํ วัสฺสสตํ ตาวตีสานํ เทวานันฺ เอโส เอโก รตฺตินฺทิวํ ตาย
รตฺตียา ตีสฺรตฺตียํ มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสีโย ลํวจฺจโร
เตน ลํวจฺจเรณ ทิพฺพํ วัสฺสสทฺสฺสํ ตาวตีสานํ เทวานันฺ อายุปฺปมาณฺ์
จานํ โข ปเนตํ วิสาเษ วิชฺชติ ยํ อีเชกฺจฺโจ อิตฺถิ วา ปฺริโส
วา อญฺฺจกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปฺวสิตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
ตาวตีสานํ เทวานันฺ สหพฺยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปเนตํ วิสาเษ
สนฺธาย ภาสิตํ กปณฺํ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สฺขํ อุปฺนิธาย ฯ ยานิ
วิสาเษ มานุสกาณิ เทว วัสฺสสตาณิ ยามานํ เทวานันฺ เอโส เอโก
รตฺตินฺทิวํ ตาย รตฺตียา ตีสฺรตฺตียํ มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสีโย
ลํวจฺจโร เตน ลํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ เทว วัสฺสสทฺสฺสานิ
ยามานํ เทวานันฺ อายุปฺปมาณฺ์ จานํ โข ปเนตํ วิสาเษ วิชฺชติ
ยํ อีเชกฺจฺโจ อิตฺถิ วา ปฺริโส วา อญฺฺจกสมนฺนาคตํ อุโปสถํ
อุปฺวสิตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา ยามานํ เทวานันฺ สหพฺยตํ
อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โข ปเนตํ วิสาเษ สนฺธาย ภาสิตํ กปณฺํ มานุสํ
รัชฺชํ ทิพฺพํ สฺขํ อุปฺนิธาย ฯ ยานิ วิสาเษ มานุสกาณิ จตฺตาริ วัสฺสสตาณิ
ตฺสฺสิตานํ เทวานันฺ เอโส เอโก รตฺตินฺทิวํ ตาย รตฺตียา ตีสฺรตฺตียํ
มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสมาสีโย ลํวจฺจโร เตน ลํวจฺจเรณ
ทิพฺพานิ จตฺตาริ วัสฺสสทฺสฺสานิ ตฺสฺสิตานํ เทวานันฺ อายุปฺปมาณฺ์ จานํ

โฆ ปเนตฺ วิสาเฆ วิชฺชติ ยํ อิเธกัจโจ อิตฺถิ วา ปุริโส วา
อฏฺฐจฺจนฺนาคํ อุโปสถํ อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา ปรมฺมรณ
ตฺสิตานํ เทวานํ สหฺพยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โฆ ปเนตฺ วิสาเฆ
สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปฺนิธาย ฯ ยานิ
วิสาเฆ มานุสกาณิ อฏฺฐ วสุสฺสตาณิ นิมฺมานรตฺนํ เทวานํ เอโส
เอโก รตฺตนิทฺติโว ตาย รตฺตยา ตีสรตฺตโย มาโส เตน มาเสน
ทฺวาทสฺมาสิโย สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ อฏฺฐ วสุสฺสหาสาณิ
นิมฺมานรตฺนํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โฆ ปเนตฺ วิสาเฆ วิชฺชติ
ยํ อิเธกัจโจ อิตฺถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺจนฺนาคํ อุโปสถํ
อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา ปรมฺมรณานิ นิมฺมานรตฺนํ เทวานํ สหฺพยตํ
อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โฆ ปเนตฺ วิสาเฆ สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ
มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปฺนิธาย ฯ ยานิ วิสาเฆ มานุสกาณิ โสฬส
วสุสฺสตาณิ ปฺรนิมฺมิตฺตวสฺสวตฺตนิ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตนิทฺติโว
ตาย รตฺตยา ตีสรตฺตโย มาโส เตน มาเสน ทฺวาทสฺมาสิโย
สํวจฺจโร เตน สํวจฺจเรณ ทิพฺพานิ โสฬส วสุสฺสหาสาณิ ปฺรนิมฺมิตฺตวสฺสวตฺตนิ
เทวานํ อายุปฺปมาณํ จานํ โฆ ปเนตฺ วิสาเฆ วิชฺชติ
ยํ อิเธกัจโจ อิตฺถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺจนฺนาคํ อุโปสถํ
อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา ปรมฺมรณานิ ปฺรนิมฺมิตฺตวสฺสวตฺตนิ เทวานํ
สหฺพยตํ อุปฺปชฺเชยฺย อิทํ โฆ ปเนตฺ วิสาเฆ สนฺธาย ภาสิตํ
กปณํ มานุสํ รัชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปฺนิธายาติ ฯ

ปาณั น หนุเถ ๑ น จาทินุนมาทียะ
มุสา น ภาเส น จ มชชโป สียา
อพฺรหฺมจารา ๒ วิรเมยฺย เมธุนา
รตฺตี น ภูณฺเชยฺย วิกาลโกชนั
มาถั น ธาระ ๓ น จ คนฺธมาจเร
มณฺเฑ จมายัว สเยถ สนฺถเต
เอตณฺหิ อญฺจํกิกมาหุโปสถั
พฺพุเรน ทุกฺขนฺตคฺคฺนา ปกาสิตฺติ ๑
จนฺโท จ สุโร ๔ จ อุโก สฺวทฺสฺสนา
โอภาสยนฺตา ๕ อนฺนฺยนฺติ ยาวตา
ตโมนฺทา เต ปน อนฺตลิกฺขกา
นภะ ปภาสนฺติ ทิสาวิโรจนา
เอตมฺหิ ยั วิชฺชติ อนฺตเร ฐนั
มุตฺตา ๖ มณฺเฑ เวพฺพริยณฺจ ภาทฺทกั
สิงฺกิสฺวณฺณํ อถวาปี กาลญฺจัน ๗
ยั ชาตฺรूपั หนฺนฺกนฺติ วุจฺจติ
อญฺจํคฺเปตสฺส อุโปสถสฺส
กถฺลมฺปิ เต นานฺนฺกนฺติ โสฬสี
จนฺทปฺปภา ตารคฺคฺนา จ สพฺเพ
ตสฺมา หิ นาริ จ นโร จ สีลวา

#๑ โป. หนะ ๑ ย. หานะ ๑ ๒ โป. ม. ย. อพฺรหฺมจริยา ๑ ๓ ย. ธาระ ๑

#๔ โป. ม. ย. สุริโย ๑ ๕ โป. ม. ย. โอภาสยั อนฺนฺปริยนฺเต ๑ ๖ ย. มุตฺตํ มณฺเฑ ...

#๗ โป. ม. ย. กณฺจัน ๑

อฏฺฐงฺกุเปตฺติ อูปวสฺสุโปสถิ

ปฺลฺลณานิ กตฺวาน สฺขุทฺทฺรยานิ

อนินฺนิตฺตา สคฺคฺมฺเปนฺติ จานฺนฺติ ฯ

มหาวคฺโค ทฺตฺติโย ฯ

ตสฺสทฺทฺทานิ

ตฺติตฺถกฺกยลฺลจ เวณาโค สรโภ เกสฺปฺตฺติโย

สาโฬฺห จาปี กถาวตฺถุ ตฺติตฺถิยา มฺมฺลฺโปสโถติ ฯ

อานนฺทวคฺโค ตฺติโย

[๕๑๑] ๑๒ เอกิ สมฺมึ ภควา สวตฺถึยิ วิหฺรติ เขตฺวเน

อนาถปิณฺฑิตฺกสฺส อารามे ฯ อถ โข จฺนฺโน ปรีพฺพชโก เยนายสฺมา

อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธิ

สมฺโมทิ สมฺโมทนฺนึ กถิ สาราณฺนึ วิตฺติสวเรตฺวา เอกมฺนตฺติ นิสฺสิทฺติ

เอกมฺนตฺติ นิสฺสินฺโน โข จฺนฺโน ปรีพฺพชโก อายสฺมมฺนตฺติ อานนฺทํ เอตทโวจ

ตฺตฺตฺเมหฺปิ อวฺวโส อานนฺท รากสฺส ปหานิ ปฺลฺลณาเปถ โทสฺส

ปหานิ ปฺลฺลณาเปถ โมหสฺส ปหานิ ปฺลฺลณาเปถาติ ฯ มยฺ โข

อวฺวโส รากสฺส ปหานิ ปฺลฺลณาเปม โทสฺส ปหานิ ปฺลฺลณาเปม

โหมสฺส ปหานิ ปฺลฺลณาเปมาติ ฯ กิ ปน ตฺตฺตฺเมห อวฺวโส ราก

อาทินฺนํ ทิสฺวา รากสฺส ปหานิ ปฺลฺลณาเปถ กิ โทเส อาทินฺนํ

ทิสฺวา โทสฺส ปหานิ ปฺลฺลณาเปถ กิ โมห อาทินฺนํ ทิสฺวา โหมสฺส

ปหานํ ปญญาเปถาติ ฯ รตฺโต โข อาวุโส ราเคน อภิภูโต
ปริยาทินฺนจิตฺโต อุตฺตพฺยาพาทายปี เจเตติ ปฺรพฺยาพาทายปี เจเตติ
อุภยพฺยาพาทายปี เจเตติ เจตสิกฺกปี ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฺฏิสฺสเวเทติ ราเค
ปฺหิเน เนว อุตฺตพฺยาพาทาย เจเตติ น ปฺรพฺยาพาทาย เจเตติ น
อุภยพฺยาพาทาย เจเตติ น เจตสิกฺกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฺฏิสฺสเวเทติ
รตฺโต โข อาวุโส ราเคน อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทฺวจฺจริตฺตํ
จฺรติ วาจาเย ทฺวจฺจริตฺตํ จฺรติ มนฺสา ทฺวจฺจริตฺตํ จฺรติ ราเค
ปฺหิเน เนว กาเยน ทฺวจฺจริตฺตํ จฺรติ น วาจาเย ทฺวจฺจริตฺตํ จฺรติ น
มนฺสา ทฺวจฺจริตฺตํ จฺรติ รตฺโต โข อาวุโส ราเคน อภิภูโต
ปริยาทินฺนจิตฺโต อุตฺตตฺถปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ปฺรตฺถปิ ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ อุภยตฺถปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ราเค ปฺหิเน อุตฺตตฺถปิ
ยถาภูตํ ปชานาติ ปฺรตฺถปิ ยถาภูตํ ปชานาติ อุภยตฺถปิ ยถาภูตํ
ปชานาติ ราโค โข อาวุโส อนฺธกรโณ อจฺจฺจกรโณ อญฺญาณกรโณ
ปญฺญาณโรจโก วิมาตปฺกฺขโก อนิพฺพานสํวตฺตนิโก ทฺฐุโจ โข
อาวุโส ฯเปฯ มฺุโพห โข อาวุโส โมเหเน อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต
อุตฺตพฺยาพาทายปี เจเตติ ปฺรพฺยาพาทายปี เจเตติ อุภยพฺยาพาทายปี
เจเตติ เจตสิกฺกปี ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฺฏิสฺสเวเทติ โมเห ปฺหิเน เนว
อุตฺตพฺยาพาทาย เจเตติ น ปฺรพฺยาพาทาย เจเตติ น อุภยพฺยาพาทาย
เจเตติ น เจตสิกฺกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฺฏิสฺสเวเทติ มฺุโพห โข อาวุโส
โมเหเน อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทฺวจฺจริตฺตํ จฺรติ วาจาเย

ทฺวจฺจริตฺตํ จรติ มนสา ทฺวจฺจริตฺตํ จรติ โมหะ ปหิเน เนว กายเณ
ทฺวจฺจริตฺตํ จรติ น วาจา ทฺวจฺจริตฺตํ จรติ น มนสา ทฺวจฺจริตฺตํ จรติ
มุโพทฺห โข อาวุโส โมหะเน อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต อตฺตตฺถึปิ ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ ปฺรตฺถึปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อุกฺขตฺถึปิ ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ โมหะ ปหิเน อตฺตตฺถึปิ ยถาภูตํ ปชานาติ ปฺรตฺถึปิ
ยถาภูตํ ปชานาติ อุกฺขตฺถึปิ ยถาภูตํ ปชานาติ โมหโห โข อาวุโส
อนุชฺกรโณ อจฺจุชฺกรโณ อณฺเณชฺกรโณ ปญฺณานิโรธิโก วิฆาตปฺกฺขิโก
อนิพฺพานสํวตฺตนิโก อิทํ โข มยฺ อาวุโส ราเค อาทิณฺวํ ทิสฺวา
ราคสฺส ปหานํ ปญฺญาเปม อิทํ โทเส อาทิณฺวํ ทิสฺวา โทสสฺส
ปหานํ ปญฺญาเปม อิทํ โมหะ อาทิณฺวํ ทิสฺวา โมหสฺส ปหานํ
ปญฺญาเปมาติ ฯ อตฺถิ ปนาวุโส มคฺโค อตฺถิ ปฏฺธิปทา เอตฺส
ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส ปหานายาติ ฯ อตฺถาวุโส มคฺโค อตฺถิ
ปฏฺธิปทา เอตฺส ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส ปหานายาติ ฯ กตโม
ปนาวุโส มคฺโค กตมา ปฏฺธิปทา เอตฺส ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส
ปหานายาติ ฯ อยเมว อริโย อญฺจุงฺกิโก มคฺโค เสยฺยถิทํ
สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมฺนโต สมฺมาอาชีโว
สมฺมาวาจาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ อยํ โข อาวุโส มคฺโค อยํ
ปฏฺธิปทา เอตฺส ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส ปหานายาติ ฯ ภาทฺทโก
[๑]- อาวุโส มคฺโค ภาทฺทิกา ปฏฺธิปทา เอตฺส ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส
ปหานาย อลฺลจฺ ปนาวุโส อานนฺท อปฺปมาทายาติ ฯ

#๑ ไป.ม. โข ฯ

[๕๑๒] ๓๓ เอกัง สมยํ อายสุมา อานนุโท โกสมุพิยํ วิหริติ
โฆสิตารามे ฯ อถโข อณฺณตโร อาชีวกสาวโก คหปติ เยนายสุมา
อานนุโท เตนุปลสงฺกมิ อูปลสงฺกมิตฺวา อายสมฺนตฺตํ อานนุทํ อภิวาเตตฺวา
เอกมนฺตํ นิสีหิ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส อาชีวกสาวโก คหปติ
อายสมฺนตฺตํ อานนุทํ เอตทโวจฺจ เกสฺนฺโน ฆนฺเต อานนุท ฆมฺโฆ
สุวากฺขาโต เก โลเก สุปฺปฏิปนฺนา เก โลเก สุกตาคิ ๑ ฯ
เตนหิ คหปติ ตณฺเณเวตฺถ ปฏฺิปุจฺฉิสฺสามิ ยถา เต ฆเมยฺย ตถา
นํ พฺยากเรยฺยาสี ตํ กิํ มลฺลลฺลํ คหปติ เย รากฺสฺส ปหานาย
ฆมฺมํ เทเสนฺติ โทสฺสฺส ปหานาย ฆมฺมํ เทเสนฺติ โฆหฺสฺส ปหานาย
ฆมฺมํ เทเสนฺติ เตสํ ฆมฺโฆ สฺวากฺขาโต โน วา กถํ วา เต
เอตฺถ โหตีติ ฯ เย ฆนฺเต รากฺสฺส ปหานาย ฆมฺมํ เทเสนฺติ
โทสฺสฺส ปหานาย ฆมฺมํ เทเสนฺติ โฆหฺสฺส ปหานาย ฆมฺมํ เทเสนฺติ
เตสํ ฆมฺโฆ สฺวากฺขาโต เอวํ เม เอตฺถ โหตีติ ฯ ตํ กิํ มลฺลลฺลํ
คหปติ เย รากฺสฺส ปหานาย ปฏฺิปนฺนา โทสฺสฺส ปหานาย ปฏฺิปนฺนา
โฆหฺสฺส ปหานาย ปฏฺิปนฺนา เต โลเก สุปฺปฏิปนฺนา โน วา กถํ
วา เต เอตฺถ โหตีติ ฯ เย ฆนฺเต รากฺสฺส ปหานาย ปฏฺิปนฺนา
โทสฺสฺส ปหานาย ปฏฺิปนฺนา โฆหฺสฺส ปหานาย ปฏฺิปนฺนา เต
โลเก สุปฺปฏิปนฺนา เอวํ เม เอตฺถ โหตีติ ฯ ตํ กิํ มลฺลลฺลํ
คหปติ เยสํ ราโค ปหิโน อฺุจฺฉินฺนฺมฺโล ตาลาวตฺถกฺโต อนภาวํ
คโต อายตี อฺุณฺอุปาทฆมฺโฆ เยสํ โทโส ปหิโน ฯเปฯ เยสํ โฆโ
#๑ ม. สุกตาคิ ฯ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ฯ

ปหีนุ อัจฉินฺนมุโล ตาลาวตถุกโต อนภาวํ กโต อายตี อนุปฺปาทชฺมโม
เต โลเก สุกตา โน วา กถํ วา เต เอตถ โหตีติ ฯ เยสิ
ภนฺเต ราโค ปหีนุ อัจฉินฺนมุโล ตาลาวตถุกโต อนภาวํ กโต
อายตี อนุปฺปาทชฺมโม เยสิ โทโส ปหีนุ ฯเปฯ เยสิ โมโห ปหีนุ
อัจฉินฺนมุโล ตาลาวตถุกโต อนภาวํ กโต อายตี อนุปฺปาทชฺมโม เต
โลเก สุกตา เอวํ เม เอตถ โหตีติ ฯ อิติ โข คหปติ ตยาเวตํ ๑
พฺยากตํ ye ภนฺเต รากสฺส ปหานาย ชฺมมํ เทเสนฺติ โทสสฺส
ปหานาย ชฺมมํ เทเสนฺติ โมหสฺส ปหานาย ชฺมมํ เทเสนฺติ เตสิ
ชฺมโม สุวากฺขาโตติ ตยาเวตํ พฺยากตํ ye ภนฺเต รากสฺส ปหานาย
ปฏฺธิปฺนฺนา โทสสฺส ปหานาย ปฏฺธิปฺนฺนา โมหสฺส ปหานาย ปฏฺธิปฺนฺนา
เต โลเก สุปฏฺธิปฺนฺนาติ ตยาเวตํ พฺยากตํ ye ภนฺเต ราโค
ปหีนุ อัจฉินฺนมุโล ตาลาวตถุกโต อนภาวํ กโต อายตี อนุปฺปาทชฺมโม
เยสิ โทโส ปหีนุ ฯเปฯ เยสิ โมโห ปหีนุ อัจฉินฺนมุโล ตาลาวตถุกโต
อนภาวํ กโต อายตี อนุปฺปาทชฺมโม เต โลเก สุกตาติ ฯ
อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต น เจว นาม สชฺมมฺภุกํสฺนา
ภวิสฺสตี น จ ปฺรชฺมมาปฺสาทนา อายตเนว ชฺมมเทสนา อคฺโถ
จ วุตฺโต อคฺตา จ อนุปฺนฺโต ตุมฺเห ภนฺเต อานนฺท รากสฺส
ปหานาย ชฺมมํ เทเสถ โทสสฺส ปหานาย ชฺมมํ เทเสถ โมหสฺส
ปหานาย ชฺมมํ เทเสถ ตุมฺหากํ ชฺมโม สุวากฺขาโต ตุมฺเห ภนฺเต
อานนฺท รากสฺส ปหานาย ปฏฺธิปฺนฺนา โทสสฺส ปหานาย ปฏฺธิปฺนฺนา
#๑ ยฺ. ตยาเจตํ ฯ อิติ ปรี อีทิสเมว ฯ

โมหสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนา ตุมฺเห โลเก สุปฺปฏิปนฺนา ตุมฺหากํ
ภนฺเต อานนฺท ราโค ปหฺโน อูจฺฉินฺนฺมฺโล ตาลาวตฺตฺกโต อนภาวํ
คโต อายตฺติ อนฺนุปฺปาทชฺมโม ตุมฺหากํ โทโส ปหฺโน ฯเปฯ ตุมฺหากํ
โมโห ปหฺโน อูจฺฉินฺนฺมฺโล ตาลาวตฺตฺกโต อนภาวํ คโต
อายตฺติ อนฺนุปฺปาทชฺมโม ตุมฺเห โลเก สุกฺตา อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ
ภนฺเต เสยฺยถาปี ภนฺเต นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชเยยฺย ปฏิจฺจนฺนํ
วา วิวเรยฺย มฺพฺหสฺส วา มคฺคํ อัจฺจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร วา
เตลปฺปชฺชิตํ ชาเรยฺย จกฺขุมฺนฺโต รูปานิ ทกฺขณฺตีติ เอวเมว
อยฺเยน อานนฺเทน อนฺนปฺริยาเยน ชฺมโม ปกาสิโต เอสาหํ ภนฺเต
อานนฺท ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ชฺมมฺมจฺจ ภิกฺขุสงฺฆมฺมจฺจ อุปาสกํ
มํ อโย อานนฺโท ชาเรตุ อชฺชตฺตฺกฺเค ปาณฺเปตํ สรณํ คตฺนฺติ ฯ

[๕๑๓] ๗๔ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหริติ กปฺปิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ
นิโครฺชารามे ฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา คิลานา วุฏฺฐิตฺโต โหติ
อจฺจรวุฏฺฐิตฺโต เกลณฺญา ฯ อถ โข มหานาโม สกฺโก เยน ภควา
เตนฺนฺสํกมิ อฺปฺสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ
เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ ทิฆมฺรตฺตฺตาหํ
ภนฺเต ภควตา เอวํ ชฺมมํ เทสิตํ อาชานามิ สฺมาหิตสฺส ฌานํ
โน อสมฺมาหิตสฺสาติ สฺมาธิ นฺุ โข ภนฺเต ปุพฺเพ ปจฺฉา ฌานํ
อุทาทุ ฌานํ ปุพฺเพ ปจฺฉา สฺมาธิติ ฯ อถ โข อายสฺมโต
อานนฺทสฺส เอตทโหสิ ภควา โข คิลานา วุฏฺฐิตฺโต อจฺจรวุฏฺฐิตฺโต

เคลตถนา อยถจ มหานาโม สกโก ภควนุตฺติ อติคมภีริ ปญฺหํ ปุจฺจติ
ยฺนฺนฺนาหํ มนนานามํ สกุกํ เอกมฺนุตฺติ อปเนตฺวา ฐมฺมํ เทเสยฺยนฺติ ฯ
อถโข อายสฺมา อานนฺโท มหานามํ สกุกํ พาหายํ คเหตุวา เอกมฺนุตฺติ
อปเนตฺวา มหานามํ สกุกํ เอตทวโจ เสขมฺปิ โข มหานาม สีสํ วุตฺตํ
ภควตา อเสขมฺปิ สีสํ วุตฺตํ ภควตา เสโขปี สมาริ วุตฺโต ภควตา
อเสโขปี สมาริ วุตฺโต ภควตา เสขาปี ปญฺญา วุตฺตา ภควตา
อเสขาปี ปญฺญา วุตฺตา ภควตา กตมถจ มหานาม เสขํ สีสํ อิธ
มหานาม ภิกฺขุ สีสฺวา โหติ ฯเปฯ สมาราย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ
อิทํ วุจฺจติ มหานาม เสขํ สีสํ กตโม จ มหานาม เสโข สมาริ
อิธ มหานาม ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ จตฺตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อัย วุจฺจติ มหานาม เสโข สมาริ กตมา จ มหานาม
เสขา ปญฺญา อิธ มหานาม ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ
ปชานาติ ฯเปฯ อัย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺิพทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อัย วุจฺจติ มหานาม เสขา ปญฺญา ส โข โส มหานาม อริยสาวโก
เอวํ สีสสมฺปนฺโน เอวํ สมาริสมฺปนฺโน เอวํ ปญฺญาสมฺปนฺโน
อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเชว ฐมฺเม สยํ
อภิญฺญา สจฺจิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวํ โข มหานาม เสขมฺปิ
สีสํ วุตฺตํ ภควตา อเสขมฺปิ สีสํ วุตฺตํ ภควตา เสโขปี สมาริ
วุตฺโต ภควตา อเสโขปี สมาริ วุตฺโต ภควตา เสขาปี ปญฺญา
วุตฺตา ภควตา อเสขาปี ปญฺญา วุตฺตา ภควตาติ ฯ

[๕๑๔] ๗๕ เอก์ สมัย อายสุมา อานนุโท เวสาลีขั วิหริติ
 มหาวเน กุฎาคารสาตาลัย ฯ อถโข อภโย จ ลิจฺจวิ ปณฺฑิตกุมารโก จ
 ลิจฺจวิ เยนายสุมา อานนุโท เตนุปลสงฺกมฺมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา อายสมฺนตฺ
 อานนุทํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺ นิสึทึสุ เอกมฺนตฺ นิสินฺโน โข
 อภโย ลิจฺจวิ อายสมฺนตฺ อานนุทํ เอตทโวจ นิคฺคโวจ ฆนฺเต นาฏฺฏปฺตฺโต
 สพฺพณฺณฺญ สพฺพทสฺสาวี อปริเสสฺสึ ฅาณทสฺสนํ ปฏฺฐิชานาติ จรโต
 จ เม ติฏฺฐโต จ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตฺติ ฅาณทสฺสนํ
 ปจฺจุปฏฺฐิจิตฺตฺติ โส ปุราณานํ กมฺมานํ ตปฺสา พุยนฺตีภาวํ
 ปญฺญาเปติ นวานํ กมฺมานํ อกรรมา เสตุฆาตํ อิติ กมฺมกฺขยา
 ทุกฺขกฺขโย ทุกฺขกฺขยา เวทนากฺขโย เวทนากฺขยา สพฺพิ ทุกฺขํ
 นิชฺชเรณฺณํ ภวิสฺสติ เอวเมติสฺสา สนนฺทิฏฺฐิกาย นิชฺชราย วิสุทฺธิยา
 สมตฺติกโม โหติ อธิ ฆนฺเต ภควา กิมาหาติ ฯ ติสฺโส โข อิมา
 อภย นิชฺชรา วิสุทฺธิโย เตน ฆควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา
 สมฺมาสมฺพุทฺเธน สมฺมทกฺขาตา สุตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมตฺติกมฺาย
 ทุกฺขโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมฺาย ฅายสฺส อธิคมฺาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย
 กตฺมา ติสฺโส อธิ อภย ภิกฺขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย
 สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ โส นวณฺจ กมฺมํ น กโรติ ปุราณณฺจ
 กมฺมํ สุสฺส สุสฺส พุยนฺตีกโรติ สนนฺทิฏฺฐิกา นิชฺชรา อกาลิกา
 เอหิปสฺสิกา โอปนยิกา ๑ ปจฺจตฺตํ เวทิตฺพฺพา วิญฺญูหิติ ส โข โส
 อภย ภิกฺขุ เอวํ สีลสมฺปนฺโน วิวิจฺเจว กามฺเห ฯเปฯ จตฺตถํ ฅานํ
 #๑ ม. โอปนยิกา ฯ อิตฺ ปรี อธิสเมว ฯ

อุปสมปชช วิหริติ โส นวณจ กम्मัม น กโรติ ปุราณณจ กम्मัม
 ผุสฺส ผุสฺส พุยนฺตีกโรติ สนนฺทิฏฺฐิจกา นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา
 โอปนยิกา ปัจจตุตฺต เวทิตพฺพา วิณฺญหิตฺติ ส โข โส อภย ภิกขุ
 เอวํ สีสสมฺปนฺโน เอวํ สมาริสสมฺปนฺโน อาสวานํ ขยา อนาสวํ
 เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา
 อุปสมปชช วิหริติ โส นวณจ กम्मัม น กโรติ ปุราณณจ กम्मัม
 ผุสฺส ผุสฺส พุยนฺตีกโรติ สนนฺทิฏฺฐิจกา นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา
 โอปนยิกา ปัจจตุตฺต เวทิตพฺพา วิณฺญหิตฺติ อีมา โข อภย ติสฺโส
 นิชฺชรา วิสุทฺธิโย เตน ภาควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมนฺมาสมฺพุทฺธเชน
 สมนฺมทกฺขาตา สตฺตทานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมตฺติกฺกมฺยา
 ทุกฺขโทมนสฺसानํ อตฺตณฺจกฺมฺยา ฌายสฺส อธิคฺมฺยา นิพฺพานสฺส
 สจฺฉนิกิริยาयाติ ฯ เอวํ วุตฺเต ปณฺฑิตกฺุมารโก ลิจฺฉวี อภยํ ลิจฺฉวี
 เอตทโวจ กิมฺปน ตวํ สมนฺม อภย อายสฺมโต อานนฺทสฺส สฺภาสิตํ
 สฺภาสิตโต นาพฺภนฺนโมทสีติ ฯ กฺยาหํ สมนฺม [๑]- อายสฺมโต อานนฺทสฺส
 สฺภาสิตํ สฺภาสิตโต นาพฺภนฺนโมทิสฺสามิ มุทฺธาปี ตสฺส วิปเตยฺย โย
 อายสฺมโต อานนฺทสฺส สฺภาสิตํ สฺภาสิตโต นาพฺภนฺนโมเทยฺยาติ ฯ

[๕๑๕] ๗๖ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภาควา เตนฺปสฺงกฺมิ
 อุปสฺงกฺมิตฺวา ภาควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ
 โข อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภาควา เอตทโวจ ยํ ๒ อานนฺท อณฺุกมฺเปยฺยาถ
 เย จ โสตพฺพํ มณฺเฑยฺยย มิตฺตา วา อมจฺจา วา ฌาตี

#๑ ม. ปณฺฑิตกฺุมารก ฯ ๒ ม. เย ฯ

วา สาลโหิตา วา เต โว อานนุท ตีสุ จาเนสุ สมหาตปะตพพา
นิเวเสตพพา ปติฏฐาเปตพพา กตเมสุ ตีสุ พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเท
สมหาตปะตพพา นิเวเสตพพา ปติฏฐาเปตพพา อิติปี โส ภควา อรหํ
สมมาสมพุทฺโธ วิชชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สตุถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ชมฺเม อเวจฺจปฺปสาเท
สมหาตปะตพพา นิเวเสตพพา ปติฏฐาเปตพพา สุวากุขาโต
ภควตา ชมฺโม สนนุทฺธิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ สงฺฆे อเวจฺจปฺปสาเท สมหาตปะตพพา นิเวเสตพพา
ปติฏฐาเปตพพา สุปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺโฆ อชฺฐปฏิปนฺโน
ภควโต สวากสงฺโฆ ฉายปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺโฆ สามิจิปฏิปนฺโน
ภควโต สวากสงฺโฆ ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยฺกานิ อภฺจ
ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สวากสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย
ทกฺขิณฺเอยฺโย อลฺลชฺฉิกรณฺเอยฺโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ สียา
อานนุท จตฺนุํ มหาภูตานิ อลฺลณฺณตฺตํ ปจฺจวิชาตฺถยา อาโปชาตฺถยา เตโชชาตฺถยา
วาโยชาตฺถยา น เตว พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเท สมนฺนาคตฺส
อริยสวากตฺส สียา อลฺลณฺณตฺตํ ตตฺริทํ อลฺลณฺณตฺตํ โส วตฺตานนุท
พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเท สมนฺนาคโต อริยสวโก นิริยํ วา ติริจฺฉานโยนิ
วา เปตฺติวิสยํ วา อูปปชฺชิสฺสตีติ เนตํ จานํ วิชชติ สียา
อานนุท จตฺนุํ มหาภูตานิ อลฺลณฺณตฺตํ ปจฺจวิชาตฺถยา อาโปชาตฺถยา เตโชชาตฺถยา
วาโยชาตฺถยา น เตว ชมฺเม ฯเปฯ น เตว สงฺฆे

อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนุณฺณาคตฺสฺส อริยสาวกตฺสฺส สฺยิยา อณฺณตฺตํ ตตฺตริทํ
อณฺณตฺตํ โส วัตานนฺท สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนุณฺณาคโต
อริยสาวโก นิริยํ วา ติริจฺจฺฉานโยนี วา เปตฺติวิสขํ วา อูปฺปชฺชิสฺสตีติ
เนตฺติ จานํ วิชฺชติ ยํ ๑ อานนฺท อนฺนํมฺเปยฺยาถ เย จ โสตพฺพํ
มณฺเญยฺย มิตฺตา วา อมจฺจา วา ฅาตี วา สาลอหิตา วา เต
โว อานนฺท อิมสฺส ตีสุ จานสฺส สฺมาทเปตฺตพฺพา นิเวเสตพฺพา
ปติฏฺฐาเปตฺตพฺพาติ ฯ

[๕๑๖] ๗๗ อถโข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺนฺปสงฺกมิ
อูปฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน
โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ ภโว ภโวติ ภนฺเต
วุจฺจติ กิตฺตาวตา นฺ โข ภนฺเต ภโว โหตีติ ฯ กามธาตฺเวปฺกถญจ
อานนฺท กมฺมํ นากวิสฺส อปี นฺ โข กามภโว ปญฺญาเยถาติ ฯ
โน เหนตฺ ภนฺเต ฯ อิติ โข อานนฺท กมฺมํ เขตฺตํ วิญฺญาณํ พิชฺ
ตณฺหา สินฺโห อวิชฺชานีวฺรณํ สตฺตฺตํ ตณฺหาสญฺโฆชนนํ หินาย
ธาตฺยา วิญฺญาณํ ปติฏฺฐิตํ เอวํ อายตี ปุณฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ โหติ
รูปธาตฺเวปฺกถญจ อานนฺท กมฺมํ นากวิสฺส อปี นฺ โข รูปภโว
ปญฺญาเยถาติ ฯ โน เหนตฺ ภนฺเต ฯ อิติ โข อานนฺท กมฺมํ เขตฺตํ
วิญฺญาณํ พิชฺ ตณฺหา สินฺโห อวิชฺชานีวฺรณํ สตฺตฺตํ ตณฺหาสญฺโฆชนนํ
มชฺฌิมาย ธาตฺยา วิญฺญาณํ ปติฏฺฐิตํ เอวํ อายตี ปุณฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ
โหติ อรูปธาตฺเวปฺกถญจ อานนฺท กมฺมํ นากวิสฺส

#๑ ม. เย ฯ

อปี นุ โข อรูปภโว ปญญาเยถาติ ฯ โน เหต์ ภนฺเต ฯ อิติ
โฆ อานนฺท กมฺมํ เขตฺติ วิญฺญาณํ พีชํ ตณฺหาสิเนโห อวิชฺชาเนีวณานํ
สตฺตานํ ตณฺหาสญฺโฆชนานํ ปณฺีตยา ชาตุยา วิญฺญาณํ
ปติฏฺฐิตํ เอวํ आयตี ปุณฺพุกวาทินิพฺพตฺติ โหติ เอวํ โฆ อานนฺท
ภโว โหตีติ ฯ

[๕๑๗] ๗๘ อถโฆ आयสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ เอกมฺนฺตํ
นินฺนฺโน โฆ आयสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ ภโว ภโวติ
ภนฺเต วุจฺจติ กิตฺตาวตฺตา นุ โฆ ภนฺเต ภโว โหตีติ ฯ กามชาตุเวปกฺกณฺจ
อานนฺท กมฺมํ นาภวิสฺส อปี นุ โฆ กามภโว
ปญฺญาเยถาติ ฯ โน เหต์ ภนฺเต ฯ อิติ โฆ อานนฺท กมฺมํ เขตฺติ
วิญฺญาณํ พีชํ ตณฺหา สิเนโห อวิชฺชาเนีวณานํ สตฺตานํ ตณฺหาสญฺโฆชนานํ
หีนาย ชาตุยา เจตนา ปติฏฺฐิตา ปตฺถนา ปติฏฺฐิตา
เอวํ आयตี ปุณฺพุกวาทินิพฺพตฺติ โหติ รูปชาตุเวปกฺกณฺจ อานนฺท
กมฺมํ นาภวิสฺส อปี นุ โฆ รูปภโว ปญฺญาเยถาติ ฯ โน เหต์
ภนฺเต ฯ อิติ โฆ อานนฺท กมฺมํ เขตฺติ วิญฺญาณํ พีชํ ตณฺหา
สิเนโห อวิชฺชาเนีวณานํ สตฺตานํ ตณฺหาสญฺโฆชนานํ มชฺฌิมาย ชาตุยา
เจตนา ปติฏฺฐิตา ปตฺถนา ปติฏฺฐิตา เอวํ आयตี ปุณฺพุกวาทินิพฺพตฺติ
โหติ อรูปชาตุเวปกฺกณฺจ อานนฺท กมฺมํ นาภวิสฺส อปี นุ โฆ
อรูปภโว ปญฺญาเยถาติ ฯ โน เหต์ ภนฺเต ฯ อิติ โฆ อานนฺท

กมัม เขตต์ วิญญานัม พีชํ ตณฺหา สีนโห อวิชชานีวณฺณํ
สตุตฺตานิ ตณฺหาสญฺโฆชนานํ ปณฺธิตาย ชาติฺยา เจตนา ปติฏฺฐิตา
ปตฺตนา ปติฏฺฐิตา เอวํ อายตฺติปฺนพฺภวาทินิพฺพตฺติ โหติ เอวํ โข
อานนฺท ภาโว โหติตฺติ ฯ

[๕๑๘] ๗๕ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ เอกมฺนฺตํ
นินฺนํ โข อายสฺมฺนฺตํ อานนฺทํ ภควา เอตทโวจ สพฺพํ นฺ โข
อานนฺท สีสพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจฺริยํ อุปฺภูจฺจานสสารี สผลนฺตฺติ ฯ น
เขวตฺถ ฆนฺเต เอกํเสนาติ ฯ เตนฺหानนฺท วิภชสฺสฺสูติ ฯ ยถฺหิสฺส
ฆนฺเต สีสพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจฺริยํ อุปฺภูจฺจานสสารี เสวโต อกฺุสลา ฆมฺมา
อภิวาตฺตฺนฺตฺติ กุสลา ฆมฺมา ปริหาณนฺตฺติ เอวรूपํ สีสพฺพตํ ชีวิตํ
พุรหฺมจฺริยํ อุปฺภูจฺจานสสารี อผลํ ยถฺจ ขวสฺส ฆนฺเต สีสพฺพตํ
ชีวิตํ พุรหฺมจฺริยํ อุปฺภูจฺจานสสารี เสวโต อกฺุสลา ฆมฺมา ปริหาณนฺตฺติ
กุสลา ฆมฺมา อภิวาตฺตฺนฺตฺติ เอวรूपํ สีสพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจฺริยํ
อุปฺภูจฺจานสสารี สผลนฺตฺติ ฯ อิทมโวจ อายสฺมา อานนฺโท สมนฺนุญฺโฆ
สตุตฺตา อโหสิ ฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท สมนฺนุญฺโฆ เม สตุตฺตาติ
อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺุขิณฺณํ กตฺวา ปกฺุคามิ ฯ อถ โข
ภควา อจฺริปฺกฺุณฺเต อายสฺมฺนฺเต อานนฺเต ภิกฺุชฺช อามนฺเตสิ เส โข
ภิกฺุชฺชเว อานนฺโท น จ ปนสฺส สฺลภฺโรโป สมนฺสโม ปญฺญาชาติ ฯ

[๕๑๕] ๘๐ อถโฆ อายสฺมา อานนุโท เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ
อุปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีหิ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน
โฆ อายสฺมา อานนุโท ภควนฺตํ เอตทโวจ ติณฺนิมานิ ฆนฺเต
คฺนฺชชาตานิ เยสํ อนุวาทฺเตว คฺนฺโห คจฺจติ โน ปฏฺวิวาทํ กตฺมานิ
ติณฺนิ มฺลคฺนฺโห สारคฺนฺโห ปุพฺผคฺนฺโห อิมานิ โฆ ฆนฺเต ติณฺนิ
คฺนฺชชาตานิ เยสํ อนุวาทฺเตว คฺนฺโห คจฺจติ โน ปฏฺวิวาทํ อตฺถิ
นฺุ โฆ ฆนฺเต กิณฺจิจิ คฺนฺชชาตํ ยสฺส อนุวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ
ปฏฺวิวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ อนุวาทปฏฺวิวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ ๑
อตฺถานนฺท คฺนฺชชาตํ ยสฺส อนุวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ ปฏฺวิวาทมฺปิ คฺนฺโห
คจฺจติ อนุวาทปฏฺวิวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ ๑ กตมํ ปน ตํ ฆนฺเต
คฺนฺชชาตํ ยสฺส อนุวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ ปฏฺวิวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ
อนุวาทปฏฺวิวาทมฺปิ คฺนฺโห คจฺจติ ๑ อิธานนฺท ยสฺมี กามे วา
นิคฺเม วา อิตฺถิ วา ปุริโส วา พุทฺธํ สรณํ คโต โหติ ฌมฺมํ
สรณํ คโต โหติ สงฺฆํ สรณํ คโต โหติ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต
โหติ อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ กามेषุ มิจฺจจาธา ปฏฺวิโรโต
โหติ มุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏฺวิโรโต
โหติ สीलวา โหติ กลฺยาณชฺมโม วิคตมฺลมฺจฺเจเรน เจตฺสา อคารํ
อชฺฉาวสตี มุตฺตจาโค ปยตฺปาณิ โวสุสฺสคฺคโรโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต
ตสฺส ทิสาสฺส สมนฺพฺราหฺมณา วนฺณํ ภาสฺนฺติ อสุกฺสฺมี ๑
นาม กามे วา นิคฺเม วา อิตฺถิ วา ปุริโส วา พุทฺธํ สรณํ คโต
#๑ โป. อมฺกมฺหิ ๑ ม. อมฺกสฺมี ๑

ธมมัม สรรณัม คโต สงฺฆัม สรรณัม คโต ปาณาติปาตา ปฏิวีโรโต
อทินฺนาทานา ปฏิวีโรโต กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวีโรโต มุสาวาทา
ปฏิวีโรโต สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏิวีโรโต สีลวา กลฺยาณธมฺโม
วิคตมถมจฺเจเรน เจตสา อการํ อชฺฌาวสตี มุตฺตจาโค ปยตปาณิ
โวสุสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ เทวตาปีสุส ๑ วณฺณํ ภาสนฺติ
อสุกฺกสมิ นาม คาเม วา นิกเม วา อิตฺถิ วา ปุริโส วา พุทฺธ
สรรณัม คโต ฯเปฯ ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ อิทํ โข ตํ
อานนฺท กนฺธชาติํ ยสฺส อานุวาทมฺปิ คนฺโธ กจฺฉตี ปฏิวาตมฺปิ
คนฺโธ กจฺฉตี อานุวาทปฏิวาตมฺปิ คนฺโธ กจฺฉตีติ ฯ

น ปุํปฺพคนฺโธ ปฏิวาตเมติ
น จนนฺทํ ตกรรมลฺลิกา วา
สตนฺจ คนฺโธ ปฏิวาตเมติ
สพฺพา ทิสสา สปุริโส ปวายตีติ ฯ

[๕๒๐] ๘๑ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิทธิ เอกมฺนตํ
นินฺนโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ สมฺมุขา เมตํ
ภนฺเต ภควโต สุตํ สมฺมุขา ปฏิกุคฺคหิตํ ภควโต อานนฺท สิขิสฺส
อภิญ्ञ นาม สาวโก พุรหฺมโลเก จิตฺ สหสฺสีโลกธาตต สเรน
วิญญาเปสตีติ ภควา ปน ภนฺเต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ กิวดกํ ปโหติ
#๑ ย. เทวตาปีสุส อมฺนุสฺสา ฯ

สเรน วิญญาเปตุนฺติ ฯ สาวโก โส อานนฺท อปฺปเมยฺยา ตถาคตฺตาติ ฯ
ทฺติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ สมนฺฆา เมตฺ
ภนฺเต ภควโต สุตฺติ สมนฺฆา ปฏิกฺคหิตฺติ ภควโต อานนฺท สิจิสฺส
อภิญฺญา นาม สาวโก พุรฺหมโลเก จิตฺโต สหสฺสึโลกชาตต สเรน
วิญญาเปตฺติติ ภควา ปน ภนฺเต อรหํ สมนฺฆาสมฺพุทฺโธ กิวดกํ ปโหติ
สเรน วิญญาเปตุนฺติ ฯ สาวโก โส อานนฺท อปฺปเมยฺยา
ตถาคตฺตาติ ฯ ทฺติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ สมนฺฆา
เมตฺ ภนฺเต ภควโต สุตฺติ สมนฺฆา ปฏิกฺคหิตฺติ ภควโต อานนฺท
สิจิสฺส อภิญฺญา นาม สาวโก พุรฺหมโลเก จิตฺโต สหสฺสึโลกชาตต สเรน
วิญญาเปตฺติติ ภควา ปน ภนฺเต อรหํ สมนฺฆาสมฺพุทฺโธ กิวดกํ
ปโหติ สเรน วิญญาเปตุนฺติ ฯ สุตฺตา เต อานนฺท สหสฺสึ จุฬนิกฺกา
โลกชาตฺตติ ฯ เอตสฺส ภควา กาลิ เอตสฺส สุกต กาลิ ยํ
ภควา ภาเสยฺย ภควโต สุตฺวา ภิกฺขุ ชาเรสฺสนฺตฺติติ ฯ เตนหानนฺท
สุณฺหาสิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิสฺสามิติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข
อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺสโสสิ ฯ ภควา เอตทวโจ
ยวตฺตานนฺท จนฺทิมสุริยา ปรีหฺรณฺติ ทิสฺสา ภนฺติ วิโรจนา ตาว
สหสฺสชา โลโก ตสฺมี ๑ สหสฺสํ จนฺทานํ สหสฺสํ สุริยานํ สหสฺสํ
สิเนรฺูปพฺพตฺราชนํ สหสฺสํ ชมฺพุทฺธิปํ สหสฺสํ อปรโคยานํ ๒ สหสฺสํ
อุตฺตฺรกรฺุณํ สหสฺสํ ปุพฺพวิเทหํ จตฺตาริ มหาสมฺพุทฺทสหสฺสานิ
จตฺตาริ มหาราชสหสฺसानิ สหสฺสํ จาตุมฺมหาธาณํ สหสฺสํ
#๑ โป. ม. ตสฺมี สหสฺสชา โลเก สหสฺสํ จนฺทานํ ฯ ๒ ม. ย. อปรโคยานํ ฯ

ดาวศีลัน สหสฺสึ ยามัน สหสฺสึ ตฺลิตฺตานํ สหสฺสึ นิมฺมานรตฺนํ สหสฺสึ
ปรนนิมิตฺตวสฺวตฺตํ สหสฺสึ พุรฺหมโลกานํ อัย วุจฺจตฺตานนฺท สหสฺสึM
จุพฺนิกา โลกชาตฺต ยาวตฺตานนฺท สหสฺสึ จุพฺนิกา โลกชาตฺต ดาว
สหสฺสฺชา โลโก อัย วุจฺจตฺตานนฺท ทฺวิสหสฺสึ มชฺฌิมิกา โลกชาตฺต
ยาวตฺตานนฺท ทฺวิสหสฺสึ มชฺฌิมิกา โลกชาตฺต ดาว สหสฺสฺชา โลโก
อัย วุจฺจตฺตานนฺท ตฺสสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกชาตฺต อากฺขมาโน
อานนฺท ตถาคโต ตฺสสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกชาตฺต สเรณ วิญฺญาเปยฺย
ยาวตา วา ๑ ปน อากฺขเยยฺยาติ ฯ ยถาคถํ ปน ภูเต ภูควา
ตฺสสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกชาตฺต สเรณ วิญฺญาเปยฺย ยาวตา วา ปน
อากฺขเยยฺยาติ ฯ อิทฺตานนฺท ตถาคโต ตฺสสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกชาตฺต
โอภาเสน ปรเยยฺย ยथा เต สตฺตฺตา ตํ อาโลกํ สลฺลชานเยยฺย อถ
ตถาคโต โฆลํ กเรยฺย สทฺทมนฺนุสฺสาเวยฺย เอวํ โข อานนฺท ตถาคโต
ตฺสสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกชาตฺต สเรณ วิญฺญาเปยฺย ยาวตา วา ปน
อากฺขเยยฺยาติ ฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมนฺตํ อูทฺายี
เอตทโวจฺจ ลาภา วต เม สฺลทฺธิ วต เม ยสฺส เม สตฺตฺตาเอวํหิทฺธิโก
เอวํ มหฺานูภาโวติ ฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อูทฺายี อายสฺมนฺตํ
อานนฺทํ เอตทโวจฺจ กิํ ตฺยฺเหตฺถ อวฺโส อานนฺท ยถิ เต สตฺตฺตา
เอวํหิทฺธิโก เอวํมหฺานูภาโวติ ฯ เอวํ วุตฺเต ภูควา อายสฺมนฺตํ อูทฺายี
เอตทโวจฺจ มาเหวํ อูทฺายี สเจวํ อูทฺายี อานนฺโท อวิตรฺราโค กาลิ
กเรยฺย เตน จิตฺตปฺปสาเทน สตฺตกฺขตฺตเต เทเวสฺสุ เทวราชฺชํ กเรยฺย
#๑ ม. ย. วาสทฺโท นตฺถิ ฯ

สตตถกขตตต อิมสมึเยว ชมพูทีเป มหารชชั กอารเยย อปีจ อุทายิ
อานนุโท ทิฏฺเฐว ชมเม ปรีนิพพายิสฺสตีติ ฯ

อานนุทวคฺโค ตติโย ฯ

ตสฺสุทฺถานัน

ฉนฺโน อาชีวโก สกฺโก นิคฺคณา สมาทปโก

นวาปี จ ตถา ภโว สีสฺสพฺพตา คนฺธา จ จูฬนินฺตี ฯ

สมณฺวคฺโค จตฺตโก

[๕๒๑] ๘๒ ตีณิมาณี ภิกฺขเว สมณฺสฺส [๑]- สมณฺกรณิยานิ กตฺมานิ
ตีณิ อธิสฺสึลสิกฺขาสมาทานัน อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทานัน อธิปญฺญาสิกฺขาสมาทานัน
อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ สมณฺสฺส [๒]- สมณฺกรณิยานิ ฯ
ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ติพฺโพ โน ฉนฺโท ภวิสฺสตี
อธิสฺสึลสิกฺขาสมาทานเน ติพฺโพ โน ฉนฺโท ภวิสฺสตี อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทานเน
ติพฺโพ โน ฉนฺโท ภวิสฺสตี อธิปญฺญาสิกฺขาสมาทานเนติ
เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๕๒๒] ๘๓ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว คทฺธโร โคคณฺโ ปฏฺฐจฺโถ ปฏฺฐจฺโถ
อนฺุพทฺุโร ๓ โหติ อหฺมปี ๔ อมฺหา อหฺมปี อมฺหาติ ตสฺส น ตาทีโส
วณฺโณ โหติ เสยฺยถาปี กุณฺนํ น ตาทีโส สโร โหติ เสยฺยถาปี
กุณฺนํ น ตาทีสํ ปทํ โหติ เสยฺยถาปี กุณฺนํ โส โคคณฺเวย
ปฏฺฐจฺโถ ปฏฺฐจฺโถ อนฺุพทฺุโร โหติ อหฺมปี อมฺหา อหฺมปี อมฺหาติ ฯ
#๑-๒ ม. สมณิยานิ ฯ ๓ ไป. ม. อนฺุพทฺุโร ฯ ๔ ไป. อหฺมปี อมฺมา อหฺมปี
#อมฺมา ฯ ม. อหฺมปี ทมฺโม อหฺมปี ทมฺโม ฯ

เอวมเว โข ภิกขเว อิเธกัจโจ ภิกขุ ภิกขุสงฆัม ปิณฺณิโต ปิณฺณิโต
อนฺนพทฺโธ โหติ อหฺมปิ ภิกขุ อหฺมปิ ภิกขุติ ตสฺส น ตาทีโส
ฉนฺโท โหติ อธิสึลลสิกฺขาสมาทาเน เสยฺยถาปี อณฺเณสํ ภิกขุณฺ น
ตาทีโส ฉนฺโท โหติ อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทาเน เสยฺยถาปี อณฺเณสํ
ภิกขุณฺ น ตาทีโส ฉนฺโท โหติ อธิปลฺลวาสสิกฺขาสมาทาเน เสยฺยถาปี
อณฺเณสํ ภิกขุณฺ โส ภิกขุสงฆฺมเยว ปิณฺณิโต ปิณฺณิโต อนฺนพทฺโธ
โหติ อหฺมปิ ภิกขุ อหฺมปิ ภิกขุติ ฯ ตสฺมา ตีห ภิกขเว เอวํ
สิกฺขิตพฺพํ ตีพฺโพ โน ฉนฺโท ภวิสฺสติ อธิสึลลสิกฺขาสมาทาเน ตีพฺโพ
โน ฉนฺโท ภวิสฺสติ อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทาเน ตีพฺโพ โน ฉนฺโท ภวิสฺสติ
อธิปลฺลวาสสิกฺขาสมาทาเนติ เอวณฺหิ โว ภิกขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๕๒๓] ๘๔ ตีณฺเณมานิ ภิกขเว กสฺสกสฺส คหปติสฺส ปุพฺเพ
กรณฺเณยานิ กตฺมานิ ตีณฺเณ อิธ ภิกขเว กสฺสโก คหปติ ปฏิกฺกัจเจว
เขตฺตํ สุกฺกัจจํ กโรติ สุมตฺกตํ ปฏิกฺกัจเจว เขตฺตํ สุกฺกัจจํ กริตฺวา
สุมตฺกตํ กาเลน พิชานิ ปติญฺจาเปติ กาเลน พิชานิ ปติญฺจาเปตฺวา
สมเยน อุทกํ อภินฺเตปิ อปเนติปิ อิมานิ โข ภิกขเว ตีณฺเณ
กสฺสกสฺส คหปติสฺส ปุพฺเพ กรณฺเณยานิ ฯ เอวมเว โข ภิกขเว ตีณฺเณมานิ
ภิกขุสฺส ปุพฺเพ กรณฺเณยานิ กตฺมานิ ตีณฺเณ อธิสึลลสิกฺขาสมาทาณํ
อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทาณํ อธิปลฺลวาสสิกฺขาสมาทาณํ อิมานิ โข ภิกขเว
ตีณฺเณ ภิกขุสฺส ปุพฺเพ กรณฺเณยานิ ฯ ตสฺมา ตีห ภิกขเว เอวํ
สิกฺขิตพฺพํ ตีพฺโพ โน ฉนฺโท ภวิสฺสติ อธิสึลลสิกฺขาสมาทาเน

ติพุโพ โน ฉนุโท ภวิสฺสติ อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทานเน ติพุโพ โน
ฉนุโท ภวิสฺสติ อธิปญฺญาสิกฺขาสมาทานเนติ เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว
สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๕๒๔] ๘๕ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลียํ วิหฺรติ มหาวเน
ภูฏาคารสาธาณํ ฯ อถโข อญฺจตโร วชฺชิปฺตฺตโก ภิกฺขุ เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ
เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส วชฺชิปฺตฺตโก ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ
สาธิกมิตํ ภนฺเต ทิยพฺพตฺตสิกฺขาปทสฺสํ อนฺวพฺพตฺตมาถํ อุตฺเทถํ อากจฺฉนฺติ
นาหํ ภนฺเต เอตถ สกฺโกมิ ๑ สิกฺขิตฺตฺตํ ๑ สกฺขสิ ๒ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ตีสุ
สิกฺขาสฺส สิกฺขิตต อธิสีลสิกฺขาย อธิจิตฺตสิกฺขาย อธิปญฺญาสิกฺขายาติ ฯ
สกฺโกมหํ ภนฺเต ตีสุ สิกฺขาสฺส สิกฺขิตต อธิสีลสิกฺขาย อธิจิตฺตสิกฺขาย
อธิปญฺญาสิกฺขายาติ ฯ ตสฺมา ติห ตฺวํ ภิกฺขุ ตีสุ สิกฺขาสฺส สิกฺขสฺส
อธิสีลสิกฺขาย อธิจิตฺตสิกฺขาย อธิปญฺญาสิกฺขาย ยโต โข ตฺวํ ภิกฺขุ
อธิสีลมฺปิ สิกฺขิสฺสสิ อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขิสฺสสิ อธิปญฺณมฺปิ สิกฺขิสฺสสิ
ตสฺส ๓ อฺยหํ [๔]- อธิสีลมฺปิ สิกฺขโต อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขโต อธิปญฺณมฺปิ
สิกฺขโต ราโค ปหฺยิสฺสติ โทโส ปหฺยิสฺสติ โมโห ปหฺยิสฺสติ
โส ตฺวํ รากสฺส ปหฺนา โทสสฺส ปหฺนา โมหสฺส ปหฺนา อํ
อกุสฺสํ ตํ น กริสฺสสิ อํ ปาปํ ตํ ๕ น เสวิสฺสสิติ ฯ อถโข โส
ภิกฺขุ อปเรน สมเยน อธิสีลมฺปิ สิกฺขิ อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขิ
อธิปญฺณมฺปิ สิกฺขิ ฯ ตสฺส อธิสีลมฺปิ สิกฺขโต อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขโต
#๑ โป. สกฺขิสฺสสิ ฯ ๒ โป. ม. สกฺขิสฺสสิ ฯ ๓ อ. ตสฺมา ฯ ๔ โป. ม. อ.
#ภิกฺขุ ฯ ๕ อ. ตฺวํ ฯ

อธิปญณมปิ ลิกขโต ราโค ปหียิ โทโส ปหียิ โมโห ปหียิ
โส รากสฺส ปหานา โทสสฺส ปหานา โมหสฺส ปหานา ยํ อกุสลํ
ตํ นากาสิ ยํ ปาปํ ตํ น เสวีติ ฯ

[๕๒๕] ๘๖ อถโข อญฺจตโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีหิ เอกมนฺตํ
นินฺนโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ เสโข เสโขติ ฆนฺเต
วฺจฺจติ กิตฺตาวตา นฺุ โข ฆนฺเต เสโข โหตีติ ฯ ลิกฺขตีติ โข
ภิกฺขุ ตสฺมา เสโขติ วฺจฺจติ กิณฺจ ลิกฺขติ ฯ อธิสึลฺมปิ ลิกฺขติ
อธิจิตฺตมปิ ลิกฺขติ อธิปญฺณมปิ ลิกฺขติ ลิกฺขตีติ [๑]- โข ภิกฺขุ
ตสฺมา เสโขติ วฺจฺจตีติ ฯ

เสขสฺส ลิกฺขมานสฺส อฺชฺชมคฺคานฺุสวาริโน
ขยสฺมี ปจฺมํ ฉาณํ ตโต อญฺญา อนนฺตรา
ตโต อญฺญาวิมุตฺตสฺส ๒ ฉาณํ เว โหติ ตาทิโน
อกุปฺปา เม วิมุตฺตีติ ภวสฺส โยชนกฺขเยติ ฯ

[๕๒๖] ๘๗ สาริกมิตํ ภิกฺขเว ทิยทุสฺสลิกฺขาปทสฺตํ อนฺวทุสฺสมาลํ
อุทฺเทลํ อากจฺจติ ขตฺถ อตฺถกามา กุลปฺุตฺตา ลิกฺขนฺติ ฯ ติสฺโส
อิมา ภิกฺขเว ลิกฺขา ขตฺถเถตํ สพฺพํ สโมธานํ คจฺจติ กตฺมา
ติสฺโส อธิสึลฺลลิกฺขา อธิจิตฺตลิกฺขา อธิปญฺณาลิกฺขา อิมา โข
ภิกฺขเว ติสฺโส ลิกฺขา ขตฺถเถตํ สพฺพํ สโมธานํ คจฺจติ ฯ อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลีเลสุ ปรีปฺุรการี โหติ สมาริสฺมี มตฺตโสการี
#๑ ยฺ. โส ฯ ๒ ไป. อญฺณํ วิมุตฺตสฺส ฯ

ปลุณาย มตฺตโสการี โส ยานี ตานี ขุทฺทานุขุทฺทกานี สิกฺขาปทานี
ตานี อาปชฺชติปี วุฏฺฐาติปี ตํ กิสฺส เหตุ น หิ เมตฺถ ภิกฺขเว
อภพฺพตา วุตฺตา ยานี จ โข ตานี สิกฺขาปทานี อาทิปุรฺหมจฺริยกานี
ปุรฺหมจฺริยสารูปฺปานี ตตฺถ ชฺวสึโล จ โหติ จิตฺสึโล จ สมาทาย
สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ โส ตินฺณํ สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา โสตาปนฺโน
โหติ อวินิปาตฺทมฺโม นียโต สมฺโพธิปฺรายโน ฯ อีธ ปน ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สึเลสุ ปฺริปุรฺการี โหติ สมာธิสฺมี มตฺตโสการี ปลุณาย
มตฺตโสการี โส ยานี ตานี ขุทฺทานุขุทฺทกานี สิกฺขาปทานี ตานี
อาปชฺชติปี วุฏฺฐาติปี ตํ กิสฺส เหตุ น หิ เมตฺถ ภิกฺขเว
อภพฺพตา วุตฺตา ยานี จ โข ตานี สิกฺขาปทานี อาทิปุรฺหมจฺริยกานี
ปุรฺหมจฺริยสารูปฺปานี ตตฺถ ชฺวสึโล จ โหติ จิตฺสึโล จ สมาทาย
สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ โส ตินฺณํ สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา รากโทสโมหานํ
ตฺนุตฺตา สกทาคามี โหติ สกิทเว อิมํ โลกํ อาคนฺตุวา
ทฺวักขสฺสนฺตํ กโรติ ฯ อีธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สึเลสุ ปฺริปุรฺการี โหติ
สมာธิสฺมี ปฺริปุรฺการี ปลุณาย มตฺตโสการี โส ยานี ตานี
ขุทฺทานุขุทฺทกานี สิกฺขาปทานี ตานี อาปชฺชติปี วุฏฺฐาติปี ตํ กิสฺส
เหตุ น หิ เมตฺถ ภิกฺขเว อภพฺพตา วุตฺตา ยานี จ โข ตานี
สิกฺขาปทานี อาทิปุรฺหมจฺริยกานี ปุรฺหมจฺริยสารูปฺปานี ตตฺถ ชฺวสึโล
จ โหติ จิตฺสึโล จ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ โส ปลฺยจฺนํ
โอรัมภาคิยานํ สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถปฺรินิพฺพายี

อนาวตติชฺโม ตสฺมา โลกา ฯ อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีเลสุ
ปริปุรการี โหติ สมาธิสุมี ปริปุรการี ปญฺญาปริปุรการี โส
ยานิ ตานิ ขุทฺธานุขุทฺthagานิ สิกฺขาปทานิ ตานิ อาปชฺชติปิ วุจฺจติปิ
ตํ กิสฺส เหตุ น हि เมตฺถ ภิกฺขเว อภพฺพตา วุตฺตา ยานิ
จ โข ตานิ สิกฺขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจฺริยกาणि พฺรหฺมจฺริยสารูปฺปาणि
ตตฺถ ชฺวสีโล จ โหติ จิตฺสีโล จ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ
โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว
ชฺมเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิติ โข
ภิกฺขเว ปเทสํ ปเทสการี อาราเชติ ปริปุริ ปริปุรการี
อวณฺณานิเตววาหํ ๑ ภิกฺขเว สิกฺขาปทานิ วทามิตี ฯ

[๕๒๗] ๘๘ สาธิกมิตํ ภิกฺขเว ทิยทฺตสิกฺขาปทสฺตํ อนวทฺตมมาลํ
อุทฺเทสํ อากฺขณฺติ ขตฺถ อตฺถกามา กุลปฺตฺตา สิกฺขณฺติ ฯ ติสฺโส
อิมา ภิกฺขเว สิกฺขา ขตฺถเตตํ สพฺพํ สโมธานํ กจฺจติ กตฺมา
ติสฺโส อธิสฺสิตฺตสิกฺขา อธิจิตฺตสิกฺขา อธิปญฺญาสิกฺขา อิมา โข
ภิกฺขเว ติสฺโส สิกฺขา ขตฺถเตตํ สพฺพํ สโมธานํ กจฺจติ ฯ อิธ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีเลสุ ปริปุรการี โหติ สมาธิสุมี มตฺตโสการี ปญฺญา
มตฺตโสการี โส ยานิ ตานิ ขุทฺธานุขุทฺthagานิ สิกฺขาปทานิ ตานิ
อาปชฺชติปิ วุจฺจติปิ ตํ กิสฺส เหตุ น हि เมตฺถ ภิกฺขเว
อภพฺพตา วุตฺตา ยานิ จ โข ตานิ สิกฺขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจฺริยกาणि
พฺรหฺมจฺริยสารูปฺปาणि ตตฺถ ชฺวสีโล จ โหติ จิตฺสีโล จ สมาทาย
#๑ ไป. ย. อวณฺณานิ ... ฯ อิตฺถ ปริ อธิสฺสเมว ฯ

สิกขติ สิกขาปเทสุ โส ตินฺณํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา
สตฺตกฺขตฺตฺปรโม โหติ สตฺตกฺขตฺตฺปรมํ เทเว จ มนุสฺเสจ สนฺชาวิตฺวา
สัสมิตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กโรติ โส ตินฺณํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา
โกถํโกโล โหติ เทว วา ตินฺนิ วา กุลานิ สนฺชาวิตฺวา สัสมิตฺวา
ทุกฺขสฺสนฺตํ กโรติ โส ตินฺณํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา เอกพีธี
โหติ เอกัเยว มานุสํ กัวํ นิพฺพตฺเตตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กโรติ โส
ตินฺณํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา รากโทสโมหานํ ตนฺตฺตา สกทาคามิ
โหติ สกิทฺเว อิมํ โลกํ อากนฺตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กโรติ ฯ อิทฺ ปน
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีเลสุ ปรีปฺรการี โหติ สมာธิสฺมี ปรีปฺรการี ปญฺญา
มตฺตโสการี โส ยานิ ตานิ ขุทฺธานุขุทฺธานิ สิกฺขาปทานิ ตานิ
อาปชฺชติปี วุฏฺฐาติปี ตํ กิสฺส เหตุ น หิ เมตฺถ ภิกฺขเว
อภพฺพตา วุตฺตา ยานิ จ โข ตานิ สิกฺขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจฺริยกานิ
พฺรหฺมจฺริยสารูปฺปานิ ตตฺถ ชฺวสีโล จ โหติ จิตฺสีโล จ สมาทาย
สิกขติ สิกขาปเทสุ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภากิยานํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา
อุทฺธัโสโต โหติ อกนิฏฺฐคามิ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภากิยานํ
สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา สสงฺขารปรีนิพฺพายี โหติ โส ปญฺจนฺนํ
โอรมฺภากิยานํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา อสงฺขารปรีนิพฺพายี โหติ โส
ปญฺจนฺนํ โอรมฺภากิยานํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา อุพฺหจฺจปรีนิพฺพายี โหติ
โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภากิยานํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา อนฺตรปรีนิพฺพายี
โหติ ฯ อิทฺ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีเลสุ ปรีปฺรการี โหติ สมာธิสฺมี

ปริปุรการี ปณฺณาย ปริปุรการี โส ยานี ตานี ขุทฺททานุขุทฺทกานี
สิกฺขาปทานี ตานี อาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ ตํ กิสฺส เหตุ น หิ
เมตฺถ ภิกฺขเว อภพฺพตา วุตฺตา ยานี จ โข ตานี สิکฺขาปทานี
อาทิพฺรหฺมจฺริยกานี พฺรหฺมจฺริยสารูปฺปานี ตตฺถ ชฺวสีโล จ โหติ
จิตฺสีโล จ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ โส อาสวานํ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิติ โข ภิกฺขเว ปเทถํ ปเทสการี
อาราเชติ ปริปุริ ปริปุรการี อวณฺณานิเตวฺวาทํ ภิกฺขเว สิกฺขาปทานี
วทามิตี ๑

[๕๒๘] ๘๕ สาทิกมิตํ ภิกฺขเว ทิยชฺชสิกฺขาปทสฺสํ อนฺวชฺชมฺมาถํ
อุทฺเทถํ อากจฺฉติ ชฺชถ อตฺถกามา กุลปฺปุตฺตา สิกฺขนฺนติ ๑ ติสฺโส
อิมํ ภิกฺขเว สิกฺขา ชฺชถเถถํ สพฺพํ สโมชานํ คจฺฉติ กตฺมา
ติสฺโส อธิสึลสิกฺขา อธิจิตฺตสิกฺขา อธิปณฺณาสิกฺขา อิมํ โข
ภิกฺขเว ติสฺโส สิกฺขา ชฺชถเถถํ สพฺพํ สโมชานํ คจฺฉติ ๑ อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีเลสุ ปริปุรการี โหติ สฺมาธิสฺมี ปริปุรการี ปณฺณาย
ปริปุรการี โส ยานี ตานี ขุทฺททานุขุทฺทกานี สิกฺขาปทานี ตานี
อาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ ตํ กิสฺส เหตุ น หิ เมตฺถ ภิกฺขเว
อภพฺพตา วุตฺตา ยานี จ โข ตานี สิกฺขาปทานี อาทิพฺรหฺมจฺริยกานี
พฺรหฺมจฺริยสารูปฺปานี ตตฺถ ชฺวสีโล จ โหติ จิตฺสีโล จ สฺมาทาย
สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี

ปณฺณาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจนิคฺคฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ตํ วา ปน อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ ปณฺณนํ โอรมภากิยาณํ
สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา อนฺตรปรินิพฺพายี โหติ ตํ วา ปน
อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ ปณฺณนํ โอรมภากิยาณํ สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา
อุพฺพจฺจปรินิพฺพายี โหติ ตํ วา ปน อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ
ปณฺณนํ โอรมภากิยาณํ สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา อสงฺขารปรินิพฺพายี
โหติ ฯ ตํ วา ปน อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ ปณฺณนํ โอรมภากิยาณํ
สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา สสงฺขารปรินิพฺพายี โหติ ตํ วา ปน
อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ ปณฺณนํ โอรมภากิยาณํ สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา
อุทฺธโรโสโต โหติ อภินิฏฺฐคามิ ตํ วา ปน อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ
ติณฺณํ สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา รากโทสโมหานํ ตนฺนุตฺตา สกทาคามิ
โหติ สกิทเวว อิมํ โลกํ อากนฺตฺวา ทุกฺขสฺสฺนตํ กโรติ ตํ วา ปน
อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ ติณฺณํ สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา เอกพิชฺซี
โหติ เอกํเยว มานุสฺสํ ภวํ นิพฺพตฺเตตฺตฺวา ทุกฺขสฺสฺนตํ กโรติ ตํ
วา ปน อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ ติณฺณํ สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา
โกลโลโล โหติ เทว วา ติณฺณิ วา กฺุลาณิ สนฺธาวิตฺตฺวา สฺสริตฺตฺวา
ทุกฺขสฺสฺนตํ กโรติ ตํ วา ปน อนภิสฺมภวํ อุปฺปฏฺฐิวิขฺฌํ ติณฺณํ
สฺลฺโลชนานํ ปริกฺขยา สตฺตกฺขตฺตฺปรโม โหติ สตฺตกฺขตฺตฺปรมํ เทว
จ มานุเส จ สนฺธาวิตฺตฺวา สฺสริตฺตฺวา ทุกฺขสฺสฺนตํ กโรติ อิติ โข
ภิกฺขเว ปรีปฺปรี ปรีปฺปรีการี อาราเชติ ปเทสํ ปเทสการี อวณฺณานิเตววาหํ

ภิกขเว สิกขาปทานิ วทามิติ ฯ

[๕๒๕] ๕๐ ติสฺโส อีมา ภิกขเว สิกขา กตมา ติสฺโส อธิสึลสิกขา
อธิจิตตสิกขา อธิปณฺณาสิกขา ฯ กตมา จ ภิกขเว อธิสึลสิกขา
อิธ ภิกขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกขาปเทสุ
อัย วุจฺจติ ภิกขเว อธิสึลสิกขา ฯ กตมา จ ภิกขเว
อธิจิตตสิกขา อิธ ภิกขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ
จตุตถํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อัย วุจฺจติ ภิกขเว อธิจิตตสิกขา ฯ
กตมา จ ภิกขเว อธิปณฺณาสิกขา อิธ ภิกขเว ภิกฺขุ อิํ
ทฺกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ อัย ทฺกฺขนฺนิโรธคามินิ ปฏฺิพทาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัย วุจฺจติ ภิกขเว อธิปณฺณาสิกขา ฯ อีมา โข
ภิกขเว ติสฺโส สิกฺขาติ ฯ

[๕๓๐] ๕๑ ติสฺโส อีมา ภิกขเว สิกขา กตมา ติสฺโส อธิสึลสิกขา
อธิจิตตสิกขา อธิปณฺณาสิกขา ฯ กตมา จ ภิกขเว อธิสึลสิกขา
อิธ ภิกขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ
สิกขาปเทสุ อัย วุจฺจติ ภิกขเว อธิสึลสิกขา ฯ กตมา จ ภิกขเว
อธิจิตตสิกขา อิธ ภิกขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ
จตุตถํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อัย วุจฺจติ ภิกขเว อธิจิตตสิกขา ฯ
กตมา จ ภิกขเว อธิปณฺณาสิกขา อิธ ภิกขเว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ทิฏฺเฐว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา
สจฺฉิกคฺวา อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อัย วุจฺจติ ภิกขเว อธิปณฺณาสิกขา ฯ

อิมมา โข ภิกขเว ทิสฺโส สิกขาติ ฯ

อธิสํ อธิจิตฺตํ อธิปญฺญจ วิริยวา
 ตาภาวํ ชีตติมา ฌายี สโต คุตฺตินุทฺริโย จเร
 ยถา ปุเร ตถา ปจฺจนา ยถา ปจฺจนา ตถา ปุเร
 ยถา อโธ ตถา อุทฺธํ ยถา อุทฺธํ ตถา อโธ
 ยถา ทิวา ตถา รตุตฺถี ยถา รตุตฺถี ตถา ทิวา
 อภิกฺขุยุย ทิสฺสา สพฺพวา อปฺปมาณสมารินา ฯ
 ตมาหุ เสกฺขํ ๑ ปฏฺธิปทํ อโธ สํสฺสฺสฺสจารินี ๒
 ตมาหุ โลกํ สมฺพทุทฺธํ ชีริ ปฏฺธิปทนฺตคค ๑
 วิญฺญาณสฺส นิโรเชน ตณฺหกฺขยวิมฺตฺติโน
 ปชฺโชตสฺสเสว นินฺพพานํ วิโมกฺโข โหติ เจตโสติ ฯ

[๕๓๑] ๕๒ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุจาริกํ จรมาโน มหตา
 ภิกฺขุสงฺฆเมว สทฺธิ ฺเยน ปงฺกธา ๓ นาม โกสลานํ นิคโม ตทวสริ ฯ
 ตตฺตร สฺสํ ภควา ปงฺกธายํ วิหรติ ปงฺกธา นาม โกสลานํ นิคโม ฯ
 เตน โข ปน สมเยน กสฺสปโกตฺโต นาม ภิกฺขุ ปงฺกธายํ อวาสิโก
 โหติ ฯ ตตฺตร สฺสํ ภควา สิกฺขาปทปฏฺธิสํยุตฺตาย ฐมฺมिया กถาย ภิกฺขุ
 สนฺทสฺสเสติ สมาทเปติ สมฺตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ ฯ อถ โข กสฺสปโกตฺตสฺส
 ภิกฺขุโน ภควตา ๔ สิกฺขาปทปฏฺธิสํยุตฺตาย ฐมฺมिया กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺสเสนฺเต
 สมากเปเนเต สมฺตฺเตเชเนเต สมฺปหํเสนเต อหฺวเทว อกฺขนฺติ
 อหฺว อปฺปจฺจโย อธิสฺสเลขเตวายํ ๕ สมฺโนติ ฯ อถ โข ภควา ปงฺกธายํ
 #๑ ม. เสขํ ๑ ๒ ม. สํสฺสฺสฺสจาริยํ ๑ ๓ ม. สงฺกวา นาม ๑ อโธ ปรี อธิสเมว ฯ
 #๔ ม. ภควติ ๑ ๕ ม. ฺยุ. อธิสฺสลิขเตวายํ ๑ อโธ ปรี อธิสเมว ฯ

ยถาภีรนต์ วิหริตฺวา เยน ราชคหิ เตน จาริกิ ปกฺกามิ อนุปฺพุเพน
 จาริกิ จรมาโน เยน ราชคหิ ตทวสริ ฯ ตตฺร สุทฺธิ ภควา ราชคเห
 วิหริติ คิซฺฌญฺญ ๑ ปฺพุเพเต ฯ อถ โข กสฺส ปโคตฺตสฺส ภิกฺขุโน อจิริปกฺกนฺตสฺส
 ภควโต อหุเทว กุกฺกัจฉิ อหุ วิปฺปฏิสํวโร อลาภา วต
 เม น วต เม ลาภา ทูลฺลทฺธิ วต เม น วต เม สฺลทฺธิ
 ยสฺส เม ภควตา ๒ สิกฺขาปทฺปฏิสํยุตฺตาย ฃมฺมียา กถาย ภิกฺขุ
 สนฺทสฺเสนฺเต สมาทเปเนเต สมนฺตเตเชนฺเต สมนฺปหิเสนฺเต อหุเทว อกฺขนฺติ
 อหุ อปฺปจฺจโย อธิสฺลเลขเตวํยิ สมนฺโณติ ยนฺนุนาหิ เยน
 ภควา เตนฺอุปสงฺกเมยฺยิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก อจฺฉยิ
 อจฺฉยโต เทเสยฺยนฺติ ฯ อถ โข กสฺส ปโคตฺโต ภิกฺขุ เสนาสนํ สํสามเตวา
 ปตฺตจิวรมาทาย เยน ราชคหิ เตน ปกฺกามิ อนุปฺพุเพน
 เยน ราชคหิ [๗]- คิซฺฌญฺญ ปฺพุพโต เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺติ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺติ นิสิทธิ เอกมนฺติ
 นิสินฺโน โข กสฺส ปโคตฺโต ภิกฺขุ ภควนฺติ เอตทโวจ เอกมิตฺ
 ภาเนเต สมนฺยิ ภควา ปงฺกฺุชํยิ วิหริติ ปงฺกฺุชา นาม โกสลานํ
 นิคโม ตตฺร สุทฺธิ ๔ ภควา สิกฺขาปทฺปฏิสํยุตฺตาย ฃมฺมียา กถาย ภิกฺขุ
 สนฺทสฺเสติ ๕ สมาทเปติ สมนฺตเตเชติ สมนฺปหิเสติ ตสฺส มยฺหิ ภาเนเต ๖
 ภควตา สิกฺขาปทฺปฏิสํยุตฺตาย ฃมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺเสนฺเต
 สมาทเปเนเต สมนฺตเตเชนฺเต สมนฺปหิเสนฺเต อหุเทว อกฺขนฺติ อหุ
 #๑ ม. คิซฺฌญฺญ ปฺพุเพเตติ อิม เทว ปาจา น ทิสฺสนฺติ ฯ ๒ ม. ภควติ ฯ
 #๓ ม. ย. เยน ฯ ๔ โป. ม. ภาเนเต ฯ ๕ โป. ม. ย. สนฺทสฺเสติ ... สมนฺปหิเสติ ฯ
 #๖ ม. อยฺ ปาโจ นตฺถิ ฯ

อปฺปจฺจโย อธิสฺสเลขเตวายํ สมฺโณติ อถโฆ ภควา ปงฺกธายํ
ยถาภิรฺนฺตํ วิหริตฺวา เยน ราชคหิ เตน จาริกํ ปกฺกามิ ตสฺส
มยฺหิ ภนฺเต อจิรปฺกนฺตสฺส ภควโต อหุเทว กุกฺกจฺจํ อหุ วิปฺปฏิสฺสโร
อลาภา วต เม น วต เม ลาภา ทูลลทฺธิ วต เม น วต เม
สฺสทฺธิ ยสฺส เม ภควตา สิग्ขาปทปฺปฏิสฺสยฺตฺตาย ฌมฺมียา กถาย ภิกฺขุ
สนฺทสฺเสนฺเต สฺมาทเปเนเต สฺมุตฺเตเชเนเต สฺมปฺหิเสเนเต อหุเทว อกฺขนฺติ
อหุ อปฺปจฺจโย อธิสฺสเลขเตวายํ สมฺโณติ ยนฺนุนาหิ เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมยฺหิ อุปสงฺกमितฺวา ภควโต สนฺติเก อจฺจยํ
อจฺจยโต เทเสยฺยนฺติ อจฺจโย มํ ภนฺเต อจฺจคฺมา ยถาพาลํ ยถามูพฺหิ
ยถาอกุสฺลํ ยสฺส เม ภควตา สิग्ขาปทปฺปฏิสฺสยฺตฺตาย ฌมฺมียา กถาย
ภิกฺขุ สนฺทสฺเสนฺเต สฺมาทเปเนเต สฺมุตฺเตเชเนเต สฺมปฺหิเสเนเต อหุเทว
อกฺขนฺติ อหุ อปฺปจฺจโย อธิสฺสเลขเตวายํ สมฺโณติ ตสฺส เม
ภนฺเต ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฺปฏิคฺคณฺหาตุ อายตี สํวรายาติ ฯ
ตคฺขม ตํ ๑ กสฺสป อจฺจโย อจฺจคฺมา ยถาพาลํ ยถามูพฺหิ ยถาอกุสฺลํ
ยสฺส เต มยา ๒ สิग्ขาปทปฺปฏิสฺสยฺตฺตาย ฌมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺเสนฺเต
สฺมาทเปเนเต สฺมุตฺเตเชเนเต สฺมปฺหิเสเนเต อหุเทว อกฺขนฺติ อหุ
อปฺปจฺจโย อธิสฺสเลขเตวายํ สมฺโณติ ยโต จ โข ตฺวํ
กสฺสป อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฺปฏิกโรสิ ตนฺเต มยฺ
ปฺปฏิคฺคณฺหาม วุฑฺฒิ เหสา กสฺสป อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ
อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฺปฏิกโรติ อายตี สํวริ อापชฺชติ เถโร
#๑ ไป. ย. ตฺวํ ๑ ๒ ม. มยิ ฯ

เจปี กสฺสป ภิกฺขุ โหติ น สิกฺขากาโม สิกฺขาสมาทานสฺส น
 วนฺณวาที เย จญฺเณ ภิกฺขุ น สิกฺขากามา เต จ สิกฺขาย น
 สมากเปติ เย จญฺเณ ภิกฺขุ สิกฺขากามา เตสญฺจ น วนฺณํ ภณฺติ
 ภูตํ ตจฺจํ กาลเณ เอวรูปสฺสาคํ กสฺสป เณรสฺส ภิกฺขุโน น
 วนฺณํ ภณามิ ตํ กิสฺส เหตุ สตุถา หิสฺส วนฺณํ ภณฺตีติ
 อญฺเณ นํ ภิกฺขุ ภเชยฺยเย เย นํ ภเชยฺยเย ตฺยสฺส ทิฏฺฐานุกฺคิ
 อาปชฺเชยฺยเย ยสฺส ๑ ทิฏฺฐานุกฺคิ อาปชฺเชยฺยเย เตสนฺตํ อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ
 อหิตาย ทฺกฺขายาติ ตสฺมาหํ กสฺสป เอวรูปสฺส เณรสฺส ภิกฺขุโน น
 วนฺณํ ภณามิ มชฺฌิมโ เจปี กสฺสป ภิกฺขุ โหติ ฯเปฯ นโว
 เจปี กสฺสป ภิกฺขุ โหติ น สิกฺขากาโม สิกฺขาสมาทานสฺส น
 วนฺณวาที เย จญฺเณ ภิกฺขุ น สิกฺขากามา เต จ สิกฺขาย น
 สมากเปติ เย จญฺเณ ภิกฺขุ สิกฺขากามา เตสญฺจ น วนฺณํ
 ภณฺติ ภูตํ ตจฺจํ กาลเณ เอวรูปสฺสาคํ กสฺสป นวสฺส ภิกฺขุโน น
 วนฺณํ ภณามิ ตํ กิสฺส เหตุ สตุถา หิสฺส วนฺณํ ภณฺตีติ
 อญฺเณ นํ ภิกฺขุ ภเชยฺยเย เย นํ ภเชยฺยเย ตฺยสฺส ทิฏฺฐานุกฺคิ
 อาปชฺเชยฺยเย ยสฺส ทิฏฺฐานุกฺคิ อาปชฺเชยฺยเย เตสนฺตํ อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ
 อหิตาย ทฺกฺขายาติ ตสฺมาหํ กสฺสป เอวรูปสฺส นวสฺส ภิกฺขุโน
 น วนฺณํ ภณามิ เถโร เจปี กสฺสป ภิกฺขุ โหติ สิกฺขากาโม
 สิกฺขาสมาทานสฺส วนฺณวาที เย จญฺเณ ภิกฺขุ น สิกฺขากามา เต
 จ สิกฺขาย สมากเปติ เย จญฺเณ ภิกฺขุ สิกฺขากามา เตสญฺจ วนฺณํ
 #๑ ม. ยฺยาสฺส ฯ อีโต ปรี อีทิสเมว ฯ

ภณติ ภูตํ ตจฺจํ กาเลน เอวรูปสุสาหํ กสฺสป เณรสฺส ภิกฺขุโน
วณฺณํ ภณามิ ตํ กิสฺส เหตุ สตฺถา หิสฺส วณฺณํ ภณตีติ
อณฺเณ นํ ภิกฺขุ ภเชยฺย ยเ นํ ภเชยฺย ตฺยสฺส ทิฏฺฐานุกฺตึ
อาปชฺเชยฺย ยสฺส ทิฏฺฐานุกฺตึ อาปชฺเชยฺย เตสนฺตํ อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ
หิตาย สุขายาติ ตสฺมาหํ กสฺสป เอวรูปสุ เณรสฺส ภิกฺขุโน วณฺณํ
ภณามิ มชฺฌิมิ เจปิ กสฺสป ภิกฺขุ โหติ ฯเปฯ นโว เจปิ
กสฺสป ภิกฺขุ โหติ สิกฺขาภาโม สิกฺขาสมาทานสฺส วณฺณวาที ย
จณฺเณ ภิกฺขุ น สิกฺขาภามา เต จ สิกฺขาย สมาทเปติ ย
จณฺเณ ภิกฺขุ สิกฺขาภามา เตสจฺจ วณฺณํ ภณติ ภูตํ ตจฺจํ กาเลน
เอวรูปสุสาหํ กสฺสป นวสฺส ภิกฺขุโน วณฺณํ ภณามิ ตํ กิสฺส
เหตุ สตฺถา หิสฺส วณฺณํ ภณตีติ อณฺเณ นํ ภิกฺขุ ภเชยฺย ย
นํ ภเชยฺย ตฺยสฺส ทิฏฺฐานุกฺตึ อาปชฺเชยฺย ยสฺส ทิฏฺฐานุกฺตึ
อาปชฺเชยฺย เตสนฺตํ อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ตสฺมาหํ กสฺสป
เอวรูปสุ นวสฺส ภิกฺขุโน วณฺณํ ภณามิติ ฯ

สมณวคฺโค จตฺตฺโถ ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

สมโณ คทฺุรโภ เขตฺโถ วชฺชิปฺตฺโถ จ เสชินา

ตโย จ เสชินโน วุตฺตา เทว สิกฺขา ปงฺกเชน จาติ ฯ

โถณผลวคฺโค ปญจโม

[๕๓๒] ๕๓ ตีณิมานิ ภิกฺขเว กสฺสกสฺส คหปติสฺส อจฺจายิกานิ
 กรณียานิ กตมานิ ตีณิ อีธ ภิกฺขเว กสฺสโก คหปติ สีมฺสีงฺ
 เขตฺตํ สุกฺกัจฺจํ กโรติ สุมตฺกตํ สีมฺสีงฺ เขตฺตํ สุกฺกัจฺจํ กริตฺวา
 สุมตฺกตํ สีมฺสีงฺ ฬิชานิ ปติฏฺฐาเปติ สีมฺสีงฺ ฬิชานิ ปติฏฺฐาเปตฺวา
 สีมฺสีงฺ อุทกํ อภินตฺปิ อปนตฺปิ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ กสฺสกสฺส
 คหปติสฺส อจฺจายิกานิ กรณียานิ ฯ ตสฺส โข ตํ ภิกฺขเว กสฺสกสฺส
 คหปติสฺส นตฺถิ สา อิทฺธิ วา อานุภาโว วา อชฺเชว เม ฐณฺณานิ
 ชายนนฺตุ เสวว กพฺภินิโย ๑ โหนฺตุ อุตฺตรเสว ปจฺนตฺติ อถ โข ภิกฺขเว
 โหติ โส สมโย ยํ ตสฺส กสฺสกสฺส คหปติสฺส ตานิ ฐณฺณานิ
 อุตฺตปริณามินิ ชายนนฺติปี กพฺภินิปี โหนฺติ ปจฺนตฺติปี ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว
 ตีณิมานิ ภิกฺขุสฺส อจฺจายิกานิ กรณียานิ กตมานิ ตีณิ อธิสึลสิกฺขาสมาทาณํ
 อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทาณํ อธิปญฺญาสิกฺขาสมาทาณํ อิมานิ
 โข ภิกฺขเว ตีณิ ภิกฺขุสฺส อจฺจายิกานิ กรณียานิ ฯ ตสฺส โข ตํ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน นตฺถิ สา อิทฺธิ วา อานุภาโว วา อชฺเชว เม
 อานุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจตุ เสว วา อุตฺตรเสว วาติ อถ โข
 ภิกฺขเว โหติ โส สมโย ยํ ตสฺส ภิกฺขุโน อานุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ
 วิมุจฺจติ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิภฺขิตพฺพํ ติพฺโพ โน ฌนฺโท
 ภวิสฺสติ อธิสึลสิกฺขาสมาทาเน ติพฺโพ โน ๒ ฌนฺโท ภวิสฺสติ
 #๑ ไป. ม. กพฺภินิ ฯ ๒ ไป. ม. โนติ สทฺโท นตฺถิ ฯ อิตฺถิ ปรี อธิสเมว ฯ

อธิจิตตสิกขาสมาทาเน ติพโพ โน ฆนุโท ภวิสฺสตี อธิปญฺญาสิกขาสมาทาเนติ
เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๕๓๓] ๕๔ ตีณฺเฌมานิ ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา ปวิเวกานิ
ปญฺญาเปนฺติ กตฺมานิ ตีณฺเฌ จีวรปวิเวกํ ปิณฺฑปาทปวิเวกํ เสนาสนปวิเวกํ ฯ
ตตฺรียํ ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา จีวรปวิเวกสฺมี
ปญฺญาเปนฺติ สาณานิปี ชาเรนฺติ มสาณานิปี ชาเรนฺติ ฆวทุสฺसानิปี
ชาเรนฺติ ปัสสูกานิปี ชาเรนฺติ ติริฎฺฐานิปี ชาเรนฺติ อชินานิปี ๑ ชาเรนฺติ
อชินกฺขิพฺมปี ชาเรนฺติ กุสจิร์มปี ชาเรนฺติ วากจิร์มปี ชาเรนฺติ ผลกจิร์มปี
ชาเรนฺติ เกสกมฺพลมฺปี ชาเรนฺติ วาลกมฺพลมฺปี ชาเรนฺติ อุลูกปกฺขมฺปี
ชาเรนฺติ อิทํ โข ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา
จีวรปวิเวกสฺมี ปญฺญาเปนฺติ ฯ ตตฺรียํ ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา
ปิณฺฑปาทปวิเวกสฺมี ปญฺญาเปนฺติ สากกฺขาปี โหนฺติ สามากกฺขาปี
โหนฺติ นิวารกฺขาปี โหนฺติ ททฺทุลลกฺขาปี โหนฺติ หฎฺฐกฺขาปี โหนฺติ
กณฺณกฺขาปี โหนฺติ อางามกฺขาปี โหนฺติ ปิณฺฑากกฺขาปี โหนฺติ
ติณฺณกฺขาปี โหนฺติ โคมยกฺขาปี โหนฺติ วนมฺมูลผลาหารา ยาเปนฺติ
ปวตฺตผลโกชี อิทํ โข ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา ปิณฺฑปาทปวิเวกสฺมี
ปญฺญาเปนฺติ ฯ ตตฺรียํ ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา
เสนาสนปวิเวกสฺมี ปญฺญาเปนฺติ อรณฺณํ รุกฺขมฺมูลํ สฺसानํ วนปตฺถํ
อพฺโปกาสํ ปลาลปฺลูชํ ภูสาคารํ อิทํ โข ภิกฺขเว อณฺฺตติตฺถิยา
ปริพฺพาชกา เสนาสนปวิเวกสฺมี ปญฺญาเปนฺติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว
#๑ ม. อชินมฺปี ฯ

ตีณิ อญฺญตติตฺถิยา ปรีพฺพชกา ปวีเวกานิ ปญฺญาเปนฺติ ฯ ตีณิ โข
ปนิมานิ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินเย ภิกฺขุโน ปวีเวกานิ กตฺมานิ
ตีณิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา จ โหติ ทุสฺสีลญฺจสฺส ปหีนํ
โหติ เตน จ วิวิตฺโต โหติ สมฺมาทิฏฺฐิโก จ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ
จสฺส ปหีนา โหติ ตาย จ วิวิตฺโต โหติ จีณาสโว จ โหติ
อาสวา จสฺส ปหีนา โหนฺติ เตหิ จ วิวิตฺโต โหติ ฯ ยโต โข
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ ทุสฺสีลญฺจสฺส ปหีนํ โหติ เตน จ
วิวิตฺโต โหติ สมฺมาทิฏฺฐิโก จ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ จสฺส ปหีนา
โหติ ตาย จ วิวิตฺโต โหติ จีณาสโว จ โหติ อาสวา
จสฺส ปหีนา โหนฺติ เตหิ จ วิวิตฺโต โหติ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคฺคปฺปตฺโต สารปฺปตฺโต สฺสทฺโธ สาระ ปตฺติฏฺฐิตฺโต ฯ
เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กสฺสทฺสส คหปตฺติกสฺส สมฺปนฺนํ สาลิเชตฺตํ ตเมนํ
กสฺสโก คหปติ สีมฺสีนํ วปาเปยฺย , สีมฺสีนํ วปาเปตฺวา สีมฺสีนํ
สงฺฆราเปยฺย สีมฺสีนํ สงฺฆราเปตฺวา สีมฺสีนํ อุพฺพาหาเปยฺย สีมฺสีนํ
อุพฺพาหาเปตฺวา สีมฺสีนํ ปุณฺขํ การาเปยฺย สีมฺสีนํ ปุณฺขํ
การาเปตฺวา สีมฺสีนํ มทฺทาเปยฺย สีมฺสีนํ มทฺทาเปตฺวา สีมฺสีนํ
ปลาลานิ อุทฺธราเปยฺย สีมฺสีนํ ปลาลานิ อุทฺธราเปตฺวา สีมฺสีนํ
ภุสิกํ อุทฺธราเปยฺย สีมฺสีนํ ภุสิกํ อุทฺธราเปตฺวา สีมฺสีนํ โอมุณาเปยฺย
سیمฺสีนํ โอมุณาเปตฺวา สีมฺสีนํ อติหฺราเปยฺย สีมฺสีนํ อติหฺราเปตฺวา

สีฆสีฆัม โภกุกฺคาเปยฺย สีฆสีฆัม โภกุกฺคาเปตฺวา สีฆสีฆัม สุสานิ ๑
อุทฺทราเปยฺย เอวมสฺส ตสฺส ๒ ภิกฺขเว กสฺสกสฺส คหปตฺตสฺส ตานิ
ธณฺณานิ อคฺคปฺปตฺตานิ สารปฺปตฺตานิ สุตฺธานิ สาเร ปตฺติฏฺฐิตานิ
เอวมเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา จ โหติ ทุสฺสีตฺถจฺจสฺส ปหีนํ โหติ
เตน จ วิวิตฺโต โหติ สมฺมาทิฏฺฐิโก จ โหติ มิจฺจนาทิฏฺฐิ
จสฺส ปหีนา โหติ ตาย จ วิวิตฺโต โหติ ชีณาสโว จ โหติ
อาสวา จสฺส ปหีนา โหนฺติ เตหิ จ วิวิตฺโต โหติ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคฺคปฺปตฺโต สารปฺปตฺโต สุตฺโธ สาเร ปตฺติฏฺฐิตตฺติ ฯ

[๕๑๔] ๕๕ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว สรทสมเย วิทฺเช วิคตฺวลาหเก
เทเว อาทิจฺโจ นภิ อพฺภุสฺสกฺกมาโน สพฺพิ อากาสคตฺตํ ตมํ
อภิวินฺนํ ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ จ เอวมเมว โข ภิกฺขเว ยโต
อริยสาวกสฺส วิรชํ วิตมถิ ฌมฺมจกฺขข อุทฺปาที ๓ สหทฺสสนฺนุปฺปาทา
ภิกฺขเว อริยสาวกสฺส ตีณิ สลฺโลชนานิ ปหีนฺติ สกฺกายทิฏฺฐิ
วิจิกิจฺจนา สีลพฺพตฺปรามาโส อถาปรี ทฺวิหิ ฌมฺเมหิ นินฺยยาติ
อภิชฺฌาย จ พฺยาปาเทน จ ฯ โส วิวิจฺเจว กามเหหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ
ฌมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกชํ ปิตฺตฺสํ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ ฯ ตสฺมี เจ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก กาลิ กเรยฺย นตฺถิ
ตํ สลฺโลชนํ เยน สลฺโลชนนํ สํยฺตุโต อริยสาวโก ปฺนยิมิ โลกิ
อากจฺเจยฺยาติ ฯ

#๑ ม. ย. อุทานิ ฯ ๒ โป. ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ๓ ม. อุปปชชติ

[๕๓๕] ๕๖ ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว ปรีสา กตมา ติสฺโส อคฺควตี
ปรีสา วคฺคา ปรีสา สมคฺคา ปรีสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว อคฺควตี
ปรีสา อีช ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ เถรา ภิกฺขุ น พาหุลลิกา
โหนติ น สาถลิกา โวกุम्मเน ๑ นิกฺขิตฺตชฺฐรา ปวีเวเก ปุพฺพงฺคมา วิริย
อารภฺนติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺทิตฺตสฺส อธิคฺมาย อสจฺฉิกตฺส
สจฺฉิกิริยาย เตสํ ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคฺคี อาปชฺชติ สาปี
โหติ น พาหุลลิกา น สาถลิกา โวกุम्मเน นิกฺขิตฺตชฺฐรา ปวีเวเก
ปุพฺพงฺคมา วิริย อารภฺติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺทิตฺตสฺส อธิคฺมาย
อสจฺฉิกตฺส สจฺฉิกิริยาย อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว อคฺควตี ปรีสา ฯ
กตมา จ ภิกฺขเว วคฺคา ปรีสา อีช ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิกฺขุ
ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุขสฺตฺตีหิ วิตุทฺนตา
วิหรนฺติ อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว วคฺคา ปรีสา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว
สมคฺคา ปรีสา อีช ภิกฺขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิกฺขุ สมคฺคา สมฺโมทมาณา
อวิวทมาณา จีโรทกัฏฺฐตา อณฺณมณฺณํ ปิยจฺกฺขุหิ สมฺปสฺสนฺตา
วิหรนฺติ อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว สมคฺคา ปรีสา ฯ ยสฺมี ภิกฺขเว
สมเย ภิกฺขุ สมคฺคา สมฺโมทมาณา อวิวทมาณา จีโรทกัฏฺฐตา
อณฺณมณฺณํ ปิยจฺกฺขุหิ สมฺปสฺสนฺตา วิหรนฺติ พหฺห ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺมี
สมเย ปุณฺณํ ปสฺวนฺติ พุรฺหฺมํ ภิกฺขเว วิหารํ ตสฺมี สมเย ภิกฺขุ
วิหรนฺติ ยทิตฺถํ มุทิตาย เจโตวิมุตฺติยา ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ
ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมุภฺติ ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวทียติ สุขิโน
#๑ ไป. อุกฺกมเน ฯ ม. โอกฺกมเน ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ

จิตต์ สมาธิยติ ฯ เสยยถาปี ภิกขเว อุปริปพพเต อุลลฬุสสิตเก เทเว
วสุสนเต ตั อุกกั ยถานินันัน วุตตมานัน ๑ ปพพตกนุทรปทสาธา ปริปุเรติ
ปพพตกนุทรปทสาธา ปริปุรา กุสุโสพพะ ๒ ปริปุเรนติ กุสุโสพพะ
ปริปุรา มหาโสพพะ ปริปุเรนติ มหาโสพพะ ปริปุรา กุณนทโย
ปริปุเรนติ กุณนทโย ปริปุรา มหันทโย ปริปุเรนติ มหันทโย
ปริปุรา สมทุทัง ปริปุเรนติ เอวมเว โข ภิกขเว ยสุมิ สมเย
ภิกขุ สมคคา สมโมทมานา อวิทมานา จีโรทกัฎฐา อลลฬมณณัน
ปิยจกขุหิ สมปสุสนตา วิหรนติ พหห ภิกขเว ภิกขุ ตสุมิ สมเย
ปุลลัน ปสวณติ พุรหุม ภิกขเว วิหารัง ตสุมิ สมเย ภิกขุ วิหรนติ
ยทิตัง มุทิตาย เจโตวิมุตติยา ปมุทิตสส ปิตี ซายติ ปิติมนสส
กาโย ปสุสมภติ ปสุสทฐกาโย สุกัง เวทียติ สุกิโน จิตต์ สมาธิยติ ฯ
อิมมา โข ภิกขเว ติสุโส ปริสชาติ ฯ

[๕๓๖] ๕๓ ตีหิ ภิกขเว อังเคหิ สมนุณาคโต รณโณ ภาทโท ๓
อสุสาชานियो ราซารโห โหติ ราซโภคโค รณโณ อังคนเตวว สุกัง ๔
คจจติ กตเมหิ ตีหิ อิช ภิกขเว รณโณ ภาทโท อสุสาชานियो
วณณสมปโน จ โหติ พลสมปโน จ ซวสมปโน จ อิมหิ
โข ภิกขเว ตีหังเคหิ สมนุณาคโต รณโณ ภาทโท อสุสาชานियो ราซารโห
โหติ ราซโภคโค รณโณ อังคนเตวว สุกัง คจจติ ฯ เอวมเว โข
ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ สมนุณาคโต ภิกขุ อาหุเนยโย โหติ ปาหุเนยโย๗
ทกขิณเยโย อลลฬลิกกรณีโย อณุตตรัง ปุณณกเขตต์ โลกสส กตเมหิ
#๑ ม. ย. ปวตตมานัน ฯ ๒ ม. ย. กุสุสุพพะ ๓ ม. ภาทุร ฯ อิตโต ปริ อีทิสเมว ฯ
#๔ ม. สุกขัง ฯ อิตโต ปริ อีทิสเมว ฯ

ตีหิ อธิ ภิกขเว ภิกขุ วัณณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ
ชวสมฺปนฺโน จ ฯ กถญจ ภิกขเว ภิกขุ วัณณสมฺปนฺโน โหติ
อธิ ภิกขเว ภิกขุ สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหริติ
อาจารย์โคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภัยทสฺสาวิ สมาทาย สิกฺขติ
สิกฺขาปเทสุ เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ วัณณสมฺปนฺโน โหติ ฯ
กถญจ ภิกขเว ภิกขุ พลสมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกขเว ภิกขุ
อารทฺธวิริโย วิหริติ อกุสลานํ ฌมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ฌมฺมานํ
อุปสมฺปทาย อามวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตชฺโร กุสเลสุ ฌมฺเมสุ
เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ พลสมฺปนฺโน โหติ ฯ กถญจ ภิกขเว ภิกขุ
ชวสมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกขเว ภิกขุ อิทํ ทฺถุขณฺติ ยถาภูตํ
ปชานาติ อयํ ทฺถุขสมฺมทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ อयํ ทฺถุขนิโรโรติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อयํ ทฺถุขนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ
เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ ฯ อิมหิ โข ภิกขเว
ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกขุ อานุเนยฺโย โหติ ปานุเนยฺโย
ทฺถุขิณฺเอยฺโย อณฺชลิกฺรณฺเอยฺโย อนฺนตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุสาตี ฯ

[๕๑๗] ๕๘ ตีหิ ภิกขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโท
อสุสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภกฺโค รณฺโณ องฺคนฺเตวว สงฺขํ
คจฺจติ กตฺเมหิ ตีหิ อธิ ภิกขเว รณฺโณ ภทฺโท อสุสาชานิโย
วัณณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโน จ อิมหิ
โข ภิกขเว ตีหฺงเคหิ สมฺนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโท อสุสาชานิโย

ราชารโห โหติ ราชโกกุโค รณโณ องคนุตเวว สงขัม คจฺจติ ฯ
 เอมเว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนาคโต ภิกฺขุ อานุเนยฺโย
 โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส กตฺเมหิ ตีหิ อธิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ วนฺณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโนc
 จ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วนฺณสมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ เอวํ โข
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ วนฺณสมฺปนฺโน โหติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน
 โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหฺรติ ฯเปฯ
 อนิกฺขิตฺตธฺโร กุสเลสุ ฌมฺเมสุ เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน
 โหติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ปลจฺจนฺนํ โอรมภาคิยานํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก
 โหติ ตตฺถปฺริณีพฺพายี อนาวตฺติธฺมโม ตสฺมา โลกา เอวํ โข ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ ฯ อิมฺหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ
 สมฺนาคโต ภิกฺขุ อานุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
 โลกสฺสชาติ ฯ

[๕๓๘] ๕๕ ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนาคโต รณโณ ภาทุโท
 อสฺสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโกกุโค รณโณ องคนุตเวว สงขัม
 คจฺจติ กตฺเมหิ ตีหิ อธิ ภิกฺขเว รณโณ ภาทุโท อสฺสาชานิโย
 วนฺณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโน จ อิมฺหิ
 โข ภิกฺขเว ตีหฺงฺเคหิ สมฺนาคโต รณโณ ภาทุโท อสฺสาชานิโย

ราชาโร โหติ ราชโกโกโต รัญโย องคนเตวว สงข์ คจจติ ฯ
เออแมว โข ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมนุภาคโต ภิกขุ อานุเนยโย
โหติ ฯเปฯ อนุตตรั ปุณณกเขตต์ โลกสฺส กตเมหิ ตีหิ อีธ
ภิกขเว ภิกขุ วัณณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโน
จ ฯ กถญจ ภิกขเว ภิกขเว ภิกขุ วัณณสมฺปนฺโน โหติ อีธ ภิกขเว
ภิกขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกขติ สิกขาปเทสุ เอวံ โข
ภิกขเว ภิกขุ วัณณสมฺปนฺโน โหติ ฯ กถญจ ภิกขเว ภิกขุ พลสมฺปนฺโน
โหติ อีธ ภิกขเว ภิกขุ อารทฺธวิริโย วิหฺรติ ฯเปฯ
อนิกฺขิตตฺตฺโร กุสเลสุ ฌมเมสุ เอวံ โข ภิกขเว ภิกขุ พลสมฺปนฺโน
โหติ ฯ กถญจ ภิกขเว ภิกขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ อีธ ภิกขเว
ภิกขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว
ฌมเม สยํ อภิญญา สจฺฉิกถฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอวံ โข
ภิกขเว ภิกขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ ฯ อีเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ
สมนุภาคโต ภิกขุ อานุเนยโย โหติ ฯเปฯ อนุตตรั ปุณณกเขตต์
โลกสฺสาติ ฯ

[๕๓๕] ๑๐๐ นวปี ภิกขเว โปตฺถโก ทฺพพฺพณฺโณ จ โหติ
ทฺกฺขสมฺผลฺโส จ อปฺปกฺโข จ มชฺฉิมปี ภิกขเว โปตฺถโก
ทฺพพฺพณฺโณ จ โหติ ทฺกฺขสมฺผลฺโส จ อปฺปกฺโข จ ชินฺนปี
ภิกขเว โปตฺถโก ทฺพพฺพณฺโณ จ โหติ ทฺกฺขสมฺผลฺโส จ อปฺปกฺโข
จ ฯ ชินฺนปี ภิกขเว โปตฺถกํ อุกฺขลิปฺริมทฺทन्नํ วา กโรนฺติ

สงฺการภูฏเฐ วา นั ญฑฑนุติ ๑ เอวมเว โข ภิกฺขเว นโว เจปี
ภิกฺขุ โหติ ทุสฺสีโล ปาปชฺชโม อิทมฺสฺส ทุพฺพณฺณตาย วทามิ
เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว โปตฺถโก ทุพฺพณฺโณ ตถูปมาหิ ภิกฺขเว
อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ๑ เย โข ปนฺสฺส เสวนฺติ ภชฺชนฺติ ปยฺรูปาสนฺติ
ทิกฺขุจฺานุกฺตึ อापชฺชนฺติ เตสฺนตํ โหติ ทิฆมฺรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย
อิทมฺสฺส ทุกฺขสมฺพฺสฺสตาย วทามิ เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว โปตฺถโก
ทุกฺขสมฺพฺสฺโส ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ๑ เยสํ โข
ปน [๑]- ปฏิกฺคณฺหาติ จิวฺรปฺิณฺฑฑปาตเสนาสนคฺิลานปจฺจยเกสชฺชปริกฺขาริ
เตสฺนตํ น มหปฺผลํ โหติ น มหानิสฺสํ อิทมฺสฺส อปฺปคฺุฆตาย
วทามิ เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว โปตฺถโก อปฺปคฺุฆโม ตถูปมาหิ
ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ๑ มชฺฌิมิ เจปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ
โหติ ๑เป๑ เถโร เจปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ ทุสฺสีโล ปาปชฺชโม อิทมฺสฺส
ทุพฺพณฺณตาย วทามิ เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว โปตฺถโก ทุพฺพณฺโณ
ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ๑ เย โข ปนฺสฺส เสวนฺติ
ภชฺชนฺติ ปยฺรูปาสนฺติ ทิกฺขุจฺานุกฺตึ อापชฺชนฺติ เตสฺนตํ โหติ ทิฆมฺรตฺตํ
อหิตาย ทุกฺขาย อิทมฺสฺส ทุกฺขสมฺพฺสฺสตาย วทามิ เสยฺยถาปี โส
ภิกฺขเว โปตฺถโก ทุกฺขสมฺพฺสฺโส ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ
วทามิ ๑ เยสํ โข ปน [๒]- ปฏิกฺคณฺหาติ จิวฺรปฺิณฺฑฑปาตเสนาสนคฺิลาน-
*ปจฺจยเกสชฺชปริกฺขาริ เตสฺนตํ น มหปฺผลํ โหติ น มหานิสฺสํ
อิทมฺสฺส อปฺปคฺุฆตาย วทามิ เสยฺยถาปี โส ภิกฺขเว โปตฺถโก
#๑-๒ ม. โส ๑

อปฺปคุโฆ ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ฯ เอวรูโป จายิ
ภิกฺขเว เตโร ภิกฺขุ สงฺฆมฺมชฺเฌ ภาณติ ฯ ตเมนนํ ภิกฺขุ เอวมาหิสฺสุ
ที โข ๑ ตฺยหิ พาลสฺส อพฺยตฺตสฺส ภาณิตฺเตน ตฺวํ นาม ภาณิตพฺพิ
มณฺเณสฺสิตฺติ ฯ โส กุปิโต อนตฺตมโน ตถารูปี วาจํ นิจุจฺจารเตติ ยถารูปาย
วาชาย สงฺโฆ [๒]- อุกฺขิปฺติ สงฺการกฺกุญฺเฌว นํ โปตฺถกํ ฯ นวมปี
ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถิ วนฺณวนฺตฺตยเจว โหติ สุขสมฺพฺสฺสยจ
มหกฺขมฺยจ มชฺฌิมมปี ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถิ วนฺณวนฺตฺตยเจว โหติ
สุขสมฺพฺสฺสยจ มหกฺขมฺยจ ชินฺณมปี ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถิ
วนฺณวนฺตฺตยเจว โหติ สุขสมฺพฺสฺสยจ มหกฺขมฺยจ ฯ ชินฺณมปี ภิกฺขเว
กาสิกํ วตฺถิ รตนปฺลิเวจฺจํ วา กโรนฺติ คนฺธกรณฺฑเก วา นํ
นิกฺขิปฺนฺติ ๓ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว นโว เจปิ ภิกฺขุ โหติ สีลวา
กฺลฺยาณธมฺโม อิทมสฺส สฺวณฺณตฺตาย วทามิ เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว
กาสิกํ วตฺถิ วนฺณวนฺตํ ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ฯ
เย โข ปนสฺส เสวณฺติ ภาชนฺติ ปยิริปาสนฺติ ทิฏฺฐจฺานุกฺคฺติ อापชฺชนฺติ
เตสนฺตํ โหติ ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขาย อิทมสฺส สุขสมฺพฺสฺสตฺตาย
วทามิ เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถิ สุขสมฺพฺสฺสํ ตถูปมาหิ
ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ฯ เยสํ โข ปน [๔]- ปฏฺิกฺกคฺคฺหาติ
จิวรปฺปญฺทปาตเสนาสนคฺิตานปฺจยฺเยสชฺชปฺริกฺขาริ เตสนฺตํ มหปฺผลํ โหติ
มหานิสฺสํ อิทมสฺส มหกฺขมฺยจ วทามิ เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว
กาสิกํ วตฺถิ มหกฺขมํ ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคัลลํ วทามิ ฯ
#๑ ม. ที นุ โข ฯ ๒ ม. ย. ตํ ฯ ๓ ม. ปกฺขิปฺนฺติ ฯ ๔ ม. โส ฯ

มชฺฉิมโ เจปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ ฯเปฯ เถโร เจปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 โหติ สีลวา กลฺยาณชฺรมโ อิทมสฺส สุวณฺณตฺยา วทามิ เสยฺยถาปี
 ตํ ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถํ วณฺณวณฺตํ ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ
 วทามิ ฯ เย โข ปนสฺส เสวนฺติ ภฺษนฺติ ปยิริปาสนฺติ ทิฏฺฐานฺตํ
 อาปชฺชนฺติ เตสนฺตํ โหติ ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขาย อิทมสฺส สุขสมฺผลสฺสตฺยา
 วทามิ เสยฺยถาปี ตํ ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถํ สุขสมฺผลสฺส
 ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ ฯ เยสํ โข ปน ปฏิคฺคณฺหาติ
 จีวรปิณฑฺปาตเสนาสนคิลาณปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาริ เตสนฺตํ มหปฺผลํ
 โหติ มหานิสฺสํ อิทมสฺส มหคฺฆตฺยา วทามิ เสยฺยถาปี ตํ ภิกฺขเว
 กาสิกํ วตฺถํ มหคฺฆํ ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ ฯ
 เอวฺรุโป จายํ ภิกฺขเว เถโร ภิกฺขุ สงฺฆมฺชฺเฒ ภณฺติ ฯ ตเมนนํ ภิกฺขุ
 เอวมาหํสุ อปฺปสทฺทา อายสฺมนฺโต โหถ เถโร ภิกฺขุ ฐมฺมณฺจ
 วินยณฺจ ภณฺตีติ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ กาสิกวตฺถูปมา
 ภวิสฺสาม น โปตฺถถูปมาติ เอวณฺหิโว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ ฯ

[๕๔๐] ๑๐๑ โย โข ๑ ภิกฺขเว เอวํ วเทยฺย ยถา ยถายํ ปุริโส
 กมฺมํ กโรติ ตถา ตถา ตํ ปฏิสฺสเวทียตีติ ๒ เอวํ สนฺตํ ภิกฺขเว
 พุรหฺมจฺริยวาโส น โหติ โอกาโส น ปณฺณายติ สมฺมา ทุกฺขสฺส
 อนฺตกิริยาย ฯ โย จ โข ภิกฺขเว เอวํ วเทยฺย ยถา ยถาเวทณฺิย
 อัยํ ปุริโส กมฺมํ กโรติ ตถา ตถาสฺส วิปากํ ปฏิสฺสเวทียตีติ เอวํ
 สนฺตํ ภิกฺขเว พุรหฺมจฺริยวาโส โหติ โอกาโส ปณฺณายติ สมฺมา
 #๑ ม. ย. โขสทฺโท นตฺถิ ฯ ๒ ม. ปฏิสฺสเวทียตีติ ฯ อิตฺโต ปริ อีทิสเมว ฯ

ทุกขสฺส อนฺตกิริยา ย ๑ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ
ปาปกมฺมํ กตฺตํ ตเมนนํ นิรยํ อุปนฺเตติ ๑ อิธ ปน ภิกฺขเว
เอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ กตฺตํ ทิฏฺฐจฺจมฺมเวทณียํ
โหติ นานุปิ ขายติ [๑]- พหุเทว ๑ กถํรูปสฺส ภิกฺขเว
ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตฺตํ ตเมนนํ นิรยํ อุปนฺเตติ ๑h
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจ โปคฺคโล อภาวิตกาโย โหติ อภาวิตสีโล
อภาวิตจิตฺโต อภาวิตปลฺลวโณ ปริตฺโต อปฺปตฺตโม ๒ อปฺปทุกฺขวิหารี
เอวรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตฺตํ ตเมนนํ
นิรยํ อุปนฺเตติ ๑ กถํรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ
ปาปกมฺมํ กตฺตํ ทิฏฺฐจฺจมฺมเวทณียํ โหติ นานุปิ ขายติ พหุเทว ๑ อิธ
ภิกฺขเว เอกจฺจ โปคฺคโล อภาวิตกาโย โหติ อภาวิตสีโล อภาวิตจิตฺโต
อภาวิตปลฺลวโณ อปริตฺโต มหตฺตา ๓ อปฺปมาณวิหารี เอวรูปสฺส ภิกฺขเวh
ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ กตฺตํ ทิฏฺฐจฺจมฺมเวทณียํ โหติ
นานุปิ ขายติ พหุเทว ๑ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริโส โลณผลํ ๔ ปริตฺเต
อุทกมฺลลเก ๕ ปกฺขิเปยฺย ตํ ก็ มลฺลนถ ภิกฺขเว อปฺนุ ตํ ปริตฺตํ
อุทกมฺลลเก อุทกํ อมฺนา โลณผลน ๖ โลณํ อสฺส อเปยฺยนฺติ ๑ เอวํ
ภนฺเต ๑ ตํ กิสฺส เหตุ ๑ อทท หิ ภนฺเต ปริตฺตํ อุทกมฺลลเก อุทกํ
ตํ อมฺนา โลณผลน โลณํ อสฺส อเปยฺยนฺติ ๑ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว
#๑ ม. ก็ ๑ อิโต ปริ อีทิสเมว ๑ ๒ ม. ย. อปฺปตฺตโม ๑ อิโต ปริ อีทิสเมว ๑
#๓ ม. มหตฺโต ๑ ๔ ม. โลณกปลลํ ๑ ๕ ม. อุทกกปลลเก ๑ อิโต ปริ อีทิสเมว ๑
#๖ ม. โลณกปลลน ๑ อิโต ปริ อีทิสเมว ๑

ปุริโส โลงผล คงคาย นทียา ปกฺขิเปยฺย ตํ ก็ มณฺณถ ภิกฺขเว
อปินฺนุ สทา คงฺคา นที อมฺนา โลงผลน โลงณํ ๑ อสฺส อเปยฺยนฺติ ฯ
โนเหตฺติ ฆนฺเต ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ อสฺ หิ ฆนฺเต คงฺคาย นทียา
มหาอุทกฺกขณฺโธ โส อมฺนา โลงผลน โลงณ [๒]- อสฺส อเปยฺโยติ ฯ
เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเชกฺขจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ
กตฺตํ ตเมณฺํ นิริยํ อุปนฺติ ฯ อิธ ปนฺ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส
ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ กตฺตํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนียํ โหติ นานฺนํ
ขายติ พหุเทว ฯ กถึรฺปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ
กตฺตํ ตเมณฺํ นิริยํ อุปนฺติ ฯ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคโล
อภาวิตกาโย โหติ อภาวิตสีโล อภาวิตจิตฺโต อภาวิตปญฺโญ
ปริตฺโต อปฺปตฺโต อปฺปทุกฺขวิหารี เอวรฺปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส
อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตฺตํ ตเมณฺํ นิริยํ อุปนฺติ ฯ กถึรฺปสฺส ภิกฺขเว
ปุคฺคลสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ กตฺตํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนียํ โหติ
นานฺนํ ขายติ พหุเทว ฯ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคโล อภาวิตกาโย
โหติ อภาวิตสีโล อภาวิตจิตฺโต อภาวิตปญฺโญ อปริตฺโต มหตฺตา ๑
อปฺปมาณฺวิหารี เอวรฺปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ
ปาปกมฺมํ กตฺตํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนียํ โหติ นานฺนํ ขายติ พหุเทว ฯ อิธ
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส อหฺตฺตกหาปณฺณปี พนฺธนํ นิคฺจฺจติ กหาปณฺณปี
พนฺธนํ นิคฺจฺจติ กหาปณฺณสฺเตนปี พนฺธนํ นิคฺจฺจติ ฯ อิธ ปนฺ
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส อหฺตฺตกหาปณฺณปี น พนฺธนํ นิคฺจฺจติ กหาปณฺณปี
#๑ ยฺ. โลงณา ฯ ๒ ม. ยฺ. น ฯ ๓ ม. มหตฺโต ฯ

น พนฺธํ นิคจฺจติ กหาปณฺสเตนปี น พนฺธํ นิคจฺจติ ฯ กถฺรูโป
 ภิขเว อฑฺฒกหาปณฺเณปี พนฺธํ นิคจฺจติ กหาปณฺเณปี พนฺธํ
 นิคจฺจติ กหาปณฺสเตนปี พนฺธํ นิคจฺจติ ฯ อธิ ภิขเว เอกจฺโจ
 ทพิทุโท โหติ อปฺปสฺสโก อปฺปโกโก เอวฺรูโป ภิขเว อฑฺฒกหาปณฺเณปี
 พนฺธํ นิคจฺจติ กหาปณฺเณปี พนฺธํ นิคจฺจติ กหาปณฺสเตนปี
 พนฺธํ นิคจฺจติ ฯ กถฺรูโป ภิขเว อฑฺฒกหาปณฺเณปี น พนฺธํ นิคจฺจติ
 กหาปณฺเณปี น พนฺธํ นิคจฺจติ กหาปณฺสเตนปี น พนฺธํ นิคจฺจติ ฯ
 อธิ ภิขเว เอกจฺโจ อฑฺโฒโหติ มหฺทฺธโน มหาโกโก เอวฺรูโป ภิขเว
 อฑฺฒกหาปณฺเณปี น พนฺธํ นิคจฺจติ กหาปณฺเณปี น พนฺธํ นิคจฺจติ
 กหาปณฺสเตนปี น พนฺธํ นิคจฺจติ ฯ เอวเมว โข ภิขเว
 อธิเอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตฺติ ตเมนนํ นิริยํ
 อฺปนฺเตติ ฯ อธิ ปน ภิขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส ตาติสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ
 ปาปกมฺมํ กตฺติ ทิฏฺฐธมฺมเวทนียํ โหติ นานฺนํ ขายติ พหุเทว ฯเปฯ
 เสยฺยถาปี ภิขเว โอรพฺภิโก วา อฺรพฺภมาตโก วา อฺปฺเปกจฺโจ ๑
 อฺรพฺภํ อทินฺนํ อาทิมานํ ปโหติ หนฺตต วา พนฺธิตต วา ฌาเปตต
 วา ยถาปจฺจยํ วา กาคต อฺปฺเปกจฺโจ ๒ อฺรพฺภํ อทินฺนํ อาทิมานํ
 นปฺปโหติ หนฺตต วา พนฺธิตต วา ฌาเปตต วา ยถาปจฺจยํ วา กาคต ฯ
 กถฺรูโป ๓ ภิขเว โอรพฺภิโก วา อฺรพฺภมาตโก วา อฺรพฺภํ อทินฺนํ
 อาทิมานํ ปโหติ หนฺตต ว พนฺธิตต วา ฌาเปตต วา ยถาปจฺจยํ วา
 กาคต ฯ อธิ ภิขเว เอกจฺโจ ทพิทุโท โหติ อปฺปสฺสโก อปฺปโกโก
 #๑-๒ ม. ย. อฺปฺเปกจฺจํ ฯ ๓ ม. ย. กถฺรูโป ฯ

เอวรูปไป ๑ ภิกขเว โอรพุกโก วา อรูปพุกมาตโก วา อรูปกั อทินัน
อาทิมานัน ปุโหติ หนุตต วา พนุชิตต วา ฌาเปตต วา ยถาปจจยั วา
กาคต ฯ กัรูปไป ๒ ภิกขเว โอรพุกโก วา อรูปพุกมาตโก วา อรูปกั
อทินัน อาทิมานัน นปุโปหติ หนุตต วา พนุชิตต วา ฌาเปตต วา
ยถาปจจยั วา กาคต ฯ อิธ ภิกขเว เอกจโจ อทุโธ โหติ มหทุธโน
มหาโกโค ราชา วา ราชมหามตุโต วา เอวรูปไป ๑ ภิกขเว โอรพุกโก
วา อรูปพุกมาตโก วา อรูปกั อทินัน อาทิมานัน นปุโปหติ หนุตต วา
พนุชิตต วา ฌาเปตต วา ยถาปจจยั วา กาคต ฯ อลลทตตุ
ปลุชลิโกว นัน ยาจติ เทหิ เม มาริส อรูปกั วา อรูปกัธนั วาติ ฯ
เอวเมว โข ภิกขเว อิธกจจสส ปุคคสส อปปมตตกัปปิ ปาปกมมัม
กตัม ตเมณัน นิริยั อูปเนติ ฯ อิธ ปน ภิกขเว เอกจจสส ปุคคสส
ตาทิสัเยว อปปมตตกั ปาปกมมัม กตัม ทิฏฐธมมเวทนียั โหติ นานุปิ
ชายติ พหุเทว ฯเปฯ โย โข ภิกขเว เอวั วเทยย ยถา
ยถายั ปุริโส กมมัม กโรติ ตถา ตถา ตัม ปุฏิสัเวทียตีติ เอวั
สนนตัม ภิกขเว พุรัมมจริยวาโส น โหติ โอกาโส น ปลุณายติ
สมมา ทุกขสส อนนตกิริยาย ฯ โย จ โข ภิกขเว เอวั วเทยย
ยถา ยถา เวทนียั อัย ปุริโส กมมัม กโรติ ตถา ตถาสส วิปากัม
ปุฏิสัเวทียตีติ เอวั สนนตัม ภิกขเว พุรัมมจริยวาโส โหติ โอกาโส
ปลุณายติ สมมา ทุกขสส อนนตกิริยายติ ฯ

[๕๔๑] ๑๐๒ สนนติ ภิกขเว ชาตรูปสส โอพาริกา อูปกุกิเลสา
#๑-๓ ม. ย. เอวรูปไป ๑ ๒ ม. ย. กัรูปไป ๑

ปัสวาลิกา ๑ สกขรภถลา ตเมนนํ ปัสุโรวโก วา ปัสุโรวกนุเตวาสิ วา
 โทณยิ อากิริตวา โรวติ สนุโรวติ นิทุโรวติ ตสุมิ ปหิเน ตสุมิ
 พุยนตีกเต สนุติ ชาตฺรูปสฺส มชฺฉิมสทคตา อุปกุกิเลสา สุขุมสกขร
 ภูตฺตวาลิกา ๒ ตเมนนํ ปัสุโรวโก วา ปัสุโรวกนุเตวาสิ วา โรวติ สนุโรวติ
 นิทุโรวติ ตสุมิ ปหิเน ตสุมิ พุยนตีกเต สนุติ ชาตฺรูปสฺส สุขุมสทคตา
 อุปกุกิเลสา สุขุมวาลิกา กภาพิซลลิกา ๓ ตเมนนํ ปัสุโรวโก วา
 ปัสุโรวกนุเตวาสิ วา โรวติ สนุโรวติ นิทุโรวติ ตสุมิ ปหิเน ตสุมิ
 พุยนตีกเต อถาปริ สุวณฺณลิกดาวลิสฺสนุติ ฯ ตเมนนํ สุวณฺณกาโร วา
 สุวณฺณการณฺเตวาสิ วา ชาตฺรูปํ มุสายํ ๔ ปกฺขิปิตฺวา รมติ สนุรมติ
 นิทุรมติ ฯ ตํ โหติ ชาตฺรูปํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 อนินฺนิตกสาวํ ๖ น เจว มุทท โหติ น จ กมฺมณฺยํ น จ ปกฺขสฺสรํ
 ปกฺขํ จ น จ สมฺมา อุปฺเปติ กมฺมํ ๑ โหติ โส ภิกฺขเว
 สมโย ยํ โส สุวณฺณกาโร วา สุวณฺณการณฺเตวาสิ วา ตํ ชาตฺรูปํ
 รมติ สนุรมติ นิทุรมติ ตํ โหติ ชาตฺรูปํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 นิหิตํ นินฺนิตกสาวํ มุทท จ โหติ กมฺมณฺยํ ปกฺขสฺสรณฺจ น
 จ ปกฺขํ สมฺมา อุปฺเปติ กมฺมํ ยสฺสา ยสฺสา จ ปิลนฺชนวิกิตฺยา
 อากงฺขติ ยถิ ปฏฺฐิกาย ยถิ กุณฺฑลํ ยถิ คีเวยฺยเก ๗ ยถิ สุวณฺณมํลํ
 ตณฺจสฺส อตฺถํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 อธิจิตฺตมฺนุยฺยตฺตสฺส ภิกฺขุโน โอปาริกา อุปกุกิเลสา กายทุจฺจริตํ
 วจฺจิตฺตมฺนุยฺยตฺตสฺส ตเมนนํ สเจตฺโต ภิกฺขุ ทพฺพชาติโก ปชฺหติ
 #๑ ม. ปัสวาลิกา ๑ ๒ ม. ภูตฺตวาลิกา ๑ ๓ ม. กภาพิซลลิกา ๑ ๔ มุสายํ ๑ ๕ ย.
 #๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 #๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 #๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐

วิโนเทติ พุยนตีกโรติ อนภาวํ คเมติ ตสฺมี ปหิเน ตสฺมี พุยนตีกเต
 สนฺติ อธิจิตฺตมฺนุยฺยุตฺตสฺส ภิกฺขุโน มชฺฌิมสหคตา อุปกฺกิลเสตา กามวิตกฺโก
 พฺยาปาทวิตกฺโก วิหีสาวิตกฺโก ตเมณํ สเจตโส ภิกฺขุ
 ทพฺพชาติโก ปชหติ วิโนเทติ พุยนตีกโรติ อนภาวํ คเมติ ตสฺมี ปหิเน
 ตสฺมี พุยนตีกเต สนฺติ อธิจิตฺตมฺนุยฺยุตฺตสฺส ภิกฺขุโน สุขุมสหคตา อุปกฺกิลเสตา
 ชาติวิตกฺโก ชนปทวิตกฺโก อนวณฺณตฺติปฏิสฺสยฺตุโต วิตกฺโก
 ตเมณํ สเจตโส ภิกฺขุ ทพฺพชาติโก ปชหติ วิโนเทติ พุยนตีกโรติ
 อนภาวํ คเมติ ตสฺมี ปหิเน ตสฺมี พุยนตีกเต อถาปรี ฌมฺมวิตกฺกา-
 *วลิสฺสสนฺติ ๑ ๑ โส โหติ สมาริ น เจว สนฺโต นปฺปณฺโติ นปฺปปฏิป-
 *ปฺสฺสทฺทลทฺโธ ๓ น เอโกทิกาวาธคโต สสงฺขารนิกฺคยฺหวาริตฺวโต ๔ ๑
 โหติ โส ภิกฺขเว สมโย ยนฺตํ จิตฺตํ อชฺฌตฺตํเยว สนฺติญฺจติ สนฺนีสีทติ
 เอโกทิกาวโ ๕ โหติ สมาริยติ ๑ โส โหติ สมาริ สนฺโต ปณฺโติ
 ปปฏิปฺปฺสฺสทฺทลทฺโธ เอโกทิกาวาธคโต น สสงฺขารนิกฺคยฺหวาริตฺวโต ยสฺส
 ยสฺส จ อภิญญาสจฺฉนิกฺคยฺยสฺส ฌมฺมสฺส จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ อภิญญาสจฺฉนิกฺคยฺย
 ตตฺตร ตเตรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺพณาติ สติ สติ อายตเน
 โส สเจ อากงฺขติ อนเนกวิหิตํ อิทธิวิธํ ปจฺจณฺภเวยฺย
 เอโกปี หุตฺวา พหุธา อสฺสํ พหุธาปี หุตฺวา เอโก อสฺสํ อวิภาวํ
 ติโรภาวํ ติโรกฺขทฺทํ ติโรปการิ ติโรปพฺพตํ อสชฺชมาโน คจฺเจยฺย
 เสยฺยถาปี อากาเส ปจฺวิยาปี อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กเรยฺย เสยฺยถาปี อุตฺเท
 อุตฺเทปี อภิชฺชมาเน คจฺเจยฺย เสยฺยถาปี ปจฺวิย อากาเสปี ปลฺลงฺเกน
 #๑ ม. ฌมฺมวิตกฺโกวลิสฺสสฺติ ๑ ม. น จ ปณฺโติ ๑ ๓ ม. นปฺปปฏิปฺปฺสฺสทฺทลทฺโธ ๑
 #๔ ม. สสงฺขารนิกฺคยฺหวาริตฺคโต ๑ ๕ ม. ย. เอโกทิก ๑

กเมยฺยํ เสยฺยถาปี ปกฺขิสฺสกุโณ อิมปิ จนนฺทิมสุริเย เอวํ มหิทฺธิเก
เอวํหานุภาเว ปาณินา ปริมเสยฺยํ ปริมชฺเชยฺยํ ยาว พุรหุมโลกาปี
กาเยน วสํ วัตฺเตยฺยุนฺติ ตตฺตร ตเตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สติ
สติ อายตเน ฯ โส สเจ อากงฺขติ ทิพฺพาย โสธธาตุยา วิสุทฺธาย
อติกกนฺตมานุสีกาย อุโภ สทฺเท สฺสณฺเยยฺยํ ทิพฺเพ จ มานุเส จ เย
ทฺูเร สนนฺติเก จาติ ๑ ตตฺตร ตเตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สติ สติ
อายตเน ฯ โส สเจ อากงฺขติ ปรสฺตตฺตานํ ปรปฺปฺกฺคฺคฺกานํ เจตฺสา
เจโต ปริจฺจ ปชานเยยฺยํ สราคํ วา จิตฺตํ สราคํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ
วितฺราคํ วา จิตฺตํ วิตฺราคํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ สโทสํ วา จิตฺตํ
สโทสํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ วิตฺโทสํ วา จิตฺตํ วิตฺโทสํ จิตฺตฺนฺติ
ปชานเยยฺยํ สโมหํ วา จิตฺตํ สโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ วิตฺโมหํ
วา จิตฺตํ วิตฺโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ สงฺจิตฺตํ วา จิตฺตํ สงฺจิตฺตํ
จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ วิกฺจิตฺตํ วา จิตฺตํ วิกฺจิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ
มหกฺคตํ วา จิตฺตํ มหกฺคตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ อมหกฺคตํ วา
จิตฺตํ อมหกฺคตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ สอฺตฺตรํ วา จิตฺตํ สอฺตฺตรํ
จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ อนฺตฺตรํ วา จิตฺตํ อนฺตฺตรํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ
สมานฺตี วา จิตฺตํ สมานฺตี จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ อสมานฺตี วา จิตฺตํ
อสมานฺตี จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยํ วิมฺตฺตํ วา จิตฺตํ วิมฺตฺตํ จิตฺตฺนฺติ
ปชานเยยฺยํ อวิมฺตฺตํ วา จิตฺตํ อวิมฺตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานเยยฺยุนฺติ
ตตฺตร ตเตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สติ สติ อายตเน ฯ โส สเจ
#๑ ยฺ. ทฺูเร วา สนนฺติเก วาติ ฯ

อากงฺขติ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสเรยฺยํ เสยฺยถิทํ เอกมฺปิ
 ชาตี เทวปี ชาติโย ติสฺโสปี ชาติโย จตฺสฺโสปี ชาติโย ปณฺจปี
 ชาติโย ทสมฺปิ ชาติโย วิสมฺปิ ชาติโย ตีสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ
 ชาติโย ปณฺณาสมฺปิ ชาติโย ชาตีสตมฺปิ ชาตีสทสมฺปิ ชาตีสตสทสมฺปิ
 อเนเกปี สํวณฺณกปฺเป อเนเกปี วิวณฺณกปฺเป อเนเกปี สํวณฺณวิวณฺณกปฺเป
 อมฺตราสี เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมหาโร
 เอวํสุขทุกฺขปฏฺฐิสฺสเวทึ เอวมายุปรियฺนฺโต โส ตโต จโต
 อมฺตร อุตฺปาที ตตฺราปาสี เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ
 เอวมหาโร เอวํสุขทุกฺขปฏฺฐิสฺสเวทึ เอวมายุปรियฺนฺโต โส ตโต จโต
 อธิฐฺปนฺโนติ อิติ สากาโร สอฺทุเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสเรยฺยมนฺติ
 ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺพณาติ สติ สติ อายตเน ฯ
 โส สเจ อากงฺขติ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสฺสเกน
 สตฺเต ปสฺเสยฺยํ จวมาเน อฺปฺปชฺชมาเน หิเน ปณฺเฑ สฺวณฺเณ ทฺพพณฺเณ
 สุกฺเต ทฺกฺกเต ยถากมฺมุเปเต สตฺเต ปชานเยยฺยํ อิมे วต
 โภณฺโต สตฺตา กายทฺจฺจริเตน สมฺนฺนาคตา วจฺิทฺจฺจริเตน สมฺนฺนาคตา
 มโนทฺจฺจริเตน สมฺนฺนาคตา อริยานํ อฺปฺวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิจกา
 มิจฺฉาทิฏฺฐิจกมฺมสมาทานา เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺกตึ
 วินิปาตํ นิริยํ อฺปฺปนฺนา อิมे วา ปน โภณฺโต สตฺตา กายทฺจฺจริเตน
 สมฺนฺนาคตา วจฺิสฺจฺจริเตน สมฺนฺนาคตา มโนสฺจฺจริเตน สมฺนฺนาคตา อริยานํ
 อฺปฺวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิจกา สมฺมาทิฏฺฐิจกมฺมสมาทานา เต กายสฺส

เกทา ปรมมรณา สุคตฺตี สกุกํ โลกํ อุปปฺนฺนาติ อิติ ทิพฺเพน
จกฺขุณา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺเสยฺยํ จวมาเน
อุปชฺชวมาเน หีเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทฺพพณฺเณ สุกเต ทฺกฺกเต
ยถากมฺมุเปเต สตฺเต ปชานเยยฺยนฺติ ตตฺร ตเตรว สกฺขิภพฺพตํ
ปาปฺณาติ สติ สติ อายตเน ๑ โส สเจ อากงฺขติ อาสวานํ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว ฃมเม สยํ อภิญฺญา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ ตตฺร ตเตรว สกฺขิภพฺพตํ
ปาปฺณาติ สติ สติ อายตเนติ ๑

[๕๔๒] ๑๐๓ อธิจิตฺตมฺนุยฺตุเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ติณฺนิ นิมิตฺตานิ
กาเลน กาลํ มนสิกาตพฺพานิ กาเลน กาลํ สมาธินิมิตฺตํ มนสิกาตพฺพํ
กาเลน กาลํ ปคฺคาหนิมิตฺตํ มนสิกาตพฺพํ กาเลน กาลํ
อุเปกฺขานิมิตฺตํ มนสิกาตพฺพํ ๑ สเจ ภิกฺขเว อธิจิตฺตมฺนุยฺตุโต ภิกฺขุ
เอกนฺตํ สมาธินิมิตฺตํเยว มนสิกเรยฺย จานนฺตํ จิตฺตํ โกสชฺชชย
สํวตฺเตยฺย ๑ สเจ ภิกฺขเว อธิจิตฺตมฺนุยฺตุโต ภิกฺขุ เอกนฺตํ ปคฺคาหนิมิตฺตํเยว
มนสิกเรยฺย จานนฺตํ จิตฺตํ อุทฺทจฺจาย สํวตฺเตยฺย ๑ สเจ
ภิกฺขเว อธิจิตฺตมฺนุยฺตุโต ภิกฺขุ เอกนฺตํ อุเปกฺขานิมิตฺตํเยว มนสิกเรยฺย
จานนฺตํ จิตฺตํ น สมฺมา สมาธิเยยฺย อาสวานํ ขยาย ๑ ยโต [๑]- โข
ภิกฺขเว อธิจิตฺตมฺนุยฺตุโต ภิกฺขุ กาเลน กาลํ สมาธินิมิตฺตํ มนสิกโรติ กาเลน
กาลํ ปคฺคาหนิมิตฺตํ มนสิกโรติ กาเลน กาลํ อุเปกฺขานิมิตฺตํ มนสิกโรติ
ตํ โหติ จิตฺตํ มุทฺถจฺจ กมฺมณียจฺจ ปภสฺสรณฺจ น
#๑ โป. ม. ย. จ ๑ อิติ ปรี อธิสเมว ๑

จ ปภังกุ สมมา สมาริยติ อาสวานํ ขยาย ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
 สุวณฺณกาโร वा सुवण्णकारुत्เตवासि वा อุกกं พนฺชติ ๑ อุกกं
 พนฺชิตฺวา อุกกามุขํ อาลิมฺเปติ ๒ อุกกามุขํ อาลิมฺเปตฺวา สมนฺทาเสน
 ชาตฺรूपิ กเหตุวา [๗]- อุกกามุขे ปกฺขิปีตฺวา กालेन กาลं อภิธมฺติ
 กालेन กาลं อุกฺเกน ปริปิโเสติ กालेन กาลं อชฺชุปฺเภขติ ฯ
 สเจ ภิกฺขเว สุวณฺณกาโร वा सुवण्णकारुत्เตवासि वा ตํ ชาตฺรूपิ
 เอกนฺตํ อภิธเมยฺย จานนฺตํ ชาตฺรूपิ ทฺเหยยฺย ฯ สเจ ภิกฺขเว
 สุวณฺณกาโร वा सुवण्णकारุत्เตवासि वा ตํ ชาตฺรूपิ เอกนฺตํ อุกฺเกน
 ปริปิโเสสยฺย จานนฺตํ ชาตฺรूपิ นิพฺพาเปยฺย ฯ สเจ ภิกฺขเว สุวณฺณกาโร
 वा सुवण्णकारुत्เตवासि वा ตํ ชาตฺรूपิ เอกนฺตํ อชฺชุปฺเภขยฺย ๔
 จานนฺตํ ชาตฺรूपิ น สมมา ปริปากํ กจฺเจยฺย ฯ ยโต โข
 ภิกฺขเว สุวณฺณกาโร वा सुवण्णकारุत्เตवासि वा ตํ ชาตฺรूपิ กालेन
 กาลं อภิธมฺติ กาลेन กาลं อุกฺเกน ปริปิโเสติ กาลेन กาลं
 อชฺชุปฺเภขติ ตํ โหติ ชาตฺรूपิ มฺหุลฺลจ กมฺมณิยลฺลจ ปภสฺสรณฺจ
 น จ ปภังกุ สมมา อฺุเปติ กมฺมมาย ยสฺสา ยสฺสา จ ปิลนฺธนวิกฺติยา
 อากงฺขติ ยทิ ปญฺญิกาย ๔ ยทิ กุณฺฑลลาย ยทิ คีเวยฺยเก
 ยทิ สุวณฺณมालาย ตลฺลจสฺส อตฺถํ อนฺุโภติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว
 อธิจฺจิตฺตมฺนุยฺยเตน ภิกฺขุณา ตีณิ นิมิตฺตานิ กาลेन กาลं มนสิกาตพฺพานิ
 กาลेन กาลं สมารินิมิตฺตํ มนสิกาตพฺพิ กาลेन กาลं ปกฺคาหนิมิตฺตํ
 มนสิกาตพฺพิ กาลेन กาลं อฺุเปกฺขานินิมิตฺตํ มนสิกาตพฺพิ ฯ สเจ ภิกฺขเว
 #๑ ม. พนฺชยฺย ๑ ๒ ม. อาลิมฺเปยฺย ๑ ๓ ม. อุกกามุขे ปกฺขิเปยฺย ๑
 #๔ โป. ย. ปญฺญิกาย ๑

อธิจิตฺตมฺนุชฺชโต ภิกฺขุ เอกนฺตํ สฺมาธิ­นิ­มิตฺตํเยว มน­สิ­ก­เร­ยฺย จาน­น­ตํ
จิตฺตํ โก­สฺช­ช­าย สํ­ว­ตฺ­เต­ยฺย ฯ ส­เจ ภิกฺข­เว อธิ­จิตฺต­ม­นุ­ชฺช­โต ภิกฺขุ
เอก­น­ตํ ป­ค­คา­ห­นิ­มิตฺตํเยว มน­สิ­ก­เร­ยฺย จาน­น­ตํ จิตฺตํ อุ­ทฺ­ท­จ­จ­าย
สํ­ว­ตฺ­เต­ยฺย ฯ ส­เจ ภิกฺข­เว อธิ­จิตฺต­ม­นุ­ชฺช­โต ภิกฺขุ เอก­น­ตํ อุ­เป­กฺ­ข­า­นิ­มิตฺตํเยว
มน­สิ­ก­เร­ยฺย จาน­น­ตํ จิตฺตํ น ส­ม­มา ส­มา­ธิ­เย­ยฺย อา­ส­ว­า­นํ
ข­ย­าย ฯ ย­โต โข ภิกฺข­เว อธิ­จิตฺต­ม­นุ­ชฺช­โต ภิกฺขุ กา­เลน กาลํ
ส­มา­ธิ­นิ­มิตฺตํ มน­สิ­ก­โร­ติ กา­เลน กาลํ ป­ค­คา­ห­นิ­มิตฺตํ มน­สิ­ก­โร­ติ
กา­เลน กาลํ อุ­เป­กฺ­ข­า­นิ­มิตฺตํ มน­สิ­ก­โร­ติ ตํ โห­ติ จิตฺตํ มุ­ทฺ­ต­จ
ก­ม­ม­นิ­ย­ณ­จ ป­ภ­สฺ­ส­ร­ณ­จ น จ ป­ภ­งฺ­คฺ­ ส­ม­มา ส­มา­ธิ­ย­ติ อา­ส­ว­า­นํ
ข­ย­าย ย­สฺ­ส ย­สฺ­ส จ อ­ภิ­ณฺ­ว­า­ส­จ­ฉิ­กร­ณิ­ย­สฺ­ส ฌ­มฺ­ม­สฺ­ส จิตฺตํ อ­ภิ­นิ­น­นา­เม­ติ
อ­ภิ­ณฺ­ว­า­ส­จ­ฉิ­กริ­ย­าย ต­ตฺ­ร ต­เต­ร­ว ส­ก­ขิ­ภ­พ­พ­ตํ ป­า­ปฺ­ณา­ติ
ส­ติ ส­ติ อ­าย­ต­เน โส ส­เจ อ­า­ก­งฺ­ข­ติ อ­เน­ก­วิ­หิ­ตํ อ­ิ­ทฺ­ธิ­วิ­ธํ ป­จ­จ­น­น­ก­เว­ยฺ­ยํ
ฯ­เป­ฯ อา­ส­ว­า­นํ ข­ยา ... ส­จ­ฉิ­ก­ตฺ­วา อุ­ป­ส­ม­ป­ช­ช วิ­ห­เร­ยฺ­ย­น­ติ
ต­ตฺ­ร ต­เต­ร­ว ส­ก­ขิ­ภ­พ­พ­ตํ ป­า­ปฺ­ณา­ติ ส­ติ ส­ติ อ­าย­ต­เน­ติ ฯ

โล­ณ­ผล­ว­คฺ­โค ๑ ป­ณ­จ­โม ฯ

ต­สฺ­สฺ­ทฺ­ทา­นํ

อ­จ­จ­าย­กํ วิ­วิ­ตฺ­ต­ณ­จ ส­ร­ทา ป­ริ­สา­ติ­สฺ­โส

ต­โย อ­า­ข­า­นิ­ยา­เว โล­ณ­เก สฺ­งฺ­ม­ส­มฺ­กฺ­ค­ตา­ติ ฯ

ทฺ­ติ­โย ป­ณ­ณ­า­ส­โก ส­ม­ตฺ­โต ฯ

#๑ ม. โลณกปลุลวคฺโค ฯ

ตติยปณณาสโก

สมุโพธิวัคโค ปจโม

[๕๔๑] ๑๐๔ ปุพฺพเว เม ภิกฺขเว สมุโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส
 โพธิสฺสตฺตสฺเสว สโต เอตทโหสิ โโก นฺุ โข โลก อสฺสาโท โโก
 อาทีนโว ก็ นิสฺสรณฺนติ ฯ ตสฺส มยฺหิ ภิกฺขเว เอตทโหสิ ยิ
 โข โลก ๑ ปฏฺิจฺจ อปฺปชฺชติ สฺขิ โสมนสฺสํ อยิ โลก อสฺสาโท
 ยิ โลก อนิจฺจํ ทฺกฺโข วิปริณามชฺมโม อยิ โลก อาทีนโว โย
 โลก จนฺุทราคปฏฺิจฺวินโย จนฺุทราคปฺปหานิ อิทิ โลก นิสฺสรณฺนติ ฯ
 ยาวกัฏฺเฐจํ ภิกฺขเว เอวิ โลกสฺส อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทีนวญฺจ
 อาทีนวโต นิสฺสรณฺญจ นิสฺสรณฺโต ยถาภูตํ นาพฺกญฺณาสี เนว
 ตาวาหิ ภิกฺขเว สเทวเก โลก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณฺพฺราหฺมณฺนิยา
 ปชาย สเทวมนฺุสฺสาย อนฺุคฺตริ สมนฺุมาสุมุโพธิ อภิสมฺพุทฺโธ ๒
 ปจฺจญฺณาสี ฯ ยโต จ โขหิ ภิกฺขเว เอวิ โลกสฺส อสฺสาทญฺจ
 อสฺสาทโต อาทีนวญฺจ อาทีนวโต นิสฺสรณฺญจ นิสฺสรณฺโต ยถาภูตํ
 อพฺกญฺณาสี อถาหิ ภิกฺขเว สเทวเก โลก สมารเก สพฺรหฺมเก
 สสฺสมณฺพฺราหฺมณฺนิยา ปชาย สเทวมนฺุสฺสาย อนฺุคฺตริ สมนฺุมาสุมุโพธิ
 อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจญฺณาสี ฯ ฌาณญจ ปน เม ทสฺสนิ อุตฺปาทิ
 อกฺุปฺปา เม วิมฺุตฺติ อยมนฺุติมา ชาติ นตฺถิทานิ ปฺนพฺกโวติ ฯ
 #๑ ไป. ม. โลกํ ฯ ๒ ม. อภิสมฺพุทฺโธติ ฯ อโต ปริ อิทิสเมว ฯ

[๕๔๔] ๑๐๕ โลกสุสาห์ ภิกขเว อสุสาทปริเยสนํ อจรี ๑ โย
 โลเก อสุสาโท ตทชฌมํ ยาวตโก โลเก อสุสาโท ปญญาเม โส
 สุทธิโจ ฯ โลกสุสาห์ ภิกขเว อาทีนวปริเยสนํ อจรี โย โลเก
 อาทีนโว ตทชฌมํ ยาวตโก โลเก อาทีนโว ปญญา เม
 โส สุทธิโจ ฯ โลกสุสาห์ ภิกขเว นิสฺสรณปริเยสนํ อจรี ยํ โลเก
 นิสฺสรณํ ตทชฌมํ ยาวตโก โลเก นิสฺสรณํ ปญญา เม ตํ
 สุทธิจํ ฯ ยาวกัณฺฐาหํ ภิกขเว โลกสุส อสุสาทญจ อสุสาทโต
 อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสฺสรณญจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ นาพุกฺกณาสี
 เนว ตาวาหํ ภิกขเว สเทวเก โลเก สมารเก สปุรหุมเก
 สสุสมณปุรหุมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธ
 ปจฺจณฺดาसी ฯ ยโต จ โขหํ ภิกขเว โลกสุส อสุสาทญจ
 อสุสาทโต อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสฺสรณญจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ
 อพุกฺกณาสี อถาหํ ภิกขเว สเทวเก โลเก สมารเก สปุรหุมเก
 สสุสมณปุรหุมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมมาสมฺโพธิ
 อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจณฺดาसी ฯ ฌาณญจ ปน เม ทสฺสนํ อุกฺปาทิ อุกฺปปา
 เม วิมุตฺติ อยมนฺตึมา ชาติ นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ ฯ

[๕๔๕] ๑๐๖ โน เจตํ ๒ ภิกขเว โลเก อสุสาโท อภวิสฺส นยิทํ
 สตฺตา โลเก สารชฺชเยยฺย ยสฺมา จ โข ภิกขเว อตฺถิ โลเก
 อสุสาโท ตสฺมา สตฺตา โลเก สารชฺชนฺติ ฯ โน เจตํ ภิกขเว โลเก
 #๑ ม. อจรี ฯ อิโต ปรี อีทิสเมว ฯ ๒ ม. เจทํ ฯ อิโต ปรี อีทิสเมว ฯ

อาทีนโว อภวิสุส นยิทํ สตุตา โลเก นิพพินุเทยฺยช ยสุมา จ
 โข ภิกฺขเว อตฺถิ โลเก อาทีนโว ตสุมา สตุตา โลเก
 นิพพินุทฺตํ ๑ โน เจตํ ภิกฺขเว โลเก นิสฺสรณํ อภวิสุส นยิทํ สตุตา
 โลกมฺหา นิสฺสรณํ ยสุมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ โลเก นิสฺสรณํ
 ตสุมา สตุตา โลกมฺหา นิสฺสรณํ ๑ ยาวกัวยจฺจ ภิกฺขเว สตุตา
 โลกสฺส อสฺสาทนฺจ อสฺสาทโต อาทีนฺวญฺจ อาทีนฺวโต นิสฺสรณญฺจ
 นิสฺสรณโต ยถากฺกุตํ นาพุกฺกณาสส เนว ตาว ภิกฺขเว สตุตา สเทวกา
 โลกา สมารกา สพุรหฺมกา สสฺสมณพุราหฺมณฺนิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ๕
 นิสฺสฎฺฐา วิสํยุตฺตา วิปฺปมุตฺตา วิมฺริยาทิกฺเคน เจตฺสา วิหริสฺสุ ๑ ยโต
 จ โข ภิกฺขเว สตุตา โลกสฺส อสฺสาทนฺจ อสฺสาทโต อาทีนฺวญฺจ
 อาทีนฺวโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถากฺกุตํ อพุกฺกณาสส อถ
 ภิกฺขเว สตุตา สเทวกา โลกา สมารกา สพุรหฺมกา สสฺสมณพุราหฺมณฺนิยา
 ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสฎฺฐา วิสํยุตฺตา วิปฺปมุตฺตา
 วิมฺริยาทิกฺเคน เจตฺสา วิหรนฺตีสฺสิ ๑

[๕๔๖] ๑๐๗) เยเกจิ ภิกฺขเว สมณฺหา วา พุราหฺมณฺหา วา โลกสฺส
 อสฺสาทนฺจ อสฺสาทโต อาทีนฺวญฺจ อาทีนฺวโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต
 ยถากฺกุตํ นปฺปชานนฺตํ น เม เต ภิกฺขเว สมณฺหา วา พุราหฺมณฺหา
 วา สมณฺเสสฺสุ วา สมณฺสมฺมตฺตา พุราหฺมณฺเสสฺสุ วา พุราหฺมณฺสมฺมตฺตา น
 จ ปน เต อายสฺมณฺโต สามณฺยตฺถญฺจ ๑ พุรหฺมณฺยตฺถญฺจ ๒ ทิฏฺฐเจว
 ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกฺตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺตํ ๑ เย จ โข

#๑-๒ ม. ๖๑

เกจิ ภิกขเว สมณา วา พุราหุมนว วา โลกสุส อสุสาทญจ
อสุสาทโต อาทีนวลญ อาทีนวลโต นิสฺสรณญจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ
ปชานนฺติ เต โขเม ภิกขเว สมณา วา พุราหุมนว วา สมณฺณสุ
วา สมณฺณสมฺมตา พุราหุมนฺณสุ วา พุราหุมนฺณสมฺมตา เต จ
ปนายสฺมฺนฺโต สามณฺณตฺถญจ พุราหุมนฺณตฺถญจ ทิฏฺฐเจว ชมฺเม สยํ
อภิณฺวา สจฺฉิกตฺวา อุปสฺมปชฺช วิหรนฺตีติ ฯ

[๕๔๗] ๑๐๘ รุณฺณมิตฺถํ ภิกขเว อริยสฺส วินเย ยทิตฺถํ คีตํ อุมฺมตฺตกมิตฺถํ
ภิกขเว อริยสฺส วินเย ยทิตฺถํ นจฺจํ โกมาริกมิตฺถํ ๑ ภิกขเว
อริยสฺส วินเย ยทิตฺถํ อติเวถํ ทนฺตวิทฺถสฺสทิสฺสํ ตสฺมา ติทฺถํ ภิกขเว
เสตฺถมาโต คีเต เสตฺถมาโต นจฺเจ อลฺลํ โว ชมฺมปโมทิตานํ สตํ
สิตํ สิตมตฺตยาติ ฯ

[๕๔๘] ๑๐๙ ตินฺณํ ภิกขเว ปฏฺฐิสฺสวณาย นตฺถิ ติตฺถิ กตฺถเมถํ
ตินฺณํ สุปฺปสฺส ๒ ภิกขเว ปฏฺฐิสฺสวณาย นตฺถิ ติตฺถิ สุราเมรยปानสฺส
ภิกขเว ปฏฺฐิสฺสวณาย นตฺถิ ติตฺถิ เมถุนชฺมฺมสฺมาปตฺติยา ภิกขเว
ปฏฺฐิสฺสวณาย นตฺถิ ติตฺถิ อิมสํ โข ภิกขเว ตินฺณํ ปฏฺฐิสฺสวณาย
นตฺถิ ติตฺถีติ ฯ

[๕๔๙] ๑๑๐ อถ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปติเยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตฺถํ นิสฺสีทิ
เอกมฺนตฺถํ นิสฺสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปติเยน ภควา เอตทโวจ จิตฺเต
คหปติ อรฺกฺขิตฺเต กายกมฺมมฺปิ อรฺกฺขิตํ โหติ วจฺจิมฺมมฺปิ อรฺกฺขิตํ
#๑ ม. ย. โกมาริกมิตฺถํ ฯ ๒ ม. ย. โสปฺปสฺส ฯ

โหติ มโนกมฺมปิ อรฺกขิตํ โหติ ตสฺส อรฺกขิตกายกมฺมสฺส ๑
อรฺกขิตวจีกมฺมสฺส ๒ อรฺกขิตมโนกมฺมสฺส ๓ กายกมฺมปิ อวสฺสํ โหติ
วจีกมฺมปิ อวสฺสํ โหติ มโนกมฺมปิ อวสฺสํ โหติ ตสฺส
อวสฺสกายกมฺมสฺส ๔ อวสฺสวจีกมฺมสฺส ๕ อวสฺสมโนกมฺมสฺส ๖
กายกมฺมปิ ปุติกํ โหติ วจีกมฺมปิ ปุติกํ โหติ มโนกมฺมปิ
ปุติกํ โหติ ตสฺส ปุติกายกมฺมสฺส ปุติวจีกมฺมสฺส ปุติมโนกมฺมสฺส น
ภทฺทกํ มรณํ โหติ น ภทฺทิกา กาลกิริยา เสขฺยธาปี คหปติ
กุฎาคารเ ทฺวจนฺเน กุฎมฺปิ อรฺกขิตํ โหติ โคปาณสีโยปี อรฺกขิตา
โหนฺติ ภัตฺติปี อรฺกขิตา โหติ กุฎมฺปิ อวสฺสํ โหติ
โคปาณสีโยปี อวสฺสตา โหนฺติ ภัตฺติปี อวสฺสตา โหติ กุฎมฺปิ ปุติกํ
โหติ โคปาณสีโยปี ปุติกา โหนฺติ ภัตฺติปี ปุติกา โหติ เอวมเว
โฆ คหปติ จิตฺเต อรฺกขิตเ ฯเปฯ น ภทฺทกํ มรณํ โหติ น
ภทฺทิกา กาลกิริยา จิตฺเต คหปติ รฺกขิตเ กายกมฺมปิ รฺกขิตํ โหติ
วจีกมฺมปิ รฺกขิตํ โหติ มโนกมฺมปิ รฺกขิตํ โหติ ตสฺส รฺกขิตกายกมฺมสฺส
รฺกขิตวจีกมฺมสฺส รฺกขิตมโนกมฺมสฺส กายกมฺมปิ
อนวสฺสํ โหติ วจีกมฺมปิ อนวสฺสํ โหติ มโนกมฺมปิ อนวสฺสํ
โหติ ตสฺส อนวสฺสกายกมฺมสฺส อนวสฺสวจีกมฺมสฺส อนวสฺสมโนกมฺมสฺส
กายกมฺมปิ อปุติกํ โหติ วจีกมฺมปิ อปุติกํ โหติ
มโนกมฺมปิ อปุติกํ โหติ ตสฺส อปุติกายกมฺมสฺส อปุติวจีกมฺมสฺส
อปุติมโนกมฺมสฺส ภทฺทกํ มรณํ โหติ ภทฺทิกา กาลกิริยา เสขฺยธาปี
#๑-๒-๓-๔-๕-๖ โป. ม. ญ. ...กมฺมฺนตสฺส ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ

คหปติ ภูฏาคาระ สุจฺจนฺเน ภูฏมฺปิ รกฺขิตฺ โหติ โคปาณสีโยปี
รกฺขิตา โหนฺติ ภิตฺติปี รกฺขิตา โหติ ภูฏมฺปิ อนวสุสุตฺ โหติ
โคปาณสีโยปี อนวสุสุตา โหนฺติ ภิตฺติปี อนวสุสุตา โหติ ภูฏมฺปิ
อฺปฺตีกํ โหติ โคปาณสีโยปี อฺปฺตีกา โหนฺติ ภิตฺติปี อฺปฺตีกา โหติ
เอวเมว โข คหปติ จิตฺเต รกฺขิตे ๗เปฯ ภาทฺทกํ มรณํ โหติ
ภทฺทิกา กาลกิริยาติ ๗

[๕๕๐] ๑๑๑ อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ
เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปตี ภควา เอตทโวจ จิตฺเต
คหปติ พฺยาปนฺเน กายกมฺมฺปิ พฺยาปนฺนํ โหติ วจิกมฺมฺปิ พฺยาปนฺนํ
โหติ มโนกมฺมฺปิ พฺยาปนฺนํ โหติ ตสฺส พฺยาปนฺนกายกมฺมฺสฺส
พฺยาปนฺนวจิกมฺมฺสฺส พฺยาปนฺนมนอกมฺมฺสฺส น ภาทฺทกํ มรณํ โหติ
น ภทฺทิกา กาลกิริยา เสยฺยถาปี คหปติ ภูฏาคาระ สุจฺจนฺเน ภูฏมฺปิ
พฺยาปนฺนํ โหติ โคปาณสีโยปี พฺยาปนฺนา โหนฺติ ภิตฺติปี พฺยาปนฺนา
โหติ เอวเมว โข คหปติ จิตฺเต พฺยาปนฺเน ๗เปฯ น ภาทฺทกํ
มรณํ โหติ น ภทฺทิกา กาลกิริยา จิตฺเต คหปติ อพฺยาปนฺเน
กายกมฺมฺปิ อพฺยาปนฺนํ โหติ วจิกมฺมฺปิ อพฺยาปนฺนํ โหติ
มโนกมฺมฺปิ อพฺยาปนฺนํ โหติ ตสฺส อพฺยาปนฺนกายกมฺมฺสฺส
อพฺยาปนฺนวจิกมฺมฺสฺส อพฺยาปนฺนมนอกมฺมฺสฺส ภาทฺทกํ มรณํ โหติ

ภทฺทิกา กาลกิริยา เสยฺยถาปี คหปติ ภูฏาคาเร สุจฺจนฺเน ภูฏมฺปิ
อพฺยาปนฺนํ โหติ โคปาณสีโยปี อพฺยาปนฺนา โหนฺติ ภิตฺติปี
อพฺยาปนฺนา โหติ เอวเมว โข คหปติ จิตฺเต อพฺยาปนฺเน ฯเปฯ
ภทฺทกํ มรณํ โหติ ภทฺทิกา กาลกิริยาติ ฯ

[๕๕๑] ๑๑๒ ตีณฺิmani ภิกฺขเว นิตานานิ กมฺมานํ สมุทฺทาย
กตฺมานิ ตีณฺิ โลโก นิตานํ กมฺมานํ สมุทฺทาย โทโส นิตานํ
กมฺมานํ สมุทฺทาย โมหो นิตานํ กมฺมานํ สมุทฺทาย ฯ ยํ ภิกฺขเว
โลภปกตฺตํ กมฺมํ โลกัชฺชํ โลกนิตานํ โลกสมุทฺทํ ตํ กมฺมํ อกุสลํ
ตํ กมฺมํ สวชฺชํ ตํ กมฺมํ ทุกฺขวิปากํ ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺทาย
สํวตฺตติ น ตํ กมฺมํ กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ ฯ ยํ ภิกฺขเว โทสปกตฺตํ
กมฺมํ โทสัชฺชํ โทสนิตานํ โทสสมุทฺทํ ตํ กมฺมํ อกุสลํ ตํ กมฺมํ
สวชฺชํ ตํ กมฺมํ ทุกฺขวิปากํ ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺทาย สํวตฺตติ
น ตํ กมฺมํ กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ ฯ ยํ ภิกฺขเว โมหปกตฺตํ กมฺมํ
โมหัชฺชํ โมหนิตานํ โมหสมุทฺทํ ตํ กมฺมํ อกุสลํ ตํ กมฺมํ สวชฺชํ
ตํ กมฺมํ ทุกฺขวิปากํ ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺทาย สํวตฺตติ น ตํ
กมฺมํ กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณฺิ นิตานานิ
กมฺมานํ สมุทฺทาย ฯ ตีณฺิmani ภิกฺขเว นิตานานิ กมฺมานํ สมุทฺทาย
กตฺมานิ ตีณฺิ อโลโก นิตานํ กมฺมานํ สมุทฺทาย อโทโส นิตานํ
กมฺมานํ สมุทฺทาย อโมโฮ นิตานํ กมฺมานํ สมุทฺทาย ฯ ยํ ภิกฺขเว
อโลภปกตฺตํ กมฺมํ อโลกัชฺชํ อโลกนิตานํ อโลกสมุทฺทํ ตํ กมฺมํ กุสลํ

ตัม กัมมํ อนวชฺชํ ตัม กัมมํ สุขวิปากํ ตัม กัมมํ กัมมณีโรชาย
สํวตฺตติ น ตัม กัมมํ กัมมสมุทฺทาย สํวตฺตติ ฯ ยํ ภิกฺขเว อโทสปกตํ
กัมมํ อโทสํ อโทสนิทานํ อโทสสมุทฺทํ ตัม กัมมํ กุสลํ ตัม
กัมมํ อนวชฺชํ ตัม กัมมํ สุขวิปากํ ตัม กัมมํ กัมมณีโรชาย
สํวตฺตติ น ตัม กัมมํ กัมมสมุทฺทาย สํวตฺตติ ฯ ยํ ภิกฺขเว
อโมหปกตํ กัมมํ อโมหํ อโมहनิทานํ อโมหสมุทฺทํ ตัม กัมมํ กุสลํ
ตัม กัมมํ อนวชฺชํ ตัม กัมมํ สุขวิปากํ ตัม กัมมํ กัมมณีโรชาย
สํวตฺตติ น ตัม กัมมํ กัมมสมุทฺทาย สํวตฺตติ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว
ตีณิ นีทานานิ กัมมานิ สมุทฺทายาติ ฯ

[๕๕๒] ๑๑๓ ตีณิมานิ ภิกฺขเว นีทานานิ กัมมานิ สมุทฺทาย
กตมานิ ตีณิ อตีเต ภิกฺขเว ฉนฺทราคะญฺจานิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท
ชายติ อนาคเต ภิกฺขเว ฉนฺทราคะญฺจานิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท
ชายติ ปจฺจุปฺปนฺเน ภิกฺขเว ฉนฺทราคะญฺจานิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท
ชายติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว อตีเต ฉนฺทราคะญฺจานิเย ชมฺเม อารพฺภ
ฉนฺโท ชายติ อตีเต ภิกฺขเว ฉนฺทราคะญฺจานิเย ชมฺเม อารพฺภ
เจตสา อนฺนฺวิตกฺกเกติ อนฺนฺวิจเรติ ตสฺส อตีเต ฉนฺทราคะญฺจานิเย
شمฺเม อารพฺภ เจตสา อนฺนฺวิตกฺกยโต อนฺนฺวิจรายโต ฉนฺโท ชายติ
ฉนฺทชาโต เตหิ ชมฺเมหิ สํยฺตุโต โหติ เอตํ ๑ ภิกฺขเว สญฺโฆชนํ
วทามิ โย ๒ เจตโส สาราโค เอวํ โข ภิกฺขเว อตีเต ฉนฺทราคะญฺจานิเย
شمฺเม อารพฺภ ฉนฺโท ชายติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว อนาคเต

#๑ ม. เอตมํ ๑ อิตํ ปรี อีทิสเมว ๑ ๒ ย. โส ๑ อิตํ ปรี อีทิสเมว ๑

ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนุโท ชายติ อนาคเต ภิกฺขเว
ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ เจตสา อนฺุวิตกฺเกติ อนฺุวิจารเถติ
ตสฺส อนาคเต ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ เจตสา อนฺุวิตกฺกยโต
อนฺุวิจารยโต ฉนุโท ชายติ ฉนุทธชาโต เตหิ ชมฺเมหิ สํยฺตุโต โหติ
เอตํหิ ภิกฺขเว สลฺโลชนํ วทามิ โย เจตโส สาราคิ เอวํ
โฆ ภิกฺขเว อนาคเต ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนุโท ชายติ ฯ
กถญฺจ ภิกฺขเว ปจฺจุปปนฺเน ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนุโท
ชายติ ปจฺจุปปนฺเน ภิกฺขเว ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ
เจตสา อนฺุวิตกฺเกติ อนฺุวิจารเถติ ตสฺส ปจฺจุปปนฺเน ฉนุทธราคภูจันนิเย
شمฺเม อารพฺภ เจตสา อนฺุวิตกฺกยโต อนฺุวิจารยโต ฉนุโท ชายติ
ฉนุทธชาโต เตหิ ชมฺเมหิ สํยฺตุโต โหติ เอตํหิ ภิกฺขเว สลฺโลชนํ
วทามิ โย เจตโส สาราคิ เอวํ โฆ ภิกฺขเว ปจฺจุปปนฺเน
ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนุโท ชายติ ฯ อิมานิ โฆ ภิกฺขเว
ตีณิ นิตานานิ กมฺมานํ สมุทฺทาย ฯ ตีณิมานิ ภิกฺขเว นิตานานิ
กมฺมานํ สมุทฺทาย กตฺมานิ ตีณิ อตีเต ภิกฺขเว ฉนุทธราคภูจันนิเย
شمฺเม อารพฺภ ฉนุโท น ชายติ อนาคเต ภิกฺขเว ฉนุทธราคภูจันนิเย
شمฺเม อารพฺภ ฉนุโท น ชายติ ปจฺจุปปนฺเน ภิกฺขเว ฉนุทธราคภูจันนิเย
شمฺเม อารพฺภ ฉนุโท น ชายติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว อตีเต
ฉนุทธราคภูจันนิเย ชมฺเม อารพฺภ ฉนุโท น ชายติ อตีตํ
ภิกฺขเว ฉนุทธราคภูจันนิยานํ ชมฺมานํ อายตี วิปากํ ปชานาติ อายตี

วิปากัง วิทิตฺวา ตทภินิวชฺเชติ ๑ ตทภินิวชฺเชตฺวา ๒ เจตสา
อภิวราเชตฺวา ๓ ปญฺญา ย อตีวิชฺฌ ปสฺสตี เหวํ โข ภิกฺขเว อตีเต
ฉนฺทราภฺจฺจฺยานิเย ชฺมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท น ชายตี ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว อนาคเต
ฉนฺทราภฺจฺจฺยานิเย ชฺมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท น ชายตี อนาคตานิ ภิกฺขเว
ฉนฺทราภฺจฺจฺยานิยานํ ชฺมฺมานํ อายตี วิปากัง ปชานาตี อายตี วิปากัง
วิทิตฺวา ตทภินิวชฺเชติ ตทภินิวชฺเชตฺวา เจตสา อภิวราเชตฺวา
ปญฺญา ย อตีวิชฺฌ ปสฺสตี เหวํ โข ภิกฺขเว อนาคเต ฉนฺทราภฺจฺจฺยานิเย
ชฺมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท น ชายตี ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปจฺจุปฺปนฺเน
ฉนฺทราภฺจฺจฺยานิเย ชฺมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท น ชายตี ปจฺจุปฺปนฺนานิ
ภิกฺขเว ฉนฺทราภฺจฺจฺยานิยานํ ชฺมฺมานํ อายตี วิปากัง ปชานาตี
อายตี วิปากัง วิทิตฺวา ตทภินิวชฺเชติ ตทภินิวชฺเชตฺวา เจตสา
อภิวราเชตฺวา ปญฺญา ย อตีวิชฺฌ ปสฺสตี เหวํ โข ภิกฺขเว
ปจฺจุปฺปนฺเน ฉนฺทราภฺจฺจฺยานิเย ชฺมฺเม อารพฺภ ฉนฺโท น ชายตี ฯ
อิมานิ โข ภิกฺขเว นิตานานิ กมฺมานํ สมฺมุตฺถายาตี ฯ

สมโพธิวิคฺคโค ปจฺโม ฯ

ตสฺสทฺททานํ

ปฺพุเพ มนฺุสฺเส อสฺสาโท สมโณ โธณปญฺจมํ

อติตฺตา เทว จ ญฺญานิ นิตานา อปฺเร ทฺเวตี ฯ

#๑ ม. ตทภินิวชฺเชตี ฯ ย. ตทภินิวชฺเชติ ฯ ๒ ม. ตทภินิวชฺเชตฺวา ฯ

#ย. ตทภินิวชฺเชตฺวา ฯ ๓ ม. อภินิวชฺฉิตฺวา ฯ

อาปายิกวคฺโค ทฺติโย

[๕๕๓] ๑๑๔ ตโยเม ภิกฺขเว อาปายิกา เนรยิกา อิทมปฺปหาย
กตเม ตโย โย จ อพฺรหฺมจารี อพฺรหฺมจาริปฺปฏิญฺโธ โย จ สฺสทฺธพฺรหฺมจารี
สฺสทฺธิ พฺรหฺมจริยิ จรณฺติ อมฺมฺลเกน พฺรหฺมจริเยน อนฺนทฺธฺเสติ โยจายิ
เอวํวาทิ เอวํทิกฺกุชฺชิ นตฺถิ กามสฺสุ ทฺโอสฺสติ โส ๑ กามสฺสุ ปาตพฺยตฺติ
อาปชฺชติ อิม โข ภิกฺขเว ตโย อาปายิกา เนรยิกา อิทมปฺปหายาติ ฯ

[๕๕๔] ๑๑๕ ตินฺณํ ภิกฺขเว ปาตุภาโว ทฺลลโก โลกสฺมี กตเมตฺถ
ตินฺณํ ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหฺโต สมนฺนสฺสพฺพทฺธสฺส ปาตุภาโว
ทฺลลโก โลกสฺมี ตถาคตปฺปเวทิตสฺส ฌมฺมวินยสฺส เทเสตา ปุคฺคโล
ทฺลลโก โลกสฺมี กตณฺณ กตเวทิ ปุคฺคโล ทฺลลโก โลกสฺมี
อิมตฺถ โข ภิกฺขเว ตินฺณํ ปาตุภาโว ทฺลลโก โลกสฺมินฺติ ฯ

[๕๕๕] ๑๑๖ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี
กตเม ตโย สฺสปฺปเมยฺโย ทฺสฺสปฺปเมยฺโย อปฺปเมยฺโย ฯ กตโม จ
ภิกฺขเว ปุคฺคโล สฺสปฺปเมยฺโย อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุตฺธโต
โหติ อุนฺนโป จปฺโล มุขโร วิกิณฺณวาโจ มฺภฺจฺจสฺสติ อสมฺปชาโน
อสมฺมาหิโต วิพฺภนฺตจิตฺโต ปากคินฺนทฺริโย อยฺ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
สฺสปฺปเมยฺโย ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ทฺสฺสปฺปเมยฺโย อิทฺ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ ปุคฺคโล อนฺนทฺธโต โหติ อุนฺนโป อจปฺโล อมุขโร อวิกิณฺณวาโจ
อฺปฺภฺจฺจิตฺสฺสติ สมนฺปชาโน สสมาหิโต เอกคฺคจิตฺโต สํวตฺติณฺนทฺริโย
#๑ ม. ตาย ฯ

อัย วุจติ ภิกขเว ปุคฺคโล ทุปฺปเมยฺโย ฯ กตโม จ ภิกขเว ปุคฺคโล
อูปฺปเมยฺโย อธิ ภิกขเว ภิกขุ อรหํ โหติ จีณาสโว อัย วุจติ
ภิกขเว ปุคฺคโล อูปฺปเมยฺโย ฯ อิม โข ภิกขเว ตโย ปุคฺคลา
สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ ฯ

[๕๕๖] ๑๑๓ ตโยเม ภิกขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี
กตเม ตโย อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพโส รุปสณฺณํ
สมตฺกุกมา ปฏฺฐิสณฺณํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสณฺณํ อมนสิการา
อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ โส ตทสฺสาเทติ
ตํ นิคามติ เตน จ วิตฺตี อापชฺชติ ตตฺถ จิโต ตทธีมฺตฺโต
ตพฺพหุลวิหารี อปริหีนํ กาลํ กุรฺมาโน อากาसानญายตฺนูปคานํ เทวานํ
สทพฺพตํ อุปชฺชติ อากาसानญายตฺนูปคานํ ภิกขเว เทวานํ วิสฺติ
กปฺปสทฺสทานิ อายุปฺปมาณํ ตตฺถ ปุณฺชฺชโน ยาวตายุํ จตฺวา
ยาวตํ เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ ตํ สพฺพํ เขเปตฺวา นiryมฺปิ
คจฺจติ ติริจฺจนโยนิมฺปิ คจฺจติ ปิตฺติวิสยมฺปิ คจฺจติ ภควโต ปน
สาวโก ตตฺถ ยาวตายุํ จตฺวา ยาวตํ เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ
ตํ สพฺพํ เขเปตฺวา ตสฺมีเยว ภเว ปรีนิพฺพายติ อัย โข ภิกขเว
วิเสโส อัย อธิปฺปายโส อิทํ นานาภรณํ สุตฺวโต อริยสาวกสฺส อสฺสุตฺวตา
ปุณฺชฺชเนน ยทิตํ คติยา อุปฺปตฺติยา สติ ฯ ปุณ จ ปรี ภิกขเว
อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพโส อากาसानญายตฺนํ สมตฺกุกมม อนนฺตํ
วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ โส ตทสฺสาเทติ

ตัม นิกาเมติ เตน จ วิตุตี อปาชชติ ตตถ จิโต ตททธิมุตโต
ตพพหุลวิหารี อปริหีนो กาลัม กุรุมานो วิญญานญายตานุปกานัน เทวานัน
สหพุตตัม อูปชชติ วิญญานญายตานุปกานัน ภิกขเว เทวานัน จตฺตาพีส
กปฺปสทฺสทานิ आयुप्पमानัน ตตถ ปุถุชฺชโน ยาวตายุกัม จตฺวา
ยวตกัม เตสั เทวานัน आयुप्पमानัน ตัม สพฺพัม เขเปตฺวา นีรยम्पी
คจฺจติ ตีรจฺจानโยนิมฺपी คจฺจติ ปีตฺติวิสยम्पी คจฺจติ ภควโต ปน
สาวโก ตตถ ยาวตายุกัม จตฺวา ยวตกัม เตสั เทวานัน आयुप्पमानัน
ตัม สพฺพัม เขเปตฺวา ตสฺมีเยว ภเว ปรีนินฺพพายติ อัย โข ภิกขเว
วิเสโส อัย อธิปฺปายโส อิทํ นานากรรม สุตวโต อริยสาวกสฺส อสฺสุตวตา
ปุถุชฺชเนน ยทิตฺถ คตฺติยา อูปตฺตติยา สติ ฯ ปฺน จ ปรี ภิกขเว
อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพโส วิญญานญายตन्नํ สมตฺติกมฺม นตฺถิ
กิลฺลจิตฺติ อากิลฺลญายตन्नํ อูปสมฺปชฺช วิหริติ โส ตทฺสสาเทติ ตัม
นิกาเมติ เตน จ วิตุตี อปาชชติ ตตถ จิโต ตททธิมุตโต ตพพหุลวิหารี
อปริหีนो กาลัม กุรุมานो อากิลฺลญายตานุปกานัน เทวานัน
สหพุตตัม อูปชชติ อากิลฺลญายตานุปกานัน ภิกขเว เทวานัน
สญฺฐี กปฺปสทฺสทานิ आयुप्पमानัน ตตถ ปุถุชฺชโน ยาวตายุกัม จตฺวา
ยวตกัม เตสั เทวานัน आयุप्ปमानัน ตัม สพฺพัม เขเปตฺวา นีรยम्पी
คจฺจติ ตีรจฺจानโยนิมฺपी คจฺจติ ปีตฺติวิสยम्पी คจฺจติ ภควโต ปน
สาวโก ตตถ ยาวตายุกัม จตฺวา ยวตกัม เตสั เทวานัน आयุप्ปमानัน
ตัม สพฺพัม เขเปตฺวา ตสฺมีเยว ภเว ปรีนินฺพพายติ อัย โข ภิกขเว

วิเสโส อัย อธิปพายโส อิทํ นานากรรมํ สุตวโต อริยสาวกสฺส
อสุตฺตวตา ปุณฺณชเนน ยทิตํ คตฺติยา อุปฺปตฺติยา สติ ฯ อิม โจ
ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสมฺมินฺติ ฯ

[๕๕๗] ๑๑๘ ติสฺโส อิมา ภิกฺขเว วิปตฺติโย กตฺมา ติสฺโส
สีลวิปตฺติ จิตฺตวิปตฺติ ทิฏฺฐิวิปตฺติ ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว สีลวิปตฺติ
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตี โหติ อทินฺนาทายี โหติ กามสุ
มิจฺฉาจารี โหติ มุสาวาที โหติ ปิสุณฺวาโจ โหติ ผรุสฺวาโจ
โหติ สมฺพปฺปลาปี โหติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว สีลวิปตฺติ ฯ
กตฺมา จ ภิกฺขเว จิตฺตวิปตฺติ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อภิชฺฉมาลุ
โหติ พุยาปนฺนจิตฺโต โหติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว จิตฺตวิปตฺติ ฯ
กตฺมา จ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก
โหติ วิปริตทสฺสโน นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐิ นตฺถิ หุตํ
นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลวิปาโก นตฺถิ อัย โลโก นตฺถิ
ปโร โลโก นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา นตฺถิ สตุตา โอปปาตিকা
นตฺถิ โลเก สมณฺพฺราหฺมณา สมฺมกฺคตา สมฺมาปฺปฏิปนฺนา เย อิมญจ
โลกํ ปรณฺจ โลกํ สยํ อภินฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ อัย
วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ ฯ สีลวิปตฺติเหตุ วา ภิกฺขเว สตุตา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ
จิตฺตวิปตฺติเหตุ วา ภิกฺขเว สตุตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ
ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ ทิฏฺฐิวิปตฺติเหตุ วา ภิกฺขเว

สตุตา กายสุส เกทา ปรมมรณา อปายั ทุกคตี วินิปาติ นิริยั
อุปปชชนฺติ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส วิปตฺติโย ฯ ติสฺโส อีมา
ภิกฺขเว สมฺปทา กตฺมา ติสฺโส สีสสมฺปทา จิตฺตสมฺปทา ทิฏฺฐิสมฺปทา ฯ
กตฺมา จ ภิกฺขเว สีสสมฺปทา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ กามสุ
มิจฺฉาจารา ปฏฺวิโรโต โหติ มุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ ปิสฺุณาย
วาชาย ปฏฺวิโรโต โหติ พรุสาย วาชาย ปฏฺวิโรโต โหติ สมฺพปฺลาปา
ปฏฺวิโรโต โหติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว สีสสมฺปทา ฯ กตฺมา
จ ภิกฺขเว จิตฺตสมฺปทา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อนภิชฺฉาลุ โหติ
อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว จิตฺตสมฺปทา ฯ กตฺมา
จ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ
อวิปริตฺทสฺสโน อตฺถิ ทินฺนํ อตฺถิ ยิฏฺฐิ อตฺถิ หุตํ อตฺถิ
สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลวิปาโก อตฺถิ อัย โลโก อตฺถิ ปโร
โลโก อตฺถิ มาตา อตฺถิ ปิตา อตฺถิ สตุตา โอปปาติกา
อตฺถิ โลเก สมณฺพฺราหฺมณา สมฺมกฺคตา สมฺมาปฏฺิปนฺนา เย อิมญฺจ
โลกํ ปฺรณฺจ โลกํ สยํ อภินฺญา สจฺจิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ อัย
วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา ฯ สีสสมฺปทาเหตุ วา ภิกฺขเว สตุตา กายสุส
เกทา ปรมมรณา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ อุปปชชนฺติ จิตฺตสมฺปทาเหตุ วา
ภิกฺขเว สตุตา กายสุส เกทา ปรมมรณา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ อุปปชชนฺติ
ทิฏฺฐิสมฺปทาเหตุ วา ภิกฺขเว สตุตา กายสุส เกทา ปรมมรณา สุกฺตี

สกุคฺ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส สมฺปทาติ ฯ

[๕๕๘] ๑๑๕ ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว วิปฺตติโย กตฺมา ติสฺโส
สีลวิปฺตติ จิตฺตวิปฺตติ ทิฏฺฐิวิปฺตติ ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว สีลวิปฺตติ
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตี โหติ ฯเปฯ สมฺมุปลลาปี โหติ
อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว สีลวิปฺตติ ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว จิตฺตวิปฺตติ
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อภิชฺฌาตุ โหติ พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ อัย
วุจฺจติ ภิกฺขเว จิตฺตวิปฺตติ ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปฺตติ อิธ
ภิกฺขเว เอกจฺโจ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปริตฺตสฺสโน นตฺถิ ทินฺนํ
นตฺถิ ยิฏฺฐิ ฯเปฯ เย อิมญฺจ โลกํ ปรณฺจ โลกํ สยฺ อภิลฺลหา
สจฺฉนฺติเตวา ปเวเทนฺตีติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปฺตติ ฯ สีลวิปฺตติเหตุ
วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา อปายํ ทฺถกฺคฺตี
วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตวิปฺตติเหตุ วา ... ทิฏฺฐิวิปฺตติเหตุ
วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา อปายํ ทฺถกฺคฺตี วินิปาตํ
นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ ฯ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อปณฺณโก มณฺนิ อุทฺธจฺจิตฺโต
เยน เยเนว ปติฏฺฐาติ สุปติฏฺฐิตฺเตว ปติฏฺฐาติ เอวเมว โข ภิกฺขเว
สีลวิปฺตติเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา อปายํ ทฺถกฺคฺตี
วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตวิปฺตติเหตุ วา ... ทิฏฺฐิวิปฺตติเหตุ
วา สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา อปายํ ทฺถกฺคฺตี วินิปาตํ นิริยํ
อุปฺปชฺชนฺติ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส วิปฺตติโย ๑ ฯ ติสฺโส อีมา
ภิกฺขเว สมฺปทา กตฺมา ติสฺโส สีลสมฺปทา จิตฺตสมฺปทา ทิฏฺฐิสมฺปทา ฯ
#๑ ม. วิปฺตติโยติ ฯ

กตมา จ ภิกขเว สีลสมุปทา อธิ ภิกขเว เอกจโจ
ปาณาติปาตา ปฏิวิโรโต โหติ ฯเปฯ สมุပ္ปลาปา ปฏิวิโรโต โหติ
อัย วุจฺจติ ภิกขเว สีลสมุปทา ฯ กตมา จ ภิกขเว จิตฺตสมุปทา
อธิ ภิกขเว เอกจโจ อนภิขุณาสุ โหติ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ
อัย วุจฺจติ ภิกขเว จิตฺตสมุปทา ฯ กตมา จ ภิกขเว ทิฏฺฐิสมุปทา
อธิ ภิกขเว เอกจโจ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปริตทสฺสโน อตฺถิ
ทินฺนํ อตฺถิ ยิฏฺฐัง ฯเปฯ เย อิมญจ โลกํ ปรณฺจ โลกํ สยํ
อภิณฺวา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ อัย วุจฺจติ ภิกขเว ทิฏฺฐิสมุปทา ฯ
สีลสมุปทาเหตุ วา ภิกขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตี
สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตสมุปทาเหตุ วา ... ทิฏฺฐิสมุปทาเหตุ
วา ภิกขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตี สคฺคํ โลกํ
อุปฺปชฺชนฺติ ฯ เสยฺยถาปิ ภิกขเว อปณฺณโก มณฺิ อุตฺถํจิตฺโต เยน
เยเนว ปติฏฺฐาติ สุปติฏฺฐิตฺเตว ปติฏฺฐาติ เอวเมว โข ภิกขเว
สีลสมุปทาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตี สคฺคํ
โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตสมุปทาเหตุ วา ... ทิฏฺฐิสมุปทาเหตุ วา สตฺตา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ฯ อีมา
โข ภิกขเว ติสฺโส สมุปทาติ ฯ

[๕๕๕] ๑๒๐ ติสฺโส อีมา ภิกขเว วิปตฺติโย กตมา ติสฺโส
กมฺมณฺตวิปตฺติ อาชีววิปตฺติ ทิฏฺฐิวิปตฺติ ฯ กตมา จ ภิกขเว กมฺมณฺตวิปตฺติ
อธิ ภิกขเว เอกจโจ ปาณาติปาตี โหติ ฯเปฯ สมุပ္ปลาปี

โหติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว กมฺมุนฺตวิปตฺติ ฯ กตมา จ ภิกฺขเว
อาชีววิปตฺติ อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ มิจฺฉาอาชีโว โหติ มิจฺฉาอาชีเวน
ชีวิตํ กปฺเปติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อาชีววิปตฺติ ฯ กตมา จ
ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ
วิปรีตทสฺสโน นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐํ ฯเปฯ เย อิมญจ โลกํ
ปรณฺจ โลกํ สยํ อภินฺญา สจฺฉนิกตฺวา ปเวเทนฺตீติ อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส วิปตฺติโย ฯ ติสฺโส
อีมา ภิกฺขเว สมฺปทา กตมา ติสฺโส กมฺมุนฺตสมฺปทา อาชีวสมฺปทา
ทิฏฺฐิสมฺปทา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว กมฺมุนฺตสมฺปทา อีธ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯเปฯ สมฺคปฺปลาปา ปฏฺวิโรโต
โหติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว กมฺมุนฺตสมฺปทา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว
อาชีวสมฺปทา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมฺมาอาชีโว โหติ สมฺมาอาชีเวน
ชีวิตํ กปฺเปติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อาชีวสมฺปทา ฯ กตมา จ
ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ
อวิปรีตทสฺสโน อตฺถิ ทินฺนํ อตฺถิ ยิฏฺฐํ ฯเปฯ เย อิมญจ
โลกํ ปรณฺจ โลกํ สยํ อภินฺญา สจฺฉนิกตฺวา ปเวเทนฺตீติ อัย
วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส สมฺปทาติ ฯ

[๕๖๐] ๑๒๑ ตีณิมานิ ภิกฺขเว โสเจยฺยานิ กตมานิ ตีณิ
กายโสเจยฺยํ วจีสฺโสเจยฺยํ มโนโสเจยฺยํ ฯ กตมญจ ภิกฺขเว กายโสเจยฺยํ
อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ อทินฺนาทานา

ปฏิวิโรโต โหติ กามเส มิจฺฉาจารา ปฏิวิโรโต โหติ อิทํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว กายโสเจยฺย ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว วจีโสเจยฺย อีธ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ มุสาวาทา ปฏิวิโรโต โหติ ปีสุณฺยา วาจาโย ปฏิวิโรโต
โหติ ผรุสฺยา วาจาโย ปฏิวิโรโต โหติ สมฺพปฺปลาปา ปฏิวิโรโต
โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วจีโสเจยฺย ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว มโนโสเจยฺย
อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อนภิชฺฌาตุ โหติ อพฺยาปนฺนจิตฺโต
โหติ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว มโนโสเจยฺย ๑8
อิมานี โข ภิกฺขเว ตีณิ โสเจยฺยานีติ ๑

[๕๖๑] ๑๒๒ ตีณิมานิ ภิกฺขเว โสเจยฺยานิ กตมานิ ตีณิ
กายโสเจยฺย วจีโสเจยฺย มโนโสเจยฺย ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว กายโสเจยฺย
อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปาณาติปาตา ปฏิวิโรโต โหติ อทินฺนาทานา
ปฏิวิโรโต โหติ อพฺรหฺมจฺริยา ปฏิวิโรโต โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
กายโสเจยฺย ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว วจีโสเจยฺย อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
มุสาวาทา ปฏิวิโรโต โหติ ปีสุณฺยา วาจาโย ปฏิวิโรโต โหติ ผรุสฺยา
วาจาโย ปฏิวิโรโต โหติ สมฺพปฺปลาปา ปฏิวิโรโต โหติ อิทํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว วจีโสเจยฺย ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว มโนโสเจยฺย อีธ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สนฺตํ วา อชฺฉตฺตํ กามจฺจนฺทํ อตฺถิ เม อชฺฉตฺตํ กามจฺจนฺโทติ
ปชานาติ อสนฺตํ วา อชฺฉตฺตํ กามจฺจนฺทํ นตฺถิ เม อชฺฉตฺตํ
กามจฺจนฺโทติ ปชานาติ ยถา จ อฺนุปฺปนฺนสฺส กามจฺจนฺทสฺส อฺปฺปาโท
โหติ ตถจ ปชานาติ ยถา จ อฺปฺปนฺนสฺส กามจฺจนฺทสฺส ปหานํ

โหติ ตลจ ปชานาติ ยถา จ ปหีนสฺส กามจฺจนฺทสฺส आयตี
อนุปฺปาโท โหติ ตลจ ปชานาติ สนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ พฺยาปาทำ
อตุถิ เม อชฺฉตฺตํ พฺยาปาโทติ ปชานาติ อสนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ
พฺยาปาทำ นตุถิ เม อชฺฉตฺตํ พฺยาปาโทติ ปชานาติ ยถา จ
อนุปฺปนฺนสฺส พฺยาปาทสฺส อฺปฺปาโท โหติ ตลจ ปชานาติ ยถา
จ อฺปฺปนฺนสฺส พฺยาปาทสฺส ปหानํ โหติ ตลจ ปชานาติ ยถา
จ ปหีนสฺส พฺยาปาทสฺส आयตี อนุปฺปาโท โหติ ตลจ ปชานาติ
สนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ ถีนมิทฺธํ อตุถิ เม อชฺฉตฺตํ ถีนมิทฺธนฺติ
ปชานาติ อสนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ ถีนมิทฺธํ นตุถิ เม อชฺฉตฺตํ
ถีนมิทฺธนฺติ ปชานาติ ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส ถีนมิทฺธสฺส อฺปฺปาโท
โหติ ตลจ ปชานาติ ยถา จ อฺปฺปนฺนสฺส ถีนมิทฺธสฺส ปหानํ
โหติ ตลจ ปชานาติ ยถา จ ปหีนสฺส ถีนมิทฺธสฺส आयตี อนุปฺปาโท
โหติ ตลจ ปชานาติ สนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ อฺทฺธจฺจกฺกจฺจํ อตุถิ
เม อชฺฉตฺตํ อฺทฺธจฺจกฺกจฺจนฺติ ปชานาติ อสนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ
อฺทฺธจฺจกฺกจฺจํ นตุถิ เม อชฺฉตฺตํ อฺทฺธจฺจกฺกจฺจนฺติ ปชานาติ
ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส อฺทฺธจฺจกฺกจฺจสฺส อฺปฺปาโท โหติ ตลจ ปชานาติ
ยถา จ อฺปฺปนฺนสฺส อฺทฺธจฺจกฺกจฺจสฺส ปหानํ โหติ ตลจ ปชานาติ
ยถา จ ปหีนสฺส อฺทฺธจฺจกฺกจฺจสฺส आयตี อนุปฺปาโท โหติ ตลจ
ปชานาติ สนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ วิจิจฺจํ อตุถิ เม อชฺฉตฺตํ
วิจิจฺจนาติ ปชานาติ อสนฺตํ वा อชฺฉตฺตํ วิจิจฺจํ นตุถิ เม

อชฌตต์ วิจิกจณาติ ปชานาติ ยถา จ อนุปฺปนฺนาย วิจิกจนาย
อุปฺปาโท โหติ ตถจ ปชานาติ ยถา จ อุปฺปนฺนาย วิจิกจนาย
ปหานํ โหติ ตถจ ปชานาติ ยถา จ ปหีนาย วิจิกจนาย อายตี
อนุปฺปาโท โหติ ตถจ ปชานาติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว มโนโสเจยฺยํ ๕
อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ โสเจยฺยานีติ ๕

กายสุจี วาจาสูจี ๑ เจโตสุจีมนาสวํ

สุจี โสเจยฺยสมฺปนฺนํ อากุ นินฺหาตปาปกนฺติ ๕

[๕๖๒] ๑๒๓ ตีณิมานิ ภิกฺขเว โมเนยฺยานิ กตมานิ ตีณิ
กายโมเนยฺยํ วิโมเนยฺยํ มโนโมเนยฺยํ ๕ กตมถจ ภิกฺขเว กายโมเนยฺยํ
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ อทินฺนาทานา
ปฏฺวิโรโต โหติ อพฺรหฺมจฺริยา ๒ ปฏฺวิโรโต โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
กายโมเนยฺยํ ๕ กตมถจ ภิกฺขเว วิโมเนยฺยํ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
มุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ ปิสฺสณาย วาจาย ปฏฺวิโรโต โหติ ผรุสฺสาย
วาจาย ปฏฺวิโรโต โหติ สมฺพปฺปลาปา ปฏฺวิโรโต โหติ อิทํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว วิโมเนยฺยํ ๕ กตมถจ ภิกฺขเว มโนโมเนยฺยํ อิธ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม
สยฺม อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
มโนโมเนยฺยํ ๕ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ โมเนยฺยานีติ ๕

กายมูนี วาจามูนี ๓ เจโตมูนินฺนาสวํ

มูนี โมเนยฺยสมฺปนฺนํ อากุ สพฺพปฺปหา Yin นฺติ ๕

อาปายิกวคฺโค ทฺติโย ๕

#๑ ม. วจิสฺสุจี ๕ ๒ ย. กามสฺสุ มิจฺฉาจารา ๕ ๓ ม. วจิมูนี ๕

ตสุตทานัน

อาปายิกโก ทุลลโก จ อปฺปเมยฺยํ อนนฺตชกั
อัย อปฺปนฺณกมฺมนฺโต เทว จ โสเจยฺยโมเนยฺยติ ฯ

กุตินารวคฺโค ตติโย

[๕๖๓] ๑๒๔ เอกํ สมยํ ภควา กุตินารายํ วิหริติ พลฺลิหฺรณ
วนสณฺฑเท ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ฯ ภทฺนเตติ
เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺโสสส ฯ ภควา เอตทโวจ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อณฺตริ คามํ วา นิคมํ วา อุปนฺิสฺสาย วิหริติ ตเมนนํ
คหฺปติ วา คหฺปติปฺตุโต วา อุปฺสงฺกมิตฺวา สุวตฺตนาถ ภตฺเตน
นิมฺนเตติ อากงฺขมาโน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อธิวเสติ โส ตสฺสา รตฺติยา
อจฺจเยน ปุพฺพพฺนหฺสมยํ นิวเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย เยน ตสฺส
คหฺปติสฺส วา คหฺปติปฺตุตฺสส วา นิเวสนํ เตนฺอุปฺสงฺกมิติ
อุปฺสงฺกมิตฺวา ปณฺตเต อาสเน นิสิตฺติ ตเมนนํ โส คหฺปติ วา
คหฺปติปฺตุโต วา ปณฺิเตน ขาทฺนิเยน โภชนิเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปติ
สมฺปวาเรติ ตสฺส เอวํ โหติ สาธุ วต มายํ ๑ คหฺปติ วา
คหฺปติปฺตุโต วา ปณฺิเตน ขาทฺนิเยน โภชนิเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปติ
สมฺปวาเรตฺติ เอวํปฺิสฺส โหติ อโห วต มายํ คหฺปติ วา คหฺปติปฺตุโต
วา आयตฺตีปี เอวฺรูเปน ปณฺิเตน ขาทฺนิเยน โภชนิเยน สหตฺถา
#๑ ม. มายํ ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ

สนฺตปฺเปยฺย สมฺปวาเรยฺยาติ โส ตํ ปิณฺฑปาตํ คฺชิตฺโต ๑ มุจฺฉิตฺโต
อชฺโฌปนฺโน ๒ อนาทินวทสฺสาวิ อนิสฺสรณฺปนฺนโล ปริภุชฺชติ โส ตตฺถ
กามวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ พุยาปาทวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ วิหีสาวิตกฺกมฺปิ
วิตกฺเกติ เอวรูปสฺสาหํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทินฺนํ น มหปฺผลํ ๓
วทามิ ตํ กิฺสฺส เหตุ ปมตฺโต หิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิหฺรติ อธิ
ปนฺน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อณฺณตฺริ คามํ วา นิคมํ วา อุปฺนิสฺสาชฺช วิหฺรติ
ตเมณํ คหปฺติ วา คหปฺติปฺตฺโต วา อุปฺสงฺกมิตฺวา สุวตฺตนาชฺช ภตฺเตน
นิมนฺเตติ อากฺขมาโน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อธิวเสติ โส ตสฺสา
รตฺติยา อจฺเจยฺน ปุพฺพณฺหสมฺมํ นิวเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย เยน
ตสฺส คหปฺติสฺส วา คหปฺติปฺตฺตสฺส วา นิเวสนํ เตนฺอุปฺสงฺกมฺติ
อุปฺสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสีทฺติ ตเมณํ โส คหปฺติ วา
คหปฺติปฺตฺโต วา ปณฺเฑเนน ชาทฺธิเยน โภชฺธิเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปติ
สมฺปวาเรติ ตสฺส น เอวํ โหติ สาธุ วต มายฺยํ คหปฺติ วา
คหปฺติปฺตฺโต วา ปณฺเฑเนน ชาทฺธิเยน โภชฺธิเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปติ
สมฺปวาเรติติ เอวมฺปิสฺส น โหติ อโห วต มายฺยํ คหปฺติ วา
คหปฺติปฺตฺโต วา อายตฺธิปี เอวรูปฺเนน ปณฺเฑเนน ชาทฺธิเยน โภชฺธิเยน
สหตฺถา สนฺตปฺเปยฺย สมฺปวาเรยฺยาติ โส ตํ ปิณฺฑปาตํ อคฺชิตฺโต
อมุจฺฉิตฺโต อนชฺโฌปนฺโน อาทินวทสฺสาวิ นิสฺสรณฺปนฺนโล ปริภุชฺชติ
โส ตตฺถ เนกฺขมฺมวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ อพุยาปาทวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ
อวิหีสาวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ เอวรูปสฺสาหํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทินฺนํ
#๑ ม. คฺชิตฺโต ๑ ๒ โป. อชฺฉาปนฺโน ๑ ๓ ม. ย. มหปฺผลนฺนฺติ ๑
#อิโต ปรี อธิสเมว ๑

มหปผลัม วทามิ ตัม กิสฺส เหตุ อปฺปมตฺโต หิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิหรตีติ ฯ

[๕๖๔] ๑๒๕ ยสฺสํ ภิกฺขเว ทิสายํ ภิกฺขุ ภาณฺชนชาตา กลหชาตา
วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุขสฺสตีหิ วิตุทฺนฺตา วิหรนฺติ มนฺสิกาตตปิ
เม เอสา ภิกฺขเว ทิสาน น ผาสฺ โหติ ปฺเคว กนฺตต นิฏฺฐํ
เอตฺถ กจฺฉามิ อทฺธา เต อายสฺมฺนฺโต ตโย ชฺมฺเม ปชฺหีสุ ตโย
ชฺมฺเม พหุลิํกํสุ ๑ กตฺเม ตโย ชฺมฺเม ปชฺหีสุ เนกฺขมฺมวิตกฺกํ
อพฺยาปาทวิตกฺกํ อวิหีสาวิตกฺกํ อิมํ ตโย ชฺมฺเม ปชฺหีสุ กตฺเม
ตโย ชฺมฺเม พหุลิํกํสุ กามวิตกฺกํ พฺยาปาทวิตกฺกํ วิหีสาวิตกฺกํ
อิมํ ตโย ชฺมฺเม พหุลิํกํสุ ยสฺสํ ภิกฺขเว ทิสายํ ภิกฺขุ ภาณฺชนชาตา
กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุขสฺสตีหิ วิตุทฺนฺตา
วิหรนฺติ มนฺสิกาตตปิ เม เอสา ภิกฺขเว ทิสาน น ผาสฺ โหติ ปฺเคว
กนฺตต นิฏฺฐํ เอตฺถ กจฺฉามิ อทฺธา เต อายสฺมฺนฺโต อิมํ ตโย
ชฺมฺเม ปชฺหีสุ อิมํ ตโย ชฺมฺเม พหุลิํกํสุ ฯ ยสฺสํ [๒]- ภิกฺขเว ทิสายํ
ภิกฺขุ สมคฺคา สมฺโมทฺมานา อวิวทฺมานา จีโรทกฺกิตฺตา อณฺณมณฺณํ
ปิยจฺกฺขุหิ สมฺปสฺสฺนฺตา วิหรนฺติ กนฺตตปิ เม เอสา ภิกฺขเว ทิสาน
ผาสฺ โหติ ปฺเคว มนฺสิกาตต นิฏฺฐํ เอตฺถ กจฺฉามิ อทฺธา เต
อายสฺมฺนฺโต [๓]- ตโย ชฺมฺเม ปชฺหีสุ [๔]- ตโย ชฺมฺเม พหุลิํกํสุ กตฺเม
ตโย ชฺมฺเม ปชฺหีสุ กามวิตกฺกํ พฺยาปาทวิตกฺกํ วิหีสาวิตกฺกํ อิมํ
ตโย ชฺมฺเม ปชฺหีสุ กตฺเม ตโย ชฺมฺเม พหุลิํกํสุ เนกฺขมฺมวิตกฺกํ
อพฺยาปาทวิตกฺกํ อวิหีสาวิตกฺกํ อิมํ ตโย ชฺมฺเม พหุลิํกํสุ
#๑ ม. พหุลมกํสุ ฯ อิโต ปรี อีสเมว ฯ ๒ ม. ปน ฯ ๓-๔ ย. อิม ฯ

ยสฺสํ ภิกฺขเว ทิสายํ ภิกฺขุ สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิทมานา
จีโรทกัฏฺฐตา อณฺณมณฺณํ ปิยจฺกฺขุหิ สมฺปสฺสนฺตา วิหรนฺติ คนฺตตปี เม
เอสา ภิกฺขเว ทิสา ผาสฺส โหติ ปเคว มนสิกาตต นิฏฺฐํ เอตถ
คจฺฉามิ อทฺธา เต อายสฺมนฺโต อิม เตโย ฐมฺเม ปชหึสฺส อิม
ตโย ฐมฺเม พหุสฺสิมกัฏฺฐติ ฯ

[๕๖๕] ๑๒๖ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลียํ วิหริติ โคตมเก เจติเย ฯ
ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ ภิกฺขโวติ ฯ ภทฺนฺเตติ เต ภิกฺขุ
ภควโต ปจฺจสฺสสส ภควา เอตทโวจ อภิญฺญาযাহํ ภิกฺขเว
ฐมฺมํ เทเสมิ โน อนภิญฺญาয สนิทานาหํ ภิกฺขเว ฐมฺมํ เทเสมิ
โน อนิทานํ สປปาฎิหาริยาหํ ภิกฺขเว ฐมฺมํ เทเสมิ โน อປปาฎิหาริย
ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว อภิญฺญาয ฐมฺมํ เทสยโต โน
อนภิญฺญาয สนิทานํ ฐมฺมํ เทสยโต โน อนิทานํ สປปาฎิหาริย
ฐมฺมํ เทสยโต โน อປปาฎิหาริยํ ڪرنฺนิโย โอวาโท ڪرنฺนิยา
อนุสาสนึ อลฺลจ ปน โว ภิกฺขเว ตฺถุจฺจิยา อลฺลํ อตฺตมฺนตยา
อลฺลํ โสมนสฺสาย สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา สุวากฺขาโต ภควตา
ฐมฺโม สุปฺปฏิປนฺโน สงฺฆมฺติ ฯ อิทมโวจ ภควา ฯ อตฺตมฺนา เต
ภิกฺขุ ภควโต ภาสิตํ อภินฺนุทฺท ฯ ๑ อิมสฺมิณฺจ ปน เวยฺยาڪรณฺสฺมี
ภณฺณมานเ สหสฺสึ โลڪธาตุ อกมฺปิฏฺฐาติ ฯ

[๕๖๖] ๑๒๗ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน เยน
กปีลวตฺถุ ตทวสริ ฯ อสฺสสสิ โข มหานาโม สกฺโก ภควา กิร
#๑ ม. ย. อภินฺนุทฺติ ฯ

กปิลวตถถ อนุปตฺโตติ ฯ อถโฆ มหานาโม สกโก เยน ภควา
เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อญฺจาสี
เอกมนฺตํ จิตฺ โข มหานามํ สกุกํ ภควา เอตทโวจ คจฺฉ มหานาม
กปิลวตถถุสฺมี ตถารูปํ อวสถํ ชาน ยตถชฺช มยฺย เอกรตฺตี
วิหเรยฺยามาติ ฯ เอวํ ฆนฺเตติ โข มหานาโม สกโก ภควโต ปฏิสฺสุตฺติตฺวา
กปิลวตถถ ปวิสิตฺวา เกวลกปป์ กปิลวตถถ อาหิณฺฑนฺโต ๑ น อทฺทส
กปิลวตถถุสฺมี ตถารูปํ อวสถํ ยตถ ๒ ภควา เอกรตฺตี วิหเรยฺย ฯ
อถโฆ มหานาโม สกโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ เอตทโวจ นตฺถิ ฆนฺเต กปิลวตถถุสฺมี ตถารูปํ อวสถโถ
ยตถชฺช ภควา เอกรตฺตี วิหเรยฺย อยฺย ฆนฺเต ภรณฺฑู กาลาโม
ภควโต ปุราณสพฺรหฺมจารี ตสฺสชฺช ภควา อสฺสเม เอกรตฺตี
วิหเรตฺติ ฯ คจฺฉ มหานาม สนฺถริ ปญฺญาเปหิติ ฯ เอวํ ฆนฺเตติ โข
มหานาโม สกโก ภควโต ปฏิสฺสุตฺติตฺวา เยน ภรณฺฑุสฺส กาลามสฺส
อสฺสโม เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา สนฺถริ ปญฺญาเปตฺวา อุกกํ
จเปตฺวา ปาทานํ โชรฺวนาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ เอตทโวจ สนฺถโร ฆนฺเต สนฺถโร ๓ อุกกํ จปีตํ
ปาทานํ โชรฺวนาย ยสฺสทานิ ฆนฺเต ภควา กาลํ มญฺญตฺติติ ฯ อถโฆ
ภควา เยน ภรณฺฑุสฺส กาลามสฺส อสฺสโม เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ปญฺญตฺเต อาสเน นิสฺสีทิ นิสฺชช โข ภควา ปาทะ ปกฺขาลลสิ ฯ
อถโฆ มหานามสฺส สกุกสฺส เอตทโหสิ อกาโล โข อชฺช ภควนฺตํ ปยิริปาสิตต
#๑ ม. ย. อนุวาหิณฺฑนฺโต ฯ ๒ ม. ยตถชฺช ฯ อิโต ปริ อีทิสเมว ฯ
#๓ โป. ม. สนฺถาโร ฯ

กิลนุโต ภควา เสวทานาหิ ภควนุติ ปยิริปาสิสสามิติ ภควนุติ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปกุกามิ ฯ อลฺโข มหานามิ สกฺโก
ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนุติ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิทธิ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข มหานามิ
สกฺกํ ภควา เอตทวโจ ตโย โขเม มหานามิ สตฺถาโร สนฺโต
สํวิชฺชมานา โลกสฺมี กตฺเม ตโย อธิ มหานามิ เอกจฺโจ สตฺถา
กามานํ ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ น รุปานํ ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ น
เวทนานํ ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ อธิ ปน มหานามิ เอกจฺโจ สตฺถา
กามานญฺเจว ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ รุปานญฺจ ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ
น เวทนานํ ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ อธิ ปน มหานามิ เอกจฺโจ สตฺถา
กามานญฺเจว ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ รุปานญฺจ ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ
เวทนานญฺจ ปริณฺฬํ ปญฺญาเปติ อิมิ โข มหานามิ ตโย สตฺถาโร
สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี อิมสํ มหานามิ ตินฺณํ สตฺถารานํ
เอกา นิฏฺฐา อุทาหุ ปุณฺณ นิฏฺฐาติ ฯ เอวํ วุตฺเต ภรณฺฑุ กาลาโม
มหานามิ สกฺกํ เอตทวโจ เอกาติ มหานามิ วเทหิตี ฯ เอวํ วุตฺเต
ภควา มหานามิ สกฺกํ เอตทวโจ นานาติ มหานามิ วเทหิตี ฯ ทุตฺติยมฺปิ
โข ภรณฺฑุ กาลาโม มหานามิ สกฺกํ เอตทวโจ เอกาติ มหานามิ
วเทหิตี ฯ ทุตฺติยมฺปิ โข ภควา มหานามิ สกฺกํ เอตทวโจ นานาติ
มหานามิ วเทหิตี ฯ ตติยมฺปิ โข ภรณฺฑุ กาลาโม มหานามิ สกฺกํ
เอตทวโจ เอกาติ มหานามิ วเทหิตี ฯ ตติยมฺปิ โข ภควา มหานามิ

สกุ กั เอตทโวจ นานาติ มหานาม วเทหิติ ฯ อถโข ภรณขุสฺส
กาลามสฺส เอตทโหสี มหเสภขสฺส วตมฺหิ มหานามสฺส สกุสฺส
สมมุขา สมณเณ โคตเมน ยาวตติยกั อปฺสชาติโต ยนฺนุนาหัง กปิลวตฺถุมหา
ปุกฺกเมยฺยนฺติ ฯ อถโข ภรณขุ กาลาโม กปิลวตฺถุมหา
ปุกฺกามิ [๑]- ตถापุกฺกนฺโตว อโหสี น ปุณฺ ปจฺจนาจฺจึตี ฯ

[๕๖๗] ๑๒๘ เอกั สมยั ภควา สวตฺถึยั วิหริตี เขตฺวเน
อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามे ฯ อถโข หตฺถโก เทวปฺตุโต อภิกฺกนฺตยา รตฺติยา
อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เขตฺวานั โธภาเสตฺวา येन ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปฺรโต จสฺสามีตี โอสีทตี ๒
ลัสีทตี น สกโกตี สณฺจาทตฺต เสยฺยถาปี นาม สปฺปิ วา เตลฺล วา๑
วาลิกาย ๓ อาสีตฺตํ โอสีทตี ลัสีทตี น สณฺจาทตี เอวเมว หตฺถโก
เทวปฺตุโต ภควโต ปฺรโต จสฺสามีตี โอสีทตี ลัสีทตี น สกโกตี
สณฺจาทตฺต ฯ อถโข ภควา หตฺถกั เทวปฺตุตฺตํ เอตทโวจ โอพาริกั
หตฺถก อตฺตภาวํ อภินิมฺมิณาหีตี ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข หตฺถโก เทวปฺตุโต
ภควโต ปฺปฏิสฺสุณฺนิตฺวา โอพาริกั อตฺตภาวํ อภินิมฺมิณิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ อญฺจาสี ฯ เอกมฺนตฺตํ จิตฺตํ โข หตฺถกั
เทวปฺตุตฺตํ ภควา เอตทโวจ ये ते หตฺถก ฆมฺมา ปุพฺเพ มนุสฺสภฺตสฺส
ปวตฺติโน อหเสส อปีนุ เต เต ฆมฺมา เอตฺรหิ ปวตฺติโนตี
ये จ เม ภนฺเต [๔]- ฆมฺมา ปุพฺเพ มนุสฺสภฺตสฺส ปวตฺติโน อหเสส เต
จ เม ฆมฺมา เอตฺรหิ ปวตฺติโน ये จ เม ภนฺเต ฆมฺมา ปุพฺเพ

#๑ ม. ย. ยั กปิลวตฺถุมหา ปุกฺกามิ ฯ ๒ โป. ม. โอสีทตี เมว ลัสีทตีเมว ฯ ย.

#โอสีทตี เจว ลัสีทตี เจว ฯ อโธ ปรี อีทิสเมว ฯ ๓ ม. วาลูกาย ฯ ๔ โป. ย. ภควา ฯ

มนุสฺสภูตสฺส นปฺปวตฺติโน อหฺสส เต จ เม ฌมฺมา เอตฺรหิ ปวตฺติโน
เสยฺยถาปี ภนฺเต ภควา เอตฺรหิ อากิณฺโณ วิหฺรติ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีหิ
อุปาสเกหิ อุปาสีกาหิ ราชฺหิ ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ
เอวเมว โข อหํ ภนฺเต อากิณฺโณ วิหฺรามิ เทวปฺตฺเตหิ ทูรโตปี
ภนฺเต เทวปฺตฺตา อากจฺจนฺติ หตฺถกสฺส เทวปฺตฺตสฺส สนฺติเก ฌมฺมํ
โสสฺสามาติ ตินฺณํ ภนฺเต ฌมฺมานํ อตฺตฺโต อปฺปฎฺฐิวาโณ กาลกโต
กตเมสํ ตินฺณํ ภควโต อหํ ภนฺเต ทสฺสนสฺส ๑ อตฺตฺโต อปฺปฎฺฐิวาโณ
กาลกโต สทฺธมฺมสฺสวณฺสสาหํ ภนฺเต อตฺตฺโต อปฺปฎฺฐิวาโณ กาลกโต
สงฺฆสฺสาหํ ภนฺเต อุปฺภูจฺานสฺส อตฺตฺโต อปฺปฎฺฐิวาโณ กาลกโต อิมํ
โย อหํ ภนฺเต ตินฺณํ ฌมฺมานํ อตฺตฺโต อปฺปฎฺฐิวาโณ กาลกโตติ ฯ

ภควโต ๒ ทสฺสนสฺส ติตฺติ อทฺธา กุทาจนํ
สงฺฆสฺส อุปฺภูจฺานสฺส สทฺธมฺมสฺสวณฺสจ จ ฯ
อริสึลํ สีกฺขมาโน สทฺธมฺมสฺสวเน รโต
ตินฺณํ ฌมฺมานมตฺตฺโต หตฺถโก อวิหํ คโตติ ฯ

[๕๖๘] ๑๒๕ เอกํ สมยํ ภควา พาราณสียํ วิหฺรติ อีสิปฺตเน
มิกทาเย ฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
พาราณสี ปิณฺฑาทาย ปาวิสิ ฯ อทฺทสา โข ภควา โคโยคมิถกฺขสฺมี ๑
ปิณฺฑาทาย จรมาโน อณฺฺณตฺรํ ภิกฺขข ริดฺดสฺสาหํ พาหิรฺสฺสาหํ มฺภูจฺสฺสตี
อสมฺปฺชานํ อสมมาหิตํ วิพฺภนฺตจิตฺตํ ปากคินฺทุริยํ ทิสฺวา ตํ ภิกฺขข
#๑ ยฺ. ทสฺสนาย ฯ ๒ โป. ม. ยฺ. นานํ ภควโต ทสฺสนสฺส ติตฺติมชฺฌกา กุทาจนํ ฯ
#๓ ม. โคโยคปิตกฺขสฺมี ฯ อโต ปรี อีทิสเมว ฯ

เอตทโวจ มา ๑ โข ตฺวํ ภิกฺขุ อตฺตทานํ กญฺญวियมกาสี ตํ วต ภิกฺขุ
 กญฺญวियกตํ อตฺตทานํ อามคฺคฺเช ๒ อวสฺสฺสํ มกฺขิกา นานุปฺติสฺสนฺติ
 นานุวาสุสฺวิสฺสนฺตฺติ เนตํ จานํ วิชฺชตฺติ ๑ อถ โข โส ภิกฺขุ ภควตา
 อิมินา โอวาเทน โอวทิตฺโต สํเวคมาปาทีติ ๑ อถ โข ภควา พาราณสียํ
 ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาตปฏิกฺกนฺโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 อิธาหํ ภิกฺขเว ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย พาราณสี
 ปิณฺฑทาย ปาวิสี อทฺทสี โข อหํ ภิกฺขเว โคโยคฺมิลกฺขสฺมี ปิณฺฑทาย
 จรมาโน อลฺลตฺโร ภิกฺขข ริตฺตสฺสาทํ พาหิรฺสฺสาทํ มฺภูจฺสฺสตี อสมปฺชานํ
 อสมาทิตํ วิพฺภนฺตจิตฺตํ ปากคินฺทริยํ ทิสฺวา ตํ ภิกฺขข เอตทโวจ
 มา โข ตฺวํ ภิกฺขุ อตฺตทานํ กญฺญวियมกาสี ตํ วต ภิกฺขุ กญฺญวियกตํ
 อตฺตทานํ อามคฺคฺเช อวสฺสฺสํ มกฺขิกา นานุปฺติสฺสนฺติ นานุวาสุสฺวิสฺสนฺตฺติ
 เนตํ จานํ วิชฺชตฺติ อถ โข โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ มยา อิมินา โอวาเทน
 โอวทิตฺโต สํเวคมาปาทีติ ๑ เอวํ วุตฺเต อลฺลตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ
 เอตทโวจ กิณฺนุโข ภาเน กญฺญวियํ โโก อามคฺคฺโช กา มกฺขิกาติ ๑
 อภิชฺฌมา โข ภิกฺขุ กญฺญวियํ พุยาปาโท อามคฺคฺโช ปาปกา อกฺุสลา
 วิตฺกกา มกฺขิกา ตํ วต ภิกฺขุ กญฺญวियกตํ อตฺตทานํ อามคฺคฺเช
 อวสฺสฺสํ มกฺขิกา นานุปฺติสฺสนฺติ นานุวาสุสฺวิสฺสนฺตฺติ เนตํ จานํ
 วิชฺชตฺติ ๑

อภฺตฺตํ จกฺขุ โสตฺสฺมี อินฺทริเยสุ อสฺวตฺตํ

#๑ ย. ภิกฺขุ ภิกฺขุ มา โข ตฺวํ ๑ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ๑ ๒ ม. อามคฺคฺเชน ๑ อิตฺโต
 #ปรี อีทิสเมว ๑

มกฺขิกานุปตฺติสฺสนฺติ สงฺกปฺปา รากนฺิสฺสิตา ฯ
กฏฺวิยกโต ภิกฺขุ อามคฺนฺเช อวสฺสุโต
อารกา โหติ นิพฺพานา วิฆาตสฺเสว ภากฺวา ฯ
คามเ วายฺหิ วา รณฺเเว อลทฺธา สมนฺตฺตโน ๑
จเร ๒ พาโล ทุมฺเมโธ มกฺขิกาทิ ปฺรฺกฺขโต ฯ
เย จ สึเลน สมนฺนฺนา ปฺลฺณายฺยปฺสเม รตา
อุปฺสนฺตา สฺขํ เสนฺติ นาสยิตฺวาน มกฺขิกาทิ ฯ

[๕๖๕] ๑๓๐ อตฺโข อายสฺมา อนฺรุทฺโธ เยน ภควา เตนฺปฺสงฺกมิ
อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสึทฺติ
เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อนฺรุทฺโธ ภควนฺตํ เอตทฺโวจ อิทฺทํ
ภนฺเต ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสฺสุทฺเชน อตฺตฺกนฺตฺมานุสเกน เขภฺยฺเยน
ปฺสฺสามิ มาตฺคามํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคฺตี วินิปาตํ
นิริยํ อุปฺปชฺชมานํ กตฺติหิ นฺุ โข ภนฺเต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต
มาตฺคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคฺตี วินิปาตํ นิริยํ
อุปฺปชฺชตฺติ ฯ ตฺติหิ โข อนฺรุทฺธ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตฺคาโม กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกฺคฺตี วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ กตฺเมหิ
ตฺติหิ อิทฺ อนฺรุทฺธ มาตฺคาโม ปุพฺพณฺุหสมยํ มจฺเจรณฺลปฺริยฺญฺจิตฺเตน
เจตฺสา อคารํ อชฺฌาวสฺติ มชฺฌนฺตฺกสมยํ อิสฺสาปฺริยฺญฺจิตฺเตน เจตฺสา
อคารํ อชฺฌาวสฺติ สายนฺุหสมยํ กามราคปฺริยฺญฺจิตฺเตน เจตฺสา อคารํ
#๑ ม. สมนตฺตโน ฯ ย. สมนตฺตโน ฯ ๒ ม. จเรติ ฯ ย. ปเรติ ฯ

อชฌาวสติ อิเมหิ โข อนุรุตฺท ตีหิ ฌมเมหิ สมนฺนาคโต
มาตุคามิ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทุกฺคตฺติ วินิปาตํ นิริยํ
อุปฺปชฺชตฺติติ ฯ

[๕๓๐] ๑๓๑ อถโข อายสฺมา อนุรุตฺโท เยนายสฺมา สาริปฺุตโต
เตนฺุปลสงฺกมิ อุปลสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สาริปฺุตเตน สทฺฐี สมนฺโหมติ
สมนฺโหมทณฺียํ กถํ สาราณฺียํ วิตฺติสارهตฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสฺสีทฺติ เอกมฺนตฺตํ
นินฺสิโน โข อายสฺมา อนุรุตฺโท อายสฺมมฺนตฺตํ สาริปฺุตตํ เอตทวโจ
อิธํ อวฺุโส สาริปฺุตตํ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเชน อตฺติกนฺุตมานุสเกน
สทฺสสฺสํ โลกํ โอลเกมิ อารทฺธํ โข ปน เม วิริยํ อสฺลลฺินํ
อุปฺภูจิตฺตา สติ อุปลมฺภูจฺจา ๑ ปสฺสทฺโท กาโย อสารทฺโท สมหิตฺตํ
จิตฺตํ เอกกฺกํ อถ จ ปน เม นานฺุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ
วิมฺุจฺจตฺติติ ฯ ยํ โข เต อวฺุโส อนุรุตฺท เหวํ โหติ อหํ ทิพฺเพน
จกฺขุณา วิสฺสุทฺเชน อตฺติกนฺุตมานุสเกน สทฺสสฺสํ โลกํ โอลเกมิตฺติ อิทนฺุเต
มานสฺมึ ยมฺปิ เต อวฺุโส อนุรุตฺท เหวํ โหติ อารทฺธํ โข
ปน เม วิริยํ อสฺลลฺินํ อุปฺภูจิตฺตา สติ อุปลมฺภูจฺจา ปสฺสทฺโท
กาโย อสารทฺโท สมหิตฺตํ จิตฺตํ เอกกฺกนฺุติ อิทนฺุเต อุทฺทจฺจสฺมึ
ยมฺปิ เต อวฺุโส อนุรุตฺท เหวํ โหติ อถ จ ปน เม นานฺุปาทาย
อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺุจฺจตฺติ อิทนฺุเต กุกฺกจฺจสฺมึ สารุ วัต อายสฺมา
อนุรุตฺโท อิเม ตโย ฌมเม ปหาย อิเม ตโย ฌมเม อมนสิกริตฺวา
อมตฺาย ชาติฺยา จิตฺตํ อุปลฺุทฺทตฺติติ ฯ อถโข อายสฺมา อนุรุตฺโท
#๑ ม. ย. อสมฺมฺภูจฺจา ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสเมว ฯ อุปลมฺมฺภูจฺจา อิตฺปิ ฯ

อปเรน สมเยน อิเม ตโย รมเม ปหาย อิเม ตโย รมเม อมนสิกริตฺวา
อมตาย ชาตฺยา จิตฺตํ อุปัสฺหาสิ ๑ ฯ อถ โข อายสฺมา อนฺรุทฺโธ
เอโก วูปกฺกุโธ อปฺปมตฺโต อาตปิ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต นจิสฺเสว
ยสฺสตุถาย กุลปฺตฺตา สมฺมเทว อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ
ตทนฺตฺตรํ พฺรหฺมจฺริยปฺริโยสํนํ ทิฏฺฐเจว รมเม สยํ อภิญฺญา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ จีณา ชาติ วุสิตฺตํ พฺรหฺมจฺริยํ กตํ
กรรมิยํ นาปรี อิตฺถตฺตฺยาตฺติ อพุกฺกณฺทาสี อลฺลตโร จ ปนายสฺมา
อนฺรุทฺโธ อรหฺตํ อโหสิตีติ ฯ

[๕๗๑] ๑๓๒ ตีณิมาณี ภิกฺขเว ปฏฺิจฺจนฺนํ วิหนฺติ ๒ โน วิวฺญานี
กตฺมานิ ตีณิ มาตฺตุคาโม ภิกฺขเว ปฏฺิจฺจนฺโน วิหนฺติ ๓ โน วิวฺญู
พฺรหฺมณฺณํ ภิกฺขเว มนฺตา ปฏฺิจฺจนฺนา วิหนฺติ โน วิวฺญา มิจฺฉาทิฏฺฐิ
ภิกฺขเว ปฏฺิจฺจนฺนา วิหนฺติ โน วิวฺญา อิมานิ โข ภิกฺขเว
ตีณิ ปฏฺิจฺจนฺนํ วิหนฺติ โน วิวฺญานี ฯ ตีณิมาณี ภิกฺขเว วิวฺญานี
วิโรจฺนฺติ โน ปฏฺิจฺจนฺนํ กตฺมานิ ตีณิ จนฺทมนฺทลํ ภิกฺขเว
วิวฺญู วิโรจฺติ โน ปฏฺิจฺจนฺนํ สุริยมฺณฺทลํ ภิกฺขเว วิวฺญู วิโรจฺติ
โน ปฏฺิจฺจนฺนํ ตถาคตฺตฺปเวทิตฺโต รมฺมวินโย ภิกฺขเว วิวฺญู
วิโรจฺติ โน ปฏฺิจฺจนฺโน อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ วิวฺญานี วิโรจฺนฺติ
โน ปฏฺิจฺจนฺนํตีติ ฯ

[๕๗๒] ๑๓๓ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชํมาณา โลกสฺมี
กตฺเม ตโย ปาสาณเลชฺอุปโม ปุคฺคฺโล ปจฺวีเลชฺอุปโม ปุคฺคฺโล
#๑ โป. อุปัสฺหฺรตีติ ฯ ม. อุปัสฺหฺริ ฯ ๒-๓ ม. อวหนฺติ-อวหฺติ ฯ อิตฺโต ปรี อีทิสฺเมว ฯ

อุทกเลขุปโม ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปาสาณเลขุปโม ปุคฺคโล
 อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌติ โส จ ขวสฺส
 โกโร ทิมฺรตฺตํ อนุเสติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ปาสาณ เลขา น
 จิปฺปํ ลุชฺชติ วาเตน วา อุทเกน วา จิรญฺจิตฺติกา โหติ เอวเมว
 โข ภิกฺขเว อธิเอกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌติ โส จ ขวสฺส
 โกโร ทิมฺรตฺตํ อนุเสติ อຍ် วุจฺจติ ภิกฺขเว ปาสาณเลขุปโม
 ปุคฺคโล ฯ กตโม จ ภิกฺขเว ปจฺวีเลขุปโม ปุคฺคโล อธิ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌติ โส จ ขวสฺส โกโร น ทิมฺรตฺตํ
 อนุเสติ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ปจฺวียํ เลขา จิปฺปํ ลุชฺชติ
 วาเตน วา อุทเกน วา น จิรญฺจิตฺติกา โหติ เอวเมว โข ภิกฺขเว
 อธิเอกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌติ โส จ ขวสฺส โกโร น
 ทิมฺรตฺตํ อนุเสติ อຍ် วุจฺจติ ภิกฺขเว ปจฺวีเลขุปโม ปุคฺคโล ฯ
 กตโม จ ภิกฺขเว อุทกเลขุปโม ปุคฺคโล อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 ปุคฺคโล อากาเพฺหฺนปี วุจฺจมาโน ฝรุเสนปี วุจฺจมาโน อมฺนาเปนปี
 วุจฺจมาโน สนฺธิยติเยว ๑ สํสฺนฺหติเยว สมฺโมทติเยว เสยฺยถาปี ภิกฺขเว
 อุทเก เลขา จิปฺปํเยว ปญฺฉิวิจฺจติ น จิรญฺจิตฺติกา โหติ เอวเมว
 โข ภิกฺขเว อธิเอกจฺโจ ปุคฺคโล อากาเพฺหฺนปี วุจฺจมาโน ฝรุเสนปี
 วุจฺจมาโน อมฺนาเปนปี วุจฺจมาโน สนฺธิยติเยว สํสฺนฺหติเยว
 สมฺโมทติเยว อຍ် วุจฺจติ ภิกฺขเว อุทกเลขุปโม ปุคฺคโล ฯ อิม โข
 ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ ฯ

กฺสูนารวคฺโค ตติโย ฯ

#๑ ไป. ม. สนฺธิยติเยว ... สมฺโมทติเยว ฯ ย. สนฺธิยติ เจว ... สมฺโมทติ เจว ฯ
 #อิตฺ ปรี อธิสเมว ฯ

ตสุสทุทานัน

กุสินา ๑ ภณฺฑนา เจว โคตมภรณฺฑหตุถกา

กฏฺวิยนฺทุเว อนฺรุทฺธา ปฏฺิจฺจนฺนํ เลเขน เต ทสาคี

โยธาชีวาคโค จตุตฺโถ

[๕๗๓] ๑๓๔ ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต โยธาชีโว ราชารโห
 โหติ ราชโกฺกโค รัถโย องฺคนฺเตวว สงฺขํ ๒ คจฺฉติ กตเมหิ
 ตีหิ อธิ ภิกฺขเว โยธาชีโว ทูเรปาคี จ โหติ อภฺยณฺเวธี จ
 มหโต จ กายสฺส ปทาเลตา อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ องฺเคหิ
 สมฺนฺนาคโต โยธาชีโว ราชารโห โหติ ราชโกฺกโค รัถโย องฺคนฺเตวว
 สงฺขํ คจฺฉติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฆมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺข
 อานฺุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนฺุตฺตรํ ปฺลฺลยฺกฺเขตฺตํ โลกสฺส กตเมหิ
 ตีหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทูเรปาคี จ โหติ อภฺยณฺเวธี จ มหโต
 จ กายสฺส ปทาเลตา ฯ กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทูเรปาคี โหติ อธิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยงฺกิลฺลิจิ ฐปํ อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนฺนํ อชฺฉตฺตํ วา
 พหิทฺฐา วา โอพาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณฺีตํ วา ยํ ทูเร
 สนฺติเก วา สพฺพิ ฐปํ เนตํ มม เนโสหฺมสฺมิ น เมโส
 อตฺตาคี เอวเมตํ ขถาญฺตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสตี ยากาจิ เวทนา
 อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนฺนา อชฺฉตฺตา วา พหิทฺฐา วา โอพาริกา วา
 สุขุมา วา หีนา วา ปณฺีตา วา ยา ทูเร สนฺติเก วา สพฺพา ๑
 #๑ ม. กุสินารภณฺฑนา เจว ฯ ๒ โป. ม. สงฺขยํ ฯ ๓ ม. สพฺพิ เวทนํ ฯ

เวทนา เนตัมม เนโสหสมฺมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตฺติ
ยถาภูตํ สมฺมปฺปลุณฺยาย ปสฺสตี ยากจि สลฺลฺลา อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนฺนา
อชฺชตฺตํ วา พหิทฺฐา วา โอปาริกา วา สุขุมํ วา หีนา
วา ปณฺธิตา วา ยา ทูเร สนฺตฺติเก วา สพฺพํ ๑ สลฺลฺลา เนตัมม
เนโสหสมฺมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตฺติ ยถาภูตํ สมฺมปฺปลุณฺยาย
ปสฺสตี เยเกจิ สขฺขารํ อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนฺนา อชฺชตฺตํ
วา พหิทฺฐา วา โอปาริกา วา สุขุมํ วา หีนา วา ปณฺธิตา วา ๔
เย ทูเร สนฺตฺติเก วา สพฺเพ สขฺขารํ เนตัมม เนโสหสมฺมิ น
เมโส อตฺตาคิ เอวเมตฺติ ยถาภูตํ สมฺมปฺปลุณฺยาย ปสฺสตี ยงฺกิลฺลจि
วิญฺญาณํ อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนฺนํ อชฺชตฺตํ วา พหิทฺฐา วา โอปาริกํ
วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณฺธิตํ วา ยํ ทูเร สนฺตฺติเก วา สพฺพํ
วิญฺญาณํ เนตัมม เนโสหสมฺมิ น เมโส อตฺตาคิ เอวเมตฺติ
ยถาภูตํ สมฺมปฺปลุณฺยาย ปสฺสตี เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทูเรปาทิ
โหตี ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขณเวธี โหตี อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อิทํ ทฺวักขณฺติ ยถาภูตํ ปชานาตี อยํ ทฺวักขสมฺมทโยตี ยถาภูตํ ปชานาตี
อยํ ทฺวักขนิโรธตี ยถาภูตํ ปชานาตี อยํ ทฺวักขนิโรธคามินิ ปฏฺิพทาตี
ยถาภูตํ ปชานาตี เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขณเวธี โหตี ๑
กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มหโต กายสฺส ปทาเลตา โหตี อีธ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ มหนฺตํ อวิชฺชาทฺทฺทํ ปทาเลตี เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ มหโต
กายสฺส ปทาเลตา โหตี ๑ อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
#๑ ม. สพฺพํ สลฺลฺลา ๑

ภิกขุ อาหุเนยโย โหติ ฯเปฯ อนุตตรํ ปุณณกเขตต์ โลกสุสาติ ฯ

[๕๗๔] ๑๓๕ ติสฺโส อีมา ภิกขเว ปริสา กตมา ติสฺโส
อุกกาจิตวินีตา ปริสา ปฏิปุจฉาวินีตา ปริสา ยาวตชฌาวินีตา ๑
ปริสา อีมา โข ภิกขเว ติสฺโส ปริสาติ ฯ

[๕๗๕] ๑๓๖ ตีหิ ภิกขเว อังเคหิ สมนุณาคโต มิตฺโต
เสวิตพุโพ กตเมหิ ตีหิ ทุทฺททำ ททาติ ทุกกริ กโรติ ทุกขม
ขมติ อีเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ อังเคหิ สมนุณาคโต มิตฺโต เสวิตพุโพติ ฯ

[๕๗๖] ๑๓๗ อุปฺปาทา วา ภิกขเว ตถาคตานิ อนุปฺปาทา วา
ตถาคตานิ จิตาว สา ธาตุ ฌมฺมภูจิตตา ฌมฺมนิยามตา สพุเพ สงฺขารธา
อนิจฺจาติ ๒ ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺชติ อภิสมมติ อภิสมฺพุชฺชิตฺวา
อภิสมตฺวา อัจฺจุขติ เทเสติ ปณฺญาเปติ ปญฺจเปติ วิวรติ วิภชติ
อุตฺตานิกรโรติ สพุเพ สงฺขารธา อนิจฺจาติ ฯ อุปฺปาทา วา ภิกขเว
ตถาคตานิ อนุปฺปาทา วา ตถาคตานิ จิตาว สา ธาตุ ฌมฺมภูจิตตา
ฌมฺมนิยามตา สพุเพ สงฺขารธา ทุกฺขาติ ๓ ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺชติ
อภิสมมติ อภิสมฺพุชฺชิตฺวา อภิสมตฺวา อัจฺจุขติ เทเสติ ปณฺญาเปติ
ปญฺจเปติ วิวรติ วิภชติ อุตฺตานิกรโรติ สพุเพ สงฺขารธา ทุกฺขาติ ฯ
อุปฺปาทา วา ภิกขเว ตถาคตานิ อนุปฺปาทา วา ตถาคตานิ จิตาว
सा ธาตุ ฌมฺมภูจิตตา ฌมฺมนิยามตา สพุเพ ฌมฺมา อนตฺตาติ ๔
ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺชติ อภิสมมติ อภิสมฺพุชฺชิตฺวา อภิสมตฺวา
อัจฺจุขติ เทเสติ ปณฺญาเปติ ปญฺจเปติ วิวรติ วิภชติ อุตฺตานิกรโรติ
#๑ ม. ยาวตาวินีตา ฯ ๒-๓-๔. ม. ย. อิตฺสทฺโท นตฺถิ ฯ

สพเพ ฐมา อนตฺตาติ ฯ

[๕๗๗] ๑๓๘ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ยานิกานิจิ ตฺนตาวุตานํ วตฺถานํ
 เกสกมฺพโล เตลฺลํ ปฏิกิฏฺโฐ อกฺขายติ เกสกมฺพโล ภิกฺขเว สีเต
 สีโต อุณฺเห อุโณห ทุพฺพณฺโณ ทุคฺคนฺโธ ทุคฺขสมฺผลฺโส เอวเมว
 โข ภิกฺขเว ยานิกานิจิ ปุณฺณสมณฺปฺปวาทานํ ๑ มกฺขลิวาทิ เตลฺลํ
 ปฏิกิฏฺโฐ อกฺขายติ มกฺขลฺลํ ภิกฺขเว โมฆปฺริโส เอวํวาทิ เอวํทิกฺข
 นตฺถิ กมฺมํ นตฺถิ กิริยํ นตฺถิ วิริยนฺติ ฯ ยेषิ เต ภิกฺขเว อหฺเสส
 อตีตมทฺธานํ อรหนฺโต สมนฺมาสมฺพุทฺธา เตปี ภควนฺโต กมฺมวาทา
 เจว อหฺเสส กิริยวาทา จ วิริยวาทา จ เตปี ภิกฺขเว มกฺขลฺลํ
 โมฆปฺริโส ปฏฺิพาทติ นตฺถิ กมฺมํ นตฺถิ กิริยํ นตฺถิ วิริยนฺติ ฯ
 ยेषิ เต ภิกฺขเว ภวิสฺสฺสนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหนฺโต สมนฺมาสมฺพุทฺธา
 เตปี ภควนฺโต กมฺมวาทา เจว ภวิสฺสฺสนฺติ กิริยวาทา จ วิริยวาทา จ
 เตปี ภิกฺขเว มกฺขลฺลํ โมฆปฺริโส ปฏฺิพาทติ นตฺถิ กมฺมํ นตฺถิ
 กิริยํ นตฺถิ วิริยนฺติ ฯ อหฺมปิ ภิกฺขเว เอตฺรหิ อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ
 กมฺมวาทิ [๒]- กิริยวาทิ [๓]- วิริยวาทิ [๔]- มหฺมปิ ภิกฺขเว มกฺขลฺลํ
 โมฆปฺริโส ปฏฺิพาทติ นตฺถิ กมฺมํ นตฺถิ กิริยํ นตฺถิ วิริยนฺติ ฯ
 เสยฺยถาปี ภิกฺขเว นทิมฺเฆ จิปี อุกฺกเทยฺย พหุณฺนํ มจฺจฺฉานํ อหิตาย
 ทุกฺขาย อนนฺยาย พุยฺสนาย เอวมว โข ภิกฺขเว มกฺขลฺลํ โมฆปฺริโส
 มนุสฺสจิปฺมมฺณฺเณ โลเก อุปฺปนฺโน พหุณฺนํ สุตฺตानํ อหิตาย ทุกฺขาย
 #๑ ม. ปุณฺณสมณฺพฺราหฺมณฺวาทานํ ฯ ๒-๓-๔ ม. เจว ___ จ ฯ

อนนยาย พุยสนายาติ ฯ

[๕๗๘] ๑๓๕ ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว สมฺปทา กตมา ติสฺโส
สทฺฐาสมฺปทา สีสฺสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส
สมฺปทาติ ฯ

[๕๗๙] ๑๔๐ ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว วุฑฺฒิโย กตมา ติสฺโส
สทฺฐาวุฑฺฒิ สีสฺวุฑฺฒิ ปญฺญาวุฑฺฒิ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส
วุฑฺฒิโยติ ฯ

[๕๘๐] ๑๔๑ ตโย จ ภิกฺขเว อสฺสขลฺลฺกเก เทเสสฺสามิ ตโย จ
ปฺริสขลฺลฺกเก ตํ สุณฺณถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺสามิตี ฯ เอวํ
ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจตฺสโรสส ฯ ภควา เอตทโวจ
กตเม จ ภิกฺขเว ตโย อสฺสขลฺลฺกา อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขลฺลฺโก
ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาหสมฺปนฺโน
อิทฺ ปนฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขลฺลฺโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
วณฺณสมฺปนฺโน จ น อารโหปริณาหสมฺปนฺโน อิทฺ ปนฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
อสฺสขลฺลฺโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาหสมฺปนฺโน
จ อีเม โข ภิกฺขเว ตโย อสฺสขลฺลฺกา กตเม จ
ภิกฺขเว ตโย ปฺริสขลฺลฺกา อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปฺริสขลฺลฺโก
ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาหสมฺปนฺโน อิทฺ
ปนฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปฺริสขลฺลฺโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน
จ น อารโหปริณาหสมฺปนฺโน อิทฺ ปนฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ

ปฺริสขลฺงโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน
จ กถญจ ภิกฺขเว ปฺริสขลฺงโก ชวสมฺปนฺโน โหติ น
วณฺณสมฺปนฺโน น อาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๆเปฯ อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อิทมฺสฺส ชวสฺมี วทามิ อภิชฺมเม
โฆ ปน อภิวินเย ปณฺหํ ปุณฺโณ สํสาเทติ โน วิสฺสชฺเชติ อิทมฺสฺส
น วณฺณสฺมี วทามิ น โฆ ปน ลาภี โหติ จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลาณ-
*ปจฺจยภเสชฺชปฺริกฺขารานํ อิทมฺสฺส น อาโรหปฺริณาหสฺมี
วทามิ เอวํ โฆ ภิกฺขเว ปฺริสขลฺงโก ชวสมฺปนฺโน โหติ น
วณฺณสมฺปนฺโน น อาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน กถญจ ภิกฺขเว ปฺริสขลฺงโก
ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน
อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๆเปฯ อัยํ
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อิทมฺสฺส ชวสฺมี
วทามิ อภิชฺมเม โฆ ปน อภิวินเย ปณฺหํ ปุณฺโณ วิสฺสชฺเชติ โน
สํสาเทติ อิทมฺสฺส วณฺณสฺมี วทามิ น โฆ ปน ลาภี โหติ
จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลาณปจฺจยภเสชฺชปฺริกฺขารานํ อิทมฺสฺส น
อาโรหปฺริณาหสฺมี วทามิ เอวํ โฆ ภิกฺขเว ปฺริสขลฺงโก ชวสมฺปนฺโน จ
โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน กถญจ ภิกฺขเว
ปฺริสขลฺงโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปฺริณาหสมฺปนฺโน
จ อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๆเปฯ

อัย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อิทมฺสฺส
ชวสฺมี วทามิ อภิขมฺเม โข ปน อภิวินเย ปณฺหํ ปุญฺโஜ
วิสุตฺตชฺเชติ โน สํสาเทติ อิทมฺสฺส วณฺณสฺมี วทามิ ตาภี โข ปน
โหติ จีวรปิญฺนทปาดเสนาสนคิตานปจฺจยภตฺตชฺชปริกฺขารานํ อิทมฺสฺส
อาโรหปริณฺหาหสฺมี วทามิ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสฺสทฺถุโก ชวสฺมปฺนฺโน
จ โหติ วณฺณสฺมปฺนฺโน จ อาโรหปริณฺหาหสฺมปฺนฺโน จ อิมํ โข
ภิกฺขเว ตโย ปุริสฺสทฺถุกาติ ฯ

[๕๘๑] ๑๔๒ ตโย จ ภิกฺขเว อสฺสทฺทฺเส ๑ เทเสสฺสามิ ตโย จ
ปุริสฺสทฺทฺเส ๒ ตํ สุณฺณถ สาทฺฐกํ มนสิกโรธ ภาสิสฺสามิติ ฯ เอวํ
ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสโตสฺส ฯ ภควา เอตทโวจ
กตฺเม จ ภิกฺขเว ตโย อสฺสทฺทฺสา อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสทฺทฺโส
ชวสฺมปฺนฺโน โหติ น วณฺณสฺมปฺนฺโน น อาโรหปริณฺหาหสฺมปฺนฺโน อิท
ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสทฺทฺโส ชวสฺมปฺนฺโน จ โหติ วณฺณสฺมปฺนฺโน
จ น อาโรหปริณฺหาหสฺมปฺนฺโน อิท ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ
อสฺสทฺทฺโส ชวสฺมปฺนฺโน จ โหติ วณฺณสฺมปฺนฺโน จ
อาโรหปริณฺหาหสฺมปฺนฺโน จ อิมํ โข ภิกฺขเว ตโย อสฺสทฺทฺสา
กตฺเม จ ภิกฺขเว ตโย ปุริสฺสทฺทฺสา อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสฺสทฺทฺโส
ชวสฺมปฺนฺโน โหติ น วณฺณสฺมปฺนฺโน น อาโรหปริณฺหาหสฺมปฺนฺโน
อิท ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสฺสทฺทฺโส ชวสฺมปฺนฺโน จ โหติ
วณฺณสฺมปฺนฺโน จ น อาโรหปริณฺหาหสฺมปฺนฺโน อิท ปน
#๑-๒ ม. อสฺสปรสฺเส ปุริสปรสฺเส ฯ อิตฺ ปริ อิทฺสเมว ฯ

ภิกขเว เอกจโจ ปุริสสทสุโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วนฺณสมฺปนฺโน
จ อโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ กถญจ ภิกขเว ปุริสสทสุโส
ชวสมฺปนฺโน โหติ น วนฺณสมฺปนฺโน น อโรหปริณาหสมฺปนฺโน อิท
ภิกขเว ภิกขุ ปญจนฺนํ โอรมภากิยานํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา
โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรีนินฺพุพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา อิทมฺสฺส
ชวสฺมี วทามิ อภิธมฺเม โข ปน อภิวินเย ปญฺหํ ปุญฺโจ สํสาเทติ
โน วิสฺสชฺเชติ อิทมฺสฺส น วนฺณสฺมี วทามิ น โข ปน ลากิ
โหติ จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภสชฺชปริกฺขารานํ อิทมฺสฺส
น อโรหปริณาหสฺมี วทามิ เอวํ โข ภิกขเว ปุริสสทสุโส
ชวสมฺปนฺโน โหติ น วนฺณสมฺปนฺโน น อโรหปริณาหสมฺปนฺโน
กถญจ ภิกขเว ปุริสสทสุโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วนฺณสมฺปนฺโน
จ น อโรหปริณาหสมฺปนฺโน อิท ภิกขเว ภิกขุ ปญจนฺนํ
โอรมภากิยานํ สลฺโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรีนินฺพุพายี
อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา อิทมฺสฺส ชวสฺมี วทามิ อภิธมฺเม
โข ปน อภิวินเย ปญฺหํ ปุญฺโจ วิสฺสชฺเชติ โน สํสาเทติ อิทมฺสฺส
วนฺณสฺมี วทามิ น โข ปน ลากิ โหติ จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลาน-
*ปจฺจยภสชฺชปริกฺขารานํ อิทมฺสฺส น อโรหปริณาหสฺมี วทามิ
เอวํ โข ภิกขเว ปุริสสทสุโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วนฺณสมฺปนฺโน
จ น อโรหปริณาหสมฺปนฺโน กถญจ ภิกขเว ปุริสสทสุโส
ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วนฺณสมฺปนฺโน จ อโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ อิท

ภิกขเว ภิกขุ ปญจนัน โอรมภาคิยานัน สลฺโยชนานัน ปริกฺขยา
โอบปาติโก โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺตฺธิมฺโม ตสฺมา โลกา
อิทฺมสฺส ชวสฺมี วทามิ อภฺธิมฺเม โข ปน อภฺธิวินเย ปญฺหํ ปุณฺโณ
วิสุตฺตฺเชติ โน สํสาเทติ อิทฺมสฺส วณฺณสฺมี วทามิ ลาภี โข ปน
โหติ จีวรปญฺทปาดเสนาสนคิตานปจฺจยภฺตชฺชปริกฺขารานัน อิทฺมสฺส
อาโรหปรีณาหสฺมี วทามิ เอวํ โข ภิกขเว ปุริสสทฺสโส
ชวสฺมปฺนฺโน จ โหติ วณฺณสฺมปฺนฺโน จ อาโรหปรีณาหสฺมปฺนฺโน จ
อิม โข ภิกขเว ตโย ปุริสสทฺสสาติ ฯ

[๕๘๒] ๑๔๓ ตโย จ ภิกขเว ภทฺเท อสฺสาชานียเตเสสฺสามิ
ตโย จ ภทฺเท ปุริสาชานียเต สฺมณสฺส สาทฺถํ มนสิกโรธ ภาสิสฺสามิติ ฯ
เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสฺโสสส ฯ ภควา
เอตทโวจ กตฺเม จ ภิกขเว ตโย ภทฺทา อสฺสาชานียา อธิ
ภิกขเว เอกจฺโจ ภทฺโท อสฺสาชานियो ฯเปฯ ชวสฺมปฺนฺโน จ โหติ
วณฺณสฺมปฺนฺโน จ อาโรหปรีณาหสฺมปฺนฺโน จ อิม โข ภิกขเว
ตโย ภทฺทา อสฺสาชานียา กตฺเม จ ภิกขเว ตโย ภทฺทา
ปุริสาชานียา อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ ภทฺโท ปุริสาชานियो ฯเปฯ
ชวสฺมปฺนฺโน จ โหติ วณฺณสฺมปฺนฺโน จ อาโรหปรีณาหสฺมปฺนฺโน
จ ฯเปฯ กถญจ ภิกขเว ภทฺโท ปุริสาชานियो ชวสฺมปฺนฺโน จ โหติ
วณฺณสฺมปฺนฺโน จ อาโรหปรีณาหสฺมปฺนฺโน จ อธิ ภิกขเว ภิกขุ
อาสวานัน ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเรว ฐมฺเม

สย อภิญญา สจฺจิกคฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิทมฺสฺส ชวสฺมี
วทามิ อภิธฺมฺเม โข ปน อภิวินฺเย ปณฺหํ ปุณฺโณ วิสฺสชฺเชติ โน
สํสาเทติ อิทมฺสฺส วณฺณสฺมี วทามิ ลาภิ โข ปน โหติ
จิวฺรปิตฺทฺปาตเสนาสนคิลาณปจฺจยภสชฺชปรិขารานํ อิทมฺสฺส
อาโรหปรินาหสฺมี วทามิ เอวํ โข ภิกฺขเว ภทฺโท ปุริสาชานิโย
ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปรินาหสมฺปนฺโน จ
อิม โข ภิกฺขเว ตโย ภทฺทา ปุริสาชานียาติ ฯ

[๕๘๓] ๑๔๔ เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ โมรณิฺวาเป
ปริพฺพาชการามे ฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ฯ
ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสุสฺสส ฯ ภควา เอตทโวจ ตีหิ ภิกฺขเว
ธฺมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนฺตนิฏฺโจะ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี
อจฺจนฺตพฺรหฺมจาริ อจฺจนฺตปริโยसानิ เสฏฺโจะ เทวมนฺุสฺसानํ กตเมหิ
ตีหิ อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเรน อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเรน อเสกฺเขน
ปญฺญากฺขนฺเรน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ธฺมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ
อจฺจนฺตนิฏฺโจะ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจาริ อจฺจนฺตปริโยसानิ
เสฏฺโจะ เทวมนฺุสฺसानนฺติ ฯ

[๕๘๔] ๑๔๕ ตีหิ ภิกฺขเว ธฺมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ
อจฺจนฺตนิฏฺโจะ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจาริ
อจฺจนฺตปริโยसानิ เสฏฺโจะ เทวมนฺุสฺसानํ กตเมหิ ตีหิ อิทฺธิปาฏิหาริเยน
อาทสฺนาปาฏิหาริเยน อนุสาสนึปาฏิหาริเยน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ

ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนฺตนิฏฺฐโจ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺขเมหิ
อจฺจนฺตปุรหุมาจารี อจฺจนฺตปริโยสานโน เสฏฺฐโจ เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

[๕๘๕] ๑๔๖ ตีหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
อจฺจนฺตนิฏฺฐโจ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺขเมหิ อจฺจนฺตปุรหุมาจารี
อจฺจนฺตปริโยสานโน เสฏฺฐโจ เทวมนุสฺसानํ กตเมหิ ตีหิ สุมฺมาทิฏฺฐิจฺยา
สุมฺมาถาณฺน สุมฺมาวิมุตฺติจฺยา อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ชฺมเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนฺตนิฏฺฐโจ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺขเมหิ อจฺจนฺตปุรหุมาจารี
อจฺจนฺตปริโยสานโน เสฏฺฐโจ เทวมนุสฺसानนฺติ ฯ

โยธาชีวคฺโค จตฺตโต ฯ

ตสฺสทฺธานํ

โยชฺปริสมิตฺตาจ อฺปฺปาโท เกสกมฺพโล

สทฺธา วุฑฺฒิตโย อสฺสา ตโย โมรนิวาปิโนติ ฯ

มจฺจลวคฺโค ปญฺจโม

[๕๘๖] ๑๔๗ ตีหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต
เอวํ นิรเย กตเมหิ ตีหิ อกฺุสเลน กายกมฺเมน อกฺุสเลน
วจีกมฺเมน อกฺุสเลน มโนกมฺเมน อิมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ชฺมเมหิ
สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต เอวํ นิรเย ฯ ตีหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ
สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต เอวํ สกฺุเต กตเมหิ ตีหิ กฺุสเลน
กายกมฺเมน กฺุสเลน วจีกมฺเมน กฺุสเลน มโนกมฺเมน อิมหิ

โฆ ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมนฺนาคโต ยถากถํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สกฺเขตฺติ ฯ

[๕๘๗] ๑๔๘ ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมนฺนาคโต ฯเปฯ

สาวชฺเชน กายกมฺเมน สาวชฺเชน วจีกมฺเมน สาวชฺเชน
มโนกมฺเมน ฯเปฯ อนวชฺเชน กายกมฺเมน อนวชฺเชน วจีกมฺเมน
อนวชฺเชน มโนกมฺเมน ฯเปฯ

[๕๘๘] ๑๔๙ ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมนฺนาคโต ฯเปฯ วิสเมน
กายกมฺเมน วิสเมน วจีกมฺเมน วิสเมน มโนกมฺเมน ฯเปฯ
สเมน กายกมฺเมน สเมน วจีกมฺเมน สเมน มโนกมฺเมน ฯเปฯ

[๕๘๙] ๑๕๐ ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมนฺนาคโต ฯเปฯ อสุจฺฉินา
กายกมฺเมน อสุจฺฉินา วจีกมฺเมน อสุจฺฉินา มโนกมฺเมน ฯเปฯ
สุจฺฉินา กายกมฺเมน สุจฺฉินา วจีกมฺเมน สุจฺฉินา มโนกมฺเมน
อิมหิ โฆ ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมนฺนาคโต ยถากถํ นิกฺขิตฺโต
เอวํ สกฺเขตฺติ ฯ

[๕๙๐] ๑๕๑ ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมนฺนาคโต พาลโ อพฺยตฺโต
อสปฺปริโส ขตํ อุพฺหตํ อตฺตํ ปรีหฺรติ สาวชฺโช จ โหติ
सानฺวชฺโช [๑]- วิญฺญํ พหุญฺจ อปฺปญฺญํ ปสฺวติ กตฺเมหิ ตีหิ
อกุสฺสเลน กายกมฺเมน อกุสฺสเลน วจีกมฺเมน อกุสฺสเลน มโนกมฺเมน
อิมหิ โฆ ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมนฺนาคโต พาลโ อพฺยตฺโต
อสปฺปริโส ขตํ อุพฺหตํ อตฺตํ ปรีหฺรติ สาวชฺโช จ โหติ
सानฺวชฺโช [๒]- วิญฺญํ พหุญฺจ อปฺปญฺญํ ปสฺวติ ฯ ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ
#๑-๒ โป. ม. ย. จ ฯ อิตฺถํ ปรี อธิสฺสเมว ฯ

สมนุทธาคโต ปณฺฑิตโต พุทธโต ๑ สปุปรุโธ อกฺขตํ อณุปหตํ อตุตถานํ
ปริหฺรติ อนวชฺโช จ โหติ อนวชฺโช วิญญฺณํ พหุญจ ปุณฺณํ
ปสวติ กตเมหิ ตีหิ กุสเลน กายกมฺเมน กุสเลน วจิกมฺเมน
กุสเลน มโนกมฺเมน ฯ

[๕๕๑] ๑๕๒ ตีหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนุทธาคโต ฯ
สาวชฺเชน กายกมฺเมน สาวชฺเชน วจิกมฺเมน สาวชฺเชน
มโนกมฺเมน ฯ อนวชฺเชน กายกมฺเมน อนวชฺเชน วจิกมฺเมน
อนวชฺเชน มโนกมฺเมน ฯ

[๕๕๒] ๑๕๓ ตีหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนุทธาคโต ฯ วิสเมน
กายกมฺเมน วิสเมน วจิกมฺเมน วิสเมน มโนกมฺเมน ฯ
สเมน กายกมฺเมน สเมน วจิกมฺเมน สเมน มโนกมฺเมน ฯ

[๕๕๓] ๑๕๔ ตีหิ ภิกฺขเว ฯ อสุจฺฉินา กายกมฺเมน
อสุจฺฉินา วจิกมฺเมน อสุจฺฉินา มโนกมฺเมน ฯ สฺจฺฉินา
กายกมฺเมน สฺจฺฉินา วจิกมฺเมน สฺจฺฉินา มโนกมฺเมน อิมฺหิ โข
ภิกฺขเว ตีหิ ชมฺเมหิ สมนุทธาคโต ปณฺฑิตโต พุทธโต สปุปรุโธ อกฺขตํ
อณุปหตํ อตุตถานํ ปริหฺรติ อนวชฺโช จ โหติ อนวชฺโช วิญญฺณํ
พหุญจ ปุณฺณํ ปสวตฺตีติ ฯ

[๕๕๔] ๑๕๕ ติสฺสุโธ อิมฺมา ภิกฺขเว วนฺทนา กตมา ติสฺสุโธ กาเยน
วจาเย มนสา อิมฺมา โข ภิกฺขเว ติสฺสุโธ วนฺทนาติ ฯ

[๕๕๕] ๑๕๖ เย ภิกฺขเว สตุตฺตา ปุพฺพญฺสสมํยํ กาเยน สฺจฺจริตํ
#๑ ไป. ม. วิยตุโต ฯ ย. วุยตุโต ฯ อิตโต ปริ อีทิสเมว ฯ

จรรนฺติ วาจา ย สุจฺริตฺติ จรรนฺติ มนสา สุจฺริตฺติ จรรนฺติ สุปฺพุพฺโพห
ภิกฺขเว เตสํ สตฺตานิ ย ภิกฺขเว สตฺตา มชฺฌนฺตฺกสมฺมยํ กาเยน
สุจฺริตฺติ จรรนฺติ วาจา ย สุจฺริตฺติ จรรนฺติ มนสา สุจฺริตฺติ จรรนฺติ
สุมชฺฌนฺตฺโก ภิกฺขเว เตสํ สตฺตานิ ย ภิกฺขเว สตฺตา
สายนฺนสมฺมยํ กาเยน สุจฺริตฺติ จรรนฺติ วาจา ย สุจฺริตฺติ จรรนฺติ มนสา
สุจฺริตฺติ จรรนฺติ สุสายนฺน ภิกฺขเว เตสํ สตฺตานิ ๑

สุนฺกฺขตฺตํ สุมงฺกळํ สุปฺภาตํ สุหฺภูจฺจิตฺติ ๑
สุขฺโณ สุมฺหุตฺโต จ สฺยิภูจฺจํ พฺรหฺมจาริสฺส
ปทฺกฺขิณฺณํ กายมมฺมํ วาจา มมฺมํ ปทฺกฺขิณฺณํ
ปทฺกฺขิณฺณํ มโนมมฺมํ ปณฺธิ ๒ เต ปทฺกฺขิณฺณา ๓
ปทฺกฺขิณฺณานิ กตฺวาน ลภนฺตฺตฺเถ ปทฺกฺขิณฺเณ ๑
เต อตฺถลทฺธา สฺขิตฺตา วิรุพฺพหา พุทฺธสาสเน
อโรคา สฺขิตฺตา โหถ สห สพฺเพหิ ฌาตฺถิ ๑

มงฺคลวคฺโค ปญฺจโม ๑

ตฺสสุทฺธานํ

อกุสลญฺจ สวชฺชํ วิสฺมาสฺสจินา สห
จตุกฺขตา จ วนฺทนา สุปฺพุพฺเพหน เต ทฺสาติ ๑

ตติโย ปณฺณาสโก สมตฺโต ๑

#๑ ย. สุหฺภูจฺจิตฺโต ๑ ๒ ย. ปณฺธิโย ๑ ๓ ม. ปทฺกฺขิณฺเณ ๑

ปณณาสกาสงคหิตา สุตตนตา

[๕๕๖] ๑๕๗ ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว ปฏิปทา กตมา ติสฺโส
 อากาพฺหา ปฏิปทา นิชฺฌามา ปฏิปทา มชฺฌีมา ปฏิปทา ฯ กตมา จ
 ภิกฺขเว อากาพฺหา ปฏิปทา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ เอวํวาที โหติ เอวํทิสฺโส
 นตฺถิ กามสฺสุ โทโสติ โส กามสฺสุ ปาตพฺยตฺ อปชฺชติ อัย
 วุจฺจติ ภิกฺขเว อากาพฺหา ปฏิปทา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว นิชฺฌามา
 ปฏิปทา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อเจลก โหติ มุตฺตาจาโร หตฺถาวเลขโน ๑
 น เอหิทนฺติโก น ติสฺสทนฺติโก นากิหฺมฺ น อุกฺกิสฺสกตฺ
 น นิมนฺตํ สาทียติ โส น กุมฺภิมฺขา ปฏิกฺกณฺหาติ น กโปกฺกิมฺขา
 ปฏิกฺกณฺหาติ น เอลกมนฺตรํ น ทณฺฑมฺนฺตรํ น มุสฺลมนฺตรํ น
 ทฺวินฺนํ ภูชฺฆมานานํ น คพฺภินิยา น ปายมานาย น ปุริสนฺตรคตฺตาย
 น สงฺกิตฺตีสฺสุ น ยตฺถ สว อฺปฏฺฐิตโ หติ น ยตฺถ มกฺกิกา
 สณฺฑทสณฺฑทจารินี ๒ น มจฺฉํ น มํสํ น สฺสรํ น เมรยํ น ฐโสทกํ ปิวติ
 โส เอกาคาริกโ วา โหติ เอกาโลปีโก ทฺวาคาริกโ วา โหติ
 ทฺวาโลปีโก ... สตฺตาคาริกโ วา โหติ สตฺตาลोปีโก เอกิสฺสาปี
 ทตฺตียา ยาเปติ ทฺวีหิปี ทตฺตียิ ยาเปติ ... สตฺตหิปี ทตฺตียิ ยาเปติ
 เอกาหิกมฺปิ อาหารํ อหาเรติ ทฺวีหิกมฺปิ อาหารํ อหาเรติ ...
 สตฺตาทิกมฺปิ อาหารํ อหาเรติ อิติ เอวรूपํ อทฺตมมาสิกมฺปิ
 ปริยายภตฺตโกชฺชานาโยคมฺนุชฺชุตโ วิหริติ โส สากภฺกฺโขปี โหติ
 สามากภฺกฺโขปี โหติ นิวารภฺกฺโขปี โหติ ททฺทลภฺกฺโขปี โหติ หนฺกภฺกฺโขปี
 #๑ ม. หตฺถาปเลขโน ฯ ๒ ย. สณฺฑทจารินี ฯ

โหติ กณภกโขปิ โหติ อจามภกโขปิ โหติ ปัญญาภกโขปิ โหติ
 ติณภกโขปิ โหติ โคมยภกโขปิ โหติ วนมูลผลาหาโร ยาเปติ
 ปวตตผลโกชี โส สาณานิปี ชาเรติ มสาณานิปี ชาเรติ ฉวทุสสานิปี
 ชาเรติ ปัสสูถานิปี ชาเรติ ตีริฎกานิปี ชาเรติ อชินานิปี ชาเรติ
 อชินกขิปมปิ ชาเรติ กุสจีรมปิ ชาเรติ วากจีรมปิ ชาเรติ ผลกจีรมปิ
 ชาเรติ เกสภมพลมปิ ชาเรติ วาลภมพลมปิ ชาเรติ อุตฺถกปกขมปิ
 ชาเรติ เกสภมสฺสโลจโกปิ โหติ เกสภมสฺสโลจนานุโยคมนุยุตฺโต
 อุกกฏฺจโกปิ โหติ อาสนปฏิกขิตฺโต อุกกฏฺโกปิ โหติ อุกกฏฺกปฺปชานมนุยุตฺโต
 กณฏกาสฺสยโกปิ โหติ กณฏกาสฺสยเย เสยฺย กปฺเปติ
 สายตติยภมปิ ๑ อุกโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ อิติเอวรूपิ
 อนกวิหิติ กายสฺส อาตาปนปริตาปนนานุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ อัย
 วุจฺจติ ภิกฺขเว นิชฺฌามา ปฏิปทา ฯ กตมา จ ภิกฺขเว มชฺฌิมา
 ปฏิปทา อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กายเย กายานุปสฺสี วิหริติ อาตาปี
 สมฺปชานโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ เวทนาสุ ...
 จิตฺเต ... ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุปสฺสี วิหริติ อาตาปี สมฺปชานโน สติมา
 วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว มชฺฌิมา
 ปฏิปทา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส ปฏิปทาติ ฯ

[๕๕๗] ๑๕๘ ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว ปฏิปทา กตมา ติสฺโส
 อากาพฺพา ปฏิปทา นิชฺฌามา ปฏิปทา มชฺฌิมา ปฏิปทา ฯ กตมา จ
 ภิกฺขเว อากาพฺหา ปฏิปทา ฯ เปฯ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อากาพฺหา ปฏิปทา ฯ
 #๑ ไป. ยู. สายตติยภมปิ ฯ

กตมา จ ภิกฺขเว นิชฺฌามา ปฏิปทา ๆเปฯ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
นิชฺฌามา ปฏิปทา ๆ กตมา จ ภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนํ ปาปกานํ อกุสฺถานํ ฌมฺมานํ อนุปฺปาทาย ฉนฺทํ
ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ
อุปฺปนฺนํ ปาปกานํ อกุสฺถานํ ฌมฺมานํ ปหานาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมฺติ
วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ อนุปฺปนฺนํ กุสฺถานํ
ฌมฺมานํ อุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ
ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ อุปฺปนฺนํ กุสฺถานํ ฌมฺมานํ จิตฺติยา
อสมฺโมสาย ภิกฺขโถภาวาย เวปฺตุลา ย ภาวนาย ปารีปุริยา ฉนฺทํ ชเนติ
วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ ... ฉนฺทสมฺมาธิปฺธาน-
*สงฺขารสมฺนฺนาคตฺ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ วิริยสมฺมาธิปฺธานสงฺขารสมฺนฺนาคตฺ
อิทฺธิปาทํ ภาเวติ จิตฺตสมฺมาธิปฺธานสงฺขารสมฺนฺนาคตฺ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ
วิมฺบิสาสมฺมาธิปฺธานสงฺขารสมฺนฺนาคตฺ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ ... สทฺธินฺทฺริยํ
ภาเวติ วิริยฺนฺทฺริยํ ภาเวติ สตินฺทฺริยํ ภาเวติ สมฺมาธินฺทฺริยํ ภาเวติ
ปญฺณินฺทฺริยํ ภาเวติ ... สทฺธาพลํ ภาเวติ วิริยพลํ ภาเวติ สติพลํ
ภาเวติ สมฺมาธิพลํ ภาเวติ ปญฺญาพลํ ภาเวติ ... สติสมฺโพชฺฌงฺคํ
ภาเวติ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ วิริยสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ
ปีติสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ สมฺมาธิสมฺโพชฺฌงฺคํ
ภาเวติ อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ ... สมฺมาทิฏฺฐิ
ภาเวติ สมฺมาสงฺกปฺปี ภาเวติ สมฺมาวาจํ ภาเวติ สมฺมากมฺมฺนฺตํ

ภาเวติ สุมมาอาชีวั ภาเวติ สุมมาวายามัง ภาเวติ สุมมาสตี
ภาเวติ สุมมาสมาธิ ภาเวติ อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว มชฺฌิมา
ปฏฺฐิปทา ฯ อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส ปฏฺฐิปทาติ ฯ

[๕๕๘] ๑๕๕ ตีหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถากตํ นิกฺขิตฺโต
เอวั นฺริเย กตเมหิ ตีหิ อตุตฺตนา จ ปาณาติปาตี โหติ ปรณฺจ
ปาณาติปาเต สมาทเปติ ปาณาติปาเต จ สมนฺนฺลฺโย โหติ อีเมหิ โข
ภิกฺขเว ตีหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถากตํ นิกฺขิตฺโต เอวั นฺริเย ฯ ตีหิ
ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถากตํ นิกฺขิตฺโต เอวั สกฺเค กตเมหิ
ตีหิ อตุตฺตนา จ ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโร โหติ ปรณฺจ ปาณาติปาตา
เวรมณฺเฑยา สมาทเปติ ปาณาติปาตา เวรมณฺเฑยา จ สมนฺนฺลฺโย
โหติ ฯเปฯ อตุตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ ปรณฺจ อทินฺนาทาน
สมาทเปติ อทินฺนาทาน จ สมนฺนฺลฺโย โหติ ... อตุตฺตนา จ อทินฺนาทานา
ปฏฺฐิวิโร โหติ ปรณฺจ อทินฺนาทานา เวรมณฺเฑยา สมาทเปติ
อทินฺนาทานา เวรมณฺเฑยา จ สมนฺนฺลฺโย โหติ ... อตุตฺตนา จ กามสฺสุ
มิจฺฉาจารี โหติ ปรณฺจ กามสฺสุ มิจฺฉาจาเร สมาทเปติ กามสฺสุ
มิจฺฉาจาเร จ สมนฺนฺลฺโย โหติ ... อตุตฺตนา จ กามสฺสุ มิจฺฉาจารา
ปฏฺฐิวิโร โหติ ปรณฺจ กามสฺสุ มิจฺฉาจารา เวรมณฺเฑยา สมาทเปติ
กามสฺสุ มิจฺฉาจารา เวรมณฺเฑยา จ สมนฺนฺลฺโย โหติ ... อตุตฺตนา จ
มุสวาทตี โหติ ปรณฺจ มุสวาทาเต สมาทเปติ มุสวาทาเต จ
สมนฺนฺลฺโย โหติ ... อตุตฺตนา จ มุสวาทาตา ปฏฺฐิวิโร โหติ ปรณฺจ

มูสาวาทา เวมณียา สมาทเปติ มูสาวาทา เวมณียา จ สมณฺญโล
โหติ ... อตฺตนา จ ปิสุณฺวาโจ โหติ ปรณฺจ ปิสุณฺย วาจา
สมาทเปติ ปิสุณฺย วาจา จ สมณฺญโล โหติ... อตฺตนา จ ปิสุณฺย
วาจา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ปิสุณฺย วาจา เวมณียา สมาทเปติ
ปิสุณฺย วาจา เวมณียา จ สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา จ
ผรุสฺวาโจ โหติ ปรณฺจ ผรุสฺย วาจา สมาทเปติ ผรุสฺย
วาจา จ สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา จ ผรุสฺย วาจา
ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ผรุสฺย วาจา เวมณียา สมาทเปติ ผรุสฺย
วาจา เวมณียา จ สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา จ สมฺพปฺลาปี
โหติ ... ปรณฺจ สมฺพปฺลาเป สมาทเปติ สมฺพปฺลาเป จ สมณฺญโล
โหติ ... อตฺตนา จ สมฺพปฺลาปา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ
สมฺพปฺลาปา เวมณียา สมาทเปติ สมฺพปฺลาปา เวมณียา จ
สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา จ อภิขฺฌาตุ โหติ ปรณฺจ
อภิขฺฌาย สมาทเปติ อภิขฺฌาย จ สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา จ
อนภิขฺฌาตุ โหติ ปรณฺจ อนภิขฺฌาย สมาทเปติ อนภิขฺฌาย
จ สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา จ พุยาปฺนฺนจิตฺโต โหติ ปรณฺจ
พุยาปาเท สมาทเปติ พุยาปาเท จ สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา
จ อพุยาปฺนฺนจิตฺโต โหติ ปรณฺจ อพุยาปาเท สมาทเปติ
อพุยาปาเท จ สมณฺญโล โหติ ... อตฺตนา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ
ปรณฺจ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา สมาทเปติ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา จ สมณฺญโล โหติ

... อุตตนา จ สมมาทิกฺกุจฺโติ โหติ ปรณฺจ สมมาทิกฺกุจฺยา สมมาทเปติ
สมมาทิกฺกุจฺยา จ สมฺนุญฺโฆ โหติ ฯ อิมเหิ โข กิกฺขเว ตีหิ ชฺมเมหิ
สมฺนุณาคโต ยถาภตฺตํ นิกฺกขิตฺโต เอวํ สกฺเคติ ฯ

[๕๕๕] ๑๖๐ รากฺสุส กิกฺขเว อภิญฺญา ตโย ชฺมมา ภาเวตฺตพฺพา
กตเม ตโย สุณฺนโต สฺมาธิ อนิมิตฺโต สฺมาธิ อปฺปณฺหิตฺโต สฺมาธิ
รากฺสุส กิกฺขเว อภิญฺญา อิม ตโย ชฺมมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ รากฺสุส
กิกฺขเว ปรินฺญา ตโย ปรินฺญา ย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย
นิโรธาย จาคาย ปฏฺฐินิสฺสคฺคาย อิม ตโย ชฺมมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ
โทสฺส โมหฺส โกธฺส อุปฺนาหฺส มกฺขฺส ปฺพาสฺส อิตฺสาย
มจฺจฺริยฺส มายาย สาถฺยฺส ฌมฺภฺส สารมฺภฺส มานฺส อติมานฺส
มทฺส ปมาทฺส อภิญฺญา ปรินฺญา ปรินฺญา ย ปหานาย ขยาย
วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏฺฐินิสฺสคฺคาย อิม ตโย ชฺมมา
ภาเวตฺตพฺพาติ ๑ ฯ

ติคนิปาโต นิกฺกุจฺโติ ฯ

#๑ ม. ยฺ. อิทมวโจ ภควา อุตตมฺนา เต กิกฺขุ ภควโต ภาสิตํ อภินฺนุทฺตํ ฯ

#ยฺ. เอกนิปาติ จ ทุกนิปาติ จ ติคนิปาติ จ สมฺตติ ฯ

อํกุตฺตรนิกายเว สพฺพณฺตปรมวิสุทฺทสฺสนา นิปาตา เอกาทสา เหว

ปวตฺติตา อุตฺตนาโต เต นิสามถ อาทิโต ฯ

ม. ตสฺสุทฺธานํ

รากํ โทสญฺจ โมหญฺจ โจรูปฺนาหฺปญฺจํ

มกฺขปฺพาสอิตฺสา จ มจฺจฺริยมายาสาเจยฺยา

ฌมฺภฺสสารมฺภฺมานญฺจ อติมานมทฺส จ

ปมาทา สตฺตรส วุตฺตา รากเปยฺยา สนิสฺสิตา

เอเต โสปมฺมยฺตฺเตน อาปาเทน อภิญฺญา

- # ปริณฺณาย ปริกฺขยา ปหานกฺขยพฺพเยน
- # วิจารณ์โรธจํ ปฏินิสสฺสเก อิม ทส
- # สฺลฺลโต อนิมิตฺโต จ อปฺปณฺหิตโต จ ตโย
- # สมามฺมุลกา เปยฺยา- เสสุปี ววตฺติตา จาติ
- # ติกนฺิปาตปาลี นฺิฏฺจिता
- # ติกนฺิปาตปาลี นฺิฏฺจिता